

III-19.123

Andreea Mihaela Băltărețu

**Arii
protejate**

Ecoturism

Dezvoltare durabilă

ANDREEA MIHAELA BĂLTĂREȚU

ARII PROTEJATE
ECOTURISM
DEZVOLTARE DURABILĂ

STIINȚE DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR (C.N.C.I.S.)
EDITURA ROMÂNIA DE CONȘILIU NAȚIONAL AL CERCETĂRII

ARII PROTEJATE
ECOTURISM
DEZVOLTARE DURABILĂ

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (C.N.C.S.I.S.)

ANDREEA MIHAELA BĂLTĂREȚU

ARII PROTEJATE ECOTURISM DEZVOLTARE DURABILĂ

B.C.U. IASI

791649

PRO
UNIVERSITARIA
BUCUREȘTI

Copyright © 2011, Editura Pro Universitaria

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BĂLTĂREȚU, ANDREEA MIHAELA

Arii protejate : Ecoturism : Dezvoltare durabilă / Andreea

Mihaela Băltărețu. - București : Pro Universitaria, 2011

Bibliogr.

ISBN 978-973-129-989-1

65.012.4

În fața măreției naturii emoția este imensă. Turistul vine să-și bucure ochii; gânditorul găsește o carte imensă unde fiecare stâncă este o scrisoare, unde fiecare lac este o frază, unde fiecare sat este un accent și de unde iese un fum de amintiri de mii de ani vechime.
(Victor Hugo)

PREFAȚĂ

Dezvoltarea durabilă este un concept cu o arie largă de cuprindere, atingerea acestui deziderat necesitând obținerea unor performanțe de vârf în toate domeniile de activitate specifice unei națiuni: economic, tehnologic, uman și ambiental. Păstrarea sănătoasă a ariilor protejate și exploatarea lor în scopuri comerciale, științifice și educaționale se poate realiza doar dacă factorul uman implicat este conștient și informat asupra valorii acestora și aplică cu rigurozitate principiile dezvoltării durabile.

În acest context, lucrarea de față își propune să prezinte specificul dezvoltării durabile și particularitățile acesteia în domeniul turismului, cu accent pe strategia dezvoltării durabile la nivel național cât și la nivelul Uniunii Europene. În scopul conservării biodiversității apare necesitatea analizei componentelor mediului ambiant precum și a efectelor turismului asupra acestuia, respectiv identificarea impactului turismului asupra ariilor naturale protejate. Acestea din urmă sunt abordate prin prisma noțiunilor teoretice, tipologiei, datelor statistice și a studiilor de caz, pentru ca, în final, să fie recomandate câteva reguli de vizitare ce ar trebui să fie respectate de către turiști. Actualul val al schimbărilor climatice se configurează drept unul decisiv pentru supraviețuirea omului pe planetă din punctul de vedere al adaptării sale bruște la noile condiții de mediu. Încălzirea climei este un fenomen real al zilelor noastre și unanim recunoscut la nivel mondial, fiind deja evidențiat de analiza datelor observaționale pe perioade lungi de timp.

În ultimii 100 de ani, ritmul de declarare a noi arii protejate a crescut ca urmare a sporirii populației cât și a impactului negativ al activităților desfășurate de aceasta asupra mediului ambiant, a globalizării, a conștientizării efectelor omului asupra resurselor naturale, cât mai ales datorită unei înțelegeri și aprecieri superioare a naturii. De la declararea primului parc național (Yellowstone) la nivel mondial în anul 1872, peste 100 000 de sit-uri au fost create ca parcuri naționale, naturale, rezervații, sanctuare, de către guvernele lumii, la toate nivelele, de numeroase organizații și instituții și de societatea civilă. În acest context, prin intermediul prezentei lucrări se face o analiză a ariilor naturale protejate la nivel național și internațional, particularizând, prin intermediul studiilor de caz pe destinații.

În final, este prezentat ecoturismul ca o piață specială a călătoriilor, cu accent pe dimensiunile și profilul acesteia. În cazul României, legislația, organizațiile și instituțiile cu atribuții și profil în domeniu precum și analiza SWOT a ecoturismului românesc, întregesc analiza propusă.

Segmentul de adresare este format din cei care studiază în cadrul specializărilor economice cu profil turistic, studenților și masteranzilor cu preocupări în domeniul conservării și protejării mediului ambiant dar și pasionaților de natură și turism.

Să nu uităm să apreciem natura în toate formele sale, în fiecare zi, fiecare dintre noi, să „gustăm” din fructele sale fără a le epuiza și tulbura din liniștea dată de Dumnezeu, să luăm doar fotografii și imagini pe rețină, să le rememorăm ori de câte ori avem prilejul și simțim nevoia, să le împărtășim și celorlalți, astfel încât, ori de câte ori se ivește șansa, să ne întoarcem în natură pentru a o aprecia și iubi din nou, mereu.

AUTORUL

CUPRINS

CAPITOLUL 1

STRATEGIA DEZVOLTĂRII DURABILE	13
1.1. Noțiunea de strategie și particularitățile ei în domeniul dezvoltării durabile.....	14
1.2. Clarificări conceptuale privind dezvoltarea durabilă.....	18
1.2.1. <i>Conținutul și semnificația termenului de dezvoltare durabilă</i>	19
1.2.2. <i>Direcții de dezvoltare a durabilității</i>	22
1.2.3. <i>Principiile dezvoltării durabile</i>	27
1.2.4. <i>Indicatorii de măsurare a durabilității</i>	30
1.3. Strategia dezvoltării durabile a Uniunii Europene.....	33
1.4. Strategia națională pentru dezvoltare durabilă a României	35
1.5. Agenda Locală 21 - plan de dezvoltare durabilă la nivel local	38
1.6. Sistemul Managementul Mediului	43

CAPITOLUL 2

DEZVOLTAREA DURABILĂ A TURISMULUI	48
2.1. Conținut și dimensiuni	48
2.2. Turismul durabil - formă a dezvoltării turistice durabile.....	50
2.2.1. <i>Definire, scop, caracteristici și principii</i>	50
2.2.2. <i>Indicatorii de evaluare a durabilității turismului</i>	57
2.3. Dinamica evoluției turismului internațional și necesitatea adaptării la exigențele unei dezvoltări durabile	64
2.4. Studiu de caz: Dezvoltarea durabilă a pădurilor	70

CAPITOLUL 3

INTERCONEXIUNI TURISM - MEDIU AMBIANT	75
3.1. Mediul ambiant – element esențial al dezvoltării turismului.....	76
3.2. Tipologia atracțiilor moștenite, componente ale mediului	79
3.3. Impactul turismului asupra mediului	81
3.3.1. <i>Efectele pozitive ale turismului</i>	82
3.3.2. <i>Efectele negative ale turismului</i>	85
3.4. Impactul turismului asupra comunităților locale din ariile protejate sau din zonele limitrofe acestora.....	89
3.5. Soluții de ameliorare a relației dintre turism și mediul ambiant.....	91
3.6. Studiu de caz: Mediul ambiant european – prezent și perspective	92
3.7. Atitudinea europenilor față de mediu	94
3.8. Acțiuni personale pentru protecția mediului.....	99

CAPITOLUL 4

ARIILE NATURALE PROTEJATE.....	102
4.1. Categoriile de management ale ariilor protejate conform IUCN.....	102
4.2. Amenințări generale și specifice asupra ariilor protejate.....	104
4.3. Istoricul ariilor naturale protejate la nivel mondial.....	107
4.4. Caracteristici demografice și comportamentale ale turiștilor ce vizitează ariile naturale protejate	112
4.5. Ariile protejate la nivel mondial	116
4.6. Ariile naturale protejate din România.....	120
4.7. Natura 2000-Rețeaua ecologică de arii naturale protejate la nivel european	137
4.8. Sistem de monitorizare a turiștilor în interiorul ariilor naturale protejate.....	139
4.8.1. <i>Experiențele vizitatorilor-componență a procesului de monitorizare....</i>	139
4.8.2. <i>Indicatorii utilizați în procesul de monitorizare</i>	141
4.8.3. <i>Tehnici de monitorizare a vizitatorilor.....</i>	149
4.8.4. <i>Informarea și educarea ca tehnici de monitorizare a turiștilor.....</i>	151
4.8.5. <i>Rezultate și acțiuni în urma monitorizării.....</i>	161

CAPITOLUL 5

BIODIVERSITATEA ȘI ARIILE NATURALE PROTEJATE. STUDII

DE CAZ.....	163
5.1. Biodiversitatea europeană.....	163
5.2. Atitudinea europenilor față de termenul „biodiversitate”	167
5.3. Proiect. Ariile naturale protejate din țara “x”	181
5.4. Ariile naturale protejate din Croația	182
5.5. Protejarea naturii în Bulgaria	189
5.6. Ariile naturale protejate din Ungaria	195
5.7. Ariile naturale protejate din China.....	199
5.8. Ariile naturale protejate din Australia.....	204
5.9. Reguli de vizitare în cadrul ariilor naturale protejate	209

CAPITOLUL 6

EVOLUȚII ȘI CAUZE ALE SCHIMBĂRILOR CLIMATICE.....

6.1. Implicațiile schimbărilor climatice în cazul unor regiuni turistice importante ale lumii	213
6.2. Cauzele umane și naturale ale schimbărilor climatice	216
6.3. Rolul naturii în schimbările climatice.....	219
6.4. Observații directe asupra schimbărilor climatice recente	221
6.5. Perspective paleoclimatice.....	224
6.6. Prognoze privind schimbările climatice.....	225

6.7. Concluziile Raportului asupra Schimbărilor Climatice (Bruxelles, 6 aprilie 2007)	226
6.8. Atitudinea europenilor față de schimbările climatice	230

CAPITOLUL 7

ELEMENTE INTRODUCTIVE PRIVIND ECOTURISMUL	234
7.1. Considerații teoretice privind turismul ecologic	235
7.2. Ecoturismul ca o piață specială a călătoriilor	241
7.3. Oportunitățile ecoturismului pentru țările în dezvoltare	243

CAPITOLUL 8

PIAȚA ECOTURISTICĂ INTERNAȚIONALĂ	246
8.1. Dimensiunea pieței	246
8.2. Profilul pieței	247
8.3. Studii de caz pe țări	248
8.3.1. <i>Piața ecoturistică a Statelor Unite ale Americii</i>	248
8.3.2. <i>Piața ecoturistică a Marii Britanii</i>	253
8.3.3. <i>Piața ecoturistică a Germaniei</i>	257
8.3.4. <i>Piața ecoturistică a Chinei</i>	262
8.3.5. <i>Piața ecoturistică a Australiei</i>	267
8.3.6. <i>Piața ecoturistică a Nepalului</i>	272
8.4. Particularitățile ecoturismului montan	275
8.5. Rețeaua Ecologică Paneuropeană	282

CAPITOLUL 9

DEZVOLTAREA ECOTURISMULUI ÎN ROMÂNIA	286
9.1. Mediul legislativ și instituțional privind protecția mediului în țara noastră	286
9.2. Problematika mediului ambiant în România	324
9.3. Parcul național Retezat - arie protejată de importanță europeană certificată Pan Parks	325
9.4. Conflicte în Parcul național Munții Rodnei	330
9.5. Analiza SWOT a ecoturismului românesc	335

EXEMPLE DE SUBIECTE DE EXAMEN	339
--	------------

ANEXE	343
--------------------	------------

BIBLIOGRAFIE	353
---------------------------	------------

CAPITOLUL 1

STRATEGIA DEZVOLTĂRII DURABILE

*Pământul nu este moștenit
de la strămoși ci este împrumutat
de la copiii noștri.*

Umanitatea se află într-un moment istoric hotărâtor. Ne confruntăm cu o perpetuare a disparităților în și între națiuni, cu o accentuare a sărăciei, foametei, stării de sănătate și analfabetismului și cu o continuă deteriorare a ecosistemelor de care depinde, în mare măsură, bunăstarea noastră. Totuși, înțelegerea preocupărilor privind mediul și dezvoltarea ca și acordarea unei atenții sporite domeniilor amintite anterior, vor conduce la satisfacerea nevoilor primare, standarde de viață superioare pentru toți locuitorii Terrei, o mai bună protejare și administrare a ecosistemelor și la un viitor mai sigur și prosper. Nicio națiune nu poate atinge aceste standarde pe cont propriu, împreună însă, pot fi realizate în cadrul unui parteneriat global pentru dezvoltare durabilă. Acesta va lua naștere în momentul în care națiunile lumii vor accepta nevoia stringentă de apropiere față de problemele mediului și dezvoltării în mod integrat și echilibrat.

Unica modalitate în măsură să rezolve aceste probleme este punerea în practică a conceptului de dezvoltare durabilă. Această noțiune reflectă consensul global și hotărârea politică la cel mai înalt nivel în problema cooperării în privința mediului și dezvoltării, pentru crearea și menținerea unui mediu ambiant prietenos și sigur, întreg și nevătămat.

Planurile, politicile și strategiile naționale au o importanță crucială pentru punerea în practică a dezideratelor specifice dezvoltării durabile. Cooperarea internațională ar trebui să susțină astfel de eforturi naționale. Participarea largă a publicului și implicarea activă a organizațiilor nonguvernamentale și a altor grupuri ar trebui, de asemenea, încurajate.

Obiectivele privind mediul și dezvoltarea, caracteristice evoluției durabile a omenirii, vor necesita un flux substanțial de noi resurse financiare pentru țările în dezvoltare în scopul acoperirii costurilor în creștere ale acțiunilor pe care ele trebuie să le îndeplinească pentru a rezolva problemele globale de mediu și pentru accelerarea dezvoltării durabile.

O atenție specială va trebui acordată circumstanțelor particulare pe care le prezintă economiile în tranziție. Trebuie recunoscut faptul că aceste țări se confruntă cu provocări fără precedent în transformarea economiilor lor, în unele cazuri cu o situație socială și politică tensionată.

Prin urmare, **conceptul de dezvoltare durabilă** nu este un termen la modă, poate doar este unul folosit mai intens în ultimii ani, aflându-se pe agenda tuturor întâlnirilor la vârf, regăsindu-se, invariabil, printre punctele ce urmează să fie dezbătute de diversele organizații și organisme naționale și internaționale. Însă, lumea nu mai poate supraviețui prea mult fără să pună în practică principiile dezvoltării durabile, în măsură să asigure și generațiilor viitoare condiții egale de viață.

1.1. Noțiunea de strategie și particularitățile ei în domeniul dezvoltării durabile

În prezent, termenul de strategie este utilizat cu semnificații diferite, în funcție de domeniul de studiu. Conceptul de strategie vine din limba greacă: stratos = arme, agos = conduc, deci, “conducerea armelor”. După cum se observă, termenul de strategie a fost utilizat pentru prima dată, și mult timp după aceea, în domeniul militar. Ulterior, în ultimii 30 de ani, conceptul de strategie a intrat și în vocabularul cotidian al managerilor. Această evoluție este justificată de faptul că mediul în care firma își desfășoară activitatea a devenit din ce în ce mai instabil, mai imprezvizibil, asemeni celui militar.

În ceea ce privește încercările de definire ale noțiunii, există multe variante în literatura de specialitate română și străină. Astfel, în Dicționarul explicativ al limbii române se precizează că „*strategia este o parte componentă a artei militare, care se ocupă cu problemele pregătirii, planificării și ducerii războiului și operațiilor militare*”¹. Se observă că sensul dat termenului de strategie este specific domeniului militar, preluările ulterioare din domenii diverse cum ar fi management, marketing, turism, fiind pe deplin justificate de condițiile în care firmele din prezent trebuie să existe și să reziste.

Pornind de la abordarea anterioară și extrapolând, **strategia dezvoltării durabile** poate fi definită ca reprezentând “**știința și arta de a stabili obiectivele generale ale societății pe termen scurt, mediu și lung și de a formula opțiunile de acționare pentru atingerea acestora, ținând seama de toate resursele existente și de necesitatea protejării mediului ambiant**”².

O strategie de succes a dezvoltării durabile se bazează pe următoarele elemente (figura nr. 1.1.):³

- **obiective simple, urmărite cu consecvență și stabilite pe termen lung.** Astfel, toate acțiunile întreprinse, toate documentele adoptate la nivel național și internațional trebuie să fie subordonate obiectivului fundamental al dezvoltării durabile, acela de armonizare, de compatibilizare a dezvoltării economice cu protecția mediului;
- **înțelegerea profundă a mediului ambiant,** a cerințelor care trebuie să fie îndeplinite pentru asigurarea unui mediu curat și sănătos de care să beneficieze și generațiile viitoare;
- **obiective corelate cu disponibilul de resurse,** în sensul că întreaga strategie a dezvoltării durabile trebuie să exploateze la maxim punctele forte ale dezvoltării economice care, în paralel, nu afectează mediul (utilizarea de resurse regenerabile, reciclarea deșeurilor, exploatarea rațională a pădurilor);
- **implementarea eficientă.** Fără o implementare eficientă, chiar și cea mai bună strategie nu va produce rezultatele scontate. Eficiența strategiei decurge din corelarea obiectivelor stabilite cu mediul și cu resursele disponibile.

¹ *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iorgovan”, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, pag. 1024.

² după Zorlențan Tiberiu, Burduș Eugen, Căprărescu Gheorghița, *Managementul organizației*, Editura Economică, București, 1998, pag. 258.

³ după Constantinescu Anghel Dan (coord.), *Management strategic*, Editura Semne '94 SRL, București, 2000, pag. 18-19.

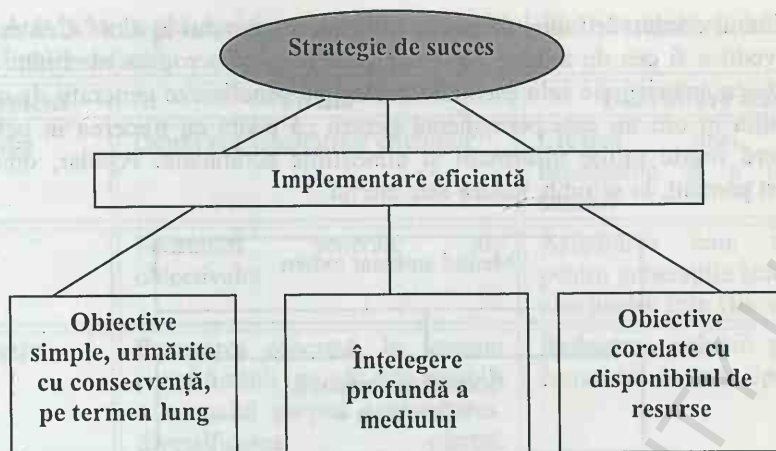

Figura nr. 1.1.: Elementele comune ale unei strategii de succes*

În tot acest demers trebuie precizat că există atât asemănări dar mai ales deosebiri în ceea ce privește strategia unei firme și strategia mai degrabă a unui deziderat, cum este cel de dezvoltare durabilă. Cu alte cuvinte, este vorba de două tipuri de abordări, una la nivel microeconomic (firma) și alta la nivel macroeconomic (dezvoltarea durabilă, în general). Referitor la asemănări, acestea sunt evidente deoarece, în ambele abordări, terminologia utilizată este identică cu cea folosită în mod normal în domeniile consacrate (management sau marketing) atunci când este vorba de strategie: obiective, tactici, planuri, programe, acțiuni, resurse, însă toate cu alt sens și în cu totul alt scop. De aici decurg deosebirile deoarece, în elaborarea strategiei acestui concept, nu pot fi studiate concurenții, cererea și oferta de pe piața respectivă, pentru că toate aceste elemente nu există. Eventual, pot fi analizați factorii de mediu (resursele naturale și umane) de care depinde evoluția ulterioară a economiei și existența ulterioară a mediului ambiant.

În alcătuirea unei strategii viabile a dezvoltării durabile trebuie să se răspundă la următoarele întrebări (figura nr. 1.2.):

- unde ne aflăm acum?;
- unde vrem să ajungem în cinci ani sau într-o perioadă mai mare de timp?;
- cum ajungem acolo? În acest sens, trebuie să se stabilească:
 - scopurile și obiectivele;
 - strategiile de urmat (alegerea de tactici pentru atingerea obiectivelor);
 - planuri (programe de acțiune pentru punerea în practică a tacticilor).

Un alt nivel de abordare a strategiilor de dezvoltare durabilă este cel referitor la structura resurselor utilizate. Astfel, societățile umane pot alege să acumuleze capitalul uman (prin educație și introducerea progresului tehnologic) sau capitalul fizic creat de

oameni în schimbul conservării unei forme de utilizare a terenului în alta.⁴ Cea mai bună alegere s-a dovedit a fi cea de-a doua deoarece protejarea și ocrotirea mediului este de lungă durată, de caracteristicile sale esențiale putând să beneficieze generații de oameni, pe când investiția în om nu este permanentă pentru că odată cu trecerea în neființă a acestuia se pierd foarte multe informații și cunoștințe acumulate. Așadar, omul este trecător pe acest pământ, în schimb, natura este eternă.

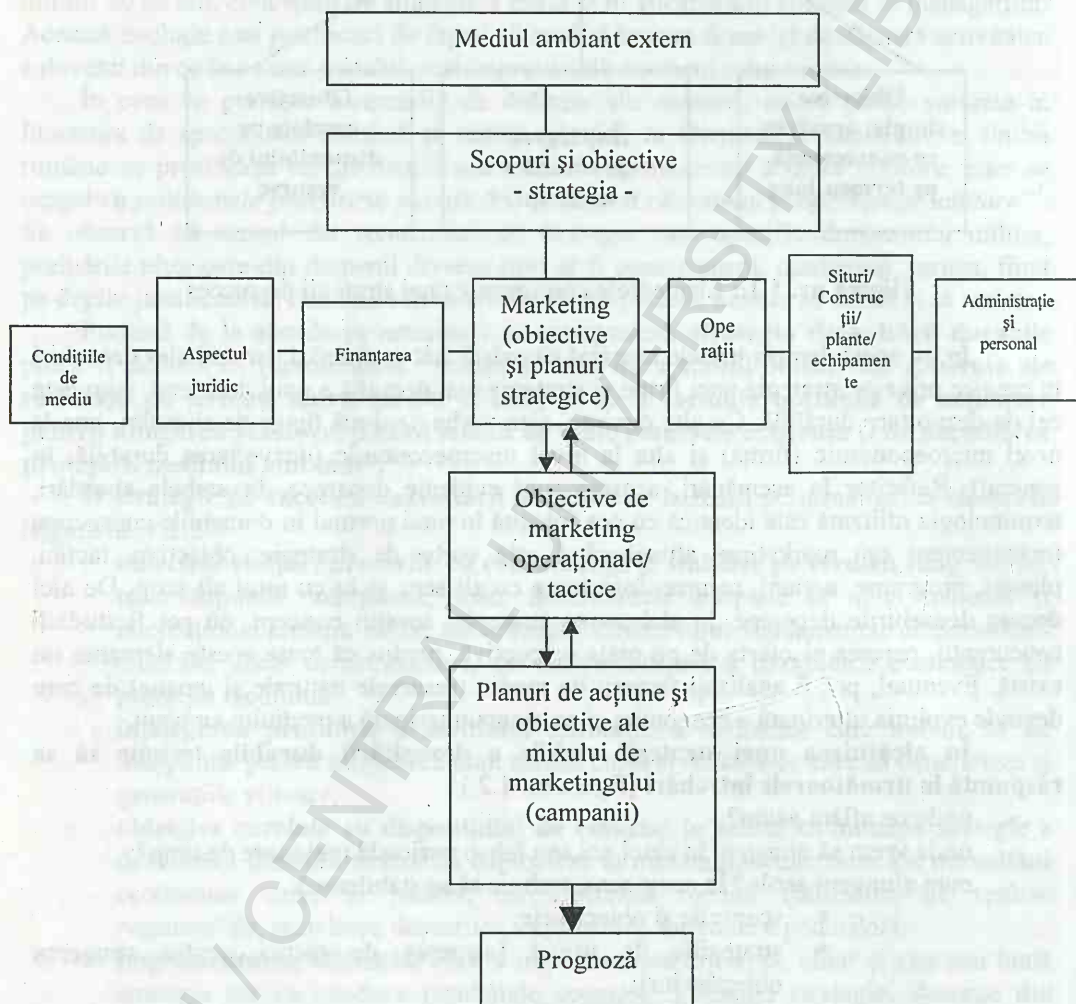

Figura nr. 1.2.: Elemente implicate în strategia dezvoltării durabile*

⁴ Bran Florina, *Relația economie-management la începutul mileniului al III-lea*, ASE, București, 2002, pag. 45

* după Middleton T.C. Victor, *Marketing in Travel and Tourism*, Butterworth Heinemann, Great Britain, 1994, pag. 131

Atât în strategia unei firme cât și în cea a dezvoltării durabile sunt folosiți termeni al căror înțeles diferă⁵:

Termeni	Firmă	Dezvoltare durabilă
Misiune	Depășirea așteptărilor clienților	Crearea unei economii nepoluante și a unui mediu sănătos
Scop	Formulări generale ale obiectivelor	Asigurarea unui trai decent pentru generațiile actuale dar mai ales pentru cele viitoare
Obiectiv	Precizarea concretă, în termeni cunoscibili (pe cât este posibil) a scopului propus (dezvoltarea, diversificarea ofertei, maximizarea profitului etc.)	Reducerea poluării și protejarea resurselor de toate tipurile
Strategii	Tipuri de acțiuni concrete pentru atingerea obiectivelor (vizând resursele umane - perfecționarea continuă a personalului prin forțe proprii, strategii financiare-finanțarea prin împrumuturi etc.)	Dirijarea managementului tuturor resurselor astfel încât să fie satisfăcute nevoile economice, sociale și de mediu
Acțiuni concrete	Pași concreți în implementarea strategiei	De exemplu: % de reducere a concentrației de CO ₂ din atmosferă, % de reducere a folosirii îngrășămintelor chimice, numărul de firme poluante închise pe an, numărul de puieți plantați pe an, cu cât a crescut anual numărul de exemplare din speciile de plante și animale aflate pe cale de dispariție etc.
Control	Monitorizarea acțiunilor pentru atingerea obiectivelor, alegerea celei mai bune strategii, modificarea strategiilor sau a acțiunilor dacă este necesar	Controlul atingerii obiectivelor stabilite în etapa anterioară
Recompensa	Plata pentru atingerea obiectivelor	Va veni de la generațiile viitoare

Figura nr. 1.3.: Noțiuni specifice strategiei unei firme și celei a dezvoltării durabile

Pornind de la cei cinci factori care se influențează reciproc în procesul dezvoltării – populația, resursele naturale și mediul înconjurător, producția agricolă, producția industrială și poluarea – strategia dezvoltării durabile își propune să găsească criteriile

⁵ după Johnson Gerry, Scholes Kevan, *Exploring Corporate Strategy*, Prentice Hall International Ltd., 1993, pag. 13

cele mai adecvate de optimizare a raportului nevoi - resurse, obiectivele de atins și mijloacele necesare, pe baza compatibilității reciproce în timp și spațiu. Astfel, se pune problema conceperii și realizării unui mediu economic care, prin intrările și ieșirile sale, să fie într-o compatibilitate dinamică cu mediul natural, dar și cu nevoile și interesele, prezente și viitoare, ale generațiilor care coexistă și se succed.⁶

În consecință, urmărirea permanentă a dezideratelor strategiei dezvoltării durabile și punerea lor în practică va asigura nu numai la nivel macro dar mai ales la nivel microeconomic un stil de viață decent, va elimina pe cât posibil disparitățile care există astăzi în lume între țările sărace și cele bogate, va intensifica cooperarea între cât mai multe țări ale lumii în scopul obținerii unor rezultate concrete, pe termen scurt și mediu.

1.2. Clarificări conceptuale privind dezvoltarea durabilă

Lumea se schimbă în permanență și din punct de vedere social cu consecințe asupra modului în care acționăm ca indivizi, în afaceri dar și la nivel guvernamental. Parte a acestei modificări se datorează celei mai lungi recesiuni sau perioadă de stagnare economică pe care multe țări ale lumii dezvoltate au parcurs-o recent. Toate acestea au condus la reanalizarea priorităților și la ghidarea întregii vieți după sloganul „Faceți mai mult cu mai puțin”. Ca o parte a acestei schimbări se regăsește și recunoașterea crescândă a faptului că dezvoltarea și creșterea din ultimul timp au condus la serioase efecte asupra mediului. Unele dintre ele au fost vizibile în mod evident cum ar fi reducerea resurselor de apă sau situația dezastroasă a persoanelor fără adăpost iar altele s-au instalat insidios și încă rămân în parte misterioase, cum ar fi încălzirea globală. Astfel de forțe economice și de mediu au determinat multe națiuni, companii și indivizi să organizeze *Conferința de la Rio asupra Mediului și Dezvoltării din anul 1992*. Acolo, ei au încercat să propună o controversată agendă desemnată să protejeze mediul planetei Pământ și să stimuleze industrializarea și dezvoltarea mai puțin distructive. O temă predilectă a conferinței a fost găsirea modalităților prin care să se înlocuiască vechiul accent pus pe creștere economică cu un altul pus pe dezvoltare durabilă. Însă, această întrunire nu a avut un mare succes deoarece modificarea credințelor și așteptărilor fundamentale ale societății nu va fi ușoară, dar a fost considerată parte a începutului unui proces de reevaluare, unul în care a fost implicat și turismul.

Intersectarea turismului cu dezvoltarea durabilă este logică având în vedere că este o industrie care vinde mediu atât fizic cât și uman ca produs al său. Integritatea și continuitatea acestor produse a devenit o preocupare majoră a industriei turistice de unde și includerea sa în cele două conferințe numite „*Opportunități globale pentru afaceri și mediu*” (Globe 1990 și 1992) desfășurate la Vancouver.

La prima conferință, concepută să îndrepte atenția asupra problemelor mediului, s-au făcut mai multe recomandări privind turistul, industria turismului și rolul său în promovarea dezvoltării turismului durabil. Interesul s-a concentrat asupra găsirii unor soluții practice pentru provocările mediului inclusiv pentru cele ce privesc industria turistică. Dar, mai multe variante ale scopurilor și soluțiilor trebuie să fie înțelese și adoptate înainte ca acest concept de dezvoltare durabilă să se transforme dintr-o idee într-o realitate fizică și economică.

⁶ Bran Florina, *op. cit.*, pag. 44-45

A existat un interes academic și guvernamental în creștere cu privire la conceptul de dezvoltare turistică durabilă dar industria și consumatorii par să-i acorde mai puțină atenție și interes. Cele mai multe rapoarte și discuții asupra durabilității și turismului au venit de la guverne și organizații nerăbdătoare să ocrotească resursele în același timp cu dezvoltarea propriilor economii dar și de la academicieni și scriitori care au elaborat „*Jurnalul turismului durabil*”. Mare parte din această muncă s-a concentrat asupra politicilor și procedurilor cu implicații directe asupra nevoilor industriei turistice și ale clienților ei principali, turiștii.

Studiile efectuate asupra industriei turistice s-au referit, în general, la unele cazuri de succes, concentrându-se pe elaborarea unor ghiduri generice de management. În afară de o cifră în creștere a ecoturistilor și câteva cercetări și monitorizări, nu avem o imagine clară a cunoștințelor turistului sau înțelegerii sale cu privire la dezvoltarea turistică durabilă. În domeniul cercetării și formulării politicii turistice este necesar un efort mai mare în conectarea intereselor științifice și guvernamentale cu urmărirea mai serioasă a dezvoltării durabile a turismului, cu participarea actorilor principali (industria turistică) și a celor mai importanți clienți (turiștii).

Dacă aceste trei grupuri - guvern, industrie turistică, turiști - ar putea fi încurajate să-și modifice propriile perspective și să opereze după același text, atunci se va putea anticipa un progres mult mai palpabil privind turismul și dezvoltarea durabilă.

1.2.1. Conținutul și semnificația termenului de dezvoltare durabilă

Din punct de vedere etimologic, termenul de „dezvoltare durabilă” provine din:

- latinescul: sus-tinere (a susține, susținut, susținere);
- englezescul: sustainable (durabil, de susținut, care se poate susține);
- franțuzescul: durable (susținut, durabil).

Nevoia unei noi relații cu mediul și recentul interes pentru dezvoltare durabilă s-au manifestat în ultimii 35 de ani. În anul 1972 Danell și Dennis Meadows au cutremurat blazarea lumii cu cartea lor intitulată „*Limitele creșterii*”. Ei au arătat că resursele și capacitatea de absorbție a poluării de către pământ sunt limitate. Folosind simulări computerizate, ei au prognozat că populația Terrei și dezvoltarea vor produce constrângeri fizice într-o perioadă relativ scurtă de timp, aproximativ un secol. După acest prim avertisment, au urmat studii și dezbateri asupra consecințelor pe termen lung ale industrializării și expansiunii populației. Acestea au condus la publicarea lucrării „*Strategia conservării mondiale*” de către Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii și Resurselor Naturale în anul 1980, fiind unul dintre primele rapoarte care a introdus conceptul de dezvoltare durabilă.

Începând cu anul 1972, anul în care a avut loc *Conferința asupra Mediului de la Stockholm* și până în prezent au fost puse în circulație peste 60 de interpretări ale conceptului de dezvoltare durabilă.

A urmat apoi *Raportul Brundtland* (după numele președintelui acestei comisii - premierul Norvegiei la acea dată) al Comisiei Mondiale asupra Mediului și Dezvoltării (WCED-World Commission on Environment and Development), în anul 1987, intitulat „*Viitorul nostru comun*” care a utilizat pentru prima dată și a plasat conceptul de dezvoltare durabilă în centrul strategiei, promovându-l ca un mijloc de diseminare. Noțiunea de dezvoltare durabilă nu este nouă dar presiunea accentuată asupra resurselor

finite și capacității mediului au condus la elaborarea mai clară a filozofiei împreună cu liniile directoare ce urmează a fi puse în practică. „Viitorul nostru comun” descria dezvoltarea nedurabilă ca pe o „dezvoltare care vine în întâmpinarea nevoilor prezente fără să permită generațiilor viitoare să-și satisfacă propriile nevoi”. Această definiție nu este cu mult diferită față de părerea că „noi nu moștenim pământul de la înaintașii noștri ci îl împrumutăm de la copiii noștri” și de vechea filozofie care spunea că ar trebui să lăsăm ceva și generațiilor viitoare. În opoziție, raportul de față definea dezvoltarea durabilă ca fiind „dezvoltarea care corespunde necesităților prezentului, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități”.

Tabelul nr. 1.1. ilustrează câteva dintre liniile directoare ce au rezultat din „Viitorul nostru comun” care, la rândul lor, au stimulat discuțiile viitoare la diverse nivele guvernamentale și de afaceri. Primele nouă componente au fost extrase din WCED și au format baza primelor încercări canadiene de integrare a acestui tip de filozofie în politica națională. Urmând Raportul WCED, alți specialiști și alte agenții specializate au adăugat listei respective alte componente. Această listă nu este concepută ca fiind exhaustivă ci ca o ilustrare a dezvoltării conceptului și a accentuării problemelor aplicării sale.

S-a remarcat, de exemplu, că prioritatea menținerii diversității ecologice și distribuirii productivității pentru dezvoltarea regională implică sporirea controlului comunitar local (componenta 10 care, la rândul ei, a încurajat dezvoltarea încrederii regionale). Rees, Roseland (1988) împreună cu Stanley (1992) au arătat că este nevoie de mai multe acorduri internaționale și de un parteneriat între oamenii de afaceri și guvern (punctul 11) pentru a conduce acțiunile naționale și individuale. Limitelor ecologice și echității sociale a filozofiei dezvoltării durabile trebuie adăugat și conceptul viabilității economice (punctul 12) conform *Mesei Rotunde din Columbia Britanică asupra Mediului și Economiei din anul 1991*.

Lumea afacerilor și literatura de specialitate au răspuns oportunităților economie-mediu care există în cadrul „procesului verde”. Astfel, Howatson, în anul 1990, raporta că are loc o evoluție respectiv, o minoritate de corporații se află încă în primele faze de răspuns la problemele mediului pe măsură ce acestea apar; majoritatea corporațiilor au stabilit sisteme și programe care să se armonizeze cu noile reguli; în fine, o altă minoritate a mers mai departe rezolvând într-un mod activ problemele de management.

Acest proces evolutiv conduce, încet, la o completă integrare a problemelor de mediu în planurile strategice complexe (globale, la nivel macroeconomic - punctul 13). Includerea problemelor de mediu și dezvoltare durabilă printre preocupările principale ale planificărilor generale de mare amploare necesită responsabilitate sporită, auditul de mediu câștigând în acest fel credibilitate. Hunt și Auster (1990) consideră că este esențial un program puternic de audit pentru un management activ de mediu (punctul 14).

Interesul și sprijinul major pentru dezvoltare durabilă își are criticii și scepticii săi. Unii consideră că este un concept atât de vag, neclar, încât valoarea practică în atacarea controverselor de mediu care apar este redusă. Alții consideră că este un capriciu trecător înrudit cu crizele energetice din trecut. Dar această percepție este depășită odată cu evidența faptului că stresul privind mediul a început acum 20 de ani și, în loc să dispară, s-a dezvoltat constant până în punctul în care cei mai convinși anti - mediu au început să se intereseze de problemele respective. Unul dintre autorii ce au manifestat un astfel de scepticism și au avut dubii în legătură cu acest concept este George Winter

(1988) care a elaborat o listă ce cuprinde 40 de elemente pro și contra privind introducerea unui sistem integrat de management al problemelor de mediu.

Dezvoltarea durabilă presupune obținerea unor performanțe pe trei direcții⁷:

1. **de ordin economic** – presupune creșterea gradului de exploatare și valorificare a resurselor;
2. **de ordin ecologic** – presupune reciclarea, evitarea degradării mediului, reducerea sustragerii terenurilor din circuitul agricol;
3. **de ordin social** – presupune sporirea numărului locurilor de muncă, practicarea unor meserii tradiționale, atragerea populației în practicarea turismului, ca măsuri de regenerare fizică și psihică etc.

Componentele dezvoltării durabile

Tabelul nr. 1.1.

Nr. crt.	Componentele dezvoltării durabile	Comentarii
1.	Stabilirea unor limite ecologice și standarde mai echitabile	Presupune promovarea valorilor care încurajează standarde de consum apropiate de „limita ecologică de poluare” la care putem aspira cu toții.
2.	Redistribuirea activităților economice și realocarea resurselor	Întâmpinarea necesităților esențiale depinde în parte de atingerea unei creșteri potențiale depline iar dezvoltarea durabilă cere creștere economică în situații în care astfel de nevoi nu sunt satisfăcute.
3.	Controlul populației	Deși scopul nu este cel al numărului populației ci unul al distribuției resurselor, dezvoltarea durabilă poate fi îndeplinită dacă dezvoltarea demografică este în armonie cu schimbarea potențialului productiv al ecosistemului.
4.	Conservarea resurselor de bază	Dezvoltarea durabilă nu trebuie să pună în pericol sistemele naturale care susțin viața pe pământ cum ar fi atmosfera, apele, solul, vietățile.
5.	Un acces mai echitabil la resurse și o creștere a efortului tehnologic pentru a le utiliza mai eficient	Dezvoltarea nu are stabilite limite în termeni de populație sau utilizare a resurselor, după care se regăsește dezastrul ecologic. Dar, există niște limite îndepărtate iar durabilitatea cere ca, până în momentul în care acestea sunt atinse, lumea ar trebui să asigure accesul echitabil la resursele limitate și să reorienteze eforturile tehnologice pentru a reduce presiunea.
6.	Capacitatea de transport și randamentul durabil	Cele mai multe resurse regenerabile sunt parte a unui ecosistem complex și interconectat iar

⁷ Bran Florina, Marin Dinu, Simon Tamara, *Economia turismului și mediul înconjurător*, Editura Economică, București, 1998, pag. 243

	randamentul durabil maxim trebuie definit doar după ce se țin cont de efectele maxime ale exploataării.
7. Economisirea resurselor	Dezvoltarea durabilă cere ca rata epuizării resurselor neregenerabile să se reducă în măsura în care se vor descoperi noi posibilități în viitor.
8. Diversificarea speciilor	Dezvoltarea durabilă cere conservarea speciilor de plante și animale.
9. Minimalizarea efectelor adverse	Dezvoltarea durabilă cere ca efectele adverse asupra calității aerului, apei și altor elemente naturale să fie reduse astfel încât să susțină integritatea generală a ecosistemului.
10. Controlul comunității	Asupra deciziilor de dezvoltare ce afectează ecosistemul local.
11. Structura cadru a politicii naționale/internaționale	Biosfera este casa comună a tuturor oamenilor iar managementul reunit al biosferei este cerut pentru securitatea politicii globale.
12. Viabilitatea economică	Politica de mediu a corporațiilor este o extensie a managementului calității totale.
13. Calitatea mediului ambiant	Politica de mediu a corporațiilor este o extensie a managementului calității totale.
14. Auditul de mediu	Un sistem efektiv de audit de mediu este „inima” unui management de mediu corespunzător.

Sursa: Theobald F. William, *Global Tourism*, Butterworth Heinemann, Great Britain, 1998, pag. 176

În ultimii ani, dezvoltarea durabilă a creat un nou mod de apropiere față de comunitățile locale, un nou mod de gândire al comunităților cu privire la standardele nivelului de viață, echității sociale și menținerii resurselor.

1.2.2. Direcții de dezvoltare a durabilității

Într-o altă abordare, cele trei **direcții ale durabilității** sunt următoarele:⁸

1. **durabilitatea ecologică**, asigură faptul că dezvoltarea este compatibilă cu menținerea proceselor ecologice esențiale, diversitatea biologică și resursele biologice;
2. **durabilitatea socială și culturală**, asigură faptul că dezvoltarea a sporit controlul populației asupra vieții lor, este compatibilă cu valorile și cultura populației afectate de aceasta și menține identitatea comunității;
3. **durabilitatea economică**, asigură faptul că dezvoltarea este eficientă din punct de vedere economic și că resursele sunt conduse astfel încât ele să poată „suporta” și generațiile viitoare.

⁸ *Internațional Tourism: A Global Perspective*, OMT, Madrid, 1997, pag. 254

În general, dezvoltarea durabilă se referă la calitatea vieții dintr-o comunitate, respectiv la sistemele economice, sociale și de mediu care alcătuiesc societatea și care asigură sănătatea, productivitatea și un mediu curat pentru toți rezidenții comunității, în prezent și în perspectivă. Prin urmare, se pun următoarele probleme:

- Cum s-a schimbat calitatea vieții din comunitate în ultimii 20-40 de ani?
 - Cum s-a modificat comunitatea din punct de vedere economic? (sunt mai multe sau mai puține locuri de muncă mai bine plătite?; lucrează oamenii mai mult și câștigă mai puțin sau majoritatea oamenilor trăiește mai bine?; este mai multă sărăcie sau mai puțină?; este ușor sau dificil pentru oameni să găsească case pe care și le pot permite?);
 - S-a schimbat comunitatea din punct de vedere social? (sunt mai multe sau mai puține crime? Se oferă mai mulți oameni voluntari?; sunt mai mulți sau mai puțini cei care caută locuri de muncă în sistemul public sau în cel privat?);
 - S-a schimbat comunitatea din punctul de vedere al mediului ambiant? (calitatea aerului din zona urbană s-a îmbunătățit sau s-a înrăutățit?; calitatea apei din zona urbană s-a îmbunătățit sau s-a înrăutățit?).

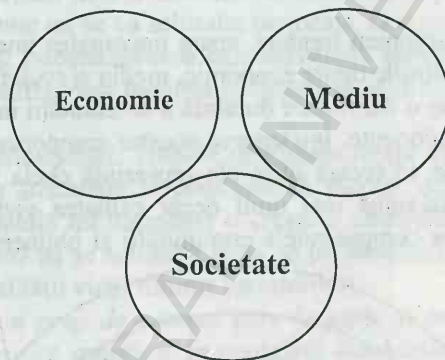

Figura nr. 1.4: Comunitatea privită ca trei componente separate: parte economică, socială și de mediu

În momentul în care societatea, economia și mediul sunt abordate ca niște componente separate ale comunității, apar probleme vizibile. Dezvoltarea economică determină crearea unor noi locuri de muncă. Nevoile sociale se referă la serviciile de asigurare a sănătății. Agențiile de mediu încearcă să prevină și să corecteze problemele legate de poluare. Această abordare a comunității poate avea o serie de efecte secundare precum:

- Soluționarea uneia dintre probleme poate crea dificultăți în alte domenii. Crearea de case accesibile este un lucru pozitiv însă, în momentul în care acestea sunt construite în zone periurbane localizate la distanțe mari față de locurile de muncă, rezultă o intensificare a traficului precum și a poluării;

- Soluții parțiale tind să creeze grupurile aflate în opoziție. Astfel, dacă susținătorii mediului câștigă, economia va avea de suferit. Sau, dacă economia își urmează cursul, mediul ambiant va fi distrus;
- Soluții parțiale tind să se focalizeze pe beneficiile pe termen scurt fără a le monitoriza pe cele pe termen lung.

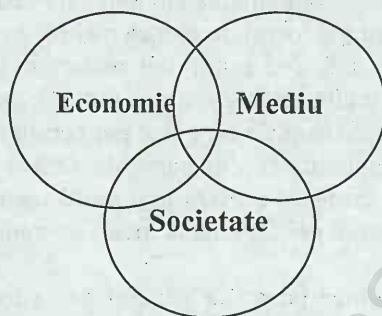

Figura nr. 1.5.: Viziunea comunității care arată legăturile dintre cele trei părți componente: economică, socială și de mediu

În momentul unei apropieri treptate, apare necesitatea unei viziuni a comunității care să ia în considerare legăturile dintre economie, mediu și societate (figura nr. 1.5.).

Ațiunile care impun o dezvoltare durabilă a comunității iau în considerare aceste legături dintre cele trei componente. Înțelegerea acestor componente ale unei comunități precum și a legăturilor care se crează între ele reprezintă cheia înțelegerii durabilității deoarece, acest concept înseamnă mai mult decât calitatea vieții. Este vorba despre înțelegerea legăturilor dintre componentele comunității și obținerea unui echilibru între acestea.

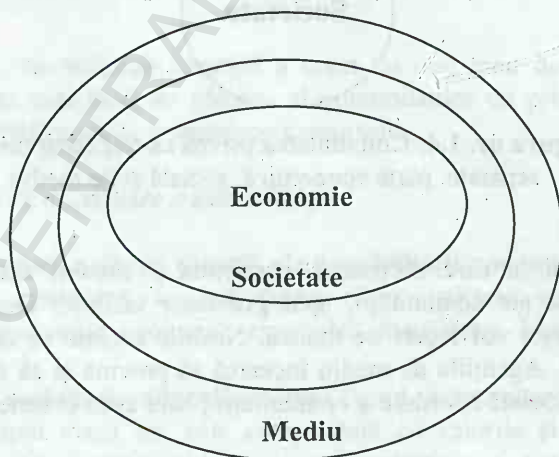

Figura nr. 1.6.: Viziunea comunității care arată legăturile dintre cele trei părți componente: economică, socială și de mediu

Aceste figuri ilustrează faptul că toate componentele economiei necesită interacțiuni cu populația. Oricum, societatea este mult mai mult decât economia. Prietenii și familiile lor, muzica și arta, religia și etica, reprezintă elemente fundamentale ale unei societăți, ele nefiind însă bazate în mod primar pe schimbul de produse și servicii. În schimb, societatea funcționează în întregime în interiorul mediului. Satisfacerea necesităților noastre de bază precum apă, mâncare etc. presupune extragerea acestor produse din mediu ca și a altora precum energie, produse primare pentru alimentație etc.. În final, mediul înconjoară societatea. Într-un anumit moment al istoriei îndepărtate, mediul a determinat forma societății. Componentele mediului neafectate de activitățile umane devin din ce în ce mai puține pe măsura trecerii timpului. Datorită faptului că populația are nevoie de mâncare, apă și aer pentru a supraviețui, societatea nu poate depăși niciodată dimensiunile mediului ambiant.

Durabilitatea este o necesitate pentru toate comunitățile, de la satele care-și pierd mediul natural de care depind locurile lor de muncă, la arealele metropolitane în care sărăcia și crima conduc la scăderea calității vieții.

Termenii cheie utilizați pentru definirea durabilității se referă la următoarele aspecte:

- ✓ *Durabil: a continua fără a diminua, a alimenta, a prospera.* Acest termen nu înseamnă că nimic nu se va schimba niciodată. O comunitate durabilă caută să-și mențină și să-și îmbunătățească caracteristicile economice, sociale și de mediu ale unui areal astfel încât membri societății să aibă o viață sănătoasă, productivă și relaxată;
- ✓ *A dezvolta: a îmbunătăți.* Trebuie menționat faptul că „a dezvolta” în contextul durabilității nu înseamnă a continua să devină din ce în ce mai mare. O comunitate durabilă nu înseamnă o creștere susținută ci faptul că la un anumit moment continuă să se schimbe și să se perfecționeze, să se dezvolte în sensul îmbunătățirii calității vieții tuturor locuitorilor;
- ✓ *Comunitatea: un grup de oameni care locuiesc și interacționează în interiorul unei arii geografice specifice.* În contextul durabilității, o „comunitate” poate fi una rurală de mici dimensiuni, o regiune metropolitană de mari dimensiuni, o națiune sau chiar întreaga planetă. O asemenea comunitate presupune interacțiuni între membri comunității care includ: tranzacții economice (vânzarea și cumpărarea de produse și servicii); relații sociale (a fi prieten sau vecin, a coopera, a rezolva probleme comune împreună); interdependența față de mediu (legătura față de resursele comune precum ecosistemele forestiere);
- ✓ *Economia: modul în care bunurile și serviciile sunt produse, distribuite și consumate.* Pentru majoritatea oamenilor, „economia” este un termen complex legat de bani. Așadar, în contextul durabilității, economia se referă la bunurile și serviciile pe care le consumăm de-a lungul vieții pentru a ne satisface necesitățile primare dar și pentru a ne face viața mai fericită;
- ✓ *Capitalul comunității: capitalul natural, uman, social și cel construit de pe urmă cărora o comunitate beneficiază și de care o comunitate este legată pentru a-și continua existența.* Noțiunea de „capital” este utilizată în mod comun cu referință la bani și bunurile materiale. Însă, în contextul durabilității, comunitățile beneficiază de diferite tipuri de capital care trebuie luate în considerare precum cel natural, uman, social și construit. Împreună, aceste categorii de capital se

referă la capitalul comunității. Toate cele patru tipuri de capital sunt necesare pentru buna funcționare a unei comunități (figura nr. 1.7.).

O comunitate durabilă are grijă de toate categoriile de capital de care dispune precum cel natural, uman, social, construit, în scopul îmbunătățirii permanente a calității vieții pentru toți locuitorii. A investi capital presupune un management direcționat spre îmbunătățirea calității societății ceea ce conduce la beneficii prezente dar și în viitor;

- ✓ *Capacitatea de susținere: populația care poate fi suportată pe termen nedefinit de sistemele de suport.* În termeni ecologici, capacitatea de susținere a unui ecosistem reprezintă numărul de locuitori care poate fi suportat pe termen nedefinit în condițiile valabilității resurselor și serviciilor ecosistemului. Existența în limitele ecosistemului depinde de trei factori: cantitatea de resurse valabile în ecosistem; mărimea populației; cantitatea de resurse consumate în mod individual. O comunitate care-și distruge și degradează ecosistemul de care depinde înseamnă că utilizează capitalul și trăiește nedurabil. Este la fel de important pentru o comunitate durabilă să trăiască în limitele capacității de susținere a capitalului uman, social și construit;

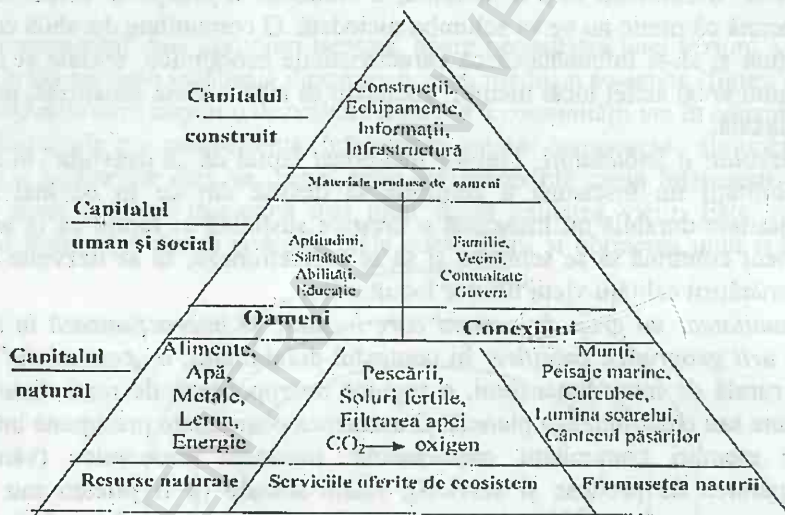

Figura nr. 1.7: Componentele capitalului comunității

Sursa: <http://www.sustainablemeasures.com/Sustainability/KeyTermCommCapital.html>

- ✓ *Echitatea (sau inechitatea): în contextul durabilității, termenul de „echitate” are de-a face cu obiectivitatea-dacă toți oamenii au drepturi similare, oportunități și acces la toate formele de capital ale comunității.*

Echitatea în interiorul unei generații presupune imparțialitate între membri actuali și viitori ai unei comunități. Adică, nu trebuie să ne neglijăm necesitățile curente ci trebuie să realizăm un echilibru rezonabil între satisfacerea nevoilor actuale fără a periclita capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități.

Așadar, dezvoltarea durabilă este un concept cu o arie largă de cuprindere, atingerea acestui deziderat necesitând obținerea unor performanțe de vârf în toate domeniile de activitate specifice unei națiuni: economic, tehnologic, uman și ambiental. De aceea, principalul obiectiv al acestui tip de dezvoltare este acela de a căuta, a găsi și a asigura un echilibru dinamic și flexibil al interacțiunii dintre cele trei sisteme amintite.

În ceea ce privește *durabilitatea unei dezvoltări*, s-au definit două direcții ideologice în abordarea raportului economie-mediu: *tehnocentrism și ecocentrism*.⁹

- **Susținătorii tehnocentrismului** sunt adepții unei piețe lipsite de constrângeri, atât pentru producători, cât și pentru consumatori. Aceștia sunt foarte încrezători în posibilitățile de substituibilitate aproape totală între factorii de producție, la fel ca și în faptul că omul și tehnologia vor găsi întotdeauna un mod pentru a compensa obligația legată de lipsa de resurse. Tot ei sunt cei care adoptă un criteriu de durabilitate foarte slabă, în așa zisa versiune a „abundenței”, și cu criterii de durabilitate slabă în poziția mai puțin extremistă numită „conciliantă”. Tehnocentrismul conciliant ia în considerare problemele de mediu, acceptând faptul că factorii de producție nu sunt substituibili la infinit, înglobează o noțiune precisă de capital natural critic și de capacitate de suport și este interesat să corecteze distorsiunile prezente pe piață cu ajutorul unor instrumente precum taxele ecologice;
- **Ecocentrismul** presupune o abordare mai degrabă conservatoare, în care protecția mediului, de exemplu, dobândește o centralitate inexistentă în abordările precedente. A recunoaște pământul drept un organism unic duce la restricții foarte puternice în posibilitatea de substituire a factorilor de producție și determină o abordare radicală, care își revendică un concept de durabilitate foarte puternic. Acest punct de vedere urmărește să transforme sistemele economice actuale, limitând destul de drastic nivelul producției, al consumului și al creșterii demografice.

1.2.3. Principiile dezvoltării durabile

Principiile dezvoltării durabile deși au făcut și vor face obiectul unor dezbateri și discuții intense, atât pe plan național cât și internațional, sunt, în prezent, bine definite. Dezvoltarea economică este importantă și necesară în viața oricărei societăți, însă beneficiile ei trebuie să fie mai mari decât costurile, inclusiv costurile mediului înconjurător. În prezent, atenția trebuie să se focalizeze pe modalitățile prin care aceste principii pot și trebuie să fie aplicate în diferitele sectoare ale economiei.

Cu prilejul Conferinței de la Rio de Janeiro asupra Mediului și Dezvoltării desfășurată între 3-14 iunie 1992 în Brazilia, au fost enunțate și adoptate – de peste 178 de guverne ale lumii printre care și cel al României - 27 de **principii ce stau la baza dezvoltării durabile**. Ele sunt următoarele:

1. Ființele umane se află în centrul conceptului de dezvoltare durabilă, având dreptul la o viață sănătoasă și productivă în armonie cu mediul natural;
2. Statele lumii, în acord cu Carta Națiunilor Unite și principiile dreptului internațional, au dreptul suveran să-și exploateze propriile resurse în conformitate cu propriile

⁹ Bran Florina, *op. cit.*, pag. 41

- politici de dezvoltare și de mediu, și, de asemenea, au responsabilitatea de a se asigura că activitățile care sunt desfășurate sub jurisdicția și controlul lor nu produc daune mediului ambiant al altor state sau arealelor aflate dincolo de limitele jurisdicției naționale;
3. Dreptul la dezvoltare trebuie să fie în concordanță cu nevoile mediului și ale generațiilor prezente și viitoare;
 4. Pentru a răspunde dezideratului dezvoltării durabile, protecția mediului va trebui să reprezinte o parte integrantă a procesului dezvoltării și nu o problemă separată, izolată;
 5. Toate statele lumii și toți locuitorii planetei ar trebui să colaboreze având drept scop esențial eradicarea sărăciei ca o condiție indispensabilă a dezvoltării durabile, pentru a elimina disparitățile în standardele de viață și a crea condiții mai bune de viață pentru majoritatea locuitorilor Terrei;
 6. Nevoile speciale ale țărilor în dezvoltare, în special a celor mai puțin dezvoltate și mai vulnerabile trebuie să beneficieze de o atenție specială în ceea ce privește mediul ambiant. Acțiunile internaționale ce au ca obiect mediul și dezvoltarea ar trebui să se adreseze interesului și nevoilor tuturor statelor lumii;
 7. Statele ar trebui să colaboreze în spiritul parteneriatului global pentru conservarea, protecția și restaurarea sănătății și integrității ecosistemelor Pământului. Prin prisma contribuției diferențiate la degradarea globală a mediului, țările au responsabilități comune dar diferite. Statele dezvoltate admit responsabilitatea pe care o poartă în urmărirea la nivel internațional a dezvoltării durabile prin prisma presiunilor pe care propriile lor societăți le fac asupra mediului înconjurător și a resurselor financiare și tehnologice pe care le stăpânesc;
 8. Pentru a atinge standardul de dezvoltare durabilă și o mai bună calitate a vieții pentru întreaga omenire, țările lumii ar trebui să reducă și să elimine principiile inechitabile ce stau la baza producției și consumului și să promoveze politici demografice adecvate;
 9. Statele lumii ar trebui să coopereze pentru întărirea capacităților de producție indigene prin sporirea înțelegerii științifice, prin intensificarea schimbului de cunoștințe științifice și tehnologice, ca și a transferului de tehnologii noi și inovatoare;
 10. Problemele mediului pot fi cel mai eficient și corect gestionate prin participarea tuturor oamenilor interesați, la un nivel relevant. La nivel național, fiecare individ ar trebui să aibă un acces nelimitat la informațiile privitoare la mediu deținute de autoritățile publice, ca și la documentele ce conțin date cu privire la materialele și activitățile periculoase utilizate în cadrul propriilor comunități. De asemenea, populația fiecărui stat în parte ar trebui să aibă oportunitatea de a participa la procesul decizional legat de aceste probleme extrem de serioase. Statele ar trebui să faciliteze și să încurajeze interesul și participarea publică făcând informația ușor accesibilă;
 11. Statele lumii ar trebui să creeze și să adopte în mod efectiv legislația de mediu. Standardele de mediu, obiectivele și prioritățile manageriale ar trebui să reflecte contextul de mediu și dezvoltare spre care tind. Standardele aplicate de unele țări pot fi inadecvate și neadaptate costurilor economice și sociale ale altor țări, în special pentru țările în dezvoltare;

12. Țările lumii ar trebui să colaboreze pentru a promova un sistem economic internațional deschis care să conducă la creștere economică și dezvoltare durabilă în toate țările, pentru o abordare corectă a problemelor degradării mediului. Măsurile de politică comercială nu ar trebui să constituie un mijloc de discriminare arbitrară și nejustificată sau o restricție deghizată a comerțului internațional. Măsurile de protecție a mediului privitoare la problemele transfrontaliere sau globale ar trebui, pe cât posibil, să se bazeze pe consens internațional;
13. Statele ar trebui să dezvolte un sistem legislativ național cu privire la răspunderea individuală în ceea ce privește acțiunile de degradare a mediului și compensațiile acordate victimelor poluării. Apare necesitatea unei cooperări viitoare mult mai extinsă și hotărâtă între națiunile lumii, în acest domeniu, mai ales în cazul atenuării efectelor adverse ale acțiunilor de deteriorare a mediului înconjurător cauzate de activități aflate sub jurisdicția și controlul lor;
14. Statele ar trebui să colaboreze efectiv pentru descurajarea, prevenirea și transferul către alte țări a oricăror activități și substanțe care provoacă degradarea severă a mediului sau care au fost identificate ca fiind nocive pentru sănătatea umană;
15. În scopul protejării mediului, ar trebui să existe o preocupare intensă pentru problemele privind mediul înconjurător în conformitate cu capacitățile statului respectiv. Acolo unde există riscul distrugerilor serioase sau ireversibile ale mediului, lipsa certitudinilor științifice nu ar trebui folosită ca o rațiune de amânare a măsurilor costisitoare de prevenire a degradării mediului;
16. Autoritățile naționale ar trebui să se străduiască să promoveze internaționalizarea costurilor de mediu și utilizarea instrumentelor economice, ținând cont de faptul că poluatorul ar trebui, în principiu, să suporte costurile poluării provocate, cu o atenție sporită asupra interesului public și fără distrugerea comerțului și investițiilor internaționale;
17. Ecotaxe – ca instrument național – ar trebui colectate pentru activitățile care pot avea un impact advers semnificativ asupra mediului și sunt subiect/obiect de decizie al unei autorități naționale competente;
18. Țările lumii trebuie să notifice imediat celorlalte state orice dezastru natural sau alte urgențe care pot avea efecte dăunătoare asupra mediului zonelor vecine, comunitatea internațională contribuind în acest caz pentru a ajuta statele afectate;
19. Țările ar trebui să asigure informarea promptă și prioritară a statelor potențial afectate asupra activităților care pot avea consecințe negative transfrontaliere asupra mediului și ar trebui să se consulte cu acele țări de la bun început și cu bună credință;
20. Femeile au un rol vital în managementul mediului și dezvoltării (datorită caracterului aparte: grijulii, atente, interesate de problemele abordate până în cele mai mici amănunte etc.). În consecință, participarea lor este primordială pentru atingerea scopurilor dezvoltării durabile;
21. Creativitatea, idealurile și curajul tinerilor lumii ar trebui mobilizate pentru a implementa un parteneriat global cu scopul de a atinge țelurile dezvoltării durabile și a asigura un viitor mai bun pentru toți;
22. Populațiile indigene și comunitățile băștinașe precum și alte comunități locale au un rol vital în managementul mediului și dezvoltării datorită cunoștințelor și tradițiilor practice. Țările lumii ar trebui să recunoască și să susțină puternic identitatea, cultura

și interesele acestora și să le permită participarea efectivă la procesul de implementare a dezvoltării durabile;

23. Mediul și resursele naturale ale populațiilor opresate, dominate și ocupate ar trebui protejate;
24. Războiul este un distrugător inherent al dezvoltării durabile. Statele ar trebui să respecte ca atare legile internaționale care prevăd protecția mediului pe timpul conflictelor armate și să coopereze în dezvoltarea ulterioară în funcție de necesități;
25. Pacea, dezvoltarea și protejarea mediului sunt interdependente și indivizibile;
26. Trebuie ca statele lumii să-și rezolve toate disputele asupra mediului ambiant în mod pașnic și prin mijloace adecvate, în concordanță cu Carta Națiunilor Unite;
27. Statele și popoarele lumii vor coopera cu bună credință într-un spirit de parteneriat pentru crearea viitoarei legislații internaționale în domeniul dezvoltării durabile.

Atât guvernele cât și interesele private sunt de acord că principiile dezvoltării durabile trebuie să fie forța care ghidează politica de stat și inițiativa privată.

Multe țări ale lumii înregistrează o creștere fără precedent, o opulență a vieții care distruge echilibrul și așa fragil al naturii. Principiile dezvoltării durabile, dacă sunt aplicate pe scară largă, cu înțelepciune, vor face mai mult decât să stabilească un model de dezvoltare și bunăstare în multe areale incluzând în același timp multe domenii printre care și industria turistică.

Principiile dezvoltării durabile, în integritatea lor, reprezintă punctul de pornire în încercarea de a implementa atât la scară internațională cât și națională elementele specifice dezvoltării durabile, de modalitățile utilizate și succesul acestei acțiuni depinzând continuitatea vieții pe Pământ în condiții asemănătoare celor prezente. Se observă faptul că cerințele anterioare implică în egală măsură comunitățile naționale și internaționale, atingerea obiectivelor caracteristice dezvoltării durabile reprezentând un atribut al cooperării între statele lumii, nicidecum o preocupare izolată.

Pentru țara noastră, integrarea în structurile europene, presupune cunoașterea și aplicarea principiilor enunțate anterior, alinierea la evoluția internațională durabilă reprezentând un pas înainte, neexistând altă alternativă.

1.2.4. Indicatorii de măsurare a durabilității

Indicatorii care măsoară durabilitatea arată dacă starea unei comunități se îmbunătățește sau se înrăutățește în sensul asigurării unei vieți productive și plăcute pentru toți locuitorii atât în prezent cât și în viitor.

Indicatorii unei comunități durabile arată locul în care legăturile dintre economie, mediu și societate sunt slabe.

Indicatorii care măsoară durabilitatea sunt diferiți de cei tradiționali care măsoară progresul economic, social și al mediului. Pe de o parte, cei tradiționali, precum rata profitului, calitatea apei etc. măsoară modificările apărute în cazul uneia dintre componentele comunității care pot fi pe deplin independente de celelalte părți. Pe de altă parte, indicatorii durabilității reflectă faptul că cele trei segmente diferite sunt interconectate după cum se observă în figura nr. 1.8..

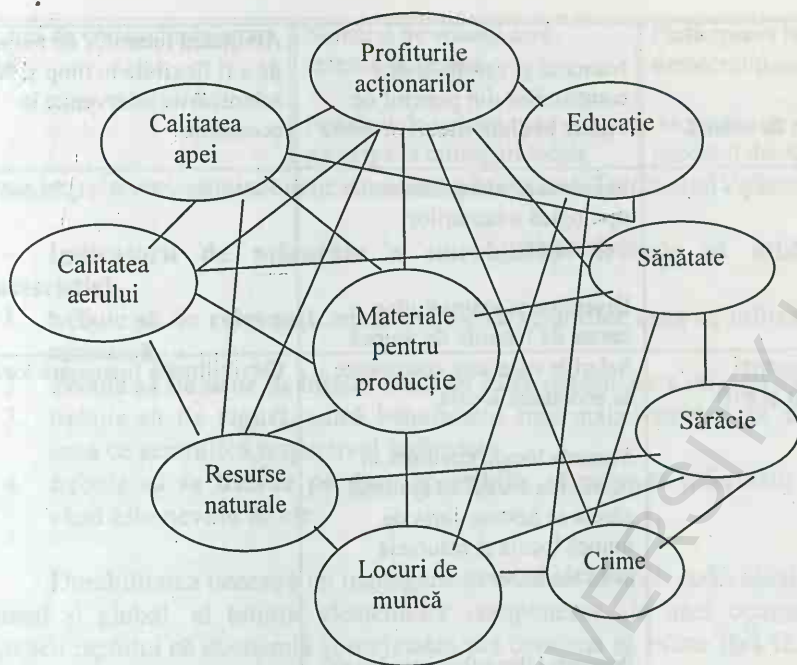

Figura nr. 1.8.: Comunitatea ca o rețea de interacțiuni dintre mediu, economie și societate

Sursa: <http://www.sustainablemeasures.com/Indicators/WhatIs.html>

Așa cum ilustrează figura nr. 1.8., resursele naturale oferă materia primă necesară diverselor ramuri industriale de pe urma cărora actorii implicați obțin profit. Locurile de muncă afectează rata sărăciei care este strâns legată de cea a crimelor. Calitatea aerului, apei și solului utilizate în producție au un efect substanțial asupra stării de sănătate a populației. Problemele de sănătate datorate expunerii la un aer poluat sau la materiale toxice influențează productivitatea muncii și contribuie la creșterea costurilor legate de asigurarea sănătății.

Indicatori tradiționali versus indicatori ai durabilității

Tabelul nr. 1.2.

Indicatori economici		
Indicatori tradiționali	Indicatori ai durabilității	Accentul pe indicatorii durabilității
Venit mediu	Numărul de ore plătite angajaților ca medie salarială necesare satisfacerii nevoilor de bază	Ce salariu poate fi plătit
Venitul per capital în raport cu media națională		Definirea nevoilor de bază în termenii consumului durabil
Rata șomajului	Diversitatea și viabilitatea locurilor de muncă locale	Mobilitatea locurilor de muncă

Numărul de companii Numărul de locuri de muncă	Numărul și variabilitatea companiilor din punctul de vedere al dimensiunii acestora Numărul și variabilitatea tipologică a ramurilor industriale Diversitatea aptitudinilor cerute de locurile de muncă	Abilitatea locurilor de muncă de a fi flexibile în timp și la schimbările intervenite în economie
Dimensiunea economiei măsurată prin PNB și PIB	Salariile care sunt consumate în economia locală Moneda locală cheltuită în economia locală cu ajutorul căreia se plătesc forța de muncă locală și resursele naturale locale Procentul din economia locală care se bazează pe resursele regenerabile locale	Flexibilitatea financiară locală
Indicatorii de mediu		
Nivelul ambiental al poluării aerului și apei	Utilizarea și generarea materialelor toxice Numărul de kilometri parcurși de autovehicule	Măsurarea activităților care poluează
Tonele de deșeuri solide generate	Procentul de produse realizare care sunt durabile, reparabile sau reciclabile	Utilizarea conservatoare și ciclică a materialelor
Costul combustibilului	Energia totală utilizată de toate sursele Proporția de energie regenerabilă utilizată comparativ cu energia neregenerabilă utilizată	Utilizarea durabilă a resurselor
Indicatorii sociali		
Scorul diverselor teste standardizate	Numărul de studenți pregătiți pentru locuri de muncă care sunt valabile în economia locală Numărul de studenți care merg la colegiu și se întorc să lucreze în comunitate	Armonizarea aptitudinilor cerute de locurile de muncă cu nevoile economiei locale

Numărul de votanți înregistrați oficial	Numărul de votanți care votează la alegeri	Participarea la procesul democratic
	Numărul de votanți care participă la mitinguri locale	Abilitatea de a participa la procesul democratic

Sursa: <http://www.sustainablemeasures.com/Indicators/TraditionalVsSustainable.html>

Indicatorii de măsurare a durabilității trebuie să aibă următoarele caracteristici:

1. trebuie să fie **relevanți**, adică trebuie să semnifice ceea ce utilizatorul dorește să cunoască;
2. trebuie să fie **ușor de înțeles** chiar de către oameni care nu sunt experți;
3. trebuie să fie **siguri**, adică beneficiarii informației trebuie să aibă încredere în ceea ce semnifică respectivul indicator;
4. trebuie să **se bazeze pe date accesibile**, să prevadă informații la timp, atunci când este nevoie de ele.

Durabilitatea necesită un management adecvat la nivel individual, de comunitate, național și global, al tuturor elementelor componente ale unei comunități, în sensul asigurării faptului că economia și societatea pot continua să existe fără să distrugă mediul natural de care depind.

1.3. Strategia dezvoltării durabile a Uniunii Europene

În anul **2001**, Consiliul European a adoptat la Goteborg **prima Strategie de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene (UE)**. A urmat în anul **2006** **Strategia revizuită de Dezvoltare Durabilă**, ambițioasă și cuprinzătoare pentru o Uniune lărgită. Aceasta stabilește o strategie unică, coerentă privind modul în care Uniunea Europeană își va respecta mai eficient angajamentul său pe termen lung de a răspunde provocărilor dezvoltării durabile. Acesta reafirmă nevoia pentru solidaritatea mondială și recunoaște importanța consolidării muncii cu partenerii din afara Uniunii Europene, inclusiv cu acele țări aflate într-o dezvoltare rapidă și care vor avea un impact important asupra dezvoltării durabile globale.

Scopul general al acestei strategii este de a identifica și dezvolta acțiunile care permit UE să obțină o îmbunătățire continuă a calității vieții, atât pentru generațiile prezente, cât și pentru cele viitoare, prin crearea de comunități durabile capabile să-și administreze și să-și folosească eficient resursele, precum și să valorifice potențialul inovator social și ecologic al economiei, asigurarea prosperității, a protecției mediului și coeziunii sociale.

Obiectivele principale ale Strategiei revizuite sunt următoarele¹⁰:

1. protecția mediului;
2. echitate și coeziune socială;
3. prosperitate economică;

¹⁰ *Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE revizuită*, Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles, 26 iunie 2006, 10117/06

4. respectarea angajamentelor internaționale.

În plus, sunt prezentate și **principiile politice directoare**¹¹:

- promovarea și protecția drepturilor fundamentale;
- solidaritatea între și în cadrul generațiilor;
- societatea democratică și deschisă;
- implicarea cetățenilor;
- implicarea mediului de afaceri și a partenerilor sociali;
- coerența politică și guvernarea;
- integrarea politicilor;
- utilizarea celor mai bune cunoștințe disponibile;
- principiul precauției;
- impunerea poluatorilor să plătească.

Strategia de dezvoltare durabilă a UE identifică șapte **provocări cheie**, precum și țintele, obiectivele operaționale și acțiunile corespunzătoare acestora, după cum urmează:

1. schimbările climatice și energia curată care are drept obiectiv general limitarea schimbărilor climatice și a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu;
2. transport durabil cu obiectivul general: să ne asigurăm că sistemul nostru de transport satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății, minimizând impactul nedorit asupra economiei, societății și mediului;
3. consum și producție durabile ce are drept obiectiv general promovarea modelelor de producție și consum durabile;
4. conservarea și managementul resurselor naturale. Această provocare cheie are ca obiectiv general îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoașterea valorii beneficiilor ecosistemelor;
5. sănătate publică cu următorul obiectiv general: promovarea unei sănătăți publice corespunzătoare în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății;
6. incluziune socială, demografie, migrație ce are drept obiectiv general crearea unei societăți a incluziunii sociale prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, pentru a asigura securitatea și a crește calitatea vieții cetățenilor ca o condiție pentru păstrarea bunăstării individuale;
7. sărăcie la nivel global și provocările dezvoltării durabile cu obiectivul general de promovare activă a dezvoltării durabile pe scară largă, asigurarea că politicile interne și externe ale UE sunt în acord cu dezvoltarea durabilă și cu angajamentele internaționale ale acesteia.

În continuare sunt prezentate instrumente și abordări ale politicilor transversale (intersectoriale) care vizează educația și instruirea și cercetarea și dezvoltarea.

La fiecare doi ani, Comisia va înainta un raport de progres asupra implementării Strategiei în UE și statele membre, ce va include și prioritățile viitoare, orientări și acțiuni.

¹¹ Idem

Ultimul Raport de analiză a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a UE a fost prezentat în anul 2009. S-a constatat că, la nivelul UE, dezvoltarea durabilă este promovată și monitorizată în primul rând, în contextul politicilor UE individuale, iar Strategia joacă un rol principal în promovarea obiectivului general de dezvoltare durabilă. Strategia a reprezentat, de asemenea, un instrument care a permis elaborarea unor strategii de dezvoltare durabilă la nivel național și regional. Aproape toate statele membre ale UE dispun de propriile strategii naționale de dezvoltare durabilă, în conformitate cu recomandările de bune practici de la nivel internațional.

În acest context, în urma unei analize amănunțite a obiectivelor stabilite în 2006, a gradului de atingere a acestora, a progreselor înregistrate de politicile UE în domeniile vizate, au fost formulate următoarele **propuneri**¹²:

- contribuirea la o tranziție rapidă către o economie cu emisii reduse de dioxid de carbon și cu consum redus, bazată pe tehnologii eficiente din punctul de vedere al consumului de energie și de resurse, pe transporturi durabile și pe adoptarea de comportamente de consum durabil;
- intensificarea acțiunilor de mediu în vederea protejării biodiversității, a apei și a celorlalte resurse naturale. Este evident că distrugerea biodiversității continuă într-un ritm îngrijorător. Degradarea ecosistemelor reduce nu numai calitatea vieților noastre și a vieților generațiilor viitoare, ci împiedică, totodată, dezvoltarea economică durabilă, pe termen lung;
- promovarea incluziunii sociale. Populațiile cele mai vulnerabile din societate riscă să fie cel mai grav afectate de criza economică și să resimtă mai mult timp efectele acesteia, dacă nu sunt luate măsuri eficiente;
- consolidarea dimensiunii internaționale a dezvoltării durabile și intensificarea eforturilor de combatere a sărăciei la nivel mondial.

În concluzie, în ciuda eforturilor considerabile de a include acțiunile de dezvoltare durabilă în principalele domenii comunitare de politică, persistă încă tendințele nedurabile, iar UE trebuie să-și intensifice în continuare eforturile.

1.4. Strategia națională pentru dezvoltare durabilă a României

În România se pare că s-a înțeles rolul deosebit pe care îl joacă procesul de protejare a mediului ambiant atât pentru societatea actuală cât mai ales, pentru cea viitoare.

Acest fapt este justificat de publicarea în iulie 1999 sub patronajul Guvernului chiar a unei **“Strategii Naționale pentru Dezvoltare Durabilă”**, ce a fost elaborată și promovată de un Grup de Lucru constituit prin Hotărârea de Guvern nr. 305/15.04.1999. Problemele atinse de acest document sunt de interes național. În primul rând, sunt stabilite obiectivele și prioritățile strategiei în cauză cum ar fi sănătatea populației, educația, creșterea economiei și conservarea resurselor energetice susținute de activitatea complexă și interdisciplinară a protecției mediului. În partea a doua este evaluat potențialul pentru dezvoltare durabilă în România, fiind studiate cu prioritate capitalul

¹² Integrarea dezvoltării durabile în politicile UE: Raport de analiză pe anul 2009 a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a UE, Comisia Comunităților Europene, Bruxelles, 24.7.2009, pag. 16

natural, cel antropic și cel social. În final, sunt propuse câteva scenarii și politici ale dezvoltării durabile.

În continuarea preocupărilor pentru calitatea mediului ambiant, România a organizat la București, în perioada 29 - 30 aprilie 2001 **Summitul pentru Mediu și Dezvoltare Durabilă în regiunea Carpaților și a Dunării**, cu participare internațională (președinții Albaniei, Bosniei - Herțegovinei, Bulgariei, Croației, Macedoniei, Moldovei, României, Slovaciei și Ucrainei, la care se adaugă secretari de stat, directori generali ai ministerelor de profil). Prin declarația semnată de către aceștia, se intenționează încurajarea și sprijinirea „cooperării internaționale și regionale pentru a menține și reface valorile naturale și pentru a îmbunătăți starea mediului în regiunea Carpatică și bazinul Dunării”.

În absența unei strategii de dezvoltare durabilă actualizate conform directivelor în materie ale Uniunii Europene, documentele programatice și strategiile sectoriale elaborate în România în perioada pre și post-aderare conțin prevederi relevante și obiective-țintă precise (în unele cazuri) care au constituit, în cea mai mare măsură, baza de referință pentru redactarea, în anul 2008, a **Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030**, de către Guvernul României, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă. Elementul definitoriu al acesteia este *racordarea deplină a României la o nouă filosofie a dezvoltării, proprie Uniunii Europene și larg împărtășită pe plan mondial-cea a dezvoltării durabile*. Se pornește de la constatarea că, la sfârșitul primului deceniu al secolului XXI, după o tranziție prelungită și traumatizantă la democrația pluralistă și economia de piață, România mai are de recuperat decalaje considerabile față de celelalte state membre ale Uniunii Europene, simultan cu însușirea și transpunerea în practică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în contextul globalizării.

Obiectivele strategice pe termen scurt, mediu și lung, cuprinse în această strategie se referă la:

- **Orizont 2013:** Încorporarea organică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în ansamblul programelor și politicilor publice ale României, ca stat membru al UE;
- **Orizont 2020:** Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile;
- **Orizont 2030:** Aproximarea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

Îndeplinirea acestor obiective strategice va asigura, pe termen mediu și lung, o creștere economică ridicată și, în consecință, o reducere semnificativă a decalajelor economico-sociale dintre România și celelalte state membre ale Uniunii Europene.

Provocările cruciale ale acestei Strategii sunt următoarele:

- **schimbările climatice și energia curată.** În acest sens, se dorește prevenirea schimbărilor climatice prin limitarea emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și a efectelor negative ale acestora asupra societății și mediului. Se dorește reducerea până în anul 2020 cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea cu până la 20% a ponderii energiei din surse regenerabile în totalul consumului energetic, precum și creșterea eficienței energetice cu 20%, precum și un consum minim de 10% de biocarburant din consumul total în domeniul transporturilor. Aceste obiective se vor

realiza prin măsuri legislative, reglementări, acorduri voluntare, extinderea serviciilor pentru economii de energie, instrumente financiare și de cooperare;

- **transportul durabil.** Se propune asigurarea ca sistemele de transport să satisfacă nevoile economice, sociale și de mediu ale societății, reducând, în același timp, la minimum impactul lor nedorit asupra economiei, societății și mediului. Indicatorul relativ al accesibilității (combinând servicii, transbordări, prețuri și durate de călătorie) urmează să se alinieze progresiv până în anul 2020 la cel existent în zonele metropolitane din Europa. Se vor îmbunătăți legăturile între orașe prin stimularea serviciilor de transport public interurban și de coordonare a gestiunii și se va garanta o accesibilitate generală minimă a serviciilor publice pentru toți cetățenii, acordându-se o atenție specială grupurilor vulnerabile (copii, bătrâni, persoane cu mobilitate redusă). Accesibilitatea transportului public la zonele cu densitate mică a populației și nuclee dispersate se va asigura la nivele minime stabilite. Condițiile de siguranță vor crește, estimându-se o reducere cu 50% a numărului de decese în urma accidentelor din transporturi în perspectiva anului 2030 față de anul 1998;

- **producție și consum durabile.** Obiectivul general în acest context este cel de promovare a unor practici de consum și producție sustenabile. Evoluția economică a României în ultimii cinci ani (ca și în perioadele precedente, de altfel) s-a bazat pe un model contrar principiilor dezvoltării durabile promovate de Uniunea Europeană din care România face acum parte. Continuarea acestui trend prezintă un risc real pentru sustenabilitatea creșterii economice pe termen lung datorită consumului excesiv și nerațional de resurse, cu consecințe negative asupra stării capitalului natural și asupra dezvoltării sociale și umane într-un context concurențial. În România există un dezechilibru structural în ceea ce privește consumul alimentar al populației precum și deficiențe de ordin calitativ în producția și comercializarea alimentelor. Totodată, sectorul agricol, deși dispune de condiții naturale deosebit de favorabile pentru acoperirea cel puțin a necesarului de consum intern, nu asigură accesul întregii populații la o alimentație rațională, iar prețurile unor produse alimentare nu sunt accesibile grupurilor vulnerabile. Autoconsumul alimentar este ridicat, în special în zonele rurale, iar pentru aprovizionarea orașelor se importă unele alimente de bază. Este deci necesară modificarea, prin politici și instrumente adecvate, în concordanță cu principiile economiei de piață și cu reglementările UE în domeniu, a mentalității consumeriste și a apetitului de a maximiza câștigurile pe termen scurt. În acest scop se impune, în perioada imediat următoare, o analiză de profunzime a factorilor care influențează evoluțiile semnalate și stabilirea, pe această bază, a politicilor economice care să stimuleze creșterea semnificativă a productivității resurselor;

- **conservarea și gestionarea resurselor naturale.** Se propune îmbunătățirea gestionării resurselor naturale și evitarea exploatării lor excesive, recunoașterea valorii serviciilor furnizate de ecosisteme;

- **sănătate publică.** Obiectivul general este acela de promovare a unor servicii medicale de calitate în condiții de egalitate și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor la adresa sănătății. România nu dispune încă de o viziune strategică pe termen mediu și lung în domeniul sănătății publice pentru atingerea parametrilor medii de performanță din celelalte țări ale Uniunii Europene și pentru integrarea organică a acestor preocupări în strategiile naționale și programele operaționale sectoriale sau tematice. Planul Strategic al Ministerului Sănătății Publice 2008-2010 oferă unele repere orientative privind

desfășurarea, în continuare, a acestui proces și recomandă elaborarea și adoptarea unei Strategii Naționale de promovare a sănătății și a educației pentru sănătate, precum și a unor planuri specifice pe patologii;

- **sărăcia globală și sfidările dezvoltării durabile.** Obiectivul principal este acela de promovare activă a dezvoltării durabile la nivel global și asigurarea punerii de acord a politicilor interne și externe ale Uniunii Europene cu principiile dezvoltării durabile și angajamentele sale în această privință. Astfel, România s-a angajat să depună eforturi pentru creșterea volumului asistenței oficiale pentru dezvoltare, în cadrul procesului național de alocare bugetară, pentru a atinge ținta de 0,17% din venitul național brut (VNB) până în 2010 și de 0,33% din VNB până în 2015.

Pentru alte teme abordate precum educație și formare profesională, cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, inovarea, prezenta Strategie nu prevede obiective cantitative sau calitative precise.

Adoptarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României marchează începutul unui proces de lungă durată care va duce, în etape succesive, la încetățenirea unui nou model de dezvoltare, în conformitate cu orientările strategice convenite la nivel mondial, în cadrul Organizației Națiunilor Unite și cu directivele Uniunii Europene.

Prezenta Strategie pornește de la premisa că realizarea unei dezvoltări accelerate pe termen mediu și lung în toate cele trei componente esențiale (economică, socială și de mediu) nu este doar una dintre opțiunile posibile, ci reprezintă condiția esențială pentru reducerea treptată, într-un orizont de timp cât mai scurt posibil, a decalajelor care separă încă România de nivelul mediu al UE în privința calității vieții și pentru asigurarea unei coeziuni reale, atât la nivel național, cât și în cadrul mai larg al Uniunii Europene.

Continuarea creșterii economice cu rate medii anuale ale PIB de 5,6-5,8% în perioada 2008-2013, de 4,8-5,0% în perioada 2014-2020 și de 3,8-4,2% în intervalul 2021-2030 constituie un obiectiv realist, aceste ritmuri fiind apropiate de evaluările cu privire la PIB-ul potențial pentru perioadele respective și compatibile cu cerințele de realizare a criteriilor de convergență necesare pentru adoptarea monedei unice europene.

1.5. Agenda Locală 21 - plan de dezvoltare durabilă la nivel local

Ca urmare a Conferinței de la Rio, numeroase comunități locale au trecut la elaborarea propriilor planuri de dezvoltare durabilă, astfel încât, în Europa sunt peste 300 de orașe care au aplicat deja Agenda Locală 21.

În anul 2001, Parlamentul și Consiliul Europei au adoptat *Decizia nr.1411/2001/EC* pentru a crea cadrul privind cooperarea în vederea promovării unei dezvoltări durabile în mediul urban. Această decizie se adresează atât țărilor membre ale Uniunii Europene cât și celor din Europa Centrală și de Est (articolul 6).

În perioada 26 august - 4 septembrie 2002, la 10 ani de la conferința de la Rio, a avut loc la *Johannesburg (Africa de Sud)*, *Forumul Mondial pentru Dezvoltare Durabilă - World Summit on Sustainable Development (WSSD)*, organizat de către Comisia pentru Dezvoltare Durabilă a Organizației Națiunilor Unite.

Considerat a fi evenimentul anului, Summit-ul a reunit aproximativ 21000 de participanți, incluzând șefi de state și guverne, delegații naționale, lideri ai unor ONG-uri, oameni de afaceri etc.. Scopul acestui eveniment major a fost să atragă atenția asupra

necesității demarării unui plan de acțiune pentru conservarea resurselor naturale ale planetei și îmbunătățirea standardelor de viață, în condițiile în care lumea se confruntă cu degradarea continuă a mediului înconjurător și creșterea populației, și implicit creșterea nevoilor de hrană, apă, locuințe, energie, asistență sanitară și securitate economică. Dedicată administrației locale, *Agenda Locală 21 stabilește prin participare publică un echilibru între dezvoltarea economică, echitatea socială și protecția mediului.*

Participanții la lucrările forumului și-au stabilit obiectivele prioritare și au adoptat un Plan de implementare, care prevede creșterea accesului la sursele de apă potabilă și de energie, îmbunătățirea condițiilor de sănătate, dezvoltarea agriculturii, cu precădere în zonele sărace, protecția sporită a biodiversității și a ecosistemelor mondiale. Astfel, printre altele, s-a propus ca până în 2015 să se reducă la jumătate proporția populației care nu are acces la apa curată și la servicii sanitare. În același timp, se așteaptă ca inițiativele și parteneriatele ce vor fi implementate în cadrul Programului Agenda 21 să devină una din urmările majore ale Summit-ului pentru Dezvoltare Durabilă.

Acest proces a contribuit la întărirea capacității administrațiilor locale din zonele și localitățile participante la program de a elabora și aplica politici și planuri concrete pentru promovarea dezvoltării socio-economice durabile prin¹³:

- crearea unui cadru participativ, implicând toate categoriile de actori locali, în conturarea deciziilor privind dezvoltarea durabilă a comunităților din care fac parte. Alături de autoritățile locale, au fost antrenați reprezentanți ai sectorului public, inclusiv ai unităților descentralizate, ai antreprenoriatului privat, asociațiilor profesionale, instituțiilor de învățământ sau cercetare, sindicatelor, organizațiilor neguvernamentale sau altor formațiuni ale societății civile și ai mijloacelor de comunicare în masă în structuri care și-au păstrat funcționalitatea și după încheierea fiecărui proiect;
- dezvoltarea rețelelor și parteneriatelor locale, ceea ce a permis concentrarea resurselor și valorificarea optimă a potențialului local. Acest rezultat a devenit posibil prin utilizarea mecanismului participativ, dar a implicat și un sistem eficient de comunicare și informare;
- elaborarea a trei tipuri de instrumente principale menite să orienteze și să promoveze o viziune realistă și responsabilă asupra perspectivelor de dezvoltare în plan local: (i) o **strategie locală** de dezvoltare durabilă care stabilește obiectivele pe termen mediu și lung; (ii) un **plan de acțiune** cu priorități și pași de urmat pe termen scurt și mediu pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei, conținând o evaluare a costurilor, identificarea surselor de finanțare și a modalităților de accesare a acestora și (iii) un **portofoliu de proiecte** considerate de întreaga comunitate drept priorități pentru asigurarea dezvoltării durabile a localității sau zonei;
- construirea capacității instituționale și administrative la nivelul autorităților locale și societății civile pentru promovarea dezvoltării durabile.

Capitolul 28 al Agendei 21 face apel către toate comunitățile locale ca acestea să-și creeze propria lor agendă, care preia scopurile generale ale Agendei 21 pentru a le

¹³ *Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030*, Guvernul României, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Programul Națiunile Unite pentru Dezvoltare, Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă, București, 2008, pag. 123

transpune în planuri și acțiuni concrete pentru o anumită localitate. Mecanismul de identificare și soluționare a problemelor este reflectat în Planul Strategic de Acțiuni pentru Dezvoltare Durabilă a localității. Acest plan este elaborat cu participarea nemijlocită a grupurilor majore (ONG-urile, societățile comerciale, autoritățile publice locale, instituțiile academice, sindicatele etc.). *Succesul* acestui program este condiționat de participarea publică a comunității locale și de promovarea dezvoltării descentralizate, oferind o abordare integrată a problemelor sociale, economice și de protecție a mediului.

România, ca parte semnatară a Convenției de la Rio, s-a angajat să întreprindă demersuri pentru realizarea acestui document, atât la nivel național, cât și la nivel local.

Principiile care stau la baza întocmirii acestui document sunt:

- progresul social, condiționat de recunoașterea și admiterea nevoilor fiecărui individ;
- protejarea eficientă a mediului;
- utilizarea rațională a rezervelor naturale;
- păstrarea unui nivel ridicat de creștere economică și ocupare a forței de muncă.

Acest plan prezintă și o serie de **avantaje** pentru comunitățile locale precum:

- dezvoltarea descentralizată;
- promovarea de proiecte cheie pentru comunitatea locală;
- asigurarea cadrului pentru finanțarea proiectelor locale de infrastructură;
- promovarea parteneriatului public-privat;
- implicarea tuturor actorilor locali.

Instrumentele programului Agenda Locală 21 sunt:

- **Strategia Locală de Dezvoltare Durabilă** este un document pe termen lung, realizat prin efortul administrației publice și prin implicarea instituțiilor locale. **Structura** sa cuprinde trei părți:

- Istoric și capital natural (cadrul geografic, calitatea factorilor de mediu);
- Capitalul antropic, situația economică a zonei;
- Obiective propuse în vederea dezvoltării localității.

- **Planul Local de Acțiune pentru Dezvoltare Durabilă** reprezintă planificarea reală pe termen mediu și lung în vederea îndeplinirii obiectivelor prevăzute în strategia locală. Măsurile respective se concretizează prin programe și proiecte.
- **Portofoliul de Proiecte Prioritare** cuprinde acele programe și proiecte care răspund la problemele comunității locale și care pot conține indicatorii de implementare, ce urmează a fi realizați în viitorul apropiat.

Elaborarea fiecărei părți a documentului final parcurge două **faze**: **faza de draft**, care a fost supus unui amplu proces de consultare publică și **faza finală**, care înglobează sugestiile și comentariile comunității. Documentul final devine oficial după aprobarea lui de către Consiliul Local.

În România, în anul 1997, cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și a Guvernului Marii Britanii, Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă (CNDD) a coordonat elaborarea de către societatea civilă a primei versiuni a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României. Documentul a fost adoptat de Guvernului României, prin Hotărârea de Guvern nr. 305 din 15.04.1999.

Programul Agenda Locală 21 a pornit inițial de la nivelul municipiilor medii-mari și a fost diversificat atât în sensul extinderii ariei de implementare la nivel județean cât și prin restrângerea anvergurii proiectului până la nivel de oraș sau comunitate rurală.

Începând cu anul 2000, CNDD, ca agenție de execuție a PNUD, Capacity 21 și cu sprijinul Guvernelor Marii Britanii și Canadei, a trecut la implementarea Agendei Locale 21 pentru nouă orașe din România: Baia Mare, Galați, Giurgiu, Iași, Miercurea Ciuc, Oradea, Ploiești, Râmnicu Vâlcea și Târgu Mureș, numite în acest proces "orașe pilot".

Fiind consecventă în procesul de promovare și implementare a Dezvoltării Durabile început în 1997, România a organizat în anul 2001 "Conferința de Evaluare a procesului Rio+10, pentru Țările din Centrul și Estul Europei". La conferință au participat 17 țări reprezentate la nivel de Ministere de Externe și de Protecția Mediului. Lucrările Conferinței au avut ca rezultat două documente programatice, în vederea coordonării acțiunilor comune în domeniul dezvoltării durabile în regiunea Central și Est Europeană.

În momentul de față, procesul de implementare a Planului Local de Dezvoltare Durabilă (Agenda Locală 21) în orașele pilot s-a încheiat (ianuarie 2003), documentele finale fiind aprobate de către Consiliile Locale. De remarcat faptul că odată cu încheierea proiectului, activitatea CNDD în orașele respective nu a încetat, Centrul depunând eforturi deosebite pentru a ajuta comunitățile respective în implementarea proiectelor prioritare, în special prin stabilirea unor parteneriate public-privat pentru infrastructura locală.

Proiectul Agenda Locală 21 a fost deosebit de apreciat atât la nivel central guvernamental cât și la nivelul autorităților locale. A existat o cerere mare din partea altor autorități locale pentru a fi incluse în acest proces.

Având în vedere rezultatele excelente ale fazei pilot, precum și experiența acumulată de lucrul în echipă cu metodologii și tehnici adecvate, Guvernul României a decis extinderea programului Agenda Locală 21 la nivel național, în peste 40 de municipalități, în perioada 2003-2007.

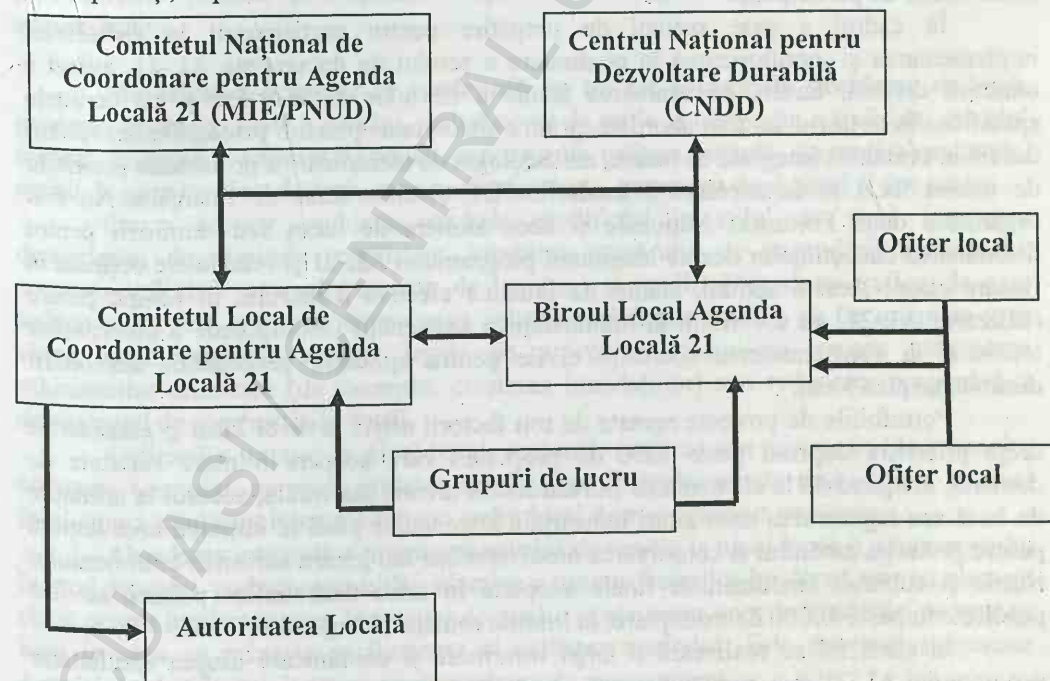

Figura nr. 1.9.: Agenda Locală 21-componente funcționale

În acest sens, la data de 29 august 2002 a fost semnată o convenție de colaborare între reprezentanții Guvernului, ai Federației Autorităților Locale din România și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Ca urmare, extinderea implementării Agendei Locale 21 a inclus 13 localități în perioada 2003-2004 (Arad, Bolintin Vale, Câmpina, Fălticeni, Mediaș, Pitești, Sibiu, Sighișoara, Slatina, Târgu Jiu, Târgoviște, Vatra Dornei, Zimnicea), în 2004-2005 3 localități și un județ (Bistrița, Borsec, Brașov și județul Mureș), în 2005-2006 3 localități și un județ (Constanța, Gura Humorului, Medgidia și județul Brașov).

Programul a beneficiat de asistență tehnică din partea unor experți ONU, UE și ai Institutului Internațional pentru Dezvoltare Durabilă (Canada), precum și din partea unor agenții de dezvoltare internațională din Europa și America.

Ultimele două faze ale proiectului (2004-2006) au adus o abordare nouă, lărgind aria de implementare a proiectului de la nivelul unei localități la nivelul unui județ. Consecvent rolului său de sprijinire a autorităților locale în dezvoltarea capacității instituționale pentru a răspunde cerințelor din etapa de aderare/integrare în Uniunea Europeană și având în vedere importanța planurilor de dezvoltare locală în schema de dezvoltare regională, UNDP va continua să acorde asistență pentru implementarea **Agendei Locale 21 (AL-21), orientată către procesul de planificare a unei dezvoltări durabile la nivel regional.**

Elaborarea strategiilor și planurilor de dezvoltare durabilă a mobilizat în principal, expertiza locală, circa 2000 de persoane fiind implicate în Comitetele Locale de Coordonare, Grupurile de lucru și Oficiile locale AL-21. Pentru definitivarea seturilor de documente în toate aceste locații au fost organizate 90 de dezbateri publice care au reunit peste 10000 de participanți.

În cadrul a șase sesiuni de pregătire pentru participanții la elaborarea, implementarea și monitorizarea în continuare a setului de documente AL-21, având o tematică diversă, bazată pe evaluarea atentă a nevoilor de instruire și pe cerințele specifice din teritoriu, au fost abordate, printre altele, teme precum principiile dezvoltării durabile, evaluarea integrată de mediu, metodologia de identificare a proiectelor prioritare de interes local și de accesare a fondurilor UE și altor surse de finanțare. Au fost organizate două Forumuri Naționale și zece ateliere de lucru sau seminarii pentru diseminarea cunoștințelor despre conținutul programului AL-21 și rezultatele obținute în fiecare etapă. Aceste acțiuni, alături de practica efectivă a lucrului în echipă pentru realizarea AL-21, au contribuit la îmbunătățirea capacității instituționale a autorităților locale și la conștientizarea societății civile pentru aplicarea preceptelor dezvoltării durabile pe plan local.

Portofoliile de proiecte agreate de toți factorii activi la nivel local și considerate drept prioritare cuprind peste 1200 de propuneri care acoperă o mare varietate de domenii, mergând de la elemente de infrastructură urbană sau rurală, accesul la utilitățile de bază sau regenerarea unor situri industriale abandonate până la inițierea unor acțiuni pentru protecția mediului și conservarea biodiversității sau pentru ocrotirea patrimoniului istoric și cultural. Documentele finale adoptate în urma dezbaterilor publice au fost publicate în peste 40000 de exemplare, în limbile română și engleză.

În acest fel se realizează o largă informare și comunicare asupra rezultatelor programului AL-21 și o emulație constructivă din partea altor localități de a participa la acest program. Totodată, investitorii români și străini dispun de un instrument util pentru

deciziile lor de afaceri întrucât au certitudinea că proiectele incluse în portofoliile convenite au sprijinul comunităților locale.

Experiența acumulată în procesul implementării programului Agenda Locala 21, rețelele de conlucrare constituite în plan vertical și orizontal și progresele înregistrate în generalizarea bunelor practici prezintă, în cazul României, un înalt grad de relevanță pentru punerea în aplicare cu succes a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă.

În faza următoare a implementării programului Agenda Locală 21 se va aplica o abordare structurală intersectorială, corelând obiectivele convenite la nivelul comunităților cu resursele existente și sistemele de implementare.

1.6. Sistemul Managementul Mediului

Problemele de mediu din orașe sunt deosebit de complexe, deoarece cauzele sunt interdependente. Inițiativele locale de rezolvare a unor probleme pot genera probleme noi, în alt domeniu și pot fi în contradicție cu politicile la nivel național sau regional. De exemplu, politicile de îmbunătățire a calității aerului prin achiziționarea de "autobuze curate" pot fi subminate de creșterea transportului privat, determinat de decizii legate de utilizarea terenurilor (de exemplu, construirea de parcuri în zona centrală a orașului). Problemele calității necorespunzătoare a mediului construit sunt deseori legate de aspectele socio-economice.

Este recunoscut la scară largă că majoritatea autorităților locale de succes utilizează abordarea integrată pentru a administra mediul urban, prin adoptarea de strategii pe termen lung și de planuri de acțiune, în care sunt analizate în detaliu legăturile între diferite politici și responsabilități, inclusiv legăturile între diferite niveluri administrative.

Majoritatea orașelor se confruntă cu un set comun de probleme de bază, precum calitatea scăzută a aerului, înaltul nivel de trafic și congestie a traficului, nivelul crescut de zgomot ambiental, mediu construit de calitate scăzută, terenuri abandonate, emisii de gaze cu efect de seră, zone nesistematizate, generarea de deșeuri și ape uzate.

Cauza acestor probleme include modificări în stilul de viață (creșterea dependenței de mașinile proprietate, creșterea numărului de gospodării individuale, creșterea utilizării resurselor pe cap de locuitor) și modificările demografice, de care trebuie să se țină seama la dezvoltarea soluțiilor. Soluțiile trebuie să fie orientate spre viitor, să încorporeze aspecte legate de prevenirea riscurilor, precum anticiparea schimbărilor climatice (de exemplu, creșterea inundațiilor) sau reducerea progresivă a dependenței de combustibilii fosili.

Obligațiile impuse la nivel local, regional, național sau european (de exemplu, utilizarea terenului, zgomot, calitatea aerului) pot fi implementate mai eficient la nivel local atunci când sunt integrate într-un cadru local de *management strategic*.

Abordarea integrată a **managementului de mediu** la nivel local și a transportului în mod deosebit, pe baza consultării efective a tuturor factorilor implicați este un element cheie pentru implementarea legislației de mediu și atingerea unor îmbunătățiri pe termen lung în ceea ce privește performanța și calitatea mediului. Este necesară sprijinirea autorităților locale în adoptarea acestor tehnici de management.

Comisia Europeană încurajează statele membre, autoritățile locale și regionale să deruleze programe în vederea promovării *construcțiilor durabile* în orașele lor.

Adoptarea unei abordări integrate a *managementului mediului urban* ajută la evitarea conflictelor între diferite politici și inițiative aplicabile ariilor urbane și la adoptarea unei viziuni pe termen lung pentru dezvoltarea orașului.

Multe orașe de succes au adoptat sisteme de management de mediu cum sunt EMAS sau ISO 14001 pentru a asigura realizarea obiectivelor politicilor și raportarea progreselor către public.

Zonele urbane joacă un rol important atât în adaptarea la efectele produse de schimbările climatice, cât și în reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Orașele sunt vulnerabile la consecințele schimbărilor climatice precum inundațiile, valurile de căldură, crizele de apă mai frecvente și mai severe.

Planurile integrate de management urban ar trebui să cuprindă măsuri care să vizeze limitarea riscului de mediu astfel încât orașele să facă mai bine față unor astfel de schimbări.

Zonele prioritare de acțiune pentru autoritățile locale în scopul scăderii emisiilor de gaze cu efect de seră sunt transporturile și construcțiile.

Construcțiile durabile îmbunătățesc eficiența energetică în timp ce scad emisiile de CO₂.

Autoritățile locale pot promova asemenea măsuri prin campanii de conștientizare, prin stabilirea și aplicarea - unde este posibil - unor standarde și adoptarea celor mai bune practici pentru clădirile pe care le dețin și pentru cele pe care le concesionează prin achiziții publice verzi. În acest context, **renovarea clădirilor** are o importanță semnificativă.

Designul urban durabil (planificarea corespunzătoare a utilizării terenurilor) va contribui la reducerea răsfirării urbane și la reducerea pierderii de habitate naturale și a biodiversității.

Managementul integrat al mediului urban ar trebui să întărească politicile de utilizare durabilă a terenurilor, care să evite răsfirarea urbană și să reducă proporția terenurilor scoase din circuitul agricol, și să includă promovarea biodiversității urbane și să mărească nivelul de conștientizare în rândul locuitorilor din orașe.

Planurile de asigurare a unui transport urban durabil vor contribui la reducerea poluării aerului și a celei fonice, la încurajarea ciclismului și a mersului pe jos, îmbunătățind sănătatea și reducând obezitatea. Metodele durabile de construcție vor contribui la promovarea confortului, siguranței, accesibilității și reducerii impactului asupra sănătății

generat de poluarea aerului exterior sau de interior, în special în privința sistemelor de încălzire.

Managementul mediului are drept scop *utilizarea responsabilă a resurselor naturale, economice și umane astfel încât mediul să fie protejat și îmbunătățit.* O utilizare mai eficientă a electricității și a combustibililor combinată cu niște costuri reduse de expediere a deșeurilor prin introducerea măsurilor de reciclare, va rezulta în costuri reduse de operare.

Sistemul Managementului Mediului este un mecanism care se adresează unor teme ecologice majore prin alocarea de resurse, desemnarea responsabilităților și o

evaluare continuă a practicilor, procedurilor și proceselor, care sunt organizate într-un mod sistematic.

Domeniul sistemelor de management de mediu nu este static. La trei ani după ce EMAS a fost publicat, a fost produs standardul internațional pentru sistemele de management de mediu ISO 1400. Acest standard a fost adoptat peste tot în lume și este recunoscut drept un sistem standard și management de mediu logic și bine structurat.

În mod tradițional, EMAS s-a concentrat pe impactul ecologic direct al emisiilor și deșeurilor.

Seria de standarde ISO 14000 a fost dezvoltată de Organizația Internațională pentru Standardizare în scopul stabilirii cerințelor primare pentru Sistemele de Management de Mediu.

ISO împărtășește un fond comun cu EMAS și este larg acceptat mai ales în Uniunea Europeană drept un indicator al practicilor convenabile ale managementului ecologic.

În mod curent, cele mai avansate standarde și linii directoare sunt:

1. ISO 14001- Sisteme de Management de Mediu- Specificații și Ghid de Utilizare;
2. ISO 14004 - Sisteme de Management de Mediu- Ghid privind principiile, sistemele și tehnicile de aplicare;
3. ISO 14010- Ghid pentru Audit de Mediu- Principii Generale;
4. ISO 14011/1- Ghid pentru Audit de Mediu- Proceduri de Audit - Partea 1. Auditul Sistemelor de Management de Mediu;
5. ISO 14012- Ghid pentru Audit de Mediu - Criterii de calificare pentru auditorii de Mediu.

ISO 14001 este singurul standard certificabil, restul fiind îndrumări de sprijin. Familia ISO 14001 de standarde de management de Mediu, conform planului actual, cuprinde 23 de standarde individuale, îndrumări și rapoarte tehnice legate de managementul de mediu în cadrul sistemului de management de mediu al unei companii.

ISO 14001 are o structură clară și logică care acoperă următoarele:

1. Obiectivul;
2. Referințele normative;
3. Definițiile;
4. Cerințele Sistemului de Management de Mediu;
5. Cerințele generale;
6. Politica mediului;
7. Planificarea;
8. Implementarea și operarea;
9. Acțiunile de verificare și corectare;
10. Revederea managementului.

ISO 14001 este aplicabil oricărei organizații care dorește:

1. Să implementeze, întrețină și îmbunătățească un SME;
2. Să se asigure de conformarea sa cu politica de mediu declarată;
3. Să demonstreze o asemenea conformare celorlalți;
4. Să caute certificarea/înregistrarea SME-ului sau de către o organizație externă;
5. Să facă o auto-declarație de conformare cu acest standard din proprie determinare.

O organizație care implementează un SME eficient va ajuta la protejarea sănătății umane și a mediului de potențialele impacte ale activităților, produselor sau serviciilor sale și va ajuta la menținerea și îmbunătățirea calității mediului.

Deținerea unui SME poate ajuta o organizație să dea părților interesate încrederea că:

- Există un efort managerial de asigurare ca prevederile obiectivelor, Țintelor și politicii sunt realizate;
- Accentul este plasat mai degrabă pe prevenire decât pe acțiune corectivă;
- Evidența îngrijirii necesare și a conformării cu reglementările poate fi asigurată;
- Proiectul sistemului cuprinde un proces de continuă îmbunătățire.

Beneficiile potențiale asociate unui SME eficient sunt:

- Asigurarea clienților de angajamentul la un management de mediu demonstrabil;
- Întreținerea bunelor relații publice/comunitare;
- Satisfacerea criteriilor investitorilor și îmbunătățirea accesului la capital;
- Obținerea asigurării la un cost rezonabil;
- Mărirea imaginii și a sectorului de piață;
- Satisfacerea criteriilor de certificare de vânzare;
- Îmbunătățirea controlului costurilor;
- Reducerea incidentelor care rezultă din responsabilități;
- Demonstrarea grijii necesare;
- Conservarea materiilor prime și a energiei;
- Facilitarea obținerii permiselor și autorizațiilor;
- Favorizarea dezvoltării și aport la rezolvarea problemelor de mediu;
- Îmbunătățirea relațiilor industrie - guvern.

În același timp, beneficiile interne ale SME se referă la:

- Prin punerea în aplicare a sistemului de management de mediu, care se află în centrul ISO 14001, orașele pot realiza o economie substanțială a resurselor de zi cu zi pe care le utilizează pentru operațiunile lor;
- Orașele pot reduce costurile pe mai multe fronturi din cauză că procesul de revizuire SME identifică pierderile sau risipa în utilizarea diverselor resurse;
- Având aplicat un SME care acoperă toate aspectele cu care se confruntă operațiunile și activitățile guvernării locale în fiecare zi se îmbunătățește contribuția lor la "salvarea pământului";
- Procesele implicate în dezvoltarea și implementarea SME au în vedere o revizuire completă a activităților existente și înțelegerea impactului lor asupra mediului ambiant. Acesta are ca scop eliminarea efectelor negative și consolidarea impactului pozitiv, care să conducă la îmbunătățirea eficienței în funcționare și o mai bună integrare în activitățile de zi cu zi.

În ceea ce privește beneficiile externe ale SME, ele prevăd:

- În condițiile unei sporiri a importanței mediului ambiant local, SME și ISO 14001 creează un oraș cu "față verde" pentru rezidenții săi și ajută, de asemenea, în sublinierea unei nevoi pentru acțiuni în favoarea mediului ambiant;
- Un SME al orașului servește ca model pentru alte orașe și guverne regionale;
- Guvernare a unui oraș care a introdus SME îl poate promova și în alte părți interesate din oraș, în special în sectorul privat, efectele pozitive fiind pe termen lung;

- De asemenea, pune accentul pe conceptul "acțiunile de mediu încep acasă", unde acțiunile locale de la bază au implicații globale.

Pentru mai multe orașe în curs de dezvoltare, "mediul" nu este o prioritate în cazul în care reducerea sărăciei, educației și sănătății, creării de locuri de muncă etc. necesită o rezolvare imediată și au o mai mare prioritate.

Beneficiile dezvoltării și implementării SME și a certificării ISO 14001, nu sunt pe deplin cunoscute, mai ales pe termen lung, precum și beneficiile externe pentru părțile și activitățile implicate.

Guvernele locale se confruntă cu mai multe bariere politice și/sau administrative în aplicarea efectivă a cerințelor și angajamentelor de conformitate cu ISO 14001.

Există câteva restricții în planificarea urbană și a sistemelor de management care pot întâmpina restricții legislative sau sancțiuni înainte de a putea fi modificate.

Cerințele specifice ISO 14001, în special cele legate de punerea în aplicare a SME, necesită angajamente financiare concrete.

Lipsa unor cunoștințe corespunzătoare și adecvate precum și a tehnologiilor care sunt necesare pentru a pune în aplicare ISO 14001 reprezintă și ea o limită a acestui sistem.

Printre **prioritățile SME** se numără:

- * prioritizarea mediului la nivel local și nivel de oraș pentru a fi puse în valoare beneficiile pe termen lung precum și efectele globalizării asupra acțiunilor locale;
- * mai mare și mai largă difuzare a informațiilor, a documentelor și a activităților specifice ISO la nivel de oraș, elemente care trebuie să fie combinate cu un dialog și consultări în scopul sublinierii clare a beneficiilor implementării ISO pentru orașul respectiv.

Organizarea de seminarii și workshop-uri care să introducă conceptul de ISO 14001, să prezinte avantajele și dezavantajele dezvoltării și implementării SME și certificării ISO, reprezintă ținta întregii conduceri a guvernării locale.

Apare necesitatea unui dialog și unei consultări cu alte autorități locale, grupuri de locuitori și alte părți implicate cu privire la SME.

Se adaugă formarea și perfecționarea persoanelor implicate și responsabile din cadrul autorităților locale cu implementarea SME.

În final, trebuie diseminate informațiile cu privire la inițiativele ISO și altor organizații precum și societății civile și culegerea impresiilor acestora ca și consultarea cu agențiile externe care sunt autorizate să acorde certificatul ISO 14001.

Zonele urbane joacă un rol important în atingerea obiectivelor Strategiei UE pentru Dezvoltare Durabilă. În ariile urbane, dimensiunea de mediu, cea economică și cea socială interferează cel mai puternic. În orașe sunt concentrate cele mai multe probleme de mediu, și tot acolo este locul unde se regăsesc cei mai mulți agenți economici și cele mai multe investiții.

Patru din cinci cetățeni europeni trăiesc în mediul urban și calitatea vieții lor este direct influențată de starea mediului urban. Atractivitatea orașelor europene va întări potențialul de creștere și de generare de locuri de muncă.

CAPITOLUL 2

DEZVOLTAREA DURABILĂ A TURISMULUI

Nu aștepta ca Pământul să-ți ofere tot ce vrei pentru confortul tău. Pământul nu-ți datorează nimic! El a fost aici înaintea ta!
(Mark Twain)

În paralel cu încercările de definire a dezvoltării durabile s-au cristalizat și câteva definiții ale noțiunii de **dezvoltare turistică durabilă**, preocupările fiind de dată recentă (începuturile datând din jurul anului 1990). De aceea, abordările specialiștilor sunt foarte puține, fiind vorba de un domeniu aflat în plină expansiune și cercetare.

2.1. Conținut și dimensiuni

Conform Dicționarului poliglot explicativ de termeni utilizați în turism, **dezvoltarea durabilă a turismului** este „**acel tip de dezvoltare a activității de turism care pune accent pe valorificarea în prezent a resurselor astfel încât să se mențină capacitatea de reproducere a acestora și în viitor**”.¹⁴

Dezvoltarea durabilă este un concept complex și multidimensional iar turismul, ca o componentă a acestui proces, va reflecta această diversitate.

Dezvoltarea turistică durabilă mai poate fi definită ca reprezentând „**dirijarea managementului tuturor resurselor în așa fel încât să satisfacă nevoile economice, sociale și estetice menținând în același timp integritatea culturală, procesele ecologice esențiale, diversitatea biologică și sistemele de susținere a vieții**”.¹⁵

Cele șapte dimensiuni încorporate în această definiție sunt un excelent exemplu pentru multidimensionalitatea și aspectele interdisciplinare ale acestei noțiuni. Prima dimensiune este necesară pentru administrarea resurselor. Un asemenea management ține să reafirme că turismul este o activitate capabilă să creeze profit de pe urma căreia comunitatea supraviețuiește și beneficiază. De aceea, se poate spune că legislația de mediu trebuie să lase loc pentru angajări individuale și o dezvoltare economică benefică în sensul operării cu parametri ecologici.

A doua dimensiune se referă la nevoia de a satisface obligațiile sociale ceea ce înseamnă respect pentru tradițiile, obiceiurile și modul de viață al populației gazdă. Varietatea acestor moșteniri reprezintă, în lume, o resursă majoră pentru turism.

O a treia componentă majoră a mediului ambiant și culturii este interesul estetic. Se referă la calitățile estetice ale zonelor vizitate care reprezintă și ele o resursă turistică valoroasă.

Toate aceste nevoi amintite anterior trebuie să țină seama de parametrii ecologici care să susțină, deopotrivă, mediul uman și pe cel fizic. De aceea, conservarea moștenirilor culturale nu trebuie ignorată. Necesitatea proceselor ecologice trebuie înțeleasă în sensul că desfășurarea turismului trebuie să aibă un impact minim, mai ales

¹⁴ Stănciulescu Gabriela, Lupu Nicolae, Tigu Gabriela, *Dicționar poliglot explicativ de termeni utilizați în turism*, Editura All Educational, București, 1998, pag. 72

¹⁵ Theobald F. William, *op. cit.*, pag. 179

asupra zonelor sensibile cum ar fi cele montane și cele de litoral. Preocuparea trebuie să se îndrepte și spre menținerea diversității biologice.

În final, nevoia pentru susținerea sistemelor de suport ale stilului de viață fundamental este supremă. Dacă aceste nevoi de bază nu vor fi satisfăcute, atunci nevoile de un nivel superior, cum este turismul, nu pot fi materializate.

Prioritățile în aplicarea principiilor dezvoltării turistice durabile, pe categorii de unități teritoriale, reflectă paleta largă de probleme ce trebuie să fie rezolvate astfel încât obiectivele propuse pe termen scurt, mediu și lung să fie atinse în totalitate. (tabelul nr. 2.1.).

Aria cercetărilor sugestive și priorităților pentru dezvoltarea turistică durabilă pe categorii de unități teritoriale

Tabelul nr. 2.1.

Categorii de unități teritoriale	Scopul pe termen scurt	Scopul pe termen mediu	Scopul pe termen lung
punct turistic	- studii de caz asupra varietății resurselor -implicarea angajaților - relația cost-profit - cultura organizației - auditul de mediu	-valoarea arealelor protejate (economică, estetică) - bucuria de a plăti - tipuri de experiențe îndeplinite - schimbarea monitorizării în studii de caz	-
localitate turistică	-studii ale destinațiilor - capacități de suport: economice, sociale, fizice - studii de imagine	- studii longitudinale - natura studiilor modificate	- indicatori sociali, economici și fizici
regiune turistică	- inventarierea resurselor - studii ale nevoilor și atitudinilor pieței	- studii longitudinale ale nevoilor și atitudinilor pieței - măsurarea costurilor, beneficiilor	-
țară	- coordonare - diseminare - standarde	- legături - case de clearing - metodologii - modele, paradigme	-
nivel internațional	- cooperare - adaptare	- case de clearing - definiții de termeni	-

Sursa: Theobald F. William, op. cit., pag. 181

În consecință, definiția lui Theobald întrunește toate condițiile necesare luării ei în considerare în ceea ce privește conținutul și relațiile care decurg cu privire la intercondiționarea dintre integritatea culturală, procesele ecologice și diversitatea biologică. Astfel, nevoia pentru a pune în practică principiile dezvoltării durabile trebuie să reprezinte o doctrină pentru politica turistică la nivel planetar.

2.2. Turismul durabil - formă a dezvoltării turistice durabile

Turismul durabil înseamnă abilitatea destinației turistice de a rămâne competitivă împotriva tuturor problemelor apărute, de a atrage vizitatorii pentru prima oară și să-i fidelizeze ulterior, de a rămâne unică din punct de vedere cultural și a fi într-un permanent echilibru cu mediul ambiant.

Problemele de mediu precum schimbările climatice globale, distrugerea stratului de ozon, despăduririle, deșeurile toxice, țin capul de afiș pe agendele internaționale. De aceea, industria turistică trebuie să combine satisfacerea a două tipuri de nevoi, dezvoltarea economică și protecția resurselor naturale. Va fi o necesitate în creștere în ceea ce privește analiza interacțiunii dintre integritatea culturii native, beneficiile angajaților și nevoia de a înțelege impactul schimbărilor climatice rapide asupra destinațiilor de vacanță. De aceea, ecoturismul este cea mai bună soluție deoarece reprezintă cele mai bune intenții ale unei numeroase clase de mijloc educată și obișnuită cu acel călătorii care nu degradează mediul. În acest context, Organizația Mondială a Turismului (OMT), Asociația de Turism Asia-Pacific, World Travel and Tourism Council (WTTC) se numără printre organizațiile internaționale și regionale care dezvoltă politici și linii directoare cu privire la conservarea și protejarea resurselor naturale. Chiar industria hotelieră a inițiat o mișcare agresivă pentru combaterea pierderilor în utilizarea apei și energiei, reducând utilizarea chimicalelor în spălătorii și sporind folosirea de materiale reciclabile ca hârtie igienică, săpun etc..

2.2.1. Definire, scop, caracteristici și principii

În publicația OMT "Turismul în anul 2010" se specifică următoarele: "Turismul durabil dezvoltă ideea satisfacerii nevoilor turiștilor actuali și ale industriei turistice și, în același timp, a protejării mediului și a oportunităților pentru viitor. Se are în vedere satisfacerea tuturor nevoilor economice, sociale, estetice etc. ale "actorilor" din turism, menținându-se integritatea culturală, ecologică, diversitatea biologică și toate sistemele ce susțin viața".¹⁶ Se constată o abordare complexă a noțiunii în sensul că, prin practicarea unui turism durabil, trebuie să se țină cont nu numai de satisfacerea nevoilor pentru turism ci și de cele economice, sociale, estetice ale întreprinderilor ce activează în domeniu.

Secolul al XXI-lea se confruntă cu două mari probleme și anume:

1. o mare responsabilitate și un respect profund pentru populațiile destinației gazdă și pentru cultura lor. Aceasta rezultă dintr-o recunoaștere sporită a faptului că turismul

¹⁶ Stănciulescu Gabriela (coord.), *Managementul turismului durabil în țările riverane Mării Negre*, Editura All Beck, București, 2000, pag. 4

poate și, deseori, chiar are efecte negative asupra gazdelor și a mediului lor înconjurător;

2. o mare responsabilitate a celor care călătoresc reflectând noi modalități de consum, o atenție în creștere acordată de către turiști educației.

De aceea, definiția turismului durabil reflectă trei aspecte importante:

- a. **calitate.** Turismul durabil prevede o experiență valoroasă pentru vizitatori, îmbunătățind, în același timp, calitatea vieții comunității gazdă și protejând mediul;
- b. **continuitate.** Turismul durabil asigură continuitate resurselor naturale pe care se bazează și o continuitate a culturii comunității gazdă cu experiențe satisfăcătoare pentru vizitatori;
- c. **echilibru.** Turismul durabil asigură un echilibru între nevoile industriei turistice, ale partizanilor mediului și comunității locale.

Scopurile turismului durabil sunt:¹⁷

- ✓ să îmbunătățească calitatea vieții comunității gazdă;
- ✓ să prevadă echitate intra și între generații;
- ✓ să protejeze calitatea mediului prin menținerea diversității biologice și a sistemelor ecologice;
- ✓ să asigure integritatea culturală și coeziunea socială a comunității;
- ✓ să prevadă experiențe de o înaltă calitate pentru vizitatori.

Caracteristicile turismului durabil sunt următoarele:¹⁸

- ✓ este preocupat de experiențe de calitate;
- ✓ asigură echitate socială, o implicare a comunității, fiind atent la nevoile rezidenților;
- ✓ crează în plan local locuri de muncă și asigură o participare locală în planificarea și luarea deciziilor;
- ✓ operează cu resurse limitate - aceasta include minimizarea efectelor și utilizarea rațională a energiei și a tehnicilor de reciclare;
- ✓ menține oportunitățile de recreere, educare și cultură între și intra generații;
- ✓ se bazează pe activități ce reflectă și respectă caracterul regiunii;
- ✓ nu compromite capacitatea altor industrii sau activități de a fi durabile;
- ✓ permite oaspeților să înțeleagă regiunea vizitată și să protejeze comunitatea gazdă și mediul vizitat;
- ✓ este integrat în planurile locale, regionale și naționale.

Promovarea și practicarea unui turism durabil reprezintă o alternativă viabilă în lupta pe care generațiile actuale o duc cu diverse și din ce în ce mai numeroase acțiuni de degradare a mediului, care au efecte pe termen lung. Această formă de turism poate conduce la o utilizare durabilă a resurselor turistice, de care se vor putea bucura și urmașii noștri în condiții de siguranță.

După Conferința Națiunilor Unite asupra Mediului și Dezvoltării desfășurată la Rio de Janeiro, în anul 1992, autoritățile naționale din foarte multe țări au făcut din durabilitate fundamentul politicii lor de dezvoltare. De asemenea, OMT a reținut acest

¹⁷ *Internațional Tourism: A Global Perspective*, OMT, Madrid, 1997, pag. 255

¹⁸ Idem

principiu al dezvoltării durabile ca fiind pertinent și l-a utilizat în toate studiile sale cu privire la dezvoltarea și planificarea turistică.

Pentru OMT, dezvoltarea unui turism durabil răspunde necesităților turiștilor și regiunilor care-i găzduiesc, în spiritul menajării și ameliorării posibilităților viitoare. Astfel, acest concept se poate traduce printr-o gestiune a tuturor resurselor care să permită satisfacerea nevoilor economice, estetice și sociale și preservarea integrității culturale, a ecosistemelor biodiversității și sistemelor ce susțin viața.

Așadar, este vorba de următoarele **acțiuni**:

- resursele turistice naturale, istorice, culturale sau de altă natură sunt conservate de o manieră prin care se poate continua împrumutarea unei părți din viitor de pe urma căreia să profite societatea actuală. Demersul dezvoltării durabile solicită o importanță particulară pentru turism deoarece el depinde, înainte de toate, de atracțiile și activitățile bazate pe mediul natural, patrimoniul istoric și cultural al unei regiuni. Dacă aceste resurse sunt degradate sau distruse nu se poate prospera. Pe de altă parte, punerea în valoare a turismului favorizează, de multe ori, protejarea resurselor, conservarea tradițiilor și a identității etnice, fiind o componentă esențială a prezervării patrimoniului cultural al unei regiuni. De asemenea, protejarea resurselor turistice îi poate ajuta pe locuitorii gazdă să aibă avantaje, să-i conștientizeze cu privire de patrimoniul lor participând la ocrotirea lui;
- planificarea și gestiunea dezvoltării turistice se face de o așa manieră încât să nu rezulte probleme ecologice sau socio-culturale grave în regiunea respectivă. Planificarea mediului înconjurător și analizele de capacitate sunt tehnici utilizate pentru a stopa turismul să creeze probleme de acest gen. Folosirea tehnicilor care menajează mediul pot contribui la reducerea efectelor indezirabile ale dezvoltării turistice;
- calitatea generală a mediului ambiant al unei regiuni turistice este protejată și, la nevoie, ameliorată. În majoritatea cazurilor, turiștii doresc să viziteze zone atractive, bine organizate, curate și nepoluante. Turismul poate incita la prezervare și, dacă se poate, la ameliorarea calității mediului. Un mediu de o calitate satisfăcătoare este de o valoare ridicată pentru binele locuitorilor;
- nivelul de satisfacție al turiștilor trebuie să fie susținut și de felul în care destinațiile conservă atracțiile și potențialul comercial. Dacă o regiune cu vocație turistică nu aduce nici un fel de satisfacție vizitatorilor, ea va fi devalorizată pe piața turistică. De exemplu, stațiunile vechi trebuie să fie revitalizezate pentru a putea continua să existe și pentru a-și atinge obiectivele de comercializare;
- turismul trebuie să aducă profit tuturor membrilor societății. Planificarea și gestiunea dezvoltării turistice trebuie făcută astfel încât, la fața locului, beneficiile socio-economice ale turismului să fie distribuite tuturor membrilor societății. Aceste beneficii trebuie să fie maximizate pe măsură ce locuitorii susțin activitatea turistică de pe urma căreia ei trăiesc (este vorba de satisfacție materială dar și morală). Proiectele turistice la nivel comunitar reprezintă o soluție viabilă pentru a face ca locuitorii să profite de pe urma turismului.

OMT, WTTC și Consiliul Terrei au elaborat un raport intitulat **“Programul de acțiune 21 pentru sectorul voiajelor și turismului spre o dezvoltare durabilă”**, care reafirmă rolul specific pe care turismul și călătoriile îl pot juca în atingerea obiectivelor Agendei 21. În acest raport se specifică faptul că:

- pentru organismele publice, autoritățile naționale de turism și organizațiile reprezentând turismul, scopul prioritar este instalarea de sisteme și proceduri care să

vizeze existența principiilor dezvoltării durabile în cadrul celor mai intime mecanisme de luare a deciziilor și de recenzare a măsurilor ce trebuie luate pentru a da curs dezvoltării unui turism durabil;

- pentru întreprinderi, trebuie ca el să facă tot posibilul astfel încât tematica dezvoltării durabile să fie o componentă a gestiunii centrale și să recenzeze măsurile ce trebuie luate astfel încât să dea curs dezvoltării unui turism durabil.

Programul de acțiune 21 pentru sectorul voiajelor și turismului definește acțiunile și domeniile prioritare. Astfel, domeniul prioritar IV conține planificarea în vederea creării unui turism durabil. O largă responsabilitate revine autorităților locale în materie de planificare și dezvoltare a atracțiilor, instalațiilor și infrastructurii turistice în regiunile ce intră în competența lor. El are ca obiectiv elaborarea și punerea în valoare a măsurilor eficiente de planificare a utilizării solurilor favorizând la maxim beneficiile pe care călătoriile și turismul le pot aduce mediului ambiant și economiei, minimizând în același timp pagubele care pot fi aduse mediului sau culturii.

Turismul este dotat cu un potențial susceptibil să aducă prosperitate economică și să amelioreze mediul înconjurător al destinațiilor. În același timp, un turism planificat și administrat necorespunzător poate distruge resursele care-l fac atractiv. Mediul ambiant și cultural pot fi salvate dacă se adoptă și aplică măsuri corespunzătoare de planificare.

În acest domeniu, autoritățile guvernamentale, cele naționale de turism și alte organizații profesionale trebuie:

- să lucreze cu planificatorii locali și regionali pentru a scoate în evidență problemele care pot rezulta dintr-o planificare și gestionare turistică deficitară;
- să informeze autoritățile locale cu privire la elementele ce favorizează durabilitatea unei destinații turistice și să le dea sfaturi în acest sens;
- să ghideze dezvoltarea turistică a regiunilor sensibile sau protejate; în multe cazuri, pot fi recomandate proceduri de evaluare globală a impactului asupra mediului înainte de luarea unei decizii de dezvoltare;
- să vegheze astfel încât reglementările, măsurile sau liniile directoare ale planificării să fie aplicate și respectate;
- să ajute autoritățile locale și regionale în evaluarea capacității destinațiilor în funcție de existența resurselor critice (soluri, apă, energie, infrastructură etc.), a factorilor de mediu (sănătatea ecosistemelor, biodiversitatea) și a factorilor culturali (tradiții, obiceiuri).

În domeniul transportului, turismul durabil are următoarele "atribuții":

- să dezvolte și promoveze sisteme de transport rentabile, eficiente și mai puțin poluante;
- să conlucreze cu autoritățile și firmele locale pentru a garanta funcționarea eficientă a transportului public și pentru întreținerea infrastructurilor de transport;
- să se preocupe de faptul că noile realizări din domeniul turistic sunt implantate în zonele deservite corespunzător de mijloace de transport colective publice;
- să conlucreze cu autoritățile guvernamentale, comunitățile locale și întreprinderile de turism la crearea de poteci, parcuri, piste de biciclete ș.a. pentru turiști și rezidenți ca și punerea în practică a altor măsuri care să reducă necesitatea utilizării automobilelor personale pentru a se deplasa în interiorul destinațiilor de vacanță;

- să vegheze la o bună gestionare a transporturilor, mai ales a celor aeriene și rutiere;
- să se asigure că dezvoltarea turistică și punerea în valoare a avantajelor sale sunt complementare și nu incompatibile, recomandând în acest sens adoptarea de politici adecvate pentru conservarea și ameliorarea plajelor utilizate de către turiști;
- să facă din turism un instrument de dezvoltare socio - economică și de protejare a mediului în zonele sensibile ca cele de litoral, regiunile montane și cele dotate cu o mare diversitate biologică.

Domeniul prioritar VI tratează modalitățile de participare a tuturor grupurilor sociale la dezvoltarea turismului. Conține, de asemenea, mijloace de punere în valoare locală a turismului. Accentul este pus în acest caz pe necesitatea oferirii tuturor grupurilor sociale (femei, tineri, bătrâni, populații indigene) de oportunități în acord cu identitatea și cultura lor. Este vorba de punerea în practică a unor programe de formare adecvate care să permită tuturor grupurilor sociale o participare maximă în turism.

Prin intermediul *Agendei 21* s-au identificat problemele de mediu și de dezvoltare care riscă să provoace catastrofe economice și ecologice, propunând în acest sens o strategie de tranziție care să permită adoptarea de tipuri de dezvoltare corespunzătoare protejării resurselor planetei noastre.

În *Agenda 21* se precizează că turismul are un interes evident în protejarea resurselor naturale și culturale pentru că ele constituie "inima" activității sale. În calitatea sa de primă industrie a lumii, ea are capacitatea de a efectua ameliorări semnificative ale mediului, ale socio-economicului și contribuie la promovarea dezvoltării comunităților și țărilor în care el operează. Pentru a putea utiliza această capacitate și a o pune în valoare prin dezvoltare pe termen lung, este necesară obținerea colaborării guvernelor statelor lumii și tuturor asociațiilor profesionale din turism.

Documentul definește rolul pe care îl poate juca industria voiajelor și turismului în atingerea acestor obiective. El insistă asupra importanței parteneriatului între guverne și alte organizații. Se analizează în acest sens, importanța strategică și economică a sectorului voiajelor și turismului pentru a demonstra enormele avantaje pe care le determină industria turistică în domeniul prezervării mediului, care reprezintă un interes unic pentru ecoturism.

A doua parte a acestui document prezintă programul de acțiune. Capitolul II se adresează în mod particular ministerelor de resort și administrațiilor naționale din turism, capitolul III fiind destinat întreprinderilor de voiaj și turism.

Fiecare capitol enunță un obiectiv esențial după care prezintă o listă de măsuri prioritare. Fiecărui sector prioritar îi corespunde un obiectiv, care este definit, apoi sunt prezentate măsurile care trebuie luate pentru a-l atinge.

În ceea ce privește ministerele și administrațiile naționale de turism, obiectivul esențial constă în punerea în practică a procedurilor și sistemelor care să plaseze problemele prezervării în centrul proceselor de luare a deciziilor și de identificare a măsurilor necesare instaurării în practică a unui turism de protejare. În acest context, cele nouă priorități sunt:

1. evaluarea capacității cadrului actual de reglementări în domeniul economic și a voinței pentru a genera un turism de prezervare;

2. evaluarea implicațiilor economice, sociale, culturale și de mediu ale activităților organizațiilor;
3. formarea, educarea și conștientizarea publicului;
4. planificarea dezvoltării turismului durabil;
5. facilitarea schimbului de informații, competențe, tehnologii în domeniul turismului durabil între țările dezvoltate și cele în dezvoltare;
6. luarea măsurilor de participare a tuturor sectoarelor societății;
7. crearea de noi produse turistice care să aibă drept obiectiv principal protejarea mediului;
8. evaluarea programului în domeniul dezvoltării și protecției mediului;
9. încheierea de parteneriate pentru instaurarea turismului durabil.

În ceea ce privește întreprinderile, obiectivul principal constă în stabilirea de sisteme și proceduri care să vizeze încorporarea problemelor dezvoltării durabile în funcția de gestiune și identificare a măsurilor necesare pentru practicarea unui turism durabil. Cele zece orientări necesare pentru punerea în practică a acestor măsuri sunt:

1. minimizarea deșeurilor;
2. conservarea și gestiunea energiei;
3. gestiunea resurselor de apă potabilă;
4. gestiunea apelor poluate;
5. gestiunea substanțelor periculoase;
6. gestiunea transportului;
7. planificarea și gestiunea utilizării solurilor;
8. implicarea angajaților, a clienților și a diferitelor comunități în problemele de mediu;
9. conceperea unor metode prin care întreprinderea să protejeze mediul;
10. instaurarea de parteneriate pentru dezvoltarea prezervării.

Există diverse puncte de vedere cu privire la principiile turismului durabil. Astfel,

OMT prezintă **principiile**:¹⁹

- 1) planificarea, dezvoltarea și practicarea turismului trebuie să fie parte a conservării sau a strategiilor dezvoltării durabile a unei regiuni sau a unei țări. Planificarea trebuie să fie integrată sectorial implicând diferite agenții guvernamentale, corporații private, grupuri de persoane, indivizi ceea ce presupune cele mai mari beneficii posibile;
- 2) agențiile, corporațiile, grupurile și indivizii trebuie să urmeze principii etice și alte principii care să respecte cultura și mediul destinației gazdă, economia și modul tradițional de viață, comunitatea și comportamentul tradițional, conducătorii politici, leaderii;
- 3) turismul trebuie planificat și condus într-o manieră durabilă, cu o atenție sporită pentru protejarea și utilizarea economică adecvată a mediului natural și uman al arealului gazdă;
- 4) turismul trebuie să fie un garant al echității în distribuirea corectă a beneficiilor și costurilor între promotorii turismului, populațiile gazdă și arealele lor;

¹⁹ Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners, OMT, Madrid, 1993, pag. 40

- 5) informațiile corecte, cercetarea și comunicarea cu privire la natura turismului și a efectelor sale asupra mediului cultural și uman trebuie să fie valabile și prioritare pentru dezvoltare, mai ales pentru populația locală. Deci, ei pot participa și influența direcția de dezvoltare a efectelor sale cât mai mult posibil, în interesul colectiv și individual;
- 6) populația locală trebuie să încurajeze participarea leaderilor în planificarea și dezvoltarea afacerilor cu asistența guvernului, din punct de vedere financiar dar și în alte interese;
- 7) un mediu integrat, analize pentru planificarea economică și socială trebuie să fie luate în considerare la începutul oricărui proiect major, cu o atenție aparte acordată diferitelor forme de turism practicate;
- 8) tuturor nivelurilor de dezvoltare și practicare a turismului trebuie să li se acorde o atenție deosebită, o monitorizare și un program de mediatizare care să fie condus astfel încât populația locală să obțină avantaje și oportunități sau să răspundă schimbărilor.

Deci, **elementele luate în calcul în cazul unui turism durabil** sunt:

- **resursele:** presupune recunoașterea faptului că sănătatea și integritatea resurselor umane, naturale și antropice sunt critice pentru un viitor prosper, și acestea depind de modul în care aceste resurse sunt tratate. Pentru început, resursele de mediu trebuie conservate ceea ce implică o utilizare minimă a resurselor neregenerabile în paralel cu emisii poluante minime. Dezvoltarea durabilă este preocupată nu numai de viabilitatea, de calitatea mediului ci și de resursele economice, sociale și culturale;
- **viitorul:** este vorba de preocuparea pentru binele generațiilor viitoare care vor beneficia de resurse, oportunități și alegeri în funcție de comportamentul generațiilor actuale;
- **echitatea:** se referă la utilizarea echitabilă a resurselor economice, sociale, culturale și de mediu ca și la împărțirea echitabilă a costurilor și beneficiilor ce rezultă de pe urma folosirii acestor resurse.

Provocarea industriei turistice este să dezvolte turismul și calitatea produselor sale fără a afecta mediul fizic și uman care le susțin și le hrănesc. Astfel, turismul poate contribui la atingerea dezideratelor dezvoltării durabile în momentul în care operează cu capacități naturale pentru regenerarea și viitorul productivității resurselor naturale, când recunoaște contribuția populației și a comunităților, a tradițiilor și stilurilor de viață, când lucrează cu experiențe turistice, când acceptă faptul că acești oameni trebuie să beneficieze de o împărțire echitabilă a beneficiilor economice ale turismului și când este ghidat de dorințele populației locale și ale comunităților din zonele gazdă.

Principiile se referă la următoarele aspecte.²⁰

- o Luarea deciziilor și implementarea politicilor specifice dezvoltării durabile trebuie să se bucure de o largă participare, de parteneriate și acțiuni de cooperare între grupurile sociale afectate;
- o Politicile trebuie să fie integrate și să se bazeze pe recunoașterea interdependenței politicilor turistice;
- o Implementarea acestor politici trebuie să se facă ținând cont de constrângerile existente în turism și anume, un mediu vulnerabil ceea ce presupune alegerea unor ținte pe termen scurt pentru implementare;

²⁰ Theobald F. William, op. cit., pag. 362

- Trebuie să se țină cont de consecințele asupra mediului natural, uman și antropic atunci când apar probleme cu privire la efectele asupra acestora și să se evite asemenea riscuri (**principiul precauției**). El presupune reducerea șansei ca aceste acțiuni să provoace daune ireversibile asupra resurselor și calității vieții;
- Anumite nevoi sunt satisfăcute prin utilizarea unor resurse nedurabile. Politicile de dezvoltare durabilă trebuie să încerce să reducă aceste nevoi și să le redirecționeze (**principiul nedurabilității resurselor**);
- **Principiul poluatorul plătește** spune că cel care produce daune trebuie să plătească pentru ele și va fi încurajat să-și schimbe acest comportament.

Cele șapte principii pentru turism durabil formulate de către Comitetul pentru turism cultural ICOMOS cu prilejul Conferinței Europene ICOMOS de la Canterbury, Marea Britanie, 1990 se referă la următoarele aspecte:

1. Mediul ambiant are o valoare intrinsecă mai mare decât valoarea patrimoniului turistic. Satisfacția generațiilor viitoare ca și existența pe termen lung a resurselor mediului înconjurător nu trebuie să fie prejudiciate de considerente de scurtă durată;
2. Turismul trebuie să fie recunoscut ca o activitate cu acțiune pozitivă și cu un potențial de care beneficiază comunitatea, locul de destinație turistică ca și vizitatorii;
3. Relația dintre turism și mediul înconjurător trebuie să fie condusă ca o relație durabilă pe termen lung. Turismului nu trebuie să-i fie permis să aducă prejudicii resurselor, gradului de satisfacție pe viitor a turiștilor sau să aibă un impact negativ asupra mediului;
4. Activitățile turistice și dezvoltarea trebuie să respecte proporțiile, natura și caracteristicile locului în care ele se desfășoară;
5. În orice locație, trebuie să fie căutată armonia între nevoile vizitatorilor, locul de destinație și comunitatea gazdă;
6. Într-o lume dinamică, unele modificări sunt inevitabile iar schimbarea poate fi uneori folositoare. Adaptarea la schimbare nu trebuie totuși să fie extinsă la vreunul dintre aceste principii;
7. Industria turistică, autoritățile locale și agențiile de mediu, împreună, au datoria de a respecta principiile de mai sus și să coopereze pentru punerea lor în practică.

Se observă că multe dintre organizațiile implicate în turism într-un fel sau altul manifestă, în ultima perioadă de timp, preocupări majore pentru a defini turismul durabil și principiile pe care acesta se bazează. Dintre acestea, cea mai reprezentativă abordare, și prin prisma spațiului geografic pe care îl acoperă, dar și a influenței sale la nivel mondial, este cea a OMT-ului. Este vorba, de fapt, de o serie de recomandări făcute statelor membre în ceea ce privește strategia lor actuală în domeniul turismului durabil. Punerea în practică a acestor principii nu poate provoca decât efecte pozitive, pe termen lung, atât în plan teritorial, la nivelul populației gazdă, cât mai ales asupra turiștilor.

2.2.2. Indicatorii de evaluare a durabilității turismului

Indicatorii utilizați în aprecierea turismului durabil sunt de două feluri:

1. **indicatori fundamentali** utilizați de o manieră generală în majoritatea regiunilor turistice al lumii (tabelul nr. 2.2);

2. indicatori suplimentari, specifici diferitelor medii (zone) turistice (tabelul nr. 2.3.).

Indicatorii fundamentali ai turismului durabil

Tabelul nr. 2.2.

Indicatorul	Instrumente specifice de măsurare
1. protecția sitului	categoria de protecție a sit-ului după indicele Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii (IUCN)
2. presiunea exercitată	numărul de turiști care vizitează situl (în anul/luna cu afluență maximă)
3. intensitatea utilizării	intensitatea utilizării în perioadele de vârf (ca număr de persoane și pe hectar)
4. impactul social	raportul turiști/rezidenți (în perioadele de vârf dar și în restul perioadei)
5. controlul dezvoltării	existența unei metode de studiu a mediului ambiant sau controale concrete cu privire la modul de amenajare a zonei și la densitatea utilizării
6. gestiunea deșeurilor	% de ape uzate tratate ale sitului (indicatori suplimentari ce pot determina limitele structurale ale altor capacități de infrastructură ale sitului, cum ar fi aprovizionarea cu apă)
7. procesul de planificare	existența unui plan metodic pentru destinația turistică în cauză (cu o componentă „turismul”)
8. ecosistemele fragile	numărul de specii rare sau pe cale de dispariție
9. satisfacția consumatorilor	gradul de satisfacție al vizitatorilor (utilizând un chestionar)
10. satisfacția populației locale	gradul de satisfacție al populației locale (utilizând un chestionar)
11. contribuția turismului la dezvoltarea economiei locale	cât reprezintă turismul (%) în ansamblul activității economice
INDICI AGREGAȚI	
A. capacitatea de suport	mijloc de măsurare agregat ce atenționează dinainte cu privire la factorii cheie ce influențează capacitatea de suport a sitului vis-à-vis de diferitele niveluri de dezvoltare a turismului
B. perturbarea sitului	mijloc agregat de măsurare a nivelurilor de impact asupra sitului (pentru a cunoaște particularitățile naturale și culturale sub efectul constrângerilor cumulate ale turismului și altor sectoare)
C. interesul	mijloc de măsurare calitativ al particularităților sitului care-l fac atractiv pentru turism și care se pot schimba cu timpul.

Sursa: Guide à l'intention des autorités locales: développement durable du tourisme, OMT, Madrid, 1999, pag. 143

Indicatorii suplimentari ai turismului durabil, pe zone specifice

Tabelul nr. 2.3.

✓ Zonele de litoral

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
distrugerea ecologică	nivelul de degradare	• % nivelului de degradare
degradarea plajelor	nivelul de eroziune	• % de plajă erodată
reducerea stocului de pești	reducerea pescuitului	• efortul de pescuit • populația din fiecare specie esențială
suprapopularea	intensitatea utilizării	• persoane pe m² de plajă
perturbarea faunei	date despre specii	• numărul de specii • schimbări în structura specifică a faunei marine • numărul de exemplare din speciile esențiale reperate
reducerea calității apei	nivelul de poluare	• cantitatea de reziduuri și concentrația de metale grele
șcăderea securității sociale	criminalitatea numărul de accidente	• numărul de delictе declarate • numărul de accidente ca procent din totalul turiștilor

✓ Zona montană

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
distrugerea florei și faunei	reușita reproducerii speciilor indicate prezența continuă a speciilor sălbatice în locurile ocupate în mod tradițional	• numărul de specii esențiale • modificarea compoziției speciilor specifice • observația de teren și înregistrările fotografice • numărul de animale din speciile indicate omorâte pe șosele
eroziunea	amplarea eroziunii cauzată de turiști viteza eroziunii continue	• % de suprafață erodată • observația de teren și înregistrările fotografice
dificultăți de acces în destinațiile cheie	lungimea coloanelor de mașini	• numărul de ore petrecute în vehicul • costul de intrare/cel mai mic

lipsa singurătății	satisfacția consumatorilor	salariu mediu local • numărul de persoane în perioada de vârf • chestionarea turiștilor cu privire la satisfacerea dorinței de singurătate
pierderea calităților estetice	atracția locului	• prezența umană (exemple deșeuri)
scăderea calității apei	numărul de poluanți	• măsurarea cantității de reziduuri și concentrația de metale grele

✓ **Rezervațiile de specii sălbatice amenajate**

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
sănătatea precară a speciilor	natalitatea speciilor diversitatea speciilor modificări în structura speciilor prezența masivă a populației	• monitorizarea numărului de animale • determinarea numărului de specii • recensământul populației speciilor esențiale
supraaglomerarea	intensitatea utilizării	• numărul de vizitatori • raportul vizitatori/animale vâdate (în perioada de vârf)
invazia populației	numărul de persoane din parc și din ariile limitrofe activitățile umane în parc și în ariile limitrofe (ocupații ilegale)	• numărul de persoane pe 10 km² • % din suprafața parcului afectată de activitatea umană neautorizată • % din suprafețele înconjurătoare folosite în scopuri umane, pe o suprafață de 10 km² (exemplu: pentru agricultură)
braconajul	nivelul braconajului în parc	• numărul de cazuri de braconaj semnalate • reducerea patrimoniului faunistic și floristic prin braconaj

lipsa securității	interacțiunea om-animal	• numărul contactelor om-animal soldate cu răniri ale oamenilor • numărul de accidente grave suferite de turiști
-------------------	-------------------------	---

✓ Mediul urban

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
lipsa de securitate	nivelul criminalității tipurile de delikte grave comise siguranța în trafic	• numărul raportat de infracțiuni (ex. furturi și atacuri) • % de victime ale accidentelor de circulație ca pondere din populație
lipsa curățeniei	cantitatea de deșeuri (interesul orașului)	• măsurarea nivelului de concentrație a deșeurilor pe suprafață
aglomerarea în principalele centre de interes ale orașului	intensitatea utilizării	• ambuteiaje • timpul de așteptare
degradarea principalelor centre de interes ale orașului		
amenințarea sănătății	măsurarea poluării aerului calitatea apei potabile tipul și răspândirea maladiilor transmisibile nivelul poluării sonore	• indici ai poluării aerului (oxid de azot, particule) • numărul de zile în care s-au depășit limitele normale de poluare • disponibilul de apă potabilă • date statistice privind răspândirea acestor maladii • înregistrarea numărului de decibeli în zonele cheie ale orașului

✓ **Siturile culturale-patrimoniul construit**

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
degradarea zonelor	costuri de restaurare	costuri anuale estimate cu întreținerea sau restaurarea sitului
	nivelul de poluare	• aciditatea precipitațiilor
	măsurarea comportamentelor perturbatoare ale sitului	• vibrații provocate de trafic numărul de acte de vandalism semnalate
determinarea capacității turistice	gradul de utilizare	
lipsa securității	rata criminalității și tipurile de delict grave	• numărul și tipul delictelor grave declarate, comise asupra turiștilor

✓ **Zone ecologice unice**

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
degradarea ecosistemului	numărul de specii și compoziția specifică	• numărul de specii • numărul de exemplare din speciile cheie
	prezența continuă a speciilor esențiale în habitatele ocupate în mod tradițional	• numărul de exemplare din speciile esențiale reperate de turiști • suprafața ocupată de speciile de floră și faună
	reproducerea cu succes a speciilor cheie	• ponderea speciilor primare de flori în totalul plantelor
	degradarea zonelor	• numărul de ghizi ce activează în zonele respective • numărul de nave utilizate în zonele respective
	modificarea compoziției și concentrației floristice	• % de suprafață deteriorată

✓ **Comunitățile tradiționale**

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
încălcarea normelor sociale și culturale	limbi vorbite pe tipuri de țări	• % din membrii comunității locale care nu vorbește limba locală
deplasarea membrilor populației locale	impactul social satisfacția populației locale	• raportul dintre venitul mediu net al turiștilor și venitul mediu net al populației locale • numărul de comercianți en detail/numărul de comercianți care răspund nevoilor locale (în opoziție cu cele ale turiștilor) • % de așezări locale deschise tot timpul anului • numărul de plângeri (reclamații)

✓ **Insulele mici**

Problema	Cei mai importanți indicatori	Modalități de măsurare
scurgeri curente de capital	mișcarea capitalului	• ponderea scurgerilor de capital în total venituri din turism
nivelul proprietății străine	valoarea proprietăților străine	• ponderea proprietăților străine în total echipamente turistice
supraaglomerarea	intensitatea utilizării și impactul social	• pot fi aplicate la nivel local și pe ansamblul insulei
pierderea locurilor de muncă pentru populația locală	numărul de locuri de muncă locale create prin turism	• ponderea locurilor de muncă susținute de turism • ponderea locurilor de muncă sezoniere
penuria de apă potabilă	disponibilitatea apei potabile	• volumul de apă consumat de turiști/volumul de apă consumat de localnici (pe persoană) • costul aprovizionării cu apă • costul aprovizionării cu apă/număr de turiști

		capacitatea rămasă (disponibilă) (estimarea capacității de debit)
lipsa electricității	disponibilitatea electricității	- restricții de utilizare - evaluarea costului utilizării
evacuarea apelor uzate	reciclarea apelor uzate (instalații de tratament a apelor uzate)	- volumul apelor uzate tratate/volumul total al apelor uzate - nivelul de tratare

Sursa: Guide à l'intention des autorités locales: développement durable du tourisme, OMT, Madrid, 1999, pag. 209-213.

Varietatea indicatorilor folosiți atât la nivel local cât și la nivel național și internațional (macro și micro) scoate în evidență faptul că turismul durabil poate fi cuantificat într-o mare măsură, fapt ce înlesnește cunoașterea valorilor normale, a limitelor minime și maxime între care trebuie să varieze parametri în cauză. Depășirea lor poate provoca adevărate dezastre ecologice atât în plan teritorial cât și în plan social.

În consecință, fiecare regiune trebuie să-și elaboreze propriul tablou de indicatori care să răspundă cel mai bine situației concrete din teren. În sfârșit, pentru fiecare regiune în parte, lista de indicatori variază de la un nivel de frecvență turistică la altul.

2.3. Dinamica evoluției turismului internațional și necesitatea adaptării la exigențele unei dezvoltări durabile

Începutul noului mileniul se caracterizează prin manifestarea a două tendințe majore:

- 1) ecosistemul uman global este amenințat de unele dezechilibre mai ales în ceea ce privește productivitatea și distribuția bunurilor și serviciilor. Un procent semnificativ din populația Terrei încă trăiește într-o cruntă sărăcie iar prognozele pentru următorii ani arată o accentuare a diferențelor dintre cei care beneficiază de progresul economic și social și cei care nu beneficiază de acesta. Exacerbarea extremelor (bogați – săraci) amenință stabilitatea întregului sistem uman și bineînțeles pe cea a mediului ambiant planetar;
- 2) întreaga lume este supusă unei schimbări accelerate ceea ce impune o administrarea mediului printr-o coordonare la nivel internațional în scopul atenuării decalajelor datorate dezvoltării economice și sociale. Avantajele de care beneficiază mediul de pe urma noilor tehnologii sunt depășite de dinamica creșterii populației și a dezvoltării economice. Datorită tendinței de globalizare a acestui proces, care influențează evoluția socială, apare necesitatea direcționării acestuia mai mult spre rezolvarea decât spre agravarea instabilității ce împarte lumea în prezent. Toate părțile implicate – guverne, organizații interguvernamentale sau nonguvernamentale, societățile ce aparțin sectorului privat, comunitatea științifică ca și alte grupări majore trebuie să colaboreze pentru a rezolva aceste provocări de natură economică, socială și de mediu în interesul general, acela al unui viitor durabil deopotrivă al planetei și societății umane.

În timp ce fiecare parte a suprafeței Pământului este înzestrată cu propriile combinații de mediu, fiecare zonă se confruntă cu un set de probleme curente dar și de strictă urgență, unice dar interconexate.

O privire de ansamblu asupra *factorilor cu influență negativă asupra mediului* relevă multitudinea și complexitatea acestora, soluția atenuării acțiunii lor fiind reprezentată de promovarea conceptului "**dezvoltării durabile**" la nivel planetar.

Există o influență vizibilă a omului asupra climei la nivel global. Cercetările efectuate în acest sens au condus la rezultate așteptate cum ar fi schimbări în structura speciilor și productivitatea ecosistemelor, consecințe negative asupra sănătății oamenilor, o accentuare a anomaliilor meteorologice. Reduceri importante în producția, consumul și eliberarea în mediul ambiant a substanțelor ce distrug ozonul, reprezintă preocupări majore pentru fiecare stat în parte. Abundența unor astfel de substanțe în straturile joase ale atmosferei a atins punctul maxim în anul 1994, aflându-se în prezent într-o descreștere ușoară. Acest lucru va duce la o refacere a stratului de ozon la nivelul celui din anii '79 - '80, abia în anul 2050. Comerțul ilegal cu importante cantități de substanțe ce atacă stratul de ozon ar trebui să constituie o problemă prioritară pentru conducerile fiecărui stat în parte.

Poluarea cu nitrați este datorată agriculturii și fertilizării intensive, a arderii combustibililor fosili (petrol, cărbune) și a tot mai intensei răspândiri a culturilor de leguminoase. Creșterea acestor cantități de nitrogen exacerbează acidificarea cauzând schimbări în structura speciilor ce compun ecosistemele. Creșterea nivelului de nitrați din apele potabile peste limitele admise pentru consumul populației determină poluarea acestor surse. Deversarea apelor poluate în mările și oceanele lumii stimulează înmulțirea algelor în zonele de coastă fapt ce duce la axfisierea peștilor ce trăiesc la adâncimi mai mari și la reducerea biodiversității marine. Emisiile de nitrogeni în atmosferă conduc la o încălzire globală a atmosferei.

Utilizarea pe scară largă a chimicalelor, expunerea la pesticide, metale grele, microparticule și alte substanțe de acest gen, amenință tot mai mult sănătatea oamenilor și a mediului înconjurător. În întreaga lume sunt produse anual 400 milioane tone de deșeuri, aproximativ 75% dintre pesticidele folosite și deșeurile produse sunt înregistrate în țările dezvoltate. Cu toate că producerea anumitor substanțe toxice este interzisă, totuși, ele sunt în continuare produse, mai ales pentru export. Eforturile se îndreaptă spre producții mai curate, spre limitarea emisiilor și interzicerea folosirii unor poluanți organici persistenți, controlul "producției" de deșeuri, a comerțului cu acestea și îmbunătățirea managementului deșeurilor.

Frecvența și efectele cutremurelor, erupțiilor vulcanice, uraganelor, incendiilor și inundațiilor sunt în creștere. Acest fapt afectează direct nu numai viețile a milioane de oameni prin moarte, rănire sau pierderi economice dar se adaugă și problemelor de mediu. Incendiile reprezintă o amenințare serioasă pentru biodiversitate mai ales în momentul în care afectează ariile protejate. Sistemele de alarmare și de răspuns în caz de alarmă sunt încă insuficient puse la punct mai ales în țările în dezvoltare în care există o nevoie stringentă de informații, infrastructură și mijloace tehnice de intervenție.

Manifestările anormale ale vremii din ultimii ani sunt atribuite și oscilației sudice *el niño*. Acest fenomen din anii 1997 - 1998 s-a dezvoltat mult mai rapid și au rezultat temperaturi mult mai ridicate în Oceanul Pacific decât s-au înregistrat până atunci. Prezența acestei mase de apă caldă a dominat trăsăturile climatului mondial până la

mijlocul anului 1998 cauzând distrugeri și disfuncții substanțiale în multe arii teritoriale inclusiv în zonele temperate. Averse, inundații și secete extreme ca și incendii de pădure s-au numărat printre impactele majore ale acestui fenomen.

Pădurile, crângurile și pășunile sunt încă degradate sau distruse în întregime, pământurile din apropierea deșerturilor sunt deșertificate și ecosistemele naturale sunt reduse sau fragmentate, toate acestea amenințând biodiversitatea. Ultimele statistici confirmă faptul că schimbările climatice vor agrava eroziunea solului în multe regiuni în deceniile următoare și vor amenința producția de alimente.

Despăduririle continuă pe scară largă și într-un ritm accentuat mai ales în țările în dezvoltare, cauzate în special de creșterea cererii pentru produsele din lemn și de nevoia unor noi terenuri pentru agricultură sau alte scopuri. Creșterea cu nouă milioane ha a suprafețelor împădurite din țările dezvoltate reprezintă o compensație insignifiantă față de hectarele pierdute în celelalte părți ale lumii. Calitatea pădurilor rămase este încă amenințată de ploile acide, nevoia pentru lemne de foc, lipsa apei și prezența incendiilor.

Creșterea rapidă a populației combinată cu industrializarea, urbanizarea, intensificarea exploatării agricole ca și stilul de viață de mare consumatoare de apă a omenirii va conduce la o criză globală de apă. Aproximativ 20% din populația Terrei are acces limitat la surse sigure de apă potabilă în timp ce 50% are un acces limitat la sistemul medical. Contaminarea apei potabile este resimțită în special în marile metropole în timp ce poluarea cu nitrați și creșterea ponderii metalelor grele afectează calitatea apei aproape pretutindeni. Rezervele mondiale de apă potabilă nu pot crește, dar, din ce în ce mai multă lume depinde de aceste rezerve fixe care sunt, însă, din ce în ce mai poluate. Securitatea apelor ca și cea alimentară vor deveni o prioritate națională, regională și internațională.

Dezvoltarea urbană, industria, turismul, aruncarea la întâmplare a deșeurilor în ariile marine degradează zonele de coastă și distrug ecosisteme cum ar fi zonele umede, pădurile de mangrove și barierele de corali. Schimbările climatice afectează, de asemenea, calitatea apei oceanelor ca și nivelul apelor mării. Zonele joase de litoral inclusiv puzderia de insule mici riscă să fie înghițite de ape.

Există o diferență majoră între tendințele poluării atmosferice în țările dezvoltate și în cele în dezvoltare. Eforturile susținute au început să reducă, să limiteze poluarea atmosferică în multe dintre statele industrializate dar poluarea urbană atinge dimensiuni alarmante în majoritatea orașelor mari din țările în dezvoltare. Populația din țările în dezvoltare este expusă și la poluanți interiori datorati focurilor deschise. Aproximativ 50% dintre bolile respiratorii cronice sunt asociate cu poluarea atmosferică. Mari suprafețe de pădure și pășune sunt degradate de ploile acide.

Multe dintre problemele de mediu se completează reciproc în zonele dens populate. Poluarea atmosferică, gunoiul, deșeurile, poluarea fonică și contaminarea apei transformă aceste perimetre în adevărați explozibili ai mediului. Copiii sunt cei mai vulnerabili la riscurile inevitabile pentru sănătate. Între 30 – 60% din populația urbană a țărilor sărace este lipsită de condiții minime legate de facilitățile sanitare, sistemele de canalizare și rețelele de apă potabilă. Urbanizarea și industrializarea continuă combinată cu o lipsă a resurselor și cunoștințelor accentuează severitatea problemelor. Totuși, în prezent, multe dintre autoritățile locale își unesc forțele pentru a promova conceptul de “oraș durabil”.

În paralel cu posibilitățile de ocrotire a mediului trebuie căutate soluțiile necesare punerii în practică a acțiunilor ce asigură o dezvoltare durabilă a societății, deoarece protejarea mediului este o parte componentă a acestui concept, poate cel mai important.

Pentru ca planificarea turistică să satisfacă aşteptările actuale şi de perspectivă ale turiştilor şi să confere o durabilitate turismului, autorităţile locale trebuie să aibă o viziune clară asupra tendinţelor acestui sector în plan internaţional. Ei trebuie să cunoască, de asemenea, tendinţele naţionale şi regionale pe care se va fundamenta planificarea turismului intern. Adesea, tendinţele naţionale şi internaţionale coincid, ceea ce face ca evoluţiile să fie pozitive.

**Sosirile de turişti şi încasările la nivel internaţional,
în perioada 1980-2020**

Tabelul nr. 2.4.

Indicator/an	Sosiri de turişti la nivel internaţional (milioane)	Încasări din turismul internaţional (miliarde \$)
1980	287	102
1990	435	262
1995	528	403
2000	675	475
2001	680	482
2002	700	482
2003	690	524
2004	763	623
2005	798	679
2006	842	735
2007	901	858
2008	917	939
2009	882	851
2010	940	919
2020	1561	2000

Sursa: Tourism Highlights, 2006-2011 Edition, OMT, Madrid

În anul 2005 fenomenul turistic a înregistrat o revenire spectaculoasă faţă de perioada anterioară înregistrând un număr record de 806 de milioane de turişti la nivel internaţional (este vorba de cea mai mare rată de creştere, 11% faţă de anul 2004, şi singura de două cifre înregistrată din anul 1980 când s-a început procesul de culegere a datelor) şi respectiv o creştere cu 43 de milioane de sosiri faţă de anul 2004 şi o creştere cu 57 miliarde de dolari în 2005 faţă de 2004.

Terorismul, dezastrele naturale, creşterea preţului petrolului, fluctuaţiile ratei de schimb precum şi incertitudinile economice şi politice au reprezentat o parte din factorii care au influenţat evoluţia industriei turistice în anul 2005. Sosirile de turişti la nivel internaţional au întrecut toate aşteptările atingând cifra de 806 milioane, un record al tuturor timpurilor ceea ce reprezintă o creştere cu 42 de milioane sosiri faţă de anul precedent repartizate după cum urmează:

- mai mult de 17 milioane în Europa;
- 11 milioane în Asia şi Pacific;
- 8 milioane în Americi;

- câte 3 milioane în Africa și Orientul Mijlociu.

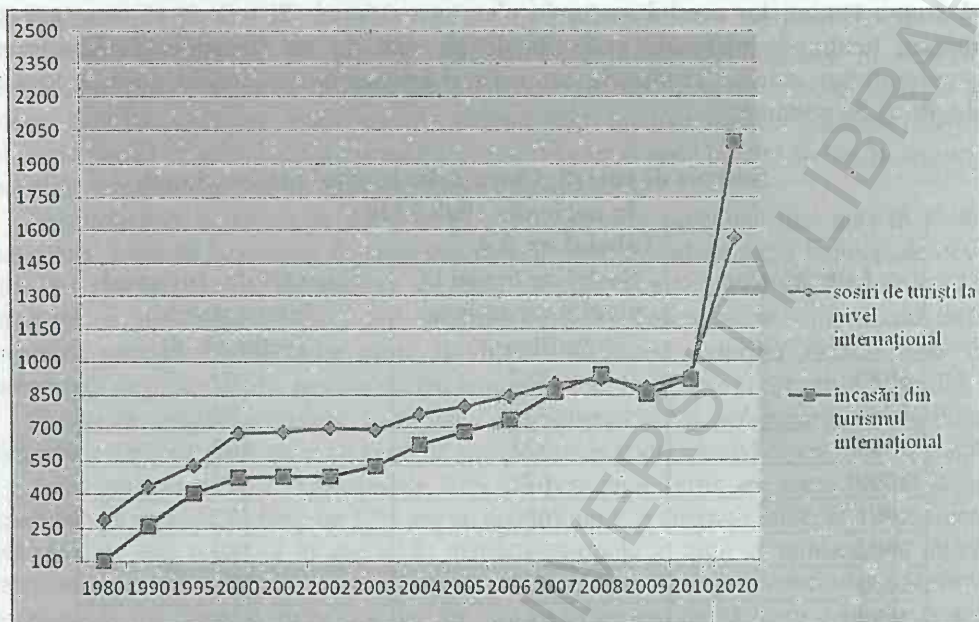

Figura nr. 2.1.: Evoluția sosirilor și încasărilor la nivel internațional, în perioada 1980-2020

Din figura anterioară se constată o evoluție pozitivă a turismului internațional în perioada 1980-2010, atât în ceea ce privește sosirile de turiști la nivel internațional cât și încasările din turismul internațional ceea ce justifică faptul că turistul nu poate fi oprit din călătoria sa decât pe perioade scurte de timp, datorită unor factori conjuncturali precum atacuri teroriste, conflicte armate, calamități naturale etc.. O evoluție descendentă s-a înregistrat în anul 2009 ca urmare a crizei financiare globale și a recesiunii economice. Însă, în **anul 2010**, turismul internațional și-a revenit mai puternic decât se aștepta, sosirile de turiști la nivel internațional crescând cu 6,6% față de anul trecut. Majoritatea destinațiilor au raportat un trend pozitiv, regiunea Asia și Pacific fiind cea mai puternică din acest punct de vedere deoarece a înregistrat o creștere de 13% față de anul precedent. Europa și-a revenit cel mai greu din declinul raportat anul trecut, respectiv o creștere de doar 3%.

De asemenea, estimările populației la nivel mondial arată ritmuri de creștere semnificative, ceea ce înseamnă că numărul potențialilor turiști este în creștere. De aceea, problemele privind promovarea și practicarea unui turism durabil se acutizează deoarece turismul este și el o componentă majoră a fenomenului de globalizare cu aspectele pozitive și negative ce decurg de aici. Elementele forte rezultă din efectele pozitive pe care turismul le creează la nivel cultural deoarece el presupune întâlnirea unor oameni de religii și culturi diferite, dorința fiind aceea de aprofundare, de cunoaștere. În schimb, toată această deplasare de forțe pe care o presupune turismul înseamnă și epidemii și poluarea mediului, ca să le amintim doar pe cele esențiale. Cum turismul nu poate fi

practicat doar în interiorul graniței țării de reședință, cum poluarea dar și acțiunile de ocrotire, de protejare a mediului nu pot fi oprite la granițele unui stat, putem trage concluzia că tendința de globalizare a turismului se accentuează. Și, doar prin aplicarea principiilor dezvoltării turistice durabile, toate aceste efecte negative care însoțesc practicarea turismului pot fi minimizate.

Estimarea sosirilor la nivel internațional, pe regiuni OMT, în perioada 1995-2020

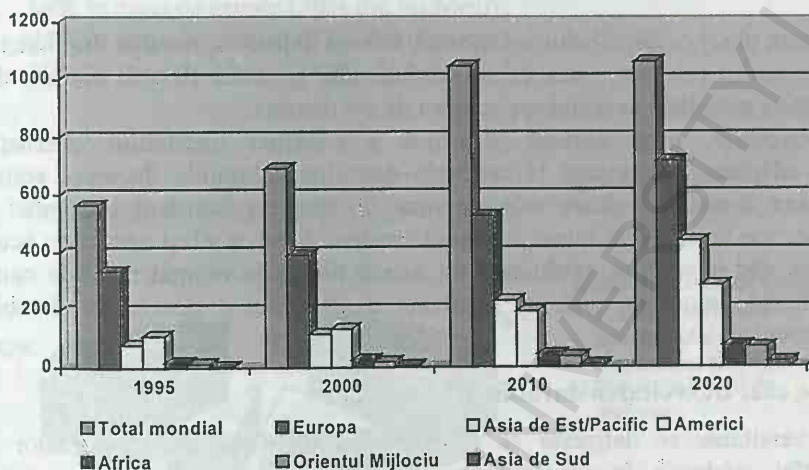

Figura nr. 2.2.: Evoluții și prognoze privind turismul internațional

Organizația Mondială a Turismului (OMT) estimează că numărul sosirilor de turiști la nivel internațional va ajunge în anul 2020 la 1561 milioane ceea ce înseamnă o rată medie anuală de creștere de 4,3 % (având ca bază anul 1995) (figura nr. 2.2.).

În perioada 2001-2003 turismul internațional a înregistrat o relativă stagnare datorată, în principal, sindromului SARS care a afectat într-o mare măsură regiunea Asia și Pacific.

Actualități și tendințe în evoluția turismului internațional
Tabelul nr. 2.5.

Regiuni turistice OMT	Sosiri la nivel internațional 2010 (milioane)	Sosiri la nivel internațional 2020 (milioane)
Europa	476,6	717
Asia și Pacific	203,8	397
Americi	149,8	282

Africa	49,4	77
Orientul Mijlociu	60,3	69
Asia de Sud	-	19
TOTAL	940	1561

Sursa: UNWTO Tourism Highlights, 2011 Edition

Se poate observa din tabelul anterior că Europa deține supremația din punctul de vedere al turismului receptor, ceea ce se va întâmpla și peste 10 ani, niciuna dintre regiunile turistice mondiale neavând capacitatea de a o detrona.

În concluzie, toată această dinamică a evoluției turismului internațional presupune o adaptare permanentă la cerințele dezvoltării durabile deoarece resursele pământului sunt limitate, inclusiv cele turistice, în timp ce numărul populației care dorește să practice turism este într-o continuă creștere. Deci, același spațiu cu aceleași resurse care se văd nevoite să găzduiască un număr din ce în ce mai mare de oameni. Această problemă acută nu poate fi rezolvată decât printr-o dezvoltare durabilă a societății, a omenirii.

2.4. Studiu de caz: Dezvoltarea durabilă a pădurilor

Biodiversitatea se definește ca reprezentând diversitatea ecosistemelor și a speciilor. Astfel, *pădurile, în varietatea lor, reprezintă, o componentă importantă a patrimoniului natural al Europei. Ele oferă, pe de o parte, mijloacele esențiale necesare supraviețuirii nenumăratelor specii animale și vegetale, pe de altă parte, o resursă regenerabilă de pe urma căreia omul poate avea profit în numeroase cazuri.*

Ca urmare a distrugerii cantitative și calitative a multor sisteme forestiere, anumite specii specifice sunt amenințate în multe din regiunile europene. Supraviețuirea pe termen lung a speciilor caracteristice arealelor forestiere depinde de menținerea compoziției, a structurii și a funcționării pădurilor în care acestea au evoluat. De aici și necesitatea ca în diferite sectoare ale societății să fie luate măsuri privind protejarea, reabilitarea și gestionarea pădurilor de o manieră durabilă.

Este dificil de definit pădurea din punctul de vedere al biodiversității; mai ales că Europa prezintă o varietate de tipuri de păduri de origine naturală sau antropică. Într-un stil simplu și practic, *pădurea poate fi definită ca reprezentând „un ansamblu de arbori care adăpostesc un evantai de specii ce trăiesc în arealele forestiere autentice dintr-o regiune.”*²¹

Expresia „pădure autentică” desemnează, în acest context, peisajele forestiere așa cum se prezintă ele înainte de a fi afectate, bulversate de revoluția industrială și agricolă. Această abordare descoperă o mare diversitate de tipuri de arbori de la peisaje agricole caracterizate prin prezența unor arbori vechi și de mari dimensiuni, de esențe diverse, pășuni împădurite altădată și răspândite pe teritorii întinse ca suprafață, până la pădurile supuse unei dinamici naturale în vaste spații sălbatice.

În prezent, pădurile europene acoperă în jur de 312 milioane ha ceea ce reprezintă 33% din teritoriul european. Acest procent variază între 6% în Irlanda, 40% în Estonia,

²¹ *Forêts & biodiversité*, Conseil de l'Europe, 1999, pag. 3

Georgia și Letonia și 66% în Finlanda. Însă, doar 1% din pădurile europene au rămas virgine de orice tip de exploatare umană aflându-se în continuare în starea lor naturală originală, marea lor majoritate situându-se în Federația Rusă. Aceasta beneficiază de cea mai însemnată zonă forestieră din lume (763,5 milioane ha, adică 22% din arealele forestiere mondiale). Pădurile se întind din regiunea Kaliningradului până la Vladivostok, cele mai multe fiind în Siberia²². În ceea ce privește România, fondul forestier național ocupă o suprafață de 6,4 milioane ha, adică 27% din suprafața totală a țării, suprafața pădurilor/locuitor fiind de 0,27 ha. Ea este distribuită geografic în felul următor:

- 66% în zona de munte (30% din teritoriu);
- 24% în zona de dealuri (37% din teritoriu);
- 10% în zona de câmpie (33% din teritoriu).²³

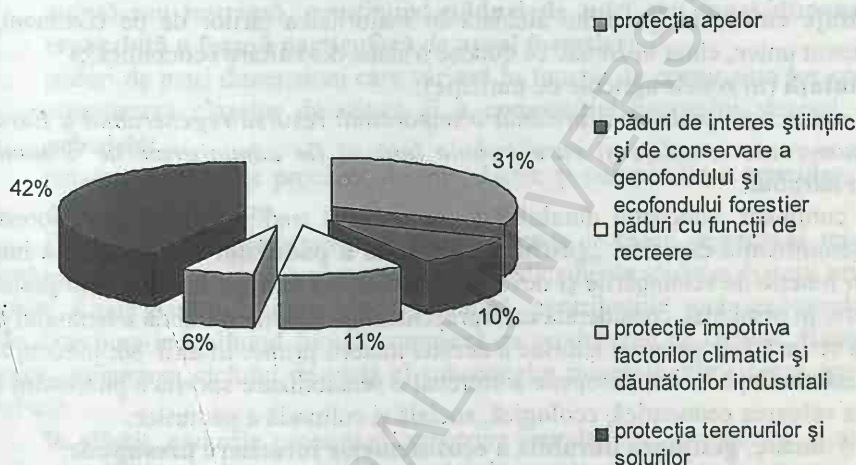

Figura nr. 2.3.: Structura pădurilor în raport cu principalele categorii ale funcțiilor speciale de protecție

Sursa: www.rosilva.ro

În raport cu natura funcțiilor social-economice, pădurile României se structurează astfel: 52,1% sunt păduri cu funcții speciale de protecție iar 47,9% sunt păduri cu funcții de producție și protecție.²⁴

România este o țară cu o mare biodiversitate și cu un procent ridicat de ecosisteme naturale intacte. Aici se găsește cea mai mare suprafață de pădure naturală din Europa și pe teritoriul ei sunt numeroase culoare de migrație. Nivelul ridicat al diversității ecosistemelor și localizarea geografică se reflectă în bogata diversitate floristică și faunistică, reprezentată de peste 3.500 specii de plante și mai mult de 30.000 de specii de animale.²⁵ Integritatea naturală a ecosistemelor forestiere este

²² Idem, pag. 9-10

²³ www.rosilva.ro

²⁴ www.rosilva.ro

²⁵ Idem

justificată și de prezența unei game complete a faunei specifice pădurilor europene. Specii de mult dispărute în alte părți ale Europei pot fi întâlnite în fondurile de vânătoare gospodărite de Regia Națională a Pădurilor, în populații viabile și valoroase.

Biodiversitatea pădurilor este, în zilele noastre, dominată, din păcate, de supraexploatare, de poluarea apelor, aerului, solului și subsolului, de incendii, de schimbări climatice, de dispariția și fragmentarea habitatelor.

Pornind de la compoziția specifică a pădurilor naturale, cele din Europa pot fi clasificate în șapte categorii după cum urmează:²⁶

1. **păduri boreale** (din zona Scandinavă și Rusia, în principal);
2. **păduri temperate** (Europa Centrală și Orientală);
3. **păduri atlantice** (din nord-estul Spaniei până în Marea Britanie și Danemarca);
4. **păduri mediteraneene** (sudul Pirineilor, zona Alpilor și cea montană balcanică);
5. **păduri alpine** (specifice lanțurilor muntoase);
6. **peisaje culturale** (prezente altădată în majoritatea țărilor de pe continent, în prezent unice, chiar în zonele ce cunosc o slabă dezvoltare economică);
7. **plantații** (în zonele agricole de tranziție).

În consecință, pădurile reprezintă o importantă resursă regenerabilă a Europei ce oferă numeroase avantaje și care trebuie însă să fie administrate de o manieră rațională și durabilă.

Pe continent, conceptul durabilității are o lungă tradiție în domeniul forestier. Totodată, semnificația expresiei „**gestiunea durabilă a pădurilor**” a variat de-a lungul timpului, în funcție de schimbările și nevoile societății. La origine, durabilitatea gestiunii forestiere era, în principal, considerată ca reprezentând producția durabilă a lemnului care permitea să se facă față penuriei istorice a acestei materii prime. În anii '80, preocupările privind deteriorarea pădurilor europene a antrenat o sensibilizare sporită a publicului larg cu privire la valoarea economică, ecologică, socială și culturală a pădurilor.

Prin urmare, **gestiunea durabilă a ecosistemelor forestiere presupune:**²⁷

- ♦ o **gestiune ecologică** vizând conservarea perpetuării resurselor și a biodiversității pădurilor;
- ♦ o **dimensiune economică** care se referă la producția de bunuri și servicii;
- ♦ o **dimensiune socială** ce presupune intervenția populației în procesele decizionale cu privire la gestiunea pădurilor și la repartizarea avantajelor forestiere.

Bogăția de forme de viață, comunități și ecosisteme, importante în mod particular în pădurile autentice, rezultă din lungile perioade de adaptare la diferitele tipuri de areale forestiere, fiecare dintre acestea posedând proprietăți foarte variate. Speciile prezente aici diferă considerabil în funcție de specificul regiunilor forestiere care le adăpostesc dar și de dimensiunea lor. O zonă forestieră de mică întindere situată în mijlocul unui peisaj agricol sau urban poate avea un număr important de arbori, plante cu flori și graminee, însă, un număr mic de păsări și mamifere poate trăi aici. În plus, considerând că acest ecosistem se poate degrada rapid sau poate dispărea, este necesar, pentru plantele existente aici, ca alte zone forestiere susceptibile să primească semințele transportate de vânt sau insecte, să se afle în imediata apropiere. Pentru a răspunde nevoilor pe termen lung ale populațiilor de mamifere prădătoare mari și răpitoare mari, trebuie să se ia

²⁶ *Forêts & biodiversité*, Conseil de l'Europe, 1999, pag. 10

²⁷ *Idem*, pag. 17

măsuri pentru salvarea vastelor areale forestiere, repartizate într-o regiune întinsă ca suprafață.

Publicul, administratorii pădurilor și alți decidenți au concepții distincte în acest sens. Biodiversitatea forestieră reprezintă abordări diferite pentru negociatorii acordurilor internaționale, pentru responsabilii regionali ai planurilor de gestiune a pădurilor însărcinați cu procesul de crearea a rezervațiilor forestiere, pentru o mare parte a întreprinderilor de exploatare a fondului forestier, pentru micii proprietari forestieri, pentru turiștii care se relaxează o anumită perioadă de timp în pădure și pentru familiile care își iau picnicul duminical în astfel de zone.

De aceea, supraviețuirea pe termen lung a diferitelor specii de plante și animale trebuie privită din multe puncte de vedere într-un anumit spațiu geografic. Astfel, **arealele forestiere pot fi clasificate, în acest context, în felul următor:**²⁸

- arbori de diferite specii, clase de vârstă și dimensiuni, distribuiți de o manieră întinsă sau restrânsă, constituind **păduri de mici sau mari dimensiuni care reprezintă o formă particulară de areal forestier;**
- păduri de mari dimensiuni care variază în funcție de compoziția lor specifică, de repartizarea claselor de vârstă și a compoziției covorului vegetal, constituie **peisajele;**
- peisaje, cu diferite procente de împădurire și compoziție a speciilor, constituie **regiunile forestiere.**

Pădurile europene adăpostesc o mare varietate de specii vegetale și animale, ca și alte organisme care furnizează alimente, lemn, medicamente, diverse materii prime pentru industrie, furaje pentru animale etc. Se adaugă, contribuțiile socio-economice directe, zonele forestiere îndeplinind funcții complexe ca producerea de oxigen, fixarea gazului carbonic, asigurarea ciclului de viață al substanțelor minerale, purificarea apei, reglarea climei etc.

În sfârșit, pădurile protejează împotriva inundațiilor, eroziunilor și avalanșelor. Ele oferă posibilitatea descoperirii și relaxării în cazul activităților turistice și recreative, reprezentând, totodată, și o inepuizabilă sursă de inspirație culturală și artistică.

Dacă în prezent este dificil de salvat biodiversitatea forestieră, aceasta se datorează metodelor de gestiune și utilizare a pădurilor care au fost suprimate, total sau parțial, precum și condițiilor de mediu cărora speciile forestiere se adaptaseră.

Câteva activități economice precum transportul, turismul de masă și agricultura au provocat prejudicii ecologice considerabile pădurilor. Ignorând acest pericol, diferitele politici sectoriale sunt incompatibile cu gestiunea durabilă a zonelor forestiere.

Dezvoltarea civilizației europene a determinat de-a lungul timpului o modificare progresivă și o presiune asupra zonelor forestiere care acopereau, altădată, o mare parte a continentului european.

De asemenea, utilizarea pădurilor europene a cunoscut o evoluție complexă. Pe regiuni, intensitatea și durata impactului activităților umane ca defrișarea, pășunatul, poluarea etc. au fost foarte diferite. În consecință, pădurile continentului se prezintă astăzi sub o multitudine de forme care constau în plantații artificiale de esență exotică peste vechile terenuri agricole, dar și mari întinderi sălbatice, cruțate de influența umană.

²⁸ *Forêts & biodiversité*, Conseil de l'Europe, 1999, pag. 5

În Europa Centrală, pădurile suportă o influență antropică puternică de peste 5 000 de ani, o mare parte a actualelor suprafețe agricole fiind colonizate în Evul Mediu. Pădurile boreale din nordul Rusiei se află la cealaltă extremitate, în sensul că defrișarea lor în scopuri agricole și producția de masă lemnoasă, ca un corolar al distrugerii mediului forestier natural, este un fenomen contemporan.

Dorința unui efort concertat la nivel politic cu privire la protejarea și ameliorarea gestiunii durabile a pădurilor europene s-a concretizat prin diverse inițiative cum ar fi conferințe ministeriale, congrese forestiere mondiale și, concret, prin elaborarea **Strategiei forestiere a Uniunii Europene**.

Multe dintre organizațiile internaționale lucrează în acest sens. Printre ele se numără instituții specializate ale Națiunilor Unite precum Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.), Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (P.N.U.D.), Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (U.N.E.S.C.O.), Consiliul Europei (C.E.), Uniunea Europeană (U.E.), instituții de cercetare forestieră și numeroase organizații nonguvernamentale precum Uniunea Mondială pentru Natură (U.I.C.N.), Fondul Mondial pentru Mediu (W.W.F.) etc.

Tratatele U.E. nu prevăd politici forestiere comune complete. Totuși, gestiunea, conservarea și dezvoltarea durabilă a pădurilor sunt elemente esențiale ale politicilor comune existente în materie de agricultură, dezvoltare rurală, mediu, comerț, cercetare, industrie ș.a.

Într-o rezoluție adoptată în anul 1998, Consiliul Miniștrilor Agriculturii din U.E. a recunoscut avantajele unei strategii forestiere pentru Uniune. *În viziunea Comisiei Europene, obiectivul global al acestei strategii trebuie să fie intensificarea dezvoltării și gestiunii durabile în conformitate cu principiile referitoare la păduri adoptate de conferințele internaționale în domeniu.* Această apropiere trebuie precizată și pusă în practică în cadrul programelor forestiere naționale sau subnaționale, sau trebuie găsite și aplicate unele instrumente echivalente de către statele membre, ținându-se cont de principiul subsidiarității, în cadrul măsurilor luate de Comunitatea Europeană care permit obținerea unei valori adăugate.

În ceea ce privește biodiversitatea zonelor forestiere, comisia propune măsuri la trei nivele și anume conservare, exploatare durabilă și partajarea echilibrată a beneficiilor ce decurg din utilizarea resurselor genetice ale pădurilor. *Acțiunile de conservare a diversității biologice trebuie conduse in situ sau ex situ în funcție de situație. Cele in situ trebuie să respecte două principii majore:*

1. *conservarea și ameliorarea biodiversității prin sistemele unei gestiuni durabile aplicată tuturor arealelor forestiere;*
2. *crearea de zone protejate cu gestiune specială reprezentând un instrument complementar al gestiunii durabile a pădurilor.*²⁹

Prin urmare, pădurile procură un larg evantai de bunuri și servicii. Ele nu numai că adăpostesc și găzduiesc un mare număr de specii, dar îndeplinesc și multiple funcții în interiorul ecosistemelor producând, în același timp, și resurse regenerabile ceea ce necesită o utilizare durabilă.

²⁹ *Forêts & biodiversité*, Conseil de l'Europe, 1999, pag. 32

CAPITOLUL 3

INTERCONEXIUNI TURISM - MEDIU AMBIANT

Azi, mai mult ca oricând, viața trebuie trăită cu un simț al responsabilității universale. Al națiunii față de națiune. Al omului față de om. Al omului față de orice altă formă de viață.

Industria turistică este cea care trebuie să aibă cea mai mare implicare în acțiunile de protejare a mediului, deoarece, elementele componente ale acestuia din urmă reprezintă factorii esențiali care motivează deplasarea turiștilor dinspre bazinele cererii spre cele ale ofertei.

Pe lângă celelalte categorii de efecte ale turismului asupra mediului, cel social este mult mai important și mai vizibil în zonele cu populație indigenă. În parte, popularitatea destinației este datorată „autenticității” populației gazdă. Totuși, tocmai această popularitate devine una dintre cele mai mari amenințări ale autenticității. Simularea autenticității este o opțiune mai puțin populară și nu este nici de dorit. Evaluarea turismului va trebui să urmeze un program educațional special care să dezvolte capacitățile comunității de a lua decizii corecte. Însă, se pune întrebarea dacă dezvoltarea ar putea să aștepte până când sunt stabilite elementele de suport.

Codurile și liniile directoare voluntare pentru turismul durabil trebuie să se dezvolte în paralel cu reglementările locale privind controlul designului urban, al poluării etc.

Liniile directoare ale turismului durabil ar trebui să se refere la conceptul de educație, dezvoltarea rezonabilă a comunității, reinvestirea profitului în protecția habitatului natural și a vieții sălbatice, efectele sociale și programele de conservare a moștenirilor, dezvoltarea infrastructurii, folosirea energiei alternative, colectarea apelor pluviale, managementul pierderilor.

Guvernul, sectorul privat, mass-media, consumatorii, organizațiile nonguvernamentale și comunitățile gazdă ar trebui să aibă roluri de suport ale acestui proces. Factorii guvernamentali de răspundere de la cel mai înalt nivel trebuie să inițieze programe turistice în concordanță cu dezvoltarea comunității. Ei trebuie să convingă diversele agenții guvernamentale să lucreze împreună. Alte roluri cheie includ:

- facilitarea luării unor decizii corect fundamentate;
- dezvoltarea unor linii directoare noi;
- crearea unor sisteme de diseminare a informației;
- dezvoltarea infrastructurii necesare.

Lumea afacerilor ca și industria turistică sunt așteptate să conlucreze acționând de bună credință. Pentru a fi luate în serios inițiativele locuitorilor, ele ar trebui să urmeze liniile directoare prestabilite și să asigure transparență, implicarea deținătorilor locali de acțiuni, responsabilitate, obiective sociale și de mediu bine definite care să fie corelate cu structura de timp alocată. Adoptarea unor indicatori corespunzători, măsurarea și monitorizarea eficacității, verificarea independenței și raportarea adecvată. Sponsorizarea lor este esențială pentru conștiința consumatorilor și pentru realizarea unor reclame care să reflecte liniile directoare ale turismului durabil.

Există un segment în creștere de turiști care caută să contribuie la protecția mediului și să înțeleagă potențialul unui areal. Consumatorii reglează cererea conducând, astfel, la apariția nevoii de conștientizare a consumatorului. Informația oferită direct de către vizitatori unui consumator credibil care să raporteze unei organizații poate fi un mijloc eficient de monitorizare care ajută la responsabilizarea consumatorului.

Organizațiile nonguvernamentale reprezintă o sursă nelimitată în conducerea interesului turistic al comunității și care asigură o verificare independentă a informațiilor primite și redistribuite. Opinia lor poate avea un rol determinant în asigurarea credibilității inițiativelor.

Comunitățile locale trebuie să participe ca deținători de acțiuni în luarea deciziilor. Ei trebuie să stabilească care resurse pot sau nu pot fi exploatate și în ce moment, în acest fel asigurându-se protejarea mediului înconjurător local. Ei trebuie să definească imaginea destinației lor pentru a atrage segmentul turistic compatibil cu nevoile lor.

În mod cert, pentru un turism durabil trebuie să fie impuse limite vizitării și schimbării acceptate. Problemele respective trebuie să fie rezolvate sau revăzute simultan cu dezvoltarea fizică a unei industrii turistice sănătoase și responsabile.

3.1. Mediul ambiant – element esențial al dezvoltării turismului

Printre multiplele contribuții ale turismului la dezvoltarea economico-socială se numără și vocația sa ecologică, ea presupunând impunerea unor măsuri de protejare a mediului și a componentelor sale: aer, apă, sol etc., atât de necesare practicării turismului. Se constată că relația dintre turism și mediu este una de intercondiționare reciprocă, mediul, prin potențialul său exprimat de bogăția naturală, cultural-istorică, climatul social reprezentând elementul determinant al călătoriilor, mobilul deplasării turiștilor, așa numita “materie primă” a activității turistice în timp ce, un mediu curat, nealterat nu poate exista fără practicarea unui turism de calitate, a unui așa numit “turism durabil”. Acesta presupune promovarea acelor forme de turism care asigură exploatarea resurselor în corelație cu exigențele protejării mediului.

Legătura dintre cele două elemente poate fi evidențiată și prin intermediul definițiilor consacrate ale noțiunii de “mediu”. Astfel, în concepția prof. dr. chim. Liviu Mihai Băloiu, mediul ambiant reprezintă “*ansamblul la un moment dat, al factorilor naturali (fizici, chimici, biologici) și sociali – creați prin activități umane – care, în strânsă interacțiune, influențează echilibrul ecologic și determină condiții de viață pentru om și condiții pentru dezvoltarea economică și socială a societății*”³⁰. Acest punct de vedere relevă complexitatea conceptului, particularitatea decurgând din menționarea pe lângă factorii naturali și a celor sociali de unde concluzia că omul are o influență majoră asupra mediului fapt pe care omenirea a început să-l înțeleagă abia în secolul XX.

De la apariția omului pe Pământ și până în zilele noastre, s-au produs multe modificări în peisajul geografic al Globului, unele dintre cauze fiind naturale, altele datorându-se intervenției omului.

³⁰ Băloiu Mihai Liviu, Angelescu Anca, Ponoran Ileana, *Protecția mediului ambiant*, Editura ASE, București, 1995, pag. 3

De la schimbările minime din vremurile străvechi și până la marile schimbări ce s-au produs în ultimele două veacuri, datorită industrializării la scară planetară, caracterizată pe de o parte printr-o puternică concentrare a populației în zonele urbane, unde se înregistrează aglomerări ale oamenilor atât la locurile de muncă, cât și în blocurile de locuințe; ale copiilor în creșe, grădinițe, școli, licee și facultăți; ale căilor și mijloacelor de transport; ale locurilor de distracție, iar, pe de altă parte, prin deversarea de substanțe toxice în apele curgătoare sau eliminarea acestora în atmosferă, toate acestea au modificat mediul natural transformându-l într-unul controlat de om. Mediul înconjurător reprezintă o îmbinare de extremă complexitate între elementele naturale întrepătrunse și dinamic corelate între ele, la care se adaugă în multe locuri construcții ce modifică peisajul natural primordial în cursul evoluției istorice. Acestea pot fi grupate în trei categorii:

- 1) *elemente primare* (atmosfera, apele, teritoriul);
- 2) *elemente secundare* (vegetația, fauna, solurile), formând împreună cu primele elementele naturale;
- 3) *elemente antropice* (așezări omenești, culturi agricole, creșterea animalelor, obiective industriale, rețeaua căilor de comunicație).

În acest context, putem aduce în discuție și o altă opinie, cea a profesorului Oscar Snak care apreciază că *mediul înconjurător "reprezintă ansamblul condițiilor externe în care trăiește și se dezvoltă o persoană sau un organism viu" și că în cazul mediului înconjurător turistic "se au în vedere toate condițiile externe în care trăiește un turist și în care se dezvoltă mișcarea turistică"*, concluzia fiind că între ființa umană, particularizând, între turist, și mediul său de activitate există o strânsă legătură.

Încercările specialiștilor de a întregi conceptul de mediu ambiant vor continua neexistând până în prezent nici o definiție clară a acestui termen, fie că vorbim de literatura de specialitate națională fie de cea internațională, părerile fiind, în continuare, împărțite. Una dintre cauze poate fi și aceea că, ecologia, denumită generic "știința mediului" este o disciplină relativ nouă, căutările fiind intense în ceea ce privește sfera de cuprindere și instrumentele de lucru.

Noul concept de "Homo Viator" exprimă, în limbaj universal, că omul călătorește în timpul vieții sale în lumea întreagă, în cosmos, călătorește prin timp și spațiu. De aceea, putem spune că turismul este o importantă formă de practicare a exercițiului fizic, fiind acel mod de deplasare efectuat în scopul cunoașterii mediului înconjurător și al relaxării active a omului în aer liber, în timpul său liber, ca urmare a eforturilor proprii: pe jos, cu bicicleta, cu barca, cu schiurile etc.

Recent, o dată cu trecerea la faza urbanizării și industrializării, au fost afectate profund sistemele ecologice artificiale existente, echilibrul acestora suferind mari și profunde deteriorări.

Elementele de bază ale acestui sistem ecologic sunt următoarele:

- *potențialul mediului natural* ce cuprinde condițiile fizico-geografice ale unui teren, ele influențând clima și, prin ea, vegetația și fauna specifice zonei respective. O componentă esențială a acestuia o reprezintă materiile prime minerale; acestea constituie astăzi, mai mult ca oricând, posibile rezerve de câștig pentru industrie. Exploatarea zăcămintelor de materii prime sau distrugerea lor prin transformarea în reziduuri inutilizabile pot sărăci o regiune în decurs de numai câteva decenii. Prin

minerit intensiv, există pericolul ca, datorită excavațiilor, pătura superficială de sol să se usuce iar terenul să-și piardă ireversibil calitățile anterioare. Dacă s-ar recicla cu consecvență materiile prime exploatate, rezervele de resurse dintr-o regiune ar putea fi menținute un timp mai îndelungat. De aceea, extragerea materiilor prime ar trebui abordată, încă de la început, în manieră ecologică, în scopul refacerii ulterioare a cadrului natural în zonele de exploatare. Producerea bunurilor industriale, ca și creșterea populației și a efectivelor de animale domestice într-o regiune, duc la apariția unor însemnate cantități de deșeuri și ape reziduale. De aceea, legat de calitățile unui teren este importantă capacitatea de depozitare a deșeurilor. Proportia de ape reziduale și de deșeuri din zonele aglomerate ajunge la asemenea valori încât pot fi afectate chiar zone mai îndepărtate de locul respectiv (de exemplu, prin existența gropilor de gunoi sau infestarea apelor curgătoare și a pânzei freatice). În timp ce apele reziduale sau gazele de eșapament pot fi tratate chimic încât potențialul de depozitare a deșeurilor și cel de autopurificare al unui teren să nu ajungă la suprasolicitare, îndepărtarea gunoaielor nu se poate face, în prezent, decât prin ardere, compostare, reciclare dar, mai ales, prin evitarea producerii lor;

- *potențialul nutritiv* și anume producția de biomasă;
- *potențialul agricol*. Pentru omul modern, suprafețele cu destinație și folosință agricolă constituie baza sistemului său de alimentație;
- *potențialul nutritiv marin*. În trecut s-a considerat că, pe lângă potențialul agricol, o importantă alternativă de hrană pentru om ar constitui-o recurgerea la acest tip de potențial. Realitatea actuală arată însă că multe zone piscicole, altădată importante, dau semne clare de supraexploatare: specii de pești care, cu decenii în urmă, se consumau pe scară largă, au devenit o raritate (somon, hering, ton etc.). Fermele piscicole artificiale încearcă să compenseze pescuitul în exces din zonele marine prea îndepărtate. Astfel de ferme necesită însă crearea unei vegetații specifice pe cale artificială, precum și măsuri intensive de combatere a răspândirii bolilor la pești. Costurile acestor acțiuni fiind ridicate, pentru a deveni rentabile, ar trebui ca fermele piscicole să vizeze, cu precădere, speciile scumpe de pești;
- *potențialul construibil*. Pe lângă posibilitatea de a produce alimente, mediul natural include și alte elemente de interes. Între ele, potențialul construibil al unui teren. Acesta depinde de capacitatea subsolului de a suporta greutatea mari, de datele hidrografice și de morfologia suprafeței. Proiectarea modernă în construcții ar trebui să aibă în vedere, pe lângă condițiile fizice, și datele ecologice ale unui teren. Ecosistemele actuale, încă apropiate ca aspect de varianta lor naturală, ar trebui conservate ca arii protejate.

Toate aceste cinci elemente componente ale mediului reprezintă placa turnantă pentru desfășurarea turismului, de cantitatea dar mai ales de calitatea lor depinzând în mare măsură existența în viitor a însăși ființei umane.

Activitatea turistică, prin conținutul său, presupune un ansamblu de raporturi, de schimburi cu mediul din care face parte. Indiferent de formele de turism practicate, turistul ia la cunoștință de cultura zonelor pe care le vizitează, de sistemul de valori promovat de localnici, căutând să se implice activ în viața comunităților.

Acțiunile cu caracter turistic au o structură complexă, ceea ce a permis specialiștilor să evidențieze existența mai multor **genuri de activități**:

- **activități cu un conținut economic pur**: cele de cazare, de agrement etc.;
- **activități cu încărcătură socială**: relațiile interumane ce apar între turiști și lucrătorii din domeniu sau între turiști și populația zonei respective;
- **activități ce presupun schimburi cu mediul înconjurător**: recreere, reconfortare etc.;
- **activități de transformare a mediului cu adaptarea acestuia**, fie pentru a servi nevoilor turiștilor, fie o transformare provocată (nedorită) ca urmare a prezenței turiștilor.

Concluzia care se desprinde este aceea de puternică dependență a turismului de spațiul în care se desfășoară, acesta influențând într-o măsură apreciabilă amploarea activității turistice ca și gradul de satisfacere a necesităților turiștilor. Astfel, putem afirma că teritoriul servește în primul rând ca suport fizic pentru baza tehnico-materială a turismului, construcția lor determinând o serie de activități economice. În al doilea rând, teritoriul, prin potențialul său natural (relief, climă, hidrografie, floră, faună și rezervații) și antropic (monumente arheologice și istorice, monumente de artă și arhitectură, muzee și case memoriale) reprezintă condiția esențială de efectuare a unei călătorii turistice.

Relația dintre activitatea turistică și teritoriul său este una de interdependență manifestată în ambele sensuri. Pe de o parte, natura specifică a teritoriului își pune amprenta asupra activității turistice determinând dimensiunile acesteia, frecvența călătoriilor, formele de turism practicate, opțiunea pentru un anumit mijloc de transport, gradul de valorificare a resurselor. Pe de altă parte, prezența turismului într-o anumită zonă orientează activitățile din perimetrul respectiv, stimulând dezvoltarea economico-socială a acestuia.

3.2. Tipologia atracțiilor moștenite, componente ale mediului

Moștenirea reprezintă un dar din trecut pentru viitor. Ea este moștenirea noastră din trecut, cea cu care trăim astăzi și cea pe care o transferăm generațiilor viitoare.

Moștenirea noastră culturală și naturală sunt, amândouă, surse de viață și inspirație de neînlocuit. Ele sunt piatra noastră de încercare, punctul de referință, identitatea noastră.

Pentru a putea vorbi de protejarea mediului ca și de efectele pozitive și negative ale turismului asupra mediului, este necesară prezentarea unei **clasificări a elementelor componente ale mediului ambiant** care sunt supuse acestei analize și anume:

1. **atracții istorice naturale**: rezervații naturale, poteci naturale, expoziții ale vieții acvatice, centre ale speciilor rare, parcuri ale vieții sălbatice, grădini zoologice, parcuri de fluturi, parcuri ale păsărilor de apă, situri geologice și geomorfologice incluzând peșteri, chei, cascade, faleză, defilee;
2. **atracții bazate pe știință**: muzee de știință, centre tehnologice, centre ale științei aplicate, centre ale tehnologiilor alternative;
3. **atracții privind producția primară**: atracții agricole, ferme, lăptării, muzee agrare, pescuit, minerit, podgorii, mine, cariere, diguri, rezervoare de apă;
4. **centre și ateliere meșteșugărești**: atracții care se bazează pe procese și produse manufacturate incluzând morile de apă și de vânt, sculpturi, olărit, produse din

lemn, metal, sticlă, dantelă, mătase prelucrate manual, sticlării, război manual de țesut, sate meșteșugărești;

5. **atracții bazate pe industria manufacturată:** producția pe scară largă a bunurilor, fabrici de porțelan și de ceramică, fabrici de olărit, fabrici de bere, fabrici de vin, distilerii, muzee ale istoriei economiei;
6. **atracții de transport:** muzee ale transportului, căi ferate turistice, căi ferate protejate, canale de navigație, flotă civilă, comercială, navală, maritimă, aviație civilă, vehicule cu motor;
7. **atracții socio-culturale:** situri și expoziții preistorice și istorice, gospodării țărănești, muzee ale istoriei sociale, muzee ale diferitelor costume, expoziții cu însemne ale regalității, muzee de mobilă, muzee de jucării, muzee ale copilăriei;
8. **atracții asociate cu personaje ale istoriei:** situri și zone asociate cu scriitorii sau pictorii;
9. **atracții ale artei interpretative:** teatre, circuri, trupe de artă stradală, seminarii de arte interpretative;
10. **grădini publice:** grădini ornamentale, grădini temporare, grădini de arboretori, sate model;
11. **parcuri tematice:** parcuri „nostalgice”, parcuri de aventură istorică, parcuri cu basme pentru copii (excluzând parcurile de amuzament în care principalele atracții sunt circuitele palpitate);
12. **galerii:** în principal galeriile de artă;
13. **festivaluri și spectacole:** expoziții cu temă istorică, festivaluri ale activităților rurale, carnavale care recrează atmosfera din vremurile trecute;
14. **sporturi în aer liber (tradiționale):** vânătoare, pescuit, tir;
15. **case vechi și impunătoare:** palate, case țărănești, conace;
16. **atracții religioase:** catedrale, biserici, mănăstiri, moschee, stăreții, capele, fântâni și izvoare sfinte;
17. **atracții militare:** castele, câmpuri de bătălie, muzee militare, aerodromuri militare, docuri navale, lagăre ale prizonierilor de război;
18. **monumente dedicate genocidului:** situri asociate cu exterminarea altor rase sau alte ucideri în masă ale populației;
19. **orașe și peisaje citadine:** peisaje citadine istorice, grupuri de clădiri într-o planificare urbană;
20. **sate și cătune:** în principal așezări rurale, de obicei cu o arhitectură de dinainte de secolul XX;
21. **peisaje provinciale neprețuite:** parcuri naționale, alte provincii cu farmec aparte, peisaje rurale care nu pot fi desemnate oficial în acest sens dar care sunt iubite de vizitatori;
22. **stațiuni de litoral și peisaje costaliere:** în principal orașe costaliere vechi și peisaje marine;
23. **regiuni incluzând țări, țărmuri, unități administrativ – teritoriale sau alte zone istorice sau geografice identificate ca deosebite de către locuitorii lor sau de către vizitatori.**

Toate aceste categorii de elemente ale mediului înconjurător pot fi supuse conservării sau, din contră, degradării, prin practicarea turismului.

3.3. Impactul turismului asupra mediului

Turismul, atât cel intern cât și cel internațional, presupune o întâlnire a persoanelor ce aparțin diverselor medii culturale și sociale dar și o redistribuire spațială considerabilă a veniturilor ce rezultă din această activitate cu un impact semnificativ asupra economiei zonelor de destinație. Ultimele cercetări în domeniu se îndreaptă în primul rând către aspectele economice ale fenomenului turistic care pot fi ușor cuantificate dar și datorită faptului că turismul are un beneficiu economic net asupra destinațiilor gazdă. Mai târziu, turismul desfășurat cu preponderență în mijlocul naturii a determinat o atracție spre un mediu unic și fragil ceea ce a făcut ca, de multe ori, efectele economice ale turismului să fie contrabalansate de consecințele sociale și asupra mediului ce nu pot fi măsurate decât într-o mică măsură.

Beneficiile și costurile turismului provin de la două grupuri distincte de persoane. Pe de o parte, este vorba de vizitatorii care au beneficii dar și cheltuieli odată cu desfășurarea vacanțelor. Pe de altă parte, populația rezidentă a regiunilor gazdă beneficiază de pe urma turismului (nu numai din punct de vedere financiar) însă, desfășurarea și organizarea acestei activități presupune și o serie de costuri.

Analiza efectelor pozitive și negative ale turismului asupra populației gazdă presupune utilizarea cu preponderență a noțiunii de „capacitate de suport” care se referă la un anumit nivel de vizitare (număr de turiști) ce poate fi suportat de populația locală și de mediul ambiant (fără a deteriora mediul și fără a deranja populația locală). Nivelul de dezvoltare sau vizitare poate conduce la o deteriorare inacceptabilă a mediului fizic și a experienței vizitatorului, impact ce depinde atât de volumul cât și de profilul caracteristic al turiștilor (durata sejurului, mijlocul de transport folosit, serviciile contractate, activitățile desfășurate etc.). Tipul resurselor reprezintă un factor la fel de important pentru turism și dezvoltarea acestuia.

Efectele sociale și de mediu pot fi foarte greu cuantificate spre deosebire de cele economice, cu toate că ele sunt mai importante, mai semnificative, mai grave. De aceea, capacitatea de suport se referă și la o destinație care trebuie administrată astfel încât să suporte un număr optim de vizitatori. Așadar, concepte precum „dezvoltarea durabilă a turismului” ca și „un consum responsabil al turismului” pot fi un răspuns, o alternativă, pentru rezolvarea acestor probleme.

Mediul ambiant în care turiștii își desfășoară cea mai mare parte a activității reprezintă elementul esențial de care depinde petrecerea în condiții optime a timpului liber.

De multe ori, chiar mediul înconjurător însuși atrage inițial turiștii spre o destinație, de exemplu plajele însorite ale Mediteranei. Fiecare sat sau oraș ce speră să atragă vizitatori va căuta să-și îmbunătățească imaginea prin crearea unor zone atrăgătoare, lucru posibil prin completarea atracțiilor naturale cu unele artificiale. Când acest fapt se întâmplă, nu numai turiștii dar și rezidenții beneficiază de pe urma acestor modificări. Câteodată, elementele artificiale sunt cele care încurajează dezvoltarea activității turistice. Este vorba de construcția de unități de cazare, de alimentație, ca și crearea unor zone ce permit prestarea unor servicii de agrement cât mai variate (parcuri de distracții, terenuri destinate practicării diferitelor sporturi etc.).

Turiștii preferă să aibă o priveliște minunată de la fereastra hotelului dar și să vizioneze în drumul spre destinația turistică un peisaj plăcut, relaxant, nedevastat. Dacă

mediul înconjurător este atât de important pentru turism, atunci trebuie ca și dezvoltarea sa să se facă în limite rezonabile, cu asumarea responsabilității de către cei care sunt implicați în construcția unităților de cazare, de alimentație și a instalațiilor de agrement în principal, ținând cont și asigurându-se în același timp că mediul nu a fost afectat, ci, dimpotrivă, a fost protejat. Acest fapt este cu atât mai necesar cu cât activitatea turistică tinde să înregistreze ritmuri de creștere semnificative în perioada următoare. În viitor, toți indicatorii arată o dezvoltare economico-socială însemnată pentru multe țări ale lumii. Deci, provocarea ar fi aceea de a ne asigura că o asemenea creștere poate fi adaptată, stăpânită și controlată prin intermediul unei structuri durabile.

3.3.1. Efectele pozitive ale turismului

În ultima perioadă de timp, turismul are atât efecte pozitive cât și efecte negative, în plan economic, sociocultural și asupra mediului ambiant.

Efectul economic al turismului

Turismul internațional este un export invizibil care contribuie direct la balanța de plăți a țării de destinație turistică. Aceste venituri întra în circuitul economic și, cu cât numărul de rotații este mai mare, cu atât efectele pozitive sunt mai ridicate.

Exemplu de efect multiplicator care arată cum cheltuielile turistice irigă toată economia:

Cheltuieli turistice	Al II-lea nivel de cheltuieli	Beneficiari finali (listă parțială)
- cazare	- salarii și alte indemnizații (alte surse de venit)	- agricultori
- alimentație	- bacșișuri și gratificări	- arhitecți
- băuturi	- impozitul pe salariu	- meșteșugari specializați
- spectacole	- comisioane	- măcelari
- haine (îmbrăcăminte)	- muzică și spectacole	- brutari
- cadouri și suveniruri	- cheltuieli generale și administrative	- casieri
- obiecte de uz personal, medicamente, produse de înfrumusețare	- servicii profesionale	
- fotografii	- cumpărarea de rezerve de produse alimentare și de băuturi	- contabili
- activități recreative	- cumpărarea de bunuri pentru a le revinde	- bucătari
- vizite, excursii ghidate și transporturi locale	- cumpărarea de materiale diverse și de mobilă	- dentiști
- diverse	- reparații și întreținere	- electricieni
	- publicitate și promovare	- angajații din bănci
	- servicii	- angajații diverselor birouri
	- transporturi	- băcani
	- licențe	- angajații magazinelor de cadouri și suveniruri
	- prime de asigurare	- fabricanții de mobilă
	- închirierea de instalații și de materiale	- fabricanții de panouri de semnalizare
	- plata dobânzilor	- creatorii și producătorii de îmbrăcăminte

	- impozitul pe profit și altele	- funcționari
	- înlocuirea activelor imobilizate	- furnizorii de echipamente pentru birouri
	- încasări publice	- furnizorii de obiecte de artă și de artizanat
		- engrosiști
		- editori și tipografi
		- ingineri
		- grădinari
		- lăptari
		- mandatari
		- materiale pentru timpul liber (vânzare/locăție)
		- medici
		- tâmplari
		- opere de binefacere
		- organizații culturale
		- muncitorii din uzine
		- pescari
		- pictori
		- îngrijitori
		- personalul de întreținere a automobilelor
		- personalul ce lucrează în domeniul asigurării
		- instalatori
		- hamali
		- prestatorii de servicii de curățătorie
		- prestatorii de servicii de educație
		- prestatorii de servicii de sănătate
		- prestatorii de servicii de transport
		- prestatorii de servicii publice
		- producătorii și distribuitorii de filme cinematografice și filme video
		- proprietarii și administratorii restaurantelor
		- proprietarii, administratorii și angajații stațiilor turistice
		- proprietarii/angajații marilor magazine
		- depanatori
		- ospătari
		- stațiile de benzină
		- angajații din transporturi

Sursa: Guide à l'intention des autorités locales: Développement durable du tourisme, OMT, Madrid, 1999, pag. 137

O parte a acestor venituri sunt utilizate și în dezvoltarea industriei turistice a țării gazdă ceea ce presupune crearea de noi locuri de muncă, o parte revenind administrației locale. De asemenea, veniturile din turism determină investirea lor pentru dezvoltarea meșteșugurilor locale etc..

Alte efecte economice pozitive se referă la contribuția la bugetele locale prin încasările provenite de la turiști. Contribuțiile directe sunt generate de impozitele pe veniturile din turism și prin taxele directe aplicate turiștilor cum ar fi ecotaxele. Contribuțiile indirecte derivă din impozitele și taxele pe bunurile și serviciile oferite turiștilor precum impozitele pe biletele de intrare în zonele protejate, suveniruri, alcool, activitatea hotelieră, de restaurație, operatori turistici etc..

Cheltuielile turistice, exportul și importul de bunuri și servicii generează venituri pentru economia gazdă.

Turismul este principala sursă de câștig din schimbul valutar pentru cel puțin 38% din toate țările lumii, afirmă Organizația Mondială a Turismului.

Expansiunea rapidă a turismului internațional a condus la crearea unui număr semnificativ de locuri de muncă. Turismul poate genera locuri de muncă în mod direct în hoteluri, restaurante, în transporturi, în industria artizanatului, prin furnizarea de bunuri și servicii legate de turism. Prezența turiștilor contribuie la stimularea investițiilor în infrastructura turistică. În acest fel, turismul reprezintă o parte importantă a economiei locale. Consiliul Mondial pentru Turism și Călătorii estimează că turismul are o contribuție indirectă egală cu un procent de 100% din cheltuielile turistice directe.

Efectul politic al turismului. Turismul reprezintă o forță majoră pentru menținerea păcii și înțelegerii între națiuni. El presupune întâlnirea unor oameni diferiți ca religie, stil de viață, venituri etc.. Pe de altă parte, contactul populației din diferite regiuni ale unei țări poate conduce la o mai bună înțelegere a fiecărui stil diferit de viață și la o mai bună apreciere a problemelor specifice unor regiuni particulare.

Efectele socio-culturale. Tradițiile, sărbătorile, autenticitatea populației gazdă pot fi exploatate prin organizarea de festivaluri locale cu un management adecvat. Turismul poate reprezenta în acest sens o alternativă pentru vechile culturi, meșteșuguri, tradiții însă, nu trebuie să se accentueze partea comercială deoarece poate apărea kitch-ul. Toate aceste manifestări pot determina obținerea de venituri cu un minim de efort satisfăcând, în același timp, nevoile turiștilor.

Meritul legăturilor sociale dintre turiști și populația indigenă ce derivă dintr-o mai bună înțelegere și bunăvoință între națiuni a fost extrapolat ca un beneficiu social major obținut de la turism.

Un alt aspect se referă la tipul de contact dintre musafiri și gazde. În modelul turismului ca o „enclavă” mustrat de susținătorii formelor turismului alternativ, contactele sunt controlate și minimizate, fiind vorba de turiști care vorbesc ambele limbi (cea a populației locale și cea proprie) și care înțeleg ambele culturi.

Turismul este considerat pașaport pentru pace deoarece călătoria aduce oamenii împreună în diverse destinații. Așadar, turismul are și o componentă educațională deoarece presupune schimburi interculturale dar și înțelegere între oameni de diverse rase, religii, culturi. Crește în acest fel șansa dezvoltării simpatiei, toleranței și înțelegerii între oameni. Organizarea de festivaluri, valorificarea prin turism a obiceiurilor locale,

locurile de muncă create prin turism, toate acestea pot acționa ca o motivație importantă în calea reducerii emigrației din zonele rurale.

Turismul contribuie și la conservarea și transmiterea tradițiilor locale, la conservarea și gestionarea durabilă a resurselor naturale, culturale, istorice, reprezentând șansa de protejare a patrimoniului local, de revitalizare a culturilor native, a artelor și meșteșugurilor tradiționale.

Efectele ecologice și de mediu

Trebuie reamintit faptul că atât turismul domestic cât și cel internațional au efecte pozitive în sensul contribuției la conservarea mediului ambiant al regiunilor în care turiștii își petrec vacanțele. Multe dintre dezavantajele menționate anterior pot fi evitate printr-o dezvoltare planificată a turismului dar și prin educarea turiștilor în sensul aprecierii mediului. Turiștii sunt atrași de zone cu un peisaj încântător, regiuni de interes istoric și arhitectural și areale cu un interesant mod de viață sălbatic. De aceea, o parte din banii cheltuiți de aceștia pot fi folosiți pentru conservarea și protejarea mediului natural.

Turismul poate contribui „în mod direct”, la protejarea și conservarea arealelor și habitatelor sensibile. Încasările provenite din taxele de intrare în ariile protejate și din surse similare pot fi alocate „în mod special”, pentru protejarea și managementul zonelor sensibile. Impunerea de taxe pentru vânzarea sau închirierea echipamentelor de agrement, pentru diverse activități precum vânătoarea și pescuitul, poate furniza administrațiilor locale fondurile necesare pentru managementul resurselor naturale.

3.3.2. Efectele negative ale turismului

În general, majoritatea resurselor turistice naturale sunt neregenerabile ceea ce face dificilă menținerea lor la același nivel calitativ, o perioadă cât mai lungă de timp, chiar dacă încasările obținute de pe urma practicării turismului sunt substanțiale.

Efectul politic al turismului. În momentul în care disparitățile cu privire la limbă, cultură, sistem de valori, stil de viață sunt foarte adânci, consecințele socio-culturale și politice sunt foarte mari, chiar severe.

În cazuri extreme, turismul internațional a impus o formă a dezvoltării de tip „neocolonial” între națiuni. Acest neocolonialism este concentrat în mâinile companiilor multinaționale. În cadrul acestor companii, sunt angajați la nivel operațional, cu cel mai mare salariu, pe posturile cele mai respectabile din hoteluri și din alte asemenea stabilimente, expatriații care-și pun la dispoziția firmei experiența necesară. În același timp, posturile cel mai prost plătite, care sunt și cele mai multe, sunt ocupate de către populația indigenă. Este posibil ca o asemenea discriminare în aparență să provoace resentimente și să determine apariția unor probleme în relațiile internaționale.

Este vorba, apoi, de diferențele interetnice, interculturale de pe teritoriul aceleiași țări. Și ele pot provoca conflicte regionale.

Efectele socio-culturale. Diferențele culturale pot apărea în interiorul unei țări atât între populația gazdă a unei regiuni dintr-o țară și populația vizitatoare ce provine dintr-o altă regiune a aceleiași țări cât și între populația gazdă și populația ce provine dintr-o altă țară. Comportamente, sisteme de valori diferite sunt probleme exacerbate deoarece turiștii sunt, prin definiție, străini într-o țară, situație ce necesită protecția lor.

Turiștii sunt vulnerabili la crime, tâlhării, furturi, agresiuni deoarece sunt reperați foarte repede, fiind considerați niște oameni cu bani.

În zonele izolate, sosirea unui număr prea mare de turiști poate determina populația locală să se mute într-o altă zonă unde nu sunt deranjați. Pentru a combate acest fenomen, guvernele au stabilit reguli de vizitare a acestor zone (exemplu: rezervațiile indiene din America de Nord). De asemenea, multe zone afectate de vânătoare și de modul nomad de existență al populației locale, au fost declarate parcuri și rezervații.

În multe areale dezvoltate, în cazuri extreme, turismul a distrus complet modul de viață al populației locale. În momentul în care caracteristicile culturale și socio-economice ale turiștilor sunt foarte diferite de cele ale populației locale, rezultatele întâlnirii lor pot fi favorabile dar pot fi și explozive. Așa numitul „efect demonstrativ” al prosperității lângă sărăcie poate crea în rândul populației locale dorința de a munci din greu sau în scopul atingerii unui înalt nivel de educație pentru a fi la înălțimea modului de viață al turiștilor. Pe de altă parte, în multe cazuri, incapacitatea, neputința populației locale de a atinge același nivel de dezvoltare cu cel al turiștilor poate crea frustrări care se pot transforma în ostilitate și, uneori, în agresiune.

Pentru a explica relația dintre populația gazdă și cea vizitatoare, unii autori au substituit expresia de „efect demonstrativ” cu cea de „efect de confruntare”. Cel mai semnificativ și unul dintre cele mai puțin dorite efecte ale acestei „confruntări” este reprezentat de standardul moral al populației locale. În cazuri extreme, crime, prostituție, tâlhării, traficul de droguri, pot fi importate într-o zonă de petrecere a vacanței din alte regiuni. Multe dintre convențiile sociale și constrângerile impuse turiștilor în țara lor de reședință sunt absente în momentul în care ei vizitează alte țări și, în consecință, comportamentul lor moral se poate deteriora fără prezența unei „cenzuri”.

Însă, atunci când turiștii dau buzna în viața de zi cu zi și în casele gazdelor, apar probleme de comunicare, diferențe sociale, culturale etc..

Turiștii sunt deseori acuzați de răspândirea bolilor venerice, a Sidei, în multe țări, dar contribuția lor este probabil foarte mică în raport cu contribuția populației locale. Însă, condițiile igienice precare existente în multe stațiuni turistice creează condiții pentru propagarea unor boli intestinale, holeră, hepatită, febra tifoidă etc.. Lipsa totală a oricărei preocupări pentru igienă dar și ignoranța pot determina apariția cancerului de piele și a insolatiilor. De aceea, guvernele, touroperatorii, companiile aeriene și prestatorii de servicii au datoria față de vizitatori și rezidenți de a lua măsuri corespunzătoare și de a informa pentru a se asigura că aceste riscuri sunt cunoscute.

Multe dintre problemele socio-culturale asociate cu turismul sunt legate de nivelul și intensitatea dezvoltării turismului. Este foarte greu de măsurat relația dintre densitatea turistică și sporirea resentimentelor populației locale. Creșterea numărului de turiști într-o regiune determină creșterea nemulțumirilor populației locale ce rezultă și din faptul că ei trebuie să împartă aceleași facilități. În cazuri extreme, exemplul coastei Mediteranei, mai mult de jumătate din linia de coastă a fost ocupată de hoteluri și, în consecință, populației locale i-a fost aproape interzis accesul.

În concluzie, **în plan socio-cultural, turismul poate fi afectat prin:**

- schimbarea identității și a valorilor locale;
- comercializarea culturii locale, turismul transformând cultura locală în produse atunci când tradițiile religioase, obiceiurile locale, festivalurile sunt reduse la conforme cu așteptările turiștilor rezultând așa numita „etnicitate reconstruită”;

- destinațiile turistice riscă standardizarea în scopul satisfacerii nevoilor turiștilor;
- adaptarea la cerințele turiștilor prin comercializarea diverselor produse culturale;
- conflicte culturale pot apărea și prin inegalitatea economică dintre localnici și turiști, aceștia din urmă cheltuind mai mult la locul de destinație turistică decât în mod obișnuit;
- poate apărea și iritarea localnicilor deoarece, de multe ori, turiștii, din ignoranță sau din neglijență, nu reușesc să respecte obiceiurile locale și valorile morale;
- din cauza lipsei de formare profesională, multe din locurile de muncă prost plătite sunt oferite populației locale în timp ce străinii sunt mai bine plătiți și beneficiază de locuri de muncă situate pe un alt nivel în ierarhia managerială.

Efectele ecologice și de mediu. Un turism practicat excesiv și a cărui dezvoltare este planificată necorespunzător poate afecta din plin mediul fizic al destinațiilor. Poate fi vorba de o poluare arhitecturală când apar stațiuni de dimensiuni mari iar construcțiile nu respectă principiul integrării armonioase cu mediul în care sunt construite. De asemenea, pentru construirea acestor stațiuni se fac defrișări, devieri ale cursurilor râurilor, se crează deșeuri și reziduuri în cantități mari care sunt deversate în râurile și lacurile din zonă, poluându-le. Toate aceste activități determină, în final, eroziuni și alunecări de teren cu efecte dezastruoase asupra mediului.

Turismul și mediul ambiant pot:

- a) **conviețui** în armonie, situație în care turismul beneficiază de pe urma mediului în anumite limite, efectele turismului asupra mediului fiind pozitive în acest caz;
- b) **fi în conflict**, caz în care turismul aduce prejudicii mediului prin diferite modalități, efectele fiind negative.

De cele mai multe ori, turiștii sunt cei vinovați de ajutorul dat în distrugerea mediului înconjurător. În multe zone, aceștia, uneori cu ignoranță, alteori deliberat, distrug recoltele și echipamentele de muncă ale unei ferme, sperie animalele domestice printr-o gălăgie inutilă și un comportament inadecvat, aruncând mari cantități de gunoi în zone neamenajate în acest sens.

Extinderea daunelor provocate mediului de către turiști este legată de volumul vizitatorilor, de concentrarea lor în timp și spațiu. Se pune următoarea problemă: sunt mai importante nevoile populației locale sau ale turiștilor? De multe ori, din păcate, prioritară este recuperarea investițiilor într-un termen cât mai scurt de timp.

Multe dintre daunele provocate mediului sunt rezultatul practicării turismului, mai ales a celui necontrolat. Această situație apare în momentul în care numărul turiștilor sosit în într-o anumită zonă depășește capacitatea de suport a acesteia. Cu cât turiștii caută destinații mai exotice și mai îndepărtate, cu atât probabilitatea ca mediul ambiant să sufere este mai mare.

Sunt rare cazurile în care natura scapă fără să fie degradată de pe urma afluxului mare de vizitatori. Din această cauză, calitatea apei, aerului ca și numărul și diversitatea speciilor de plante și animale este inevitabil afectată de pe urma practicării activităților specifice turismului. De exemplu: Marea Mediterană a fost afectată nu numai de procesele industriale dar și de înflorirea activității turistice în această regiune. Astfel, apele din conductele de canalizare ce sunt deversate în mare, bacteriile dăunătoare ca și scurgerile de petrol ale navelor au afectat grav ecosistemul acvatic, la fel de mult ca și oamenii care înotă și pescuiesc aici. De asemenea, vegetația existentă pe aceste meleaguri suferă degradări datorită sporirii numărului de turiști pe km², aceasta fiind

distrusă de automobile sau chiar de pașii oamenilor, ceea ce conduce la eroziuni ale solului ca și la dispariția unor specii extrem de fragile. În unele cazuri, pentru atenuarea efectelor negative ale turismului asupra naturii, menționăm în acest context exemplul masivului Tatra din Slovacia, a apărut necesitatea limitării accesului turiștilor în anumite zone prin crearea unor trasee pavate ce trebuie să fie urmate cu strictețe de către turiști, în caz contrar amenajările fiind usturătoare.

Dunele de nisip ca și plantele specifice acestui habitat joacă un rol important în protejarea insulelor și coastelor marine împotriva efectului distructiv al valurilor și vânturilor.

Plimbările ca și construcția pe plajă, de-a lungul coastelor, a numeroase unități de cazare și de divertisment, distrug sistemul natural de protecție și conduc la degradări, distrugerii ale solului. Un caz elocvent este cel al Olandei unde dunele de nisip joacă un rol important în apărarea țării, multe dintre plajele ei fiind interzise publicului căruia i se permite accesul doar în anumite zone strict delimitate.

Pădurile sunt și ele vulnerabile la activitatea turistică. Pericolul incendierii unor zone împădurite vaste, cu efecte majore asupra speciilor de plante și animale întâlnite aici, crește odată cu numărul turiștilor ce vizitează aceste areale. Ne întâlnim cu această situație din ce în ce mai des datorită faptului că, un număr crescând de persoane evadează din zonele urbane aglomerate și poluate petrecându-și o mare parte a timpului liber în arealele împădurite din afara orașelor. Lemnul este utilizat, datorită proprietăților sale, pentru confecționarea unor obiecte necesare practicării diverselor sporturi cum ar fi schiul, sporturile acvatice etc.. Pădurea suferă și în acest mod de pe urma practicării turismului.

Peșterile pot fi și ele afectate de prezența turiștilor care, folosind diferite obiecte, scrijelesc sau desenează pe pereții acestora. În cel mai rău caz, pot scoate din interiorul peșterilor bucăți de stalactite, stalagmite sau stilorite spre a le comercializa (situație întâlnită în peștera Tecuri din masivul Șureanu). Însă, este binecunoscut faptul că aceste forme de relief, în momentul în care sunt scoase din mediul lor (cu o anumită temperatură și umiditate), se îngălbenesc, degradându-se rapid.

În ciuda creării de parcuri naționale și parcuri pentru practicarea safarului, însăși *viața sălbatică* este victima dezvoltării turismului. Multe dintre speciile de animale suferă de pe urma înmulțirii facilităților acordate turiștilor: construcția de autostrăzi, intensificarea turismului de vânătoare, "inventarea" unor noi forme de turism cum ar fi fotografierea sau vizionarea comportamentului animalelor și păsărilor, toate pot avea un impact negativ asupra habitatelor acestora.

Prezența unui număr ridicat de turiști conducându-și mașinile în interiorul acestor areale cu un statut special sau fotografiind animalele de la o foarte mică distanță, poate provoca grave dezechilibre în viața lor. Hrănirea, gestația sau creșterea puilor sunt procese naturale care, însă, sunt întrerupte cu bruschete, animalele fiind forțate să-și părăsească adăpostul, fie datorită faptului că unele perimetre au fost introduse în circuitul turistic, fie datorită braconajului. Comerțul cu diferite trofee vânătoarești reprezintă o activitate rareori legală ce vine să întărească caracterul vieții din ce în ce mai grele pe care o au diferitele specii de animale.

Mai putem vorbi și de o așa numită "*poluare arhitecturală*", construcțiile din multe zone turistice nefiind în armonie cu mediul din care fac parte.

Pot fi adăugate la efectele negative ale turismului asupra mediului și aglomerările de persoane în anumite locuri ce produc atât o *poluare fonică* cât și una *“fizică”*, parcurile devin neîncăpătoare ceea ce determină parcare pe spațiile verzi.

Pentru a proteja satele și micile orașe de efectele distructive ale traficului intens de automobile, în unele cazuri, autoritățile locale au hotărât stoparea accesului acestora în interiorul localităților prin construcția unor parcuri la intrarea în aceste areale, unica soluție fiind mersul pe jos sau folosind diferite animale domestice cum ar fi caii, măgărușii, iacii.

3.4. Impactul turismului asupra comunităților locale din ariile protejate sau din zonele limitrofe acestora

Dintotdeauna, prezența turiștilor într-un anumit areal crează efecte atât asupra mediului ambiant cât și asupra comunității gazdă ceea ce necesită o condiționare reciprocă a acestor “subiecți” ai activității turistice în sensul că, fără mediu nu ar exista turism iar fără turism nu s-ar dezvolta economia locală.

Turismul și mediul se condiționează reciproc. Natural sau creat de om, mediul ambiant oferă numeroase atracții turiștilor. De aceea, punerea în valoare a turismului poate avea asupra mediului atât efecte pozitive cât și negative. Dezvoltarea unui turism durabil este tributară protecției resurselor turistice ale mediului.

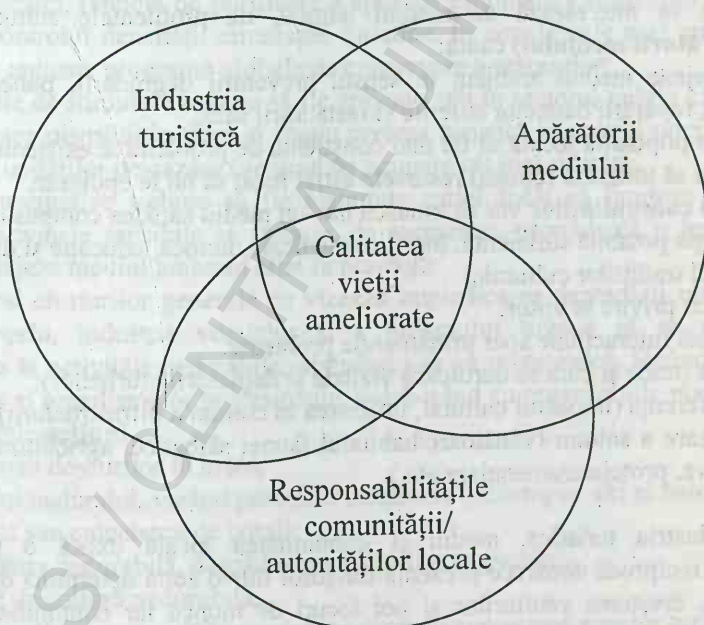

Figura nr. 3.1.: Relația dintre industria turistică, mediul înconjurător și comunitatea gazdă

Sursa: Guide à l'intention des autorités locales: Développement durable du tourisme, OMT, Madrid, 1999, pag. 36

Partenerii dezvoltării unui turism durabil sunt industria turistică – proprietarii și responsabili întreprinderilor comerciale - , apărătorii mediului ambiant și comunitatea - locuitorii, autoritățile locale, grupurile de conducători comunitari. Este vorba, în mod clasic, de numeroși membrii ai comunității locale implicați în industria turistică sau în apărarea, în protejarea mediului (figura nr. 3.1.).

Schema de mai sus arată cum trebuie să interacționeze diferiți parteneri astfel încât calitatea vieții comunității să câștige, asigurând în același timp ocrotirea resurselor mediului care servesc turismul și alte aspecte cu privire la beneficiile rezonabile ale industriei turistice.

Este indispensabil ca partenerii să colaboreze pentru ca dezvoltarea turistică să fie durabilă și să aducă o ameliorare calității vieții. Acolo unde turismul se naște, este imperios necesar ca autoritățile locale să aibă rolul prioritar astfel încât o cooperare autentică să prindă contur și, ca efect, să pună în practică mecanismele necesare. În lipsa unei asemenea colaborări, turismul, chiar dacă se dezvoltă, poate cauza grave efecte.

Industria turistică caută un mediu care să ofere întreprinderilor sale următoarele elemente:

- securitate financiară;
- un personal format în sensul responsabilităților;
- centre de interes de o calitate suficientă pentru a asigura un aflux regulat de vizitatori (care să rămână o lungă perioadă de timp și care să revină regulat).

Cei care se interesează de mediul natural, de problemele culturale și de patrimoniu (**apărătorii mediului**) caută:

- să protejeze mediul ambiant în sensul prevenirii degradării, punerii sale în valoare, reparării daunelor suferite și restaurării sale;
- să incite populația locală să fie mai conștientă de problemele existente legate de mediu și să utilizeze rațional resursele astfel încât să nu le epuizeze.

Membrii comunităților vor să trăiască într-un mediu sănătos compus din:

- hrană, apă potabilă suficientă, îngrijire medicală, muncă, educație și distracție;
- respectul tradițiilor culturale;
- decizii cu privire la viitor.

Din această interacțiune apar următoarele probleme:

- de acces (unde și cum se derulează vizitele și deplasările turiștilor);
- de interferență (impactul cultural, utilizarea în comun a infrastructurii);
- de utilizare a solului (vânătoare/habitatul faunei sălbatice, agricultură/activități recreative, protejare/amenajare etc.).

Între industria turistică, mediu și comunitatea locală există o relație de intercondiționare reciprocă deoarece prezența turiștilor într-o zonă determină dezvoltarea economiei locale, creșterea veniturilor și noi locuri de muncă iar comunitatea locală, pentru a obține aceste beneficii trebuie să depună toate eforturile de protejare a mediului său natural și antropic esențial pentru deplasarea și rămânerea turiștilor în aceste locuri, pe perioade cât mai mari de timp.

3.5. Soluții de ameliorare a relației dintre turism și mediul ambiant

În scopul reducerii efectelor negative și al sporirii efectelor pozitive ale turismului asupra mediului trebuie căutate și puse în practică soluțiile cele mai adecvate³¹ și anume:

1. considerațiile privind mediul trebuie să fie prioritare în planurile de dezvoltare turistică, mai ales în cadrul celor cu privire la calitatea aerului și apei, conservarea solurilor, protecția patrimoniului natural și cultural și calitatea echipamentelor umane;
2. obiectivele turismului trebuie să țină cont de capacitatea de suport a siturilor și de durabilitatea mediului înconjurător și să fie compatibile cu dezvoltarea regională, cu problemele sociale și cu planificarea utilizării solurilor;
3. toate deciziile trebuie să se sprijine pe un număr cât mai mare de posibile informații referitoare la implicațiile asupra mediului. Este indicat de realizat o evaluare a impactului asupra mediului ambiant a principalelor tipuri de implantări turistice în scopul estimării daunelor posibile asupra componentelor mediului în perspectiva sporirii circulației turistice. Situri alternative de dezvoltare trebuie să fie considerate în funcție de constrângerile locale și de capacitatea de primire măsurată în termeni fizici, ecologici, sociali, culturali și psihologici;
4. măsurile de mediu corespunzătoare trebuie să fie definite și puse în practică în fiecare etapă a planificării. Este indicat să se ia în considerare în particular cererea în perioadele de vârf de sezon, rețelele de purificare a apei, de eliminare a deșeurilor solide, poluarea sonoră și controlul densității circulației turistice. În zonele cele mai amenințate trebuie elaborate și aplicate programe globale de conservare a resurselor;
5. sistemele de stimulare trebuie să fie aplicate atât în sectorul public cât și în cel privat pentru a putea distribui în timp și spațiu cererea turistică în scopul unei utilizări cât mai complete a unităților de cazare (un grad de ocupare cât mai ridicat);
6. actele normative trebuie să fie elaborate astfel încât să limiteze desfășurarea de activități în zonele sensibile și, trebuie, de asemenea, promulgată o legislație adecvată care să protejeze mediul ambiant aflat în pericol;
7. în cadrul eforturilor generale ce vizează împiedicarea degradării mediului, dar și în interes propriu, industria voiajelor și a turismului trebuie să se opună, refuzând participarea la activități nedurabile, abținându-se să investească, făcând presiuni asupra autorităților și organismelor profesionale, colaborând cu organizațiile nonguvernamentale la următoarele acțiuni:
 - deversarea deșeurilor în mare;
 - pescuitul nedurabil, vizând pescuitul „exploziv” (exemplu: cel al balenelor);
 - extracția sau colectarea de corali;
 - silvicultura nedurabilă, despădurirea pădurilor tropicale;
 - metode de cultură nedurabilă;
 - echipamente ale centralelor nucleare situate în apropierea zonelor turistice;
 - stabilirea de culoare de navigație petroliere aproape de plajele turistice.

³¹ Ceballos-Lacurain Hector, *Tourism, Ecotourism and Protected Areas*, IUCN, Cambridge, Royaume-Uni, 1996, pag. 133

Alte modalități de prevenire a degradării potențialului turistic pot fi:

- limitarea accesului turiștilor în apropierea în special a monumentelor de artă și arhitectură datorită tendinței de a atinge sau chiar de a fura pietrele ce alcătuiesc construcția respectivă;
- controlul accesului potențialilor turiști pe anumite trasee prin formarea unor grupuri însoțite de personal specializat mai ales în cazul turismului speologic;
- crearea unor muzee sau centre ale vizitatorului;
- stabilirea unor prețuri diferențiate pentru diferite ore din timpul zilei, pentru week-enduri, pentru anumite perioade ale anului.

Multe dintre degradările pe care le suportă mediul natural sau artificial în urma practicării turismului pot fi controlate, stopate sau chiar prevenite printr-un plan inteligent de dezvoltare a activității turistice. În acest fel, influențele negative ale turismului asupra mediului pot fi minimalizate.

Autoritățile naționale împreună cu cele locale pot controla modul de desfășurare a activității turistice în principal prin adoptarea unor reglementări cu privire la amenajarea arealelor turistice, limitarea construcțiilor în anumite zone, înființarea unor parcuri și rezervații naturale în scopul limitării accesului turiștilor sau al dirijării fluxurilor de călători.

De asemenea, se pune problema unei **susțineri financiare, a unor investiții complementare și exercitarea unor presiuni** pentru:

- eforturile autorităților și ale organizațiilor nonguvernamentale pentru protejarea mediului;
- măsurile vizând reducerea emisiilor industriale și energetice;
- instalarea unor echipamente de îndiguire și de curățare a petrolului în zonele strategice pentru a lupta în acest fel împotriva mareelor negre;
- negocieri directe cu reprezentanții populațiilor autohtone înainte de a întreprinde toate acțiunile ce le pot afecta teritoriul și modul de viață.

Prin urmare, sunt numeroase soluțiile ce stau la îndemâna autorităților locale și centrale în scopul îmbunătățirii relației dintre turism și mediu, statul având la îndemână numeroase pârgii de intervenție în acest sens.

3.6. Studiu de caz: Mediul ambiant european – prezent și perspective

Diversitatea naturală a continentului constituie una dintre marile bogății ale Europei. Acest patrimoniu cuprinde un larg evantai de habitate, specii și peisaje care se întind de la Atlantic la Nord, din Asia și de la Marea Mediterană până în Arctica. Însă, aceste resurse sunt amenințate de activitățile umane respectiv, dezvoltarea economică, urbanizarea și industrializarea în dezacord cu necesitățile mediului ambiant. De la un capăt la altul al continentului, numeroase habitate valoroase suportă grave prejudicii, iar un număr impresionant de specii de plante și animale, mai ales cele endemice, este în regresie sau pe cale de dispariție. De aceea, europenii sunt responsabili de conservarea acestui patrimoniu și de transmiterea sa generațiilor viitoare. Astfel, 54 de țări ale continentului, reprezentate de către ministerele mediului, au înțeles această răspundere, ele reunindu-se periodic în scopul coordonării eforturilor de protejare a mediului natural, biodiversitatea înscriindu-se întotdeauna pe ordinea lor de zi.

De-a lungul secolelor, multe dintre peisajele Europei au fost modificate prin intervenția umană care a schimbat lent continentul, existând însă, și acțiuni care au condus la sporirea diversității naturale. Ca o consecință, începând cu secolul trecut, se poate observa, în general, o înmulțire a tipurilor de habitate și o creștere a numărului de specii animale și vegetale.

De câteva decenii, impactul activităților umane asupra mediului înconjurător a devenit atât de grav încât această tendință s-a inversat, adică s-au multiplicat acțiunile de despădurire, de secare a zonelor umede, de modificare a cursurilor de apă, de exploatare minieră intensivă, agricultură intensivă, construcția de drumuri, creșterea urbanizării etc., fiind tot atâtea activități care riscă să distrugă o mare parte a patrimoniului natural european.

În prezent, diversitatea habitatelor naturale și seminaturale se reduce rapid, multe specii de plante și animale fiind tributare, în mod vital, acestor ecosisteme ceea ce conduce la o regresie, atât în cifre absolute cât și din punctul de vedere al suprafeței geografice pe care o ocupă.

Asistăm la o fragmentare sporită a habitatelor care devin „insule” prea mici pentru a putea fi viabile pe termen lung din punct de vedere ecologic. În plus, se adaugă și presiunea umană în creștere exercitată asupra mediului ambiant.

Din păcate, nu s-a reușit stoparea acestui declin al biodiversității europene și nici inversarea cursului acestei evoluții, ceea ce necesită luarea, de urgență, a următoarelor măsuri:

- reducerea amplitudinii fenomenului de fragmentare a habitatelor și a peisajelor;
- reducerea impactului activităților umane asupra mediului înconjurător care este supus în acest fel poluării sau distrugerii;
- asigurarea compatibilității dintre activitățile umane și utilizarea solurilor, pe de o parte, și dintre acestea și necesitatea conservării ecosistemelor, habitatelor, speciilor și peisajelor, pe de altă parte.

Potrivit estimărilor, pe continentul european există peste 2 500 tipuri de biotopuri și 200 000 de specii de plante și animale. Aceste cifre sunt relativ modeste în raport cu cele întâlnite în alte regiuni. Totodată, ponderea speciilor amenințate din Europa este superioară celorlalte regiuni. Sunt, spre exemplu, amenințate 15% dintre speciile de avifaună, 30% dintre cele de amfibieni, 42% dintre cele de mamifere, 45% dintre cele de reptile și 52% dintre cele de pește de apă dulce.³²

Principalii factori care riscă să compromită biodiversitatea din Europa sunt următorii:

- diminuarea suprafețelor, fragmentarea și modificarea crescândă a habitatelor;
- supraexploatarea resurselor naturale, în special a pădurilor;
- introducerea unor specii animale și vegetale care nu există în mediul natural din Europa (exemplu: eucaliptul).

Existența unui număr mare de specii amenințate se datorează activităților umane precum turismul, agricultura intensivă, poluarea apelor și solului, producția de lemn etc. Să nu uităm însă și impactul direct asupra zonelor de coastă, cursurilor de apă și zonelor montane al dezvoltării industriale și cel al producerii și transportului energiei.

³² Le Réseau Ecologique Paneuropéen, Conseil de l'Europe, 1998, pag. 5

Mai mult decât celelalte continente, Europa este un mozaic de țări nu prea mari ca întindere, ceea ce face ca ecosistemele și procesele care le perturbă funcționarea să ignore de cele mai multe ori frontierele naționale. În aceste condiții, măsurile izolate luate în context local, regional sau național reprezintă de cele mai multe ori un eșec. O acțiune eficientă nu se poate înscrie decât într-un cadru internațional, dacă se dorește facilitarea unui punct de vedere comun în scopul salvării diversității biologice și peisagistice continentale și al favorizării inițiativelor coordonate.

Acesta este motivul pentru care cele 54 de țări ale continentului au aprobat în anul 1995 „**Strategia paneuropeană a diversității biologice și peisagistice**”. Astfel, guvernele statelor respective au recunoscut necesitatea imperioasă a unei cooperări internaționale în vederea salvării biodiversității peisajelor de importanță europeană.

Strategia prezintă patru caracteristici esențiale și anume:

1. acoperă o mare arie geografică, adică aproape cvasitotalitatea continentului european;
2. vizează garantarea viabilității ecosistemelor care sunt dependente de supraviețuirea speciilor, limitându-se la protejarea speciilor amenințate sau a câtorva situri care prezintă un interes particular;
3. integrează într-un tot unitar conservarea biodiversității și a peisajelor;
4. oferă un program metodic de acțiuni concrete axate pe realizarea obiectivului unei conservări durabile.

*Obiectivele pe termen lung ale Strategiei sunt următoarele:*³³

- punerea în practică a unei rețele ecologice paneuropene care să salveze ecosistemele, habitatele, speciile și peisajele de importanță europeană;
- integrarea conservării și durabilității biodiversității în activitățile celorlalte sectoare ca agricultura, silvicultura, pescuitul, industria, transportul și turismul;
- administrarea și utilizarea durabilă a biodiversității europene;
- oferirea unui număr sporit de informații asupra biodiversității, asigurarea unei sensibilizări crescânde a publicului și obținerea unei participări sporite a populației la acțiunile de conservare;
- ameliorarea percepției cu privire la biodiversitatea continentului;
- să acționeze în așa fel încât să existe fonduri suficiente și disponibile necesare punerii în practică a Strategiei.

În consecință, punerea în aplicare a acestei Strategii poate determina, pe termen lung, scăderea numărului de specii aflate pe cale de dispariție ca și reducerea fragmentării habitatelor naturale și a degradării peisajelor cu consecințe pozitive asupra patrimoniului natural european care reprezintă „materia primă” a turismului practicat pe continent.

3.7. Atitudinea europenilor față de mediu

Comisia Europeană a publicat recent (anul 2011) un **Eurobarometru privind atitudinile cetățenilor europeni cu privire la mediu**. Acesta s-a desfășurat pe teren în două perioade, respectiv 15.04.2011-27.04.2011 și 13.04.2011-8.05.2011, utilizându-se

³³ Idem, pag. 7

metoda de interviuare față-în-față. La nivelul Uniunii Europene s-au realizat 26825 de interviuri din care în România 1052 de interviuri.

Un prim aspect abordat a fost relația dintre mediul înconjurător și economia UE. Astfel, la afirmația „*Utilizarea eficientă a resurselor naturale poate stimula creșterea economică în UE*”, s-au obținut următoarele rezultate la nivelul UE27: 83%-total „de acord”; 10%-total „în dezacord” și 7%-nu știu. În cazul României, răspunsurile au fost asemănătoare celor obținute la nivelul UE27 și anume: 82%-total „de acord”; 6%-total „în dezacord” și 12%-nu știu. Așadar, folosirea eficientă dar și rațională a resurselor naturale (relief, climă, floră, faună, hidrografie, soluri, peisaj, arii naturale protejate) determină o evoluție pozitivă dar și durabilă a economiei de-a lungul timpului.

O altă afirmație prezentată celor intervievați a fost „*Protecția mediului poate stimula creșterea economică în UE*”. Și în acest caz, răspunsurile la cele două nivele, UE27 și România au fost asemănătoare, așa cum rezultă din graficul de mai jos, ceea ce arată integrarea deplină a României în UE și din punctul de vedere al informării și deținerii cunoștințelor cu privire la mediul ambiant.

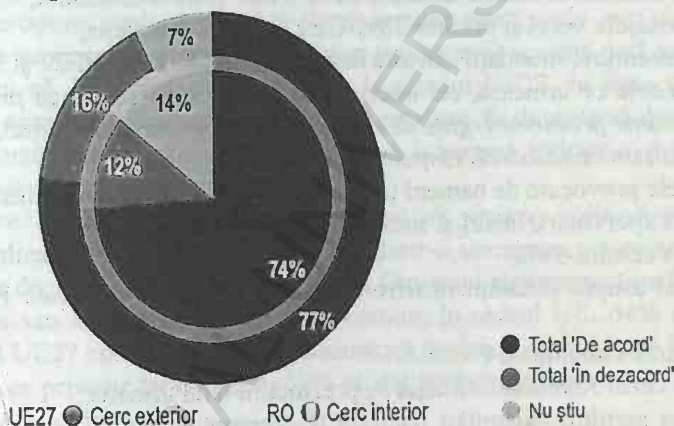

Figura nr. 3.2. Protecția mediului poate stimula creșterea economică în UE

În continuare, cetățenilor intervievați li s-a cerut părerea cu privire la afirmația „*Fondurile UE trebuie alocate mai mult pentru a sprijini activitățile și dezvoltările prietenoase mediului*”, rezultând următoarele procente la nivelul UE27: 89%-total „de acord”; 7%-total „în dezacord” și 4%-nu știu și 85%-total „de acord”; 7%-total „în dezacord” și 10%-nu știu, la nivelul României. Răspunsul este cu atât mai important și semnificativ pentru țara noastră, cu cât, în ultimii ani, absorbția Fondurilor Europene s-a realizat într-o mică proporție.

O altă abordare a fost cea legată de *implicarea diverselor instituții și organizații în utilizarea eficientă a resurselor naturale*. În ceea ce privește Guvernul propriu, 72% dintre cei interogați la nivelul UE afirmă că acesta nu face destul în această direcție, în România, procentul fiind superior, respectiv 84%. Corporațiile și industria dețin și ele majoritatea și anume 79%-UE27 și 81%-România, în direcția neimplicării în acest proces. În ceea ce privește implicarea UE, 63%-UE27 apreciază că aceasta nu face destul, în timp ce 53%-România afirmă același lucru. În sfârșit, implicarea cetățenilor este și ea apreciată cu 69%-UE27 și 79%-România. Deci, gradul de neimplicare, indiferent de palier, este cu

mult peste 50% atât în România cât și la nivelul UE27, de unde și reducerea sau dispariția numărului de specii de plante și animale, consumul resurselor într-un ritm mult mai rapid decât capacitatea acestora de refacere, reducerea masivă a suprafeței pădurilor și apariția frecventă a alunecărilor de teren.

„Când oamenii vorbesc despre „mediu”, la care dintre următoarele elemente vă gândiți mai întâi?”, este următoarea întrebare adresată persoanelor participante la acest sondaj. În ordine, răspunsurile au fost următoarele:

- protejarea naturii-47%-UE27 și 55%-România;
- starea mediului pe care copiii noștri o vor moșteni-41%-UE27 și 35%-România;
- schimbarea climatică-40%-UE 27 și 36%-România;
- poluarea din orașele mici și mari-39%-UE27 și 54%-România;
- dezastrele provocate de om, cum ar fi deversările de petrol și accidentele industriale-39%-UE27 și 37%-România;
- calitatea vieții acolo unde locuiți-33%-UE27 și 42%-România;
- epuizarea resurselor naturale-31%-UE27 și 23%-România;
- peisajele verzi și plăcute-28%-UE27 și 44%-România;
- cutremure, inundații sau alte dezastre naturale-26%-UE27 și 31%-România.

În cele ce urmează, cei intervievați au fost puși să aleagă *principalele cinci cele mai importante probleme legate de mediu care îi îngrijorează*. Astfel, la nivelul UE27, au fost înregistrate următoarele răspunsuri:

1. dezastrele provocate de oameni (scurgeri de petrol, accidente industriale)-42%;
2. poluarea apei (mări, lacuri și surse subterane)-41%;
3. poluarea aerului-36%;
4. impactul asupra sănătății noastre datorită chimicalelor utilizate în produsele zilnice-34%;
5. schimbarea climatică-34%.

În cazul *României*, situația se prezintă în felul următor:

1. poluarea aerului; calamități naturale (cutremure, inundații etc.); epuizarea resurselor naturale; creșterea cantității de deșeuri-fiecare cu câte 41%;
2. poluarea apei (mări, lacuri și surse subterane)-40%;
3. dezastre provocate de oameni (scurgeri de petrol, accidente industriale)-37%;
4. schimbarea climatică-36%;
5. impactul asupra sănătății noastre datorită chimicalelor utilizate în produsele zilnice; poluarea agricolă (utilizarea pesticidelor, a îngrășămintelor etc.) - fiecare cu câte 31%;

Se poate observa din răspunsurile anterioare că, în cazul țării noastre, poluarea s-a accentuat în ultimii ani, afectând resursele naturale și calitatea vieții populației, cu implicații majore asupra generațiilor viitoare.

La întrebarea „Cât de importantă este pentru dvs. protecția mediului?”, într-o proporție foarte mare respectiv 95%-UE27 și 92%-România au răspuns că este foarte importantă această acțiune.

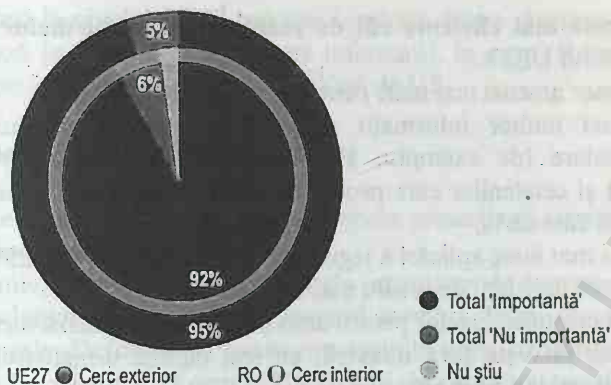

Figura nr. 3.3. Cât de importantă este pentru dvs. protecția mediului?

O altă întrebare adresată participanților la acest sondaj a fost următoarea: „*Sunteți gata să cumpărați produse ecologice, chiar dacă acestea sunt puțin mai scumpe?*”. Răspunsurile obținute au marcat o diferență de câteva procente de această dată între UE27 și România, în sensul că 72% ar face acest lucru la nivelul UE27, în timp ce în țara noastră, 65% sunt de acord să achiziționeze asemenea produse. Și de această dată, nivelul de trai și educația românilor cu privire la tot ceea ce înseamnă industria și producția ecologică, a determinat un asemenea rezultat.

Relația dintre mediul înconjurător și factorii de decizie politică este și ea abordată datorită implicațiilor ce ar trebui să rezulte dintr-o asemenea cooperare. Astfel, întrebarea se referă la deciziile pe care trebuie să le ia Guvernul țării respective în materie de protecția mediului sau trebuie să ia decizii în comun, în cadrul UE. 64% dintre cei intervievați la nivelul UE27 apreciază faptul că asemenea decizii ar trebui luate în comun, în cadrul UE. În ceea ce privește țara noastră, 59% au dat același răspuns.

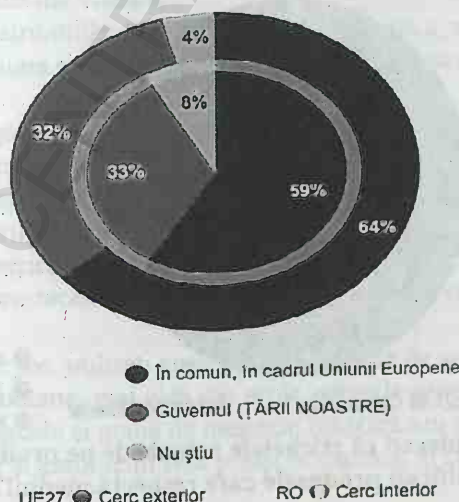

Figura nr. 3.4. Când vine vorba despre protecția mediului, credeți că deciziile trebuie luate de către Guvernul (țării noastre) sau trebuie luate în comun, în cadrul UE?

Printre cele mai eficiente căi de rezolvare a problemelor de mediu au fost menționate la nivelul UE27:

1. introducerea unor amenzi mai mari pentru contravenienți-36%;
2. furnizarea mai multor informații despre problemele mediului; asigurarea unor stimulente financiare (de exemplu: eliminarea taxelor, subvenții) mai mari pentru industrie, comerț și cetățenilor care protejează mediul; utilizarea resurselor naturale mai eficient-fiecare cu câte-26%;
3. asigurarea unei mai bune aplicări a legislației de mediu existente-25%;
4. introducerea unei legislații de mediu mai stricte-23%;
5. introducerea și creșterea taxelor pentru activitățile care dăunează mediului-15%.

În ceea ce privește țara noastră, au fost numite următoarele căi eficiente de rezolvare a problemelor de mediu:

1. introducerea unor amenzi mai mari pentru contravenienți-39%;
2. introducerea unei legislații de mediu mai stricte-31%;
3. furnizarea mai multor informații despre problemele mediului-28%;
4. asigurarea unei mai bune aplicări a legislației de mediu existente-24%;
5. asigurarea unor stimulente financiare (de exemplu: eliminarea taxelor, subvenții) mai mari pentru industrie, comerț și cetățenilor care protejează mediul-20%.

Prin urmare, în România, legislația de mediu și modul cum aceasta este aplicată și dacă este aplicată, prezintă principala amenințare la adresa problemelor de mediu.

Referitor la nivelul de informare cu privire la problemele legate de mediu, cetățenii UE se simt bine informați în proporție de 60%, 38% dintre aceștia nu sunt bine informați iar 2% nu știu. În cazul României, procentul de bună informare scade sub 50%, respectiv la 47%, 49% dintre respondenți nu sunt bine informați iar 4% nu știu. Sunt procente îngrijorătoare ale căror consecințe se văd peste tot pe teritoriul țării noastre, de la munte la mare, din Deltă în zonele urbane și peiurbane.

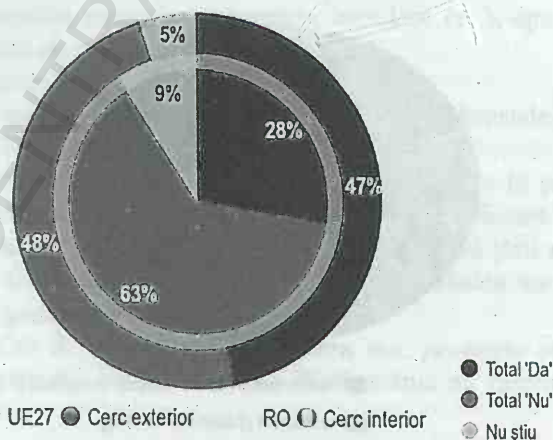

Figura nr. 3.5. Considerați că etichetele actuale de pe produse vă permit să identificați produsele care respectă mediul?

O altă problemă actuală și îngrijorătoare prin consecințele ei este cea legată de etichetele actuale ale produselor care permit/nu permit identificarea produselor care

respectă mediul. Dacă la nivelul UE27 aproape jumătate dintre răspunsuri (47%) afirmă că etichetele în cauză le furnizează asemenea informații, în cazul României, răspunsul afirmativ este de doar 28%, aproape la jumătate față de UE.

3.8. Acțiuni personale pentru protecția mediului

- susțineți asociațiile care au drept obiect de activitate protecția și conservarea mediului, stoparea pierderii biodiversității;
- participați la acțiunile, evenimentele, conferințele organizate de asemenea asociații;
- oferiți-vă drept voluntari (ecovoluntari), deveniți membri, faceți donații, cumpărați-le publicațiile și produsele. Descoperind locuri inaccesibile turiștilor obișnuiți, ajutați activ asociațiile de protecție a naturii să conducă activități de cercetare sau de conservare. Și nefiind nevoie să fiți un expert în biologie sau în științele mediului înconjurător, activitățile propuse sunt la îndemâna tuturor³⁴;
- poate mai mult ca în oricare alt anotimp, iarna trebuie să evitați cu orice preț deranjarea animalelor în timpul plimbărilor pe care le faceți în natură. Dacă le alungați din adăpostul lor, dacă le surprindeți când încearcă să găsească ceva hrană sau dacă le treziți atunci când hibernează, acestea riscă să își consume puținele rezerve pentru a fugi sau a se ascunde iar acest lucru le poate fi fatal! Așadar, rămâneți pe poteci, faceți cât mai puțin zgomot posibil și observați de departe acele câteva animale, care, ca și dumneavoastră, iau o gură de aer³⁵;
- asigurați-vă că fructele și legumele pe care le consumați sunt din producția locală, sunt bio, sunt de sezon, ceea ce înseamnă că nu au fost conservate mult timp și nici transportul lor nu a fost costisitor, iar ambalajul este redus la minim;
- susțineți biodiversitatea la locul de muncă, respectiv, optați pentru materiale și produse ecologice, naturale, durabile, reciclabile, de origine locală în special;
- limitați consumul de energie neregenerabilă și producția de deșeuri la locul de muncă, în locuința voastră, în călătoriile voastre;
- în funcție de locul și atribuțiile de la locul vostru de muncă, asigurați puncte de trecere pentru animale, lăsați fauna și flora să colonizeze canalele de scurgere, protejați și plantați noi arbori;
- reduceți emisiile de gaze cu efect de seră, consumând cât mai mult posibil produse de sezon din regiune și purtând o etichetă ecologică atunci când mergeți pe jos, cu bicicleta sau cu mijloace de transport în comun, evitând astfel risipa³⁶;
- pescuiți doar în locurile special amenajate, în perioadele indicate, folosiți metode de pescuit care nu pun în pericol procesul de reînnoire a populației de pești;
- consumați pește și crustacee care nu aparțin unor specii vulnerabile sau pe cale de dispariție;
- nu aruncați gunoaie pe jos, utilizați coșurile sau pubelele de gunoi, reciclați. Evacuați-vă deșeurile din zonele montane, mai ales din ariile naturale protejate. Anumite deșeuri au un efect imediat: chiștoacele și guma de mestecat intoxică sau asfixiază animalele care le înghit, mamiferele mici și amfibienii sunt prinși în capcană în sticle, iar cioburile de sticlă

³⁴ 52 de sfaturi pentru biodiversitate, Uniunea Europeană, 2011, pag. 30

³⁵ Idem, pag. 11

³⁶ 52 de sfaturi pentru biodiversitate, Uniunea Europeană, 2011, pag. 14

pot răni animalele mai mari și, printr-un efect de lupă, se poate provoca un incendiu. Plasticul necesită sute de ani pentru a se degrada, emanând produse toxice, bateriile conțin metale grele care se infiltrează în sol și contaminatează pânzele freatice³⁷;

- nu hrăniți animalele sălbatice. Un animal sălbatic hrănit de om este condamnat la moarte;
- atunci când construiți o casă, instalați adăposturi pentru păsări. În același scop, în grădina voastră nu folosiți produse chimice;
- utilizați produse casnice care nu poluează. Optați pentru detergenții ecologici etichetați sau, chiar mai bine, utilizați fulgi de săpun de Marsilia pentru soluția de curățat, săpun negru pentru curățarea pardoselilor, oțet cald pentru detartrare, bicarbonat de sodiu (cu sau fără oțet) pentru a curăța fără zgârieturi vesela, chiuvetele. Și, mai ales, evitați supradozarea. Din contră, folosiți cu moderație!;
- când vă plimbați în natură faceți cât mai puțin zgomot, dacă doriți să admirați animalele sălbatice, țineți câinele în lesă, evitați să purtați culori vii și să vă parfumați;
- limitați deplasările cu vehicule motorizate, mari producătoare de CO₂;
- organizați acțiuni de teambuilding în favoarea biodiversității;
- alegeți structuri de cazare bio care prin localizare și arhitectura clădirii respectă natura, folosesc materiale de construcție ecologice, folosesc energie regenerabilă etc.;
- reduceți consumul de apă potabilă;
- participați la sărbătorirea pe 22 mai a „Zilei Internaționale a Biodiversității”, prilej de sensibilizare a publicului larg și politicianilor cu privire la biodiversitate, starea, mizele, amenințările și salvarea acesteia;
- utilizați produsele cosmetice bio;
- când consumați alimente produse local, ajutați țăranii care cultivă sau cresc specii indigene și limitați poluarea datorată transportului: acest lucru este bun pentru economia locală și pentru biodiversitate!;
- refuzați felurile de mâncare din specii pe cale de dispariție sau a căror producție are un impact negativ asupra biodiversității locale (pescuit sau vânătoare fără a se respecta dimensiunile minime sau cotele, cultura având nevoie de defrișarea unei zonei importante)³⁸;
- descărcați pe telefonul mobil sunete de animale rare, aflate pe cale de dispariție, aflate în pericol. În felul acesta îi veți surprinde pe cei din jur iar ulterior le veți oferi explicații despre animalul în cauză căruia îi corespunde sunetul;
- cumpărați mobilier din lemn certificat și tratați-l cu produse naturale pe bază de ulei de in, de ceară de albine sau de ceară vegetală;
- asigurați-vă că suvenirurile pe care le veți aduce din concedii nu provin de la specii pe cale de dispariție. Boicotați tot ceea ce este din corali, fildeș, solzi de broaște țestoase marine, lemn de trandafir de Brazilia³⁹;
- limitați utilizarea materialelor plastice și nu aruncați nimic în natură;
- evitați achiziționarea de haine care necesită curățare chimică;
- militați pentru amenajarea unor grădini pe acoperișul blocului/casei în care locuiți;
- nu introduceți specii exotice în natură deoarece acestea pot avea un important impact economic, amenință speciile indigene și pot avea efecte negative asupra sănătății umane.

³⁷ 52 de sfaturi pentru biodiversitate, Uniunea Europeană, 2011, pag. 17

³⁸ Idem, pag. 35

³⁹ Idem, pag. 41

Prin urmare, dacă în propria casă creșteți specii exotice, luați-vă toate precauțiile pentru a evita pierderea lor în mediul nostru înconjurător;

- reduceți consumul de hârtie și carton protejând în felul acesta pădurile, limitând energia și apa utilizată pentru fabricarea acestora, reducând deșeurile generate. Dacă trebuie să tipăriți un document, atunci folosiți ambele fețe sau utilizați părțile netipărite ale foilor ca ciorne. Reutilizați plicurile care mai pot fi folosite și păstrați-le pe celelalte pentru a nota listele de cumpărături, mesaje. Când aveți posibilitatea, optați pentru alternative din hârtie reciclată sau etichetată (caiete, hârtie igienică, tapet), din pânză (șervețele, batiste, plase) sau on-line (anuale, viramente). Odată citite, păstrați cărțile, ziarele și revistele pentru alți potențiali cititori. Și bineînțeles, reciclați vechile hârtii și cartoane⁴⁰;

- atunci când navigați pe internet, puteți acționa pentru biodiversitate. Anumite motoare de căutare vă sugerează zilnic o acțiune în favoarea planetei. Altele contorizează vizitele dvs. și plantează un arbore la fiecare 100 sau 500 căutări. Altele sunt afișate pe un fond negru (consumă mai puțină energie decât versiunea albă) sau donează integral sau parțial veniturile lor din publicitate unor asociații de protecție a naturii. De asemenea, puteți calcula acolo și amprenta dvs. ecologică, finanța programe de compensare a CO₂ emis în timpul călătoriilor cu avionul, vă puteți informa cu privire la etichetele ecologice, împărtăși din experiențele dvs. cu privire la protejarea biodiversității cu ajutorul blogurilor, forumurilor, site-urilor de socializare on-line⁴¹;

- alegeți cadouri care vă permit să vorbiți despre biodiversitate și despre importanța salvării acesteia. Oferiți zidarilor un manual privind vopselele naturale, bucătarilor o carte despre florile comestibile, călătorilor un ghid despre ecoturism, naturiștilor specialiști în ierburi un binoclu... Cu ajutorul unui săpun de Alep, evocați interesul de a utiliza detergenți naturali. Cu o cutie de bomboane de ciocolată bio, prezentați problema culturii de palmieri pentru ulei din Indonezia și Malaezia (și a amenințării care apasă pe marile maimuțe);

- dați numele dvs. unei specii noi. O inițiativă susținută mai ales de mai multe institute și muzee de științe ale naturii din Germania, vă propune să dați numele dvs. sau pe cel al unei persoane apropiate, unei specii animale sau vegetale descoperită recent (broască, fluture, păianjen, ferigă de câmp, orhidee), și, acest lucru, în schimbul unei donații;

- informați-vă despre programul Natura 2000;

- amenajați grădina/ spațiul verde din fața locuinței și participați la plantarea de copaci și flori;

- participați la campanii de ecologizare/conștientizare și contribuiți la promovarea și diseminarea rezultatelor acestora;

- udarea grădinii/spațiilor verzi se face seara, fără un consum excesiv de apă, când evaporarea este mai slabă sau se folosește apa de ploaie recuperată;

- în limita posibilităților evitați utilizarea produșilor chimici de sinteză în grădinărit și protejați cuiburile păsărilor;

- respectați spațiile naturale, obiceiurile, cultura, locuitorii și preferați circuitele pedestre în România și în străinătate;

- pescuiți și vânați numai dacă aveți un permis valabil, doar în locurile și perioadele legale;

- nu aruncați și nu deversați nimic în apa mării, în lacuri sau oricare curs de apă.

⁴⁰ 52 de sfaturi pentru biodiversitate, Uniunea Europeană, 2011, pag. 56

⁴¹ Idem

CAPITOLUL 4. ARIILE NATURALE PROTEJATE

Atunci când te-ai săturat de natură și vrei s-o exploatezi, gândește-te că alții ar da orice s-o aibă aproape de ei! Nu lăsa decât urmele pașilor tăi, nu ucide decât timpul, nu lua decât imagini!

Pe măsură ce creșterea populației ca și constrângerile vieții urbane se înăspresc, locuitorii acestor zone își caută din ce în ce mai mult singurătatea în mijlocul naturii ceea ce face ca numărul vizitatorilor din parcurile naționale și ariile protejate să crească continuu.

Zonele protejate sunt de o mare însemnătate pentru societatea actuală dar și pentru cea viitoare deoarece ele conservă moștenirea naturală și culturală a lumii. Este vorba de o contribuție majoră la prezervarea eșantioanelor reprezentative ale regiunilor naturale ale globului și la protejarea diversității biologice ceea ce implică stabilitatea ecologică a regiunilor înconjurătoare.

4.1. Categoriile de management ale ariilor protejate conform IUCN

Din punct de vedere instituțional, funcționează **Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN)** care a fost fondată în anul 1948, ea alăturând 83 de state, 110 agenții guvernamentale, peste 800 de organizații nonguvernamentale și 10 000 de specialiști din 181 de țări într-un parteneriat mondial unic. Sediul ei este la Gland în Elveția.⁴²

IUCN încearcă să influențeze, să încurajeze și să asiste societățile din toată lumea în scopul conservării integrității și diversității și pentru a asigura că orice utilizare a resurselor naturale este echitabilă și motivată ecologic. Ea întărește puterile membrilor săi pentru a-și mări capacitatea și pentru a susține alianțele globale necesare salvării resurselor naturale la nivel local, regional și global.

IUCN definește **aria protejată** ca „o zonă terestră și/sau marină special dedicată protecției diversității biologice și cu resurse naturale și culturale, administrată cu mijloace legale sau alte mijloace efective”.⁴³

Conform IUCN, în prezent, la nivel mondial, **ariile protejate** sunt împărțite în șase categorii administrative:⁴⁴

1. **categoria Ia: rezervație naturală strictă** (este administrată mai ales în scopuri științifice);
2. **categoria Ib: zonă sălbatică** (este administrată în special pentru protejarea sălbăciei);
3. **categoria a II-a: parc național** (este administrată în principal pentru protecția ecosistemului și pentru recreere);

⁴² www.iucn.org

⁴³ *Parcuri pentru viață: Acțiune pentru ariile protejate*, IUCN, Editura Caminante, București, 1997,

pag. 11

⁴⁴ Idem

4. **categoria a III-a: monument al naturii** (este administrată pentru conservarea trăsăturilor naturale specifice);
5. **categoria a IV-a: arie de gestionare a habitatelor/speciilor** (este administrată pentru conservare prin intervenții manageriale);
6. **categoria a V-a: peisaj protejat/peisaj marin** (este administrată pentru conservarea peisajului/peisajului marin și recreere);
7. **categoria a VI-a: arie protejată cu resurse gestionate** (este administrată pentru utilizarea durabilă a ecosistemelor naturale).

Prin urmare, IUCN a identificat și clasificat șase categorii de arii naturale protejate, fiecare cu obiective de management clar stabilite și delimitate (tabelul nr. 4.1.).

Obiectivele de management ale ariilor naturale protejate pe categorii IUCN

Tabelul nr. 4.1.

Obiective de management	Categorii IUCN						
	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI
Cercetare științifică	Obiectiv principal	Potențial aplicabil	Obiectiv secundar	Obiectiv secundar	Obiectiv secundar	Obiectiv secundar	Potențial aplicabil
Protecția sălbăciei	Obiectiv secundar	Obiectiv principal	Obiectiv secundar	Potențial aplicabil	Potențial aplicabil	-	Obiectiv secundar
Conservarea speciilor și a diversității genetice	Obiectiv principal	Obiectiv secundar	Obiectiv principal	Obiectiv principal	Obiectiv principal	Obiectiv secundar	Obiectiv principal
Întreținerea serviciilor de mediu	Obiectiv secundar	Obiectiv principal	Obiectiv principal	Nu se aplică	Obiectiv principal	Obiectiv secundar	Obiectiv principal
Protejarea caracteristicilor naturale și culturale specifice	Nu se aplică	Nu se aplică	Obiectiv secundar	Obiectiv principal	Potențial aplicabil	Obiectiv principal	Potențial aplicabil
Turism și recreere	Nu se aplică	Obiectiv secundar	Obiectiv principal	Obiectiv principal	Potențial aplicabil	Obiectiv principal	Potențial aplicabil
Educație	Nu se aplică	Nu se aplică	Obiectiv secundar	Obiectiv secundar	Obiectiv secundar	Obiectiv secundar	Potențial aplicabil
Utilizarea durabilă a resurselor din ecosistemele naturale	Nu se aplică	Potențial aplicabil	Potențial aplicabil	Nu se aplică	Obiectiv secundar	Obiectiv secundar	Obiectiv principal
Mentținerea atributelor tradiționale și culturale	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Obiectiv principal	Obiectiv secundar

Sursa: Chape Stuart, Spalding Mark, Jenkins Martin, The World's Protected Areas. Status, Values and Prospects in the 21st Century, UNEP-WCMC, University of California Press, UNEP World Conservation Monitoring Centre, 2008, pag. 108

În același context, putem analiza și valoarea economică a unei arii protejate, așa cum rezultă din figura nr. 4.1..

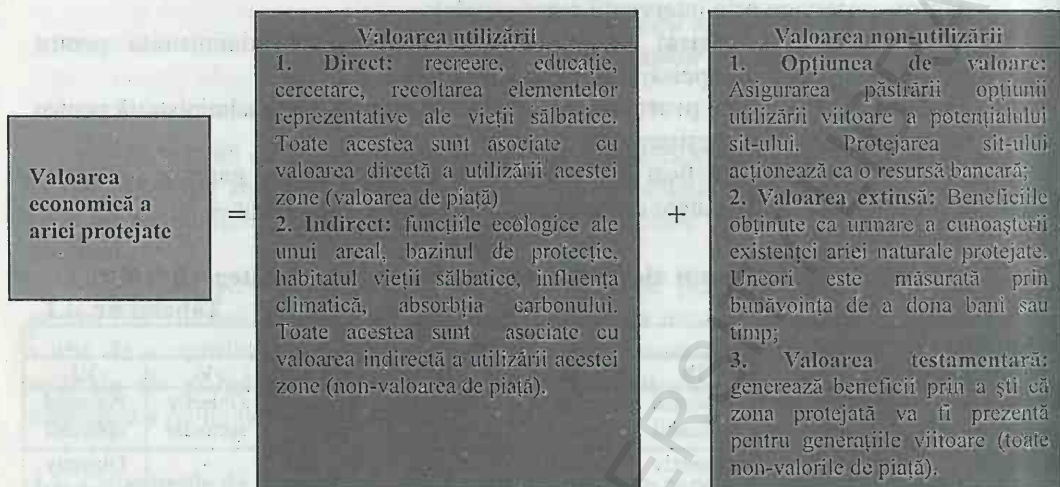

Figura nr. 4.1.: Valoarea economică a ariei protejate

Sursa: adaptare după Wells, 1997 and IUCN, 1998

O arie protejată are o valoare a utilizării sale în mod direct prin practicarea turismului, prin satisfacerea nevoilor de recreere și relaxare a turiștilor, prin îndeplinirea funcțiilor sale de educație și cercetare. În același timp, a fost identificată și o valoare a non-utilizării, respectiv posibilitatea utilizării viitoare a ariei protejate de către generațiile ce vin și beneficiile rezultate în urma vizitării.

4.2. Amenințări generale și specifice asupra ariilor protejate

În unele situații, turismul ajută la creșterea gradului de conștientizare cu privire la valoarea patrimoniului local, încurajează implicarea socială și mândria populației gazdă, ceea ce determină și un interes în conservarea acestuia. Însă, de cele mai multe ori, turismul are numeroase efecte negative asupra ariilor protejate, așa cum rezultă și din tabelele ce urmează.

Amenințări asupra ariilor naturale protejate, categorii IUCN

Tabelul nr. 4.2.

Categorii de amenințări	Exemple
Fizice	Incendii, incidente geologice, uragane.
Biologice	Introducerea diverselor plante, animale, organisme.
Umane (în mod direct)	Fragmentarea habitatelor, vânătoare, braconaj, minerit, pescuit, colectarea și recoltarea plantelor, păstorit, dezvoltarea infrastructurii, urbanizarea, poluarea, daune manageriale, vandalism, cultivarea drogurilor, terorism, conflicte violente etc..

Umane (în mod indirect)	Încălcări ale modului de utilizare a terenurilor, impactul asupra climei, calitatea aerului și apei, utilizarea incorectă a terenurilor.
Amenințări datorate legislației	Absența protecției sau statutul legal inadecvat, lipsa clarității cu privire la proprietate, legislația inadecvată.
Terestre	Absența managementului, neaplicarea legii, dificultatea monitorizării amenințărilor datorate activităților ilegale.
Sociale	Conflictul de credințe și practici culturale cu obiectivele ariei naturale protejate, prezența mitei și a corupției, presiuni din partea managerilor în exploatarea resurselor ariei naturale protejate, dificultatea recrutării și menținerii angajaților.
Socio-politico-economice	Lipsa suportului politic, finanțarea inadecvată, manageri nepotriviți, resurse inadecvate, absența sau neclaritatea politicilor, opoziția comunității.
Proiectarea	Dimensiunea geografică, forma, localizarea, conectivitatea inadecvate în cazul unei arii naturale protejate sau a unui sistem de arii naturale protejate pentru a realiza în mod efectiv conservarea biodiversității.
Manageriale	Absența unor planuri strategice, resursele umane, sistemul bugetar, planurile de management, sistemul de evaluare.

Sursa: Chape Stuart, Spalding Mark, Jenkins Martin, The World's Protected Areas. Status, Values and Prospects in the 21st Century, UNEP-WCMC, University of California Press, UNEP World Conservation Monitoring Centre, 2008, pag. 78

Amenințările asupra ariilor protejate sunt multiple de la poluarea fizică, arhitecturală, fonică la cele sociale, politice, economice, manageriale. În ultimii ani s-au înmulțit aceste fenomene cu efecte negative majore asupra ariilor protejate.

Amenințări asupra ariilor naturale protejate datorate turismului și activităților de recreere

Tabelul nr. 4.3.

Elementul	Exemple de amenințări
Ecosistemele	Construcția structurilor de cazare, a infrastructurii, a centrelor vizitatorului, a căilor de acces, a gardurilor, a drumurilor, a potecilor etc. care au un efect direct asupra mediului respectiv, prin distrugerea vegetației, tulburarea animalelor, eliminarea habitatelor. Habitatetele sălbatice pot fi afectate și modificate în mod semnificativ prin crearea rutelor de călătorie, zonelor de hrănire, zonelor de reproducere. Turismul și activitățile de recreere incluzând plimbările cu barca, cursele off-road, plimbările cu bicicleta pe munte, echitația, speologia, alpinismul, drumeția, camping-ul și zgomotul puternic, toate acestea afectează valorile naturale.

Solurile	Contaminarea solurilor se poate face prin utilizarea pesticidelor, fertilizatorilor, prin poluarea datorată vehiculelor. Eroziunea și alunecările de teren pot continua și după ce factorul distrugător și-a încetat acțiunea.
Geologia	Distrugerea formațiunilor prezente în peșteri se poate face prin colectarea ilegală a acestora. Dunele de nisip și corali pot fi și ei afectați.
Vegetația	Facilitățile turistice, transportul, focurile/incendiile pot avea efecte negative directe asupra mediului.
Apa	Creșterea numărului de vizitatori sporește cererea pentru apa potabilă. Deversarea de deșeuri în rețeaua de canalizare produce daune, uneori ireversibile, asupra mediului.
Aerul	Transportul motorizat poate cauza poluare datorită emisiilor. Fumul provenit de la focurile din campinguri poate determina poluare pe văile montane. Consumul realizat de vizitatori poate spori consumul de energie și poate cauza emisia de gaze cu efect de seră.
Viața sălbatică	Problemele majore includ hrănirea directă a animalelor sălbatice de către turiști, spoturile luminoase, tulburarea păsărilor din cuibărire, activitățile care întrerup animalele sălbatice din căutarea hranei, perturbarea habitatelor locale. Pescuitul poate determina schimbări în dinamica populației de specii native. Pescarii pot cere introducerea unor specii străine și creșterea populației acestora. Efecte pot apărea asupra insectelor și micilor nevertebrate datorită transportului și introducerii noilor specii. Toate speciile pot fi afectate datorită prezenței turiștilor, inclusiv cele care nu sunt atractive pentru aceștia. Perturbarea poate fi de natură fonică, vizuală, comportamentală. Coabitarea dintre oameni și animalele sălbatice poate modifica comportamentul celor din urmă, precum apropierea de turiști pentru a primi sau căuta hrană. Traficul intens determină creșterea numărului de animale ucise pe principalele rute.
Efecte culturale	Furtul, vandalismul, utilizarea excesivă pot afecta în mod negativ sit-urile culturale în timp ce comportamentul inadecvat față de cultura specifică destinației turistice poate afecta/submina tradițiile și specificul local.

Sursa: Chape Stuart, Spalding Mark, Jenkins Martin, The World's Protected Areas. Status, Values and Prospects in the 21st Century, UNEP-WCMC, University of California Press, UNEP World Conservation Monitoring Centre, 2008, pag. 78

Prezența turiștilor în interiorul ariilor protejate provoacă, de multe ori, modificări ireversibile ale ecosistemului, dacă aceștia nu sunt conștienți de impactul activităților desfășurate și nu acționează astfel încât să aibă un efect minim asupra biodiversității.

4.3. Istoricul ariilor naturale protejate la nivel mondial⁴⁵

De-a lungul timpului, oamenii dar și autoritățile au fost preocupați de protejarea și conservarea mediului, o soluție fiind aceea de declarare a ariilor protejate.

- **10000 î.Hr.**-pe măsură ce agricultura a început să transforme relația dintre oameni și natură, comunitățile locale au început să recunoască anumite sit-uri specifice drept „sacre” și să le protejeze de anumite intervenții umane. Aplicată în mod diferit în locuri diferite pe parcursul anilor ce au urmat, măsura respectivă a determinat obținerea unor satisfacții atât materiale cât și spirituale ale oamenilor în urma vizitării unor asemenea areale;
- **252 î.Hr.**-împăratul Asoka al Indiei a declarat arii protejate pentru păduri, mamifere, pești și păsări. Au fost cele mai vechi domenii în care un guvern a protejat câteva resurse;
- **684 d.Hr.**-prima rezervație naturală indoneziană a fost declarată prin ordinul Regelui de Srivijaya, pe Insula Sumatra. În prezent, Sumatra este recunoscută drept unul dintre centrele mondiale ale megadiversității, cu numeroase arii protejate. Pădurea tropicală întinsă pe 25000 km² reprezintă cel mai recent sit aflat pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO din Sumatra;
- **1079**-Wiliam Cuceritorul a susținut declararea New Forest (Anglia) drept rezervație regală pentru vânatoare și protejarea acesteia împotriva recoltării diverselor specii de către comunitățile rurale; braconajul a devenit o problemă majoră prezentă în legislație. Lemnul din pădure a fost esențial pentru eforturile de război ale Angliei, în secolele XVII-XIX. În prezent, New Forest reprezintă încă o arie protejată valoroasă, devenind cel mai nou parc național al Marii Britanii din anul 2005;
- **1865**-Yosemite (California) a fost declarat de către Congresul Statelor Unite ale Americii drept prima arie naturală protejată model la nivel național; Yellowstone (1872) a fost numit primul parc național;
- **1882**- El Chico din Mexico, a fost declarat primul parcul național din America Latină;
- **1903**-Societatea pentru Protecția Faunei Sălbatică a Imperiului a întemeiat în Marea Britanie prima organizație non-guvernamentală devotată conservării la nivel internațional-cunoscută în prezent drept Fauna și Flora Internațională (FFI). Sute de alte organizații ale societății civile ce au drept obiect de activitate conservarea, sprijină astăzi ariile protejate peste tot în lume;
- **1925**-primul parc național modern a fost declarat în Asia (Angkor Wat, Cambodia);
- **1926**-în Africa de Sud a fost declarat Parcul național Kruger;

⁴⁵ Chape Stuart, Spalding Mark, Jenkins Martin, *The World's Protected Areas. Status, Values and Prospects in the 21st Century*, UNEP-WCMC, University of California Press, UNEP World Conservation Monitoring Centre, 2008, pag. 8

- 1934- în Argentina a fost declarat Parcul național Iguazu;
- 1948-IUCN-Uniunea Mondială pentru Conservare a fost fondată (ca Uniunea Internațională pentru Protecția Naturii) ca mijloc de promovare a conservării la nivel mondial, dar, în special, în fostele colonii care și-au câștigat independența după război, bazându-se pe predicția conform căreia habitatele valoroase vor suferi pierderi dacă nu se va face nimic. Declararea de arii protejate a fost întotdeauna văzută ca un domeniu important de focalizare;
- 1961-WWF (World Wildlife Fund)-Fondul Mondial pentru Viața Sălbatică a fost înființat ca o nouă organizație non-guvernamentală internațională ce are drept scop mobilizarea suportului pentru conservare, în special din partea marelui public. Acesta a marcat începutul unei noi ere a sporirii fondurilor pentru conservare la nivel internațional;
- 1962-Prima Conferință Mondială a Parcurilor Naționale ce s-a desfășurat în Seattle, Washington, a marcat începutul unei mișcări formale la nivel mondial destinată sprijinirii ariilor protejate, cerând o Listă a Națiunilor Unite a Ariilor Protejate și a recomandat un sistem de categorii. Înainte de această întrunire, fiecare țară și-a păstrat propriile recorduri, însă nimeni nu cunoștea extinderea sistemului de arii protejate la nivel mondial;
- 1963-a fost înființat Colegiul pentru Managementul Vieții Sălbătice Africane la Mweka, Tanzania. Până în anul 2003, peste 4200 de africani au absolvit acest colegiu;
- 1968-a debutat Programul UNESCO Om și Biosferă, prin intermediul căruia au fost declarate rezervații ale biosferei (529 rezervații în 105 țări acoperind peste 5 milioane km² începând cu anul 2007);
- 1971-a fost adoptată Convenția Ramsar; 1708 sit-uri acoperind peste 1,5 milioane km² la sfârșitul anului 2007;
- 1972-s-a derulat Conferința asupra Mediului și Dezvoltării la Stockholm în Suedia. Cu această ocazie au fost adoptate noi convenții în domeniul ariilor protejate și au condus la apariția Programului Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP) ale cărui baze s-au pus în Nairobi. A fost adoptată Convenția asupra Moștenirii Mondiale. Până în 2006, au fost recunoscute 166 sit-uri naturale ale Moștenirii Mondiale și 25 de sit-uri culturale și naturale mixte, acoperind peste 1,8 milioane km². A doua Conferință Mondială a Parcurilor Naționale (Yellowstone și Gand Teton, USA) a promovat dezvoltarea asistenței pentru ariile naturale protejate la tropice;
- 1977-la Cartie, Turrialba, Costa Rica s-a desfășurat un program de pregătire a personalului din ariile protejate; s-a continuat până în prezent și a pregătit personal mai ales pentru America Centrală;
- 1978-a fost publicat sistemul categoriilor de arii protejate al IUCN. Ultima revizuire s-a realizat în anul 1994, acum fiind promovat pentru alte aplicații de management;
- 1980-a fost publicată de către IUCN, WWF și UNEP Strategia Conservării la nivel Mondial care a popularizat conceptul de dezvoltare durabilă și parteneriatul dintre conservare și dezvoltare;

- 1981- Unitatea de Date pentru Protejarea Naturii a fost creată de către IUCN și Comisia sa pentru Parcuri Naționale și Arii Protejate, la Centrul IUCN de Monitorizare a Conservării din Marea Britanie; aceasta oferă prima bază de date la nivel mondial despre ariile protejate;
- 1982-s-a desfășurat al III-lea Congres Mondial al Parcurilor Naționale în Bali, Indonesia, care a accentuat importanța ariilor protejate ca element cheie în planurile de dezvoltare la nivel național;
- 1987-Viitorul Nostru Comun (Raportul Brundtland), raportul Comisiei Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă a cerut ca 12% din suprafața terestră să aibă statutul de arie protejată și a pledat pentru acțiuni globale destinate conservării biodiversității;
- 1991-a fost creat GEF (Global Environment Facility) de către Banca Mondială, UNEP și Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDP), care a furnizat un nou mecanism interguvernamental major de finanțare a ariilor protejate;
- 1992-s-a derulat al IV-lea Congres al Parcurilor Naționale și Ariilor Protejate la Caracas în Venezuela care a subliniat legăturile dintre ariile protejate și alte sectoare ale societății;
- 1992-s-a desfășurat Summitul Pământului la Rio de Janeiro, Brazilia care a adoptat Agenda 21 și Convenția Cadru asupra Schimbărilor Climatice, ambele relevante pentru ariile protejate;
- 2000-Adunarea Generală a Națiunilor Unite a aprobat Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. Obiectivul 7 este intitulat durabilitatea mediului;
- 2002-s-a desfășurat Summitul Mondial asupra Dezvoltării Durabile la Johannesburg, în Africa de Sud, ocazie cu care a fost luată în discuție pierderea biodiversității care ar trebui recuperată până în anul 2010. De asemenea, s-a stabilit realizarea unui sistem comprehensiv al ariilor protejate marine până în anul 2012;
- 2003-s-a desfășurat al V-lea Congres Mondial al Parcurilor în Durban, Africa de Sud. S-a concentrat pe „beneficiile dincolo de granițe”, accentuând încă o dată importanța ariilor protejate pentru dezvoltare durabilă;
- 2004-a VII-a reuniune a Conferinței părților CBD (Convenția asupra Diversității Biologice) care a adoptat Programul de Lucru pentru Arii Protejate în scopul implementării conservării componentelor in-situ.

Se poate observa că în ultima perioadă de timp s-au intensificat eforturile de înființare a unui număr cât mai mare de arii naturale protejate, implicarea realizându-se la toate nivelele, de la cel guvernamental, până la cel personal.

Astfel, ultimul **Congres Mondial al Parcurilor**, al V-lea (se desfășoară din zece în zece ani), s-a desfășurat la **Durban**, în Africa de Sud, în septembrie 2003, la care au participat peste 3000 de persoane, din 144 de țări, cu interese directe sau indirecte în domeniul ariilor naturale protejate precum administratori ai parcurilor naționale, cercetători, oameni de știință, politicieni, miniștri etc.. Un document important rezultat în urma acestei întruniri se numește „Acordul Durban”, o declarație de angajament din partea participanților față de restul lumii în scopul îmbunătățirii statutului ariilor naturale protejate în următoarea decadă, până în 2013, când se va derula următorul congres.

Cunoașterea funcționării fiecărui ecosistem în parte precum și administrarea sa adecvată conduce la îmbunătățirea nivelului de trai al locuitorilor de pretutindeni și la reducerea disparităților regionale.

Planul de acțiune Durban-Rezultate și obiective cheie

Tabelul nr. 4.4.

Rezultate	Obiective cheie
1. Ariile protejate au un rol determinant în conservarea biodiversității.	1. Un rol consolidat în mod semnificativ al ariilor protejate în implementarea. Convenției asupra Diversității Biologice 2. Toate sit-urile ale căror valori ale biodiversității sunt de o valoare universală excepțională sunt înscrise pe Lista Patrimoniului Mondial.
2. Ariile protejate au un rol determinant în dezvoltarea durabilă.	3. Managementul tuturor ariilor naturale protejate este revizuit astfel încât acestea ajută la atenuarea sărăciei și la evitarea exacerbării acesteia.
3. Un sistem global de arii protejate cu legături către peisajele terestre și marine din jur este în funcțiune.	4. Un sistem al ariilor naturale protejate reprezentând toate ecosistemele mondiale este în funcțiune. 5. Toate ariile protejate sunt legate în sisteme ecologice/de mediu mai mari ale managementului resurselor și protejării zonelor de uscat și ale celor marine.
4. Ariile protejate sunt efectiv administrate, cu rapoarte eficiente cu privire la managementul lor.	6. Toate ariile protejate au un sistem de management efectiv care funcționează. 7. Toate ariile protejate au o capacitate de management efectivă.
5. Drepturile populației indigene, inclusiv ale comunităților indigene mobile și ale comunităților locale sunt garantate în ceea ce privește resursele naturale și conservarea biodiversității.	8. Toate ariile naturale protejate prezente și viitoare sunt declarate și administrate în deplină concordanță cu drepturile populației indigene, inclusiv ale comunităților indigene mobile și comunităților locale. 9. Administrația tuturor ariilor protejate relevante include reprezentanți aleși de populațiile indigene și comunitățile locale, proporțional cu drepturile și interesele acestora. 10. Toate mecanismele de participare pentru restituirea către populațiile indigene a zonelor și teritoriilor tradiționale care au fost încorporate în arii protejate fără acordul liber și informat al acestora, sunt stabilite și puse în aplicare.

6. Generațiile tinere sunt puternic implicate în ceea ce privește ariile protejate.	11. Se observă o participare semnificativă a tinerilor în guvernarea și administrarea ariilor protejate.
7. Un suport semnificativ pentru ariile protejate este asigurat și din partea altor categorii.	12. Programe de sprijin în favoarea ariilor protejate sunt realizate de către toate părțile interesate.
8. Forme îmbunătățite de guvernare sunt în funcțiune.	13. Sisteme efective de guvernare sunt implementate de toate țările.
9. Resurse financiare în creștere sunt asigurate pentru ariile protejate.	14. Resurse suficiente sunt garantate în scopul identificării, stabilirii și întâmpinării costurilor de operare recurente ale sistemului reprezentativ la nivelul global al ariilor protejate.
10. O comunicare mai bună și educație sunt asigurate sunt asigurate cu privire la rolul și beneficiile ariilor protejate.	15. Toate sistemele naționale ale ariilor protejate sunt susținute de strategii de educație și comunicare.

Sursa: Chape Stuart, Spalding Mark, Jenkins Martin, The World's Protected Areas. Status, Values and Prospects in the 21st Century, UNEP-WCMC, University of California Press, UNEP World Conservation Monitoring Centre, 2008, pag. 165

În scopul atingerii obiectivelor propuse au fost stabilite și recomandate acțiuni la nivel global, regional și național cu privire la valoarea culturală și spirituală a ariilor protejate, energie, evaluarea managementului și surse de finanțare private.

În domeniul ariilor naturale protejate, pentru anul **2012** au fost stabilite următoarele obiective:

- crearea unei rețele globale a ariilor marine protejate la nivel regional și național, reprezentative, cuprinzătoare și administrate efectiv;
- stabilirea și consolidarea transfrontalieră a zonelor marine protejate și a altor forme de colaborare;
- toate ariile protejate gestionate eficient utilizează planuri care au la bază sistemul participativ și pe cel bazat pe știință, care încorporează obiective clare pentru biodiversitate.

Paradigme vechi și noi cu privire la ariile protejate

Tabelul nr. 4.5.

	Ariile protejate au fost	Ariile protejate sunt
Obiective	Retrase din circuitul agricol pentru conservare. Înființate în principal pentru protecția vieții sălbatice și peisajelor spectaculoase. Administrare în principal pentru vizitatori și turiști. Valoroase din punctul de vedere al sălbătăciei. Despre protecție.	Au și obiective sociale și economice. De multe ori instituite din motive științifice, economice și culturale. Administrare împreună cu comunitățile locale. Valoroase pentru importanța culturală numită „sălbăcie”. Dar și pentru restaurare și reabilitare.

Guvernanța	Realizată de guvernul central.	Realizată de mai mulți parteneri.
Populația locală	Planificate și gestionate împotriva oamenilor. Administrate fără a lua în considerare opiniile locale.	Create cu, pentru și în multe cazuri, de populația locală. Administrate pentru a veni în întâmpinarea nevoilor populației locale.
Contextul larg	Dezvoltate separat. Administrate ca „insule”.	Planificate ca parte a sistemelor naționale, regionale și internaționale. Dezvoltate ca „rețele” (zone strict protejate legate între ele prin coridoare verzi).
Percepții	Privite în primul rând ca un bun național. Privite doar ca o preocupare națională.	Privite și ca un bun al comunității. Privite și ca o preocupare internațională.
Tehnici de management	Gestionate reactiv în intervale scurte de timp. Administrate într-un mod tehnocratic.	Gestionate prin adaptarea la perspectivele pe termen lung. Gestionate din considerații politice.
Finanțele	Plătite de plătorii de taxe.	Plătite din mai multe surse.
Competențele de management	Manageriate de către oameni de știință și experți în resurse naturale. Condușe de experți.	Manageriate de persoane policompetente. Bazându-se pe cunoștințele locale.

Sursa: Sursa: Chape Stuart, Spalding Mark, Jenkins Martin, The World's Protected Areas. Status, Values and Prospects in the 21st Century, UNEP-WCMC, University of California Press, UNEP World Conservation Monitoring Centre, 2008, pag. 10

În ceea ce privește anul 2015, se dorește ca toate ariile naturale protejate și sistemele de arii naturale protejate să fie integrate în areale terestre și marine mai mari.

4.4. Caracteristici demografice și comportamentale ale turiștilor ce vizitează ariile naturale protejate

Parcurile naționale ca și alte tipuri de arii naturale protejate reprezintă o componentă importantă a moștenirii naționale și internaționale; însă, de cele mai multe ori, ele sunt amenințate de prezența turiștilor într-un număr mult mai mare decât capacitatea de suport. Uneori, ariile naturale protejate sunt inadecvate din punctul de vedere al percepțiilor și nevoilor diverselor grupuri de vizitatori. De aceea, trebuie realizată o departajare între dorințele, aspirațiile, comportamentele și preferințele turiștilor interni și cele ale celor internaționali.

Tipologia turiștilor internaționali din parcurile naționale

Tabelul nr. 4.6.

Tipologia turiștilor	Caracteristici demografice și comportamentale	Preferințe pentru facilități și experiențe
Elita	Bogat, probabil o celebritate sportivă sau din zona divertismentului, managerul unei companii importante, membru al	Necesită facilități și servicii top-class precum structuri de cazare de lux, mijloace de transport rapid,

	unei case regale. Sunt dispuși să plătească sume mari pentru exclusivitate.	comunicații perfecte, viață sălbatică de calitate, experiențe în sălbăticie.
Interes special	Dedicat unui hobby particular, aventuros, de multe ori bogat, pregătit să plătească pentru a-și satisface hobby-ul dar pentru a avea și alte experiențe. Călătoresc independent sau cu un grup mic cu aceleași hobby-uri și interese.	Pot avea un interes minor pentru cultură cu excepția cazului în care o parte a călătoriei este subordonată propriului hobby. Necesită facilități speciale precum bărci de pescuit, echipament pentru scufundări, ghizi pentru urmărirea păsărilor etc.. Pot avea o implicare activă în proiecte de cercetare de exemplu. Acceptă disconfort și călătorii lungi în scopul atingerii Țelurilor propuse.
Interes general	Preferă de multe ori securitatea, compania și comoditatea unui grup, deși crește numărul călătoriilor individuale. Relativ bogați, de multe ori activi, probabil ocupați din punct de vedere profesional cu un timp liber limitat. Include rezidenți expatriați în țări în dezvoltare.	Interesați de natură atunci când nu trebuie să depună un efort pentru a o vedea și de aspecte culturale accesibile în mod facil. Necesită facilități și activități organizate pentru aventuri "ușoare" precum drumeții, vizionarea balenelor etc.. Nu preferă călătoriile lungi fără puncte de interes. Preferă facilități de calitate deși pot accepta condiții minime pentru perioade scurte de timp.
Backpacker plus (Persoane cu rucsaci în spate)	Adesea călători cu experiență și, în general, cu un loc de muncă bine plătit. Pot călători pentru perioade mai lungi.	Au cu adevărat dorința de a învăța despre cultură și natură. Acceptă facilități de bază dar preferă și condiții de cazare mai bune atunci când sunt disponibile. Pot plăti pentru servicii suplimentare pentru a facilita și intensifica experiențele.
Backpacker (Persoane cu	Călătoresc cât pot de mult cu un buget limitat, luând vacanță un	Preferă transportul local, modalități de cazare și

rucsaci în spate)	an între liceu și universitate sau până încep munca. Se pot alătura unui proiect organizat pentru tot timpul călătoriei sau unei părți din acesta.	transport ieftine. Se bucură de drumeții și peisaj, dar de multe ori nu pot vizita zone îndepărtate din cauza lipsei resurselor financiare. Preferă facilități low-cost.
Turist de masă	De multe ori neexperimentat în călătorii, preferă să călătorească în grupuri mari, pot fi bogați. Include pasagerii croazierelor și turiștii ce participă la safari.	Preferă aspectele superficiale ale culturii locale, se bucură de peisaje naturale și viața sălbatică dacă sunt ușor de vizionat. Necesită facilități de calitate și vor călători la distanțe mari doar dacă beneficiază de confort.
Explorator	Individualiști, solitari, aventurieri. Preferă să nu cheltuiască prea mulți bani.	Nu necesită facilități speciale. Refuză facilitățile turistice în favoarea celor locale.

Sursa: Cochrane Janet, A typology of tourists to protected areas, Parks, vol. 16, nr. 2, IUCN, 2006, pag. 13.

Cunoașterea și satisfacerea nevoilor vizitatorilor din ariile naturale protejate va reprezenta o șansă pentru protejarea și conservarea resurselor turistice naturale și culturale existente. În plus, asemenea informații vor sta la baza planului de management și al strategiilor de protejare a sit-ului.

Tipologia turiștilor domestici din parcurile naționale

Tabelul nr. 4.7.

Tipologia turiștilor	Caracteristici demografice și comportamentale	Preferințe pentru facilități și experiențe
Econom	De cele mai multe ori elevi sau studenți, călătoresc în grupuri mari utilizând transportul public sau motocicletă.	Preferă campingurile sau hostelurile, restaurantele ieftine, facilitățile robuste. Adoră mediul natural, practică sporturi active precum escalada sau "tubing-ul".
Aspirațional	Tineri profesioniști, studenți, activi și aventurieri. În general, călătoresc în grupuri mici.	Necesită locuri de campare de calitate sau alte modalități de cazare ieftine. Preferă mediul natural precum și activități în natură ca urmărirea

		comportamentului păsărilor, plimbări cu bicicleta sau raftingul.
Mass budget	Sunt grupuri formate din familii numeroase, vecini sau colegi de muncă. Călătoresc în general cu transportul public sau curse charter, mai ales pentru o zi (excursii). Sunt toleranți la densități mari de oameni.	Se bucură de aerul curat, medii naturale și de compania altora. Ocazional prefer case de oaspeți ieftine pentru a înnopta ca și facilități pentru picnic, zone pentru relaxare, magazine cu suveniruri, locuri de joacă.
Familie	Sunt familii care circulă cu mijloace de transport private, explorează pe scară largă datorită disponibilității celor mai bune mijloace de transport și facilități.	Preferă mediile naturale dar nu prea îndepărtate de reședință. Necesită facilități similare categoriei anterioare dar într-o gamă mai diversificată precum structuri de cazare și de restaurație superioare din punct de vedere calitativ dar și practicarea mai multor activități ca plimbări cu ponei, scufundări etc..
Incentive (călătorii stimulent)	Este vorba de grupuri mici sau medii formate din colegi de muncă sau de programe team- building.	Preferă modalități de cazare și facilități de calitate medie, cu activități provocatoare precum diverse jocuri sau rezolvarea diverselor situații și probleme.
Pelerini	Participantii sunt din toate categoriile sociale și pot staționa de la câteva ore până la câteva săptămâni.	Vizitează locuri sfinte sau sacre (peșteri, vârfuri de munte, altare) pentru reîmprospătare sau orientare spirituală sau pentru a se ruga pentru un cadou special sau pentru a primi o binecuvântare. O gamă largă de modalități de cazare este specifică.

Sursa: Cochrane Janet, A typology of tourists to protected areas, Parks, vol. 16, nr. 2, IUCN, 2006, pag. 15.

Tendința la nivel mondial este aceea de întoarcere la natură, de unde și solicitarea sporită a ariilor naturale protejate. Motivațiile de călătorie trebuie să fie analizate în amănunt astfel încât administrațiile arealelor respective să aibă informații precise despre modul în care acestea influențează comportamentul vizitatorilor. Se vor evita în acest fel apariția unor conflicte între diversele categorii de turiști.

4.5. Ariile protejate la nivel mondial

La nivel internațional au fost declarate 108000 arii naturale protejate care acoperă o suprafață de 17246574 km².

Ariile protejate la nivel mondial

Tabelul nr. 4.8.

Categoria de management IUCN	Număr	Pondere (%)	Suprafață (km ²)	Pondere (%)
Ia. Rezervație naturală	13635	12,6	1279265	7,4
Ib. Zonă sălbatică	4867	4,5	1224392	7,1
II. Parc național	12045	11,2	4209346	24,4
III. Monument al naturii	7548	7,0	251328	1,5
IV. Arie de gestionare a habitatelor/speciilor	37737	35,0	4503455	26,1
V. Peisaj terestru-marin protejat	21863	20,2	1389460	8,1
VI. Arie protejată cu resurse gestionate	10305	9,5	4389328	25,4
TOTAL	108000	100	17246574	100

Sursa: World Data Base on Protected Areas

Dintre ariile protejate declarate la nivel mondial, cel mai mare număr aparține categoriei a IV-a. Arie de gestionare a habitatelor/speciilor (37737), cel mai mic număr fiind reprezentat de categoria Ib.Zonă sălbatică (4867).

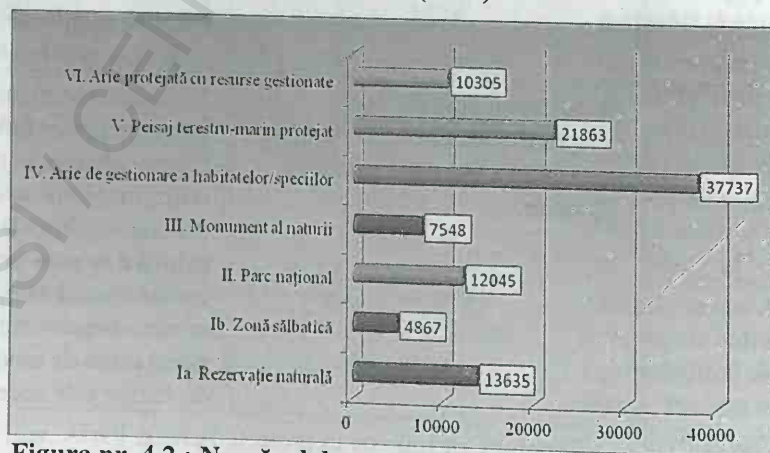

Figura nr. 4.2.: Numărul de arii protejate la nivel mondial, pe categorii IUCN

Din punctul de vedere al suprafeței, cel mai mare procent aparține categoriei VI. Arie protejată cu resurse gestionate (25,4%), iar cel mai mic procent de 8,1% este înregistrat de categoria III. Monument al naturii.

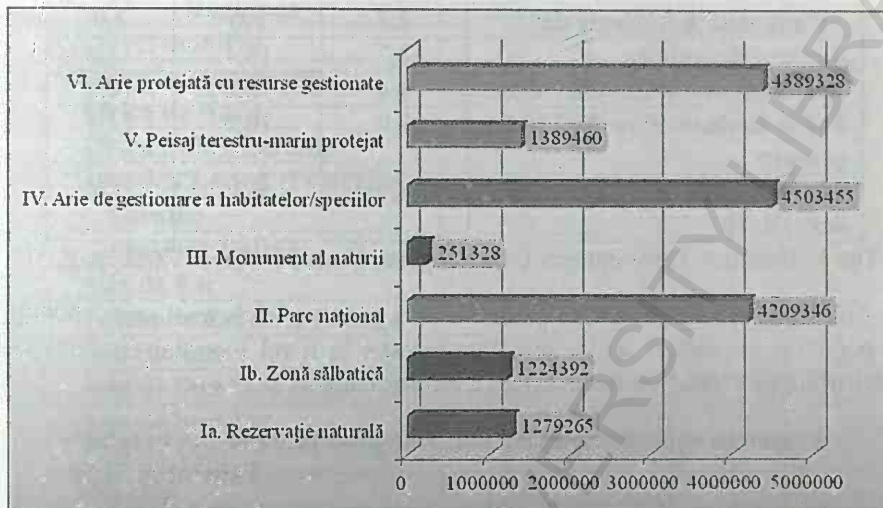

Figura nr. 4.3.: Suprafața ariilor protejate la nivel mondial, pe categorii IUCN

La nivel internațional, ariile naturale protejate se împart în:

- Terestre;
- Marine. Sunt peste 5000 de astfel de areale la nivel mondial, din care 90% sunt de interes național și 10% de interes internațional. Însă, doar 7% din oceanele lumii sunt protejate. Cea mai mare arie naturală protejată marină este declarată „Phoenix Island”, Kiribati-41050000 ha, iar cea mai mică este „Echo Bay Provincial Park”, Canada-0,4 ha.

Ponderea suprafeței ariilor naturale protejate terestre în total

Tabelul nr. 4.9.

-%-

Regiunea	1990	2000	2010
La nivel mondial	8,8	11,3	12,7
Regiuni în dezvoltare	8,8	11,7	13,3
Africa de Nord	3,3	3,7	4,0
Africa SubSahariană	11,1	11,3	11,8
America Latină și Caraibe	9,7	15,3	20,3
Caraibe	9,2	9,9	11,2
America Latină	9,7	15,4	20,4
Asia de Est	12,0	14,9	15,9
Asia de Est fără China	5,8	6,7	7,3
Asia de Sud	5,3	5,9	6,2
Asia de Sud fără India	5,8	6,7	7,3

Asia de Sud-Est	8,7	13,1	13,8
Asia de Vest	3,8	15,3	15,4
Oceania	2,0	3,0	4,9
Caucaz și Asia Centrală	2,7	3,0	3,0
Regiuni dezvoltate	8,7	10,7	11,6
Țările cel mai puțin dezvoltate	9,4	10,0	10,2
Țările în dezvoltare fără ieșire la mare	8,9	10,9	11,3
Statele Insule Mici în dezvoltare	4,0	6,3	7,6

Sursa: The Millennium Development Goals Report, United Nations, 2011, pag. 17

Analizând tabelul nr. 4.9. se poate observa că în perioada analizată (1990-2010) a crescut ponderea suprafeței ariilor protejate terestre la nivel mondial cu 3,9% ceea ce arată intensificarea eforturilor de protejare a biodiversității.

Ponderea suprafeței ariilor naturale protejate marine în total

Tabelul nr. 4.10.

-%-

Regiunea	1990	2000	2010
La nivel mondial	3,1	5,2	7,2
Regiuni în dezvoltare	1,0	2,9	4,0
Africa de Nord	3,1	3,6	4,6
Africa SubSahariană	1,4	3,1	4,0
America Latină și Caraibe	2,7	8,9	10,8
Caraibe	1,1	1,5	2,2
America Latină	3,3	11,8	14,3
Asia de Est	0,8	1,4	1,6
Asia de Est fără China	2,1	2,1	2,3
Asia de Sud	0,9	1,1	1,2
Asia de Sud fără India	0,5	0,6	0,8
Asia de Sud-Est	0,6	1,3	2,1
Asia de Vest	0,7	2,0	2,2
Oceania	0,2	0,6	2,8
Caucaz și Asia Centrală	0,2	0,4	0,4
Regiuni dezvoltate	5,9	8,5	11,5
Țările cel mai puțin dezvoltate	0,9	1,9	3,4
Țările în dezvoltare fără ieșire la mare	0,0	0,0	0,0
Statele Insule Mici în dezvoltare	0,4	1,2	2,8

Sursa: The Millennium Development Goals Report, United Nations, 2011, pag. 18

În ceea ce privește ponderea suprafeței ariilor naturale protejate marine la nivel mondial, se constată că în ultimii 20 de ani, a crescut de aproape 2,5 ori de la 3,1% la 7,2%, însă insuficient cu suprafața totală a zonelor marine valoroase.

Ponderea suprafeței ariilor naturale protejate terestre și marine în total

Tabelul nr. 4.11.

-%-

Regiunea	1990	2000	2010
La nivel mondial	8,1	10,6	12,0
Regiuni în dezvoltare	7,9	10,6	12,2
Africa de Nord	3,3	3,7	4,0
Africa SubSahariană	10,7	11,0	11,5
America Latină și Caraibe	9,0	14,7	19,3
Caraibe	3,3	3,8	4,6
America Latină	9,3	15,1	19,9
Asia de Est	11,5	14,3	15,3
Asia de Est fără China	3,9	11,4	11,6
Asia de Sud	5,0	5,6	5,9
Asia de Sud fără India	5,4	6,2	6,8
Asia de Sud-Est	4,6	7,1	7,8
Asia de Vest	3,5	14,2	14,3
Oceania	0,5	1,1	3,2
Caucaz și Asia Centrală	2,7	3,0	3,0
Regiuni dezvoltate	8,3	10,4	11,6
Țările cel mai puțin dezvoltate	8,9	9,5	9,8
Țările în dezvoltare fără ieșire la mare	8,9	9,5	9,8
Statele Insule Mici în dezvoltare	1,5	2,7	4,2

Sursa: The Millennium Development Goals Report, United Nations, 2011, pag. 17

Pe ansamblu, suprafața ariilor naturale protejate (terestre și marine) a crescut din anul 1990 până în anul 2010 de la 8,1% la 12,0%, adică cu 3,9%.

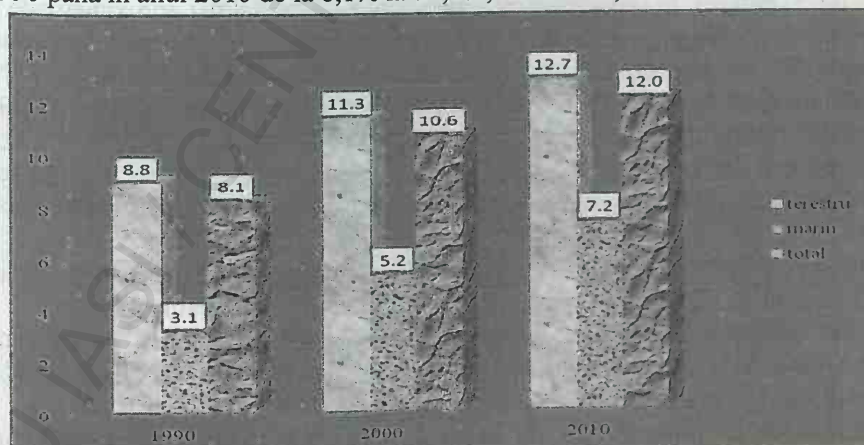

Figura nr. 4.4. Ponderea suprafeței ariilor naturale protejate, pe total și pe categorii, la nivel mondial

Ponderea suprafeței ariilor naturale protejate terestre în total este de fiecare dată mai mare, respectiv în anii 1990, 2000 și 2010, comparativ cu cea a ariilor naturale protejate marine.

Cele mai mari arii protejate, top 20, se regăsesc în anexa 2.

4.6. Ariile naturale protejate din România

România este caracterizată de un **nivel ridicat al biodiversității** manifestată intraspecific și interspecific, atât din punctul de vedere al numărului de specii, al habitatelor cât și al ecosistemelor pe care le formează. Ecosistemele naturale și seminaturale din România reprezintă aproximativ 47% din suprafața țării. Ca urmare a studiilor efectuate prin Programul CORINE Biotops, au fost identificate și caracterizate un număr de 783 tipuri de **habitate** (13 habitate de coastă, 89 de zone umede, 196 de pajiști, 206 de pădure, 54 de mlaștină, 90 de stâncării/nisipuri și 135 agricole) în 261 de zone analizate de pe întreg teritoriul țării. Au fost identificate, de asemenea, 44 **zone de importanță avifaunistică**, cu o suprafață totală de 6 557 km², reprezentând 3% din suprafața țării. Nivelul ridicat al diversității habitatelor reflectă și un nivel ridicat al **diversității speciilor de floră și faună**. Pe teritoriul României au fost identificate 3 700 specii de plante, din care până în prezent 23 sunt declarate monumente ale naturii, 74 sunt extinse, 39 periclitate, 171 vulnerabile și 1 253 rare. O proporție semnificativă (aproximativ 60 %) este reprezentată de către speciile caracteristice pajiștilor alpine și subalpine, pășunilor și fânețelor montane. Există, de asemenea, un număr de 600 specii de alge și peste 700 specii de plante marine și costiere. **Speciile endemice** reprezintă 4%. În ceea ce privește **fauna**, au fost identificate 33 792 de specii, din care 33 085 nevertebrate și 707 vertebrate (191 specii de pești, 20 specii de amfibieni, 30 specii de reptile, 364 specii de păsări și 102 specii de mamifere). Dintre acestea, 55 sunt periclitate (11 specii de pești, 3 specii de amfibieni, 4 specii de reptile, 18 specii de păsări și 19 specii de mamifere), 69 sunt vulnerabile (16 specii de pești, 9 specii de amfibieni, o specie de reptile, 17 specii de păsări și 26 specii de mamifere) și 24 sunt rare (11 specii de pești și 13 specii de mamifere). În urma inventarierilor, a rezultat un număr aproximativ de 5 600 de urși bruni (60% din populația europeană de urși bruni – *Ursus arctos*), aproximativ 3 000 de lupi (40% din populația europeană de lupi – *Canis lupus*) și 1 500 de râși (40% din populația europeană de râși – *Lynx lynx*), aceste specii fiind un simbol al vieții sălbatice și al habitatelor naturale, care pot fi folosite și pentru a repopula alte zone din Europa, care au cunoscut un regres al acestor specii. Zimbrul, animal rar, ocrotit de lege, a dispărut din pădurile țării noastre de mai bine de un secol și trăiește astăzi numai în rezervații.

În anul 2010, au fost inventariate 8009 exemplare de urs brun, 4636 exemplare de lup, 2272 exemplare de râs eurasiatic și 9012 exemplare de pisică sălbatică.

Prin aderarea la Uniunea Europeană, peste 3000 de perechi de pelicani din România (peste 80% din efectivul european) vor fi protejate prin Directiva Uniunii Europene privind păsările.

Ecosistemele naturale și semi-naturale acoperă 47% din teritoriul țării. Au fost identificate și caracterizate 783 tipuri de habitate (13 habitate de coastă, 143 habitate specifice zonelor umede, 196 habitate specifice pășunilor și fânețelor, 206 habitate

forestiere, 90 habitate specifice dunelor și zonelor stâncoase și 135 habitate specifice terenurilor agricole) în 261 de zone analizate la nivelul întregii țări.

Habitatele din România sunt caracterizate de o anumită compoziție a florei și a faunei, componente ale biocenozelor și sunt influențate de diferiți factori climatici sau edafici. Influențele climatice ale zonelor aride din partea estică, la cele oceanice din partea vestică a țării, precum și diferențele climatice între câmpie și munte impuse de altitudinea reliefului, au determinat apariția unui mare număr de habitate. Alt factor care determină marea varietate de habitate din România este reprezentat de compoziția chimică a rocilor din substrat (sol, subsol).

Teritoriul României cuprinde, într-o proporție relativ egală, cele trei unități geografice – de câmpie, de deal și de munte, cu o diversitate mare de condiții pedo-climatice și hidrologice ce diferențiază un număr de circa 52 de eco-regiuni cu o varietate de ecosisteme terestre, acvatice - specifice zonelor de coastă și de litoral ale Mării Negre, zonelor de stepă, silvostepă, deal, munte, lacurilor, cursurilor de apă și luncilor acestora, zonelor secetoase sau a celor umede, inclusiv celor specifice Deltei Dunării. Țara noastră are un patrimoniu natural unic, alcătuit din munții Carpați (65% din eco-regiunea carpatică), precum și din una dintre cele mai importante zone umede din Europa, și anume Delta Dunării (a doua ca mărime în Europa). Trebuie menționat că România deține 30% din speciile de carnivore din Europa și, de asemenea, aproximativ 300 000 ha de păduri virgine.

În ceea ce privește **ariile naturale protejate**, dintre statele membre ale Uniunii Europene, România deține cea mai mare diversitate biogeografică (cinci regiuni biogeografice din cele 11 europene și anume alpină (23%), continentală (53%), panonică (6%), stepică (17%) și pontică (1%)), aceasta aflându-se, în majoritate, într-o stare favorabilă de conservare.

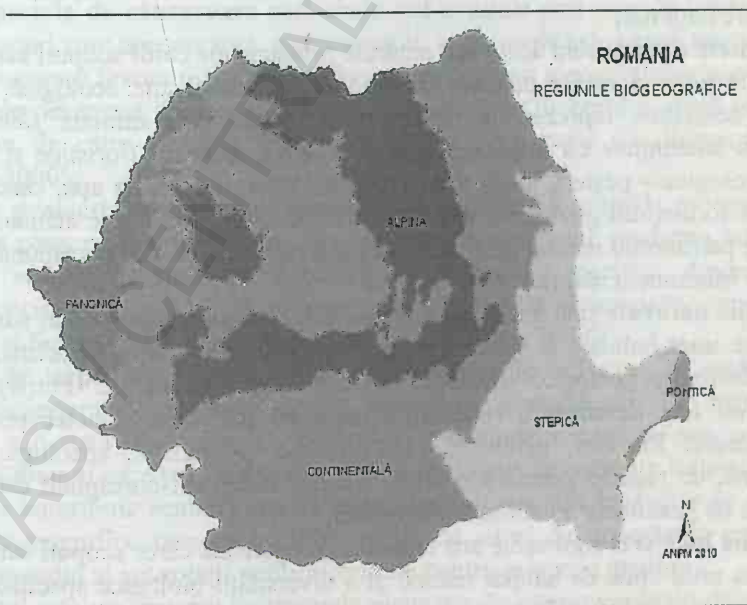

Figura nr. 4.5. Regiunile biogeografice ale României

De asemenea, datorită poziției geografice a României, flora și fauna prezintă influențe asiatice dinspre nord, mediteraneene dinspre sud și componente continentale europene dinspre nord-vest.

În România, în conformitate cu Legea nr. 49/2011 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, **ariile protejate** reprezintă „*zone terestre și/sau acvatice în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care au un regim special de protecție și conservare, stabilit conform prevederilor legale*”.

În acord cu Ordonanța de urgență menționată anterior, scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate ce compun rețeaua națională de arii protejate sunt următoarele:

- a) **Rezervațiile științifice** sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor habitate naturale terestre și/sau acvatice, cuprinzând elemente reprezentative de interes științific sub aspect floristic, faunistic, geologic, speologic, paleontologic, pedologic sau de altă natură. Ele corespund categoriei I I.U.C.N. - Rezervație Naturală Strictă;
- b) **Parcurile naționale** sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor eșantioane reprezentative pentru spațiul biogeografic național, cuprinzând elemente naturale cu valoare deosebită sub aspect fizico-geografic, floristic, faunistic, hidrologic, geologic, paleontologic, speologic, pedologic sau de altă natură, oferind posibilitatea vizitării în scopuri științifice, educative, recreative și turistice. Elementele cu valoare deosebită de pe cuprinsul parcurilor naționale pot fi delimitate și puse sub un regim strict de protecție ca rezervații științifice. Ele corespund categoriei II I.U.C.N. - Parc național;
- c) **Monumentele naturii** sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor elemente naturale cu valoare și semnificație ecologică, științifică, peisagistică deosebite, reprezentate de specii de plante sau animale sălbatice rare, endemice sau amenințate cu dispariția, arbori seculari, asociații floristice și faunistice, fenomene geologice - peșteri, mărimi de eroziune, chei, cursuri de apă, cascade și alte manifestări și formațiuni geologice, depozite fosilifere, precum și alte elemente naturale cu valoare de patrimoniu natural prin unicitatea sau raritatea lor. Ele corespund categoriei III I.U.C.N. - Monument natural;
- d) **Rezervațiile naturale** sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor habitate și specii naturale importante sub aspect floristic, faunistic, forestier, hidrologic, geologic, speologic, paleontologic, pedologic. Potrivit scopului pentru care au fost desemnate, rezervațiile naturale pot avea caracter predominant: botanic, zoologic, forestier, geologic, paleontologic, peisagistic, speologic, de zonă umedă, marină, de resurse genetice și altele. Aceste rezervații corespund categoriei IV I.U.C.N.-Arie de gestionare a habitatelor/speciilor;
- e) **Rezervațiile biosferei** sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor zone de habitat natural și a diversității biologice specifice. Dacă în perimetrul rezervațiilor biosferei sunt cuprinse și situri naturale ale patrimoniului universal, managementul rezervației se realizează cu respectarea prevederilor Convenției privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural, de sub egida UNESCO. Pentru

asigurarea protecției și conservării unor zone de habitat natural și a diversității biologice specifice, precum și pentru valorificarea resurselor naturale disponibile, potrivit cerințelor de consum ale populațiilor locale și în limitele potențialului biologic natural de regenerare a acestor resurse, în cuprinsul rezervațiilor biosferei se pot delimita zone cu regim diferențiat de protecție ecologică, de conservare și de valorificare a resurselor, după cum urmează:

1. *zone strict protejate*, având regimul de protecție și conservare al rezervațiilor științifice;

2. *zone tampon*, cu rol de protecție a zonelor strict protejate și în care sunt admise activități limitate de valorificare a resurselor disponibile, în conformitate cu autorizațiile date de administrația rezervației;

3. *zone de reconstrucție ecologică*, în care se realizează măsuri de refacere a mediului deteriorat;

4. *zone de dezvoltare durabilă*, valorificabile economic prin practici tradiționale sau noi, ecologic admise, în limitele capacității de regenerare a resurselor;

f) Zonele umede de importanță internațională sunt acele arii naturale protejate al căror scop este asigurarea protecției și conservarea siturilor naturale cu diversitate biologică specifică zonelor umede;

g) Siturile naturale ale patrimoniului natural universal sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor zone de habitat natural în cuprinsul cărora există elemente naturale a căror valoare este recunoscută ca fiind de importanță universală. Managementul siturilor naturale ale patrimoniului natural universal se realizează în conformitate cu regulamentele și planurile proprii de protecție și conservare, cu respectarea prevederilor Convenției privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural, de sub egida UNESCO;

h) Ariile speciale de conservare sunt acele arii naturale protejate de interes comunitar ale căror scopuri sunt conservarea, menținerea și, acolo unde este cazul, readucerea într-o stare de conservare favorabilă a habitatelor naturale și/sau a populațiilor speciilor pentru care situl este desemnat. Se desemnează prin hotărâre a Guvernului, după recunoașterea statutului lor de către Comisia Europeană și vor face parte din Rețeaua europeană "NATURA 2000";

i) Ariile de protecție specială avifaunistică sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt conservarea, menținerea și, acolo unde este cazul, readucerea într-o stare de conservare favorabilă a speciilor de păsări și a habitatelor specifice, desemnate pentru protecția speciilor de păsări migratoare sălbatice. Sunt desemnate prin hotărâre a Guvernului și fac parte din Rețeaua europeană "NATURA 2000";

j) Siturile de importanță comunitară reprezintă acele arii care, în regiunea sau în regiunile biogeografice în care există, contribuie semnificativ la menținerea sau restaurarea la o stare de conservare favorabilă a habitatelor naturale sau a speciilor de interes comunitar și care pot contribui astfel semnificativ la coerența Rețelei "NATURA 2000" și/sau contribuie semnificativ la menținerea diversității biologice în regiunea ori regiunile biogeografice respective. Propunerile de situri de importanță comunitară se stabilesc prin ordin al autorității publice centrale pentru protecția mediului;

k) Geoparcul este un teritoriu ce cuprinde elemente de interes geologic deosebit, alături de elemente de interes ecologic, arheologic, istoric și cultural. Managementul unui geoparc se realizează în conformitate cu strategia de dezvoltare teritorială identificată și

în conformitate cu recomandările UNESCO și Cartei Rețelei Europene a Geoparcurilor. Geoparcul reprezintă un concept lansat și susținut de UNESCO, în parteneriat cu Rețeaua Europeană a Geoparcurilor. La nivel mondial a fost creată Rețeaua Globală (UNESCO) a Geoparcurilor. Recunoașterea internațională a funcționării unui geoparc și acceptarea lui în aceste structuri se face în acord cu reglementările stabilite de UNESCO și de Carta Rețelei Europene a Geoparcurilor.

Deci, în România sunt desemnate următoarele categorii de arii naturale protejate:

- **de interes național:** rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale;
- **de interes internațional:** situri naturale ale patrimoniului natural universal, geoparcuri, zone umede de importanță internațională, rezervații ale biosferei;
- **de interes comunitar sau situri "Natura 2000":** situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică;
- **de interes județean sau local:** stabilite numai pe domeniul public/privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz.

Ariile naturale protejate din România, în perioada 2008-2010

Tabelul nr. 4.12.

Categorii de arii naturale protejate	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Pondere în total la nivelul anului 2010
	-număr-			(%)
Rezervații științifice	77	77	79	5,70
Parcuri naționale	13	13	13	0,93
Monumente ale naturii	230	230	230	16,60
Rezervații naturale	661	661	661	47,70
Parcuri naturale	14	14	14	1,01
Rezervații ale biosferei	3	3	3	0,22
Zone umede de importanță internațională	5	6	5	0,35
Arii de protecție specială avifaunistică	108	108	108	7,79
Situri de importanță comunitară	273	273	273	19,70
TOTAL	1384	1385	1386	100

Sursa: prelucrare după România în cifre 2011, Institutul Național de Statistică, București, 2011

Analizând tabelul anterior se observă că declararea unor noi arii naturale protejate în România nu reprezintă o preocupare a forurilor competente deoarece în perioada

analizată, respectiv 2008-2010, numărul ariilor naturale protejate a crescut doar cu 2 arii protejate, respectiv rezervațiile științifice.

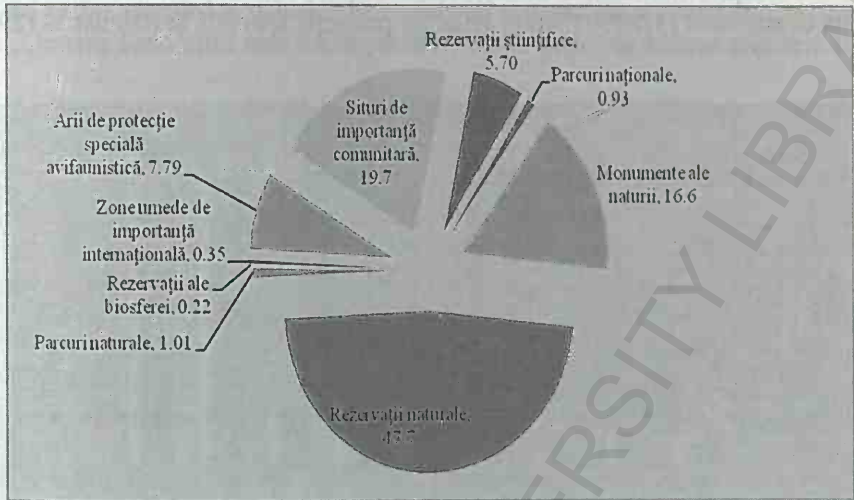

Figura nr. 4.6.: Distribuția procentuală a ariilor naturale protejate din România, în anul 2010 (%)

În ceea ce privește ponderea în total, la nivelul anului 2010, se poate observa că cele mai numeroase sunt rezervațiile naturale (47,70%) iar cele mai puține sunt Rezervațiile Biosferei (0,22%), acestea fiind însă mult mai valoroase decât celelalte categorii prezentate.

Suprafața ariilor naturale protejate din România, în perioada 2008-2010
Tabelul nr. 4.13.

Categorii de arii naturale protejate	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Pondere în total la nivelul anului 2010
	Suprafața –ha-			(%)
Rezervații științifice	310232	310232	310536	3,34
Parcuri naționale	315857	316271	316271	3,40
Monumente ale naturii	96228	96228	84448	0,91
Rezervații naturale	308031	308031	273056	2,94
Parcuri naturale	737428	763894	763894	8,21
Rezervații ale biosferei	664446	664446	664446	7,14
Zone umede de importanță internațională	616571	616571	616571	6,62
Arii de protecție specială avifaunistică	2992798	2988713	2988713	32,13
Situri de importanță comunitară	3284092	3284092	3284092	35,31
TOTAL	9325683	9348478	9302027	100

Sursa: România în cifre 2011, Institutul Național de Statistică, București, 2011

Din punctul de vedere al suprafeței ocupate, ariile naturale protejate din România nu prezintă evoluții semnificative în perioada analizată, cele mai întinse fiind siturile de importanță comunitară (3284092 ha) și ariile de protecție specială avifaunistică (2988713 ha).

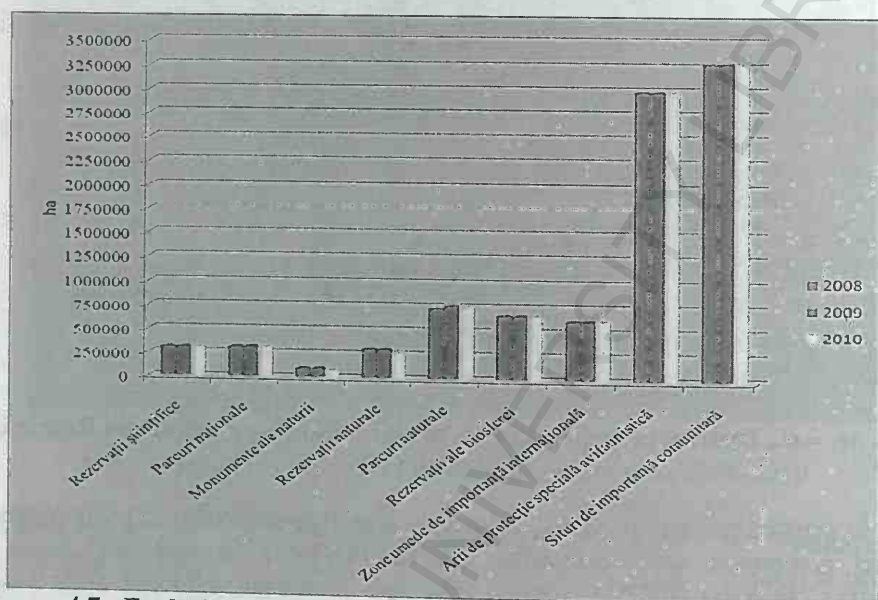

Figura nr. 4.7.: Evoluția suprafeței ocupate de ariile naturale protejate din România în perioada 2008-2010

Monumentele naturii sunt cele care ocupă cele mai mici suprafețe (84448 ha) deoarece ele sunt reprezentate de specii de floră și faună în principal precum capra neagră, garofița Pietrei Craiului, floarea de colț etc..

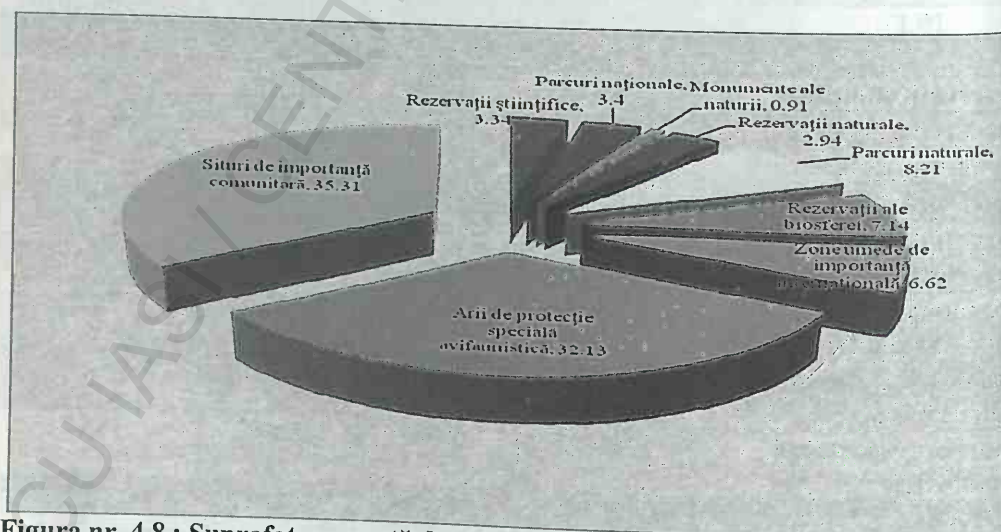

Figura nr. 4.8.: Suprafața ocupată de ariile protejate din România în anul 2010 (%)

Din punctul de vedere al distribuției procentuale a suprafeței ocupate de ariile naturale protejate, parcurilor naționale le aparține doar 3,4% chiar dacă acestea sunt în număr de 13 iar parcurilor naturale le revine un procent de aproape trei ori mai mare (8,21%), acestea fiind mult mai întinse deoarece, din punct de vedere numeric sunt doar 14.

În conformitate cu **categoriile de management IUCN** ale ariilor naturale protejate, în România există un număr de⁴⁶:

- 79 arii naturale protejate de interes național încadrate în categoria Ia;
- 13 arii naturale protejate de interes național încadrate în categoria II;
- 230 arii naturale protejate de interes național încadrate în categoria III;
- 661 arii naturale protejate de interes național încadrate în categoria IV;
- 16 arii naturale protejate de interes național încadrate în categoria V.

În anul 2010 au fost desemnate trei noi arii naturale protejate și anume:

1. Parcul natural Cefa se află la granița României cu Ungaria și are 5003,80 ha;
2. Rezervația științifică Insulele Prundu cu Păsări inclusă în Rezervația Biosferei Delta Dunării;
3. Rezervația științifică Ceaplace inclusă în Rezervația Biosferei Delta Dunării.

Rezervațiile Biosferei din România

Tabelul nr. 4.14.

Rezervații ale Biosferei	Anul 2000	Anul 2005	Anul 2006	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	% în total suprafață Rezervații ale Biosferei în anul 2010
	-ha-							%
Delta Dunării	580000	580000	580000	580000	580000	580000	580000	87,29
Retezat	55000	38047	38047	38047	38047	38047	38047	5,73
Rodna	46399	46399	46399	46399	46399	46399	46399	6,98
TOTAL	679000	664446	664446	664446	664446	664446	664446	100

Sursa: România în cifre 2011, Institutul Național de Statistică, București, 2011

Dintre cele trei Rezervații ale Biosferei din România, Delta Dunării ocupă 580000 ha (declarată în anul 1990) și se află în coordonarea directă a Ministerului Mediului și Pădurilor. Retezatul ocupă 38 047 ha (declarat în 1979) iar Pietrosul Mare (Rodnei) - 47304 ha (declarat în 1979). Acestea două din urmă sunt luate în calcul din punctul de vedere al suprafeței și în cazul parcurilor naționale, ele încadrându-se și în această categorie. Mai trebuie precizat faptul că în cazul Rodnei și Retezatului suprafața parcului național coincide cu cea a rezervației biosferei.

⁴⁶ Raport anual privind starea mediului în România anul 2010, Ministerul Mediului și Pădurilor, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, București, 2011, pag. 125

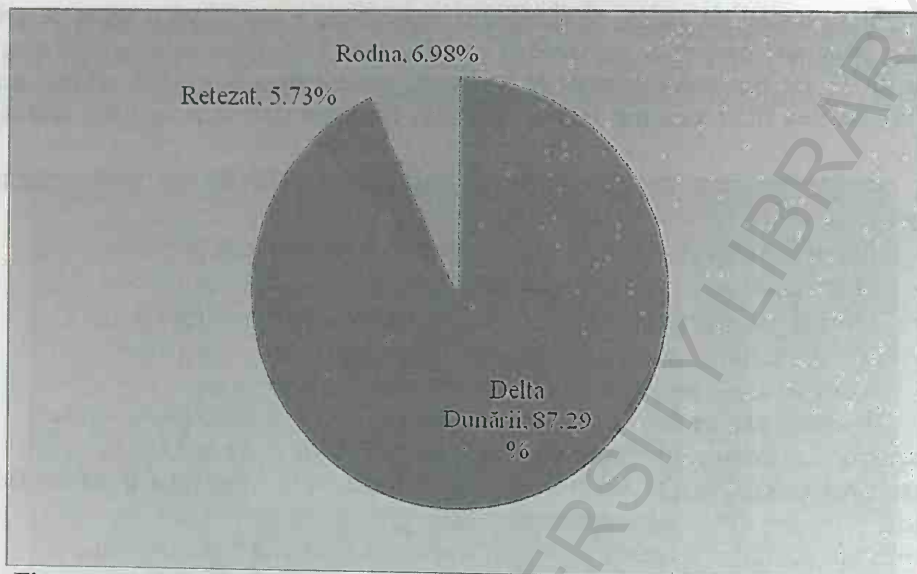

Figura nr. 4.9.: Distribuția procentuală a suprafeței ocupate de Rezervațiile Biosferei din România (%)

Rezervația Biosferei Delta Dunării este cea mai întinsă dintre cele trei declarate în România (87,29%), urmată de Rodna (6,98%) și Retezat (5,73%).

Parcurile naționale din România

Tabelul nr. 4.15.

Parcuri naționale	Anul declarării	Administrația	Anul 2000	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	% în total suprafață parcuri naționale în anul 2010
			ha		%			
Retezat	1935	Romsilva	38047	38047	38047	38117	38117	12,05
Rodna	1990	Romsilva	46399	46399	46399	47207	47207	14,93
Domogled - Valea Cernei	1990	Romsilva	60100	60100	60100	61190	61190	19,35
Cheile Nerei - Beușnița	1990	Romsilva	37100	37100	37100	36707	36707	11,61
Semenic - Cheile Carașului	1990	Romsilva	36664	36665	36665	36220	36220	11,45
Ceahlău	1995	Consiliul Județean Neamț	8396	8396	8396	7739	7739	2,45
Cozia	1981	Romsilva	17100	17100	17100	16721	16721	5,29
Călimani	1990	Romsilva	24041	24041	24041	23915	23915	7,56
Piatra Craiului	1990	Romsilva	14800	14800	14800	14781	14781	4,67
Cheile Bicazului - Hășmaș	1990	Romsilva	6575	6575	6575	6933	6933	2,19
Munții Măcinului	2000	Romsilva	11321	11321	11321	11114	11114	3,51

Buila-Vânturarița	2004	Romsilva	-	4186	4186	4491	4491	1,42
Defileul Jiului	2005	Romsilva	-	11127	11127	11136	11136	3,52
TOTAL	-	-	333206	315857	315857	316271	316271	100

Sursa: România în cifre 2011, Institutul Național de Statistică, București, 2011, Planurile de Management și site-urile oficiale ale parcurilor naționale din România

Analizând tabelul anterior, putem observa că din cele 13 parcuri naționale, Domogled-Valea Cernei deține cel mai mare procent (19,35%) din total din punctul de vedere al suprafeței ocupate, urmat de Munții Rodnei (14,93%) și Retezat (12,05%). Pondereea cea mai mică aparține Parcului național Buila-Vânturarița (1,42%). Romsilva este administratorul a 12 din cele 13 parcuri naționale.

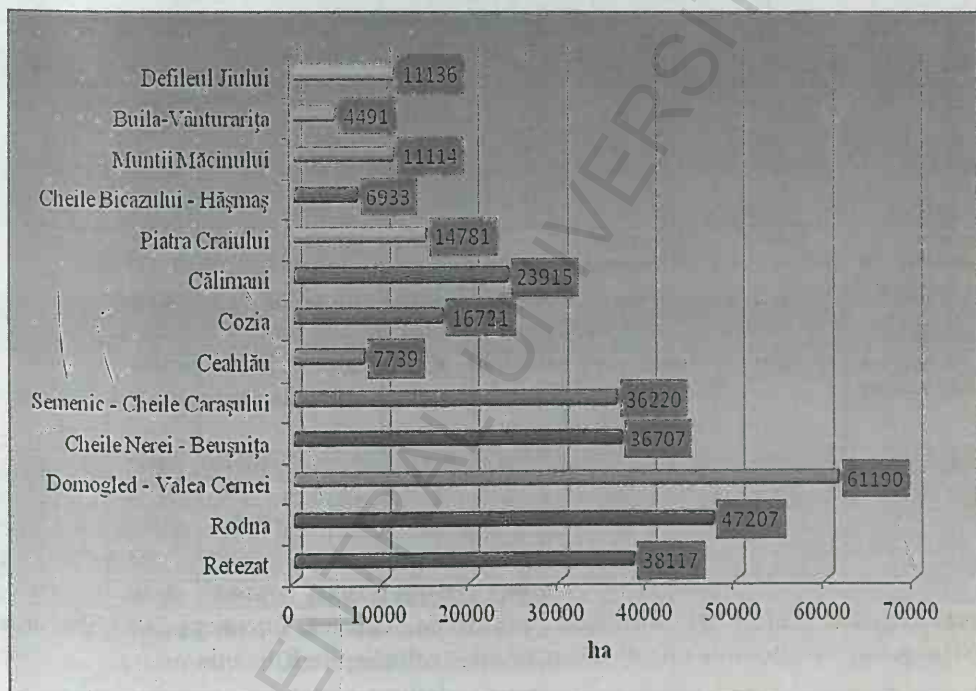

Figura nr. 4.10.: Suprafața ocupată de parcurile naționale din România în anul 2010

Parcurile naționale Domogled-Valea Cernei și Buila-Vânturarița se află la poli opuși din punctul de vedere al mărimii, respectiv 61190 ha și 4491 ha.

Parcurile naturale din România

Tabelul nr. 4.16.

Parcuri naturale	Anul declarării	Administrația	Anul 2000	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	% în total suprafață parcuri naturale în anul 2010
			ha		%			
Grădiștea Muncelului - Cioclovina	2000	Romsilva	10000	10000	10000	38116	38116	4,99
Porțile de Fier	2000	Romsilva	115656	115656	115656	128196	128196	16,78
Munții Apuseni	1990	Romsilva	75784	75784	75784	76022	76022	9,95
Balta Mică a Brăilei	1979	Romsilva	17529	17529	17529	20460	20460	2,68
Bucegi	1990	Romsilva	32663	32663	32663	32598	32598	4,28
Munții Maramureșului	2004	Romsilva	-	148850	148850	133419	133419	17,47
Vânători - Neamț	2003	Romsilva	-	30818	30818	30841	30841	4,04
Geoparcul Platoul Mehedinți	2004	Consiliul Județean Mehedinți	-	106000	106000	106492	106492	13,94
Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	2004	Universitatea din București	-	102392	102392	100487	100487	13,15
Lunca Mureșului	2004	Romsilva	-	17166	17166	17355	17355	2,27
Lunca Joasă a Prutului Inferior	2004	Agenția de Protecția Mediului Galați	-	8247	8247	7261	7261	0,95
Comana	2004	Romsilva	-	24963	24963	24965	24963	3,27
Putna-Vrancea	2004	Romsilva	-	38204	38204	38190	38190	4,99
Defileul Mureșului Superior	2007	Romsilva	-	9156	9156	9494	9494	1,24
TOTAL	-	-	218969	737428	737428	763894	763894	100

Sursa: România în cifre 2011, Institutul Național de Statistică, București, 2011, Planurile de Management și site-urile oficiale ale parcurilor naturale din România

Dintre cele 14 parcurile naturale declarate pe teritoriul României, Munții Maramureșului dețin cel mai mare procent (17,47%) din punctul de vedere al suprafeței ocupate, urmați de Porțile de Fier (16,78%) și Geoparcul Platoul Mehedinți (13,94%). În cazul a 11 din cele 14 parcuri naturale ale țării noastre, Romsilva este cea care le administrează.

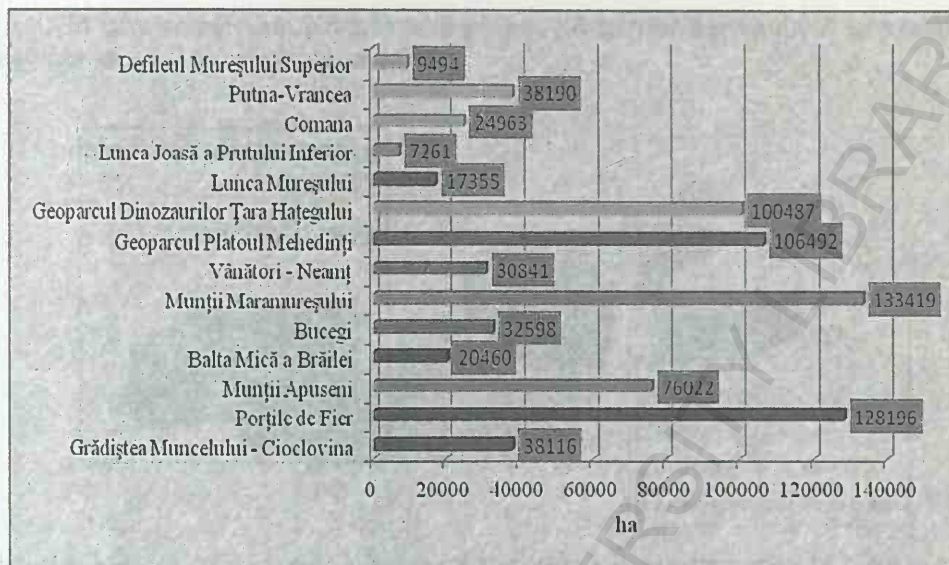

Figura nr. 4.11.: Suprafața ocupată de parcurile naturale din România în anul 2010

Munții Maramureșului dețin supremația din punctul de vedere al suprafeței ocupate de parcurile naturale din România cu 133419 ha. În același timp, Lunca Joasă a Prutului Inferior este parc natural cu cea mai mică suprafață din România cu 7261 ha.

De asemenea, Romsilva are în custodie, prin Direcțiile silvice, peste 200 de rezervații și monumente ale naturii aflate în fond forestier.

La nivel județean, diverse consilii județene declară prin hotărâri ale Consiliilor județene arii naturale protejate de importanță locală, județeană precum este cazul județului Sibiu. Aici întâlnim Parcul Natural Cindrel cu o suprafață de 9873,9 ha, Parcul Natural Dumbrava Sibiului cu o suprafață de 993 ha și Parcul Natural Golul alpin Făgăraș cu o suprafață de 6989 ha. Însă, aceste arii protejate nu sunt luate în calcul în statisticile naționale deoarece ele nu sunt de importanță națională ci doar locală, nefiind declarate printr-un act normativ al Guvernului sau Parlamentului.

În România, habitatele naturale și speciile sălbatice au fost inventariate prin utilizarea a două tipuri de baze de date: baza BIMS (Sistemul de Management al Informației privind Biodiversitatea) și a bazei EMERALD (stabilită sub Convenția de la Berna) compatibilă cu „Natura 2000”.

Structura funcțională a ariilor naturale protejate din România din punctul de vedere al suprafeței ocupate este următoarea⁴⁷:

- 42% parcurile naturale;
- 32% Rezervația Biosferei Delta Dunării;
- 17% parcurile naționale;
- 9% rezervații și monumente.

⁴⁷ http://assets.panda.org/downloads/anexa1_descr_ariiprot_mnp.pdf

Figura nr. 4.12.: Repartizarea procentuală a suprafeței ocupate de principalele arii naturale protejate din România

Sursa: http://assets.panda.org/downloads/anexa1_descr_ariiprot_rnp.pdf

Astfel, din cele 1,6 milioane de hectare de arii naturale protejate de interes național, majoritară este Regia Națională a Pădurilor-Romsilva care administrează 836 150 hectare din care 296 334 ha parcuri naționale și 539 816 parcuri naturale și Rezervația Biosferei Delta Dunării cu 580 000 hectare.

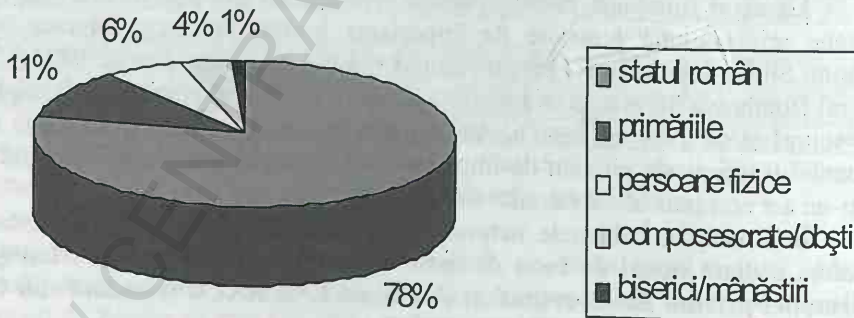

Figura nr. 4.13.: Structura de proprietate a parcurilor naționale și naturale din România

Sursa: http://assets.panda.org/downloads/anexa1_descr_ariiprot_rnp.pdf

În ceea ce privește proprietatea asupra parcurilor naționale și naturale din țara noastră, situația este următoarea⁴⁸:

- 78% statul român;
- 11% primării;
- 6% persoane fizice;
- 4% composesorate/obști;
- 1% biserici/mănăstiri.

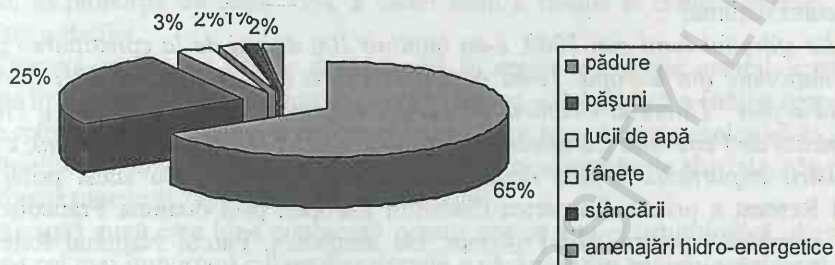

Figura nr. 4.14.: Modul de utilizare a terenului în parcurile naturale și naționale din România

Sursa: http://assets.panda.org/downloads/anexa1_desc_rariiprot_rnp.pdf

Peste jumătate din suprafața parcurilor naționale și naturale are ca mod de folosință a terenului pădurea cu un procent de 65%, urmată de pășuni cu 25%, restul de 10% aparținând fânețelor, stâncăriilor, lacuri, râuri, amenajări hidro-energetice etc.⁴⁹

Diploma Europeană pentru arii protejate se acordă pentru arealele naturale sau semi-naturale protejate adecvat, de un interes european excepțional din punctul de vedere al conservării diversității biologice, geologice sau a peisajului și administrate într-un mod exemplar. Diploma Europeană reprezintă o contribuție importantă la Rețeaua Ecologică Pan-Europeană.

Diploma Europeană pentru arii protejate a fost acordată până acum Rezervației Biosferei Delta Dunării (2000), Parcului Național Piatra Craiului (2007) și Parcului Național Retezat (2009).

În cadrul Întrunirii grupului de specialiști privind **Diploma europeană pentru ariile naturale protejate**, eveniment desfășurat la Strasbourg, în perioada 23-24 ianuarie 2006, în urma analizei documentației depuse, s-a luat hotărârea de a se recomanda Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei acordarea Diplomei Europene pentru **Parcul Național Piatra Craiului**. Ulterior, în data de 24 mai 2007, Parcul Național Piatra Craiului a primit Diploma Europeană pentru Arii Protejate. Distincția oferită de Consiliul Europei plasează parcul sub patronajul instituției europene. "Această distincție europeană recunoaște nu doar calitatea unui anumit sit, ci și eficiența sistemului de

⁴⁸ http://assets.panda.org/downloads/anexa1_desc_rariiprot_rnp.pdf

⁴⁹ Idem

protecție și managementul aplicat. Totodată, obligă autoritățile locale pentru continuarea unui management performant al parcului, atât în protejarea zonei, cât și în promovarea acestuia. Este o diplomă rară, care a mai fost acordată pentru 68 de zone din Europa în ultimii 30 ani” a declarat Robert Palmer, Directorul Direcției de Cultură, Patrimoniu Cultural și Natural a Consiliului Europei, după înmânarea diplomei. Acordarea și menținerea diplomei este condiționată de respectarea a două recomandări care se referă la o mai bună gestionare a deșeurilor și la un management mai eficient al pădurilor de pe raza parcului național⁵⁰.

La sfârșitul lunii mai 2009, s-au împlinit 100 de ani de la constituirea primelor parcuri naționale din Europa. Tema pentru cea de-a cincea ediție a Zilei Europene a parcurilor a fost “Tineretul - viitorul parcurilor noastre”. Ziua Europeană a Parcurilor a fost lansată de Federația Europeană a Parcurilor (EUROPARC Federation), cu scopul de a ilustra importanța ariilor naturale protejate europene. Cu acest prilej, Parcul Național Retezat a primit din partea Consiliul Europei, prin doamna Francoise Bauer, diploma europeană pentru Arii Protejate. De asemenea, Parcul Național Retezat este singurul din țară care a fost selectat de Fundația New7Wonders pentru a se califica între cele șapte minuni naturale ale lumii. Din păcate, Retezatul s-a calificat până în semifinale, nereușind să pătrundă printre cele 21 de finaliste.

Se adaugă și **certificarea Parcului Național Retezat drept arie protejată de importanță europeană Pan Parks.**

În 8 noiembrie 2006, Guvernul României a aprobat Hotărârea de Guvern privind încadrarea unor arii naturale protejate în categoria zonelor umede de importanță internațională – **sit-uri Ramsar**. Convenția asupra zonelor umede semnată la Ramsar, în Iran, în 1971, este un tratat interguvernamental care stabilește cadrul acțiunilor naționale și cooperării internaționale pentru conservarea și utilizarea rațională a zonelor umede și a resurselor pe care acestea le oferă. În prezent, există 150 de părți contractante care au înscris pe lista Ramsar peste 1600 zone umede de importanță internațională, având o suprafață totală de 145 milioane de hectare.

Desemnarea unei zone umede ca sit Ramsar este o recunoaștere a importanței acestor zone ca resurse de mare valoare economică, naturală, științifică și a rolului lor multiplu în menținerea calității mediului prin controlul inundațiilor, aprovizionarea stratului subteran de apă, stabilizarea țărmurilor și protecția împotriva furtunilor, retenția nutrienților și sedimentelor, atenuarea schimbărilor climatice, purificarea apei, menținerea biodiversității. Țările semnatare ale Convenției trebuie să țină cont de angajamentele luate pe plan internațional, privind conservarea și gestionarea rațională a acestor zone.

Pe teritoriul României au fost declarate până acum cinci situri RAMSAR (Zonă umedă de importanță internațională): Rezervația Biosferei Delta Dunării (1991), Parcul Natural Balta Mică a Brăilei (2001), Lunca Mureșului (2006), Complexul piscicol Dumbrăvița (județul Brașov) (2006) și Lacul Techirghiol (2006).

Insula Mică a Brăilei este o rezervație complexă, situată în vestul și sud - vestul Băltii Brăilei, între Dunăre la vest și brațul Valciu la est fiind parte integrantă a Sistemului Dunării Inferioare. Acest sit este un complex regional de sisteme ecologice ce include: 2 ecoregiuni, 16 tipuri majore de componente (complexe locale), cel puțin 67 tipuri de

⁵⁰ <http://www.pcr.ai.ro/static/diploma.html>

ecosisteme și 35 compartimente abiotice și module trofodinamice în structura ecosistemelor, ce asigură menținerea a peste 1688 specii de plante și 3735 specii de animale.

Parcul integrează deci toate cele 10 ostroave situate între brațele Dunării: Vărsătura, Popa, Crăcănel (Chiciul), Orbul, Calia (Lupului), Fundu Mare, Arapu, precum și brațele adiacente ale Dunării. Se poate spune că este o deltă interioară pe traseul inferior al Dunării de Jos.

Este singura zonă rămasă în regim hidrologic natural (zonă inundabilă), după îndiguirea, în proporție de circa 75%, a fostei Bălți a Brăilei și crearea incintei agricole Insula Mare a Brăilei.

Datorită atributelor sale – zonă umedă în regim hidrologic natural, complex de ecosisteme în diferite stadii succesionale și zona tampon – Balta Mică a Brăilei reprezintă un sistem de referință a fostei delte interioare și baza pentru reconstrucția ecologică în Sistemul Dunării Inferioare. Din suprafața totală, circa 53,6% o ocupă pădurile aluviale, 6% pășunile, 12,84% zonele umede și 27,5% lacurile (iezere, bălți)⁵¹.

Această zonă este bine cunoscută pentru importanța ei ornitologică, deoarece se situează pe cel mai important culoar de migrație a păsărilor din bazinul inferior al Dunării de Jos, la jumătatea rutelor de migrație între locurile de cuibărit din nordul Europei și refugiile de iernat din Africa. A fost observat un mare număr de păsări, dintre care 169 specii protejate pe plan internațional, prin Convențiile de la Berna, Bonn și Ramsar, acestea reprezentând jumătate din speciile de păsări migratoare caracteristice României. Pentru că o mare parte dintre acestea sunt păsări acvatice, în anul 2001 Balta Mică a fost declarată sit Ramsar (poziția 1 074 pe lista Ramsar), al doilea după Delta Dunării.

Unca Mureșului este situată în vestul țării, pe teritoriile județelor Arad și Timiș, și reprezintă un ecosistem tipic de zonă umedă de mare diversitate, cu ape curgătoare și stătătoare, cu păduri (stejar pedunculat, frasin), galerii de sălcii și plopi, zăvoaie și șleauri de câmpie. Există suprafețe unde se întâlnesc plante erbacee rare sau pe cale de dispariție (plevița), un număr destul de mare face parte din "*Lista roșie a plantelor superioare din România*" ca specii vulnerabile: forfecuța balsii, inarița, chiminul porcului, stupinisa, ștevia de baltă, cornaci. Ihtiofauna se caracterizează printr-o mare diversitate; numai aici, pe Mureș, există cosacul cu bot, morunașul, caracuda, somnul pitic, fusarul mare. Toate cele 6 specii de reptile și 9 de amfibieni identificate până acum sunt specii protejate, inclusiv pe plan internațional. Un număr de peste 200 de specii de păsări își află în Parcul Natural Unca Mureșului, loc de cuibărit și de pasaj, aproape toate fiind cuprinse în anexele Convenției de la Berna ca specii ocrotite; acvila țipătoare mică, cormoran mare, stârc de noapte, precum și efective mari de stârci cenușii, pescăruși răzători, stârcul și corcodelul mic, prigorii, cea mai mare colonie de lăstuni de mal de pe întregul curs al râului. Dintre mamifere se remarcă vidra, dar și un număr mare de cerb carpatin, lopătar, căprior, mistreț. Din anul 2008 aceeași suprafață face parte și din Rețeaua Natura 2000, fiind atât sit de importanță comunitară (RO SCI 0108) pentru protejarea anumitor specii (30) și habitate (12), cât și arie de protecție specială avifaunistică (RO SPA 0069) pentru protejarea a 41 de specii de păsări.

Lacul Techirghiol, cu o suprafață de 1462 ha, situat pe teritoriul județului Constanța, a fost declarat, la sfârșitul lunii martie 2006, sit Ramsar, fiind inclus pe Lista zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor de apă.

⁵¹ Raport privind starea factorilor de mediu în anul 2007, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, București, 2008, pag. 132

Lacul Techirghiol reprezintă o locație prioritară pentru conservarea a două specii amenințate la nivel global precum și a altor specii europene. În timpul iernii, lacul este utilizat ca loc principal de cuibărit de către Branta ruficollis, deoarece apa nu îngheață. Numărul maxim de gâște numărate pe Lacul Techirghiol a fost de 27 000 de exemplare în ianuarie (31% din populația la nivel mondial). În medie, 11800 de exemplare de astfel de păsări (13,4% din populația la nivel mondial) sunt prezente doar în această locație în luna ianuarie, când populația de gâște se concentrează aici⁵². De asemenea, lacul reprezintă și o zonă importantă de staționare a speciilor migratoare în drumul lor dinspre Rusia către Africa.

Complexul piscicol Dumbrăvița, având o suprafață de 414 ha, situat pe teritoriul județului Brașov, a fost declarat sit Ramsar în data de 2 februarie 2006. Importanța acestui sit constă în speciile și populațiile de păsări sălbatice care se întâlnesc aici pe parcursul anului, dar și în peisajele mirifice ce amintesc de un colț al Deltei Dunării. Zona a fost denumită pe bună dreptate „Delta Brașovului” sau „Delta dintre munți”. Scopul declarării sale ca arie protejată a fost în primul rând bogăția speciilor de păsări, însă s-a ținut cont și de alte componente de mediu, precum flora, alte specii de animale, existența unor habitate importante etc..

Această arie naturală protejată se compune din două sectoare principale, care se află în prelungire, respectiv un lac de acumulare și un complex de eleștee piscicole. Așadar, originea sitului este în mare parte antropică, păstrându-se însă și elemente ale ecosistemelor naturale existente înaintea intervențiilor antropice.

Lacul și eleșteele Dumbrăvița sunt așezate între partea centrală a Depresiunii Bârsei, în lunca Homorodului Perșanilor (Hamaradia) și au o orientare relativă est-vest. Administrativ, zona aparține comunei Dumbrăvița, județul Brașov.

Atât fauna nevertebrată cât și cea vertebrată sunt bine reprezentate. Dintre nevertebrate se remarcă prezența în număr mare a scoicii de lac (*Anodonta cygnea*). Vertebratele cuprind reprezentanți ai mai multor clase de animale, dintre care cele mai importante sunt păsările. Dintre speciile de păsări pentru care zona a fost desemnată ca arie protejată de interes avifaunistic fac parte în primul rând acelea care cuibăresc (buhaiul de baltă, stârcul pitic, stârcul roșu etc); dintre speciile de pasaj importante sunt: fundacul cu gușă roșie, fundacul polar, egreta mică, egreta mare etc..

Din punct de vedere al vegetației, doar malul vestic este înconjurat de un „brâu” de stuf și papură. În această parte, vegetația se întinde sub formă de fâșii, de suprafețe diferite. În partea nord-vestică a lacului s-a format o mlaștină eutrofă unde trăiesc și specii rare de plante. Dintre cele mai importante tipuri de habitate pentru păsări, fac parte: luciul de apă, vegetația emersă inundată (mai ales stufărișul și păpurișul), sectoarele de mâl apărute în perioadele recoltării peștelui (în special toamna), fânețele umede și mlaștinile.

Pe lista Patrimoniului natural UNESCO din partea României se află Rezervația Biosferei Delta Dunării (1991).

⁵² Raport privind starea factorilor de mediu în anul 2007, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, București, 2008, pag. 133

4.7. Natura 2000-Rețeaua ecologică de arii naturale protejate la nivel european

Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000, numită și după orizontul de timp în care a fost planificată implementarea ei, reprezintă principalul instrument pentru dezvoltarea și protejarea unei rețele de arii de conservare a naturii la nivelul Uniunii Europene, incluzând atât țările membre cât și pe cele candidate. Are la bază **Directiva Habitare** (92/43/EEC) din 1992 privind conservarea Habitadelor Naturale și a Faunei și Florei Sălbătice și **Directiva Păsări** (79/409/EEC) din 1979 referitoare la conservarea păsărilor sălbătice. Aceste două directive reglementează cadrul de selectare și desemnare a siturilor și protecția acestora, iar Statele Membre au dreptul de a reglementa modalitățile de realizare practică și de implementare a prevederilor din Directive⁵³. În legislația românească, aceste două directive sunt transpuse prin O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbătice aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011.

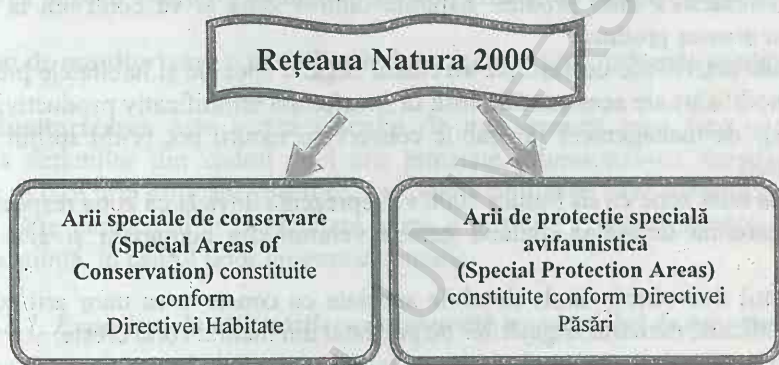

Figura 4.15.: Structura Rețelei Natura 2000.

Cele două tipuri de situri prezentate în figura anterioară sunt identificate și declarate pe baze științifice, conform procedurilor complexe ale celor două Directive, cu scopul de a menține într-o stare de conservare favorabilă o selecție a celor mai importante tipuri de habitate și specii ale Europei.

Scopul Rețelei Natura 2000 este acela de a opri declinul biodiversității prin conservarea pe termen lung a celor mai valoroase și periclitare specii și habitate de interes european. Are ca **obiective** identificarea, menținerea și refacerea statutului favorabil de conservare a arealelor cheie pentru protejarea speciilor de floră și faună sălbatică precum și coridoarele de legătură dintre acestea, ce fac posibilă migrația și schimbul între populațiile diferitelor habitate.

Declarația unui sit Natura 2000 nu înseamnă izolarea acestuia. Se ține cont de interesele economice, culturale și sociale din zona vizată, fiind permise activități

⁵³ Burdușel Emilian, Lengyel Peter, *Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000*, Federația Română de Speologie, Societatea Ornitologică Română, UNESCO Pro Natura, septembrie 2004, pag. 2

economice care sunt în spiritul dezvoltării durabile și nu afectează starea de conservare favorabilă a sitului respectiv⁵⁴.

Care sunt obligațiile în siturile Natura 2000?

- Sunt evitate activitățile distructive ce pot deranja semnificativ speciile sau deteriora habitatele pentru care siturile au fost desemnate;
- Sunt aplicate măsuri pozitive acolo unde este necesar, în scopul menținerii sau refacerii stării de conservare favorabilă pentru aceste specii și habitate în tot arealul lor natural de distribuție.

Ce este adevărat...

- Multe dintre practicile curente de folosință a terenului vor fi continuate pentru că sunt compatibile cu măsurile de conservare a speciilor și habitatelor prezente;
- Rețeaua Natura 2000 asigură o bază excelentă pentru obținerea de fonduri;
- Permite etichetarea unor produse naturale dintr-o zonă și va contribui la creșterea vânzărilor acestor produse;
- Acolo unde activitățile desfășurate afectează negativ speciile și habitatele prezente, se propun modificări ale acestora fără însă să fie afectată semnificativ productivitatea;
- Activitățile de management favorabile conservării naturii pot primi sprijin financiar suplimentar;
- Declararea unei zone ca sit Natura 2000 va reprezenta dovada că zona respectivă are o valoare naturală deosebită, putând genera venituri din ecoturism și alte activități asociate;
- În contextul dezvoltării rurale durabile asociate cu conservarea unor arii cu valoare naturală ridicată, numărul angajărilor de personal din mediul rural crește;
- Vânătoarea, pescuitul, turismul și alte activități recreaționale vor putea fi continuate dacă sunt gestionate durabil și nu afectează speciile și habitatele rare prezente sau împiedică refacerea acestora;
- Un sit Natura 2000 poate avea un rol foarte important în gospodărirea apelor.

Ce nu este adevărat...

- Proprietățile își pierd din valoare ca urmare a includerii acestora în ariile Natura 2000;
- Toate activitățile economice vor fi limitate;
- Vânătoarea este interzisă;
- Orice nouă infrastructură este interzisă;
- Activitățile cotidiene trebuie supuse unui studiu de evaluare a impactului asupra mediului.

Practici agricole favorabile vieții sălbatice⁵⁵:

- Lăsarea la marginea terenurilor agricole sau de-a lungul râurilor a unei benzi de teren necultivate, pe care nu se folosesc fertilizanți;
- Întârzierea cositului pentru ca plantele rare și animalele să-și încheie ciclul reproductiv;

⁵⁴ Burdușel Emilian, Lengyel Peter, op. cit., pag. 2

⁵⁵ Natura 2000. Parteneriat pentru conservare, Comisia Europeană, 2009, pag. 7

- Reducerea cantității de fertilizanți și pesticide utilizate;
- Evitarea aratului sau recoltatului în perioadele de reproducere a speciilor;
- Reglementarea pășunatului pentru crearea unui mozaic de habitate și prevenirea supra sau sub-pășunatului;
- Refacerea micilor iazuri, eleștee;
- Folosirea culturilor ce se seamănă primăvara cum sunt rapița, napii, lucerna;
- Utilizarea sistemului de rotație a culturilor folosind cereale, pajiști și teren lăsat necultivat pentru un an;
- Păstrarea caracteristicilor peisagistice importante pentru biodiversitate așa cum sunt tufișurile, pâlcurile de pădure, șanțurile, marginile câmpurilor, structurile de piatră etc.;
- Păstrarea miriștei pe perioada iernii.

Cheia păstrării armoniei și echilibrului între activitățile economice și conservarea naturii este dată de managementul eficient al sitului respectiv.

4.8. Sistem de monitorizare a turiștilor în interiorul ariilor naturale protejate

Monitorizarea este partea planului de management care face o permanentă evaluare a acțiunilor din cadrul unei arii protejate. Monitorizarea turiștilor dar și a resurselor se face prin mijloace specifice, care sunt stabilite pe baze științifice. Ea poate fi făcută de către personalul ariei protejate, după o instruire corespunzătoare sau de către oameni de știință, în cadrul unor programe comune.

4.8.1. Experiențele vizitatorilor-componentă a procesului de monitorizare

Un element important în planificarea și managementul ariilor naturale protejate este înțelegerea **experiențelor vizitatorilor**. Bine condusă, vizita poate genera beneficii sociale, culturale, economice dar și conservare în favoarea vizitatorilor, ariei protejate și comunității locale. Fără o planificare strategică, activitățile derulate de vizitatori pot determina o gamă largă de impacturi negative constând în distrugerii, degradări, poluare, costuri și pierderea unor oportunități.

Ariile naturale protejate permit derularea unei multitudini de activități recreative care conduc la îmbunătățirea stării de sănătate și a bunăstării individuale, oferă oportunități de interacțiuni sociale, generează beneficii economice asociate cu serviciile oferite turiștilor în interiorul și în afara ariilor protejate, favorizează aprecierea patrimoniului natural și cultural determinând și sporind în acest fel atitudini și conștientizarea necesității conservării resurselor existente. Managerii ariilor protejate satisfac și preîntâmpină așteptările vizitatorilor fără a compromite sau neglija moștenirea naturală și culturală care reprezintă scopul principal al protecției ariei naturale în cauză.

Experiența vizitatorilor are multe dimensiuni și variază în funcție de locație, sezon, durata șederii, structura resurselor, serviciile existente, categoria și comportamentul vizitatorilor.

În ceea ce privește **locația**, aceasta influențează experiența turiștilor prin prisma:

- Tipologiei ariei protejate (terestră sau marină; zonă sălbatică, parc național, parc natural, Rezervație a Biosferei etc.);

- Suprafeței (mare, medie, mică);
- Activităților permise;
- Activităților derulate (experiențe spirituale, solitudine, relaxare, vizitarea diverselor obiective turistice, picnic împreună cu familia și/sau prietenii, campare, sărbători speciale, consolidarea formei fizice prin mersul pe jos, drumeții, alpinism, ciclism, aventură, orientare în teren, rafting, mountain-biking, călărie, schi, pescuit, înot, plimbări cu barca, scufundări, hobby-uri și preocupări profesionale precum fotografie, pictură, scris, poezie, vizite educative pentru școlari, studenți, masteranzi, grupuri speciale);
- Infrastructurii și facilităților puse la dispoziția turiștilor.

Sezonalitatea influențează eficiența activității agenților economici, speciile de floră și faună, peisajele ce pot fi vizionate și fotografiate, nivelul confortului personal, gradul de satisfacție a turistului.

Durata sejurului poate varia de la o călătorie scurtă la o sedere prelungită.

Natura partenerilor de călătorie (călătorie în grup organizată/semiorganizată/pe cont propriu, singur, cu familia, cu prietenii, cu școala, cu diverse grupuri) poate influența numărul și gradul de satisfacție al celorlalți turiști care vizitează în același timp zona respectivă în scopuri similare sau diferite. Comportamentul inadecvat al unei singure persoane poate afecta nivelul de satisfacție al turiștilor. Percepții de siguranță sau risc sau un control excesiv din partea managerilor parcului poate avea efect asupra experienței vizitatorilor.

Ținând cont de toți acești factori trebuie ca sistemul de monitorizare să-și stabilească în mod clar scopul și obiectivele, modul în care se face monitorizarea și cum rezultatele obținute vor fi folosite de către managementul ariei protejate.

Monitorizarea necesită resurse considerabile, timp și efort, colectarea, prelucrarea și interpretarea datelor, modul în care vor fi utilizate, rezultatele obținute. De asemenea, acest proces presupune efort, timp și disponibilitate și din partea vizitatorilor.

Principalele motive pentru colectarea datelor cu privire la numărul și experiența vizitatorilor sunt următoarele⁵⁶:

- Înțelegerea așteptărilor vizitatorilor;
- Înțelegerea motivațiilor și scopului vizitei;
- Înțelegerea eficienței acțiunilor managementului ariei protejate;
- Proiectarea facilităților puse la dispoziția turiștilor;
- Determinarea gradului de satisfacție al vizitatorilor cu ajutorul experienței lor;
- Determinarea gradului de satisfacție al vizitatorilor cu ajutorul facilităților și serviciilor specifice ariei protejate;
- Raportarea performanțelor privind furnizarea de servicii vizitatorilor;
- Identificarea factorilor cheie ai satisfacției vizitatorilor în contextul unei zone specifice și activități;
- Stabilirea și urmărirea profilului vizitatorilor din punct de vedere demografic, al preferințelor, activităților desfășurate etc.;
- Monitorizarea respectării regulilor și regulamentelor;;
- Corelarea nivelului de utilizare cu impactul asupra zonelor sensibile/fierbinți;

⁵⁶ Parks, IUCN, vol. 16, nr. 2, 2006, pag. 27

- Identificarea indicatorului necesar și specific zonei respective, culegerea datelor necesare și procesarea acestora;
- Programarea personalului și a activităților de întreținere;
- Determinarea impactului utilizării materialelor informative și promovarea plimbărilor ghidate pentru a aprecia și înțelege valorile sit-ului;
- Identificarea oricăror probleme, precum siguranța din perspectiva vizitatorilor și minimizarea conflictului dintre diverse tipuri de utilizare;
- Identificarea surselor de informare utilizate de diverse categorii de vizitatori, atât înainte de călătorie cât și în interiorul ariei protejate;
- Identificarea caracteristicilor călătoriei (dimensiunea și structura grupului, mijlocul de transport folosit, structura de cazare, categoriile de activități derulate);
- Identificarea importanței sociale, economice și politice a utilizării în scopuri recreative a ariei naturale protejate.

Monitorizarea numărului de turiști trebuie să se facă în fiecare zi, indiferent de disponibilitatea personalului implicat sau a vizitatorilor, de programul acestora, de perioada din zi, din săptămână, din lună, din an, de sărbătorile legale etc.. Spre exemplu, în Italia, cu ocazia Zilei naționale, turiștilor le este permis accesul gratuit în orice muzeu din țară. Însă, se eliberează bilete de intrare fiecărui turist în parte tocmai pentru a ține o evidență exactă și corectă a numărului de vizitatori. Este o practică ce ar putea fi extrapolată și în cazul vizitelor în interiorul unei arii naturale protejate.

Datorită faptului că într-o arie protejată (mai ales în cazul celor amplasate într-o zonă montană) căile de acces naturale (poteci) sunt numeroase și dificil de monitorizat, cel mai indicat ar fi ca monitorizarea turiștilor să se facă în zonele de campare sau în structurile de cazare.

În plus, în week-end-uri, în perioada concediilor, în plin sezon turistic, când numărul vizitatorilor este mult mai mare, ar trebui să fie crescut și numărul persoanelor implicate în monitorizare (rangeri, ghizi, poliție montană, poliție ecologică) care ar trebui să parcurgă cele mai solicitate și intens circulate zone și trasee turistice.

Eliberarea de bilete tuturor vizitatorilor care pătrund pe căile de acces amenajate trebuie să se facă în mod obligatoriu.

Claritatea obiectivelor propuse ca și metodele, tehnicile și instrumentele utilizate trebuie să asigure comparabilitatea datelor de-a lungul timpului și în cazul diverselor zone. Pentru a gestiona condițiile sociale adecvate și impactul vizitatorilor este importantă nu numai monitorizarea modelelor de vizitare ci și distribuția spațială a turiștilor. GPS-ul (Sistemul de Poziționare Globală) poate fi și el utilizat pentru a furniza vizitatorilor mișcărilor lor în timp și spațiu.

4.8.2. Indicatorii utilizați în procesul de monitorizare

Un aspect important al monitorizării este identificarea celor mai simpli, fiabili și semnificativi **indicatori** care pot fi utilizați pentru evaluarea experiențelor vizitatorilor și a rezultatelor proceselor și deciziilor manageriale. Acești indicatori trebuie să fie relevanți pentru diverse contexte multidimensionale în ceea ce privește gama de vizitatori și activitățile derulate de aceștia ce urmează a fi monitorizate. Indicatorii concepuți corect

pot reduce complexitatea și costurile de monitorizare și pot oferi avertizări timpurii cu privire la schimbările atributelor identificate ca fiind critice:

Astfel, indicatorii utilizați în procesul de monitorizare a turiștilor în interiorul unei arii protejate trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- trebuie să fie relevanți, adică trebuie să semnifice ceea ce utilizatorul dorește să cunoască. Se pune problema importanței informației obținută cu ajutorul indicatorilor respectivi și cui folosește aceasta;
- trebuie să fie cantitativi, adică să poată fi măsurați din punct de vedere cantitativ;
- trebuie să fie de încredere, în sensul că observatori diferiți trebuie să obțină rezultate similare;
- trebuie să fie ușor de înțeles chiar de către oameni care nu sunt experți;
- trebuie să fie siguri, adică beneficiarii informației trebuie să aibă încredere în ceea ce semnifică respectivul indicator;
- trebuie să fie integrați și legați de alte schimbări;
- trebuie să fie semnificativi adică să detecteze schimbările care persistă și afectează ecosistemul;
- trebuie să fie responsabili adică să detecteze schimbările la timp înainte să apară efecte severe;
- trebuie să fie direct legați de un anumit fenomen astfel încât să poată identifica schimbările apărute ca urmare a intervenției umane;
- trebuie să fie fezabili adică este rezonabilă și practică obținerea informației care să vină în sprijinul indicatorului;
- trebuie să fie sensibili adică să detecteze în mod rapid schimbările;
- modul de utilizare a indicatorului (inclusiv credibilitatea și claritatea);
- trebuie să fie comparabili adică există standarde care pot fi utilizate pentru a compara acest indicator cu alți indicatori folosiți pentru alte destinații sau zone;
- trebuie să se bazeze pe date accesibile, să prevadă informații la timp, atunci când este nevoie de ele.

Prin urmare, indicatorii respectivi trebuie să îndeplinească o serie de condiții astfel încât să acopere toate fațetele turismului practicat în interiorul unei arii protejate precum și să reflecte toate categoriile de efecte posibile. De asemenea, apare necesitatea utilizării acestor indicatori în cazul tuturor categoriilor de arii naturale protejate indiferent de suprafața, amplasarea, tipologia, specificul, formele de turism practicate, dimensiunea grupului de vizitatori.

Principalii indicatori care pot fi utilizați pentru a evalua impactul turismului asupra ariilor protejate ca urmare a monitorizării turiștilor

Tabelul nr. 4.17.

Nr. crt.	Tipul de problemă identificată	Modalități de măsurare
1.	Caracteristicile generale ale ariei naturale protejate	tipologia ariilor naturale protejate; numărul de arii naturale protejate; suprafața ariilor naturale protejate pe total, pe categorii; nivelul de control; nivelul de protecție.

2.	Speciile existente în interiorul ariei naturale protejate	numărul de specii existente/conservate; numărul de exemplare dintr-o specie; numărul de specii aflate pe cale de dispariție; numărul de specii amenințate; proporția ecosistemelor fragile; proporția ecosistemelor degradate; suprafața ecosistemelor fragile protejate/suprafața totală a ariei naturale protejate; suprafața ecosistemelor degradate/suprafața totală a ariei naturale protejate; hrănirea animalelor; pescuitul și vânătoarea intensivă; braconajul; stresarea (factori de stres) speciilor sălbatice; numărul de agresiuni ale animalelor sălbatice asupra vizitatorilor; proporția zonelor de coastă/plajă păstrată în condiții naturale; proporția de plajă pierdută/degradată/an; intensitatea utilizării pentru sit-urile cheie.
3.	Prezența turiștilor	numărul de turiști/populația gazdă; numărul de turiști/suprafață; numărul de turiști/an/lună/săptămână/zi; comportamentul consumatorului de ecoturism; dimensiunea grupului; durata medie a sejurului; numărul de touroperatori care oferă pachete turistice în interiorul ariei protejate; proporția turiștilor care se reîntorc; nivelul de informare a turiștilor cu privire la valoarea, sensibilitatea, unicitatea, originalitatea atracțiilor turistice din interiorul sit-ului; numărul de studenți care utilizează zona în scopul educației ecologice; numărul de vizitatori mulțumiți ca urmare a vizitei efectuate; numărul de agenții de turism care oferă pachete ecoturistice în vecinătatea și în interiorul ariei naturale protejate.
4.	Prezența echipamentelor turistice și modul de organizare/amenajare a activității turistice	numărul de unități turistice din interiorul ariei protejate; numărul/proporția unităților turistice care degradează mediul; numărul/proporția echipamentelor care utilizează tehnologii de protejare a mediului; proporția echipamentelor care au fost certificate ISO 14000, HACCP etc.; procentul unităților turistice implicate în reciclare; gradul de ocupare a structurilor de cazare din interiorul sit-ului;

		traseele marcate din interiorul sit-ului; numărul de rangeri/salvamontiști/ghizi/membri ai poliției montane în interiorul sit-ului; numărul persoanelor pregătite/școlarizate pentru protecția mediului; numărul de mijloace de transport utilizate în interiorul sit-ului dar și în afara acestuia; numărul și lungimea traseelor în interiorul sit-ului.
5.	Sursele de apă și energie	volumul total al apei consumate de turiști/zi; nivelul de contaminare al apei de mare/al apei lacurilor glaciare/sărate etc.; percepția turiștilor cu privire la calitatea apei; proporția de sedimente și deșeuri solide pe fundul mării/lacului etc.; numărul de programe de conservare a energiei; proporția utilizării energiei alternative (energiei prietenoase cu mediul).
6.	Modalități de poluare/protejare a mediului	procentul de utilizare a foselor septice; numărul și proporția coșurilor de gunoi; numărul și proporția zonelor pentru depozitarea/evacuarea deșeurilor; volumul total al deșeurilor produse; procentul de deșeuri reciclate; cantitatea de deșeuri strânse din interiorul unei arii naturale protejate/zi/săptămână/lună/an; procentul de turiști care au fost deranjați de gunoiul existent în interiorul/în afara sit-ului; suprafața zonei acoperită de gunoi; suprafața zonei acoperită de construcții; înălțimea/dimensiunea/culoarea/designul/ amplasarea construcțiilor; numărul de turiști care utilizează transportul public local pentru a vizita zonele protejate; nivelul zgomotului în zonele de campare din interiorul unei arii protejate; deplasarea în afara potecilor marcate; eroziunea solului; distrugerea vegetației în zonele de campare sau de-a lungul traseelor; focuri ilegale; alunecările de teren; numărul de pomi distruși în zona de picnic; numărul de plângeri ca urmare a zgomotului produs de vizitatori.
7.	Efectele practicării ecoturismului	valoarea taxelor de intrare colectate într-o lună/într-un an; contribuția totală a ecoturismului la bugetul local; percepția ghizilor față de activitățile ecoturistice; percepția generală a rezidenților față de activitățile ecoturistice.

O arie naturală protejată se confruntă cu o serie de probleme apărute ca urmare a prezenței turiștilor și a activităților desfășurate de aceștia ceea ce necesită, într-o primă fază, identificarea metodei ce urmează a fi folosită pentru măsurarea efectelor apărute, apoi a categoriei de impact, determinarea indicatorilor specifici și, în final, rezolvarea problemei fie prin atenuarea efectelor sau chiar eliminarea definitivă a acestora. Însă, cea mai bună soluție care trebuie aplicată în cazul degradării ariilor naturale protejate este aceea de prevenire a apariției oricărei categorii de efecte prin organizarea eficientă a activității în interiorul și în afara ariei protejate.

Un alt indicator des uzitat în monitorizarea turiștilor este **evaluarea capacității de absorbție a vizitatorilor** astfel încât exploatarea lor să nu dezechilibreze nici un ecosistem – folosindu-se indicatorul: **capacitatea de încărcare turistică** definită ca „*nivelul de exploatare turistică al unei zone care poate fi suportat asigurând un maxim de satisfacție vizitatorilor cu repercursiuni minore asupra resurselor*”⁵⁷. Această noțiune presupune existența unor limite de exploatare turistică. De aceea, foarte mulți factori concură la estimarea acestui indicator care, în definitiv, depinde de deciziile administrative referitoare la nivelurile aproximative de exploatare echilibrată. Pentru a estima capacitatea de suport se țin cont de factorii⁵⁸:

- factori de mediu
- factori sociali
- factori de gestiune

Capacitatea de suport (C_s) se determină în felul următor⁵⁹:

$$C_s = \frac{S}{S_m}$$

unde: C_s - capacitatea de suport

S - suprafața utilizată de turiști

S_m - suprafața medie

Se măsoară de obicei în $m^2/pers$. Se determină dificil, pentru fiecare caz în parte și conține trei variabile de capacitate: materiale, psihologice și ecologice.

Se obține astfel un număr total de vizite zilnice autorizate.

$$V_{zt} = \frac{C_s}{K_r}$$

unde: V_{zt} - total vizite zilnice

C_s - capacitatea de suport

K_r - coeficient de rotație

$$K_r = \frac{N_o}{T_{mv}}$$

unde: K_r - coeficient de rotație

⁵⁷ *Principes Directeurs: Aménagement des Parcs Nationaux et des Zones Protégées pour le Tourisme*, OMT, Madrid, 1992, pag. 18

⁵⁸ Idem, pag. 20

⁵⁹ Ibidem

N_o - număr de ore/zi sau număr de ore cât este deschisă zona pentru turiști

T_{mv} - timpul mediu de vizitare

Factorii de mediu sunt următorii:

- *suprafața totală a unei zone și spațiul utilizabil efectiv* (exemplu: Parcul național Iguacu din Brazilia are o suprafață de 170 000 ha însă doar o mică parte este accesibilă);
- *fragilitatea mediului ambiant*. Multe regiuni au soluri foarte fragile sau alte elemente caracteristice vulnerabile în cazul exploatării lor. (exemplu: vegetația dunelor de nisip, zonele alpine);
- *caracteristicile faunei*. Capacitatea de suport este în funcție de numărul, diversitatea și repartiția animalelor sălbatice. Astfel, trebuie să se țină cont de caracteristicile sezonelor uscate și umede, de disponibilitatea speciilor vedetă și de sectoarele lor de concentrare;
- *topografia și covorul vegetal*. Un teren cu denivelări acoperit cu arbori poate ascunde vizitatorii sau poate servi drept zonă tampon. Pe zonele plate însă, vehiculele vizitatorilor sunt mult mai vizibile ceea ce reduce capacitatea de suport;
- *sensibilitatea specifică în comportamentul unor specii de animale vis-à-vis de vizitele turiștilor*. Este o caracteristică care trebuie determinată de biologi specializați în comportamentul speciilor respective (exemplu: pentru turismul de observare a gorilelor, în Uganda, a fost stabilit, printr-o etapă pilot a unui proiect de restaurare și dezvoltare a acestei forme de turism, un maxim de patru vizitatori/grup/zi).

Factori sociali sunt următorii:

- *schema de observare*. Observările trebuie să fie egal repartizate sau concentrate? (exemplu: În Kenya, în Parcul național Amboseli, 90% din observări sunt concentrate pe o suprafață de doar 10%, iar 50% din observări sunt concentrate între orele 15,30 - 18,30;
- *evantaiul de observații oferite spre alegere turiștilor*. Dacă observările vizează mai ales anumite puncte de interes, vizitatorii riscă dezavantajul de a se concentra numai în anumite locuri;
- *părerea vizitatorilor*. Ce cred ei despre un parc cu actualul nivel de exploatare turistică? Ce cred ei despre afluența de turiști?;
- *echipamentele disponibile*. Este vorba de numărul de paturi în cabane (adăposturi) și de amplasări ale campingurilor care reprezintă un factor determinant.

Factorii de gestiune sunt următorii:

- pentru observare sunt concepute diverse locuri în măsură să repartizeze vizitatorii pe arii întinse;
- reducerea conflictelor între utilizarea diferitelor terenuri la concurență (atribuirea de zone specifice diferite hotelurilor sau terenurilor de camping);
- furnizarea de servicii satisfăcătoare de informare și interpretare a mediului;
- intensificarea rezistenței resurselor cele mai exploatate;

- prevederea de echipamente și conceperea unei politici încurajatoare pentru vizite în timpul sezonului ploios sau în extra sezon.

În concluzie, în ciuda importanței infrastructurii necesare și modificării mediului pe care turismul de masă îl antrenează peste tot pe unde se desfășoară, este de notat că puterea publică nu a declarat război antreprenorilor din turism care ar trebui să furnizeze studii cu privire la impactul social și ambiental al sosirii unui număr ridicat de turiști într-o zonă în cadrului programului de punere în valoare turistică, cu privire la capacitatea de toleranță.

Astăzi, în timp ce unele zone protejate aflate în dezvoltare încă își "pregătesc" un segment de vizitatori cărora să le pese de aceste zone, altele se confruntă cu o suprasolicitare din partea vizitatorilor, cu degradarea habitatelor și cu conflicte cu populația locală privind folosința resurselor naturale din zonă. În prezent, este recunoscut faptul că, pentru a fi eficiente, deciziile manageriale nu trebuie să se bazeze doar pe cunoașterea ecosistemului natural, ci să se refere și la alegerea infrastructurii adecvate, astfel încât să se maximizeze satisfacția vizitatorilor, paralel cu minimizarea efectelor negative asupra resurselor naturale și culturale, ca și asupra populației locale.

De asemenea, **capacitatea de suport (Carrying Capacity)**⁶⁰ reprezintă *intensitatea utilizării pe care un anumit mediu o poate suporta de-a lungul unei perioade determinate de timp fără a-i periclita potențialul durabil pentru acel tip de utilizare*, fiind, practic, o metodă de stabilire a valorilor critice sau maxime acceptabile de utilizare, care odată depășite, afectează negativ și periclitează evoluția normală.

Tipurile de capacitate de suport:

- **Capacitatea de suport ecologic** – nivelul/limita de utilizare de la care apare riscul ecologic și impactul ecologic negativ;
- **Capacitatea de suport economic** – nivelul/limita de utilizare de la care economia locală se bazează în mare măsură pe turism sau devine dependentă de acesta;
- **Capacitatea de suport social** – nivelul/limita de utilizare de la care turiștii devin iritanți pentru localnici sau afectează cultura locală;
- **Capacitatea de suport psihologic** – nivelul/limita de utilizare de la care turiștii resimt disconfort și lipsă de satisfacție datorită aglomerației turistice.

În aceeași ordine de idei, se stabilesc adesea și mai ales pentru arii deosebite și delicate din punct de vedere al echilibrului ecologic, **limitele de risc la schimbare**, care definesc în principiu cantitatea de impact posibil ce poate fi tolerată la nivelul unui areal din partea turiștilor.

⁶⁰ *Strategia de ecoturism a României*, Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, Autoritatea Națională pentru Turism, 2004

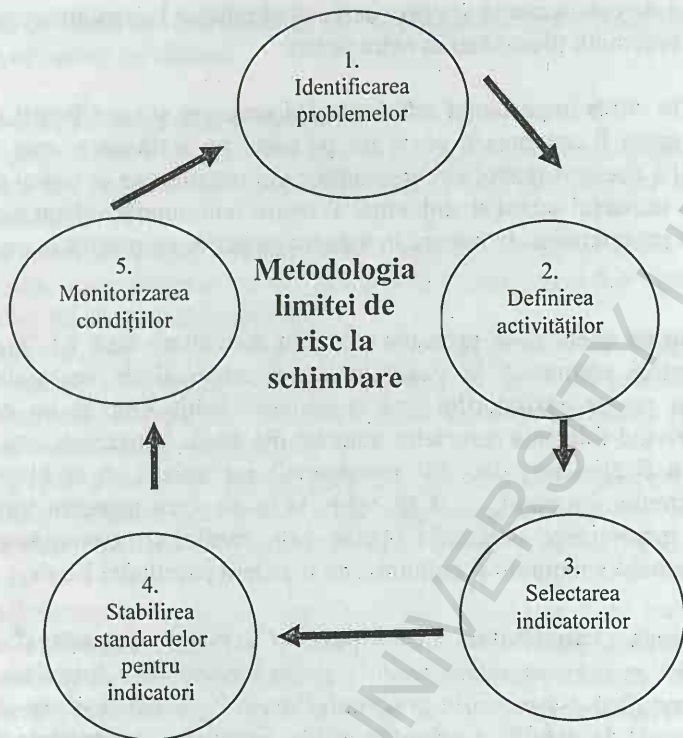

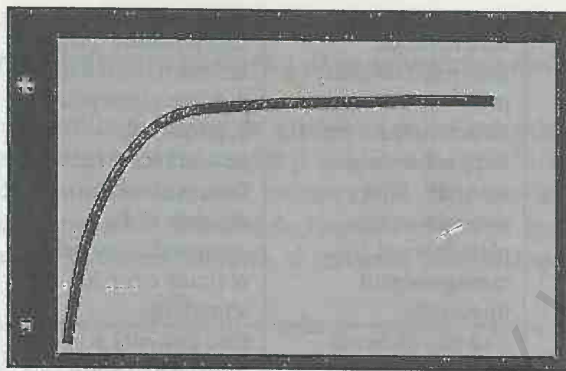
Figura nr. 4.16. Implementarea metodologiei limitei de risc la schimbare

Sursa: Drumm and Moore, Ecotourism Development: A Manual for Conservation Planners and Managers, Volume II; The Nature Conservancy, 2003

În cazul zonelor sălbatice, capacitatea de suport reprezintă numărul de animale care poate fi suportat de un anumit teritoriu, de o manieră durabilă, fără a distruge resursele de bază.

Evaluarea Impactului Ecologic, cunoscutul Environmental Impact Assessment (EIA), reprezintă o tehnică de evaluare a consecințelor dezvoltării activității turistice. Alături de capacitatea de suport sunt obiective de bază în orice strategie de dezvoltare ecoturistică. Ele au de regulă ca rezultat identificarea și dimensionarea impacturilor, tipizarea lor și implementarea unor măsuri de management al impactului.

Nivelul de impact

- Cantitatea utilizării +

Figura nr. 4.17.: Evaluarea Impactului Ecologic

Relația dintre numărul de vizitatori și impactul biofizic nu este una liniară. Majoritatea efectelor apar ca urmare a unei utilizări minore a componentelor mediului.

4.8.3. Tehnici de monitorizare a vizitatorilor

În scopul determinării indicatorilor menționați anterior, apare necesitatea culegerii datelor brute utilizate ulterior în calcule, prin folosirea unor metode de monitorizare a turiștilor care vizitează o arie naturală protejată.

Rezumatul tehnicilor de monitorizare a vizitatorilor

Tabelul nr. 4.18.

Tehnica	Mod de aplicare	Avantaje	Dezavantaje
Numărarea vizitatorilor-incluse aparate automate, înregistrarea intrărilor prin vânzarea de bilete, numărătoare manuală, caiet de impresii, înregistrări ale călătoriilor și fotografii aeriene.	Aparate de monitorizare a traficului (contoare de trafic) ce pot fi amplasate pe majoritatea drumurilor utilizate de vehicule, fotografiile aeriene pot fi utilizate pentru zonele marine și acele areale greu de accesat. Asemenea metodă poate fi utilizată pentru a estima utilizarea unor zone specifice de traseu.	Furnizează o simplă măsurare a distribuției și gradului de utilizare a resurselor naturale. Contoarele automate reprezintă una dintre cele mai fiabile modalități de estimare a numărului vizitatorilor.	Multe dintre metode oferă doar estimări; contoarele automate pot fi costisitoare de achiziționat iar unele dintre ele pot avea marje de eroare semnificative.
Chestionare și interviuri personale	Cel mai eficient sunt utilizate acolo unde	Chestionarele furnizează informații	Pot fi costisitoare din punctul de vedere al

	sunt necesare informații detaliate cu privire la vizitatori și caracteristicile vizitei lor, preferințe și așteptări. Sunt necesare pentru planificare și managementul impactului.	cuprinzătoare despre vizitatori, activitățile derulate și așteptările acestora. Sunt utilizate pe scară largă ceea ce face ca rezultatele obținute să fie comparabile cu cele obținute oriunde altundeva.	elaborării, culegerii informațiilor, administrării, analizei și interpretării rezultatelor. Marja de eroare poate fi semnificativă ca și reprezentativitatea eșantionului.
Observarea vizitatorilor	Cea mai eficientă utilizare cu privire la numărul și comportamentul vizitatorilor atunci când nu sunt disponibile alte mijloace.	Este potrivită și folositoare pentru numărarea vizitatorilor atunci când alte metode nu sunt disponibile. Observarea comportamentului poate fi corelată cu alte tehnici, în special cu raportările proprii ale vizitatorilor.	Doar simpla numărare și identificare a câtorva caracteristici (precum sexul, modul de deplasare) sunt metode adecvate. Observarea comportamentului vizitatorilor este costisitoare iar formarea observatorilor este esențială.
Focus grup și alte tehnici interactive	Se utilizează diverse metode pentru arii naturale întinse și complexe în care sunt multiple părți interesate.	Mijloace eficiente de accesare a unei game de idei în același timp (focus grup) sau încercarea de a determina și armoniza de-a lungul timpului diverși indicatori și standarde (alte metode).	Consumatoare de timp pentru organizare și administrare. Poate fi dificilă analiza datelor dacă nu există un consens și nu neapărat un eșantion reprezentativ.

Sursa: Parks, IUCN, vol. 16, nr. 2, 2006, pag. 28

În general, practicile de monitorizare a vizitatorilor din ariile naturale protejate trebuie să se concentreze pe următoarele aspecte:

- gradul de satisfacție al vizitatorilor atât pe ansamblu cât și individual cu privire la serviciile și facilitățile oferite în ariile naturale protejate;
- importanța diverselor servicii și facilități în influențarea calității experienței vizitatorilor;
- așteptările vizitatorilor cu privire la servicii și facilități;
- motivele sau motivațiile principale de vizitare;
- modelele globale și naționale de vizitare a unei arii protejate existente în cadrul comunității;
- profilul demografic al vizitatorilor în scopul determinării categoriilor de populație care vizitează o arie protejată;
- motivele care stau la baza nefrecventării sau nevizitării ariilor naturale protejate de către diverse segmente ale comunității.

4.8.4. Informarea și educarea ca tehnici de monitorizare a turiștilor

Una dintre cele mai utilizate tehnici de gestiune a ariilor naturale protejate rămâne **informarea și educarea vizitatorilor**. Aceasta poate avea loc atât în momentul alegerii vacanței cât și la locul de destinație. Mesajele trebuie să fie clare, într-un limbaj accesibil, difuzate prin discuțiile cu personalul, pliantele de vizitare, panourile de la intrarea în parc etc.. **Procesul de informare** cuprinde, totodată, și serviciile puse la dispoziția vizitatorilor prin:

- localizarea strategică a serviciilor pentru vizitatori (parcări pentru mașini, spații de acostare pentru bărci, servicii de informare turistică, centre ale vizitatorilor, locuri de campare și cazare, spații pentru alimentație etc.);
- semnalizarea pe stâlpi a rutelor preferabile cu mașina, a traseelor, a parcărilor pentru mașini;
- semnalizarea traseelor pentru plimbări, ciclism, echitație etc.;
- controlul strict al direcționării traseelor;
- încurajarea utilizării transportului public;

În anumite țări, managerii parcurilor au închis accesul pe șosea, în scopul limitării numărului de vizitatori sosiți cu automobilul personal, încurajând utilizarea bicicletelor și colaborând cu cei care se ocupă de echitație pentru promovarea practicării acestui sport.

Informațiile colectate de la vizitatori, dacă sunt culese prin metode adecvate, pot sprijini inițierea unor activități educative și de interpretare în interiorul ariei naturale protejate. Așadar, *monitorizarea trebuie să includă și activitățile turistice și educative*, din rezultatele ei putându-se desprinde tendințele pe termen lung și căile de urmat în acest domeniu.

Educația și interpretarea mediului reprezintă instrumentele esențiale care servesc administratorilor parcurilor naționale pentru o mai bună înțelegere a activității turistice.

Pentru marele public, modalitatea cea mai directă de a învăța să cunoască zonele protejate este, în primul rând, deplasarea în acele locuri. Este esențial ca prima impresie a vizitatorilor să fie una pozitivă. Trebuie spus faptul că, educarea publicului, nu este un scop în sine pentru zonele protejate dar, este un mijloc pentru a atinge un anumit deziderat. Rezervațiile au nevoie de sprijinul și de bunăvoința vizitatorilor săi. În acest scop, serviciile de informare și de interpretare a mediului ambiant trebuie să servească drept punți de legătură între administratorii parcului și public.

Într-un parc național, serviciile de interpretare a mediului diferă de cel de informare, în sensul că nu este vorba despre simple anunțuri ale acțiunilor desfășurate ci despre încercarea de a descoperi noțiuni, semnificații și interacțiuni ale fenomenelor naturale.

Serviciul de interpretare a mediului trebuie să sensibilizeze publicul cu privire la obiectivele, politica parcului ca și la eforturile de protecție. De asemenea, vizitatorii trebuie să fie învățați să fie conștienți de ceea ce semnifică zona protejată pentru regiune și pentru națiune. Lor trebuie să li se dezvolte curiozitatea și admirația față de un cadru natural care le face vizita în arealul respectiv mult mai interesantă.

Este posibilitatea experienței imediate a obiectivului real, cea care face diferența principală dintre interpretare și educație. Centrul de interpretare a mediului ambiant al unui parc național prezintă vizitatorilor flora și fauna locală, dă explicații care-i incită să iasă să le vadă in-situ, spre deosebire de oraș unde vizita unui muzeu este, în general, un scop în sine.

Obiectivul serviciului de interpretare a mediului trebuie să fie cel de informare, de amuzare, de interesare și de educare a vizitatorilor într-un cadru agreabil și captivant pentru a le câștiga sprijinul în aplicarea planului de administrare a parcului. Este vorba, așadar, de un instrument de gestionare influențat de comportamentul vizitatorilor, căutându-le sprijinul, facilitând, în acest fel, îndeplinirea cu ușurință a sarcinilor și obligațiilor administratorilor parcului.

Serviciile de informare și de interpretare a mediului destinate vizitatorilor sunt prezente, în mod esențial, în zonele limitrofe ariilor protejate, în așezările aflate în imediata apropiere a acestora. Este necesară, în mod egal, publicitatea făcută în afara rezervațiilor pentru a atrage vizitatorii în primul rând. Populația trebuie astfel informată cu privire la existența rezervației, localizarea ei și ce se poate face acolo.

Serviciul de informare al unei zone protejate se ocupă de toate mijloacele de informare, de la broșuri la proiecții de filme; ca un rezumat, el trebuie să ofere următoarele informații⁶¹:

- ✦ *ce este de văzut și de făcut acolo*: vizitatorii au nevoie de aceste informații pentru a-și pregăti vizita și pentru a-și utiliza cât mai bine timpul în funcție de interesele lor particulare (exemplu: programul zilei, oferta sezonului etc.);
- ✦ *cum pot vedea ceea ce vor*: harta rezervației și planul centrelor de interes însoțite de informații asupra căilor de acces, distanțelor, duratei traseului, obstacolelor și riscurilor ce pot apărea;
- ✦ *ce pot vedea vizitatorii*: informațiile esențiale trebuie să fie prezentate într-o manieră simplă și concisă dar interesantă;
- ✦ *comportamentul pe care trebuie să-l aibă într-o rezervație*: explicarea regulamentului rezervației (ce este permis și ce nu).

Figura nr. 4.18.: Activități interzise într-o arie protejată

⁶¹ *Principes Directeurs: Aménagement des Parcs Nationaux et des Zones Protégées pour le Tourisme*, OMT, Madrid, 1992, pag. 37

De asemenea, trebuie ca vizitatorii să fie informați cu privire la **modul de comportare** adecvat astfel încât să nu deranjeze activitățile de gestiune în desfășurare, nici pe ceilalți vizitatori și pentru a nu degrada caracteristicile naturale. Trebuie ca vizitatorii să fie informați cu privire la modul de utilizare a echipamentelor rezervației și la toate tipurile de degradări de natură materială. Ei trebuie să fie puși la curent și cu exigențele fundamentale ale utilizării unei rezervații, să nu facă prelevări de eșantioane ale florei și faunei existente, să nu aducă nici o perturbare animalelor sălbatice (să nu le hrănească, să nu le urmărească, să nu le atingă, să nu deranjeze vizuinele și cuiburile), să nu facă gălăgie, să nu campeze decât în locurile indicate și să nu negligeze avertismentele în materie de securitate. Trebuie ca vizitatorii să asimileze următoarea regulă: „nu luați decât fotografii, nu lăsați decât urmele pașilor”;

- ✦ *de ce a fost creată rezervația?* Este întrebarea fundamentală. Care este scopul zonei protejate? De ce a fost necesară crearea ei? În acest sens se vor da explicații cu privire la relațiile dintre zona protejată și zonele înconjurătoare precum și despre rolul ei în ansamblul mondial al zonelor protejate;

- ✦ *de ce o zonă protejată incită vizitatorii la reveniri?* Este vorba de idei cu privire la excursii pe diferite perioade de timp, axate pe locuri diferite, excursii tematice (observarea faunei, ornitologie, drumeție, camping etc.), semnalarea fenomenelor sezoniere ce atrag atenția turiștilor (exemplu: sosirea păsărilor migratoare);

- ✦ *posibilitățile de colaborare între vizitatori.* Sunt sugerate în acest sens modalități prin care turiștii impresionați sau interesați își pot aduce contribuția devenind prieteni ai rezervațiilor respective sau membri ai organizațiilor de protecție a naturii. Sunt furnizate adresele cluburilor, societăților, organizațiilor de voluntari din regiune, responsabili politici locali și revistele locale consacrate florei și faunei sălbatice.

În acest scop, sunt disponibile variate **tehnici** de la cele mai simple la cele mai complexe pentru a comunica informații cu privire la zonele protejate. Toate însă trebuie să satisfacă cele mai diverse gusturi. Există persoane care preferă să facă parte dintr-un grup și să asculte explicațiile unui ghid, alții preferă să se ajute de o broșură explicativă și informativă pentru a-și inventa propriul itinerar în rețeaua de poteci, alții nu apreciază nici un fel de organizare și preferă să se descurce singuri. Unii preferă să vorbească, alții să asculte, alții să citească informațiile, alții vor altceva.

Nu în ultimul rând, accesibilitatea obținerii informațiilor, existența unor centre de promovare a produselor turistice și a atracțiilor zonei constituie un factor de succes în afirmarea ariilor naturale protejate ca importante și atractive destinații turistice. În acest context, mesajele transmise vor influența pozitiv atitudinile și deciziile vizitatorilor prin promovarea zonelor în care este permisă practicarea turismului și a protejarea ariilor fragile.

Transmiterea mesajelor prin mass-media reprezintă un element esențial pentru comunicarea pe scară largă a obiectivelor stabilite, grupurile țintă fiind alcătuite din populația locală, touroperatorii locali, operatorii regionali și naționali, investitorii, presa, grupurile voluntare și ONG-urile. În aceste condiții, o deosebită importanță va prezenta elaborarea unei strategii turistice comune, parte integrantă a unui plan regional de marketing, în care produsele turistice regionale să fie prezentate sub forma unei mărci comune. Pachetele informaționale trebuie să răspundă astfel unor întrebări de tipul "ce e de văzut", "ce anume preferă vizitatorii", "norme de comportament în interiorul parcului", "locurile cele mai vizitate" etc..

Monitorizarea presupune în primul rând comunicarea cu turiștii. Lista celor mai folosite metode de comunicare cu turistul cuprinde⁶²:

- ✚ **broșuri, pliante, afișe:** ele trebuie să fie bogate în culoare, foarte atrăgătoare și cât se poate de interesante.

Pliantele trebuie să tenteze mai mult decât să satisfacă. Ele sunt destinate unei largi difuzări de către oficiile de turism și sindicatele de inițiativă. Acestea trebuie să convingă publicul să viziteze rezervațiile, să-i informeze cu privire la ce pot vedea și face acolo, la modalitățile de a ajunge acolo și despre pregătirile particulare, care, eventual, se impun (rezervări, permise, materiale speciale, haine și hrană). Pliantele trebuie să indice sumar condițiile de primire și instalațiile disponibile în rezervație și în apropiere, prețul în vigoare al cazării și alte cheltuieli.

Broșurile (disponibile, dacă este posibil, în mai multe limbi) oferite vizitatorilor care se află deja la fața locului, trebuie să furnizeze informații esențiale pentru a-i ajuta să aibă o vizită agreabilă și să profite la maxim. Ele cuprind, de obicei, o sumară descriere a principalelor centre de interes, un plan și regulamentul parcului. Este util ca ea să poată fi pliată și ușor de purtat într-o borsetă.

Fiecare arie protejată, oricât de mică, ar trebui să aibă o broșură la îndemâna vizitatorilor. Aceasta ar trebui să includă o hartă și să descrie:

- a) Ce caută să conserve aria protejată;
- b) Care sunt trăsăturile ei importante;
- c) Unde pot merge vizitatorii și ce pot face ei;
- d) Facilități pentru vizitatori;
- e) Orice regulă pentru vizitatori și de ce sunt ele necesare.

Și aprecierile sunt importante și un simplu chestionar ar putea cere părerile vizitatorilor despre aria protejată, serviciile și facilitățile ei.

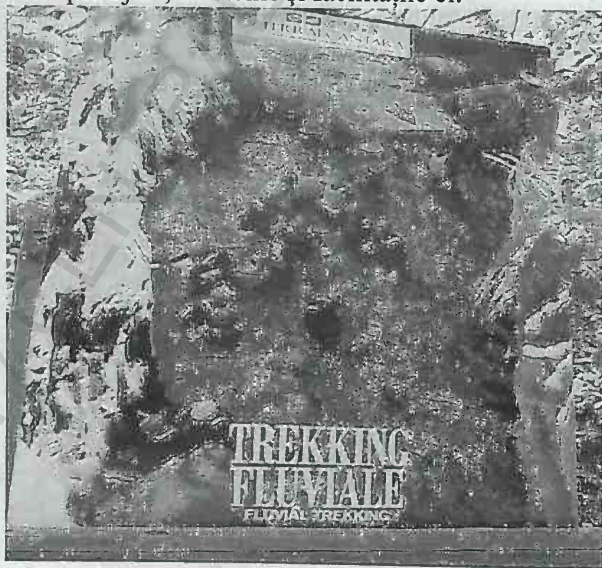

Figura nr. 4.19.: Activități de recreere în Parcul Fluvial Alcantara din Italia

⁶² *Principes Directeurs: Aménagement des Parcs Nationaux et des Zones Protégées pour le Tourisme*, OMT, Madrid, 1992, pag. 38.

- ✚ **ghiduri specializate, registre** care ajută la o mai bună cunoaștere a parcului național;
- ✚ **puncte de reper.** Este vorba de puncte de lungime variabilă pe care grupurile se opresc pentru a privi lucruri interesante. Sunt furnizate turiștilor în acest fel pliante care le dau informații cu privire la fiecare loc unde se pot opri.

Aceste informații pot fi găsite, de asemenea, pe panourile de semnalizare aflate de-a lungul potecilor, însă, această soluție este una mai puțin de dorit pentru că aceste indicatoare au tendința de a nu se potrivi cu mediul, de a-l degrada vizual (sunt prea tipătoare) și necesită întreținere sau trebuie să fie făcute din materiale rezistente la intemperii.

Există arii protejate în lume, de exemplu, Parcul fluvial Alcantara, Sicilia, Italia, în care panourile cu informații sunt destinate inclusiv persoanelor cu dizabilități, respectiv celor cu deficiențe de vedere (în braille);

- ✚ **vizite ghidate.** Un ghid însoțește grupurile de vizitatori pe toată durata traseului desfășurat în orice condiții: pe jos, pe cal, cu vaporul, cu autocarul, cu alte mijloace de transport, semnalizându-le curiozitățile naturale și discutând cu ei. Este vorba de turismul organizat când profesorul sau responsabilul grupului nu este membru al personalului rezervației care poate servi drept ghid. În tot cazul, ghidul trebuie să vorbească curent limbile vizitatorilor parcului.

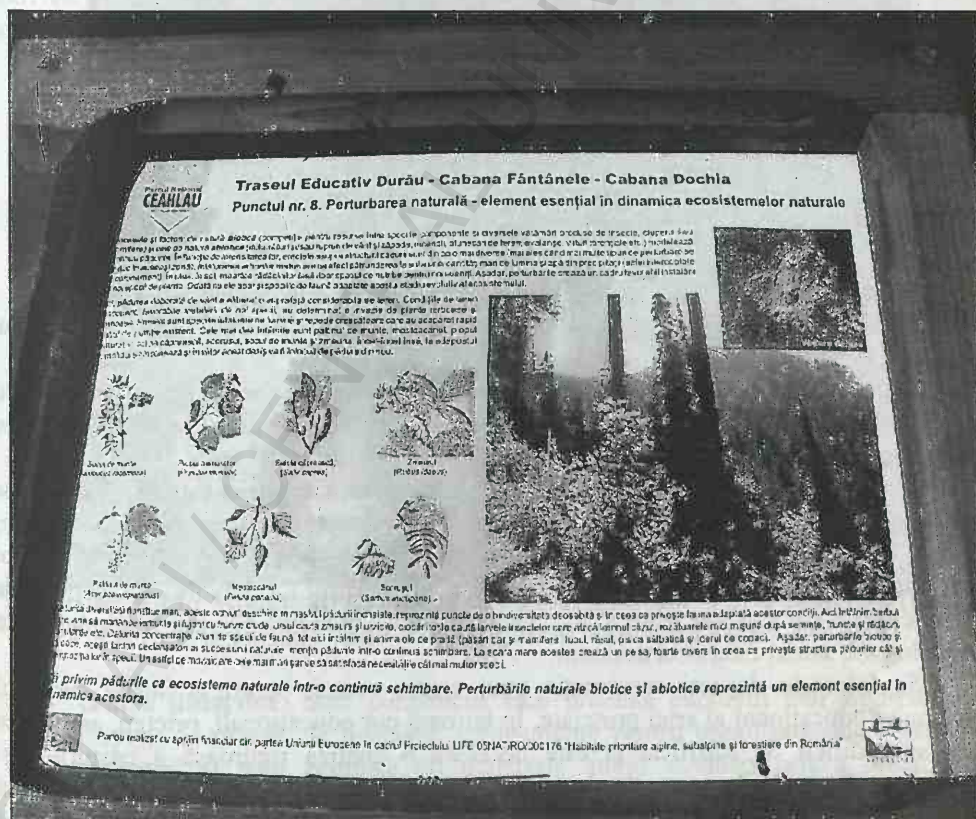

Figura nr. 4.20.: Panou/traseu educativ în Parcul Național Ceahlău

Informațiile sunt oferite și prin intermediul unor **panouri educative**, mai ales pentru copii. În acest caz, un animal specific parcului îi însoțește pe turiști prin intermediul panourilor și le oferă informații despre modul de formare a reliefului, despre diverse plante și animale, despre necesitatea protejării acestora și rolul lor/utilitatea în natură, în scopul conștientizării vizitatorilor și acționării în consecință;

✚ **puncte de interes.** Este vorba de obiective balizate care să poată fi văzute de către vizitatorii care merg singuri în explorare;

✚ **centre de informare a vizitatorilor.** Pentru a fi monitorizați, vizitatorii ar trebui să fie educați și informați cu privire la comportamentul și atitudinea pe care trebuie să le aibă în interiorul unei arii naturale protejate. În acest sens, un rol important îl are centrul vizitatorului. Sunt construcții speciale sau expoziții care furnizează informații foarte detaliate despre rezervație.

Figura nr. 4.21.: Clădirea Serviciului de Administrare al Parcului Național Ceahlău

Expozițiile pot fi compuse din fotografii prezentate pe pereți sau panouri, machete ale rezervației, specimene de plante și animale fixate pe diferiți suporti, animale împăiate, scheme ale lanțului trofic etc..

Aceste centre de informare sunt foarte utile pentru a ocupa timpul vizitatorilor blocați din cauza vremii necorespunzătoare sau care așteaptă să le fie vizate permisele, sau, care, din lipsă de timp sau de echipament sau de pregătire fizică adecvată, nu pot vizita întreaga rezervație și doresc mai multe informații. La nevoie, un centru de informare poate conține sau poate fi asociat unui centru didactic. Ele pot fi amplasate la intrarea în parc sau în interiorul acestora.

Se folosește deseori construcția unui centru scump pentru a ilustra succesul programului educațional al ariei protejate. În termeni pur educaționali, oricum, asemenea centre sunt dificil de justificat și este necesară o analiză riguroasă a costurilor și beneficiilor. De exemplu, centrele de teren (Field Centers), cu care britanicii au făcut munca de pionierat în anii '60, sunt supuse peste tot la presiuni și cu fiecare an se închid mai multe. În loc de acestea, câteva arii protejate experimentează acum ideea unui Centru

de Studiu în Teren într-un rucsac. Un binefăcător poate asigura clădirea pentru un centru al vizitatorilor, dar întreținerea acestora poate provoca o scurgere majoră de fonduri. Numărul de vizitatori al unui asemenea centru nu este un indicator al valorii lui. Cine nu s-a plimbat pe lângă ziduri acoperite cu postere sau în camere întunecate cu exponate elaborate, grăbindu-se să iasă cât mai repede afară în natură? Este necesară o evaluare mai atentă a utilității și valorii unui centru. Cea mai bună abordare ar putea fi să se vadă centrele vizitatorilor mai degrabă ca facilități de comunicare și centre ale comunităților locale decât să fie orientate în mod specific pentru educație ecologică sau interpretare. De exemplu, scopurile Centrului informațional din Parcul Național Triglav, Slovenia, include revitalizarea tradițiilor locale. În acest fel Centrul este complet integrat comunității locale și îndeplinește un set de funcții.

Centrele vizitatorilor pot fi importante și utile, dar managerii ar trebui să evite transformarea lor într-un supra-complex și asigurarea de prea multă „informație hardware”. Trebuie să se aibă mare grijă ca structura centrului vizitatorilor să nu deranjeze peisajul sau să distragă atenția de la adevăratele valori ale ariei protejate, lucru care contează pentru prima impresie. În multe arii protejate, sunt multe lucruri de spus despre centrele vizitatorilor ca un simplu adăpost de ploaie, un loc unde se poate procura o broșură sau poate o cană cu ceai. Centrele vizitatorilor mai mari pot să devină locuri bune pentru scurte cursuri sau programe pentru școli și alți vizitatori. Ele pot fi locuri potrivite pentru aplicarea diverselor recomandări, de exemplu lucrul cu artiștii sau o bază pentru Societatea Prietenilor;

- ✦ în acest sens, putem aborda și problema **organizării și amenajării punctelor de intrare a turiștilor** în ariile protejate dar și a potecilor și traseelor;

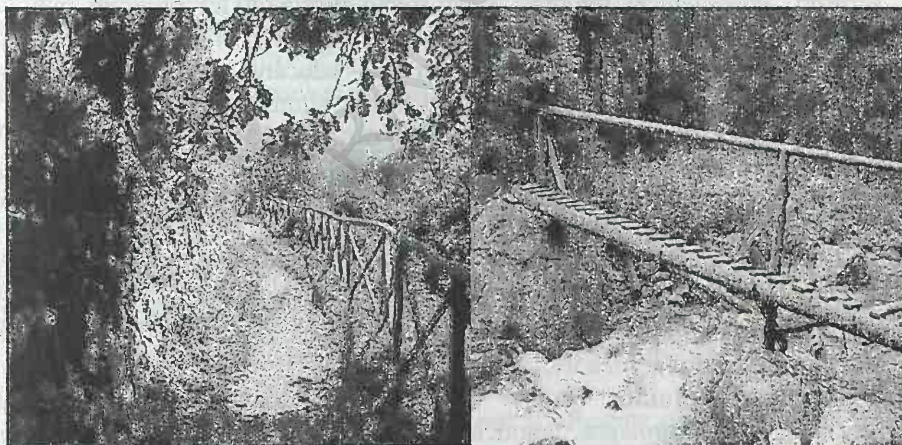

Figura nr. 4.22.: Modalități de amenajare a traseelor într-o arie protejată (Parcul Fluvial Alcantara, Italia-stânga; Parcul Național Retezat-dreapta)

- ✦ **centre didactice.** Sunt construcții care prezintă expoziții mai riguroase. Ele dispun, de obicei, de instalații, echipamente pentru organizarea de cursuri sau dezbateri și sunt echipate cu materiale audio - video pentru proiecția de diapozitive sau filme. Un program audio - video poate fi proiectat în permanență în centrul didactic sau în cel de informare;

- ✚ **grădini botanice sau orfelinate pentru animale.** Sunt locuri interesante unde vizitatorii pot vedea de aproape plante și animale specifice rezervației. În același timp, ele servesc drept orfelinat, spital sau centru de readaptare la condițiile rezervației pentru unele animale, sau reprezintă locul unde sunt tratate animalele tinere sau bolnave, sau unde unele dintre ele sunt învățate să facă față vieții în sălbăticie. Parcelele unei grădini botanice pot servi drept parcele de experimentare;
- ✚ **simple contacte între administratorii parcului și turiști.** De aceea, toți membrii personalului parcului trebuie să fie competenți în a recunoaște animalele sălbatice, să fie bine informați cu privire la istoria naturală a parcului și, de asemenea, trebuie să știe să comunice cu turiștii;
- ✚ **păreri și reacții ale vizitatorilor.** Comunicarea este un proces în dublu sens. Administratorii parcului vor să știe dacă mesajul lor a fost bine înțeles, vor să cunoască părerile, observațiile, reclamațiile turiștilor. În acest sens, ei le pun la dispoziție o carte de aur a parcului;
- ✚ **există un mare potențial în angajarea interesului ziariștilor în temele ecologice și arii protejate.** Asigurarea de scurte informări regulate, de la persoană la persoană, de către managerii ariilor protejate pentru ziariști, ar trebui să devină o practică standard. Ar trebui aranjate pentru reprezentanții presei vizite în grup în parcuri naționale și arii protejate. Un grup de ziariști europeni ar putea fi invitat să viziteze un parc unde sunt probleme deosebit de incitante, care să asigure o poveste interesantă pentru a fi publicată;
- ✚ **ariile protejate ar trebui să fie promovate ca locuri de inspirație pentru artiști, scriitori, muzicieni și fotografi și ar trebui dezvoltat un program cultural și educațional de înaltă ținută: „Artiștii pentru Natură și Ariile Protejate”.** Pot fi montate expoziții în galerii, muzee și parcuri – aducând astfel parcurile naționale și ariile protejate către orașe într-un mod vibrant și imaginativ;
- ✚ **alte tehnici interpretative:** ziare, pliante și cărți; casete video, diapozitive, filme, informații înregistrate pe bandă; panouri informaționale, marcaje, expoziții, rangeri, personal de educație și informare; interpretare pe viu, folosind teatrul și artele vizuale; computere, incluzând ecrane digitale și jocuri. Managerii ariilor protejate ar trebui să folosească o gamă largă de tehnici interpretative pentru a veni în întâmpinarea necesităților locale de informare și care se potrivesc cu caracterul mediului local. Ar trebui, oricum, să reducă la minim impactul ecologic al tehnicilor folosite;
- ✚ **programe tip Junior Ranger** – ONG-urile împreună cu administratorii (custozii) ariilor protejate, implică elevii în programe de tip Junior Ranger. Aceste activități au ca scop implicarea tinerilor în activități de conservare a biodiversității și de protejare a naturii în ariile protejate;
- ✚ **ziua ariei protejate** - Declararea unei zile din an – ziua ariei protejate respective – activități organizate cu ocazia acestei zile în comun cu comunitățile adiacente ariei protejate – menite să promoveze aria protejată și întreaga zonă (exemplu: activități de conștientizare a importanței biodiversității, a ariei respective, beneficiile pentru comunitate, târguri de produse locale etc.);
- ✚ **crearea/amenajarea unor centre de vizitare a ariilor protejate** - înființarea unor centre de vizitare (în clădiri aparținând comunităților adiacente ariilor

protejate), amenajarea unor expoziții permanente în centrele de vizitare deja existente în parcurile naționale și naturale sau în alte arii protejate;

✚ **crearea/amenajarea unor poteci tematice, interpretative.** Înființarea de poteci tematice, interpretative ce au diferite scopuri: de informare, de educație, de recreere, siguranță și conservarea resurselor naturale și culturale. Potecile interpretative moderne nu oferă numai informații dar urmăresc conceptul de a-l implica activ pe observator într-un proces interactiv de învățare și experiență în și despre natură. Condiție obligatorie: amenajarea potecilor tematice trebuie efectuată în prima jumătate a proiectului;

✚ **activități legate de Ziua Internațională a Biodiversității** – cu ocazia acestor zile se organizează un șir de activități pe plan internațional cu scopul de a implica cât mai multe persoane în identificarea și evaluarea numărului de specii de plante și animale într-o anumită zonă;

✚ **activități comune ale ONG-urilor/administrațiilor/custozilor ariilor protejate și școlilor** - (altele decât cele enumerate mai sus).

În concluzie, tehnicile de comunicare se pot constitui din:

a) reviste, broșuri și ghiduri turistice care să conțină informații educative, informații asupra evenimentelor și activităților, informații pentru siguranța vizitatorilor, acestea putând fi regăsite și pe cărțile poștale, postere, insigne;

b) hărți care să furnizeze informații asupra localizării punctelor de atracție;

c) evenimente programate (expoziții, expuneri audio-vizuale, programe în locurile de campare sau ghiduri turistice);

d) seminarii și conferințe pentru experții în conservarea naturii;

e) puncte de informare în interiorul parcului, în magazinele din apropiere, gări, restaurante etc;

f) panouri grafice aflate pe trasee și în punctele de belvedere.

Toate acestea însă, nu s-ar putea realiza decât prin implicarea tuturor celor interesați: agenții de turism locale și regionale, autoritatea parcului, colectivitățile locale, populația învecinată, administrația locală (primării), comunitatea internațională și autoritățile publice, în direcția coordonării eforturilor în ceea ce privește marketingul destinațiilor și crearea unei imagini ce poate fi cu ușurință identificată de către vizitatori. În cadrul acestor demersuri pot fi antrenate toate grupurile interesate de activitatea din interiorul parcului (exemplu, cercetarea științifică). Un rol important în acest sens îl vor avea organismele consultative (comitete științifice), școlile, universitățile, muzeele, organizațiile de cercetare.

Totodată, acțiunile de promovare nu pot fi eficiente decât cu participarea unui personal specializat, bine instruit, care să cunoască preferințele vizitatorilor. În acest sens, ghizii interpreți dețin un rol deosebit de important prin informațiile pe care le difuzează în cadrul circuitelor și demonstrațiilor, pentru a răspunde cât mai bine nevoilor vizitatorilor.

O altă soluție de comunicare cu turiștii în interiorul unei arii protejate este *organizarea unei expoziții în interiorul unei zone protejate* care necesită o muncă asiduă atât de necesară obținerii unei satisfacții pe măsură din partea vizitatorilor.

Avantajele unei expoziții sunt următoarele⁶³:

- sunt disponibile în permanență;
- au propriul lor ritm;
- pot utiliza obiecte și specimene originale;
- pot fi montate în interior sau în exterior și pot fi itinerante.

În amenajarea unei expoziții în interiorul unei arii protejate trebuie să se țină cont de următoarele elemente:

- alegerea unei teme (exemplu: pădurea tropicală);
- identificarea publicului țintă și încercarea de a-i satisface nevoile;
- definirea obiectivelor (exemplu: educarea, amuzarea, motivarea sau ameliorarea relațiilor publice);
- decizia cu privire la tipul (tipurile) de expoziție (expoziții) ce pot fi montate: panouri (cu text, scheme, fotografii), obiecte și specimene, diaporame, eșantioane vii etc;

În ceea ce privește **factorii ce trebuie să fie luați în considerare în conceperea unei expoziții⁶⁴**, aceștia sunt:

- amplasarea (în interior, în exterior, în centrul de informare);
- mobilitatea și posibilitatea de transport în școli, foaiere, săli de expoziții;
- soliditatea (și rezistența la acte de vandalism);
- poziția (de preferință la nivelul ochilor) și distanța instalării; efectul luminii și al soarelui asupra culorilor;
- disponibilitatea de materiale publicitare;
- caracterul atractiv al titlului;
- legende scurte, ușor de citit, ce dau de gândit;
- alegerea de specimene frapante acompaniate de un text satisfăcător;
- întreținerea și deteriorarea (dacă întreținerea este imposibilă este bine să se renunțe);
- folosirea de antiparaziți și fungicide;
- avantajele unei expoziții în suscitarea participării vizitatorilor (prezentări rotative, ghicitori, panouri electrice);
- expoziții de animale vii (acvarii);
- colecții de plante, de insecte (prezentarea lor trebuie să fie vorbită și atractivă);
- expoziții de trofee de animale (coarne, mulaje de amprente, urme, piei fixate pe un suport etc).

Totodată, pot fi amenajate *itinerarii pentru amatorii de natură în interiorul unei arii naturale protejate*. Unul dintre cele mai eficiente mijloace de încurajare a vizitatorilor să cunoască parcul și să beneficieze de plimbări interesante care să la satisfacă curiozitatea, îl reprezintă organizarea de itinerarii în interiorul ariilor protejate.

⁶³ *Principes Directeurs: Aménagement des Parcs Nationaux et des Zones Protégées pour le Tourisme*, OMT, Madrid, 1992, pag. 41.

⁶⁴ Idem

Caracteristicile generale ale unui astfel de itinerar⁶⁵ sunt:

- să fie scurt (între 500 m și 1,5 km), plimbarea trebuie să dureze între 30 și 60 de minute;
- să fie sub formă de circuit;
- să fie instructiv. El este jalonat de panouri sau înscrisuri care explică particularitățile traseului, la care se adaugă existența unei broșuri;
- să aibă un aspect atrăgător. Punctul de plecare trebuie să fie clar, bine marcat. Drumul trebuie să fie larg, plat, comod, fără obstacole fizice;
- să fie curat și bine întreținut. Trebuie să existe coșuri de gunoi la punctul de plecare și la cele de odihnă. Se taie în mod regulat vegetația care obstrucționează traseul.

Organizarea de vizite în ariile protejate trebuie să respecte toate cerințele anterioare în scopul minimizării numărului de efecte negative asupra florei și faunei existente, ceea ce presupune utilizarea unor tehnici ale managementului durabil.

4.8.5. Rezultate și acțiuni în urma monitorizării

În general, intervențiile într-o arie protejată sunt fie legate de diversificarea ofertei în cadrul zonei având drept scop creșterea numărului de vizitatori, fie, dimpotrivă, de restricționare a cererii pentru reducerea impactului negativ asupra mediului natural. De cele mai multe ori, sunt utilizate metode de raționalizare a fluxurilor de vizitatori⁶⁶:

1. O primă cale de raționalizare se referă la *limitarea numărului de turiști* atunci când cererea este mai mare decât oferta, astfel:

- eliberarea unui număr limitat de permise pentru vizitare și campare;
- efectuarea de rezervări prealabile;
- limitarea dimensiunii grupurilor;
- aplicarea de amenzi pentru vizitatorii care nu respectă traseul stabilit;
- limitarea duratei sejurului la nivelul întregii perioade sau doar pentru anumite zone fragile.

2. O a doua cale se referă la *dispersia turiștilor în timp și spațiu*, pentru evitarea aglomerației și reducerea impactului. Dispersia se poate realiza prin:

- mărirea distanțelor dintre grupuri, în cadrul aceluiași sit;
- utilizarea concomitentă și controlată a mai multor areale din cadrul parcului, prin grupuri de mici dimensiuni;
- etalarea vizitatorilor în timp, cu sau fără schimbarea distribuției spațiale.

Toate acestea se pot realiza prin fixarea itinerariilor, controlul accesului printr-o evidență corectă și eficientă la intrare, prin educarea turiștilor și impunerea însoțirii grupurilor de către ghizi autorizați. Pe de altă parte, aceste măsuri trebuie utilizate cu prudență, deoarece se pot opune obiectivului de creștere a nivelului de satisfacție al turiștilor.

⁶⁵ *Principes Directeurs: Aménagement des Parcs Nationaux et des Zones Protégées pour le Tourisme*, OMT, Madrid, 1992, pag. 42

⁶⁶ *Tehnică și management în ecoturism-experiența internațională și a României* (Gestiunea ariilor naturale protejate), <http://www.scribube.com/geografie/turism/TEHNICA-SI-MANAGEMENT-IN-ECOTU532371015.php>

3. O altă modalitate de raționalizare a fluxurilor de vizitatori o constituie *limitarea sezonieră*, unele ecosisteme fiind fragile în anumite perioade ale anului, de exemplu, atunci când animalele sălbatice sunt vulnerabile sau când solul e saturat de apă; de aceea, activitatea de recreere trebuie limitată în astfel de perioade.

4. Nu în ultimul rând, o deosebită importanță prezintă *zonarea funcțională* prin separarea diferitelor moduri de utilizare (exemplu: zone pentru campare, parcare, plimbări cu bicicleta, picnic etc.).

O altă tehnică de gestiune utilizată pe scară largă este reprezentată de **introducerea taxelor de acces, simbolice**, în unele cazuri, mai mici primăvara și toamna, pentru încurajarea practicării turismului în extrasezon. Scopul principal este acela de a conștientiza vizitatorii în legătură cu valoarea parcului și, pe această cale, generarea unui comportament și interes pozitiv. Tot în această direcție se înscrie și **sistemul de încurajare a contribuțiilor voluntare bănești ale vizitatorilor** și îndreptarea sumelor de bani spre anumite nevoi locale specifice, îndeosebi către acțiuni de conservare și protejare a zonelor vizitate. Aceasta poate avea loc prin solicitarea unor donații, convingerea vizitatorilor să sponsorizeze parcul sau un anumit proiect, adăugarea la nota de plată a pachetului de vacanță a unui supliment destinat conservării, pentru care vizitatorul poate să opteze sau nu, taxarea voluntară pentru un anumit eveniment sau pentru accesul într-o anumită arie etc..

În contextul diversificării obiceiurilor de călătorie și creșterii interesului pentru destinațiile naturale, necesitatea elaborării unei strategii privind gestiunea ariilor naturale protejate se impune tot mai mult, tocmai pentru a se realiza obiectivul principal - conservarea și protejarea resurselor naturale. Pentru aceasta, trebuie să existe un program de monitorizare și un plan de management, care să releve activitatea de planificare a turismului în ariile protejate, susținut de anumite tehnici de gestiune și de un marketing adecvat.

CAPITOLUL 5. BIODIVERSITATEA ȘI ARIILE NATURALE PROTEJATE. STUDII DE CAZ

*Suntem datori să lăsăm copiilor noștri o natură
mai bogată și mai curată
decât am moștenit noi!*

Biodiversitatea, adică varietatea ecosistemelor, speciilor și genelor, reprezintă capitalul natural al lumii iar conservarea sa reprezintă o prioritate de mediu pentru UE. Pierderea biodiversității constituie amenințarea cea mai gravă asupra mediului la nivel planetar care antrenează pierderi substanțiale în materie de economie și starea de sănătate a oamenilor. Comerțul ilegal cu specii pe cale de dispariție exercită o presiune majoră asupra biodiversității.

5.1. Biodiversitatea europeană

În pofida dimensiunilor mici, Europa dispune de o biodiversitate uimitoare. O bună parte din aceasta se datorează condițiilor climatice și topografice divergente care se regăsesc pe continent. Forțele naturale, în combinație cu interacțiunea umană de-a lungul secolelor, au creat un mozaic complex și întortocheat de habitate naturale și seminaturale, fiecare dintre acestea cu un conținut diferit de plante și animale. Cu toate că numărul speciilor nu poate atinge nivelurile de pe alte continente, multe dintre plantele și animalele din Europa sunt endemice și prin urmare unice pe acest continent. Biodiversitatea din Europa este însă afectată de un declin grav. Principalele presiuni și factori care stau la baza acestui declin sunt binecunoscuți. Cauza fundamentală o reprezintă distrugerea, degradarea și fragmentarea habitatelor din cauza modificării utilizării terenurilor. În ultimii 50 de ani, Europa a cunoscut o conversie semnificativă a terenurilor, intensificarea sistemelor de producție, expansiunea urbană, dezvoltarea infrastructurii și abandonul practicilor tradiționale (adesea favorabile biodiversității).

Indicatorii prezentați în cele ce urmează sunt esențiali în elaborarea politicilor în domeniu și constituie un mecanism de feed-back al celor mai importante informații pentru a identifica dacă politicile și acțiunile UE au efectul așteptat.

Accentul cade din ce în ce mai mult pe refacerea și gestionarea eficace a rețelei Natura 2000, în vederea atingerii unei ameliorări măsurabile a stării de conservare a speciilor și habitatelor care prezintă interes la nivelul UE din punctul de vedere al conservării.

Schimbările climatice afectează și ele biodiversitatea. Acestea reprezintă una dintre cauzele declinului biodiversității. În același timp, schimbările climatice se vor accentua și mai mult dacă biodiversitatea și ecosistemele nu sunt protejate în mod eficient.

Protejarea și refacerea biodiversității oferă unele oportunități rentabile de adaptare la schimbările climatice sau de atenuare a efectelor acestora.

A. Statutul și evoluția componentelor biodiversității

1. abundența și repartizarea speciilor selecționate (păsări, fluturi etc.)
2. schimbări în statutul speciilor amenințate
3. schimbări în statutul speciilor protejate de interes european
4. evoluția suprafeței ecosistemului
5. evoluția habitatelor de interes european
6. evoluția diversității genetice a speciilor domestice (efectivele de animale, culturile)
7. suprafața spațiului protejat la nivel național
8. suprafața sit-urilor Natura 2000

B. Amenințări asupra biodiversității

9. modificări critice ale depozitelor de azot excedentar
10. evoluția speciilor exotice invazive în Europa
11. efectele schimbărilor climatice asupra speciilor sensibile la variațiile de temperatură

C. Integritate, bunuri și servicii ale ecosistemului

12. indicii trofic marin în Europa
13. fragmentarea zonelor naturale și seminaturale
14. fragmentarea sistemelor fluviale
15. nivelul nutrienților în apele de tranziție, costiere și marine
16. calitatea apelor dulci

D. Utilizarea durabilă

17. zone forestiere gestionate durabil
18. cantitatea de lemn mort din păduri
19. bilanțul azotului din agricultură
20. zone care fac obiectul unei gestiuni potențial favorabilă biodiversității
21. statutul stocurilor comerciale de pești din Europa
22. calitatea efluenților fermelor piscicole
23. amprenta ecologică a țărilor europene asupra restului lumii

E. Alți indicatori

24. cererea de brevete bazate pe resursele genetice
25. finanțarea gestionării biodiversității
26. sensibilizarea și participarea marelui public

Plasând problema diversității biologice la rangul de prioritate de mediu, cele 27 de state membre ale UE și-au fixat drept obiectiv reducerea declinului biodiversității pe teritoriul lor și reducerea sensibilă a pierderii biodiversității la nivel mondial.

Dat fiind faptul că sunt imposibil de măsurat toate aspectele biodiversității, indicatorii prezentați sunt cu atât mai utili. Ei ajută la sintetizarea unor serii de date științifice complexe și de multe ori disparate, de o manieră simplă și clară. Indicatorii biodiversității reprezintă un instrument facil și rapid, stau la baza formulării mesajelor cheie și prezentării tendințelor generale ale biodiversității. În același timp, acești indicatori stau la baza și reprezintă un element esențial în elaborarea politicilor în domeniu. Permițând colectarea unei set complet de fapte și cifre referitoare la diferite

⁶⁷ *Nature*, Commission Européenne, Septembre 2010, pag. 3

componente ale biodiversității și ecosistemelor în UE, indicatorii contribuie nu numai la evaluarea efectelor politicilor și acțiunilor specifice UE cu privire la diversitatea biologică în Europa, dar furnizează, în mod egal, informații asupra modului în care politicile în domeniu pot fi adaptate și ameliorate pentru a răspunde mai bine nevoilor biodiversității.

Cei 26 de indicatori sunt elaborați și selectați astfel încât să furnizeze un evantai de informații interconectate asupra diverselor caracteristici ale biodiversității. Unii dintre ei permit urmărirea directă a evoluției unui element al diversității biologice (precum abundența și repartizarea speciilor selecționate) în timp ce alții reflectă cele mai mari amenințări asupra biodiversității (precum evoluția speciilor exotice invazive), utilizarea durabilă (cantitatea de lemn mort din păduri, spre exemplu) sau integritatea ecosistemelor (calitatea apei, de exemplu).

În anul 2010, Agenția Europeană de Mediu (AEM), în colaborare cu Comisia Europeană, a elaborat un raport privind situația de referință a biodiversității în UE pentru anul 2010, care rezumă cele mai recente date și cifre cu privire la starea și tendințele componentelor biodiversității și ecosistemelor în Europa. **Raportul** concluzionează că biodiversitatea în UE continuă să se confrunte cu amenințări grave:

- Deși declinul speciilor în UE nu este atât de rapid ca în cazul celorlalte continente, proporția speciilor amenințate cu dispariția este în continuare foarte îngrijorătoare. Până la 25% din speciile de animale din Europa, inclusiv mamifere, amfibieni, reptile, păsări și fluturi, riscă să dispară. Numărul populațiilor în declin este încă și mai ridicat;

- În anul 2009, un bilanț cuprinzător al speciilor rare și amenințate și al tipurilor de habitate protejate în conformitate cu legislația UE privind natura a demonstrat că 65% din habitatele protejate și 52% din speciile protejate se află într-o stare de conservare nefavorabilă. Situația este și mai îngrijorătoare pentru speciile care trăiesc pe pajiști, în zonele agricole și costiere;

- Cel mai recent inventar al acoperirii solurilor din UE indică faptul că zonele artificiale rezultate în urma expansiunii urbane, dezvoltării industriale și noilor infrastructuri continuă să se răspândească într-un ritm rapid în întreaga Europă. În consecință, suprafețe mari au fost transformate în zone urbane sau au fost izolate de o rețea de transport în dezvoltare. În ultimii 15 ani, mai mult de 12500 km² de teren au fost acoperiți de beton, ceea ce reprezintă o creștere a zonelor artificiale cu aproape 8%;

- Această expansiune are adesea loc în detrimentul zonelor naturale valoroase, în special al zonelor umede și al pajiștilor, care au cunoscut deja pierderi masive în trecut;

- Habitatele rămase sunt din ce în ce mai izolate unele față de altele, astfel încât aproximativ 30% din teritoriul UE27 este în prezent fragmentat într-o proporție foarte ridicată spre moderată;

- Această situație poate afecta în mod semnificativ sănătatea ecosistemelor, multe dintre ele nemaiputând oferi servicii optime calitativ și cantitativ, cum ar fi furnizarea de aer și apă curate sau prevenirea inundațiilor și a eroziunii. Se consideră că majoritatea ecosistemelor din Europa sunt în prezent într-o stare de degradare;

- În prezent, europenii consumă de două ori mai mult decât pot oferi solurile și spațiul maritim al Europei în materie de resurse naturale. Aceasta creează o presiune puternică asupra biodiversității în alte părți ale lumii, precum și în Europa.

Domeniul de politică 1: Biodiversitatea în UE.

Obiective:

1. Protejarea celor mai importante specii și habitate ale UE;
2. Conservarea și refacerea biodiversității și a serviciilor ecosistemice în zonele rurale neprotejate ale UE;
3. Conservarea și refacerea biodiversității și a serviciilor ecosistemice în mediul marin neprotejat al UE;
4. Creșterea compatibilității dintre dezvoltarea regională și teritorială și biodiversitatea în UE;
5. Reducerea substanțială a efectelor produse de speciile alogene invazive și de genotipurile alogene asupra biodiversității din UE.

Domeniul de politică 2: Biodiversitatea la nivelul UE și la nivel mondial.

Obiective:

6. Îmbunătățirea substanțială a eficienței guvernantei internaționale în favoarea biodiversității și a serviciilor ecosistemice;
7. Consolidarea substanțială a sprijinului acordat biodiversității și a serviciilor ecosistemice în cadrul asistenței externe a UE;
8. Reducerea substanțială a efectelor comerțului internațional asupra biodiversității și serviciilor ecosistemice la nivel mondial.

Domeniul de politică 3: Biodiversitatea și schimbările climatice.

Obiectiv:

9. Susținerea adaptării biodiversității la schimbările climatice.

Domeniul de politică 4: Baza de cunoștințe.

Obiectiv:

10. Îmbunătățirea substanțială a bazei actuale de cunoștințe pentru conservarea și utilizarea sustenabilă a biodiversității în UE și la nivel mondial.

Măsurile de sprijin se referă la:

1. Asigurarea resurselor financiare necesare;
2. Consolidarea procesului de luare a deciziilor la nivelul UE;
3. Crearea de parteneriate;
4. Îmbunătățirea educației, sensibilizării și participării publicului.

Cu toate că s-au înregistrat progrese importante, obiectivul general de stopare a declinului biodiversității în UE până la sfârșitul anului 2010 nu a fost îndeplinit și nici obiectivul global.

În ultimii doi ani s-au făcut progrese semnificative, deși insuficiente, cu privire la⁶⁹:

- continuarea selectării siturilor Natura 2000 și eficientizarea protecției acestora;
- îmbunătățirea bazei de cunoștințe;
- stabilirea în continuare de legături între biodiversitate și schimbările climatice și scoaterea în evidență a beneficiilor conexe ca rezultat al abordărilor integrate.

⁶⁸ Planul de acțiune al UE privind biodiversitatea: Evaluare 2010, UE 2010, pag. 13

⁶⁹ Raport al Comisiei către Consiliu și Parlamentul European, Evaluarea din 2010 a implementării planului de acțiune al UE pentru biodiversitate, Comisia Europeană, Bruxelles, 8.10.2010, pag. 15

Trebuie făcute mai multe progrese în ceea ce privește:

- integrarea de considerente legate de biodiversitate în alte politici sectoriale;
- punerea la dispoziție a fondurilor necesare;
- remedierea lacunelor de politică existente.

5.2. Atitudinea europenilor față de termenul „biodiversitate”

În conformitate cu Articolul 2 din Convenția asupra diversității biologice, *„diversitatea biologică este definită ca reprezentând variabilitatea organismelor vii de toate categoriile incluzându-le pe cele terestre, marine și alte ecosisteme acvatice precum și complexe ecologice; toate acestea includ diversitatea în interiorul speciilor, între specii și a ecosistemelor”*⁷⁰.

Uniunea Europeană a elaborat legislația cu privire la biodiversitate încă din anii '70, implementând, în același timp, și Convenția asupra diversității biologice. În prezent, unul dintre cele șase domenii prioritare ale Programului de acțiune cu privire la mediu 2002-2012 este reprezentat de natură și biodiversitate. În anul 2006, „Comunicatul asupra pierderii biodiversității până în 2010 și după 2010: Susținerea ecosistemelor pentru bunăstarea umanității” cuprinde un Plan de acțiune al cărui obiectiv este acela de a reuni actori și resurse ale UE împreună cu cele de la nivel național, în scopul implementării acestor acțiuni, astfel încât să se atingă ținta propusă până în anul 2010.

Pe data de 19 ianuarie 2010, Comisia Europeană a marcat deschiderea Anului Internațional al Biodiversității cu un document care a prezentat opțiunile post 2010 în domeniul politicilor specifice biodiversității. În acest scop, a fost realizat și un Eurobarometru despre atitudinea europenilor față de biodiversitate.

Acest Eurobarometru și-a propus să clarifice gradul de familiarizare al cetățenilor UE cu termenii de “biodiversitate” și “pierderea biodiversității”.

Alte aspecte care s-au dorit clarificate cu acest prilej au fost următoarele:

- nivelul la care cetățenii UE se simt informați cu privire la termenul de “biodiversitate”;
- sursele preferate de informare utilizate în scopul perfecționării cunoștințelor cu privire la pierderea biodiversității;
- opinii despre cauzele majore ale pierderii biodiversității;
- gradul de percepere a importanței pierderii biodiversității la nivel național dar și global;
- impactul previzibil al pierderii biodiversității;
- eforturi personale în scopul conservării biodiversității;
- importanța rețelei Natura 2000;
- percepții despre cele mai importante roluri ale ariilor naturale protejate.

Eurobarometrul în cauză s-a desfășurat în februarie 2010 și a fost publicat în martie 2010. Au fost intervievate peste 27000 de persoane, cu vârste de peste 15 ani, din cele 27 de state membre UE, predominant prin telefon, aproximativ 1000 de persoane din fiecare stat membru. Din România au fost chestionate 1187 de persoane.

⁷⁰ Articolul 2 din Convenția asupra diversității biologice

Acest chestionar a fost alcătuit din 12 întrebări la care s-au adăugat cinci întrebări de identificare (referitoare la sex, vârstă, studii, ocupația, mediul de proveniență).

- Sunteți familiarizat cu termenul de „biodiversitate”?

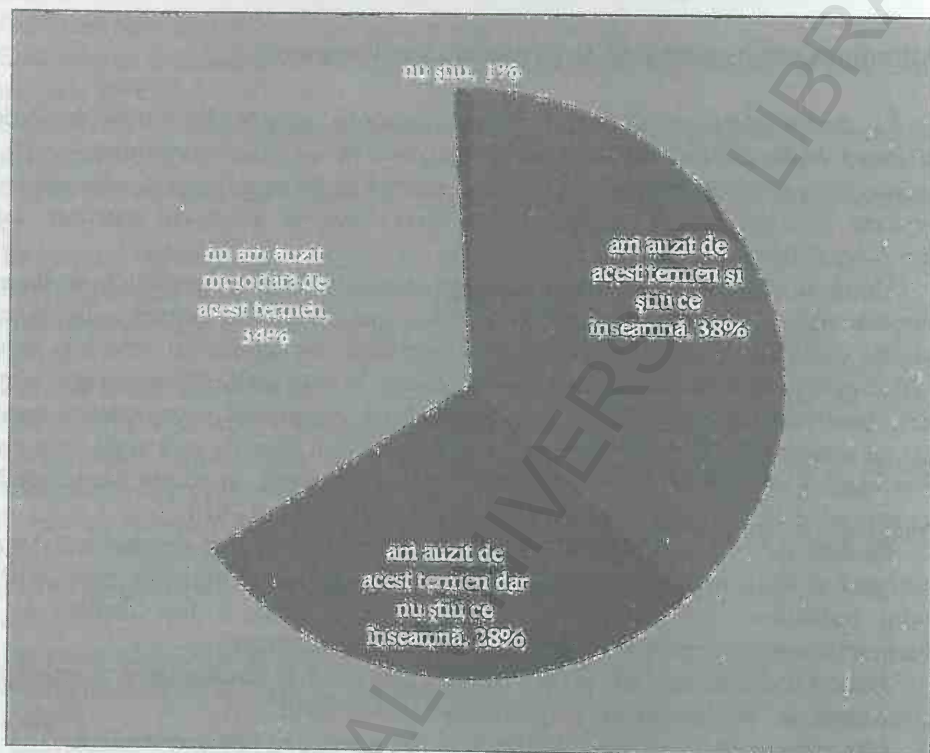

Figura nr. 5.1.: Repartizarea procentuală a respondenților UE în cazul familiarizării cu termenul de biodiversitate

La nivelul UE, doar 38% dintre cei intervievați au auzit de termenul de „biodiversitate” cunoscându-i, totodată, și semnificația. Cu toate acestea, un procent destul de mare de 34% aparține celor care nu au auzit niciodată de acest concept.

Rezultatele individuale pe țări arată o mare diversitate a răspunsurilor din punctul de vedere al familiarizării cu termenul de „biodiversitate”. Este practic necunoscut pentru cetățenii ciprioți, doar 27% dintre aceștia auzind de acest termen iar dintre aceștia, mai puțin de jumătate cunosc semnificația acestui termen (13%). Cele mai mari procente s-au înregistrat în Austria și Germania (87%, respectiv 88% au auzit de această noțiune și știu ce înseamnă). Se adaugă cu procente mari și Estonia (79%), Franța (78%), Suedia și Bulgaria, fiecare cu câte 77%.

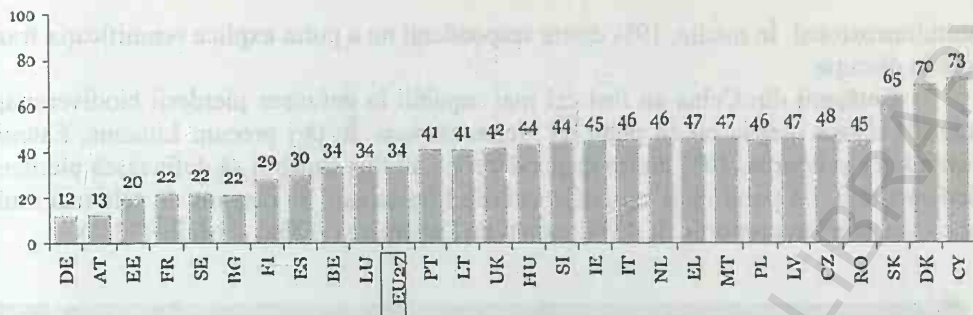

Figura nr. 5.2.: Repartizarea procentuală a celor care nu au auzit niciodată de termenul de „biodiversitate”

Sursa: Attitudes of Europeans towards the issue of biodiversity, European Commission, March 2010, pag. 10

În cazul României, 25% dintre respondenți au auzit de acest termen cunoscându-i și semnificația, 25% au auzit de acest termen dar nu știu ce înseamnă iar 45% n-au auzit niciodată de acest termen.

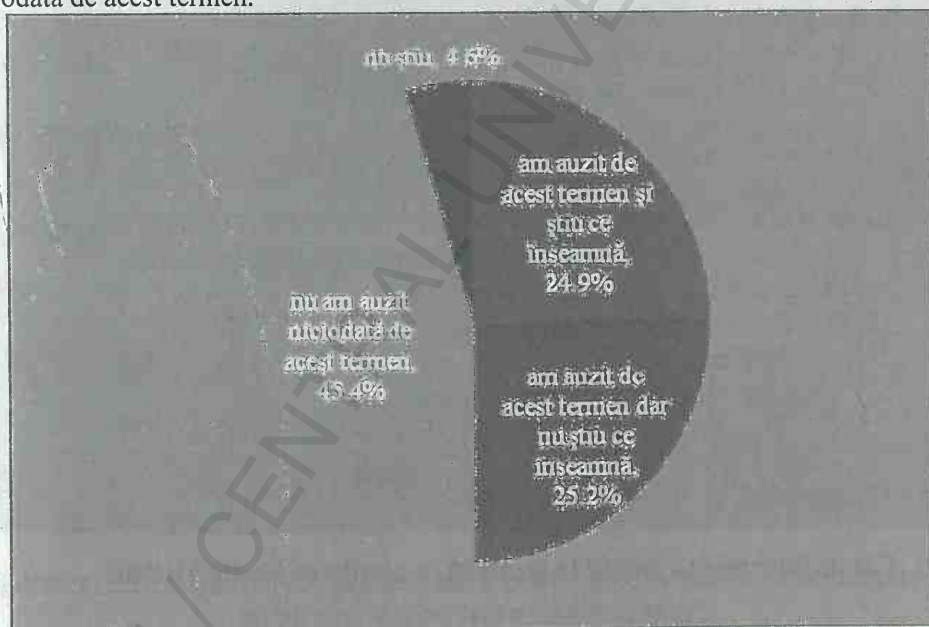

Figura nr. 5.3.: Repartizarea procentuală a respondenților din România în cazul familiarizării cu termenul de biodiversitate

- Îmi puteți spune ce înseamnă fraza „pierderea biodiversității” pentru dumneavoastră?

În momentul în care li s-a explicat termenul de „biodiversitate”, marea majoritate a respondenților a fost capabilă să definească „pierderea biodiversității” cu propriile cuvinte iar o mare parte dintre aceștia a menționat și câteva aspecte ale acestui termen

multidimensional. În medie, 19% dintre respondenți nu a putut explica semnificația frazei pusă în discuție.

Cetățenii din Cehia au fost cei mai capabili în definirea pierderii biodiversității, doar 8% dintre aceștia nu au putut da niciun răspuns. În țări precum Lituania, Estonia, Luxemburg și Spania, 10% dintre respondenți nu au fost capabili să definească pierderea biodiversității. La polul opus s-au aflat cei din Irlanda care au răspuns de cele mai multe ori cu „nu știu” în proporție de 43%, urmați de Danemarca (35%) și Malta (33%).

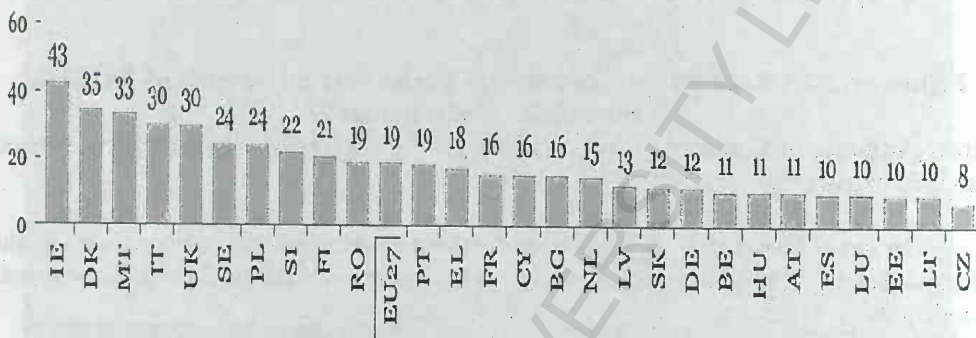

Figura nr. 5.4.: Repartizarea procentuală a celor care nu cunosc semnificația frazei „pierderea biodiversității”

Sursa: Attitudes of Europeans towards the issue of biodiversity, European Commission, March 2010, pag. 12

În România, doar 19% dintre cei care au participat la cercetare au spus că nu cunosc răspunsul, celelalte răspunsuri fiind repartizate după cum urmează:

- 24%-animalele și plantele dispar/vor dispărea;
 - 19%-animalele și plantele sunt/vor fi în pericol;
 - 29%-declinul habitatelor naturale-în general;
 - 24%-pădurile vor dispărea/vor suferi un declin;
 - 12%-pierderea moștenirilor naturale precum parcurile naturale;
 - 23%-schimbări ale climei;
 - 17%-probleme cu aerul și apele curate.
- **Cât de informat vă simțiți în legătură cu pierderea biodiversității?**

O minoritate a cetățenilor UE se simte informată cu privire la semnificația frazei „pierderea biodiversității”. Astfel, 32% dintre cei intervievați se simt bine informați iar 5% afirmă că ei se simt foarte bine informați în legătură cu această problemă. Șase din zece cetățeni ai UE nu se consideră bine informați cu privire la pierderea biodiversității iar 25% au raportat că ei nu sunt deloc informați cu privire la acest aspect.

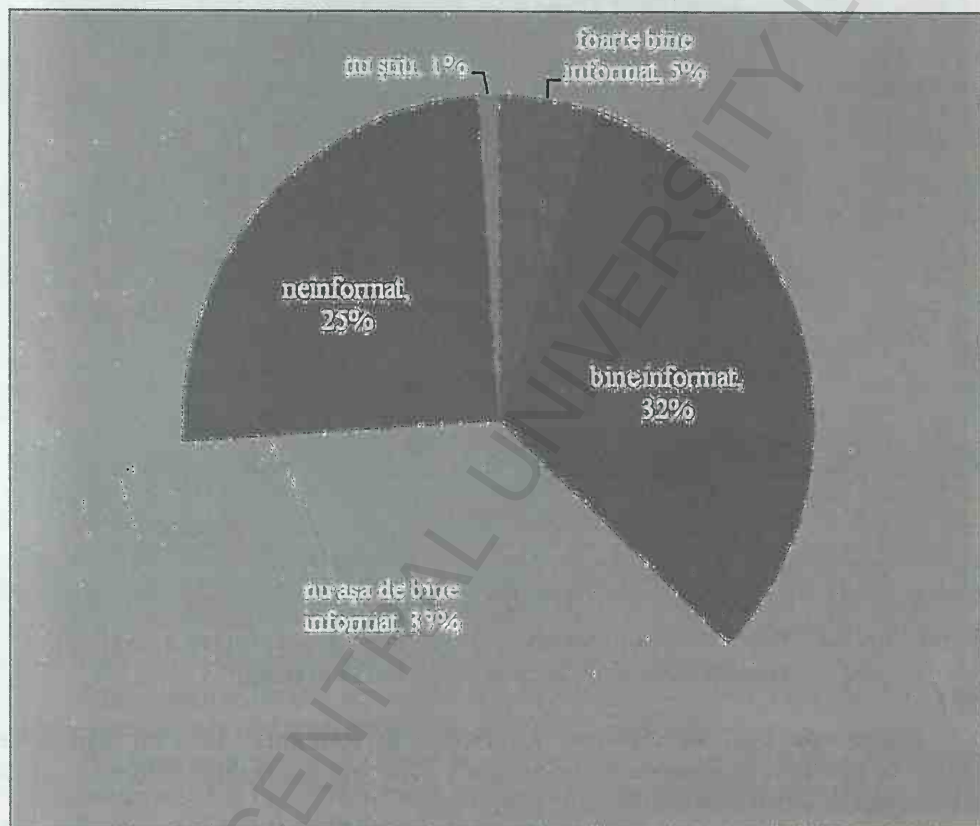

Figura nr. 5.5.: Repartizarea procentuală a gradului de informare a cetățenilor UE cu privire la „pierderea biodiversității”

Cetățenii din Germania și Austria se simt bine informați despre pierderea biodiversității într-o proporție de 59%, respectiv 46%. Cei chestionați din Italia se simt cel mai puțin informați cu privire la acest aspect într-o proporție de 81%.

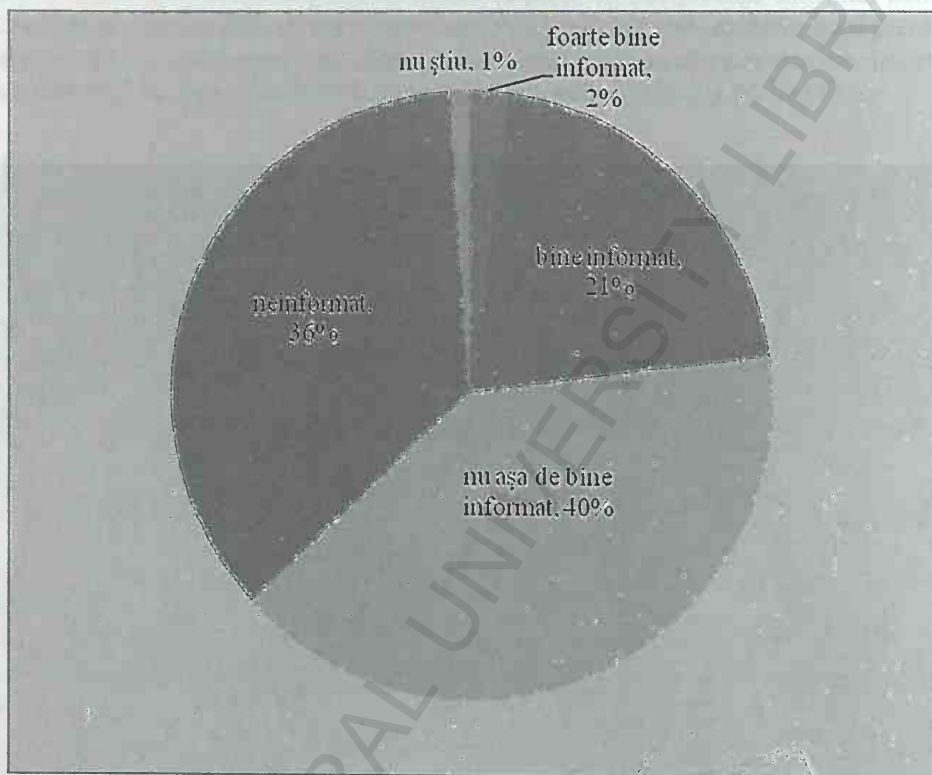

Figura nr. 5.6.: Repartizarea procentuală a gradului de informare a cetățenilor români cu privire la „pierderea biodiversității”

Dintre cele 1187 de persoane intervievate în România, 36% nu sunt deloc informați cu privire la „pierderea biodiversității”, 40% - nu așa de bine informați, 21%-bine informați, 2%-foarte bine informați, 1%-nu știu.

• **„Vă voi citi o listă. Vă rog să-mi precizați care este cea mai mare amenințare asupra biodiversității:**

- poluarea aerului/apei (mări, râuri, lacuri etc.);
- dezastre umane (deversări de petrol, accidente industriale etc.);
- intensificarea agriculturii, defrișării și pescuitului;
- schimbări climatice;
- schimbarea modului de utilizare a terenurilor și dezvoltarea (șosele, case, industrie etc.);
- introducerea în ecosistemul nostru a unor plante și animale (care nu se regăsesc în mod normal într-o regiune sau țară);
- alte răspunsuri;
- nu știu.

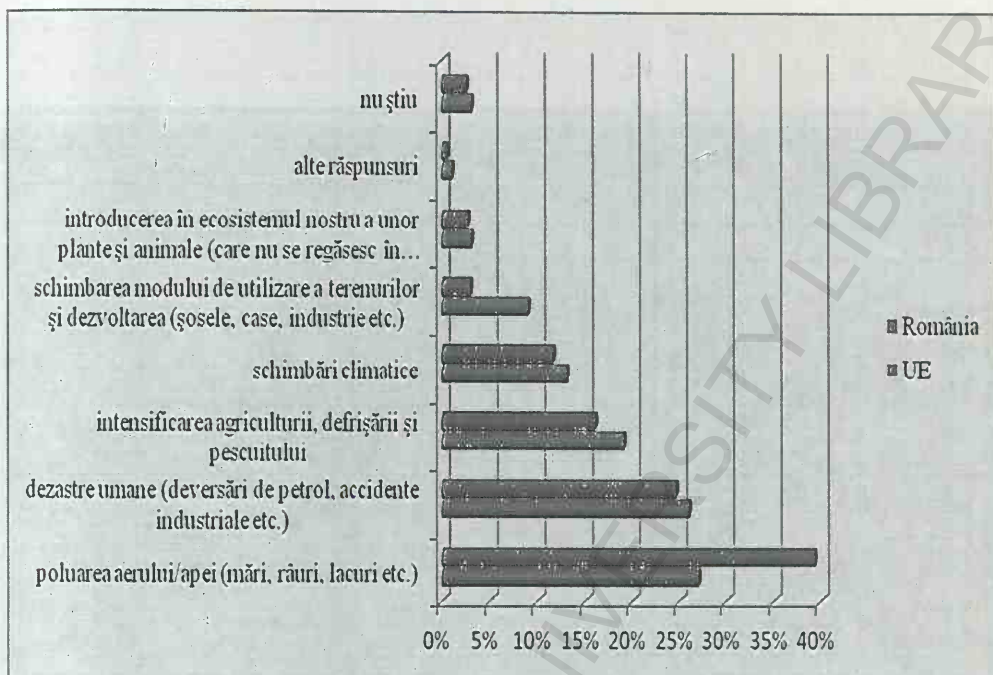

Figura nr. 5.7.: Procentul amenințărilor asupra biodiversității în cazul cetățenilor UE și ai României

27% dintre cei intervievați cred că poluarea apei și aerului au reprezentat cele mai importante amenințări asupra biodiversității. Un procent similar (26%) a menționat dezastrele umane precum scurgerile de petrol sau accidentele industriale. 19% dintre respondenți au selectat intensificarea agriculturii, defrișării și pescuitului, 13% schimbările climatice iar 9% au menționat construcția de drumuri, case, zone industriale ca reprezentând cele mai mari amenințări asupra biodiversității.

În România, poluarea aerului și apei ocupă locul fruntaș în topul amenințărilor asupra biodiversității (39,3%), urmată de dezastrele provocate de oameni cu 24,6% și intensificarea agriculturii, defrișările și pescuitul cu 16%.

- **Cât de serioase sunt declinul și posibila extincție a speciilor de animale, floră și faună, habitate naturale și ecosisteme în țara voastră? Dar în Europa? Dar la nivel global?**

Rezultatele individuale obținute în statele membre arată o variație majoră a percepțiilor cu privire la seriozitatea pierderii biodiversității în țara lor. Astfel, răspunsurile referitoare la seriozitatea acestei probleme variază de la 58% în Estonia la 97% în Grecia.

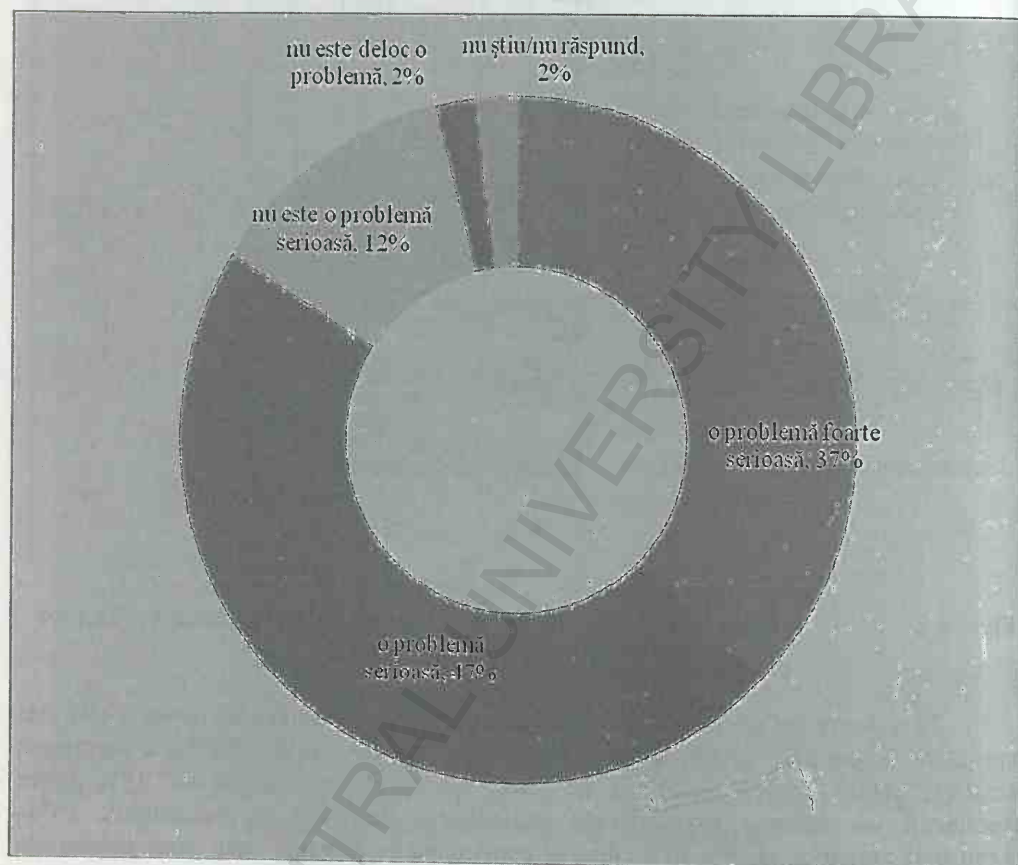

Figura nr. 5.8.: Repartizarea procentuală a gradului de informare al cetățenilor UE cu privire la seriozitatea problemei pierderii biodiversității la nivel național

Răspunsul „o problemă foarte serioasă” variază de la 9% în Finlanda la 72% în Portugalia, România înregistrând 60%, Italia 59% și Grecia 57%. În țări precum Luxemburg, Estonia, Danemarca, trei din zece persoane interviuate apreciază că pierderea biodiversității nu este o problemă serioasă sau nu există deloc o asemenea problemă la nivel național (de la 30% în Danemarca la 37% în Estonia).

Referitor la *pierderea biodiversității în Europa*, o mare parte a răspunsurilor obținute în Portugalia (75%), Italia (62%), România (52%) a menționat pierderea biodiversității ca o problemă foarte serioasă în Europa.

Figura nr. 5.9.: Repartizarea procentuală a gradului de informare al cetățenilor UE cu privire la seriozitatea problemei pierderii biodiversității la nivel european

La polul opus se află Finlanda (22%), Estonia (25%) și Danemarca (26%), țări în care pierderea biodiversității nu este o problemă foarte serioasă la nivel european.

Proporția răspunsurilor care consideră *pierderea biodiversității* ca reprezentând o problemă foarte serioasă *la nivel global* variază de la 46% în Estonia la 82% în Portugalia, în România înregistrând 62%.

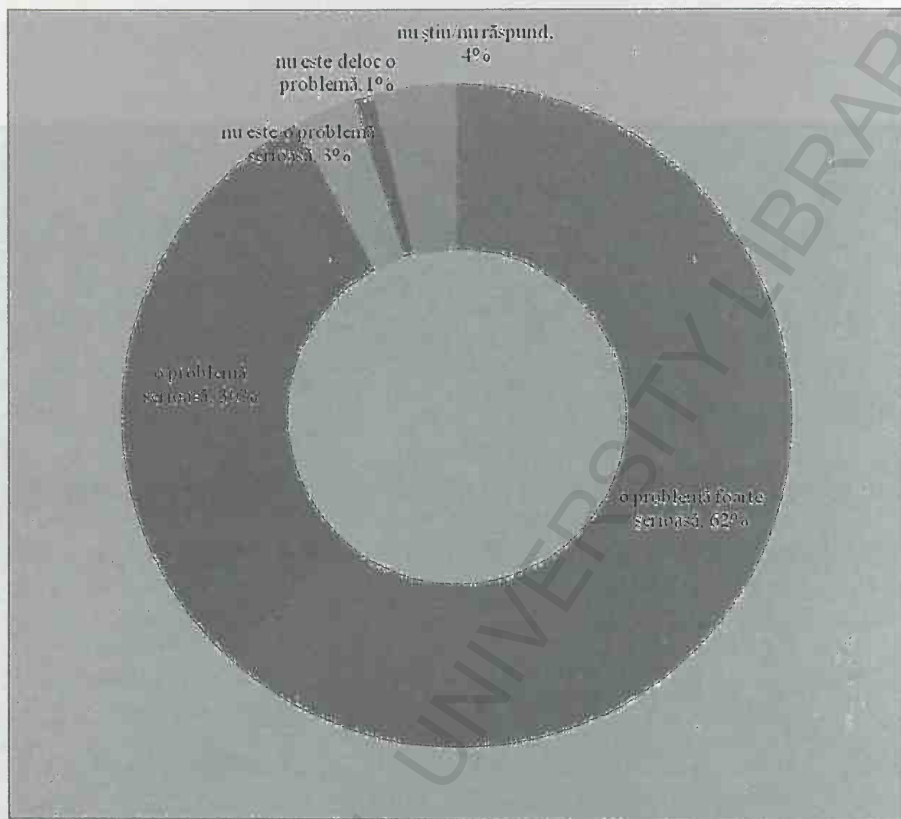

Figura nr. 5.10.: Repartizarea procentuală a gradului de informare al cetățenilor UE cu privire la seriozitatea problemei pierderii biodiversității la nivel global

- Vă voi citi câteva afirmații legate de cât de importantă este stoparea pierderii biodiversității și vă rog să-mi spuneți dacă sunteți sau nu de acord cu acestea:

a. Este o obligație morală deoarece avem o responsabilitate față de natură.

În acest caz, la nivelul UE, din cele 27000 de persoane intervievate, 70% au fost de acord cu afirmația anterioară, 26%-mai degrabă de acord, 2%-mai degrabă în dezacord, 1%-nu știu, 1%-nu au fost de acord cu afirmația anterioară. **În România**, marea majoritate (80%) a răspuns că este de acord cu afirmația că oprirea pierderii biodiversității este o obligație morală.

b. Bunăstarea noastră și calitatea vieții se bazează pe natură și biodiversitate în calitatea lor de furnizoare de recreere și plăcere.

58% dintre cetățenii UE au fost de acord cu afirmația anterioară, 34% au fost mai degrabă de acord, 5%-mai degrabă în dezacord, 2%-nu știu, 2%-dezacord. Respondenții din țara noastră au fost de acord cu afirmația anterioară în proporție de 66%.

c. Biodiversitatea este indispensabilă pentru producția de bunuri precum alimente, medicamente și combustibil.

Dacă la nivelul UE părerile sunt împărțite în sensul că 53% sunt de acord cu afirmația anterioară la care se adaugă 33% care sunt mai degrabă de acord, la nivelul țării noastre, 63% este de acord cu afirmația respectivă.

d. Biodiversitatea este esențială în abordarea schimbărilor climatice.

În timp ce 50% dintre respondenții la nivelul UE sunt de acord cu această afirmație iar 32% sunt mai degrabă de acord, 67% dintre români sunt de acord iar 23% sunt mai degrabă de acord.

e. Europa va deveni mai săracă din punct de vedere economic ca urmare a pierderii biodiversității.

Astfel, 45% dintre cei intervievați la nivelul UE sunt de acord cu afirmația anterioară, 31%-mai degrabă de acord, 12%-mai degrabă în dezacord, 4%-nu știu iar 8% nu sunt de acord. Majoritatea românilor a răspuns într-o proporție de 53% că este de acord cu afirmația în timp ce 3% nu este de acord.

- **Ce măsuri ar trebui să adopte UE în scopul protejării biodiversității?**

În momentul în care cetățenii UE au fost întrebați cu privire la măsurile necesare ce ar trebui adoptate în scopul protejării biodiversității, 30% au selectat introducerea unor reguli stricte pentru sectoarele economice cu impact asupra naturii. În același timp, 22% a apreciat că UE ar trebui să se concentreze pe furnizarea celor mai potrivite informații cu privire la importanța biodiversității. Măsuri precum sporirea numărului și suprafeței ariilor naturale protejate din Europa și alocarea unor resurse financiare suplimentare pentru protecția naturii au fost alese ca prioritate de 14%, respectiv 12% dintre cetățenii UE. Pentru România, cel mai mare procent (24%) aparține ca și în cazul UE introducerii unor reguli stricte pentru sectoarele economice cu impact asupra naturii.

- **Credeți că declinul sau posibila dispariție a speciilor de floră, faună și animale, va avea un impact pentru dumneavoastră personal?**

Cetățenii UE nu văd nici un impact personal imediat datorat pierderii biodiversității, 17% dintre aceștia afirmă că ei au fost deja afectați de acest fenomen, în timp ce 72% cred ca vor resimți un efect în viitor. Un procent de 9% dintre respondenți se îndoiește de faptul că pierderea biodiversității va avea vreun efect pe viitor.

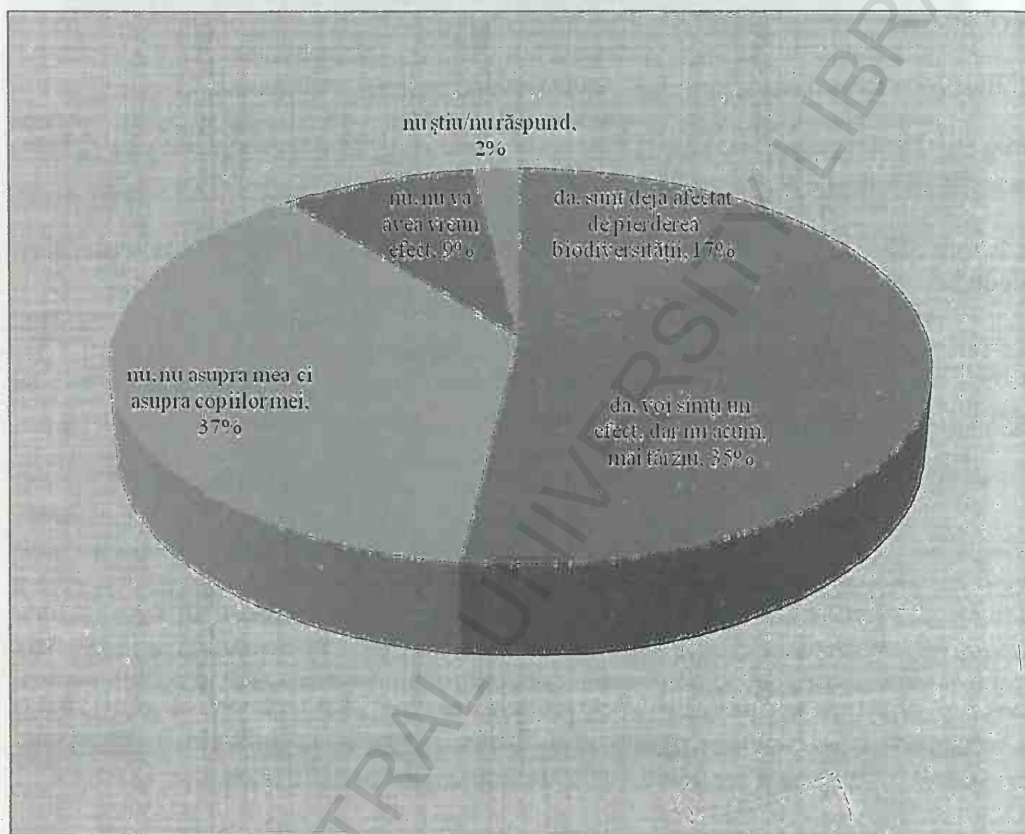

Figura nr. 5.11.: Impactul personal al pierderii biodiversității asupra cetățenilor UE

Prin urmare, 72% dintre locuitorii Europei văd un impact în viitor al acestui fenomen.

În România, 24% afirmă că sunt deja afectați de pierderea biodiversității în timp ce 5% spun că nu va fi nici un efect.

- **Ați auzit de rețeaua Natura 2000?**

Majoritatea cetățenilor UE (78%) nu a auzit de Natura 2000, aceasta reprezentând o rețea ecologică a ariilor naturale protejate la nivel european ce cuprinde **arii speciale de conservare și arii de protecție specială avifaunistică** și are drept scop menținerea într-o stare de conservare favorabilă a celor mai importante **tipuri de habitate**. Natura 2000 este instrumentul principal pentru conservarea patrimoniului natural pe teritoriul UE.

Figura nr. 5.12.: Gradul de cunoaștere a Rețelei Natura 2000

13% dintre respondenții care au auzit de această rețea nu cunosc exact ce înseamnă aceasta iar 8% cunosc și știu ce presupune această rețea.

În Finlanda doar 19% nu a auzit de Rețeaua Natura 2000 în timp ce în Irlanda și Marea Britanie procentul este foarte mare, de 96%, respectiv 97%.

În țara noastră, 86% dintre cetățeni nu au auzit niciodată de rețeaua în cauză și doar 5% au auzit și-i cunosc și semnificația.

- **Cele mai importante roluri ale ariilor naturale protejate**

Când au fost chestionați cu privire la rolul ariilor naturale protejate, precum siturile Natura 2000, 53% dintre cetățenii UE au ales protejarea speciilor de plante și animale pe cale de dispariție, 43% au menționat stoparea distrugerii arealelor valoroase terestre și marine, 38% dintre răspunsuri s-au referit la rolul cheie al ariilor naturale protejate în furnizarea de apă și aer curate iar 24% au selectat drept răspuns promovarea unui mod de utilizare a terenului prietenos cu natura. Doar 11% au ales drept rol stimularea ecoturismului și a oportunităților recreaționale.

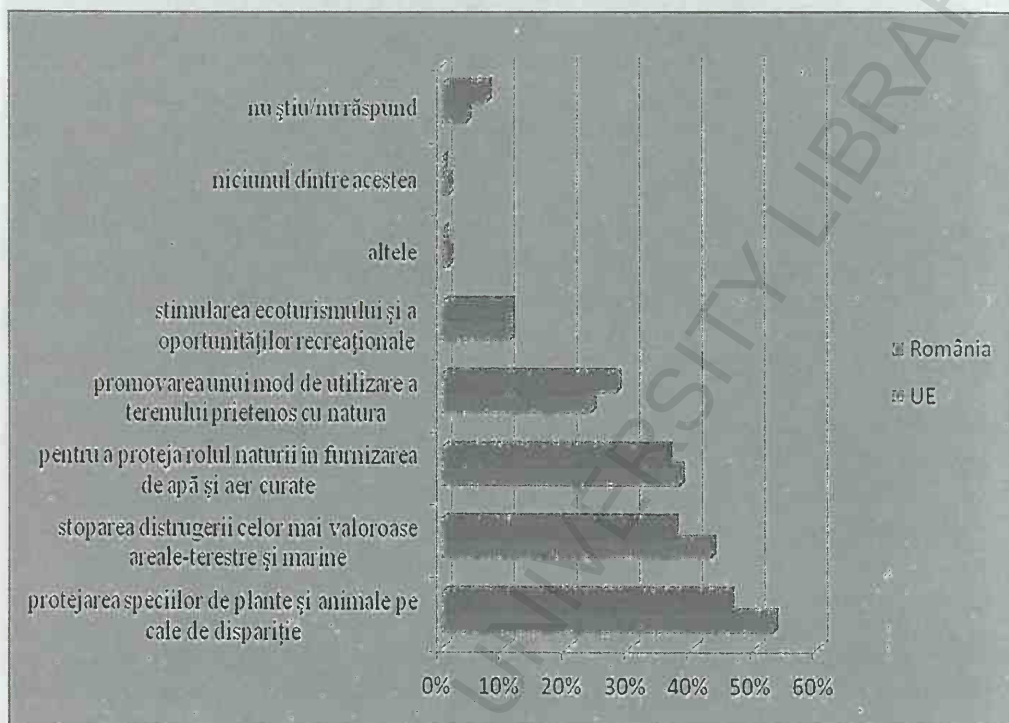

Figura nr. 5.13.: Rolurile cheie ale ariilor naturale protejate în cazul României și Uniunii Europene

În cazul țării noastre, 46% dintre cei intervievați au ales drept cel mai important rol al ariilor naturale protejate conservarea speciilor de plante și animale pe cale de dispariție.

- **Impactul dezvoltării economice asupra ariilor naturale protejate**

Dezvoltarea economică provoacă distrugerii sau deteriorări ariilor naturale protejate precum cele incluse în Rețeaua Natura 2000. De aceea, 48% dintre cetățenii UE apreciază că asemenea acțiuni ar trebui interzise datorită importanței unor asemenea areale, cu variații pe țări, de la 30% în Olanda la 67% în Slovenia, în România procentul fiind de 45%.

- **Puteți preciza dacă ați depus vreun efort personal în scopul protejării biodiversității?**

70% dintre cetățenii UE au răspuns că, personal, au depus câteva eforturi pentru protejarea biodiversității iar jumătate dintre aceștia au afirmat că ar fi dispuși să facă mai mult în scopul stopării pierderii biodiversității (33% dintre cei care au răspuns cu „da”). Pe țări, situația a relevat faptul că Portugalia și Slovenia sunt statele cele mai implicate în conservarea biodiversității.

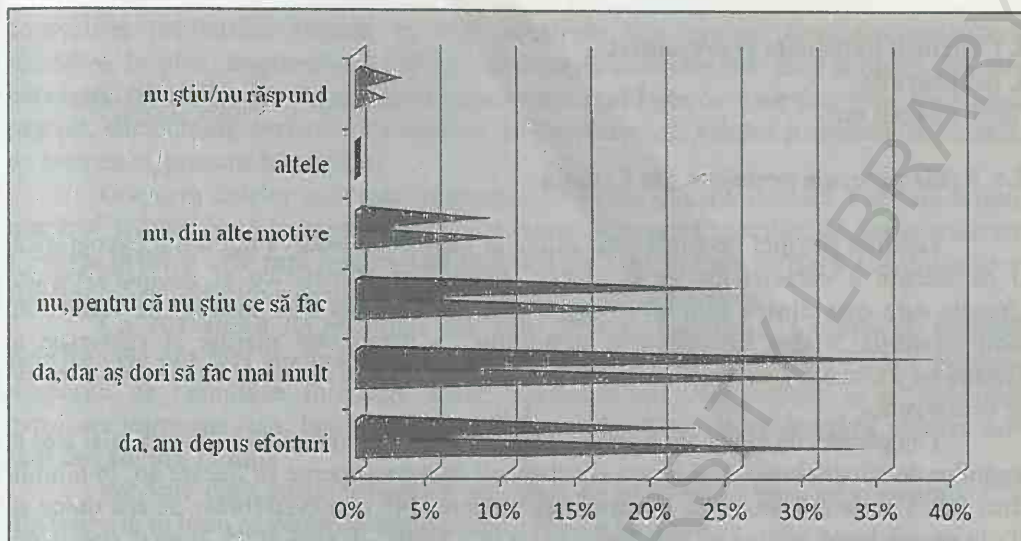

Figura nr. 5.14: Procentul eforturilor depuse sau intenționate în scopul protejării biodiversității în cazul cetățenilor UE și al celor români

În România, 39% dintre cetățeni au afirmat că au depus eforturi personale pentru protejarea biodiversității dar ar dori să facă mai mult, 23%-au depus eforturi în acest sens, 26%-nu, pentru că nu știu ce să facă în acest scop, 9%-nu, din alte motive, 3%-nu știu.

Se poate afirma că protejarea biodiversității și stoparea pierderii acestora nu reprezintă încă o prioritate la nivelul UE, cetățenii săi nefiind informați îndeajuns cu privire la asemenea probleme de unde și un număr mic de acțiuni desfășurate în scopul protejării mediului ambiant comparativ cu numeroasele efecte negative precum deversări de deșeuri, de petrol, defrișări etc..

5.3. Proiect. Ariile naturale protejate din țara "x"

1. Prezentarea generală a țării "X" (așezare geografică; principalele atracții turistice naturale și antropice)

2. Analiza ariilor naturale protejate

- scurt istoric;
- categorii de arii naturale protejate (tipologie, definiții);
- statistici (tabele, grafice, comentarii privind numărul, suprafața, ponderea în total, evoluția în timp, repartizarea teritorială a ariilor naturale protejate);
- specii amenințate;
- specii pe cale de dispariție;
- descrierea celor mai importante arii naturale protejate;
- legislația în domeniu;
- instituții cu atribuții în domeniu;
- managementul ariilor naturale protejate.

3. Concluzii personale și propuneri

4. Bibliografie

Hărți, imagini etc..

5.4. Ariile naturale protejate din Croația

Datorită poziției geografice specifice la intersecția câtorva regiuni biogeografice și ca urmare a caracteristicilor ecologice, condițiilor climaterice și geomorfologice, **Croația este una dintre cele mai bogate țări ale Europei din punctul de vedere al biodiversității.** Marea diversitate a teritoriului, a habitatelor marine și subterane a determinat existența a numeroase specii și subspecii, inclusiv a unui număr semnificativ de endemisme.

Din păcate, nu există un inventar complet al biodiversității din Croația, mai ales a taxonilor de nevertebrate. Noi specii și subspecii sunt descoperite în fiecare an. În ultimii cinci ani, 198 de noi taxoni de nevertebrate terestre, 146 de nevertebrate de apă dulce și 20 de nevertebrate marine au fost înregistrate în Croația. În anul 2005, o nouă specie de pește endemic a fost descoperită în Delta Nereva în râul Norin. Aceste elemente întăresc faptul că biodiversitatea din Croația este mult mai mare decât o prezintă datele curente.

Numărul speciilor cunoscute din Croația este în jur de 37000, cu toate că numărul estimat este mult mai mare, între 50000-100000. Aceste cifre sunt semnificative pentru o țară relativ mică din punctul de vedere al suprafeței.

Unul dintre motivele pentru care în Croația întâlnim un mare număr de endemisme, mai ales relictetele glaciare, este acela că această zonă a fost afectată într-o mică măsură de glaciațiune. Centrele principale ale speciilor de floră endemice sunt masivele Biokovo și Velebit în timp ce fauna endemică este mai reprezentativă pentru habitatele subterane (nevertebratele din peșteri), insule (șopârle, melci) și râurile carstice ale Bazinului Adriatic.

Pe de altă parte, Croația deține populații semnificative ale multor specii care sunt amenințate la nivel european. Acestea sunt conectate la zone întinse de protecție cu habitatele lor. Pădurile vaste de fagi și brazi sunt bogate în populații de urși, lupi și râși. Zonele umede întinse cu păduri aluviale reprezintă spațiul pentru reproducerea, migrarea și iernarea pentru multe dintre păsările de apă ale continentului ca și pentru păsările specifice zonelor umede care cuibăresc în păduri precum vulturul alb cu coadă, barza neagră, acvila mică tipătoare.

Bogăția biodiversității marine în combinație cu diversitatea imensă a insulelor și stâncilor cu forme de viață endemice, toate acestea dau zonelor de coastă ale Croației o semnificație internațională.

Cu toate că natura din Croația este de o înaltă valoare, multe din componentele sale sunt amenințate. Pe Lista Roșie a Speciilor Amenințate, cu analiza pe grupe (vertebrate, fluturi, șerpi, fauna din peșteri, plante vasculare și ciuperci) se află înscrise 1131 de taxoni. Toate aceste specii sunt strict protejate de Legea cu privire la protecția sălbăticiei intrată în vigoare din ianuarie 2006. Această reglementare divide speciile de interes pentru conservare în protejate și strict protejate, în concordanță cu legislația internațională relevantă (Convenția de la Berna, Directivele Habitate și Păsări).

Cele mai importante amenințări asupra speciilor sălbatice sunt pierderea habitatelor și degradarea. Chiar și în prezent, este o mare presiune cu privire la

convertirea habitatelor naturale în zone construite sau terenuri destinate agriculturii intensive, în plus, fragmentarea habitatelor datorită construcțiilor unor drumuri sau alte coridoare de trafic. Pe lângă aceste amenințări, exploatarea excesivă prin vânătoare, pescuit, silvicultură, agricultură intensivă, poluarea apelor, solului și aerului, reprezintă, de asemenea, preocupări majore.

Conform datelor existente în prezent, flora din Croația numără 8582 de taxoni, numărul estimându-se la aproape 10000 de taxoni. Proporția speciilor de plante plasează **Croația printre cele mai bogate trei țări din Europa bogate în floră** (cu Slovacia și Albania). 5,65% dintre speciile de plante cunoscute sunt endemice.

Cu 101 specii de mamifere din care 90 sunt autohtone, **Croația se numără printre cele opt țări europene cu o mare diversitate a mamiferelor**. Zonele montane acoperite de complexe forestiere vaste reprezintă habitatul tuturor celor trei mari carnivore europene (urs, lup și râs). **Ornitofauna din Croația se numără printre cele mai bogate din Europa**.

Pădurile din Croația acoperă o suprafață de 2490000 ha ceea ce reprezintă 37% din teritoriu în timp ce pădurile dense ocupă 37% din teritoriu.

Geologia carstică reprezintă 46% din suprafața terestră a Croației. Aproximativ 7000 de peșteri și avene sunt cunoscute în Croația, cifră care se așteaptă să crească considerabil odată cu noile descoperiri.

În conformitate cu Legea privind protecția naturii din Croația (2005), ariile naturale protejate se clasifică în nouă categorii. În prezent, sunt 444 de areale naturale protejate care acoperă o suprafață de 5124,80 km² ceea ce reprezintă 9,05% din suprafața totală a țării. Cea mai mare pondere din punctul de vedere al acoperirii teritoriale aparține parcurilor naționale și naturale. Așadar, sunt două rezervații stricte, 8 parcuri naționale și 10 parcuri naturale la care se adaugă un al 11-lea parc natural, Arhipelagul Lastovo, în proces de desemnare. De asemenea, câteva alte situri din alte categorii sunt în curs de declarare.

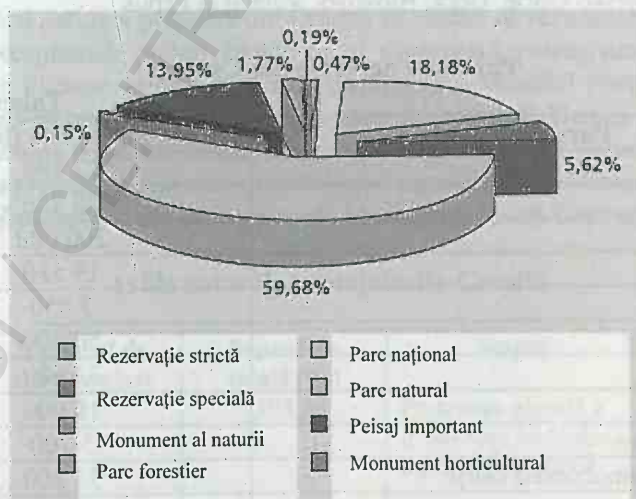

Figura nr. 5.15.: Tipologia ariilor naturale protejate din Croația

Sursa: Biodiversity of Croatia, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006, pag. 38

Trei dintre cele opt parcuri naționale ale Croației (Kornati, Brijuni și Mljet) sunt insulare, fiind caracterizate printr-o bogată viață marină. În schimb, parcurile naționale Velebitul Nordic, Risnjak și Paklenica sunt zone montane caracterizate printr-un relief particular cu numeroase zone calcaroase și grohotișuri, pajiști situate la altitudini ridicate și complexe forestiere vaste. Diversitatea habitatelor în combinație cu izolarea geografică au condus la dezvoltarea unei vegetații specifice cu numeroase endemisme.

Parcurile naționale din Croația

Tabelul nr. 5.1.

Parcul național	Suprafața (ha)
Lacurile Plitvice	29 482
Paklenica	9 600
Risnjak	6 400
Mljet	5 375
Kornati	21 700
Brijuni	3 395
Krka	10 900
Velebitul Nordic	10 900
TOTAL	97 752

Sursa: Biodiversity of Croatia, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006, pag. 38

Lacurile Plitvice, cel mai vechi parc național din Croația dar și cel mai întins și Krka sunt caracterizate printr-o hidrologie și morfologie carstică unică, bariere de travertin, lacuri și cascade.

Șase dintre parcurile naturale croate acoperă zone montane (Medvednica, Žumberak-Samoborsko Gorje, Učka, Biokovo, Velebit și Papuk).

Parcurile naturale din Croația

Tabelul nr. 5.2.

Parcul natural	Suprafața (ha)
Kopački rit	23 894
Medvenica	22 826
Velebit	200 000
Biokovo	19 550
Telaščica	7 050
Lonjsko Polje	50 600
Papuk	33 600
Učka	16 000
Lacul Vransko	5 700
Žumberak-Samoborsko Gorje	33 300
TOTAL	412 520

Sursa: Biodiversity of Croatia, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006, pag. 38

Parcurile naturale Kopački rit și Lonjsko polje sunt zone inundate întinse ce aparțin șesului Panonic, fiecare dintre ele incluzând rezervații ornitologice speciale. Râurile și zonele inundate ce înconjoară aceste zone reprezintă cauza prezenței unor habitate deosebite și a unei diversități a vieții sălbatice, în special ornitofaună. Parcul natural Vransko, lângă coasta Zadar, este cel mai mare lac natural din Croația, fiind important pentru reproducerea și iernatul păsărilor.

Parcul Natural Velebit (200000 ha) este cea mai întinsă arie naturală protejată din Croația care, împreună cu Velebitul Nordic și parcul național Paklenica totalizează aproape 40% din teritoriul protejat al Republicii Croația.

Siturile naturale de importanță internațională din Croația

Tabelul nr. 5.3.

Numele sitului	Desemnarea internațională	Suprafața (ha)
Parcul național Lacurile Plitvice	UNESCO-Lista Patrimoniului Mondial Natural	29 482
Parcul natural Muntele Velebit	Sit MAB-UNESCO	200 000
Parcul natural Lonjsko polje	Sit Ramsar	50 560
Parcul natural Kopački rit	Sit Ramsar	23 400
Delta Neretva (propusă ca parc natural)	Sit Ramsar	11 500
Rezervația ornitologică Crna Mlaka	Sit Ramsar	625
TOTAL		309 867

Sursa: Biodiversity of Croatia, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006, pag. 38

Câteva arii naturale protejate din Croația se bucură de recunoaștere internațională datorită unei excepționale valori biologice și diversității peisagistice. Astfel, parcul național Lacurile Plitvice se află pe Lista Patrimoniului Mondial Natural UNESCO, în timp ce Muntele Velebit ce aparține parcului natural Velebit, Paklenica și parcul național Velebitul Nordic sunt declarate Rezervații ale Biosferei. Parcurile naturale Kopački rit și Lonjsko polje împreună cu rezervația ornitologică specială Crna Mlaka și Delta Neretva se află pe Lista Zonelor Umede de Importanță Internațională sub Convenția Ramsar.

Ariile naturale protejate din Croația

Tabelul nr. 5.4.

Categoria	Numărul de arii protejate	Suprafața totală (ha)	Scopul	Nivelul de protecție
Rezervație strictă	2	2395,35	Protejarea globală a diversității biologice, cercetare științifică	Protejare din partea Guvernului, administrare din partea județului
Parc național	8	93 181,48	Protejarea diversității biologice, cercetare	Statul

			științifică, turism, recreere, educație	
Rezervație specială	79	28 796,5	Protejarea diversității biologice cu accent pe componentele specifice (păduri, faună, floră, hidrologie etc.)	Protejare din partea Guvernului, administrare din partea județului
Parc natural	10	305 864,38	Protejarea diversității biologice și peisagistice, dezvoltarea durabilă, turism și recreere	Statul
Parc regional	0	0	Protejarea diversității biologice și peisagistice, dezvoltarea durabilă, turism și recreere	Județul
Monument al naturii	103	761,79	Protejarea elementelor naturale reprezentative sau a siturilor mici, cercetare științifică	Județul
Peisaj important	69	71 467,08	Protecția diversității peisagistice, dezvoltare durabilă, turism și recreere	Județul
Parc forestier	38	9 051,95	Turism și recreere, protejarea diversității peisagistice	Județul
Monument horticultural	135	961,82	Protejarea moștenirii culturale și a diversității peisagistice, turism și recreere, educație	Județul
TOTAL	444	512 480,35		

Sursa: Biodiversity of Croatia, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006, pag. 39

Cea mai veche arie naturală protejată din Croația este Arboretumul Opeka din județul Varazdinska, protejată din anul 1947 și încadrată în categoria monument al arhitecturii parcului.

În Croația, **Rețeaua Ecologică Națională** este definită prin Legea privind protejarea naturii din anul 2005 și cuprinde areale de o importanță ecologică națională legate prin coridoare. Ea este organizată în așa fel încât să asigure supraviețuirea pe termen lung a habitatelor și a speciilor amenințate la nivel național și internațional (convenții internaționale, Directive ale Uniunii Europene, Lista Roșie la nivel național). În conformitate cu mecanismul Directivei Habitate, legea croată stipulează faptul că părți ale rețelei ecologice pot fi protejate prin declararea ariilor naturale protejate,

implementarea planurilor de management sau mecanismul impactului asupra naturii al oricărei intervenții sau amenințări asupra sitului, cu respectarea obiectivelor de conservare.

Rețeaua Ecologică din Croația

Tabelul nr. 5.5.

Categoriile de zone	Suprafața terestră (km ²)	%	Suprafața maritimă (km ²)	%	Total (km ²)
Nucleul zonelor internaționale	7 767	13,8	4 280	13,5	12 047
Nucleul zonelor naționale	5 491	9,7	109	0,4	5 600
Coridoarele	4 903	8,7	8 515	26,9	13 418
Zonele tampon	6 510	11,5	9 188	29,0	15 698
Total rețea ecologică	24 671	43,6	22 092	69,8	46 763
În afara rețelei ecologice	31 944	56,4	9 552	30,2	41 496
TOTAL	56 615	100	31 644	100	88 259

Sursa: Biodiversity of Croatia, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006, pag. 41

Rețeaua Ecologică Națională reprezintă primul pas în procesul de pregătire a rețelei NATURA 2000, propunere care face parte din procesul de aderare a Croației la Uniunea Europeană.

Nucleul zonelor naționale și internaționale reprezintă rezultatul combinării următoarelor situri:

- Toate parcurile naționale și naturale (mari zone protejate importante pentru conservarea biodiversității);
- Toate rezervațiile speciale, existente și declarate în planurile fizice;
- Areale importante pentru păsări listate în Anexa I a Directivei Păsări;
- Areale importante pentru alte specii amenințate la nivel internațional (NATURA 2000) sau național (Lista Roșie): lilieci, delfini, ciuperci, specii endemice etc.;
- Părți reprezentative ale suprafeței totale acoperită de tipuri de habitate amenințate la nivel internațional (NATURA 2000) sau național.

Coridoarele au fost create după cum urmează:

- Toate râurile mari cu o centură de 100 sau 50 m;
- Coridoarele forestiere dintre nucleele zonelor forestiere;
- Rutele de migrație ale păsărilor de-a lungul Mării Adriatice;
- Apele marine de coastă importante pentru broaștele țestoase și delfini.

Zonele tampon au fost create pentru a înconjura zonele nucleu. Câteva zone de restaurație au fost create în scopul reconstrucției ecologice a anumitor zone.

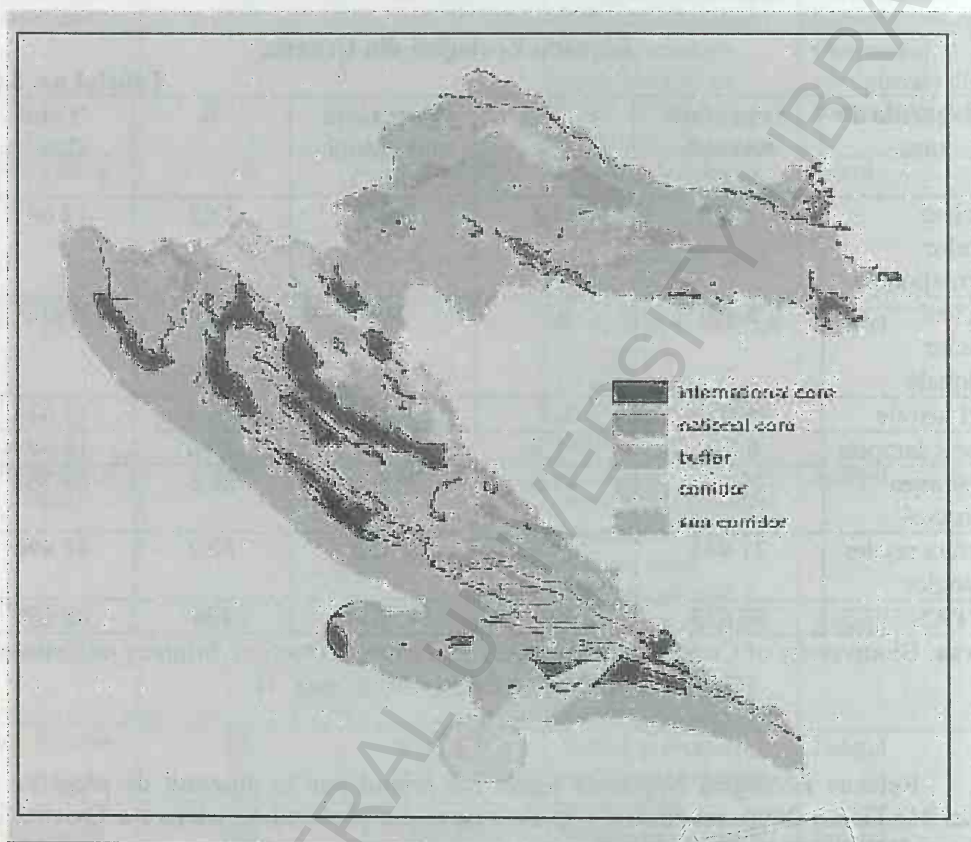

Figura nr. 5.16.: Componentele Rețelei Ecologice din Croația

Sursa: Biodiversity of Croatia, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006, pag. 41

În concluzie, o mare diversitate de habitate este distribuită între câmpiile, zonele montane și cele de coastă ale Croației. Varietatea formelor geomorfologice permite distribuția tridimensională a habitatelor contribuind în acest fel la bogăția habitatelor. Este excepțional să găsești o așa diversitate a habitatelor într-o țară așa mică precum Croația. Multe categorii de habitate sunt specifice Croației precum habitatele carstice sau stâncile și grohotișurile.

Precum alte țări ale lumii, și Croația și-a dezvoltat o clasificare națională a habitatelor în scopul de a evidenția diversitatea habitatelor de pe teritoriul său și anumite caracteristici specifice precum habitatele carstice și cele marine.

5.5. Protejarea naturii în Bulgaria

În Bulgaria, până în anul 1998 a existat o lege privind protejarea naturii care, ulterior, a fost abrogată și suplimentată. Necesitatea armonizării cu legislația europeană a determinat adoptarea unor noi acte normative care să prevadă măsuri de protecție specială a unor specii, de interdicere a distrugerii speciilor protejate de floră și faună sălbatică, de interdicere a comerțului cu specii protejate ca și adoptarea unor sancțiuni pentru violarea acestor reguli. Totodată, a fost adoptată o nouă lege a pădurilor care a introdus principii moderne pentru managementul resurselor forestiere, protejarea și utilizarea durabilă a acestora.

Același act normativ adoptat în anul 1998 a prevăzut și reglementări cu privire la înființarea, întreținerea și dezvoltarea unei rețele naționale de arii naturale protejate, determinarea instituțiilor responsabile să se implice în managementul, monitorizarea și securizarea ariilor protejate precum și în stabilirea drepturilor și obligațiilor persoanelor fizice și juridice în această privință.

Republica Bulgaria a ratificat și este parte a următoarelor Convenții:

- Convenția Diversității Biologice ratificată în anul 1996;
- Convenția Zonelor Umede de Importanță Internațional (RAMSAR) ratificată în 1986;
- Convenția cu privire la Protejarea Moștenirii Naturale și Culturale Mondiale ratificată în anul 1975;
- Convenția asupra Conservării Vieții Sălbatică Europene și Habitatelor Naturale (Convenția de la Berna), ratificată în anul 1991;
- Convenția asupra Comerțului Internațional cu Specii Amenințate de Floră și Faună (Convenția de la Washington), ratificată în anul 1990.

Situația actuală

În Bulgaria întâlnim următoarele categorii de specii:

- ☞ 94 specii de mamifere;
- ☞ 338 specii de păsări;
- ☞ 36 specii de reptile;
- ☞ 16 specii de amfibieni;
- ☞ 207 specii de apă dulce și prezente în Marea Neagră;
- ☞ aproximativ 27 000 specii de insecte și alte nevertebrate;
- ☞ între 3500 și 3750 specii de plante agățătoare;
- ☞ peste 6500 specii de plante pitice și ciuperci.

Plantele endemice reprezintă 5% din totalul diversității floristice luând în considerare faptul că 8,8% din speciile de non-insecte și 4,3% din speciile de insecte sunt endemice.

Dintre speciile rare de floră și faună menționăm:

- 700 de specii de plante agățătoare;
- 567 specii de non-insecte nevertebrate;
- peste 1500 specii de insecte;
- 29 specii de pește de apă dulce și de Marea Neagră;

- 2 specii de șerpi;
- 78 specii de păsări;
- cel puțin 10 specii de mamifere mari.

Biodiversitatea din Bulgaria include specii și resurse genetice, care sunt folosite și în scopuri comerciale precum: peștii de apă dulce și din Marea Neagră, peste 200 de specii de ciuperci comestibile și câteva sute de plante medicinale locale.

Ariile naturale protejate

Înainte de adoptarea în decembrie 1998 a actului normativ cu privire la ariile protejate, componentele naturii protejate erau divizate în șapte categorii respectiv, specii de animale protejate, specii de plante protejate și cinci categorii de arii protejate: rezervații, parcuri naționale, monumente ale naturii, localități protejate și situri istorice.

Sunt 90 de **rezervații** care acoperă o suprafață de 80561,5 ha. Acestea sunt teritorii strict protejate care includ ecosisteme naturale reprezentative ca și habitate ale speciilor rare. Orice activitate care poate afecta caracteristicile naturale distinctive sunt interzise în interiorul granițelor rezervațiilor. Majoritatea rezervațiilor sunt localizate în ecosistemele forestiere și mai mult de 60% din suprafața totală a acestora este inclusă în interiorul parcurilor naționale.

În Bulgaria întâlnim 12 **parcuri naționale** care acoperă o suprafață de 351583,6 ha ceea ce reprezintă 3,17% din totalul suprafeței țării. Acestea sunt areale protejate de mari dimensiuni care prezintă o mare diversitate naturală, cu o considerabilă semnificație culturală și de recreere, unde condițiile naturale și ecosistemele reprezintă factorii dominanți. Este posibil ca și alte situri naturale protejate să fie incluse în interiorul granițelor parcurilor naționale și să beneficieze de un regim de protecție.

Monumentele naturale și localitățile protejate din Bulgaria sunt în număr de 2241 respectiv 123. Primele dintre ele acoperă 23408 ha iar localitățile - 23527,1 ha. În cele mai multe cazuri sunt teritorii mici cu suprafețe cuprinse între 1-500 ha, în care se află sub protecție elemente de peisaj natural precum cascade, peșteri ca și habitate ale speciilor rare și amenințate, dar și comunități locale.

Siturile istorice sunt în număr de 972 și acoperă o suprafață de 12139,4 ha.

Întâlnim 389 **specii de plante protejate** și 473 **specii de animale protejate**.

Noua **Lege a Ariilor Protejate** a stabilit existența următoarelor categorii de arii protejate⁷¹:

- ✓ rezervații;
- ✓ parcuri naționale;
- ✓ monumente ale naturii;
- ✓ rezervații menținute;
- ✓ parcuri naturale;
- ✓ localități protejate.

Documentul normativ stipulează termenii schimbării categoriei de clasificare a cinci dintre ariile protejate în unele noi în acord cu noul act normativ al ariilor protejate.

⁷¹ http://www.moew.government.bg/strateg_plans/ndp_e.html

**Evoluția numărului și a suprafeței ariilor naturale protejate din Bulgaria
în perioada 1997-2008**

Tabelul nr. 5.6.

Anul	Suprafața totală a ariilor protejate (ha)	Ponderea în suprafața totală a țării (%)
1997	491 220	4,4
1998	491 220	4,4
1999	492 310	4,4
2000	514 864	4,6
2001	527 418	4,8
2002	549 927	5,0
2003	545 004	4,9
2004	544 395	4,9
2005	546 785	4,9
2006	546 785	4,9
2007	566 701	5,1
2008	581 736	5,2

Sursa: Institutul Național de Statistică al Bulgariei
(http://www.nsi.bg/Ecology_e/Ecology_e.HTM), 2009

Bulgaria deține trei parcuri naționale-Pirinei, Rila și Balkanii Centrali. Acestea acoperă o suprafață totală de 193,049 ha ceea ce reprezintă o treime din total. Ele aparțin statului, fiind în proprietate publică și sunt conduse și administrate de **Directorate (Direcții)** care operează în subordinea Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor.

Cele trei parcuri naționale se numără printre cele mai întinse și mai valoroase arii naturale protejate din Europa, reprezentând o parte importantă a regiunilor sălbatice de pe continent. *Planurile de Management ale parcurilor naționale Rila și Balkanii Centrali sunt primele documente de management modern al conservării existente în Balcani.*

În parcurile naționale din Bulgaria, habitatele naturale și ecosistemele unice sunt protejate în interiorul rezervațiilor. Aceste areale strict protejate sunt adesea afectate de activitățile ce se derulează în teritoriile învecinate cu parcurile naționale.

Parcurile naționale bulgărești oferă oportunități excelente pentru practicarea turismului, cercetări științifice și educație. De o importanță specială pentru Bulgaria sunt resursele regenerabile care oferă atât un mijloc de trai cât și valoare culturală pentru populația care trăiește în imediata apropiere, oferind, totodată, oportunități de dezvoltare economică a țării.

În aceste parcuri naționale se găsesc și râuri, lacuri, cascade și peisaje excepționale. Reprezintă o sursă de prosperitate pentru populația locală dar și o sursă de bunăstare economică și socială la nivel național. Ele se numără printre cele mai importante instrumente ale guvernului de protejare a resurselor naturale.

Conservarea sănătății naturale a parcurilor naționale poate fi realizată doar cu suportul și implicarea vizitatorilor și a comunităților în care aceștia trăiesc. În plus, parcurile naționale au încheiat parteneriate atât cu organizațiile non-guvernamentale cât și cu principalele comunități locale.

Biodiversitatea naturală din Bulgaria este foarte importantă pentru națiune, reprezentând o sursă de mândrie națională, pentru Estul Europei dar și pentru restul lumii, ceea ce determină un sprijin și o atenție deosebită din partea comunității internaționale, în particular acordarea de asistență din partea guvernului bulgar.

Cele trei parcuri naționale din Bulgaria protejează ecosisteme montane care conțin unele dintre cele mai importante resurse naturale.

Astfel, peste 300 de **lacuri și numeroase cascade** se găsesc în parcurile naționale Pirinei, Rila și Balkanii Centrali. Unele dintre cele mai mari râuri din Bulgaria și din Balcani își au izvoarele în cele trei parcuri. Aceste parcuri naționale dețin un rol cheie în formarea resurselor de apă din Sud-Estul Europei reprezentând, totodată, o sursă esențială de apă potabilă pentru o mare parte a țării, în special pentru centrele urbane majore. Chiar dacă ocupă doar 1,83% din teritoriul țării, parcurile naționale furnizează 7,3% din resursele de apă dulce ale țării.

Bulgaria se află pe locul cinci în Europa din punctul de vedere al diversității plantelor cu 3567 de specii. Două treimi din toate speciile de plante ale țării se regăsesc în cele trei parcuri naționale iar dintre acestea, o șesime prezintă o ridicată importanță de conservare:

- ⊙ 23 sunt endemisme locale, 48 de specii sunt endemisme pentru Bulgaria iar 143 de specii sunt endemisme pentru Balcani;
- ⊙ 105 sunt relict glaciare;
- ⊙ 179 dintre specii se află pe Lista Roșie;
- ⊙ 92 de specii sunt protejate de legislația bulgară;
- ⊙ 56 de specii sunt protejate de legislația internațională.

În plus, **750 de specii de plante medicinale** pot fi găsite în Bulgaria. Trei pătrimi dintre acestea se regăsesc pe teritoriul celor trei parcuri naționale, fiind protejate de sistemul de management al parcurilor naționale.

Peste 250 de specii sau o optime din toate **speciile de ciuperci** din Bulgaria, cresc în parcurile naționale.

Ecosistemele forestiere naturale din parcurile naționale ale Bulgariei sunt de neegalat în Europa. Pădurile din aceste parcuri reprezintă filtre naturale importante de aer, producătoare de oxigen și surse de conservare a apei. De asemenea, reprezintă habitatul a numeroase specii de plante și animale sălbatice:

- ⌘ 96% dintre păduri sunt naturale (nu au fost plantate);
- ⌘ Media de vârstă a copacilor este de 90 de ani. Aproape două treimi au 100 de ani și peste;
- ⌘ Pădurile în care se găsesc copaci cu frunze căzătoare din parcul național Balkanii Centrali sunt unice în Europa. Aceste păduri sunt întinse, sunt naturale și acoperă 86% din zonele împădurite ale parcului;
- ⌘ Pădurile de conifere acoperă 96% din regiunile împădurite ale parcurilor naționale Rila și Pirin;
- ⌘ Pajiștile montane se găsesc la altitudini cuprinse între 2000-2500 m altitudine în Rila și Pirinei și la 1500-1850 m în Balkanii Centrali. Mai mult de 70% din toate speciile de plante protejate, rare și endemice din Bulgaria se găsesc în aceste zone înalte.

Bulgaria are cele mai multe specii de animale pe teritoriul său decât orice altă țară din Europa. Cele trei parcuri naționale reprezintă habitatul și mediul natural

pentru supraviețuirea majorității acestor specii. În parcurile naționale din Bulgaria trăiesc peste 4000 de specii de nevertebrate, un sfert dintre acestea fiind de o ridicată importanță de conservare. Peste 300 specii de vertebrate se află în Rila, Pirinei și Balkanii Centrali. Câteva dintre cele mai semnificative populații de mamifere mari din Bulgaria și Europa trăiesc aici. Acestea includ capra neagră de Balcani, ursul negru, lupul și căprioara roșie. 25% dintre speciile de mamifere mici trăiesc pe teritoriul celor trei parcuri naționale.

Peste 200 specii de vertebrate se află sub protecția atât a legislației bulgărești cât și a celei internaționale:

- 67% dintre toate speciile de pești, amfibieni și reptile sunt de o ridicată importanță de conservare;
- 90% dintre toate speciile de păsări sunt de o ridicată importanță de conservare;
- Bulgaria are 30 de specii de lilieci (locul doi în Europa); 60% dintre acestea se găsesc pe teritoriul celor trei parcuri naționale, toate speciile aflându-se sub protecția legilor internaționale și naționale.

Parcurile naționale din Bulgaria sunt administrate în concordanță cu Legea Ariilor Protejate (1998) care prevede că aceste areale sunt administrate în scopul:

- Conservării biodiversității și protejării vieții sălbatice;
- Dezvoltării activităților educaționale și de cercetare;
- Promovării odihnei și recreerii;
- Sporirii bunăstării comunităților locale fără a afecta habitatele naturale.

Directoratele (direcțiile) parcurilor naționale

Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor gestionează sistemele ariilor protejate. Agenția Executivă pentru Mediu este responsabilă cu furnizarea de metodologii Directoratelor parcurilor naționale în scopul monitorizării ecologice și în materie de calitate a mediului.

Fiecare parc național este administrat de un organism regional al Ministerului-Directoratul Parcului Național. Legea ariilor protejate menționează următoarele atribuții administrative majore ale Directoratelor:

- Coordonează activitățile organizațiilor, instituțiilor și altor utilizatori din parcurile naționale;
- Acordă permise pentru pășunat, colectarea de ierburi, fructe de pădure, ciuperci etc.. pe teritoriul parcului;
- Acordă permise pentru toate tipurile de activități de renovare și întreținere derulate pe suprafața parcului;
- Interacționează și cooperează cu autoritățile locale, comunitățile locale, organizațiile non-guvernamentale, comunitățile academice, instituțiile de educație și cultură, oamenii de afaceri și media.

Fiecare Directorat își are sediul în afara parcului și utilizează un sistem de comunicații prin satelit ce aparține unor birouri structurate pe secțiuni ale parcului și care administrează diferite zone ale teritoriului parcului național. Fiecare Directorat și birou al secțiunilor parcului angajează specialiști locali, cunoscători ai diverselor zone ale parcului și comunității locale. Echipa Directoratului este compusă din specialiști în diverse domenii care sunt pregătiți pentru protejarea mediului și administrarea ariilor protejate.

Printre membri echipei se găsesc botaniști, zoologi, pădurari, specialiști în relații publice, în tehnologia informației și în management financiar.

Planurile de Management

Pentru fiecare parc național, Guvernul bulgar utilizează un **Plan de management** de 10 ani, cerut de Aria Ariilor Protejate. Fiecare plan descrie condițiile existente în parc și în împrejurimi, inclusiv condițiile economice, sociale și naturale. Utilizând aceste informații, fiecare plan de management prevede direcții de acțiune și investiții specifice pentru fiecare parc.

Planul de management utilizează „zonarea” ca un instrument major de management-divizând teritoriul parcului în zone de management care depind de obiectivele de conservare ale parcului național. Limitele acestor zone sunt definite utilizând marcaje naturale precum creste, râuri, pârauri, zone de vegetație, drumuri și poteci. Zonele diferă din punctul de vedere al desemnării, obiectivelor de management, activităților și recomandărilor. Implementarea planului de management este răspunderea majoră a fiecărui Directorat al parcului național.

Planul de management cuprinde:

- ☒ Managementul resurselor naturale, securitatea, controlul și sancțiuni;
- ☒ Monitorizarea ecologică;
- ☒ Crearea și întreținerea traseelor turistice, potecilor, serviciile adiționale;
- ☒ Sensibilizarea publicului, instrumente pentru educație și activități împreună cu toate comunitățile locale.

Un **Plan Operațional Anual** stabilește prioritățile pentru fiecare an, fiind folosit pentru a descrie activitățile și bugetul alocat acestora.

Activitățile derulate într-un parc național sunt coordonate de legislația de mediu din Bulgaria dar și de convențiile internaționale pentru conservarea biodiversității care constituie părți integrale ale legislației naționale:

- ☞ Legea de protejare a mediului (2002) reprezintă cadrul general pentru toată legislația de mediu dar și documentul director pentru Directoratele parcurilor naționale;
- ☞ Legea Diversității Biologice (2002), Legea Plantelor Medicinale (2000), Legea Vânătoriei (2000) și Legea Pescuitului și Aqua-Culturii (2001), tratează, în detaliu, elemente importante ale mediului;
- ☞ Strategia Națională pentru Conservarea Diversității Biologice a fost prima din Europa și a doua din lume. Coroborată cu Planul de Acțiune Național pentru Conservarea Diversității Biologice, reprezintă, împreună, documentele cheie ale statului și orientează donațiile și investițiile în parcurile naționale.

Activitățile și proiectele directoratelor sunt finanțate din Fondul pentru Managementul Activităților de Mediu. Există și un **Fond al Parcurilor Naționale din Bulgaria-primul din Europa de Est** care a fost creat pentru a finanța cheltuielile de capital și proiectele legate de dezvoltarea și întreținerea sistemului de arii protejate din țară. În plus, vor fi finanțate activitățile turistice durabile ale comunităților locale legate de parc. Costurile anuale ale fiecărui Directorat al parcurilor naționale sunt finanțate din bugetul anual al Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor. Investițiile de capital

(construcția, renovarea, infrastructură nouă, cercetare și pregătire a personalului) sunt finanțate de Fondul pentru Managementul Activităților de Mediu.

Parcurile naționale ale Bulgariei mărginesc 24 de municipalități cu o **populație de peste 600 000 de locuitori** (7,5% din populația Bulgariei). Una dintre condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un areal pentru a deveni parc național este nu numai contribuția la bunăstarea națională ci și la cea a comunităților locale.

Angajarea populației locale de către Directoratele parcurilor naționale din Bulgaria le ajută pe acestea să opereze mai eficient și cu o credibilitate ridicată.

Bulgaria este numărul unu în Europa la exportul de ierburi și unul dintre cei mai mari exportatori mondiali. 170 de specii sau trei pătrimi din toate plantele medicinale utilizate la nivel național se găsesc pe teritoriul celor trei parcuri naționale.

În elaborarea planurilor de management ale acestor parcuri naționale, organizarea activităților s-a făcut în concordanță cu tradițiile și nevoile comunităților locale. Datele statistice furnizate arată faptul că jumătate dintre rezidenții fiecărui parc național colectează fructe de pădure, ierburi, ciuperci și melci.

În consecință, toate activitățile derulate în Parcurile Naționale Rila, Pirinei și Balkanii Centrali au un impact minim asupra habitatelor naturale.

5.6. Ariile naturale protejate din Ungaria

Scurt istoric

În anul 1939 a fost declarată prima arie naturală protejată din Ungaria, **Marea Pădure din Debreceen**, în urma propunerii Ministrului Agriculturii care a fost adresată Consiliului Național pentru Conservarea Naturii. Această primă arie protejată a fost urmată de multe altele, această evoluție nefiind stopată nici măcar în timpul războiului. Astfel, la sfârșitul celui de-al război mondial au fost desemnate și declarate arii protejate aproximativ 200 arii de conservare a naturii și relice naturale care, însă, acopereau suprafețe mici de teren deoarece doar cele mai importante părți ale pădurilor și pășunilor au fost desemnate.

Procesul de declarare a fost stopat după cel de-al doilea război mondial, în perioada 1946-1949. Declararea primului peisaj protejat în anul 1952 a reprezentat o piatră de hotar pentru conservarea naturii în Ungaria. Ulterior, procesul declarării unor peisaje protejate a fost stopat pentru o lungă perioadă de timp.

În anul 1962, **Autoritatea Națională pentru Conservarea Naturii** a devenit organismul responsabil cu desemnarea ariilor naturale protejate. Astfel, în perioada 1950-1965 au fost declarate 135 de areale, însumând aproximativ 10000 ha. Trebuie menționat faptul că multe dintre cele mai importante parcuri naționale și arborete au fost puse sub protecție în acea perioadă.

Primul parc național din Ungaria (Hortobágy National Park) a fost declarat în anul 1972 prin Decretul nr. 1850 al Autorității Naționale pentru Conservarea Naturii, astfel că procesul de declarare de noi arii protejate a luat un nou avânt la sfârșitul anilor '70. Aceeași autoritate a creat două noi parcuri naționale, respectiv Kiskunság National Park (Decretul nr. 1880/1974) și Bükk National Park (Decretul nr. 18/1976). Numărul peisajelor protejate a crescut la 21 în anul 1977.

În anul 1977, **Autoritatea Națională pentru Mediu și Conservarea Naturii** a fost organismul responsabil cu declararea ariilor naturale protejate timp de 10 ani, perioadă în care au mai fost declarate alte 15 peisaje protejate (Pilis, Örség, Börzsöny, Buda, Zemplén).

Al patrulea parc național din Ungaria, Aggtelek National Parc (Decretul nr. 7/1984) a fost creat prin restructurarea arealului de protejare a peisajului Zemplén.

O altă schimbare a fost realizată în organizarea conservării naturii din Ungaria, în anul 1987, când a fost creat **Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor** prin unirea Autorităților Naționale pentru Conservarea Naturii și cea pentru Gospodărirea Apelor. În consecință, începând cu anul 1987, desemnările au fost formulate prin decrete ministeriale, șapte noi arii de protejare a peisajelor și câteva areale de conservare a naturii au fost create.

Ministerul pentru Protecția Mediului a funcționat doar trei luni de zile, în vara anului 1990, perioadă în care au fost create câteva arii naturale protejate.

Următorul organism responsabil, **Ministerul Mediului și Dezvoltării Regionale** a funcționat timp de opt ani, perioadă în care au fost create cinci noi parcuri naționale care s-au adăugat celor patru existente: Fertő-Hanság National Park (Decretul nr. 19/1991), Duna-Dráva National Park (Decretul nr. 7/1996), Körös-Maros National Park (Decretul nr. 3/1997), Balaton-Felvidéki National Park (Decretul nr. 31/1997) și Duna-Ipoly National Park (Decretul nr. 37/1997).

Din momentul în care **Legea privind conservarea naturii a intrat în vigoare în anul 1996**, fiecare baltă și lac alcalin (calificate ca areale de conservare a naturii) și fiecare tumul, fortificație de pământ etc. (calificate ca relice naturale) devin arii naturale protejate de interes național.

În perioada 1997-2002 a funcționat **Programul Național pentru Mediu**, interval de timp în care proporția ariilor naturale protejate a crescut considerabil, reprezentând 9,2% din suprafața totală a țării în anul 2002, suprafața parcurilor naționale crescând cel mai mult. 10 parcuri naționale, 36 arii de protejare a peisajelor, 147 areale de conservare a naturii și un relict natural – toate sunt calificate drept arii naturale protejate de importanță națională prin reglementări speciale (la 1 ianuarie 2006).

Procedura de declarare a ariilor naturale protejate

În conformitate cu **Legea privind conservarea naturii din anul 1996**, arealele naturale și alte categorii de zone demne de protecție sunt declarate protejate printr-un decret⁷²:

- ➔ De către minister în cazul zonelor de importanță națională;
- ➔ De către administrația locală în cazul zonelor de importanță locală.

Ministerul de resort declară obiective naturale valoroase (organisme sălbatice, comunități) ca și areale naturale strict protejate prin decret. Dacă protejarea obiectivului sau zonei naturale poate fi asigurată prin măsuri speciale, atunci, obiectivul natural, zona naturală sau o parte a acesteia poate fi declarată protejată. Prin puterea acestei legi, zonele

⁷² http://www.termesztvedelem.hu/index.php?pg=menu_1729

naturale sălbatice ale unui parc național, ale unei rezervații a biosferei sau a unei rezervații forestiere trebuie să fie strict protejate.

Orice persoană poate propune declararea unei arii protejate. Pregătirile pentru declararea statutului de arie protejată trebuie să fie demarcate din oficiu.

Directoratul parcului național trebuie să întocmească declarația de arie protejată-cu excepția ariilor naturale protejate de importanță locală.

În cursul pregătirii procesului de declarare a ariei naturale protejate de importanță locală, primarul municipalității trebuie să transmită documentele justificative de protecție a zonei către directoratul în cauză. De asemenea, dacă se intenționează propunerea statutului de arie protejată de interes național, declarația trebuie să fie și ea înaintată directoratului.

Cele **10 parcuri naționale din Ungaria** acoperă din punct de vedere operațional întreaga țară. Decretul nr. 29/2004 separă puterea autorității de puterea de manipulare a conservării naturii; domeniul de aplicare a activităților și competențele trebuie să fie separate. Puterea autorității este exercitată de responsabilul Inspectoratului pentru Mediu, Natură și Ape în timp ce manipularea conservării naturii rămâne domeniul de aplicare al directoratului parcului național.

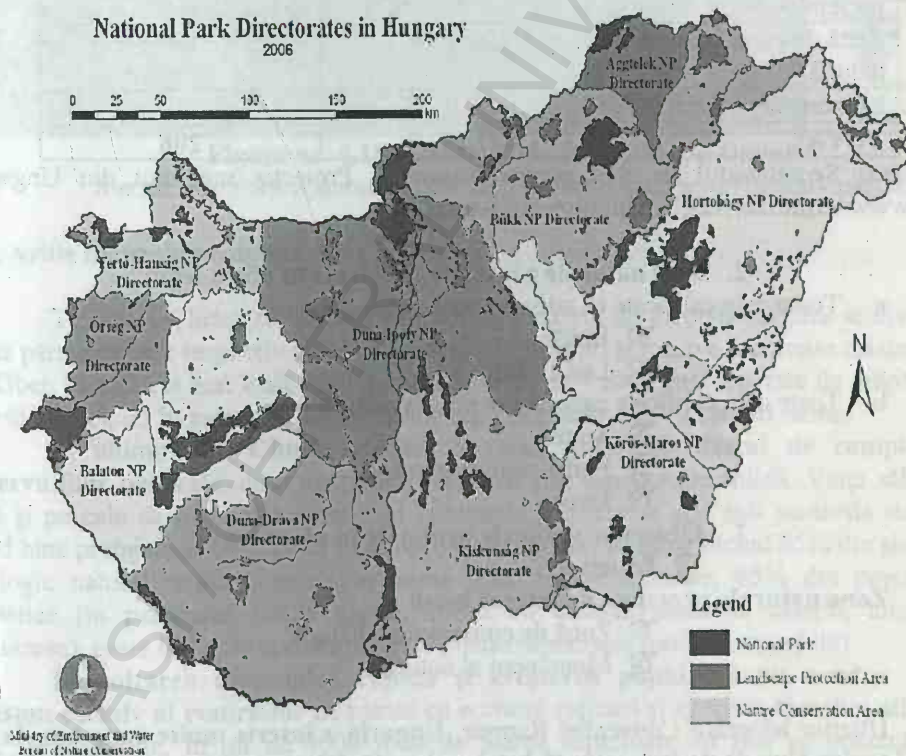

Figura nr. 5.17.: Arii naturale protejate din Ungaria

Sursa: http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/orszvedterkep/10NPI-%E1tn%E9zeti_angol.jpg

Ariile naturale protejate

În conformitate cu Legea privind conservarea naturii din anul 1996, arealele naturale protejate pot fi clasificate în funcție de gradul de conservare, obiective și importanța lor națională și internațională în următoarele categorii:

A. Arii naturale protejate de interes național:

1. Arii naturale protejate prin legi specifice:

- ☒ Parc național;
- ☒ Zonă de protecție a peisajelor;
- ☒ Zonă de conservare a naturii;
- ☒ Monument al naturii.

Ariile naturale protejate din Ungaria, 2009

Tabelul nr. 5.7.

Categoria de protecție	Suprafața (ha)	Numărul siturilor
Parcuri naționale	482,582.7	10
Zonă de protecție de peisajelor	335,096.7	38
Zonă de conservare a naturii	29,562.7	159
Monumente ale naturii	0.0	1
TOTAL	847,242.2	208

Sursa: Secretariatul de Stat pentru Natură și Protecția mediului din Ungaria;
<http://www.termeszetvedelem.hu/protected-areas>

2. Arii naturale protejate declarate în afara legii:

a. Toate cele calificate ca zone de conservare a naturii:

- ☒ Baltă;
- ☒ Lac alcalin.

b. Toate cele calificate ca monumente ale naturii:

- ☒ Tumul;
- ☒ Fortificații de pământ;
- ☒ Izvor.

3. Obiective naturale protejate în afara legii:

- ☒ Peșteri.

B. Zone naturale protejate de interes local:

- ☒ Zonă de conservare a naturii;
- ☒ Monument al naturii.

Ulterior adoptării Convenției Ramsar, Ungaria a înscris multe zone umede pe Lista Zonelor Umede de Importanță Internațională. Câteva zone au fost desemnate în anii 1989, 1997, 2001, 2003, 2006, 2007 și 2008. În total, 28 de habitate umede din Ungaria se regăsesc pe Lista Ramsar, acoperind o suprafață totală de 200000 ha. Siturile Ramsar din Ungaria includ toate categoriile de zone umede caracteristice

Bazinului carpatic: lacuri, mlaștini, lacuri alcaline, bălți, ape stătătoare, pajiști umede, ferme piscicole și rezervoare. Câteva situri au fost calificate ca îndeplinind mai multe criterii de importanță internațională.

În Ungaria se află și cinci Rezervații ale Biosferei-Aggtelek, Fertő-tó, Hortobágy, Kiskunság, Pilis.

Figura nr. 5.18.: Rezervațiile Biosferei din Ungaria

Sursa: <http://www.unesco.org/mabdb/br/brdir/europe-n/Hungarymap.htm>

5.7. Ariile naturale protejate din China

Teritoriul Chinei se remarcă prin relieful extrem de diversificat care se divide în două părți distincte respectiv la vest sunt dealuri, podișuri și masive muntoase uriașe (aici, în Tibet, se află cel mai înalt vârf din lume – Everest – 8849 m), separate de prăpăstii și de văi adânci, iar în partea de est se întinde regiunea țărmului, cu câmpii vaste.

În ultimii ani, China a creat o rețea națională destul de completă a rezervațiilor naturale, cu o distribuție rațională și o funcționare solidă. Viața sălbatică rară și pe cale de dispariție precum și habitatele acestora se află sub protecția statului, fiind bine protejate și conservate în arii protejate variate. Acestea includ 85% din sistemul ecologic natural terestru, cele mai multe fiind relice naturale, 85% din populațiile sălbatice (în particular panda gigant, ibisul cu creastă, elefantul asiatic, aligatorul chinezesc), peste 65% din comunitățile de plante superioare (precum cycadele).

Dezvoltarea economică rapidă și creșterea populației au condus la un consum excesiv al resurselor de plante cu o viteză ridicată și sporirea speciilor aflate pe cale de dispariție. În jur de 4000-5000 de plante superioare au fost pe punctul de a dispărea sau în curs de amenințare, reprezentând 15-20% din numărul total din China, mai mare decât media la nivel mondial.

Prima rezervație naturală din China este Muntele Dinghu din Zhaoqing, provincia Guangdong, care a fost înființată în 1956. Rezervația naturală Sanjiangyuan

este cea mai mare (316000 km²), la cea mai mare altitudine (peste 4000 m) și cu cea mai bogată biodiversitate. Rezervația se află în interiorul podișului Qinghai-Tibet, la sursa fluviilor Yangtzi, Galben și Lancang.

O parte din rezervațiile naturale sunt în zonele de protejare specială a biodiversității de importanță internațională. Provincia Yunnan dispune de 152 de rezervații naturale, care se întind pe o suprafață de 2,8 milioane ha. Ca atare, **Yunnan este provincia cu cele mai multe rezervații naturale din China.** 22 de rezervații naturale între care Wolong și valea Jiuzhai din provincia Sichuan, munții Changbai din Jilin, muntele Dinghu din Guangdong, râul Baishui din Gansu ș.a. au fost incluse pe Lista UNESCO a rezervațiilor naturale ale biosferei de importanță internațională.

China cuprinde o mare varietate și un mare număr de zone umede. Toate categoriile de zone umede sunt distribuite în țară cu excepția zonei de tundră. Suprafața celor 28 de tipuri de zone umede (fiecare mai mare de 100 ha) totalizează 38,48 milioane ha (excluzând Hong Kong, Macao și Taiwan), sau 4% din suprafața terestră a teritoriului. Din aceste zone umede, cele naturale totalizează 36,2 milioane ha incluzând 5,94 milioane ha zone umede de coastă, 8,2 milioane ha zone umede-râuri, 8,35 milioane ha zone umede-lacuri și 13,7 milioane ha zone umede-mlaștini.

Speciile prezente în zonele umede sunt bogate din punctul de vedere al varietății. De exemplu, sunt 31 de specii de mamifere care fac parte din 12 familii, 271 specii de păsări din 32 de familii, 122 specii de reptile din 13 familii și 300 specii de amfibieni din 11 familii. Stocurile de pești numără peste 1000 de exemplare. Se adaugă o abundență de specii de vertebrate și nevertebrate precum crustaceele, creveții și scoicile de mare.

Plantele superioare care cresc în zonele umede includ 2276 de specii cu 815 genuri și 225 de familii. Densitatea speciilor de plante din zonele umede este de 0,0056 specii/km², depășind Brazilia care se laudă cu cea mai bogată floră.

Distribuția numerică a rezervațiilor naturale din China pe provincii
Tabelul nr. 5.8.

Provincia	Numărul				
	La nivel național	La nivel de provincie	La nivel de oraș	La nivel județean	Total
Beijing	2	12	6	0	20
Tianjin	3	5	0	0	8
Hebei	11	18	2	3	34
Shanxi	5	41	0	0	46
Inner Mongolia	23	52	33	84	192
Liaoning	12	27	35	22	96
Jilin	11	14	3	6	34
Heilongjiang	20	59	35	72	186
Shanghai	2	2	0	0	4
Jiangsu	3	10	10	8	31
Zhejiang	9	10	0	34	53
Anhui	6	27	6	64	103
Fujian	12	25	9	46	92

Jiangxi	8	22	2	106	138
Shandong	7	23	24	21	75
Henan	11	21	1	2	35
Hubei	9	15	21	18	63
Hunan	14	28	0	53	95
Guangdong	11	52	119	165	347
Guangxi	15	44	3	11	73
Hainan	9	24	22	13	68
Chongqing	3	20	0	27	50
Sichuan	22	62	31	48	163
Guizhou	8	4	22	95	129
Yunnan	16	52	71	59	198
Tibet	9	6	3	22	40
Shaanxi	9	34	4	3	50
Gansu	13	40	0	4	57
Qinghai	5	6	0	0	11
Ningxia	6	7	0	0	13
Xinjiang	9	18	0	0	27
Total	303	780	462	986	2531

Sursa: Report on the State of the Environment in China, Ministerul pentru Protecția Mediului al Republicii Populare Chineze, 2007,

http://english.sepa.gov.cn/standards_reports/soe/soe2007/200909/t20090902_159781.htm

Notă: Statisticile din Hong Kong, Macao și Taiwan nu au fost incluse.

Dintr-un total de 2531 de arii naturale protejate declarate în China, ponderea cea mai mare aparține provinciei Guangdong cu 13,7%.

Distribuția rezervațiilor naturale din China pe provincii, din punctul de vedere al suprafeței ocupate

Tabelul nr. 5.9.

Provincia	Suprafața (ha)					% din suprafața totală a teritoriului
	La nivel național	La nivel de provincie	La nivel de oraș	La nivel judetean	Total	
Beijing	26403	71413	36150	0	133966	7,96
Tianjin	100949	61821	0	0	162770	14,36
Hebei	216507	330226	8806	10326	565865	3,02
Shanxi	82936	1056626	0	0	1139562	7,29
Inner Mongolia	3843784	7162614	436311	2128068	13570777	11,47
Liaoning	936404	825984	794093	102204	2658685	10,41
Jilin	783705	1431067	20564	22981	2258317	12,50
Heilongjiang	2058352	2601895	419367	853692	5933306	13,06
Shanghai	66175	27646	0	0	93821	14,79
Jiangsu	336211	85448	167937	21937	611533	5,96
Zhejiang	96724	127783	0	37573	262080	2,57
Anhui	164282	281796	5622	80706	532406	4,09
Fujian	205821	138542	75147	92839	512349	3,09
Jiangxi	140204	288081	3609	554618	986512	5,92

Shandong	256766	454603	252850	133122	1097341	6,63
Henan	442968	324191	163	1400	768722	4,61
Hubei	217577	319728	312260	143764	993329	5,34
Hunan	451932	402458	0	256439	1110829	5,24
Guangdong	236437	549290	375227	2309633	3470587	4,68
Guangxi	286193	846062	118947	147910	1399112	5,78
Hainan	102026	2617122	52257	40067	2811472	5,28
Chongqing	195512	373445	0	328522	897479	10,91
Sichuan	2100476	3461751	1453108	2047896	9063231	18,56
Guizhou	243539	58362	219794	434501	956196	5,44
Yunnan	1431715	1888471	557307	349846	4227339	10,73
Tibet	37153065	3816144	4870	1504	40975583	34,15
Shaanxi	320040	629768	61534	34602	1045944	5,08
Gansu	6861230	2900630	0	114900	9876760	21,67
Qinghai	20252490	1569711	0	0	21822201	30,28
Ningxia	439208	67575	0	0	506783	9,78
Xinjiang	13606151	7830814	0	0	21436965	13,39
Total	93655782	42601067	5375923	10249050	15188182 2	15,19

Sursa: Report on the State of the Environment in China, Ministerul pentru Protecția Mediului al Republicii Populare Chineze, 2007

http://english.sepa.gov.cn/standards_reports/soe/soe2007/200909/t20090902_159781.htm

Notă: Statisticile din Hong Kong, Macao și Taiwan nu au fost incluse.

Din totalul suprafeței acoperită de rezervațiile naturale, suprafața terestră reprezintă 145,88 milioane ha iar cea marină este de 6 milioane ha. Procentul suprafeței terestre se referă la proporția dintre rezervațiile naturale și suprafața terestră.

Diversitatea mediului ecologic din China a dat naștere la resurse bogate ale vieții sălbatice. În plus față de pești, sunt 2619 de specii de vertebrate inclusiv 581 specii de mamifere, 1331 specii de păsări, 412 specii de reptile și 295 specii de amfibieni. Plantele superioare numără peste 30 000 de specii. Sute de animale sălbatice rare și pe cale de dispariție și peste 17000 de plante sunt unice în China precum panda gigant, ibisul cu creastă, maimuța cu nasul cârn, tigrlul din sudul Chinei, aligatorul chinezesc, șopârla crocodil chinezească etc.. 31 de pui de Panda s-au născut în captivitate din care 25 au supraviețuit. Tigrlul din nord-est este mai prezent în activități derulate în aer liber, extinzându-și în acest fel habitatul. Reintroducerea ibisului cu creastă, a calului sălbatic, a aligatorului chinezesc precum și a altor specii pe cale de dispariție a progresat în mod constant.

Categoriile de rezervații naturale din China

Tabelul nr. 5.10.

Categoriea	Număr		Suprafața	
	Total	%	Suprafața totală (10 000) (ha)	%
Ecosisteme naturale	1717	67,84	10529,18	69,32
Ecosisteme forestiere	1314	51,92	3372,76	22,21
Ecosistemele pajiștilor și pășunilor	45	1,78	316,05	2,08

Ecosisteme deșertice	29	1,15	4027,45	26,52
Ecosistemele interioarelor zonelor umede și ale zonelor cu apă	261	10,31	2713,02	17,86
Ecosistemele de coastă și marine	68	2,69	99,91	0,66
Speciile biologice sălbatice	683	26,99	4483,38	29,52
Rezervațiile de animale sălbatice	523	20,66	4220,86	27,79
Rezervațiile de plante sălbatice	160	6,32	262,52	1,73
Relicte naturale	131	5,18	175,62	1,16
Relicte geologice	99	3,91	123,04	0,81
Relicte ale vechilor creaturi	32	1,26	52,58	0,35
Total	2531	100	15188,18	100

Sursa: Report on the State of the Environment in China, Ministerul pentru Protecția Mediului al Republicii Populare Chineze, 2007,
http://english.sepa.gov.cn/standards_reports/soe/soe2007/200909/t20090902_159781.htm

S-au constituit 19 noi rezervații la nivel național ceea ce a crescut numărul rezervațiilor naturale ale țării la 2531, cu o suprafață totală de 93,65 milioane ha, ceea ce reprezintă 12% din numărul total al rezervațiilor naturale naționale și 61,7% din suprafața totală ocupată de acestea. 28 de rezervații naturale se află pe Lista Rezervațiilor Biosferei (UNESCO) iar 33 dintre rezervațiile naturale se află pe Lista Zonelor Umede de Importanță Internațională (Ramsar). 10 rezervații fac parte din patrimoniul mondial natural.

Pentru a întări gestionarea rezervațiilor naturale, ministerul de resort a realizat o evaluare cu privire la managementul unui număr de 12 rezervații naturale din 10 puncte de vedere precum modul de organizare, personalul, modul de administrare etc.. În urma acestui studiu, dintre cele 12 rezervații, patru au fost calificate cu „excelent”, 6 cu „bine” și două „mediocre”.

China a crescut suprafața rezervațiilor naturale maritime și a sporit numărul speciilor protejate, acestea favorizând protecția multor sisteme ecologice și a speciilor amenințate. În ultima perioadă de timp, guvernul chinez a întărit supravegherea rezervațiilor naturale maritime și lupta împotriva distrugerii recifelor de corali și a crângurilor de manglieri.

O altă preocupare majoră a Chinei în direcția protejării speciilor pe cale de dispariție a fost **construcția celei mai mari rezervații de urși panda din lume**. Aceasta a început într-un habitat major al acestei specii din provincia Sichuan, din sud-vestul Chinei. Proiectul face parte din eforturile de creștere a populației care se află în pericol. Situat în orașul Gengda din Rezervația Naturală Wolong, baza de 1 km² găzduiește aproximativ 200 de urși panda. În afara țărcurilor de hrănire și înmulțire, baza include și o suprafață de 19400 de m² pentru activități exterioare, potrivit planului. Datorită tehnologiilor avansate de înmulțire, numărul urșilor panda din captivitate a crescut la 130 de la 10, dar facilitățile actuale nu sunt suficiente pentru înmulțire.

Ursul panda, un animal inactiv din punct de vedere sexual, se numără printre cele mai amenințate specii din lume din cauza lipsei de habitat.

China deține 239 de urși panda în captivitate. Aproximativ 1590 de panda trăiesc în sălbăticie în China, mai ales în provinciile Sichuan, Gansu și Shaanxi.

Populația unei specii rare de maimuțe dintr-o rezervație din sud-vestul Chinei s-a triplat în ultimii 26 de ani. **Populația maimuțelor cu nasul cârn din Yunnan a crescut** de la 500 de exemplare în 1983, la aproximativ 1300 de exemplare în prezent datorită ecologizării periodice a zonei și a interzicerii braconajului. Peste 60% dintre maimuțele cu nasul cârn din Yunnan trăiesc în Rezervația Baima Snow Mountain și se află pe lista speciilor protejate ale țării. În prezent, maimuțele din Yunnan numără o populație de aproximativ 2000 de exemplare.

Rezervațiile naturale din China joacă roluri importante cum ar fi conservarea surselor de apă, conservarea apei și solului, combaterea efectelor vânturilor, stabilizarea nisipurilor, îmbunătățirea climatului regional ș.a..

5.8. Ariile naturale protejate din Australia

Australia, sau oficial **Commonwealth of Australia**, este singura țară ce ocupă un întreg continent fiind cea mai vastă din Australasia/Oceania. Ca suprafață în clasamentul mondial, Australia ocupă locul șase. Pe lângă teritoriul continental, Australia cuprinde mai multe insule dintre care cea mai mare este insula stat Tasmania.

Australia cuprinde șase state și mai multe teritorii. Cele șase state sunt: New South Wales, Queensland, South Australia, Tasmania, Victoria și Western Australia. Dintre teritorii, cele mai importante sunt: Northern Territory (NT) și Australian Capital Territory (ACT).

Guvernul Australian, prin intermediul Directorului Parcurilor Naționale, administrează parcurile și rezervațiile Commonwealth-ului, inclusiv pe cele situate în teritoriile insulare și în apele australiene. Fiecare stat și teritoriu are propria agenție de administrare a ariilor protejate.

În prezent, prin **Legea privind Conservarea Biodiversității și Protejarea Mediului** sunt declarate 22 de rezervații ale Commonwealth-ului:

- 6 parcuri naționale ale Commonwealth-ului;
- 14 arii marine protejate ale Commonwealth-ului;
- 2 grădini botanice.

Sistemul Național al Rezervațiilor reprezintă rețeaua națională a ariilor protejate publice, indigene și private din țară și din apele dulci. Este prima investiție din Australia în domeniul conservării biodiversității. Ea are drept obiectiv asigurarea protecției pe termen lung a diverselor ecosisteme, plante și animale. În completare, ia măsuri pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității care a devenit cu atât mai importantă în condițiile schimbărilor climatice.

Acest sistem cuprinde ariile protejate și rezervațiile declarate și efectiv administrate prin eforturile colective ale Guvernului Australian, statelor, teritoriilor, guvernelor locale, proprietarilor privați și indigeni și organizațiilor non-guvernamentale. Un parteneriat puternic asigură succesul acestui sistem național. Abordarea Australiei cu privire la ariile protejate este apreciată la nivel internațional.

În anul 2008 au fost înregistrare în Australia peste 9000 de arii naturale protejate care acoperă aproximativ 11,5% din suprafața continentului. Atât investițiile în conservarea biodiversității terestre cât și numărul de arii protejate, au înregistrat rate de creștere impresionante. Însă, mai sunt multe de făcut datorită numeroaselor schimbări ale mediului la care trebuie să facă față Australia. Mai sunt multe lacune notabile în protecția speciilor indigene și a ecosistemelor.

Peste 80% din **ariile protejate** ale Australiei sunt în **proprietate publică** fiind administrate de către guvern sau la nivel statal sau de către guvernul teritoriilor componente. Acestea includ peste 6700 de areale care acoperă mai mult de 72 milioane de hectare ceea ce reprezintă aproximativ 9,4% din teritoriul Australiei.

Comunitățile autohtone dețin în proprietate și administrează **Ariile Protejate Autohtone**. Acestea formează a doua componentă majoră ca suprafață a Sistemului Rezervațiilor Naționale, acoperind aproape 2% din suprafața Australiei.

Sunt aproape 2000 de **arii protejate în proprietate privată** ceea ce reprezintă în jur de 0,3% din suprafața totală a ariilor protejate. Ele joacă un rol important în protejarea biodiversității de pe suprafețele aflate în proprietate privată din regiunile agricole și pastorale ale Australiei.

Administrația locală este un sector în dezvoltare pentru managementul ariei protejate în Australia și, la fel ca zonele protejate private, ea are un mare potențial de contribuție la Sistemul Național al Rezervațiilor.

Prin intermediul acestui sistem sunt recunoscute patru categorii de arii protejate:

1. Rezervații publice;
2. Arii protejate autohtone;
3. Arii protejate private;
4. Rezervațiile gestionate în comun.

Ariile protejate din Australia

Tabelul nr. 5.11.

Tipul de guvernare	Numărul de arii protejate	Suprafața totală (ha)	Ponderea ariilor protejate (%)	Ponderea în total Australia (%)	Suprafața medie (ha)
Nivel guvernamental	6782	72 314 538	80,77	9,41	10 663
Guvernare autohtonă (indigenă)	21	14 594 415	16,30	1,90	694 972
Guvernare locală	4	505	0	0	126
Nivel privat	1992	2 619 401	2,93	0,34	1 315
TOTAL	8 799	89 528 859	100	11,64	10 175

Sursa: <http://www.environment.gov.au/parks/nrs/about/ownership.html#levels>

Australia reprezintă centrul global al bogăției de specii, fiind o țară cu o megadiversitate biologică. Sunt 17 țări în lume care se bucură de o asemenea diversitate, Australia fiind una dintre acestea, suprafața lor totală reprezentând 10% din suprafața Globului, împreună formând 70% din biodiversitatea globului. Australia cuprinde 10 din

14 biomi recunoscuți la nivel internațional sau ecoregiuni care se găsesc pe tot globul. Aproximativ 84% din plante (inclusiv 600 specii de eucalipt și 400 specii de accacia), 83% din mamifere și 45% din păsări (600000-700000 de specii-9,6% din toate speciile cunoscute de om) se găsesc doar în Australia. Dacă nu sunt protejate pe acest teritoriu, ele vor fi pierdute pentru totdeauna. Izolarea geografică și cantitățile mici de precipitații au determinat existența în Australia a celei mai mari diversități de reptile din lume, 89% dintre acestea găsindu-se doar aici și nicăieri altundeva în lume, unele foarte periculoase pentru om (taipanul, șarpele tigru, șarpele morții etc.). Se adaugă 180 specii de pești, 50000 specii de insecte. Dintre mamiferele placentare, câinele dingo pare a fi introdus de aborigeni la sosirea lor pe continent.

Cangurul, koala, ornitorincul, echidna, wombatul etc. reprezintă simboluri internaționale, însă, în rândul faunei mai puțin cunoscute se numără crocodilul de apă dulce, 13 specii de broască țestoasă, șopârle neobișnuite și marsupiale unice (peste 100 de specii: 46 specii de canguri, lupi marsupiali, urși koala). Dintre păsări, Australia este renumită pentru papagali, cu 53 de specii spectaculoase dar și lebede negre, pasărea liră.

Printre minunile naturale ale Australiei se numără și Marele Recif de Corali de-a lungul coastei tropicale a Queensland-ului care se întinde pe o lungime de 2000 km, pe 35 milioane de hectare și este gazda a numeroase specii de animale acvatice. Această atracție naturală deosebită beneficiază de legislație specială.

Distribuția ariilor naturale protejate din Australia pe state și teritorii

Tabelul nr. 5.12.

Regiunea	Suprafața (ha)	Sistemul Rezervațiilor Naționale (ha)	Ponderea în ariile protejate ale Sistemului Rezervațiilor Naționale (%)	Proportia Sistemului Rezervațiilor Naționale (%)	Numărul de arii naturale protejate
Teritoriul Capitalei Australiei	235 813	129 040	54,72	0,14	42
New South Wales	80 121 268	6 755 799	8,43	7,55%	736
Teritoriul Nordic	134 778 762	7 889 765	5,85	8,81	95
Queensland	172 973 671	9 608 482	5,55	10,73	854
Australia de Sud	98 422 137	25 115 120	25,52	28,05	1845
Tasmania	6 840 133	2 721 393	39,79	3,04	950
Victoria	22 754 364	3 832 095	16,84	4,28	2792
Australia de Vest	252 700 808	33 477 166	13,25	37,39	1485
Australia	768 826 956	89 528 859	11,64	100,00	8799

Sursa: <http://www.environment.gov.au/parks/nrs/about/ownership.html#levels>

Teritoriul Capitalei Australiei are cel mai înalt nivel de protecție (55%) în timp ce Queensland are cel mai scăzut nivel de protecție (5,5%). Australia de Vest administrează cea mai întinsă arie protejată de peste 33 milioane hectare iar Teritoriul Capitalei Australiei o administrează pe cea mai puțin întinsă, de doar 129140 hectare.

Structura ariilor protejate și a rezervațiilor din Australia, pe tipuri și categorii IUCN

Tabelul nr. 5.13.

Jurisdicția	Categoriile IUCN	Rezervații publice	Arii protejate autohtone	Arii protejate private	Pondere în total arii protejate (%)
Teritoriul Capitalei Australiei	I-IV	100	0	0	0,14
	V-VI	0	0	0	0
New South Wales	I-IV	91	0,07	0,96	6,96
	V-VI	7,7	-	0	0,59
Teritoriul Nordic	I-IV	79	0	5,75	7,5
	V-VI	3,95	10,78	0	1,3
Queensland	I-IV	80,25	-	5,27	9,18
	V-VI	9,57	-	4,89	1,55
Australia de Vest	I-IV	65,34	0	0,43	24,86
	V-VI	2,77	30,75	0	12,53
Australia de Sud	I-IV	45	10	2,68	16,23
	V-VI	38,6	3,55	0	11,82
Victoria	I-IV	92	0	0,78	3,9
	V-VI	7,2	0,018	0	0,31
Tasmania	I-IV	66,3	0	1,0	2,04
	V-VI	32,1	0,02	0,43	0,99
Australia	I-VI	81,09	16,3	3,0	100

Sursa: Australia's Strategy for the National Reserve System, 2009-2030, National Reserve System Task Group, Natural Resource Policies and Program Committee, may 2009, Commonwealth of Australia, pag. 24

De când a început colonizarea europeană, peste 50% dintre speciile de animale și 60% dintre cele de plante au dispărut din Australia. Prin pășunat intensiv, dăunători, incendii, agricultură, irigații, construcții, dezvoltare urbană etc., au fost afectate în mod ireversibil habitatele acestor specii. În aceeași perioadă, o treime din pădurile Australiei, inclusiv 50% din cele tropicale au dispărut.

În fața presiunilor umane permanente, Sistemul Național al Rezervațiilor este implicat în conservarea biodiversității care a mai rămas în Australia. Scopul acestuia este de protejare a ecosistemelor, cu flora, fauna și peisajele lor distinctive, de pe întreg continentul.

Arealele terestre protejate ale Teritoriului Capitalei Australiei (categorii IUCN)

Tabelul nr. 5.14.

Categorii IUCN	Număr	Suprafața (km ²)	% suprafeței ariilor protejate în total	% suprafeței în total Teritoriul Capitalei Australiei
IA	0	0	0,00%	0,00%
IB	1	28 880	22,38%	12,25%
II	40	100 075	77,55%	42,44%

III	0	0	0,00%	0,00%
IV	1	84	0,07%	0,04%
I-IV Total	42	129 040	100,00%	54,72%
V	0	0	0,00%	0,00%
VI	0	0	0,00%	0,00%
V-VI Total	0	0	0,00%	0,00%
Total	42	129 040	100,00%	54,72%
Suprafața totală a Teritoriului Capitalei Australiei		235 813		

Sursa: Guvernul Australiei, Departamentul pentru Mediu, Ape, Moșteniri Culturale și Arte

Australian Capital Territory (ACT) este teritoriul capitalei Australiei, Canberra, ocupă o suprafață de 253813 km², fiind o enclavă în statul New South Wales. Se poate observa din tabelul anterior că ariile naturale protejate din categoria a II-a IUCN, respectiv Parc național, sunt cele mai numeroase, numărând 40 de asemenea areale dintr-un total de 42 arii protejate întâlnite în Canberra.

În Australia, **planurile de management** sunt elaborate pentru fiecare arie protejată în parte și sunt valabile pentru o perioadă de 10 ani. Însă, pe măsură ce numărul ariilor naturale protejate a crescut, agențiile de management au recunoscut că, uneori, este mai practică existența unui singur plan de management care să fie valabil pentru un grup de areale cu un scop comun de administrare însă, cu precizări specifice pentru fiecare zonă protejată în parte.

Elaborarea unui plan de management comun pentru un grup de rezervații crează și câteva avantaje după cum urmează⁷³:

- Contextul terestru și legătura ecologică pentru fiecare rezervație beneficiază de atenție în structura planului de management;
- Procesul de planificare este mult mai semnificativ și eficient, nu numai pentru manager dar și pentru părțile interesate angajate în proces;
- Conexiuni complexe precum colaborarea în scopul atenuării efectelor schimbărilor climatice dar și cu managerii altor zone, cu instituțiile regionale etc..

În consecință, *Australia este pământul extremelor deoarece este cea mai veche, cea mai fantastică și cea mai unică țară de pe glob.* Poporul australian se implică alături de guvern, așa cum se oglindește și în programul acestuia, în protejarea activă a atracțiilor naturale. Pe de altă parte, **biodiversitatea din Australia continuă să înregistreze un declin** iar multe procese ecologice importante și amenințări operează pe scară largă asupra ariilor protejate. Schimbările climatice, speciile invazive, modul de utilizare a terenurilor etc., prezintă o reală amenințare pentru conservarea biodiversității din Australia.

⁷³ *Australia's Strategy for the National Reserve System, 2009-2030, National Reserve System Task Group, Natural Resource Policies and Program Committee, may 2009, Commonwealth of Australia, pag. 51*

5.9. Reguli de vizitare în cadrul ariilor naturale protejate

- În cadrul parcurilor naționale și naturale sunt permise activități de turism și de educație, cu respectarea regulilor de vizitare a parcului. Nu sunt permise activități de turism în zonele cu protecție strictă.
- Accesul/vizitarea se face doar în baza biletului de vizitare.
- Vizitarea este permisă numai pe traseele turistice marcate cu semne convenționale (marcaje vopsite, cu bandă, triunghi, cruce sau punct în culorile albastru, roșu și galben, funcție de traseu și încadrate cu alb) și pe traseele de alpinism marcate și pitonate și stabilite ca fiind accesibile în lista avizată anual de autoritatea de specialitate în domeniu, care va solicita acordul.
- Întreținerea marcajelor turistice, reamenajarea traseelor turistice și de escaladă și amplasarea panourilor indicatoare și informative se fac numai cu aprobarea administrației parcurilor naționale și naturale și, în cazul traseelor noi, după omologarea acestora conform prevederilor legale.
- Organizarea de excursii sau competiții de orice fel pe teritoriul parcurilor se face numai cu aprobarea administrației parcului și a Serviciului Public Salvamont.
- Camparea pe teritoriul parcurilor se reglementează astfel:
 - a. camparea este permisă numai în locurile special amenajate și marcate în acest sens;
 - b. săparea de șanțuri în jurul corturilor sau utilizarea oricăror materiale de origine vegetală (cetină, ferigi, mușchi) sub corturi este interzisă;
 - c. în locurile de campare se poate încasa tarif de campare de către administratorii terenului sau partenerii/împuțerniciții acestora în cazul în care se asigură condiții minime de campare. Acest tarif se aduce la cunoștință de către administrațiile parcurilor și se afișează obligatoriu în apropierea locului de campare de către cei ce îl încasează.
 - d. Camparea în condiții de bivouac este permisă peste noapte în cazuri de urgență, fără aprinderea focului.
- Aprinderea focului pe teritoriul parcurilor se reglementează astfel:
 - a. focul este permis doar în vetrele special amenajate în acest scop în zonele de campare, cu lemn de foc asigurat de administratorii locului de campare. Se vor respecta normele de prevenire și stingere a incendiilor;
 - b. sunt strict interzise adunatul și defrișarea vegetației lemnoase de orice fel pentru facerea focului.
 - c. este interzisă aprinderea focului în golul alpin și în fondul forestier, cu excepția locurilor special amenajate de către administratorii terenului. În locurile de campare din golul alpin sau cele din alte zone, în care nu se asigură lemn de foc de către administratori, se permite doar utilizarea primusului. Se vor respecta normele de prevenire și stingere a incendiilor;
- Pe teritoriul parcurilor naționale și naturale este interzisă facerea focului deschis.
- Regimul deșeurilor se reglementează astfel:
 - a. este interzisă abandonarea deșeurilor de orice fel pe teritoriul parcurilor naționale și naturale. Turiștii au obligația de a evacua deșeurile pe care le generează pe timpul vizitării parcului. Deșeurile vor fi evacuate în afara parcului și se lasă doar în locuri special amenajate pentru colectare;
 - b. gestionarii cabanelor și ai locurilor de campare pentru care se percepe taxă de campare au responsabilitatea depozitării temporare a deșeurilor cu respectarea condițiilor

legale, astfel încât să nu existe posibilitate de acces pentru câini și animale domestice și/sau sălbatice;

c. responsabilitatea evacuării deșeurilor menajere provenite din activitatea cabanelor și a locurilor de campare revine administratorilor acestora.

■ Se interzice tăierea, incendierea, distrugerea sau degradarea prin orice mijloace a jneapănului, zâmburului, ienupărului sau altor specii de arbori.

■ Se interzice tăierea, ruperea sau scoaterea din rădăcini a arborilor, puieților sau lăstarilor, precum și însușirea celor ruți sau doborâți de fenomene naturale sau de către alte persoane.

■ Se interzice distrugerea, degradarea, respectiv colectarea în scopuri comerciale, fără acordul administrației parcului, a ciupercilor, plantelor, inclusiv medicinale, animalelor, rocilor și a oricăror eșantioane de origine naturală de orice fel din parc.

■ Colectarea de specii de floră, faună, roci și oricare alte eșantioane de origine naturală se poate face doar cu acordul scris al administrației parcului.

■ Se interzice pescuitul și repopularea cu pește pe teritoriul parcurilor naționale și naturale.

■ Se interzice distrugerea, degradarea oricăror specii de plante și animale, a rocilor, speleotemelor, fosilelor și a oricăror alte eșantioane de origine naturală.

■ Colectarea oricăror specii de plante și animale, a rocilor, speleotemelor, fosilelor și a oricăror alte eșantioane de origine naturală de pe teritoriul parcului se poate face numai cu acordul scris al administrației parcului.

■ Este interzisă colectarea amfibienilor și reptilelor.

■ Pe întreaga suprafață a parcurilor, activitatea de vânătoare este strict interzisă.

■ La distanțe mai mici de un kilometru de la limita parcurilor naționale și naturale, se interzice hrănirea, amplasarea de hrănitori și nădirea exemplarelor din speciile de interes cinegetic.

■ Este interzis accesul pe teritoriul parcurilor naționale și naturale a persoanelor cu arme de vânătoare și/sau instrumente de pescuit, chiar dacă acestea sunt purtate în toc.

■ Accesul câinilor este permis doar în condițiile în care câinii sunt ținuti permanent în lesă și cu achitarea tarifului de intrare pentru câini, având valoarea de 50% din valoarea biletului de vizitare a parcului. Pentru fiecare câine, stăpânii trebuie să prezinte toate actele de dovadă a vaccinării. Formațiile Salvamont și patrurile organizate cu scop de pază pot utiliza în acțiunile lor câini utilitari.

■ Perturbarea liniștii în parc prin orice fel de mijloace (strigăte, pocnitori, folosirea de echipamente audio etc.), pe trasee, la locurile de campare sau în jurul cabanelor este strict interzisă.

■ Este interzisă cu desăvârșire organizarea de discoteci sau alte manifestări zgomotoase în aer liber care pot influența negativ mediul înconjurător și animalele.

■ Este strict interzisă distrugerea sau degradarea panourilor informative și indicatoare, precum și a plăcilor, săgeților, stâlpilor sau a semnelor de marcaj de pe traseele turistice, a semnelor de delimitare a parcului.

■ Este strict interzisă degradarea refugiilor, adăposturilor, podețelor, sau a oricărei alte construcții sau amenajări de pe teritoriul parcului.

■ Este interzisă dislocarea rocilor și prăvălirea acestora pe versanți.

■ Scăldatul și utilizarea de detergenți pentru spălare în apele curgătoare și în lacurile alpine sunt interzise.

■ Accesul cu mijloace motorizate care utilizează combustibili fosili (automobile, ATV-uri, snowmobile, motociclete, scutere, motorete și altele), în scopul practicării de sporturi în afara drumurilor permise accesului public este interzis.

■ Este interzisă folosirea ambarcațiunilor de orice tip și a echipamentelor de scufundare pe lacurile alpine, cu excepția cazurilor de acțiuni de salvare și a celor de colectare de probe pentru cercetări științifice aprobate de administrația parcului.

■ Pe potecile turistice nu este permis accesul cu mijloace motorizate și biciclete.

■ Pe drumurile forestiere de pe teritoriul parcului circulația mijloacelor motorizate este permisă numai cu aprobarea administrației parcului.

■ Utilizarea pășunilor alpine este permisă doar pentru satele care dețin pășuni în zona parcurilor naționale și naturale, în condiții legale. Proprietarii/administratorii pășunilor vor suporta consecințele legale pentru încheierea unor contracte de pășunat care nu respectă prevederile legale privind pășunatul (de exemplu, respectarea capacității de suport a pășunilor, locul de pășunat, speciile de animale domestice, numărul de câini și altele.).

■ Pe teritoriul parcurilor naționale și naturale activitatea pastorală se desfășoară respectându-se studiile de specialitate în domeniu, inclusiv încărcătura de animale (capacitatea de suport) conform bonității pășunilor subalpine și alpine, stabilită prin amenajamentele silvopastorale sau prin studii de specialitate.

■ Pășunatul se supune următoarelor reglementări:

a) pășunatul este interzis în zonele cu protecție strictă;

b) pășunatul este permis în pășunile din zonele cu protecție integrală numai cu animale domestice aflate în proprietatea membrilor comunităților care dețin pășuni sau care dețin dreptul de utilizare a acestora în orice formă recunoscută prin legislația națională în vigoare, pe suprafețele, în perioadele și cu speciile și efectivele avizate de administrația parcului, astfel încât să nu fie afectate habitatele naturale și speciile de floră și faună prezente;

c) pășunatul se permite doar pe suprafețele pășunilor delimitate prin studiile de specialitate, fiind interzis pe suprafețele acoperite cu vegetație forestieră, jnepeniș sau alți arbuști, pe grohotișuri și pe stâncăriile înierbate;

d) amplasarea stânelor și a adăposturilor pastorale este permisă numai cu aprobarea administrației parcurilor naționale și naturale;

e) stânele și adăposturile pastorale trebuie să fie adaptate specificului montan și încadrate în peisaj;

f) este interzisă amplasarea locurilor de târlire în imediata apropiere a pâraielor sau a lacurilor alpine sau în amonte de lacuri;

g) numărul admis de câini se stabilește prin contractul de pășunat, în funcție de numărul de oi din fiecare turmă, în limitele prevăzute de legislația în vigoare. Câinii vor avea obligatoriu jujee. Pentru fiecare câine este obligatoriu să se prezinte adeverința de vaccinare și deparazitare.

h) trecerea prin fond forestier și trecerea la apă se face cu respectarea reglementărilor în vigoare, în baza contractului încheiat cu administratorii/proprietarii de pădure.

■ Orice studii care planifică activități de exploatare a resurselor naturale pe suprafața parcului, cum sunt studiile care planifică activități: silvice (amenajamente silvice), agricole, zootehnice, turistice, hidrologice, geologice, etc., orice proiecte care planifică

lucrări de construcții de orice fel, activități sportive, etc., se supun în mod obligatoriu de către proiectanți avizării administrației parcurilor naționale și naturale.

■ În cazul apariției unor specii invazive de plante și animale, care periclitează integritatea ecosistemelor, se vor lua măsuri de stopare și eliminare a acestora.

■ Accesul în peșterile de pe teritoriul parcurilor naționale și naturale se face cu avizul administrației, excepție făcând persoanele care exercită atribuții de control.

■ Pe teritoriul parcului, în afara zonelor de dezvoltare durabilă (cu infrastructură turistică), este interzisă realizarea de orice construcții, cu excepția celor de utilitate publică, care vor deservi activități de cercetare sau de administrare și gospodărire a parcului.

■ Construcțiile care se realizează pe teritoriul parcului, în afara zonelor cu infrastructură turistică trebuie să respecte următoarele cerințe:

- regim de înălțime maxim 2 nivele (P+M; S sau D+P; P+E);

- panta acoperișului minim 40 grade;

- pentru exterior vor fi folosite materiale tradiționale (piatră sau lemn aparent la exterior sau textură rustică a tencuielilor, soclu de piatră naturală sau placat cu piatră);

- culori armonizate cu culorile naturale de pământ, fiind interzise culori stridente, care nu se integrează în peisaj.

■ Construcțiile din zonele cu infrastructură turistică trebuie să respecte următoarele cerințe:

- regim de înălțime maxim 3 nivele (P+E+M; D+P+E sau M; S+P+E sau M);

- panta acoperișului minim 40 grade; pentru exterior vor fi folosite materiale tradiționale (piatră sau lemn aparent la exterior sau textură rustică a tencuielilor, soclu de piatră naturală sau placat cu piatră); culori armonizate cu culorile naturale de pământ, fiind interzise culori stridente, care nu se integrează în peisaj.

Notă: S=subsol; D= demisol; P=parter; E=etaj; M=mansardă.

■ Realizarea de construcții noi cu scop științific, construcții noi necesare administrării și gospodăririi parcului este permisă numai cu avizul Consiliului Științific al parcului.

■ Sunt interzise activitățile din perimetrul parcului sau din vecinătatea acestuia care pot să genereze un impact negativ semnificativ asupra speciilor sălbatice și habitatelor naturale pentru care au fost desemnate, în lipsa actelor de reglementare specifice.

■ Construirea de cabane/pensiuni/case de vacanță/adăposturi turistice/stâne sau realizarea oricăror altor investiții în parc este permisă doar cu avizul administrației parcului și al Consiliului Științific al parcului. Proiectele și documentațiile se avizează de către structurile de administrare ale parcului, conform prevederilor legale.

Încălcarea regulilor de vizitare atrage, după caz, răspunderea contravențională, penală, materială sau civilă conform legislației în vigoare.

CAPITOLUL 6

EVOLUȚII ȘI CAUZE ALE SCHIMBĂRILOR CLIMATICE⁷⁴

Ecosistemele sănătoase sunt esențiale în orice strategie privind adaptarea la schimbările climatice. Conservarea biodiversității ar putea fi considerată asigurarea noastră de viață pentru viitor. Amenințările actuale de diminuare și de fragmentare a habitatelor, precum și poluarea trebuie soluționate. (Stavros Dimas, Comisar pentru mediu al UE)

Industria călătoriilor și turismului este cea care înregistrează cea mai mare și rapidă expansiune la nivel mondial. Multe dintre cele mai populare destinații turistice ale lumii depind necondiționat de mediul înconjurător natural precum, spre exemplu, stațiunile de litoral, pădurile tropicale, safari-ul, stațiunile montane în care se practică cu precădere schiul și alpinismul, toate reprezintă o mixtură de frumuseți naturale, vreme bună și condiții sigure pentru a atrage un număr cât mai mare de turiști.

Industria turistică depinde în mod direct de mediul ambiant local în procesul de comercializare a vacanțelor și pachetelor turistice. Ca urmare, destinațiile gazdă trebuie să facă față schimbărilor climatice majore precum creșterea temperaturilor regionale și mondiale, a nivelului mării, a concentrației de dioxid de carbon, topirea ghețarilor etc. De asemenea, se așteaptă ca schimbările climatice să sporească riscul de îmbolnăvire, de apariție și propagare a unor maladii ceea ce va conduce la reducerea intensității fluxurilor turistice către anumite zone ale lumii afectate de aceste fenomene. Frecvența din ce în ce mai mare a perioadelor cu căldură extremă va cauza disconfort în multe dintre stațiunile est-mediteraneene în care numărul zilelor cu temperaturi de peste 40°C se așteaptă să crească. Reducerea stratului de ozon în Australia va spori riscul expunerii la soare iar malaria va reapărea în Spania care reprezintă destinația turistică preferată a turiștilor din Marea Britanie.

Turismul hibernal va fi și el afectat precum destinațiile turistice pentru schi din Alpi sau alte zone ale Europei datorită reducerii numărului de zile cu ninsoare și a duratei sezonului pentru schi.

6.1. Implicațiile schimbărilor climatice în cazul unor regiuni turistice importante ale lumii

Turismul nu este doar o victimă potențială a încălzirii globale ci contribuie, poate, în egală măsură, la schimbarea climatului. De exemplu, transportul aerian este una dintre principalele surse, înregistrând, totodată, și cea mai rapidă creștere a emisiilor de gaze de seră care contribuie la încălzirea globală. Se adaugă și creșterea numărului de

⁷⁴ Desemnează toate schimbările în timp ale climei care se datorează variabilității naturale sau care sunt provocate de activități umane. Această abordare este diferită de cea a Convenției-Cadru cu privire la schimbările climatice, respectiv, schimbarea climatică este cea care este atribuită direct sau indirect activităților umane care modifică compoziția atmosferei la nivel mondial la care se adaugă variabilitatea climatică naturală observată în perioade de timp comparabile.

turiști de la un an la altul, mulți dintre ei utilizând transportul aerian datorită avantajelor sale ceea ce va cauza degradări majore ale mediului.

Starea mediului ambiant în cazul unor destinații turistice importante la nivel mondial se prezintă în felul următor:

1. Maldive: este un arhipelag ce cuprinde peste 1190 atoli de corali, numeroase insule mici din care în jur de 200 sunt locuite. Începând cu anii '80, turismul din Maldive a devenit unul dintre cele mai importante sectoare ale economiei, înregistrând creșteri semnificative de la un an la altul. Dar altitudinea scăzută a arhipelagului o face extrem de vulnerabilă la creșterea nivelului mării. Multe dintre insule sunt situate doar cu cel mult un metru deasupra nivelului mării. Pe măsură ce oceanele lumii se încălzesc, ele se și extind ceea ce cauzează o creștere a nivelului mării între 4-10 cm la fiecare 10 ani. În cea mai bună situație, o creștere a nivelului mării poate cauza eroziunea zonelor de coastă. Însă, scenariile pesimiste vorbesc de o proporție însemnată de teritoriu care se poate scufunda în următorii 30 de ani. Recifele de corali, o atracție turistică majoră, pot fi distruse;

2. Alpii: nu reprezintă numai una dintre primele destinații europene pentru petrecerea vacanțelor de iarnă și practicarea schiului, dar și pe timpul verii ei sunt solicitați pentru practicarea diverselor sporturi de vară. Zonele montane de aici oferă o mare diversitate de condiții climatice, iar fiecare vale alpină prezintă un climat local unic. Turismul este unul dintre principalele sectoare ale economiei pentru multe dintre țările alpine, dar, în multe cazuri, industria turistică a suferit un declin în ultimii cinci ani. Se așteaptă ca temperaturile să crească, durata sezonului de iarnă să scadă iar cantitatea de zăpadă să scadă. În multe dintre areale această reducere poate reprezenta 30% până în 2020 și peste 50% până în 2050. Garmisch-Partenkirchen, cea mai cunoscută stațiune montană din Bavaria sau Kitzbuhel în Austria, vor suferi de pe urma acestor fenomene. Până în anul 2050, numărul de zile cu persistență a stratului de zăpadă din Kitzbuhel se așteaptă să scadă de la 76 de zile la 53 de zile pe timpul iernii;

3. Zona Est Mediteraneană. Grecia și Turcia se bucură de ierni blânde și veri călduroase și de lungă durată cu temperaturi medii ce depășesc deseori 40°C. Studiile arată că temperatura din timpul verii va crește cu peste 4°C până la mijlocul secolului XXI ceea ce va conduce la reducerea confortului personal, apariția unui stres datorat căldurii excesive și forme de mortalitate asociată. În timp ce pentru stațiunile de coastă aceste temperaturi vor fi suportabile, traiul în orașele din această zonă poate deveni inconfortabil. Smogul va continua să reprezinte o problemă nu numai pentru Atena ci și peste tot în zona Mediteranei. Alte efecte dăunătoare includ restricții cu privire la aprovizionarea cu apă și incendiile de pădure;

4. Sud-Estul Spaniei. Schimbările climatice vor aduce cu ele creșteri ale temperaturilor, spre exemplu, în luna septembrie din anul 2050 va fi la fel de cald cum este în prezent în luna iulie. Cantitatea de precipitații nu se va modifica semnificativ, de aceea, verile vor rămâne foarte uscate ceea ce va conduce la o presiune în aprovizionarea cu apă. Malaria a reapărut deja în Spania și, până în anul 2020, unele zone ale țării pot deveni habitate potrivite pentru anumite tipuri de malarie provocată de țânțari. Printre celelalte efecte putem enumera inundațiile, stresul provocat de căldură și numeroase incendii de pădure. De aceea, se estimează că pe viitor, datorită unei secete extreme și pericolelor de incendii, ca un număr semnificativ de parcuri naționale să fie închise publicului vizitator pe timpul verii;

5. Scoția. Vremea din această țară este extrem de variabilă, iar schimbările viitoare ale climei vor determina ierni și veri mult mai călduroase. Stratul de zăpadă nu este suficient

nici măcar în prezent, iar dacă trendul încălzirii globale va fi crescător, viabilitatea industriei schiului din Scoția va întâmpina probleme majore;

6. Lacurile din Europa. Localizarea la altitudini ridicate a unor lacuri întinse din punctul de vedere al suprafeței din Europa le face atractive pentru turiști dar vulnerabile la schimbările climatice. Lacurile cu adâncimi mici precum Balaton din Ungaria (2-3 metri adâncime) răspund cu rapiditate creșterii temperaturii. Scenariile elaborate sugerează faptul că atât Elveția cât și Ungaria se vor confrunta cu veri călduroase și uscate. Ca urmare, modificările nivelului apei combinate cu temperaturile ridicate determină concentrații mari ale poluării atât de-a lungul coastei cât și în mare ceea ce va descuraja sporturile de apă. De asemenea, ca urmare a unor asemenea fenomene, lacurile de toate mărimile ca și cursurile de apă pot deveni vulnerabile ceea ce poate avea impact asupra pescuitului sportiv;

7. Africa de Sud-Est. În cazul Kenyei, turismul reprezintă principala sursă de venit la buget. Tanzania are un imens potențial din punctul de vedere al turismului desfășurat în zone sălbatice, 26% din teritoriul său fiind ocupat de arii protejate, incluzând faimosul Parc Național Serengeti. Și în Africa de Sud turismul s-a dezvoltat mult de la sfârșitul apartheid-ului. Toate aceste țări au ca principală atracție turistică rezervații ale vieții sălbatice. Aceste teritorii au deja o climă variabilă și orice altă modificare în acest sens poate avea un impact semnificativ asupra fenomenului turistic. Distribuirea vieții sălbatice poate fi afectată de secetă și schimbările de temperatură, acestea putând cauza un dezastru al sistemului ariilor protejate. Multe dintre speciile amenințate pot fi supuse unor noi presiuni și, ca urmare, ele vor încerca să se mute în afara ariilor protejate în căutarea unui mediu prietenos. Infrastructura necesară desfășurării activităților turistice poate provoca noi probleme speciilor în cauză;

8. Australia. Mediul ambiant al Australiei cuprinde o mare varietate de specii de plante și animale. Pădurile tropicale din nordul țării se află în opoziție cu regiunile reci din sud. Marea Barieră de Corali, Blue Mountains, sporturile de apă și schiul aduc, anual, Australiei 11,5 miliarde de dolari australieni. O încălzire globală care va continua va aduce mari prejudicii industriei turistice a acestei țări. Stațiunile pentru schi își pot pierde 44% dintre schiori în condițiile în care iernile și așa sărace în zăpadă naturală vor deveni un lucru obișnuit. Singurul mamifer alpin din zonele alpine și sub-alpine ale Australiei, pigmeul oposum cu marsupiu este deja amenințat și va fi supus unor noi presiuni dacă habitatul său se micșorează. Marea barieră de corali, cea mai mare din lume, poate suferi și ea ca urmare a încălzirii globale, studii recente arătând faptul că decolorarea coralilor este strâns legată de acest fenomen. Implicațiile pot fi catastrofale pentru ecosistemul tropical marin și industria turistică construită în jurul acestei resurse.

Pot apărea efecte și asupra sănătății populației acestor zone ca urmare a schimbărilor climatice, a valurilor de căldură, a maladiilor provocate de unele insecte. Se adaugă lipsa norilor care determină expunerea populației la razele ultra-violete puternice care pot cauza cancerul de piele;

9. Florida și coasta sud-estică a Statelor Unite ale Americii. Turismul reprezintă a doua industrie din Statele Unite contribuind cu 746 de miliarde la economie angajând 14,4 milioane de oameni pe an. Coasta Atlanticului din Delaware și Maryland poate fi afectată de creșterea nivelului apei, eroziune, furtuni și încălzirea apei. Creșterea nivelului mării va afecta și Florida unde multe dintre activitățile turistice și recreative se concentrează de-a lungul coastei, multe dintre ele fiind vulnerabile la eroziune.

Majoritatea zonele umede aflate în conservare precum Everglades pot fi afectate iremediabil;

10. Brazilia. Pădurile tropicale din această țară sunt deja amenințate de despăduriri și schimbările climatice care afectează ecosistemele delicate prezente în aceste areale. Modificările climatice recente sugerează faptul că sporirea temperaturii combinată cu reducerea cantităților de precipitații a determinat deja o reducere a regiunilor tropicale din Amazonia. Restrângerea habitatului speciilor de plante și animale din Amazonia ca și perturbarea ecosistemelor naturale pot avea efecte profunde asupra biodiversității acestui areal și zonelor înconjurătoare.

Touoperatorii și țările care depind, într-o mare măsură, de încasările din turism trebuie să ia în considerare efectele potențiale ale schimbărilor climatice în planificarea activității lor sau în procesul de modernizare și dezvoltare a facilităților oferite.

6.2. Cauzele umane și naturale ale schimbărilor climatice

Schimbările concentrației de gaz în atmosferă are efect de seră și asupra aerosolilor, asupra strălucirii soarelui și proprietăților suprafeței terestre care este utilizată pentru a compara modalitatea prin care o serie de factori umani și naturali provoacă o încălzire sau o răcire a climatului mondial.

Concentrațiile mondiale actuale ale dioxidului de carbon, de metan și de protoxid de azot au crescut de o manieră notabilă ca urmare a activităților umane. Din anul 1750 până în prezent concentrația de dioxid de carbon a depășit cu mult valorile preindustriale determinate pornind de la calota de gheață care a acoperit Terra multe milioane de ani. Creșterea concentrației dioxidului de carbon se datorează în principal utilizării combustibililor fosili și schimbărilor intervenite în utilizarea solului, modificarea destinației unor suprafețe de teren deoarece metanul și protoxidul de azot sunt utilizate, în principal, în agricultură.

Principalele activități industriale-surse mondiale fixe de CO₂ care eliberează peste 0,1 milioane tone de CO₂/an

Tabelul nr. 6.1.

Sursa	Numărul de surse	Emisia (milioane tone de CO ₂ /an)
Combustibili fosili		
Energie	4942	10 539
Producția de ciment	1 175	932
Rafinării	638	798
Industria siderurgică	269	646
Industria petrochimică	470	379
Tratarea petrolului și a gazului natural	-	50
Alte surse	90	33
Biomasa		
Bioetanol și bioenergie	303	91
TOTAL	7 887	13 468

Sursa: *Piégeage et stockage du dioxyde de carbone*, Rapport spécial du GIEC, 2005, Groupe d'experts intergouvernemental sur l'évolution du climat, 2005

Se observă faptul că cele mai importante surse punctuale de CO₂ includ combustibilii fosili sau energia obținută din biomasă, instalațiile producătoare de gaz natural, combustibili sintetici și hidrogen alimentat de combustibili fosili.

Una dintre formele posibile de stocare a CO₂ este reprezentată de injectarea directă a acestuia în oceane (la peste 1000 m adâncime), unde o mare parte a rămas izolat de atmosferă, de-a lungul secolelor. În acest scop poate fi utilizat un gazoduct sau prin scufundare până la amplasamentul ales și injectarea în coloana de apă sau depozitarea pe fundul oceanului.

Proporția de CO₂ reținut de oceane după 100 de ani de injectări continue la trei adâncimi diferite având drept bază de comparație anul 2000

Tabelul nr. 6.2.

Anul	Profundimea injectării (metri)		
	800	1500	3000
2100	0,78±0,06	0,91±0,05	0,99±0,01
2200	0,50±0,06	0,74±0,07	0,94±0,06
2300	0,36±0,06	0,60±0,08	0,87±0,10
2400	0,28±0,07	0,49±0,09	0,79±0,12
2500	0,23±0,07	0,42±0,09	0,71±0,14

Sursa: *Piégeage et stockage du dioxyde de carbone*, Rapport spécial du GIEC, 2005, Groupe d'experts intergouvernemental sur l'évolution du climat, 2005

Datorită faptului că oceanele ocupă peste 70% din suprafața globului, adâncimea lor fiind, în medie, de 3800 m iar CO₂ este solubil în apă, schimburile de CO₂ dintre atmosferă și suprafața mării se produc în mod natural până se atinge echilibrul necesar. În condițiile în care concentrațiile de CO₂ cresc în atmosferă, oceanele pot absorbi mai mult gaz. În prezent, oceanele absorb două gigatone de CO₂/an, iar concentrațiile atmosferice de CO₂ de origine antropică sunt în creștere. Nu există limite concrete cu privire la cantitatea de CO₂ de origine antropică care poate fi stocată de oceane, această cifră depinzând de echilibrul creat cu atmosfera.

Costul stocajului în oceane a CO₂ la o adâncime mai mare de 3000 m

Tabelul nr. 6.3.

Metoda	Costul (\$, euro-unitate monetară/tonă CO ₂ net injectată)	
	100 km distanță de coastă	500 km distanță de coastă
Gazoduct fix	6	31
Navigând/de pe platformă	12-14	13-16

Sursa: *Piégeage et stockage du dioxyde de carbone*, Rapport spécial du GIEC, 2005, Groupe d'experts intergouvernemental sur l'évolution du climat, 2005

În cazul distanțelor scurte, gazoductul fix este soluția mai ieftină, în timp ce pentru distanțele mari, deversarea din mers sau de pe o platformă este soluția ideală.

Dioxidul de carbon este cel mai important gaz cu efect de seră. Concentrația atmosferică mondială a acestuia a crescut de la o valoare preindustrială de 280 molecule de gaz cu efect de seră la un milion de molecule de aer uscat la 379 molecule în anul 2005. Valoarea din 2005 depășește cu mult variațiile naturale din ultimii 650 000 de ani (180-300 molecule) comparativ cu concentrația acestui gaz din calota de gheață. Creșterea anuală a concentrației de CO₂ a atins cel mai înalt prag în ultimii 10 ani (1995-2005), respectiv 1,9 molecule/an. Adică, în zece ani a crescut mai mult decât în ultimii 45 de ani (1960-2005-1,4 molecule/an), de când se măsoară acest indicator.⁷⁵

Emisia anuală de dioxid de carbon fosil a crescut și ea comparativ cu perioadele anterioare. Dioxidul de carbon fosil rezultă din producția, distribuția și consumul combustibililor fosili, fiind și un subprodus al producției de ciment.

Canțități importante de carbon au fost pierdute prin defrișarea pădurilor în ultimii zeci de ani ai secolului XX.

Rezervele globale de carbon din vegetație și zăcămintele de carbon din sol la o adâncime de 1m

Tabelul nr. 6.4.

Biomul	Suprafața (10 ⁹ ha)	Rezervele globale de carbon (gigatonă de carbon)		
		Vegetație	Sol	Total
Păduri tropicale	1,76	212	216	428
Păduri din zona temperată	1,04	59	100	159
Păduri boreale	1,37	88	471	559
Savane tropicale	2,25	66	264	330
Teritorii înierbate din zona temperată	1,25	9	295	304
Deșerturi și semideșerturi	4,55	8	191	199
Tundră	0,95	6	121	127
Zone umede	0,35	15	225	240
Lanuri de culturi	1,60	3	128	131
TOTAL	15,12	466	2011	2477

Sursa: Intergovernmental Panel on Climate Change Special Report, UNEP, 2000

Se observă că rezervele actuale de carbon sunt mai numeroase în sol decât în vegetație, în particular în ecosistemele neîmpădurite.

Concentrația atmosferică mondială de metan a crescut și ea de la 715 la 1732 molecule de metan la 1 miliard de molecule de aer uscat la începutul deceniului 1990 și a fost de 1774 molecule de metan la 1 miliard de molecule de aer uscat în anul 2005. Această ultimă valoare a depășit cu mult variațiile naturale din ultimii 65 000 de ani (320-796 molecule de metan la 1 miliard de molecule de aer uscat) pornind de la calota de

⁷⁵ Bilan 2007 des changements climatiques – les bases scientifiques physiques, Groupe de travail I du GIEC-Quatrième Rapport d'évaluation, 2 février 2007, France, pag. 5

gheață. Totuși, procentul de creștere s-a diminuat începând cu anii '90 la fel ca și în cazul emisiilor totale (suma emisiilor antropice și naturale) care, practic, au fost constante în timpul acestei perioade.

Este foarte verosimil că această creștere observată a concentrației de metan să fie datorată activităților umane, în principal agriculturii și utilizării combustibililor fosili.

Concentrația atmosferică mondială a protoxidului de azot a crescut de la valoarea preindustrială de 270 molecule de protoxid de azot la 1 miliard de molecule de aer uscat la 319 molecule de protoxid de azot la 1 miliard de molecule de aer uscat în anul 2005. Evoluția a fost aproximativ constantă începând cu anul 1980. Mai mult de 1/3 din aceste emisii sunt antropice și se datorează, în principal, agriculturii.

Efectul mediu global al activităților umane începând cu anul 1750 a fost de încălzire cu o forță radiativă de +1,6 (de la +0,6 la +2,4) W/m^2 . Această forță radiativă combină creșterea concentrației de CO_2 , a metanului și protoxidului de azot, ea fiind de +2,30 (de la 2,07 la 2,53) W/m^2 .

Forța radiativă a CO_2 -ului a crescut cu 20% în perioada 1995-2005 înregistrând cea mai mare creștere din ultimii 200 de ani în timpul ultimului deceniu.

Contribuțiile umane asupra aerului (în principal sulfatii, carbonul organic și diversele pulberi) au avut împreună un efect de răcire cu o forță radiativă directă totală de -0,5 (de la -0,9 la -0,1) W/m^2 și o forță indirectă a albedoului* norilor de -0,7 (de la -1,8 la -0,3) W/m^2 . Aerosolii influențează în mod egal durata de viață a norilor și cantitatea de precipitații.

Forța radiativă reprezintă măsura de influență a unui factor asupra modificării echilibrului dintre energia care intră în atmosfera terestră și aceea care iese, constituind un indice de importanță de o factură asemănătoare cu mecanismul potențial de schimbare climatică.⁷⁶

O forță radiativă pozitivă conduce la încălzirea suprafeței terestre în timp ce una negativă determină răcirea acesteia.

Contribuțiile antropice semnificative asupra forței radiative provin din mai multe surse precum schimbările ozonului troposferic datorate emisiei de produse chimice precursore formării ozonului (oxid de azot, CO_2 și hidrocarburi) care au o contribuție de +0,35 (de la +0,25 la +0,65) W/m^2 . Efectul direct datorat hidrocarburilor este de +0,34 (de la +0,31 la +0,37) W/m^2 . Schimbările albedoului suprafeței au determinat modificări ale covorului vegetal iar depunerea aerosolilor de funingine pe zăpadă exercită o forță de -0,2 (de la -0,4 la 0,0) și +0,1 (de la 0,0 la 0,2) W/m^2 .

6.3. Rolul naturii în schimbările climatice

Ecosistemele terestre și cele marine joacă un rol important în reglarea climei. În prezent, acestea absorb aproape jumătate din emisiile de carbon generate de om. Biodiversitatea și serviciile ecosistemice ne ajută să ne adaptăm și să reducem efectele

* Conform dicționarului explicativ al limbii române, albedo semnifică mărimea care indică fracțiunea din energia luminoasă incidentă radiată în mod difuz de un corp sau mărimea fotometrică egală cu raportul dintre intensitatea luminii radiate difuz de un corp și intensitatea luminii care cade pe acel corp

⁷⁶ Bilan 2007 des changements climatiques – les bases scientifiques physiques, Groupe de travail I du GIEC-Quatrième Rapport d'évaluation, 2 février 2007, France, pag. 5

schimbărilor climatice. Acestea constituie, prin urmare, o parte esențială din efortul nostru de a combate schimbările climatice. A colabora cu natura, mai degrabă decât a acționa împotriva ei, prezintă

numeroase avantaje și atunci când vine vorba de conservarea climei.

În același timp, schimbările climatice afectează sistemele naturale.

Declinul continuu al biodiversității și degradarea ecosistemelor reduce capacitatea acestora de a furniza serviciile esențiale într-atât încât riscăm atingerea unor praguri de ireversibilitate. Prin conservarea naturii și refacerea ecosistemelor, reducem gradul de vulnerabilitate și creștem gradul de rezistență al acestora. Conservarea și refacerea naturii reprezintă un aliat major și rentabil în lupta noastră împotriva schimbărilor climatice.

Modalități de adaptare pe bază de ecosisteme la schimbările climatice

Tabelul nr. 6.5.

Impact climatic	Adaptare bazată pe ecosisteme
Sporirea perioadelor de secetă	Utilizarea practicilor agricole și forestiere adecvate pentru a mări capacitatea de retenție a apei și pentru a reduce efectele secetei.
Temperaturi ridicate extreme	Extinderea spațiilor verzi în orașe pentru a îmbunătăți microclimatul și calitatea aerului.
Revărsări ale râurilor	Menținerea și reabilitarea zonelor umede și a albiilor râurilor, care vor acționa ca tampon natural împotriva inundațiilor.
Risc sporit de incendii	Cultivarea de păduri mixte care sunt mai rezistente la atacurile organismelor dăunătoare și care prezintă un risc de incendiu mai scăzut.

Sursa: Natură și biodiversitate, August 2009, Comisia Europeană, UE 2010, pag. 2

Colaborarea cu natura (cu ajutorul unor abordări bazate pe ecosisteme pentru adaptarea la schimbările climatice și pentru reducerea efectelor acestora) contribuie nu numai la conservarea naturii, ci reduce, de asemenea, vulnerabilitatea persoanelor și a mijloacelor acestora de subzistență în fața schimbărilor climatice. Schimbările climatice au un impact asupra biodiversității și ecosistemelor și, de multe ori, exacerbează alte presiuni precum poluarea, supraexploatarea, speciile invadatoare, fragmentarea, degradarea și declinul habitatelor.

Știați că...?

Pe lângă faptul că oferă habitate pentru speciile de animale și de plante, copacii purifică aerul pe care noi îl respirăm prin înlăturarea dioxidului de azot, a dioxidului de

sulf, a monoxidului de carbon și a ozonului și înmagazinează sau absorb carbon în scoarță.

Extinderea spațiilor verzi din orașe contribuie la adaptarea la schimbările climatice și la reducerea efectelor acestora prin răcirea zonelor din vecinătatea orașelor și oferirea de habitate pentru speciile sălbatice, precum și de servicii ecosistemice. Aceasta crește, de asemenea, valoarea imobilelor și sporește calitatea vieții prin filtrarea aerului, reducerea zgomotului și crearea de spații agreabile unde oamenii pot trăi sau își pot petrece timpul liber.

Asemenea unor bureți, pădurile absorb apa, o înmagazinează și o eliberează treptat, limitând inundațiile pe timp de ploaie și stocând apă pentru perioadele secetoase.

Protecția bazinelor de recepție și captare a apelor din apropierea orașelor constituie o măsură ingenioasă din punct de vedere economic, ecologic și social. În plus, crearea de arii protejate în zona bazinelor de captare costă mai puțin decât amenajarea de instalații de purificare a apei, oferind, astfel, o alternativă locală la pomparea apei din zone mai îndepărtate. Mari orașe ale lumii (de exemplu Rio de Janeiro, Johannesburg, Tokyo, Melbourne, New York, și Jakarta) depind de aceste arii protejate pentru a le oferi locuitorilor apă potabilă.

6.4. Observații directe asupra schimbărilor climatice recente

Încălzirea Terrei este un proces fără echivoc deoarece el este evident în prezent datorită observațiilor cu privire la creșterea temperaturii medii mondiale a atmosferei și a oceanului, topirea generalizată a zăpezii și a gheții și sporirea nivelului mediu mondial al mării.

11 din ultimii 12 ani figurează în palmaresul celor mai calzi 12 ani de când există înregistrări cu privire la temperatura pământului* (din anul 1850). Noua valoare a vitezei medii de încălzire din ultima sută de ani (1906-2005) este de $0,74^{\circ}\text{C}$ (de la $0,56^{\circ}\text{C}$ la $0,92^{\circ}\text{C}$). În perioada 1901-2000 această valoare a fost de $0,6^{\circ}\text{C}$ (de la $0,4$ la $0,8^{\circ}\text{C}$), inferioară celei anterioare.

Viteza medie de încălzire din cursul ultimilor 50 de ani este aproape dublă față de cea din ultima sută de ani respectiv $0,13^{\circ}\text{C}$ pe deceniu (de la $0,10$ la $0,16^{\circ}\text{C}$). **Creșterea totală a temperaturii** din perioada 1850-1899 până în 2001-2005 este de $0,76^{\circ}\text{C}$ ($\pm 0,19^{\circ}\text{C}$). Efectele încălzirii urbane sunt reale dar pe plan local, având o influență neglijabilă (mai puțin de $0,006^{\circ}\text{C}$ /deceniu pentru suprafețele terestre și zero pentru oceane) asupra acestor valori. Noile măsurători făcute din balon sau din satelit asupra temperaturii de la sol și cea a aerului arată o viteză de încălzire fără precedent a temperaturilor. Conținutul mediu al aerului în vaporii de apă a crescut de la mijlocul anilor '80 deasupra suprafeței terestre și oceanelor ca și în troposfera înaltă. Această evoluție este, pe ansamblu, coerentă cu suplimentul de vaporii de apă pe care un aer mai cald îl poate conține.

Observațiile efectuate din anul 1961 arată că temperatura medie a oceanului la nivel mondial a crescut până în adâncuri, în jur de 3000 m și că oceanul a absorbit mai mult de 80% din căldură. O asemenea încălzire provoacă o creștere a nivelului mării.

* reprezintă media dintre temperatura aerului care apasă asupra solului și cea a mării

Viteza de creștere a nivelului mării și estimări privind contribuția diferiților factori de influență

Tabelul nr. 6.6.

Factori care influențează creșterea nivelului mării	Viteza de creștere a nivelului mării (mm/an)	
	1961-2003	1993-2003
Dilatarea termică	0,42±0,12	1,6±0,5
Ghețari și calote glaciare	0,50±0,18	0,77±0,22
Topirea calotei de gheață din Groenlanda	0,50±1,2	2,1±0,7
Topirea calotei de gheață din Antarctica	1,4±4,1	2,1±3,5
Suma contribuțiilor legate de climă	1,1±0,5	2,8±0,7
Creșterea totală observată a nivelului mării	1,8±0,5	3,1±0,7
Diferența (observare fără suma contribuțiilor climei)	0,7±0,7	0,3±1

Sursa: *Bilan 2007 des changements climatiques – les bases scientifiques physiques*, Groupe de travail I du GIEC-Quatrième Rapport d'évaluation, 2 février 2007, France, pag. 8

Notă: datele anterioare anului 1993 au fost culese cu ajutorul maregrafelor (aparatură cu care se determină și se înregistrează variația nivelului apelor unei mări) iar cele ulterioare acestui an au fost culese cu ajutorul altimetriei satelitare.

Ghețarii din zonele montane și pătura de zăpadă s-au redus în ambele emisfere. Reducerea generalizată a ghețarilor și a calotelor glaciare a contribuit la creșterea nivelului mării (în rândul calotelor glaciare nu se include și contribuția celor din Groenlanda și Antarctica).

Noile date arată că pierderea calotelor glaciare din Groenlanda și Antarctica a contribuit în mod esențial la creșterea nivelului mării în perioada 1993-2003. Viteza de scurgere a câtorva ghețari din Groenlanda și Antarctica a crescut ceea ce drenează gheața din interiorul calotei glaciare. Pierderea corespunzătoare a masei calotei glaciare a fost urmată, deseori, de subțierea acesteia, reducerea sau pierderea platformei glaciare sau pierderea sau dispariția limbilor glaciare flotante. O asemenea pierdere a gheții prin efect dinamic este suficientă pentru a explica în mare parte scăderea netă a suprafeței Antarcticii și aproximativ jumătate din pierderea netă a masei Groenlandei. Restul pierderii gheții din Groenlanda se datorează faptului că subțierea gheții a depășit acumularea precipitațiilor nivale.

Nivelul mediu al mării a crescut cu o viteză de 1,8 (de la 1,3 la 2,3 mm/an) mm/an în perioada 1961-2003. Această viteză a fost cea mai rapidă în perioada 1993-2003, în jur de 3,1 mm/an (de la 2,4 la 3,8 mm/an). Rămâne de clarificat dacă această viteză corespunde unei variații decenale sau unei creșteri care se încadrează într-o tendință pe termen lung. Însă, este evident faptul că nivelul mării a crescut în secolul XX față de secolul XIX, creșterea totală din secolul XX fiind estimată la 0,17 m (de la 0,12 la 0,22 m).

Pentru perioada 1993-2003, suma contribuțiilor climatice este coerentă cu incertitudinile asupra creșterii nivelului mediu al mării care a rezultat prin observări

directe. Aceste estimări se bazează pe date culese prin satelit sau în situ de care se dispune în prezent. Pentru perioada 1961-2003, estimarea sumei contribuțiilor climatice este inferioară creșterii observate cu privire la nivelul mării.

La nivelul continentelor, regiunilor și bazinelor oceanice, au fost observate numeroase schimbări pe termen lung ale climei. Ele includ schimbări ale temperaturilor, ale gheții arctice, schimbări răspândite pe scară largă ale cantității de precipitații, salinității oceanelor, structurii vânturilor și a situațiilor meteorologice extreme precum seceta, inundațiile, valurile de căldură.

Temperaturile medii arctice au crescut aproape de două ori mai repede decât media mondială din ultima sută de ani. Temperaturile arctice prezintă o mare variabilitate decenală iar o perioadă caldă a fost observată în perioada 1925-1945. Datele înregistrate din satelit începând cu anul 1978 arată că suprafața medie anuală a gheții arctice s-a îngustat cu 2,7%/deceniu (de la 2,1 la 3,3%), cu o descreștere majoră pe timpul verii cu aproximativ 7,4%/deceniu (de la 5,0 la 9,8%). În regiunea arctică, temperaturile la vârful stratului de gheață au crescut din anul 1980 până la 3°C. Suprafața maximă a zonelor înghețate a scăzut cu aproximativ 7% în emisfera nordică începând cu anul 1900, cu o scădere accentuată primăvara de până la 15%, însă, cu anumite variații sezoniere.

Tendențele pe termen lung din perioada 1995-2005 ale cantităților de precipitații în cazul multor regiuni arată o creștere semnificativă la estul Americii de nord și de sud, în nordul Europei și cel al Asiei, în Asia Centrală. Secete au fost observate în zona de tranziție dintre Sahara și savanele Africii subecuatoriale, Mediterana, sudul Africii și în câteva părți din sudul Asiei. Însă, precipitațiile înregistrează o variație semnificativă în timp și spațiu. Alte tendințe puternice pe termen lung nu au fost observate în alte regiuni. Modificările precipitațiilor și evaporării în cazul oceanelor sunt sugerate de îndulcirea apelor de latitudine medie și mare și de salinitatea crescută a apelor de latitudine mică.

Vânturile de latitudine mijlocie din zona vestică s-au intensificat în cele două emisfere începând cu anul 1960. Secetele cele mai severe și mai lungi au fost observate pe suprafețe mari începând cu anul 1970, în particular în regiunile tropicale și subtropicale. O secetă severă datorată temperaturilor extrem de ridicate și precipitațiilor foarte reduse a contribuit la schimbările în cazul acestui fenomen. Schimbările temperaturilor suprafeței oceanelor, structurii vânturilor și diminuarea stratului de zăpadă au contribuit, în egală măsură, la apariția secetei. Frecvența precipitațiilor puternice a crescut în multe dintre zonele terestre în corespondență cu încălzirea și creșterea observată a vaporilor de apă atmosferică.

Răspândirea pe scară largă a temperaturilor extreme a fost observată în ultimii 50 de ani. Zilele și nopțile friguroase, gerurile au devenit mai puțin frecvente decât zilele și nopțile călduroase și valurile de căldură care sunt mult mai numeroase.

Observațiile scot în evidență o creștere a activității ciclonilor tropicali (uragane și taifunuri) cu o intensitate mare în Atlanticul de Nord începând cu anii '70, corelată cu sporirea temperaturilor mărilor de la tropice. De asemenea, s-a constatat și o sporire a ciclonilor și în alte câteva regiuni unde îngrijorările cu privire la calitatea datelor este foarte importantă. Variabilitatea multi-decenală și calitatea datelor cu privire la ciclonii tropicali beneficiază, în mod regulat, de observațiile din satelit începând cu anul 1970, fapt care complică detectarea tendințelor pe termen lung în activitatea acestor fenomene. Nu există o tendință clară asupra numărului anual de cicloni tropicali.

Cercetările efectuate până în prezent nu pun în evidență schimbările cu privire la câteva aspecte ale climei. În perioada 1950-1993 s-a constatat o diminuare a amplitudinii ciclului zilnic al temperaturii. De asemenea, în intervalul 1979-2004, această amplitudine nu s-a schimbat deoarece temperaturile zilei și ale nopții au crescut aproape în același ritm. Însă, această tendință diferă substanțial de la o regiune la alta. Extinderea gheții mării antarctice continuă să dovedească o variabilitate interanuală și schimbări localizate însă, nu se observă nici o tendință statistică semnificativă în concordanță cu absența încălzirii temperaturii atmosferice din toate regiunile.

6.5. Perspective paleoclimatice

Informațiile paleoclimatice confirmă faptul că încălzirea din ultima jumătate de secol este atipică pentru ultimii 1300 de ani. Ultima dată când regiunile polare au înregistrat o încălzire semnificativă, mai mare decât cea din prezent și pe o durată lungă de timp, a fost în urmă cu aproximativ 125 000 de ani. Reducerea volumului gheții polare a condus la o creștere a nivelului mării între 4 și 6 m.

Temperaturile medii din emisfera nordică în timpul celei de a doua jumătăți a secolului XX au fost cele mai ridicate decât în orice altă perioadă de 50 de ani din ultimii 500 de ani. De asemenea, ele au fost cele mai ridicate din ultimii cel puțin 1300 de ani. Studii recente indică cea mai mare variabilitate a temperaturilor din emisfera nordică, în particular față de perioadele cele mai reci existente în secolele XII, XIV, XVII și XIX.

S-a observat că temperatura medie globală din cea de a doua jumătate a secolului XX este datorată creșterii concentrației gazului cu efect de seră de natură antropică. Așadar, se poate face o distincție cu privire la influențele umane asupra altor aspecte ale climei cum ar fi încălzirea oceanelor, temperaturile medii continentale, temperaturile extreme și structura vânturilor. Este evident faptul că această creștere a concentrației gazelor cu efect de seră a provocat în mod individual o încălzire mult mai mare decât cea observată deoarece aerosolii de origine vulcanică și umană au amortizat această încălzire.

Încălzirea sistemului climatic a fost detectată în modificarea temperaturilor solului și atmosferei libere, a straturilor superioare ale oceanului, contribuind și la creșterea nivelului mării. Studiile efectuate în acest sens stabilesc contribuțiile antropice asupra tuturor acestor schimbări. Structura observată a încălzirii troposferei și răcirii stratosferei se datorează acțiunii combinate a creșterii cantității gazelor cu efect de seră și diminuării ozonului stratosferic.

Este evident faptul că această încălzire se datorează în mod semnificativ factorilor antropici, în ultimii 50 de ani, în cazul tuturor continentelor, cu excepția Antarcticii. Se constată o încălzire mai mare a continentelor decât a oceanelor, influența activităților umane fiind extrem de puternică.

Influența antropică a contribuit și la modificări în structura vânturilor, a afectat traiectoria furtunilor și structura temperaturilor în cele două emisfere. Temperaturile nopților cele mai calde, cele mai reci și ale zilelor cele mai reci au crescut datorită influenței antropice. În plus, activitățile umane au determinat sporirea riscului intensificării și înmulțirii valurilor de căldură.

6.6. Prognoze privind schimbările climatice

Specialiștii în domeniu au elaborat șase scenarii de la cel mai probabil a se realiza până la cel mai greu de realizat, cu privire la modificarea temperaturilor și a nivelului mării în perioada 2090-2099 față de 1980-1999.

Proiecții privind modificarea temperaturilor și a nivelului mării în perioada 2090-2099 comparativ cu 1980-1999

Tabelul nr. 6.7.

	Modificările temperaturilor (°C) în perioada 2090-2099 față de 1980-1999)		Creșterea nivelului mării (m) în perioada 2090-2099 față de 1980-1999)
	cea mai bună estimare	plaja de verosimilitate	
Concentrația constantă la nivelul anului 2000	0,6	0,3-0,9	-
Scenariul 1	1,8	1,1-2,9	0,18-0,38
Scenariul 2	2,4	1,4-3,8	0,20-0,45
Scenariul 3	2,4	1,4-3,8	0,20-0,43
Scenariul 4	2,8	1,7-4,4	0,21-0,48
Scenariul 5	3,4	2,0-2,4	0,23-0,51
Scenariul 6	4,0	2,4-6,4	0,26-0,59

Sursa: adaptare după *Bilan 2007 des changements climatiques – les bases scientifiques physiques*, Groupe de travail I du GIEC-Quatrième Rapport d'évaluation, 2 février 2007, France, pag. 15

În cazul tuturor scenariilor se observă o creștere atât a temperaturilor cât și a nivelului mării în perioada 2090-2099 comparativ cu 1980-1999. În consecință, prognozele sunt sumbre în ceea ce privește condițiile viitoare de trai, cu efecte negative asupra componentelor mediului ambiant. De asemenea, simulările arată o reducere a stratului de gheață în Antarctica și Arctica în cazul tuturor scenariilor. În cazul câtorva simulări gheața dispare aproape în întregime în Arctica la sfârșitul verii în cea de a doua jumătate a secolului XXI. Este foarte probabil ca valurile de căldură, precipitațiile puternice și căldurile extreme să devină din ce în ce mai frecvente. De asemenea, ciclonii tropicali precum uraganele și taifunele vor deveni mai frecvenți și mai intensi, cu vânturi și precipitații foarte puternice.

Reducerea calotei glaciare din Groenlanda va continua să contribuie la creșterea nivelului mării după anii 2100.

Dacă tendința de creștere a temperaturilor la nivel mondial se va menține, se va ajunge, practic, la o sporire a nivelului mării cu aproximativ 7 m.

Emisiile antropice viitoare de CO₂ vor continua să contribuie la încălzirea globală și la creșterea nivelului mării.

6.7. Concluziile Raportului asupra Schimbărilor Climatice (Bruxelles, 6 aprilie 2007)

În perioada 2-8 aprilie 2007, mai mult de 400 de delegați din 190 de țări care aparțin Grupului Interguvernamental de Experți asupra Evoluției Climei (GIEC) s-au reunit la Bruxelles în scopul evaluării impactului încălzirii planetei asupra deceniilor ce vor urma. **Rezultatele discuțiilor s-au concretizat în următoarele concluzii:**

- temperatura aerului va crește cu 2 până la 4°C până la sfârșitul secolului;
- câteva regiuni sunt mult mai expuse decât altele, mai ales Africa, zonele arctice și marile delte din Asia, care vor cumula efectele negative precum penuria de apă și alimente ca și inundațiile catastrofale;
- aproximativ trei miliarde de persoane riscă să sufere în diverse feluri ca urmare a creșterii temperaturii;
- bazinul mediteranean poate deveni arid;
- Alpii vor pierde o treime din stațiunile lor de schi;
- ansamblul sistemelor ecologice ale planetei vor suferi iar 20-30% dintre speciile de animale și plante vor suferi dacă temperatura va crește cu 1,5-2,5°C;
- sporirea numărului de lacuri glaciare dar și a suprafeței acestora;
- creșterea instabilității suprafeței terestre în regiunile înghețate permanent precum și a avalanșelor de pietre în zonele montane;
- încălzirea lacurilor și a râurilor în multe regiuni ale lumii cu efecte asupra structurii termale și calității apei;
- ca urmare a sporirii temperaturilor a crescut mortalitatea provocată de căldură, mai ales în Europa, s-au înmulțit vectorii de propagare a maladiilor infecțioase în câteva areale, au fost afectate unele activități umane în regiunea arctică precum vânătoarea și călătoriile;
- creșterea nivelului mării și dezvoltarea economică, au contribuit, în egală măsură, la pierderea zonelor umede costiere producând daune și inundații în multe zone;
- schimbarea climatică va afecta starea de sănătate a milioane de oameni, mai ales a celor cu o capacitate scăzută de adaptare; malnutriția va afecta dezvoltarea armonioasă a copiilor; vor spori mortalitatea și afecțiunile provocate de valurile de căldură, inundații, furtuni, incendii și secete; va crește frecvența afecțiunilor cardio-respiratorii;
- studiile efectuate asupra schimbărilor climatice prezintă și câteva beneficii precum reducerea mortalității provocată de expunerea la frig.

Conform aceluiași studiu, situația pe zone ale lumii se prezintă în felul următor⁷⁷:

➤ **Africa:** până în anul 2020, între 75 și 250 milioane de oameni vor fi afectați de lipsa apei potabile datorată schimbărilor climatice. Dacă se adaugă și o cerere sporită pentru această resursă vor apărea efecte adverse asupra stilului de viață și probleme majore legate de aprovizionarea cu apă potabilă. Producția agricolă va fi compromisă în mod

⁷⁷ Report Climate Change 2007: Climate Change Impacts, Adaptation and Vulnerability, Working Group II Contribution to the Intergovernmental Panel on Climate Change Fourth Assessment, April 6th, 2007

sever în multe țări și regiuni africane datorită schimbărilor și variabilității climatice cu efecte adverse asupra securității hranei și exacerării malnutriției pe continent. În câteva țări de pe continent, suprafețele de teren destinate agriculturii se pot reduce până la 50% până în anul 2020. Aprovizionarea locală cu produse alimentare va fi afectată în mod negativ ca urmare a reducerii resurselor de pește în marile lacuri, consecință a creșterii temperaturilor apei. Până la sfârșitul secolului XXI, nivelul proiectat al apei, aflat în creștere, va afecta zonele de coastă cu un număr mare de locuitori. Costul adaptării la asemenea fenomene va reprezenta între 5 și 10% din PIB. Pădurile de mangrove și recifurile de corali se vor degrada cu consecințe majore asupra pescuitului și turismului. Noile studii efectuate arată că Africa este unul dintre cele mai vulnerabile continente la schimbările climatice datorită problemelor multiple cu care se va confrunta dar și capacității reduse de adaptare;

➤ **Asia:** în cazul ghețarilor din Himalaya se prevede intensificarea inundațiilor, a avalanșelor de pietre datorită instabilității solurilor, cu implicații asupra resurselor de apă. Rezervele de apă potabilă din centrul, sudul, estul și sud-estul Asiei se vor reduce ca urmare a schimbărilor climatice la care se adaugă creșterea populației și a cererii pentru apă potabilă datorită unor standarde ridicate de trai, toate aceste fenomene vor afecta peste un miliard de locuitori până în anul 2050. Zonele de coastă, în special cele mai populate mega-delte din sudul, estul și sud-estul Asiei, vor fi supuse unor riscuri majore datorită inundațiilor provocate de mări sau de râuri. Schimbările climatice vor avea un efect negativ asupra dezvoltării durabile a multor țări aflate în dezvoltare din Asia, cu o presiune sporită asupra resurselor naturale și mediului ambiant, fenomene asociate cu urbanizarea rapidă, industrializarea și dezvoltarea economică. Până la mijlocul secolului XXI, se prognozează ca recolta să crească cu 20% în estul și sud-estul Asiei în timp ce în centrul și sudul Asiei aceasta să scadă cu 30%. Luând în considerare și influența creșterii rapide a populației, a urbanizării, riscul foametei va fi ridicat în câteva dintre țările în dezvoltare. Morbiditatea endemică și mortalitatea datorată afecțiunilor stomacale, holerei, la care se adaugă inundațiile și secetele, toate aceste fenomene se așteaptă să crească în estul, sudul și sud-estul Asiei;

➤ **Australia și Noua Zeelandă:** reducerea precipitațiilor și problemele legate de securitatea apei se vor intensifica până în anul 2030 în sudul și estul Australiei precum și în Noua Zeelandă. O pierdere semnificativă a biodiversității este proiectată să se întâmple până în anul 2020 în câteva dintre siturile ecologice majore precum Marea Barieră de Corali, insulele sub-antarctice și arealele alpine din ambele țări. Agricultură și silvicultură vor înregistra un declin până în anul 2030 în sudul și estul Australiei și în câteva zone din estul Noii Zeelande ca urmare a secetei și incendiilor. Această regiune are o capacitate substanțială de adaptare datorită economiilor dezvoltate și capacităților tehnice și științifice, însă întâlnim și constrângeri considerabile cu privire la implementarea lor și adaptarea la evenimente extreme. Sistemele naturale au o capacitate limitată de adaptare;

➤ **Europa:** schimbările climatice se așteaptă să amplifice diferențele regionale din punctul de vedere al resurselor naturale. Se vor intensifica fenomenele precum inundațiile și eroziunea costieră. O mare majoritate a organismelor și ecosistemelor europene vor întâmpina dificultăți de adaptare la fenomenele apărute. Zonele montane se vor confrunta cu retragerea ghețarilor, reducerea stratului de zăpadă și a turismului de iarnă, pierderea unor specii. În Europa sudică se vor intensifica fenomenele negative precum temperaturile ridicate și secetele cu implicații asupra turismului de vară, productivității agricole. Sunt prognozate și riscuri privind starea de

sănătate ca urmare a valurilor de căldură și incendiilor sălbatice. În Europa Centrală și de Est precipitațiile de vară se vor reduce ca intensitate și cantitate provocând probleme legate de utilizarea apei. Riscurile privind sănătatea se vor înmulți datorită valurilor de căldură, crescând și frecvența incendiilor;

➤ **America Latină:** până la mijlocul secolului, creșterea temperaturilor asociată cu reducerea apei din sol va conduce la o înlocuire graduală a pădurilor tropicale de către savană în estul Amazoniei. Vegetația semi-aridă tinde să fie înlocuită de cea aridă. În zonele uscate, schimbările climatice se așteaptă să conducă la apariția salinizării și a deșertificării în cazul zonelor destinate agriculturii. Creșterea nivelului și a temperaturii mării va cauza apariția riscului de inundații precum și efecte adverse asupra recifurilor de corali mezoamericani. Câteva dintre țările aflate în această zonă au depus eforturi substanțiale pentru conservarea ecosistemelor cheie, pentru aplicarea managementului riscului în agricultură, au elaborat strategii privind inundațiile și secetele;

➤ **America de Nord:** încălzirea din zonele montane va cauza reducerea stratului de zăpadă și intensificarea inundațiilor din timpul iernii. Problemele legate de dăunători și incendii vor spori impactul negativ asupra zonelor forestiere. Creșterea duratei și intensității valurilor de căldură va prezenta riscuri pentru sănătatea populației. Comunitățile și habitatele costiere vor fi afectate, în egală măsură, de schimbările climatice, poluare și dezvoltare;

➤ **Regiunile polare:** schimbările climatice determină efecte biofizice, respectiv subțierea ghețarilor, schimbări ale ecosistemelor naturale incluzând migrația păsărilor, a mamiferelor și a prădătorilor. Schimbările cu privire la stratul de zăpadă vor avea efecte asupra infrastructurii și stilului de viață tradițional al indigenilor;

➤ **Insulele de mici dimensiuni:** indiferent că sunt localizate la Tropice sau la alte latitudini, aceste insule sunt vulnerabile la schimbările climatice, ale nivelului mării și la fenomenele extreme. Deteriorarea condițiilor costiere precum eroziunea plajelor și decolorarea corailor se așteaptă să afecteze resursele locale, pescuitul și să reducă valoarea acestor destinații din punct de vedere turistic. Până la mijlocul secolului se așteaptă ca schimbările climatice să reducă resursele de apă, mai ales în Caraibe și Pacific.

Exemple de efecte posibile ale schimbărilor climatice bazate pe prognoze pentru mijlocul secolului XXI

Tabelul nr. 6.8.

Fenomenul și direcția sa de propagare	Probabilitatea de realizare pe baza proiecțiilor pentru secolul XXI utilizând scenariile din Raportul Special asupra Emisiilor (SRES)	Exemple de impacte majore prognozate pe sectoare			
		agricultură, silvicultură, ecosisteme	resursele de apă	sănătatea oamenilor	industrie/ domiciliu/ societate
zile și nopți	probabilitate	recolte mai	efecte asupra	reducerea	reducerea

mai calde și doar câteva mai reci; mai frecvent zile și nopți calde în multe areale	mare de realizare	mari în medii mai răcoase	resurselor de apă aflate în strânsă legătură cu topirea zăpezilor; creșterea ratelor de evaporare/transpirație	mortalității în rândul oamenilor ca urmare a reducerii expunerii la frig	cererii pentru energia necesară încălzirii; creșterea cererii pentru răcorire; scăderea calității aerului în zonele urbane; reducerea problemelor legate de trafic/transport datorită zăpezii/gheții; efecte pozitive asupra turismului hibernal
intervale calde/valuri de căldură: frecvență crescută în multe zone	foarte probabil	scăderea recoltelor în zonele mai calde datorită presiunii căldurii; crește pericolul sporirii incendiilor	creșterea cererii pentru apă; apar probleme legate de calitatea apei	crește riscul mortalității datorată căldurii în special în cazul bătrânilor, bolnavilor cronic, celor de vârstă fragedă	reducerea calității vieții locuitorilor din zonele cu temperaturi ridicate; efecte negative asupra bătrânilor, celor foarte tineri și celor săraci
precipitații puternice: frecvență mare de creștere în multe areale	foarte probabil	daune asupra recoltelor; eroziunea solului	efecte adverse asupra calității solului și apelor de suprafață; contaminarea rezervelor de apă; apa poate deveni o raritate	sporește riscul infecțiilor, deceselor, afecțiunilor respiratorii și de piele	apar probleme în cazul comerțului, transportului etc. datorită inundațiilor; presiuni asupra infrastructurii rurale și urbane
sporirea suprafețelor afectate de secetă	probabil	degradarea solului, recolte mici și daune asupra acestora; sporește riscul de incendii	probleme pe scară largă legate de aprovizionarea cu apă	sporește riscul crizei de apă și hrană, cel al malnutriției precum și cel legat de afecțiunile datorate lipsei apei și hranei	lipsa apei la domiciliu, în industrie; reducerea potențialului generării puterii hidro; potențial pentru migrarea populației
creșterea activității ciclonilor tropicali	probabil	daune asupra recoltelor; doborârea copacilor;	întreruperea aprovizionării cu apă	sporește riscul de rănire, decese, de apariție a	distrugerii datorate inundațiilor și vânturilor

		daune provocate recifurilor de corali		afecțiunilor datorate lipsei apei și hranei	puternice; potențial pentru migrarea populației
sporește incidența nivelului ridicat al mării (excluzând tsunami)	probabil	salinizarea apelor folosite la irigare, estuare și sisteme ale apei potabile	reducerea cantităților de apă potabilă datorită aparității (intruziunii) apei sărate	crește riscul de decese și răniri datorate inundațiilor	costurile protecției zonei de coastă versus costurile relocalizării modului de utilizare a solului; potențial pentru mutarea populației și a infrastructurii

Sursa: *Report Climate Change 2007: Climate Change Impacts, Adaptation and Vulnerability*, Working Group II Contribution to the Intergovernmental Panel on Climate Change Fourth Assessment, April 6th, 2007, pag. 16

Schimbările climatice din prezent sunt semnificative mai ales ca urmare a influenței factorilor antropici, cu proiecții viitoare grave, efectele fiind majore pe toate planurile (economice, sociale, ecologice). Se va ajunge la situația în care toate râurile, lacurile, fluviile și apele subterane să fie iremediabil contaminate și secate, tot peisajul înconjurător să fie un deșert fără sfârșit, vor apărea rânile datorate radiațiilor infraroșii pe care nu le mai filtrează atmosfera din cauza găurii din stratul de ozon, se va reduce până la epuizare apa potabilă care nu poate fi fabricată pe cale industrială, se va reduce concentrația de oxigen din cauza lipsei vegetației ceea ce va conduce la scăderea capacităților intelectuale ale viitoarelor generații, nu vor mai exista copaci, nu va mai ploua aproape deloc iar când se va întâmpla va fi ploaie acidă, vor dispărea anotimpurile etc. Toate acestea se vor întâmpla ca urmare a poluării, a efectului de seră provocat de generația secolului XXI. Dacă nu acționăm în consecință, atâta timp cât se mai poate face ceva, când ne vom da seama de realitate va fi prea târziu.

6.8. Atitudinea europenilor față de schimbările climatice

Schimbările climatice reprezintă una dintre cele mai mari provocări ale perioadei moderne. Lupta cu schimbările climatice se concentrează, la nivelul UE, pe reducerea emisiilor de dioxid de carbon cu 20% până în anul 2020 față de nivelul înregistrat în anul 1990, ceea ce reprezintă elementul central al Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă. Prin urmare, Comisia Europeană a derulat un sondaj cu această temă în iunie 2011, Eurobarometrul cu rezultatele finale fiind publicat în octombrie 2011.

Principalele concluzii desprinse din acest studiu urmează a fi prezentate în cele ce urmează.

Schimbările climatice reprezintă o problemă cheie pentru publicul european. Peste jumătate (51%) dintre respondenți consideră schimbările climatice una dintre cele mai serioase probleme la nivel mondial, iar 20% dintre aceștia apreciază că este singura

problemă serioasă. Restul consideră că este a doua problemă serioasă cu care se confruntă omenirea, după sărăcie, foamete și lipsa apei potabile și o problemă mult mai serioasă decât situația economică.

În cazul României, 16% dintre cei chestionați au plasat schimbările climatice în topul listei celor mai grave probleme cu care se confruntă lumea în prezent. Cele mai mari procente s-au înregistrat în Luxemburg (34%), Danemarca (31%), Malta și Suedia (câte 30%). La polul opus s-a aflat Portugalia cu un procent de doar 7%. Sărăcia, foametea și lipsa apei potabile reprezintă cea mai serioasă problemă în multe dintre statele membre, Portugalia și Franța au menționat în proporție de 44% fiecare acest lucru, Ungaria (37%) și România (36%).

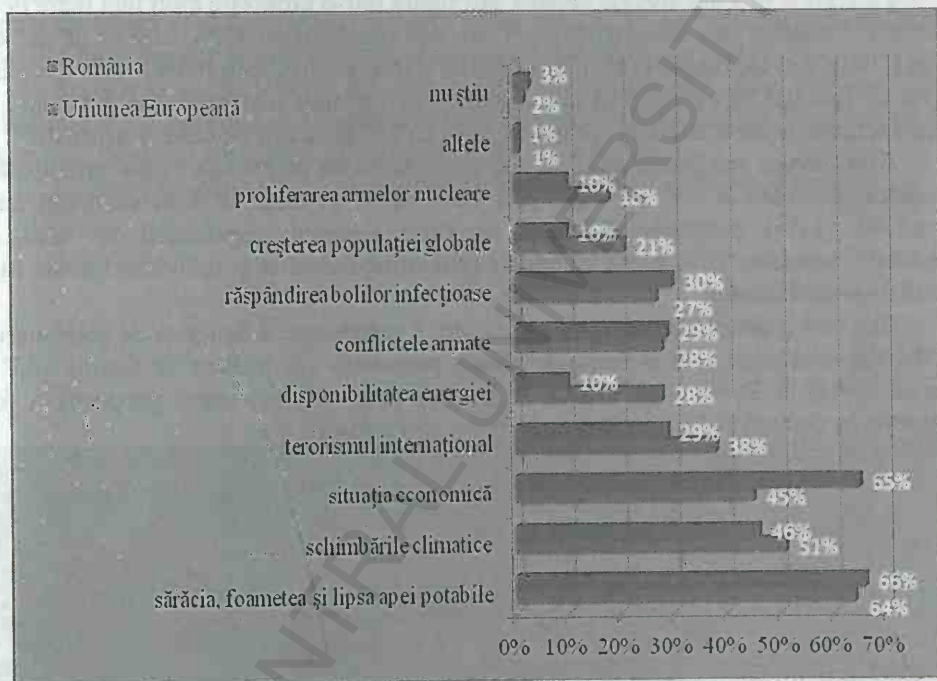

Figura nr. 6.1.: Care dintre următoarele considerați a fi singura și cea mai importantă problemă serioasă cu care se confruntă omenirea? Altele?

Analizând graficul anterior se poate observa că în timp ce la nivelul UE27 cea mai serioasă problemă actuală este considerată cea legată de sărăcie, foamete și lipsa apei potabile (64%) iar cea mai puțin serioasă problemă este proliferarea armelor nucleare (18%), în cazul țării noastre tot sărăcia, foametea și lipsa apei potabile (66%) este cea mai importantă problemă cu care ne confruntăm în prezent, fiind urmată la o distanță foarte mică de situația economică cu 65%. Cele mai mici procente, câte 10%, sunt alocate de către cetățenii români disponibilității energiei, creșterii populației globale și proliferării armelor nucleare.

Preocuparea pentru schimbările climatice este direct corelată cu nivelul de educație al respondenților. Cei mai mulți cetățeni cu studii superioare au menționat cu preponderență schimbările climatice ca fiind cea mai serioasă problemă.

Pe o scală de la 1 (cel mai puțin) la 10 (cel mai mult), europenii clasează seriozitatea fenomenului schimbărilor climatice la 7.4.

78% dintre cei intervievați sunt de acord cu depunerea unor eforturi în scopul combaterii schimbărilor climatice, ceea ce va impulsiona economia și va crea locuri de muncă. Respondenții din România au fost de acord în proporție de 67%.

Există o așteptare pe scară largă în Europa în ceea ce privește protecția mediului și reducerea emisiilor de carbon: 88% cred că în Europa se va folosi mai multă energie regenerabilă; 87% se așteaptă să fie mai eficienți din punct de vedere energetic; 73% cred că mașinile vor fi alimentate mai eficient. În cazul țării noastre, doar 34% dintre respondenți au fost de acord cu afirmația că până în 2050 populația va utiliza energie din surse regenerabile precum energia eoliană sau solară într-o proporție mult mai mare decât în prezent. Cetățenii din Danemarca sunt cei mai optimiști cu 82%, urmați de cei din Suedia (79%), din Germania (74%), din Olanda (70%) și din Cipru (68%). Trei din patru cetățeni ai Europei se așteaptă ca automobilele să fie mult mai eficiente din punct de vedere energetic în anul 2050. În România, 56% au fost de acord cu această afirmație.

Combaterea schimbărilor climatice este văzută ca responsabilitatea principală a guvernelor naționale, a UE și a agenților economici. În timp ce doar unul din cinci respondenți (21%) menționează statul ca fiind singurul responsabil în lupta cu schimbările climatice, 23% spune că fiecare (guvernul, industria și indivizii) trebuie să-și împartă responsabilitatea.

Cea mai mare proporție a populației care a menționat că acțiunea de combatere a schimbărilor climatice este o responsabilitate personală s-a întâlnit în Suedia (45%), Finlanda (39%) și Danemarca (38%). În același timp, cea mai mică proporție a fost înregistrată în Bulgaria (4%). În România, procentul a fost de 6%.

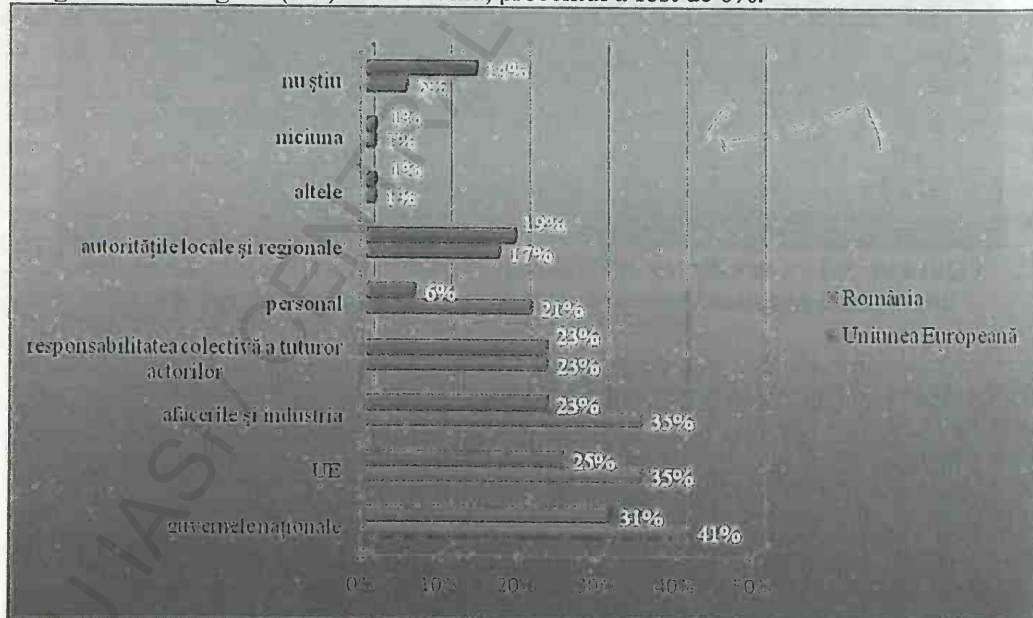

Figura nr. 6.2.: În opinia dvs., cine din interiorul UE este responsabil pentru combaterea schimbărilor climatice?

Atât la nivelul UE27 (41%) cât și la nivelul țării noastre (31%), guvernele naționale sunt considerate a avea cea mai mare responsabilitate în lupta cu schimbările climatice.

53% dintre cetățenii UE spun că au desfășurat câteva acțiuni de combatere a schimbărilor climatice în ultimele șase luni, 41% nu s-au implicat în niciun fel. În țara noastră, doar 27% dintre cetățeni au acționat în această direcție, iar 60% n-au avut niciun fel de preocupare în acest scop. Cel mai ridicat nivel de implicare s-a întâlnit în Suedia (75%), Slovenia (74%) și Luxemburg (74%). Procente notabile ale răspunsului „nu știu” au fost înregistrate în Irlanda (13%), România (13%), Austria (12%), Germania (11%), Bulgaria (11%). Așadar, o parte a cetățenilor nu face o legătură între schimbările climatice și acțiunile lor individuale. Analizele socio-demografice arată că populația din grupele de vârstă 15-24 ani (45%) și peste 55 de ani (51%) s-a implicat în orice acțiune menită să lupte împotriva schimbărilor climatice, în ultimele șase luni.

Separarea și reciclarea deșeurilor este una dintre cele mai comune acțiuni desfășurate în scopul combaterii efectelor schimbărilor climatice (66%). Urmează cu 46% acțiunea de reducere a consumului de produse de unică folosință.

La acest sondaj au participat 26840 persoane din care 1075 din România.

CAPITOLUL 7

ELEMENTE INTRODUCTIVE PRIVIND ECOTURISMUL

În prezent, ecosistemele mondiale, care ar trebui să mențină și să mărească capacitatea naturii de a capta și de a stoca carbonul, cunosc un declin alarmant.
(Achim Steiner – Director executiv al PNUM)

De-a lungul ultimilor 50 de ani omenirea a devenit conștientă de importanța vitală a conservării și protejării mediului și a componentelor acestuia. Această preocupare a început să se intensifice în momentul în care indivizii au început să realizeze că un număr din ce în ce mai mare de animale (exemplu: leopardul, tigru și rinocerul) și, într-o proporție mai redusă, păsările, sunt amenințate cu dispariția. De aceea, a fost necesară crearea parcurilor naționale și a rezervațiilor în care animalele și păsările să poată fi protejate fiind în acest fel vâdate într-un mod controlat.

O multitudine de specii de plante și animale se află într-un pericol iminent de a dispărea. Unele dintre ele, cum ar fi condorul californian, nu pot supraviețui fără intervenția directă a omului. Alte specii amenințate sunt prezente din abundență însă, anual, se diminuează numeric în proporții amenințătoare. În ceea ce privește speciile rare, acestea se găsesc într-un număr acceptabil neaflându-se încă într-un imediat pericol de a fi afectate.

Dispariția speciilor este, în prezent, un proces normal, specific evoluției actuale. De-a lungul timpului, un număr însemnat de specii a dispărut lent datorită schimbărilor climatice ca și lipsei de abilitate necesară adaptării la asemenea condiții. Începând din anul 1600, procesul dispariției s-a accelerat rapid datorită impactului pe care l-au avut creșterea populației și progresul tehnologic. În prezent, majoritatea mediilor se schimbă mult mai repede decât capacitatea multor specii de a face față unor asemenea modificări.

De asemenea, și regiunile forestiere ale Terrei sunt supuse degradării, chiar dispariției unei părți însemnate a acestora, datorită tăierilor masive dar și lipsei de inițiativă a oamenilor de a reîmpăduri zonele afectate. Managementul și conservarea pădurilor, sistemul intervenției în cadrul lor este destinat să îndeplinească obiective bine delimitate în timp și spațiu. Conservarea unor astfel de areale presupune realizarea unui compromis între diferitele tipuri de activități ce se desfășoară aici, în scopul asigurării, pe termen lung, a protejării mediului specific pădurilor, în mod deosebit a diversității biologice, conservării solului și regularizării apelor. O parte din pădurile globului sunt complet amenajate pentru asemenea "servicii". La nivel mondial, în jur de 5 % dintre păduri se află în zone protejate adică în parcuri naționale.

De aceea, practicarea turismului ecologic, ca parte integrantă a dezvoltării turistice durabile, este singura cale de urmat și cea mai benefică, aptă să asigure un mediu sigur și nealterat mai ales pentru generațiile viitoare. În acest context, el poate fi definit ca un proces a cărui dezvoltare se poate realiza fără degradarea sau epuizarea resurselor care fac posibilă existența vieții pe pământ. Trebuie înțeles faptul că resursele pământului sunt limitate, multe chiar neregenerabile și, că în turism, ca și în alte sectoare de activitate, există anumite limite ale dezvoltării. Îngrijorările actuale se referă la modul necontrolat în care turiștii practică vânătoarea în parcurile din Kenya, la deteriorarea Marii Bariere de Corali din Australia, ca și la distrugerile cauzate de practicarea unui turism iresponsabil în

arealul munților nepalezi. Interdependența dintre turism, cultură și mediul ambiant a devenit un punct critic extrem de important ce ar trebui întâlnit în toate politicile turistice ale țărilor lumii.

Ecoturismul se bazează pe trei elemente:

- **desfășurarea întregii activități într-un mediu ambiant nealterat.** Mediul înconjurător este considerat, în prezent, o prioritate politică de vârf în toate țările dezvoltate, din păcate nu și în țările în tranziție unde accidentele ecologice s-au înmulțit îngrijorător în ultima perioadă de timp;
- **restructurări economice și ajustări tehnologice, precum și remodelarea managementului mediului** în sensul prevalării aspectelor calitative în satisfacerea nevoilor de bunăstare ale populației prezentului, fără a afecta moștenirea generațiilor viitoare, ceea ce necesită adoptarea unui nou comportament din partea tuturor agenților economici;
- **existența și desfășurarea unui turism conștient, individual sau de grup.**

Alături de alți factori, turismul participă la ocrotirea și conservarea patrimoniului natural și cultural – istoric, de la munte, de pe litoral, din stațiunile balneare, orașe și sate.

Practicarea turismului verde presupune o modernizare a infrastructurii, a dezvoltării rural - urbane durabile, utilizarea de forme de energie neconvenționale, tehnici mai puțin poluante. În același timp, este nevoie de un marketing realist, de o bună cunoaștere a locurilor de destinație turistică, o dezvoltare macroeconomică eficientă care să evite supraexploatarea unei zone, cu evitarea investițiilor de mare anvergură și a poluării active.

Așadar, se poate aprecia că singura cale viabilă prin care și generațiile viitoare să se poată bucura de același cadru natural și antropic este promovarea atât de către organizațiile guvernamentale cât și nonguvernamentale a unui turism responsabil, iar fiecare om în parte să conștientizeze rolul acțiunilor sale asupra mediului.

7.1. Considerații teoretice privind turismul ecologic

Ecoturismul este o noțiune ce a fost definită în multe feluri și este utilizată, în general, pentru a descrie activități turistice care sunt desfășurate în armonie cu natura, în opoziție cu turismul de masă, tradițional. Pentru unii autori este vorba de turism natural (verde), turism responsabil, turism alternativ, turism cultural, turism moale, turism ușor, turism de aventură.

Însă, nu există încă definiții consacrate, consistente, acceptate general, cu care o mare parte a autorilor să fie de acord, tocmai datorită noutății conceptului. Unii dintre specialiști prezintă definițiile ecoturismului ca un șir de termeni. Pe de o parte, este vorba de experiența ecoturistilor care se transformă dintr-o simplă distracție, într-o înțelegere la nivel superior ceea ce determină schimbări de atitudine și, în final, se ajunge la un comportament mult mai responsabil față de mediu. Iar pe de altă parte este vorba de „deținătorii de acțiuni” implicați în ecoturism care-și aduc propriile motivații și perspective.

În concordanță cu Societatea pentru Ecoturism „ecoturismul este o călătorie responsabilă în arealele naturale care conservă mediul și susține modul de viață și bunăstarea populației locale”.⁷⁸

Consiliul Consultativ pentru Mediu Canadian (1991) definește ecoturismul ca „o experiență instructivă de călătorie în mijlocul naturii care contribuie la conservarea ecosistemelor, în timp ce respectă integritatea comunităților gazdă”.⁷⁹

Ryel și Grasse (1991) definesc ecoturismul ca „o călătorie cu un scop bine determinat care presupune o înțelegere a istoriei naturale și culturale în timp ce protejează integritatea ecosistemului și produce beneficii economice care încurajează conservarea”.⁸⁰

În paralel, ecoturistul este „acea persoană care practică ecoturismul și care are oportunitatea de a se integra în natură într-un mod în care nu mulți oameni se pot bucura în existența lor urbană, de rutină”. În acel moment, persoana respectivă va avea o răspundere care o va transforma în cineva implicat profund în activități de conservare.

În anul 1989, Ziffer descrie ecoturismul ca „o apropiere condusă de regiunea sau țara gazdă care se angajează să păstreze situl intact cu participarea rezidenților locali, conducându-i îndeaproape, stabilind reguli și utilizând banii încasați de la întreprinderi ca taxe de mediu pentru a sprijini dezvoltarea zonelor naturale și a comunităților locale”.⁸¹

Ecoturismul poate fi definit, în conformitate cu Societatea Internațională a Ecoturismului, ca reprezentând „o călătorie responsabilă în areale naturale care are drept scop conservarea mediului și îmbunătățirea nivelului de trai al populației gazdă”.⁸² Este vorba de o abordare recomandată țărilor lumii și utilizată de acestea în marea lor majoritate, însă, ea nu servește drept o definiție funcțională ce poate fi utilizată pentru colectarea datelor statistice. Așadar, cei care implementează și participă la activități ecoturistice trebuie să respecte următoarele principii⁸³:

1. minimizarea efectelor asupra resurselor naturale și populației gazdă;
2. construirea unei conștiințe și a unui respect pentru mediu și cultura zonei vizitate;
3. să prevadă experiențe pozitive atât pentru vizitatori cât și pentru populația gazdă;
4. să prevadă beneficii financiare și oportunități pentru populația locală;
5. să prevadă surse financiare directe pentru conservare;
6. să crească sensibilitatea țărilor gazdă cu privire la climatul politic, social și de mediu;
7. să susțină drepturile internaționale ale omului și contractele de muncă.

Potrivit opiniei specialistului Hector Ceballos-Lascrain, cel care a fost creditat pentru introducerea termenului de ecoturism, acesta este „o călătorie în zone naturale liniștite și necontaminate având drept obiectiv specific studiul, admirarea și bucuria de a privi peisaje, animalele și plantele acestora ca și orice manifestare culturală (deopotrivă veche și actuală) desfășurată în aceste areale”. Prin urmare, ecoturismul se concentrează pe activități de învățare și descoperire a naturii.

⁷⁸ Theobald F. William, *op. cit.*, pag. 192

⁷⁹ Idem, pag. 192

⁸⁰ Ibidem

⁸¹ Theobald F. William, *op. cit.*, pag. 192

⁸² www.ecotourism.org

⁸³ Idem

Declarația de la Quebec asupra ecoturismului adoptată cu ocazia Summitului Mondial asupra Ecoturismului, desfășurat în Canada în anul 1992, apreciază că această formă de turism înglobează principiile turismului durabil cu privire la efectele acestei activități în plan economic, social și asupra mediului ambiant. **Principiile particulare ale ecoturismului** elaborate cu această ocazie sunt următoarele:

1. contribuie activ la protejarea patrimoniului natural și cultural;
2. include în acțiunea sa de planificare comunitățile locale și indigene, dezvoltarea și exploatarea sa contribuind la îmbunătățirea nivelului de trai al acestora;
3. propune vizitatorilor interpretarea patrimoniului natural și cultural;
4. se potrivește mai bine practicării unor voiaje individuale decât unora organizate pentru grupuri de turiști reduse numeric.

Ca un corolar ale celor prezentate anterior se poate afirma că se constată un interes în creștere pentru zonele naturale, o contribuție a ecoturismului la intensificarea avantajelor economice și sociale pentru comunitățile gazdă, o participare activă la protejarea resurselor naturale, la asigurarea integrității culturale a comunităților locale și la sensibilizarea turiștilor cu privire la conservarea patrimoniului natural și cultural. **În consecință, ecoturismul joacă un rol preponderent în introducerea practicilor durabilității în sectorul turistic.**

Unul dintre cele mai bune exemple de practici în domeniul ecoturismului aparține Statelor Unite ale Americii, o țară preocupată de mediul său ambiant și care alocă anual, prin buget, sume importante de bani activităților de protejare și conservare a resurselor turistice. **Liniile directoare adoptate de Asociația pentru Turism și Recreere în natura sălbatică din Alaska** se referă la aspecte legate de⁸⁴:

- ✓ afacerile din domeniul turistic caută o creștere economică durabilă în concordanță cu cerințele mediului ambiant, în paralel cu minimizarea efectelor vizitatorilor asupra arealelor sălbatice și vieții sălbatice. Culturile băștinașe și comunitățile locale, prin oferirea unor cărți de specialitate, prin intermediul unor întâlniri cu publicul, reprezintă un exemplu demn de urmat în scopul exercitării unor influențe pozitive, corecte asupra mediului ambiant;
- ✓ modalitățile de transport și facilitățile aferente mențin un impact scăzut asupra mediului natural. Acestea nu alterează resursele într-un mod semnificativ dar nici nu influențează negativ experiența turistului;
- ✓ afacerile din zonele turistice prevăd efecte directe asupra economiei locale și populației gazdă ceea ce reprezintă o stimulare a acestora în a acorda suport unor asemenea activități dar și depunerea unor eforturi intense în conservarea și protejarea zonelor sălbatice și a habitatelor specifice;
- ✓ afacerile turistice caută modalități de minimizare a efectelor asupra mediului în toate etapele activității lor;
- ✓ afacerile din zonele turistice se asigură că managerii și salariații participă sub toate aspectele politicii companiei la prevenirea impactului negativ asupra mediului înconjurător, culturilor și comunităților locale;
- ✓ în asemenea zone trebuie să existe un impuls educațional și o dorință din partea călătorilor de a învăța despre istoria, cultura, tradițiile, obiceiurile etc. ale locurilor pe care le vizitează;

⁸⁴ www.awrta.org/guidelines.html

- ✓ ecoturismul reprezintă, pentru afacerile locale și populația gazdă, o soluție de a contribui la efortul local nonprofit pentru protecția mediului;
- ✓ călătoria ecoturistică se desfășoară într-un spirit de apreciere, participare și sensibilizare.

În consecință, toate firmele care activează în turism și în domeniile conexe trebuie să contribuie la finanțarea activităților de conservare și gestionare a zonelor protejate bogate în biodiversitate deoarece comunitățile gazdă nu au suficiente resurse pentru a exercita asemenea acțiuni. Efectele vor fi pozitive atât pentru comunitatea gazdă cât și pentru afacerile locale.

În ecoturism mediul fizic este concentrat pe activitatea turistică. El este definit ca acel turism care.⁸⁵

- prevede experiențe active;
- prevede o experiență educațională care dezvoltă vizitatori ce înțeleg și apreciază mediul vizitat și care promovează un comportament adecvat și o conservare etică;
- este responsabil pentru mediu și utilizează strategii variate pentru a minimiza impactele negative;
- maximizează veniturile economice locale.

Se observă că toate definițiile anterioare plasează ecoturismul ca desfășurându-se în mijlocul naturii determinând în acest fel efecte benefice atât asupra naturii cât și asupra economiilor locale.

Una dintre dificultățile în analiza ecoturismului este problema determinării mărimii sale. Este binecunoscut faptul că turismul ecologic reprezintă o activitate substanțială în creștere, însă contribuția sa la industria turistică nu poate fi decât estimată deoarece puține țări sau regiuni ale lumii monitorizează numărul vizitatorilor care aleg opțiuni ecoturistice.

În aceste sens, sunt utilizate și alte noțiuni similare ecoturismului precum:

- **turismul bazat pe natură:** presupune vizionarea peisajelor sălbatice precum și practicarea birdwatching-ului, fotografierea vieții sălbatice, trekking-ul, hiking-ul, camping-ul, canoeing-ul;
- **geoturism:** este acea formă de turism care sprijină sau îmbunătățește caracteristicile geofizice ale unui spațiu-mediu înconjurător, cultură estetică, patrimoniu și bunăstarea locuitorilor;
- **turism conștient:** încurajează o înțelegere mai profundă a naturii, oamenilor și populației gazdă;
- **turism blând, moale, verde** = turism durabil;
- **turism responsabil:** sugerează faptul că toți cei implicați într-o activitate turistică, turiști sau prestatori, trebuie să adopte o atitudine responsabilă față de destinația turistică. Este acea formă de turism care maximizează beneficiile comunității locale, minimizează efectele asupra mediului sau în plan social și sprijină populația locală în conservarea culturilor fragile, habitatelor și speciilor;

⁸⁵ *International Tourism: A Global Perspective*, OMT, Madrid, 1997, pag. 233

- **turism alternativ:** este cel opus turismului tradițional și sugerează un alt fel de comportament, o mentalitate alternativă celei predominante în turismul clasic;
- **călătorii de aventură:** turiștii caută activități similare celor anterioare care implică însă competiție, emoție și dezvoltarea unor abilități fizice. În fapt, un pic de risc, de adrenalină reprezintă, uneori, calitatea unui bun pachet turistic de aventură. Acest segment include activități precum alpinism, escaladă, rafting, caiac, mountain-biking;
- **moștenire și cultură;**
- **călătorii în scop educațional.**

În consecință, ecoturismul este o călătorie în areale naturale, în care se învață despre comunitățile locale, în același timp se prevăd și oportunități economice care sunt folosite pentru conservarea și preservarea ecosistemelor. Ecoturismul susține practici care nu au consecințe asupra mediului și acționează în direcția unei dezvoltări durabile.

Ecoturismul implică în special o afleună de oameni ce călătoresc dinspre țările dezvoltate spre țările în dezvoltare. Acești ecoturști au un nivel de trai ridicat, au timp liber suficient și bani mulți de cheltuit. Ei caută experiențe în mijlocul naturii, într-un mediu primitiv. Sunt prieteni cu mediul și pun accent pe vizionarea și protejarea atât a resurselor habitatelor naturale cât și a celor arheologice. Ei preferă facilități simple cu un impact minim asupra mediului, fiind de acord să plătească mai mult pe aceste servicii și produse care sunt rezultatul exploatării mediului înconjurător.

Este evident faptul că între biodiversitate și nivelul de trai al oamenilor există o strânsă legătură care este reliefată prin intermediul figurii nr. 7.1.

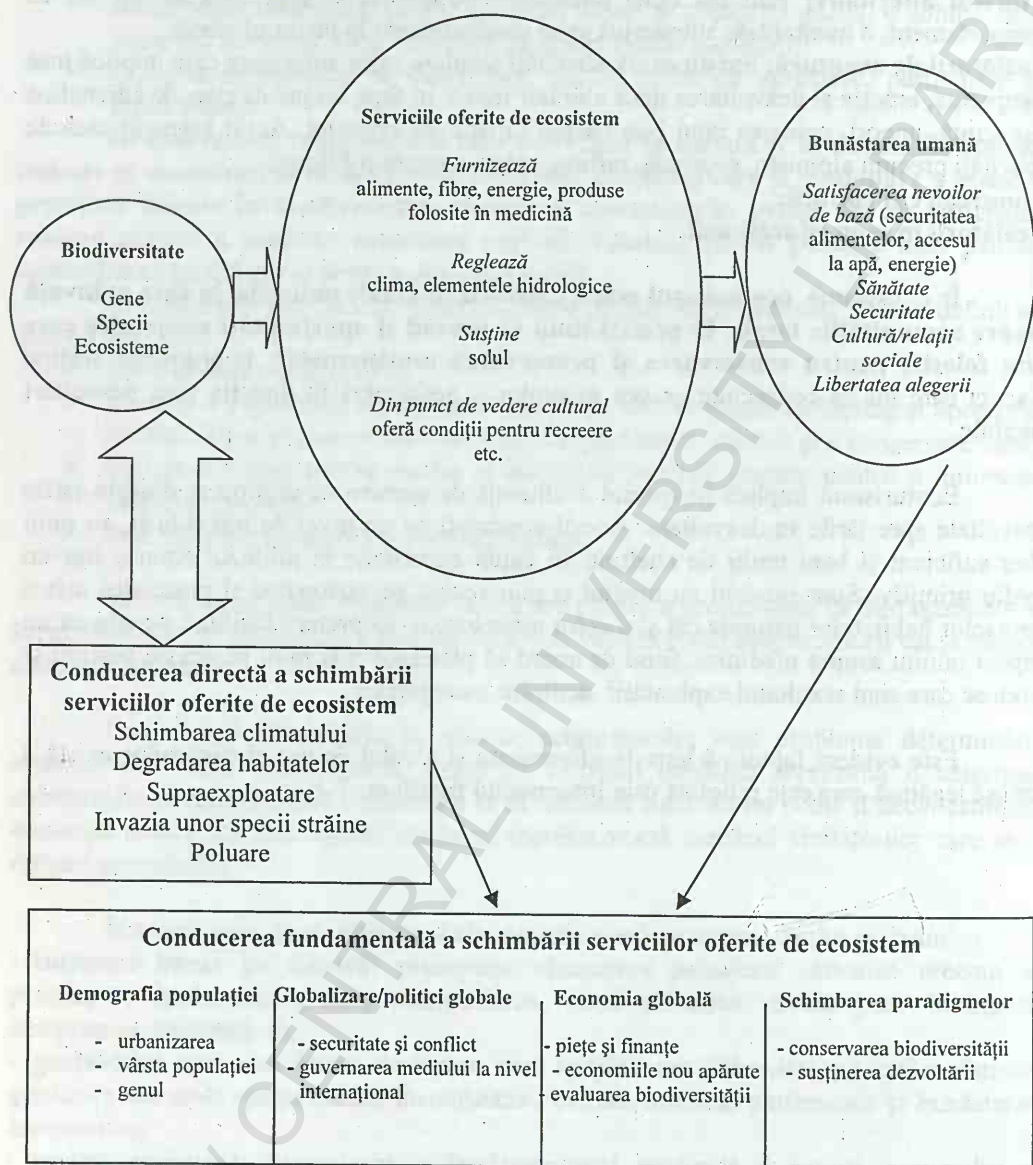

Figura nr. 7.1.: Interdependența relației biodiversitate-bunăstare umană

Sursa: adaptare după *A situation analysis for the IUCN 2009-2012 programme*, December 2006, pag. 9

Este clar faptul că ecoturismul implică o densitate minimă, activități cu impact scăzut asupra mediului, care pot fi desfășurate acolo unde sunt situri naturale cu un interes suficient din punct de vedere biologic, cultural sau geografic care să justifice deplasarea turiștilor.

Turismul ecologic crește rapid ca și influența sa asupra industriei în general, atât ca o formă de călătorie cu un interes special cât și ca o influență „verde” asupra

turismului în general, extinzând apropierea prietenoasă de mediu în paralel cu dezvoltarea produselor, acțiunilor și consumului turistic.

7.2. Ecoturismul ca o piață specială a călătoriilor

Piața principală pentru ecoturism este reprezentată de călătoria cu un interes special, orientată spre natură, care reflectă preocuparea pentru mediu în continuă creștere în țările ce generează fluxuri emițătoare majore. Ecoturismul este un segment în plină creștere al industriei turistice însă, nu există statistici clare, concrete ci doar date disperate.

În literatura de specialitate sunt prezentate **patru tipuri comportamentale de călători specifici destinațiilor intensive în atracții naturale:**⁸⁶

1. **hard core (inimoși):** cercetători științifici sau acei participanți la o călătorie ce au drept scop protejarea naturii, hrănirea animalelor, plantarea de puiți. Este vorba de călătorii special destinate educației sau acțiunilor similare;
2. **dedicated (dedicați):** oameni care călătoresc special pentru a vizita arii protejate și care vor să înțeleagă istoria culturală și naturală locală;
3. **mainstream (neobișnuiți):** persoane care vizitează Amazonul, Parcul de gorile din Rwanda sau alte destinații neobișnuite, ciudate;
4. **casual (ocazionali):** oameni care iau parte la astfel de călătorii în natură în mod accidental ca o parte a deplasării lor.

Mediul ocupă un loc central în activitatea de dezvoltare și planificare turistică din lumea întreagă. Schimbările climatice la nivel global, degradarea stratului de ozon, despăduririle, dispariția speciilor, reziduurile toxice, toate sunt considerate elemente cruciale asociate cu un mediu turistic durabil. Politicile de conservare și protejare au atins un nivel de importanță maximă în multe țări în dezvoltare dar și în cele industrializate din întreaga lume.

În ceea ce privește „partea verde” a industriei turistice, obiectivul principal este acela de a găsi modalitatea care să împacă dezvoltarea economică simultan cu prezervarea și conservarea resurselor naturale și culturale.

Creatorii de politici turistice trebuie să recunoască faptul că turismul poate avea efecte negative asupra securității personale, transportului, urbanizării și integrității culturale. Recunoscând că mediul și dezvoltarea sunt niște elemente de importanță crucială pentru omenire, WTTC a constituit în anul 1991 Centrul pentru cercetări asupra mediului în cadrul Politehnicii din Oxford în scopul creării unei baze de date și a unei rețele de informații cu privire la compatibilitatea dintre creșterea industriei turistice și mediul ambiant. Scopul acestui centru este acela de a identifica tipurile de impacte legate de dezvoltarea turismului și de a promova practici de mediu care să minimizeze costurile și să optimizeze beneficiile.

Se pun multe întrebări cu privire la valorificarea cu succes de către țările în dezvoltare a potențialului economic enorm al turismului prin concentrarea eforturilor lor de dezvoltare aproape în exclusivitate pe proiecte de dezvoltare a turismului de masă. Experiența câtorva țări în dezvoltare sugerează faptul că infrastructura existentă nu poate susține această dezvoltare intensivă fără a întâmpina dificultăți. Chiar dacă sectoarele

⁸⁶ Theobald F. William, *op. cit.*, pag. 195

public și privat recunosc pe deplin nevoia de a planifica cu atenție creșterea, multe voci spun însă că dezvoltarea va fi în prim plan iar nevoile umane și infrastructura vor veni în plan secund, mai târziu.

Dacă experiența altor state poate servi drept ghid util pentru creatorii de politici turistice, pentru decidenți, națiunile în dezvoltare pot învăța multe de la țări precum Costa Rica, Indonezia, Kenya, Nepal și Ecuador. Aceste țări sunt binecuvântate cu un peisaj natural deosebit și cu o floră și faună unice. Spre deosebire de multe țări în dezvoltare, toate aceste state și-au concentrat eforturile pe dezvoltarea unor forme de turism cu un impact redus asupra mediului sensibil, cunoscute astăzi sub numele de forme ale ecoturismului. Experiența lor - cu greșeli și succese - poate fi de o mare însemnătate pentru industria turistică a țărilor în dezvoltare. Mulți promotori pot descoperi că se poate prospera echitabil dacă găsesc un echilibru între diversele filozofii de dezvoltare.

Pentru a înțelege implicațiile ecoturismului este esențial să înțelegem un concept relativ nou care a început să ocupe un loc central în discursurile publice și anume „dezvoltarea durabilă”. În sprijinul afirmațiilor anterioare vin și *proiectele* următoare:

1. Există în centrul Mexicului o zonă populară datorită migrării anuale a miliarde de fluturi care atrage 100 000 de turiști anual. Profiturile rezultate au fost utilizate pentru a crea un centru al vizitatorului;

2. Zona de conservare Annapurna din Nepal. Nepal este o țară mică la poalele munților Himalaya fiind faimoasă pentru biodiversitatea sa socio-culturală. În acest scop, peste 50 000 de călători vizitează anual Nepalul. Creșterea turismului din ultima perioadă se datorează construcției multor reședințe și case de vacanță. În acest fel, turismul a devenit o parte importantă a economiei. În același timp, au apărut însă și probleme serioase de mediu. Pădurile au suferit pagube datorită utilizării sale pentru prepararea mâncării dar și ca sursă de energie. În plus, a apărut și poluarea apelor, sistemul sanitar precar accelerând deteriorarea mediului ambiant.

Proiectul Annapurna care acoperă o largă arie geografică a fost elaborat pentru a minimiza efectul negativ asupra mediului înconjurător. Cu participarea populației locale, proiectul a promovat dezvoltarea în armonie cu eforturile de conservare. S-au căutat și găsit modalități de dezvoltare compatibile cu mediul. Comunitatea locală a fost îndrumată, formată și educată în sensul eforturilor practicării, deopotrivă, a turismului și conservării. S-au desfășurat cursuri de instruire cu privire la instalarea de panouri solare pentru energie, eforturile de reciclare au fost încurajate. Pentru a reduce tăierea arborilor, kerosenul a fost promovat ca o sursă alternativă de combustibil. Populația locală s-a implicat în stabilirea de reguli ce trebuie să fie respectate de către comunitate pentru a controla despădurirea. În consecință, rata despăduririlor s-a redus considerabil.

Ambele proiecte au scos în evidență participarea locală la eforturile de promovare și conservare în scopul obținerii de beneficii economice. Dezvoltarea economică și a turismului sunt subordonate eforturilor de conservare a resurselor de toate tipurile. Există chiar soluția de a încorpora în aceste proiecte, de a le adapta unei eficiențe crescând promovând în acest fel reciclarea resurselor și protejarea ecosistemelor.

Sugestive în acest sens sunt și cele zece porunci ale ecoturismului formulate de Societatea Americană a Agenților de Voiaj (American Society of Travel Agents) (ASTA) (anexa 1), fiind un exemplu elocvent prin care o asociație profesională din turism favorizează și promovează, prin acțiunile sale, un turism ecologic durabil.

7.3. Oportunitățile ecoturismului pentru țările în dezvoltare

Figura nr. 7.2. sugerează conceptul respectului pentru integritatea ecosistemului, participării locale și a oportunităților economice pentru comunitățile locale.

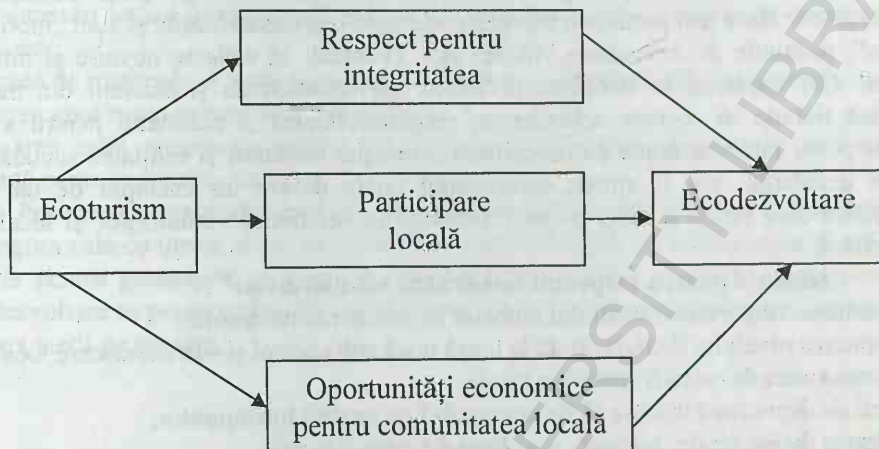

Figura nr. 7.2.: Elementele implicate în dezvoltarea ecoturismului în țările în dezvoltare

Sursa: Theobald F. William, *op. cit.*, pag. 201

Fiecare element implicat în această acțiune se referă la următoarele aspecte:

- ✓ respect pentru integritatea ecosistemelor: majoritatea proiectelor de dezvoltare durabilă reliefează importanța mediului natural pentru obținerea de beneficii economice din turism. Nivelul de dezvoltare este în special la scară mică pentru că este mai ușor de condus și pentru că menține integritatea ecosistemului;
- ✓ participarea locală: câteva elemente critice scoase în evidență de populația locală au fost: rolul participanților locali, împuternicirea ca un obiectiv, participarea la ciclul de viață al proiectului, crearea de acționari, distribuirea de beneficii. Participarea la nivel comunitar este cheia în obținerea de beneficii reciproce;
- ✓ oportunități economice pentru comunitatea locală. Pe lângă respectul pentru integritatea ecosistemului și participarea locală, al treilea element care stă la baza acestui proiect este importanța ecologiei pentru comunitatea locală. Oportunitățile economice ale dezvoltării durabile în turism au fost evidente în toate proiectele. Implicarea populației locale, utilizarea de elemente indigene, conservarea resurselor, prezervarea ecosistemelor și promovarea conștiinței socio-culturale și naturale, toate conduc, împreună, la obținerea de beneficii economice pentru comunități. Se observă descentralizarea acțiunilor de ecologizare la nivel local. În cele mai multe cazuri, o mare parte din veniturile generate au fost utilizate pentru a ajuta la desfășurarea acestor proiecte sau la dezvoltarea altora în beneficiul comunității.

Reiese că ecoturismul reprezintă viitorul turismului combinat însă cu o planificare și un management rațional, puternic. El ajută la promovarea acțiunilor de îmbunătățire a naturii, a socialului, culturalului și economicului, pentru susținerea

eforturilor de conservare. La nivel mondial, viitorul ecoturismului este strălucitor mai ales în țările în dezvoltare. Viabilitatea unor astfel de destinații ca zone turistice de calitate poate fi dependentă, pe scară largă, de extinderea acțiunilor de implementare a practicilor de dezvoltare durabilă în timp ce-și măresc cota de piață pe piața ecoturismului internațional. Dacă toți participanții înțeleg, acceptă responsabilitățile și sunt „motivați de mediu”, politicile de dezvoltare viitoare pot, eventual, să reflecte nevoile și interesele tuturor. Cei implicați în stabilirea politicilor guvernamentale și oficialii din industria turistică trebuie să accepte schimbarea, responsabilitatea și mandatul pentru a aduce forțele pieței într-o armonie cu necesitatea protecției mediului și echitatea socială. Dacă aceste deziderate vor fi atinse, ecoturismul poate deveni un exemplu de un tip de dezvoltare care poate fi atins pe baze durabile în beneficiul vizitatorilor și localnicilor deopotrivă.

Elemente pentru respectul integrității ecosistemelor⁸⁷:

- accentuarea importanței mediului ambiant în susținerea turismului;
- menținerea nivelului de dezvoltare la scară mică sub control și sub conducere locală;
- utilizarea unei dezvoltări specifice locale;
- planul de dezvoltare trebuie să fie compatibil cu mediul înconjurător;
- utilizarea de materiale, know-how și forță de muncă locale;
- utilizarea de facilități și echipament care să conserve energia;
- practicarea reciclării, rentabilizării și a utilizării raționale a resurselor;
- intensificarea dezvoltării al cărei cost efectiv să aibă efecte minime asupra resurselor naturale;
- prezervarea vegetației, reducerea despăduririlor de câte ori este posibil;
- utilizări multiple ale pământului atunci când este posibil;
- utilizarea de tehnologii alternative care sunt durabile.

Elemente pentru participarea locală⁸⁸:

- promovarea participării locale cât de mult este posibil;
- crearea de oportunități pentru populația gazdă;
- transferul proprietății către comunitatea locală ca și administrarea acesteia;
- crearea de oportunități pentru proiectele de grup;
- crearea de oportunități pentru populația locală în ceea ce privește controlul și administrarea resurselor naturale valoroase;
- prevederea unor măsuri locale alternative;
- promovarea "mândriei" socio-culturale prin organizarea de programe de către comunitatea locală;
- utilizarea de cunoștințe și practici locale;
- includerea în programe a valorilor și culturilor locale;
- respectarea ideologiei și moștenirii locale;
- prevederea de oportunități pentru interacțiunea dintre populația locală și vizitatori.

Oportunități economice pentru comunitatea locală⁸⁹:

- coordonarea tuturor elementelor în scopul optimizării beneficiilor economice locale;
- crearea de locuri de muncă pentru populația gazdă;

⁸⁷ Theobald F. William, *op. cit.*, pag. 200

⁸⁸ Idem

⁸⁹ Theobald F. William, *op. cit.*, pag. 200

- garantarea și ocrotirea proprietății locale;
- includerea ideilor comunității în deciziile politice;
- repartizarea echitabilă a beneficiilor economice (împărțirea veniturilor);
- recunoașterea eforturilor/serviciilor locale;
- încurajarea în sensul în care profiturile să fie utilizate pentru eforturile de conservare și preservare;
- utilizarea de materiale și forță de muncă locală pentru a păstra banii în economia locală;
- păstrarea unui management descentralizat;
- sugerarea unei cunoștințe pentru mediu (profituri pentru programele comunitare, conștiință pentru educație etc.).

Practicarea turismului ecologic, ca parte integrantă a dezvoltării turistice durabile, este singura cale de urmat și cea mai benefică, aptă să asigure un mediu sigur și nealterat mai ales pentru generațiile viitoare. În acest context, el poate fi definit ca un proces a cărui dezvoltare se poate realiza fără degradarea sau epuizarea resurselor care fac posibilă existența vieții pe pământ.

CAPITOLUL 8

PIAȚA ECOTURISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Dumnezeu a avut grijă de copaci, i-a salvat de la secetă, din furtuni și inundații. Dar nu i-a putut apăra de oameni! (John Muir)

În ceea ce privește piața internațională a ecoturismului, nu există nici o inițiativă globală cu privire la strângerea informațiilor statistice despre această formă de turism. De aceea, ecoturismul trebuie considerat un segment special al cuprinzătoarei piețe turistice bazată pe natură.

8.1. Dimensiunea pieței

În prezent, ecoturismul este forma de turism cu cel mai ridicat ritm de creștere pe plan mondial. Însă, datele statistice se culeg cu greutate, ecoturismul fiind asociat, în mod frecvent, cu turismul bazat pe natură și cu alte forme ale turismului bazat pe diverse experiențe sau cu turismul alternativ. Societatea Internațională a Ecoturismului (TIES) este cea care încearcă să cuantifice evoluția acestei forme de turism.

Începând cu anul 1990, ecoturismul a înregistrat creșteri de 20-34%/an. În anul 2004, ecoturismul/turismul bazat pe natură a crescut de trei ori mai repede decât industria turistică pe ansamblu. Pe de altă parte, turismul bazat pe natură, a crescut cu 10-12%/an ca pondere pe piața internațională.

Dacă formele de turism „mature” precum turismul de litoral, vor înregistra evoluții normale, ecoturismul, turismul de aventură, turismul cultural, turismul rural etc. - se așteaptă să crească mult mai repede în următoarele două decade.

Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP) a indicat faptul că o mare parte a expansiunii turismului la nivel mondial se datorează și se concentrează în jurul ariilor naturale protejate.

Turismul durabil ar putea înregistra încasări anuale de aproximativ 473 miliarde \$.

Mai mult de 2/3 din turiștii americani și australieni și 90% din cei britanici consideră protecția activă a mediului și sprijinirea comunității locale astfel încât aceasta să fie parte a responsabilității cu privire la calitatea mediului ambiant.

În Europa, 20-30% dintre călători au la bază nevoi și valori ale durabilității turistice. Între 10-20% dintre turiști caută opțiuni „verzi” iar între 5-10% dintre călători optează pentru vacanțe „verzi”.

Prin urmare, dezvoltarea unor astfel de produse ecoturistice presupune, în primul rând, existența resurselor naturale și a biodiversității, în timp ce infrastructura turistică nu presupune investiții atât de mari ca în cazul turismului tradițional.

Principalele destinații turistice pe piața internațională sunt: Australia, Canada, Costa Rica, Mexic, Guatemala, Cuba, Brazilia, Bolivia, Kenya, Ghana, Africa de Sud, Madagascar, Indonezia, Nepal. Principalele țări emițătoare de turiști sunt cele dezvoltate din punct de vedere economic ca urmare a nivelului de trai ridicat care le permite achitarea costurilor destul de ridicate ale unor astfel de programe turistice. Cele mai puternice agenții turistice/tourop operatori în domeniu sunt în special cele din statele

emițătoare de turiști – Marea Britanie, S.U.A., Germania, Olanda. Însă, în egală măsură întâlnim pachete ecoturistice și în unele țări receptoare de turiști care beneficiază de resurse ecoturistice –Africa de Sud, Australia, Kenya, Mexic, Canada. După cum se observă, la nivelul continentului european, destinațiile ecoturistice sunt foarte puține, mai ales în zona noastră –Europa Centrală și de Est.

Turismul în natură poate fi definit în acest context ca-reprezentând „o călătorie prin care turiștii experimentează, se bucură de/și apreciază natura”.⁹⁰

Turiștii care au drept scop descoperirea și cunoașterea vieții sălbatice pot fi definiți ca fiind „cei care vizitează o destinație în scopul observării vieții sălbatice (cel mai bun exemplu sunt cei care observă comportamentul păsărilor sau al animalelor)”.

Din acest punct de vedere, în urma analizelor motivațiilor de călătorie ale celor care se îndreaptă spre diferite destinații turistice ale lumii, s-a constatat că între 40-60% dintre aceștia se încadrează în prima categorie dintre care între 20-40% sunt turiști din a doua categorie.

8.2. Profilul pieței

Studii efectuate asupra consumatorilor de ecoturism au structurat piața din următoarele puncte de vedere:

- **vârstă.** Ecoturistii se încadrează între 35-54 de ani, deși vârsta variază în funcție de activitățile desfășurate sau alți factori precum costul;
- **sex.** Proporția este de 50%-50% femei-bărbați, apărând însă diferențe nete în funcție de activitățile desfășurate;
- **nivelul de pregătire.** 82% au absolvit un colegiu. În general, au fost descoperiți ca fiind interesați de ecoturism și participând la o asemenea experiență atât persoane cu un nivel ridicat de pregătire cât și persoane cu un nivel scăzut de pregătire, ceea ce indică o expansiune a acestei forme de turism în rândul altor segmente de piață;
- **experiențe ecoturistice.** Nu au fost descoperite diferențe majore între turiștii fără și cei cu experiență⁹¹;
- **numărul de participanți.** 60% dintre turiștii experimentați au afirmat că ei preferă să călătorească ca și cuplu, 15% preferă să călătorească cu familia iar 13% preferă să călătorească singuri;
- **durata călătoriei.** 50% dintre ecoturistii experimentați participă la călătorii a căror durată se încadrează în intervalul 8-14 zile;
- **cheltuielile efectuate.** În general, ecoturistii experimentați cheltuiesc mai mult decât cei tradiționali, neexperimentați, 26% dintre aceștia afirmând că sunt disponibili să cheltuiască între 1000-1500\$/călătorie;
- **motivația.** Ordinea primelor trei răspunsuri a fost următoarea:
 1. mediu înconjurător sălbatic;
 2. peisaje sălbatice;
 3. plimbări/ascensiuni montane (hiking⁹²/trekking⁹³);

⁹⁰ *Ecotourism Statistical Fact Sheet*, The International Ecotourism Society, 2000

⁹¹ În acest studiu turiștii experimentați au fost definiți ca fiind cei care au participat la cel puțin o călătorie “ecoturistică”

- **motivația următoarei călătorii.** Primele două răspunsuri ale turiștilor experimentați au fost următoarele:

1. călătorii prin intermediul cărora să se bucure de peisaj/natură;
2. noi experiențe/locuri.

Ecoturismul a fost definit în acest studiu ca „o călătorie orientată spre natură/aventură/cultură”.

În consecință, ecoturistul are următorul profil⁹⁴:

- este experimentat;
- este educat;
- are resurse financiare substanțiale;
- este de vârstă medie spre vârsta a III-a;
- este lider de opinie;
- întreabă și spune prietenilor și colegilor despre călătorie;
- reprezintă cea mai importantă sursă de informare în cazul unei călătorii.

8.3. Studii de caz pe țări

Ariile naturale protejate reprezintă principala destinație ecoturistică la nivel planetar deoarece acestea asigură practicarea unui turism conștient, în grupuri mici însoțite de ghizi specializați de unde și un impact minim asupra resurselor turistice naturale prezente în aceste zone.

8.3.1. Piața ecoturistică a Statelor Unite ale Americii

Destination Australia Market Alliance (DAMA) a elaborat un studiu asupra pieței ecoturistice din diverse țări ale lumii evidențiind comportamentul și motivațiile turiștilor luați în considerare.

În cazul Statelor Unite ale Americii au fost investigate 1017 persoane care s-au deplasat în interiorul granițelor țării de reședință. Analiza datelor culese de DAMA cu această ocazie s-a făcut de către Tourism Queensland în scopul identificării profilului turiștilor interesați în mod special de experiențe ecoturistice.

Conform acestui studiu, *ecoturistul este definit ca „acea persoană care a desfășurat cel puțin una dintre următoarele activități pe parcursul ultimei lor vacanțe de lungă durată:*

- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- staționări în sălbăticie;
- vizitarea unei jungle/păduri tropicale;

⁹² hiking = o călătorie în zone montane cu altitudini ridicate, cu diferite grade de dificultate ce presupune folosirea unui echipament adecvat (termenul se folosește mai ales pentru zonele montane himalayene)

⁹³ trekking = drumeții ce se desfășoară în zonele montane situate la baza marilor înălțimi ale lumii care nu necesită un echipament special însă presupun existența unui anumit antrenament și a unui traseu marcat (cel mai bun exemplu sunt călătoriile desfășurate la altitudini de 4000-5000m, în general în taberele de bază ale optmiarilor lumii și nu numai)

⁹⁴ TIES Global Ecotourism Fact Sheet, 2006

- vizitarea unor parcuri naționale.

Și care au fost de acord că au căutat să desfășoare cel puțin una dintre următoarele activități:

- vizitarea unui sit ecologic/aflat în aer liber;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate.

Și care, uneori, își planifică vacanțele având drept scop una dintre următoarele activități:

- urmărirea păsărilor sau animalelor;
- campare;
- activități în mijlocul naturii/sălbăticie;
- plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în aer liber/hoinăreală;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural."

Utilizând definiția anterioară, 20% dintre turiștii americani care au participat la acest studiu sunt calificați ca fiind ecoturiști. Un procent semnificativ dintre aceștia a optat în cazul ultimei lor vacanțe pentru activități precum:

- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural (43%);
- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate (38%).
- vizitarea siturilor ecologice (36%).

Aproape o treime (29%) dintre turiștii americani își planifică, uneori, vacanța în jurul activităților în natură.

Interesul pentru ecoturism al turiștilor americani

Tabelul nr. 8.1.

Categoriile de acțiuni la care au participat în ultima lor vacanță	Proportii (%)
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	27
Vizitarea parcurilor naționale	26
Vizitarea unei jungle/păduri tropicale	10
Staționări în sălbăticie	5
Activități dorite în cazul unei vacanțe	
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	43
Plimbări în medii naturale și rurale nepoluate	38
Vizitarea siturilor ecologice	36
Activități în jurul cărora sunt planificate, uneori, vacanțele	
Natură/ecologie/activități în aer liber/sălbăticie	29
Plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în păduri tropicale/hoinăreală	20
Camping	14
Urmărirea păsărilor sau a animalelor	12

Sursa: The US Ecotourism Market, Tourism Queensland

Din analiza tabelului anterior se observă că aproape jumătate din potențialii turiști americani (43%) doresc să urmărească viața sălbatică în situ nu într-o grădină zoologică sau botanică, în cazul următoarei vacanțe ceea ce arată preocuparea, grija față de natură.

Profilul demografic al ecoturiștilor americani

Tabelul nr. 8.2.

Elemente demografice	Caracteristici (proporții)
vârsta	Ecoturiiștii americani au vârste cuprinse între 45 și 54 de ani în proporție de 23% iar 22% între 55 și 64 ani.
sexul	În cazul ecoturiiștilor americani, proporția femeilor este mai mare decât cea a bărbaților respectiv 57% față de 43%.
venitul/gospodărie	27% dintre ecoturiiștii americani au un venit lunar pe gospodărie cuprins între 60 000 și 99 999 dolari iar 25% dispun de 100 000 dolari sau mai mult.
nivelul de educație	Majoritatea ecoturiiștilor americani a absolvit liceul, cu un număr semnificativ al celor care au absolvit și o facultate respectiv 26% sau cursurile postuniversitare sau de masterat în proporție de 24%.
dimensiunea grupului de călători	Mulți dintre ecoturiiștii americani călătoresc, fiecare, cu încă o altă persoană în proporție de 35%, sau cu cinci sau mai multe persoane în proporție de 16% în cazul ultimei lor vacanțe.

Sursa: *The US Ecotourism Market*, Tourism Queensland

În urma analizei tabelului nr. 8.2. se observă că ecoturiiștii americani sunt atipici în comparație cu profilul ecoturistului la nivel internațional în sensul că din punctul de vedere al vârstei aproape jumătate (44%) sunt adulți, încadrându-se între 45 și 64 de ani, spre deosebire de media internațională, respectiv tineri cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani. De asemenea, din punctul de vedere al criteriului sex, majoritatea aparține femeilor care depășesc 50% din total, respectiv, procentul lor este mai mare cu 14% față de cel al bărbaților, caz aparte la nivel internațional deoarece, în general, proporțiile sunt aproximativ egale pentru cele două categorii.

În ceea ce privește **modalitatea de cazare**, mulți dintre ecoturiiștii americani, în cazul ultimei lor călătorii, au utilizat hoteluri cu un grad de confort moderat respectiv 2-3 stele în proporție de 37% sau ridicat, de lux, de 4-5 stele (27%). Un procent mic al turiștilor în cauză a utilizat drept structură de primire hoteluri de o stea sau neclasificate, respectiv 16% dintre aceștia. În rest, 13% aleg case de oaspeți/ferme/colibe, 13%-vase de croazieră, 7%-resorturile all-inclusive, 2%-campinguri.

Angajarea (rezervarea) prestațiilor turistice, în cazul ecoturiiștilor americani, se planifică cu mult timp înainte de debutul propriu-zis al călătoriei, respectiv cu șase-nouă luni înainte, în proporție de 35%. 22% dintre aceștia își angajează serviciile turistice cu un an înainte de plecare în călătoria ecoturistică.

Organizarea ultimei vacanțe. Ecoturiiștii americani tind să-și rezerve cu mult timp înainte de plecare multe dintre componentele unui pachet turistic, mai ales în cazul

unei călătorii de lungă durată. Astfel, 59% dintre aceștia își organizează toate zborurile și mijloacele de transport și toate modalitățile de cazare. Dintre aceștia, 49% își angajează, de asemenea, serviciile de alimentație și excursiile suplimentare.

În Statele Unite ale Americii, primele cinci idei de călătorie și surse de inspirație au fost următoarele:

1. prieteni care au fost deja acolo – 57%;
2. articole din reviste/secțiuni de turism – 57%;
3. articole din ziare/secțiuni de turism – 48%;
4. ghiduri/cărți de călătorie – 47%;
5. alți călători/creatori de pachete turistice – 46%.

În cazul surselor de informare în scopul cercetării viitoarelor destinații de călătorie, pe primul loc se află site-urile de călătorie de pe Internet (55%), ghiduri sau cărți de călătorie (49%) și articole din reviste/secțiuni de turism – 44%.

Identificarea principalelor surse de informare ale ecoturiștilor americani

Tabelul nr. 8.3.

Surse de informare utilizate în cercetarea potențialelor destinații de călătorie	Proporții (%)
Site-uri de călătorie de pe Internet	55
Ghiduri sau cărți de călătorie	49
Articole din reviste/secțiuni de turism	44
Prieteni care au fost acolo	43
Oficiul de turism guvernamental	36
Articole din ziare/secțiuni de turism	35
Reviste de turism de specialitate	33
Membrii ai familiei care au fost acolo	31
Alți călători/creatori de pachete turistice	29
Broșuri ale oficiului de turism	26

Sursa: *The US Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Obiceiurile media. Dintre programele de televiziune vizionate de către ecoturiiști americani, „Vacanțe și călătorii” este urmărit de 44% dintre aceștia, Revista numărul unu citită de ecoturiiști americani este National Geographic în proporție de 23%.

Factorii de influență în cazul alegerii destinației turistice. Pentru ecoturiiști americani, Australia reprezintă una dintre principalele destinații turistice - 54%, ocupând peste jumătate din preferințe, urmată de deplasări interne- 52%, Italia -50% și Hawaii – 48%. Prin urmare, factorii cheie luați în considerare în momentul alegerii destinației de către ecoturiiști din Statele Unite ale Americii sunt următorii:

- recomandări ale membrilor familiei sau prietenilor care au fost acolo – 75%;
- fac o afacere bună călătorind acolo – 73%;

- aleg acea destinație și acel produs ecoturistic pentru care raportul calitate-preț este adecvat – 70%;
- stabilitatea politică sau economică a țării sau regiunii de destinație – 68%;
- amenințarea terorismului – 67%;
- risc potențial pentru sănătate – 58%;
- valabilitatea package tour-ului – 58%;
- cerințele celor care mă însoțesc în călătorie – 50%;
- sunt restricționat de ceea ce mi se permite acolo – 48%;
- contractul de muncă – 47%.

Numărul și durata sejurului ultimei vacanțe de lungă durată. Majoritatea turiștilor americani au avut una (28%) sau două/trei vacanțe (32%) de lungă durată în ultimii cinci ani. Dintre acestea, majoritatea călătoriilor au avut o durată cuprinsă între opt și două săptămâni (38%) iar 20% dintre acestea au durat între 15 și 20 de zile.

Pentru ecoturiiții americani, top trei motivații de călătorie are următoarea structură:

1. pentru a vedea noi zone – 99%;
2. pentru a cunoaște cât mai multe în lume – 97%;
3. pentru a se distra – 96%.

Motivațiile de călătorie în cazul ultimei vacanțe de lungă durată

Tabelul nr. 8.4.

Motivațiile de călătorie	Procentul (%)
Pentru a vedea noi zone	99
Pentru a cunoaște cât mai multe în lume	97
Pentru a se distra	96
Pentru a avea o aventură	91
Pentru a explora zone și peisaje	88
Pentru a învăța ceva nou	88
Pentru a experimenta diverse culturi	86
Pentru a se relaxa	85
Pentru a se îndepărta de tot ceea ce îi înconjoară în mod obișnuit	82
Pentru a înțelege istoria tuturor	82

Sursa: *The US Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Așadar, ecoturiiții americani preferă, în proporții egale să se distreze dar să și cunoască noi zone și culturi.

Activitățile în jurul cărora este planificată o călătorie ecoturistică sunt următoarele:

- istorie/situri istorice – 79%;
- natură/activități ecologice/sălbăticie – 74%;
- tururi/vizite ale obiectivelor turistice – 62%;

- evenimente/festivaluri – 60%;
- cultură natală – 58%;
- evenimente culturale precum concerte de muzică, spectacole de teatru, artă – 49%;
- vizitarea grădinilor botanice/vizionarea florilor specifice zonei de destinație turistică – 48%;
- cumpărături – 45%;
- produse alimentare și băuturi – 44%;
- hiking (călătorii în zonele montane) – 44%.

Se observă că produsele ecologice de natură culturală sunt căutate de către ecoturiștii americani într-o proporție mult mai mare decât călătoriile cu specific ecoturistic prin excelență, respectiv expediții în zonele montane, desfășurarea unor activități în sălbăticie, descoperirea unor noi areale.

8.3.2. Piața ecoturistică a Marii Britanii

Destination Australia Market Alliance (DAMA) a elaborat un studiu asupra pieței ecoturistice din diverse țări ale lumii evidențiind comportamentul și motivațiile turiștilor luați în considerare.

În cazul Marii Britanii, au fost investigate 1004 persoane care s-au deplasat în interiorul granițelor țării de reședință. Analiza datelor culese de DAMA cu această ocazie s-a făcut de către Tourism Queensland în scopul identificării profilului turiștilor interesați în mod special de experiențe ecoturistice.

Conform acestui studiu, *ecoturistul este definit ca „acea persoană care a desfășurat cel puțin una dintre următoarele activități pe parcursul ultimei lor vacanțe de lungă durată:*

- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- staționări în sălbăticie;
- vizitarea unei jungle/păduri tropicale;
- vizitarea unor parcuri naționale.

Și care au fost de acord că au căutat să desfășoare cel puțin una dintre următoarele activități:

- vizitarea unui sit ecologic/aflat în aer liber;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate.

Și care, uneori, își planifică vacanțele având drept scop una dintre următoarele activități:

- urmărirea păsărilor sau animalelor;
- campare;
- activități în mijlocul naturii/sălbăticie;
- plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în aer liber/hoinăreală;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural.”

Utilizând definiția anterioară, 26% din turiștii englezi care au participat la acest studiu sunt calificați ca fiind ecoturiști. Un procent semnificativ dintre aceștia a optat în cazul ultimei lor vacanțe pentru activități precum:

- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate (65%).
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural (62%);

- vizitarea siturilor ecologice (49%).

Aproape o treime (27%) dintre turiștii englezi își planifică, uneori, vacanța în jurul plimbărilor în zone împădurite.

Interesul pentru ecoturism al turiștilor englezi

Tabelul nr. 8.5.

Categorii de acțiuni la care au participat în ultima lor vacanță	Proportii (%)
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	39
Vizitarea parcurilor naționale	28
Staționări în sălbăticie	10
Vizitarea unei jungle/păduri tropicale	10
Activități dorite în cazul unei vacanțe	
Plimbări în medii naturale și rurale nepolluate	65
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	62
Vizitarea siturilor ecologice	49
Activități în jurul cărora sunt planificate, uneori, vacanțele	
Natură/ecologie/activități în aer liber/sălbăticie	22
Plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în păduri tropicale/hoinăreală	21
Urmărirea păsărilor sau a animalelor	11
Camping	11

Sursa: *The UK Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Din analiza tabelului nr. 8.5. se observă că, în proporție de 39%, turiștii englezi au participat în ultima lor vacanță la activități de urmărire a vieții sălbatice în mediul ei natural. De asemenea, 65% dintre aceștia își doresc ca în cazul următoarei vacanțe să se plimbe în medii naturale și rurale nepolluate.

Profilul demografic al ecoturistilor englezi

Tabelul nr. 8.6.

Elemente demografice	Caracteristici (proportii)
vârsta	Ecoturistii englezi au vârste cuprinse între 45 și 54 de ani în proporție de 22%, între 55 și 64 de ani - 22% și între 25-34 ani doar 20%.
sexul	Ecoturistii englezi înregistrează proporții aproximativ egale din punctul de vedere al sexului, respectiv 53% sunt bărbați și 47% sunt femei.
copii sub 18 ani aflați în întreținere	Majoritatea ecoturistilor englezi (77%) nu are copii sub 18 ani în îngrijire; 11% dintre ei au un singur copil în îngrijire.
statutul încadrării în muncă	54% dintre ecoturistii englezi lucrează full-time (30 sau mai multe ore pe săptămână). 17% sunt pensionari.
nivelul de educație	Majoritatea ecoturistilor englezi a absolvit cel puțin o universitate; 22% dintre aceștia sunt studenți iar 14% urmează cursurile postuniversitare sau de masterat.
dimensiunea grupului de călători	În Marea Britanie 50% dintre repondenți au călătorit împreună cu o singură persoană în ultima lor vacanță.

starea civilă	Ecoturiiții englezi sunt căsătoriți/trăiesc precum un cuplu căsătorit/conviețuiesc cu partenerul în proporție de 69% iar 21% dintre aceștia sunt singuri.
----------------------	---

Sursa: *The UK Ecotourism Market*, Tourism Queensland

În urma analizei tabelului anterior se observă că ecoturiiții englezi sunt atipici în comparație cu profilul ecoturistului la nivel internațional în sensul că din punctul de vedere al vârstei aproape jumătate (44%) sunt adulți, încadrându-se între 45 și 64 de ani, spre deosebire de media internațională, respectiv tineri cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani. Însă, în cazul celorlalte criterii, englezii se încadrează în profilul ecoturistului internațional, respectiv cel al sexului, cu proporții egale între femei și bărbați și cel al nivelului de educație conform căruia ecoturiiții englezi au studii superioare în marea lor majoritate.

În ceea ce privește **modalitatea de cazare**, mulți dintre ecoturiiții englezi, în cazul ultimei lor călătorii, au utilizat structuri de primire de lux, respectiv hoteluri de 4-5 stele (31%) iar 30% s-au cazat în hoteluri de 2-3 stele. Un procent mic al ecoturiiților englezi a înnoptat în unități de cazare ieftine – 15%; case de oaspeți/ferme/colibe – 14%; unități all-inclusive-10%; campinguri pentru caravane și camioane-3%; apartamente/vile individuale – 2% sau corturi – 2%.

Angajarea (rezervarea) prestațiilor turistice, în cazul ecoturiiților englezi, se face, în mod obișnuit, mai ales în cazul vacanțelor de lungă durată, cu cel puțin trei luni înainte de plecarea în călătorie, în proporție de 31% sau între șase și nouă luni în proporție de 30%. Alți 28% dintre aceștia încep să-și planifice călătoria cu un an înainte de efectuarea voiajului.

Organizarea ultimei vacanțe. În Marea Britanie, turiștii își rezervă în principal doar mijlocul de transport/zborul în proporție de 26% la care se adaugă 17% dintre ecoturiiții englezi care își rezervă serviciile de alimentație și excursiile înainte de plecarea în vacanță.

În Marea Britanie, primele cinci **idei de călătorie și surse de inspirație** au fost următoarele:

1. programe de televiziune pentru călătorii – 43%;
2. prieteni care au fost deja acolo – 37%;
3. documentare de televiziune – 27%;
4. articole din reviste de specialitate – 22%;
5. membrii ai familiei care au fost deja acolo – 21%.

În cazul **surselor de informare în scopul cercetării viitoarelor destinații de călătorie**, situația de prezintă în felul următor:

1. site-uri de călătorii de pe Internet – 44%;
2. ghiduri/cărți de călătorie – 41%;
3. agenții de turism – 34%.

Obiceiurile media. Dintre programele de televiziune vizionate de către ecoturiiții englezi, „Documentarele” înregistrează 74%, „Filmele” – 66% iar „Vacanțe și călătorii” ocupă locul trei cu 65%. Programele despre viața sălbatică sunt vizionate de 51% dintre

repondenți. Revistele favorite ale ecoturiștilor englezi sunt Revistele hobby/timp liber în proporție de 20%. 9% dintre ecoturiștii din Marea Britanie citesc National Geographic.

Factorii de influență în cazul alegerii destinației turistice. Pentru ecoturiștii englezi, Australia reprezintă una dintre principalele destinații turistice - 39%, urmată de Canada cu 25% și Noua Zeelandă cu 22%. Pentru ecoturiștii englezi, alegerea destinației turistice depinde într-o mare măsură de:

- recomandările prietenilor și ale membrilor familiei care au fost acolo – 78%;
- faptul că destinația turistică este scumpă – 74%;
- cerințele celor care îi însoțesc în călătorie – 69%.

Alegerea destinației ecoturistice depinde într-o mare măsură de „recomandările făcute de membrii familiei sau de prietenii care au fost acolo” într-o proporție de 78%.

Prin urmare, factorii cheie luați în considerare în momentul alegerii destinației de către ecoturiștii din Marea Britanie sunt următorii:

- recomandări ale membrilor familiei sau prietenilor care au fost acolo – 78%;
- faptul că destinația turistică este scumpă – 74%;
- cerințele celor care îi însoțesc în călătorie – 69%;
- activitățile permise și cele interzise – 68%;
- stabilitatea economică sau politică a regiunii sau țării de destinație turistică – 65%;
- amenințarea terorismului – 57%;
- locul de muncă și cerințele acestuia sau specificul vacanței - 53%;
- angajamentele familiei – 52%;
- nivelul la care, pe viitor, turismul poate schimba destinația turistică – 50%;
- riscul potențial pentru sănătate – 48%.

Numărul și durata sejurului ultimei vacanțe de lungă durată. Majoritatea turiștilor englezi au avut una (38%) sau două/trei vacanțe (34%) de lungă durată în ultimii cinci ani. Dintre acestea, majoritatea călătoriilor au avut o durată cuprinsă între 15 zile și trei săptămâni (32%) iar 26% dintre acestea au durat între 8 zile și două săptămâni.

Pentru ecoturiștii englezi top trei motivații de călătorie are următoarea structură:

1. pentru a vedea noi zone – 98%;
2. pentru a cunoaște cât mai multe în lume – 98%;
3. pentru a explora areale și peisaje noi – 97%.

Motivațiile de călătorie în cazul ultimei vacanțe de lungă durată

Tabelul nr. 8.7.

Motivațiile de călătorie	Procentul (%)
Pentru a vedea noi zone	98
Pentru a cunoaște cât mai multe în lume	98
Pentru a explora areale și peisaje noi	97
Pentru a se distra	95
Pentru a experimenta diverse culturi	92

Pentru a face ceva complet diferit	87
Pentru a avea o aventură	87
Viața sălbatică locală	87
Preparate și băuturi gustoase	85
Pentru a evada din cotidian	85

Sursa: *The UK Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Așadar, ecoturiștii englezi preferă, într-o mare proporție, să exploreze noi destinații și culturi și să intre în contact cu populația locală, motivații care rezultă chiar din definiția ecoturismului ceea ce arată că englezii reprezintă unul dintre principalele segmente ecoturistice la nivel internațional, prin excelență.

Activitățile în jurul cărora este planificată o călătorie ecoturistică sunt următoarele:

- plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/hoinăreală – 63%;
- degustarea preparatelor și băuturilor specifice bucătăriei locale – 55%;
- natură/ecologie/activități în aer liber/sălbăcie – 54%;
- cumpărături – 35%;
- vizitarea grădinilor botanice/vizionarea florilor endemice – 35%;
- evenimente/festivaluri – 32%;
- evenimente culturale precum concerte, spectacole de teatru, expoziții de artă etc. – 30%;
- urmărirea păsărilor și a animalelor – 28%;
- vizite în cluburi/baruri/cluburi de noapte/discoteci – 27%;
- camping – 24%.

Se observă că produsele ecologice precum plimbările în zone sălbatice sunt căutate de către ecoturiștii englezi într-o proporție mult mai mare decât participarea la diverse evenimente culturale locale.

8.3.3. Piața ecoturistică a Germaniei

Destination Australia Market Alliance (DAMA) a elaborat un studiu asupra pieței ecoturistice din diverse țări ale lumii evidențiind comportamentul și motivațiile turiștilor luați în considerare.

În cazul Germaniei, au fost investigate 1012 persoane care s-au deplasat în interiorul granițelor țării de reședință. Analiza datelor culese de DAMA cu această ocazie s-a făcut de către Tourism Queensland în scopul identificării profilului turiștilor interesați în mod special de experiențe ecoturistice.

Conform acestui studiu, *ecoturistul este definit ca „acea persoană care a desfășurat cel puțin una dintre următoarele activități pe parcursul ultimei lor vacanțe de lungă durată:*

- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- staționări în sălbăcie;
- vizitarea unei jungle/păduri tropicale;
- vizitarea unor parcuri naționale.

Și care au fost de acord că au căutat să desfășoare cel puțin una dintre următoarele activități:

- vizitarea unui sit ecologic/aflat în aer liber;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate.

Și care, uneori, își planifică vacanțele având drept scop una dintre următoarele activități:

- urmărirea păsărilor sau animalelor;
- campare;
- activități în mijlocul naturii/sălbăticie;
- plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în aer liber/hoinăreală;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural."

Utilizând definiția anterioară, 33% din turiștii germani care au participat la acest studiu sunt calificați ca fiind ecoturști. Un procent foarte mare dintre aceștia a optat în cazul ultimei lor vacanțe pentru activități precum:

- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate (79%);
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural (73%);
- vizitarea siturilor ecologice (47%).

Mai mult de jumătate (56%) dintre ecoturștii germani își planifică, uneori, vacanța în jurul plimbărilor în zone împădurite.

Interesul pentru ecoturism al turiștilor germani

Tabelul nr. 8.8.

Categorii de acțiuni la care au participat în ultima lor vacanță	Proporții (%)
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	27
Vizitarea parcurilor naționale	21
Staționări în sălbăticie	11
Vizitarea unei jungle/păduri tropicale	7
Activități dorite în cazul unei vacanțe	
Plimbări în medii naturale și rurale nepoluate	79
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	73
Vizitarea siturilor ecologice	47
Activități în jurul cărora sunt planificate, uneori, vacanțele	
Plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în păduri tropicale/hoinăreală	56
Natură/ecologie/activități în aer liber/sălbăticie	31
Urmărirea păsărilor sau a animalelor	24
Camping	5

Sursa: *The German Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Din analiza tabelului nr. 8.8. se observă că ecoturștii germani preferă mai mult vizitarea unor zone turistice organizate precum cele rurale, siturile ecologice, parcurile naționale și mai puțin cunoașterea unor areale sălbatice in situ, concluzia fiind că ei necesită o anumită siguranță pe parcursul unei călătorii.

Profilul demografic al ecoturiştilor germani

Tabelul nr. 8.9.

Elemente demografice	Caracteristici (proportii)
vârsta	Ecoturii germani au vârste cuprinse între 35 și 44 de ani în proporție de 25%, 22% între 45 și 54 de ani iar alți 21% au între 55 și 64 de ani.
sexul	Ecoturii germani înregistrează proporții egale din punctul de vedere al sexului, câte 50% pentru fiecare categorie.
copii sub 18 ani aflați în întreținere	Majoritatea ecoturistilor germani (78%) nu are copii sub 18 ani în îngrijire; 15% dintre ei au un singur copil în îngrijire.
venitul/gospodărie	În general, ecoturii germani au un venit lunar pe gospodărie în jur de 1500 euro. 25% dintre aceștia câștigă între 1500-2499 euro iar 23% au un venit lunar de 2500-3499 euro.
statutul încadrării în muncă	53% dintre ecoturii germani lucrează full-time (30 sau mai multe ore pe săptămână), alți 22% lucrează part-time.
nivelul de educație	Majoritatea ecoturistilor germani a absolvit cel puțin liceul/sau a atins un anumit nivel fără să obțină o diplomă – 37%. 26% dintre aceștia au absolvit o universitate/colegiu tehnic.
dimensiunea grupului de călători	În Germania, 44% dintre repondenți au călătorit împreună cu o singură persoană în ultima lor vacanță.
starea civilă	Ecoturii germani sunt căsătoriți/trăiesc precum un cuplu căsătorit/conviețuiesc cu partenerul în proporție de 58% iar 26% dintre aceștia sunt singuri.

Sursa: *The German Ecotourism Market*, Tourism Queensland

În urma analizei tabelului anterior se observă că ecoturii germani se încadrează aproape în întregime în profilul ecoturistului la nivel internațional din punctul de vedere al vârstei, al sexului, al venitului și al nivelului de educație.

În ceea ce privește modalitatea de cazare, o majoritate vastă a ecoturistilor germani, a utilizat structuri de primire cu un confort moderat, respectiv 2-3 stele (38%) sau de lux (26%), în cazul ultimei lor călătorii. Un număr redus al ecoturistilor germani a înnoptat în unități de cazare precum hoteluri ieftine – 15%; unități all-inclusive-12%; case de oaspeți/ferme/colibe – 5%; apartamente/vile individuale – 6%; campinguri pentru caravane și camioane-9%; corturi – 3%.

Angajarea (rezervarea) prestațiilor turistice, în cazul ecoturistilor germani, se face, în mod obișnuit, mai ales în cazul vacanțelor de lungă durată, cu cel puțin cinci luni înainte de plecarea în călătorie, în proporție de 43% sau între șase și nouă luni în proporție de 39%. Alți 18% dintre aceștia încep să-și planifice călătoria cu un an sau o perioadă mai lungă de timp înainte de efectuarea voiajului.

Organizarea ultimei vacanțe. În Germania, turiștii își rezervă în principal doar mijlocul de transport/zborul înainte de părăsirea țării de reședință. Una din cinci călătorii este organizată în totalitate în cazul a 22% dintre turiștii potențiali.

În Germania, primele cinci **idei de călătorie și surse de inspirație** au fost următoarele:

6. prieteni care au fost deja acolo – 49%;
7. agenții de turism – 39%;
8. articole din reviste de specialitate – 32%;
9. programe de televiziune pentru călătorii – 24%;
10. cărți/ghiduri de călătorie – 23%.

Sursele de informare utilizate pentru alegerea viitoarelor destinații de călătorie

Tabel nr. 8.10.

Sursele de informare folosite în scopul cercetării viitoarelor destinații ecoturistice	Procentul (%)
Agenții de turism	52
Cărți/ghiduri de călătorie	47
Prieteni sau alte persoane care au fost deja acolo	44
Broșuri ale companiilor/agențiilor de turism	44
Touroperatori	44
Reviste specializate de călătorii	41
Articole din reviste de specialitate	38
Programele de televiziune	36
Articole din ziare/secțiuni de călătorii	28
Prieteni sau alte persoane care locuiesc în țara pe care planifică s-o viziteze	26

Sursa: *The German Ecotourism Market*, Tourism Queensland.

În cazul surselor de informare în scopul cercetării viitoarelor destinații de călătorie, situația de prezintă în felul următor:

1. agenții de turism – 52%;
2. cărți/ghiduri de călătorie – 47%.
3. prieteni sau alte persoane care au fost deja acolo – 44%;

Analizând aceste informații se observă că turiștii germani au o mare încredere în agențiile de turism și în experiența prietenilor care au vizitat destinația turistică vizată de ei.

Obiceiurile media. Dintre programele de televiziune vizionate de către ecoturiiștii germani, „Călătorii & Vacanțe” ocupă locul patru cu 69% după „Știri” cu 86%, Filme – 78% și Documentare – 74%. Revistele favorite ale ecoturiiștilor germani sunt cele despre motoare („ADAC Motorwell”) – 39%, acesta fiind și un segment important al pieței turistice germane.

Factorii de influență în cazul alegerii destinației turistice. Pentru ecoturiiștii germani, Australia reprezintă una dintre principalele destinații turistice - 36%, urmată de

Canada cu 25%, Spania – 24%, Italia – 23% și Noua Zeelandă – 23%. Pentru ecoturiștii germani, alegerea destinației turistice depinde într-o mare măsură de:

- amenințarea terorismului – 82%;
- stabilitatea economică sau politică a țării/regiunii de destinație turistică – 80%;
- riscuri potențiale pentru sănătate-79%.

Chiar dacă Germania n-a fost afectată de atacuri teroriste precum Statele Unite ale Americii sau Spania, cetățenii acestei țări sunt puternic influențați de acest fenomen și implicațiile sale.

Prin urmare, factorii cheie luați în considerare în momentul alegerii destinației de către ecoturiștii din Germania sunt următorii:

- amenințarea terorismului – 82%;
- stabilitatea economică sau politică a regiunii/țării de destinație turistică – 80%;
- riscul potențial pentru sănătate – 79%;
- activitățile permise și cele interzise – 77%;
- recomandări ale familiei sau prietenilor care au fost deja acolo – 76%;
- negăsirea unei destinații corespunzătoare nevoilor de călătorie – 68%;
- cerințele celor care îi însoțesc în călătorie – 61%;
- standardul infrastructurii turistice de la locul de destinație turistică – 59%;
- valabilitatea turului unui grup organizat – 55%;
- opinia agenților de turism – 50%.

Numărul și durata sejurului ultimei vacanțe de lungă durată. Majoritatea turiștilor germani au avut una (38%) sau două/trei vacanțe (35%) de lungă durată în ultimii cinci ani. Dintre acestea, majoritatea călătoriilor au durat între 15 zile și trei săptămâni (39%), iar 25% au durat între 22 de zile și patru săptămâni.

Pentru ecoturiștii germani, top trei motivații de călătorie are următoarea structură:

6. pentru a cunoaște cât mai multe în lume – 98%;
7. experiențe locale – 95%;
8. sălbăticie in situ – 92%.

Motivațiile de călătorie în cazul ultimei vacanțe de lungă durată

Tabelul nr. 8.11.

Motivațiile de călătorie	Procentul (%)
Pentru a cunoaște cât mai multe în lume	98
Pentru a experimenta cultura locală	95
Sălbăticie in situ	92
Pentru a experimenta diverse culturi	92
Plimbări în medii naturale și rurale nepolluate	91
Pentru a se distra	90
Pentru a se relaxa	90
Pentru a evada din cotidian	90
Contacte cu populația locală	88
Vreme caldă și însorită	85

Sursa: *The German Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Așadar, ecoturiiștii germani preferă, într-o mare proporție, să intre în contact cu populația gazdă și cultura acesteia în scopul îmbunătățirii nivelului de cunoaștere.

Activitățile în jurul cărora este planificată o călătorie ecoturistică sunt următoarele:

- degustarea preparatelor și băuturilor specifice bucătăriei locale – 85%;
- plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în păduri tropicale/hoinăreală – 78%;
- fotografie – 72%;
- muzee, galerii de artă și alte situri culturale – 57%;
- cumpărături – 57%;
- vizitarea grădinilor botanice/vizionarea florilor endemice – 55%;
- urmărirea păsărilor și a animalelor – 50%;
- natură/ecologie/activități în aer liber/sălbăticie – 50%;
- evenimente culturale precum concerte, spectacole de teatru, expoziții de artă etc. – 49%;
- sănătate/stațiuni de tratament/fitness/wellness – 36%.

Se observă că, în cazul ecoturiiștilor germani, produsele ecologice legate de odihna activă precum plimbări, vizionarea unor peisaje, fotografierea sunt mult mai importante decât odihna pasivă precum participarea la evenimente culturale.

8.3.4. Piața ecoturistică a Chinei

China este cea mai populată țară a lumii având 1,3 miliarde de locuitori și care ocupă o suprafață de 9596960 km², situându-se pe locul patru în lume după Rusia, Canada și Statele Unite ale Americii.

China, condusă de comuniști, se îndreaptă tot mai hotărât către economia liberă de piață. În țară au fost înființate zone economice cu un statut special precum Shanghai, iar conceptul de proprietate privată începe să prindă rădăcini. Lumea datorează chinezilor numeroase invenții și descoperiri precum hârtia, porțelanul și praful de pușcă.⁹⁵

Această țară deține un potențial turistic vast, unul dintre cele mai bune exemple fiind Marele Zid Chinezesc care este cea mai lungă construcție din lume și unicul edificiu ridicat de mâna omului vizibil din cosmos. Se adaugă grotele Yun'gang cu peste 50 000 de statui sculptate ale lui Buddha, metropola Shanghai, muntele Wudang cu edificii taoiste vechi de peste 500 de ani, Hong Kong-unul dintre „miracolele” economice și urbanistice ale lumii.⁹⁶ Cea mai bună dovadă a valorii atracțiilor turistice este evoluția ascendentă a Chinei în clasamentul primelor destinații turistice ale lumii, urcând an de an, situându-se în anul 2010 pe locul trei în lume cu 55,7 milioane sosiri de turiști. Din punctul de vedere al încasărilor din turismul internațional, China se află pe locul patru în lume cu 45,8 miliarde dolari. În ceea ce privește cheltuielile turistice efectuate de rezidenți în afara țării, China se află pe locul patru cu 54,9 miliarde dolari.

⁹⁵ Revista Atlas nr. 34, De Agostini Hellas Ltd., 2006

⁹⁶ Matei C. Horia, Neguț Silviu, Nicolae Ion, Radu Caterina, *Enciclopedia statelor lumii*, Ediția a 7-a, Editura Meronia, București, 2001, pag. 118

Ca urmare a deschiderii acestei țări către exterior, în China au început să fie practicate numeroase forme de turism, unele moderne precum sporturile extreme dar și ecoturismul ceea ce semnifică înțelegerea de către autoritățile chineze a importanței conservării resurselor turistice astfel încât de ele să beneficieze și generațiile viitoare, mai ales în condițiile intensificării fluxurilor turistice către teritoriul chinez. Pe de altă parte, populația Chinei a învățat că poate avea avantaje de pe urma practicării turismului ecologic, o parte a veniturilor încasate cu această ocazie revenind în economia locală, conducând la dezvoltarea acesteia.

De aceea, Destination Australia Market Alliance (DAMA) a elaborat un studiu asupra pieței ecoturistice din diverse țări ale lumii evidențiind comportamentul și motivațiile turiștilor luați în considerare.

În cazul Chinei, au fost investigate 1016 persoane care s-au deplasat în interiorul granițelor țării de reședință. Analiza datelor culese de DAMA cu această ocazie s-a făcut de către Tourism Queensland în scopul identificării profilului turiștilor interesați în mod special de experiențe ecoturistice.

Conform acestui studiu, *ecoturistul este definit ca „acea persoană care a desfășurat cel puțin una dintre următoarele activități pe parcursul ultimei lor vacanțe de lungă durată:*

- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- staționări în sălbăticie;
- vizitarea unei jungle/păduri tropicale;
- vizitarea unor parcuri naționale.

Și care au fost de acord că au căutat să desfășoare cel puțin una dintre următoarele activități:

- vizitarea unui sit ecologic/aflat în aer liber;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural;
- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate.

Și care, uneori, își planifică vacanțele având drept scop una dintre următoarele activități:

- urmărirea păsărilor sau animalelor;
- campare;
- activități în mijlocul naturii/sălbăticie;
- plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în aer liber/hoinăreală;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural.”

Conform definiției anterioare, 28% din totalul turiștilor chinezi care au participat la acest studiu original au fost considerați ecoturști.

Un număr important al ecoturștilor chinezi a declarat că, în ultima lor vacanță, a căutat să desfășoare activități precum:

- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural (79%);
- vizitarea siturilor ecologice (68%);
- plimbări în medii naturale și rurale nepoluate (60%).

Aproximativ jumătate dintre ecoturștii chinezi și-a planificat, uneori, o vacanță legată de activități bazate pe natură (48%).

Interesul pentru ecoturism al turiștilor chinezi

Tabelul nr. 8.13.

Categorii de acțiuni la care au participat în ultima lor vacanță	Proporții (%)
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	22
Vizitarea parcurilor naționale	13
Staționări în sălbăticie	10
Vizitarea unei jungle/păduri tropicale	5
Activități dorite în cazul unei vacanțe	
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	79
Vizitarea siturilor ecologice	68
Plimbări în medii naturale și rurale nepoluate	60
Activități în jurul cărora sunt planificate, uneori, vacanțele	
Natură/ecologie/activități în aer liber/sălbăticie	48
Urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural	32
Camping	32
Urmărirea păsărilor sau a animalelor	26
Plimbări/ascensiuni/plimbări în pădure/plimbări în păduri tropicale/hoinăreală	22

Sursa: *The Chinese Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Din analiza tabelului nr. 8.13., se observă că, în proporție de 79%, turiștii chinezi își doresc ca în cazul următoarei vacanțe să aibă o experiență în mediul sălbatic. În cazul ultimei vacanțe, 22% dintre turiștii chinezi au urmărit viața sălbatică în mediul ei natural.

Profilul demografic al ecoturiștilor chinezi

Tabelul nr. 8.14.

Elemente demografice	Caracteristici (proporții)
vârsta	Mulți dintre ecoturiiștii chinezi au vârste cuprinse între 25 și 34 de ani la care se adaugă un procent de 22% cu vârste cuprinse între 45 și 54 de ani.
sexul	Ecoturiiștii chinezi înregistrează proporții egale din punctul de vedere al sexului, respectiv 48% sunt bărbați și 52% sunt femei.
copii sub 18 ani aflați în întreținere	Majoritatea ecoturiiștilor chinezi (68%), nu au copii sub 18 ani în îngrijire; 29% dintre ei au un singur copil.
venitul/gospodărie	Majoritatea ecoturiiștilor chinezi (67%) au un venit lunar pe gospodărie cuprins între 633-1896 dolari americani.
statutul încadrării în muncă	74% dintre ecoturiiștii chinezi lucrează full-time (30 sau mai multe ore pe săptămână).
nivelul de educație	Majoritatea ecoturiiștilor chinezi au absolvit cel puțin doi sau trei ani de colegiu (34%), o universitate sau mai multe (36%).
dimensiunea grupului de călători	În China, dimensiunea grupului de călători se încadrează în intervalul: „nimeni altcineva”-cinci sau mai mult”.

	Comparativ cu alte țări, într-o proporție covârșitoare, chinezii călătoresc în grupuri de cinci persoane sau mai mulți (29%).
starea civilă	Ecoturiiții chinezi sunt căsătoriți/trăiesc precum un cuplu căsătorit/conviețuiesc cu partenerul (63%).

Sursa: *The Chinese Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Prin urmare, caracteristicile ecoturistilor chinezi (tabelul nr. 8.14.) îi încadrează în profilul ecoturistului la nivel internațional, în sensul că, din punctul de vedere al vârstei, ei se încadrează într-o mare proporție între 25 și 34 de ani, dețin procente aproximativ egale în cazul sexului și au un nivel ridicat al educației.

În ceea ce privește **modalitatea de cazare**, o majoritate vastă a ecoturistilor chinezi, în cazul ultimei lor călătorii, a utilizat structuri de primire de lux, respectiv hoteluri de 4-5 stele (39%) iar 36% s-au cazat în hoteluri de 2-3 stele. Un procent mic al ecoturistilor chinezi a înnoptat în unități all inclusive (7%); case de oaspeți/ferme/colibe – 5%; apartamente/vile individuale – 5%; corturi – 1% etc.

Angajarea (rezervarea) prestațiilor turistice, în cazul ecoturistilor chinezi, se face, în mod obișnuit, mai ales în cazul vacanțelor de lungă durată, cu cel puțin trei luni înainte de plecarea în călătorie, în proporție de 68%. Doar 10% dintre aceștia încep să-și planifice călătoria cu un an înainte sau chiar cu mai mult timp înainte de efectuarea voiajului.

Organizarea ultimei vacanțe. Ecoturiiții chinezi tind să-și rezerve toate componentele unei călătorii înainte de plecarea în vacanță. În jur de 46% dintre aceștia și-au planificat toate zborurile/alte modalități de transport; toate modalitățile de cazare, o parte din serviciile de alimentație precum și circuitele turistice/excursiile suplimentare înainte de părăsirea reședinței.

În China, primele cinci idei de călătorie și surse de inspirație au fost următoarele:

1. prieteni care au fost deja acolo – 28%;
2. broșuri/pliante ale companiilor de turism – 23%;
3. programe de televiziune pentru călătorii – 22%;
4. site-uri de călătorii de pe Internet – 21%;
5. colegi – 18%.

În cazul surselor de informare în scopul cercetării viitoarelor destinații de călătorie, situația de prezintă în felul următor:

1. site-uri de călătorii de pe Internet – 37%;
2. touroperatorii – 33%;
3. televiziune – 32%.

Obiceiurile media. Dintre programele de televiziune vizionate de ecoturiiții chinezi, „Programele pentru relaxare și călătorie” ocupă locul trei cu 62%, după „Știri internaționale” (72%) și „Știri interne” (71%). Printre revistele citite de către ecoturiiții

chinezii domină magazinele de călătorie într-o mare proporție, peste jumătate din opțiuni, respectiv 57%.

Factorii de influență în cazul alegerii destinației turistice. Pentru ecoturismii chinezi, Australia reprezintă principala destinație turistică cu 70%, urmată de Japonia cu 38%. Alegerea destinației ecoturistice depinde într-o mare măsură de raportul calitate-preț (86%), apoi de „cât de binevenit este poporul chinez în țara de destinație turistică” (82%) pentru ca, în final, locul al treilea să fie ocupat de „recomandările făcute de membrii familiei sau de prietenii care au fost acolo” într-o proporție de 79%.

Prin urmare, factorii cheie luați în considerare în momentul alegerii destinației de către ecoturismii din China sunt următorii:

- aleg acea destinație și acel produs ecoturistic pentru care raportul calitate-preț este adecvat – 86%;
- cât de binevenit este poporul chinez – 82%;
- recomandări ale familiei sau prietenilor care au fost acolo – 79%;
- standardul infrastructurii turistice existentă la locul de destinație turistică – 78%;
- stabilitatea economică și politică – 75%;
- ușurința cu care se obține viza – 74%;
- nevoile pentru care ei călătoresc – 73%;
- undeva unde să fie total diferit de China – 73%;
- numărul de locuri faimoase pe care le pot vizita într-o perioadă determinată de timp – 71%;
- amenințarea terorismului – 70%.

Numărul și durata sejurului ultimei vacanțe de lungă durată. Majoritatea turiștilor chinezi au avut una (35%) sau nicio vacanță (43%) de lungă durată în ultimii cinci ani. Dintre cei care au avut cel puțin o vacanță în ultimii cinci ani, majoritatea călătoriilor au durat cel puțin două săptămâni.

Motivațiile de călătorie în cazul ultimei vacanțe de lungă durată

Tabelul nr. 8.15.

Motivațiile de călătorie	Procentul (%)
Pentru a se distra	96
Pentru a se relaxa	95
Pentru a vizita locuri faimoase	94
Pentru a degusta preparatele culinare și băutura locală	93
Pentru a urmări viața sălbatică în mediul ei natural	92
Pentru a experimenta diverse culturi	92
Pentru „a achiziționa” suveniruri și povești interesante	89
Pentru a merge în locurile în care poporul chinez este binevenit	85
Pentru a petrece ceva timp cu prietenii mergând împreună în vacanță	85

Sursa: *The Chinese Ecotourism Market*, Tourism Queensland

Așadar, ecoturiștii chinezi preferă, în primul rând, într-o mare proporție, peste 95%, să se distreze și să se odihnească pe parcursul unei vacanțe comparativ cu motivațiile legate de desfășurarea unei activități ecoturistice.

Activități în jurul cărora este planificată o călătorie ecoturistică:

- degustarea preparatelor și băuturilor specifice bucătăriei locale – 75%;
- cumpărarea produselor de pe piața locală – 73%;
- activități ecologice în aer liber/în sălbăticie – 69%;
- plimbări pe plajă/băi de soare – 60%;
- urmărirea vieții sălbatice în mediul ei natural – 55%;
- cunoașterea animalelor/fermelor de animale/vizitarea grădinilor zoologice – 50%;
- achiziționarea produselor care reprezintă brand-ul local – 50%;
- înot/surfing – 49%;
- vizitarea grădinilor botanice/vizionarea florilor endemice – 47%;
- fotografierea – 46%.

Se observă că produsele ecologice precum preparatele culinare și băutura locală sunt căutate de către ecoturiștii chinezi într-o proporție mult mai mare decât plimbările în natură.

Datorită faptului că prognozele Organizației Mondiale a Turismului arată că în anul 2020, China va deveni prima destinație turistică a lumii cu 130 milioane de sosiri, detronând-o pe Franța, este evident că segmentul ecoturistilor va avea o pondere însemnată în totalul sosirilor de turiști străini dar și în rândul turiștilor interni deoarece practicarea turismului ecologic, respectiv a celui durabil, reprezintă viitorul în industria turistică, altfel, într-o perioadă scurtă de timp, resursele turistice – „materia primă” a turismului vor dispărea în lipsa unor acțiuni de conservare și protejare precum cele ecologice.

8.3.5. Piața ecoturistică a Australiei

Australia reprezintă una dintre principalele destinații ecoturistice ale lumii datorită diversității floristice și faunistice de care dispune, multe dintre ele unicate mondiale. Studiul de față se face pe trei categorii de forme ale ecoturismului, respectiv:

a. Turismul sălbatic⁹⁷ domestic din Australia reprezintă, în anul 2005, 3% din totalul vizitatorilor domestici (2,28 milioane). Această formă de turism înregistrează o cotă medie anuală de creștere de 5,1% în perioada iunie 2001-iunie 2005. Înnoptările corespunzătoare însumează 11,5 milioane ceea ce reprezintă 4% din totalul înnoptărilor vizitatorilor domestici din Australia, cu o cotă medie anuală de creștere de 3,3% în perioada iunie 2001-iunie 2005.

⁹⁷ În acest studiu, **turismul sălbatic** este definit în felul următor: vizitatorii care se angajează în activități de urmărire a delfinilor sau balenelor sau de vizitare a parcurilor cu viață sălbatică, grădini zoologice, acvarii etc.

Piața turismului sălbatic domestic din Australia

Tabelul nr. 8.16.

Destinația	Vizitatori (mii) (iunie 2005)	Cota de piață a vizitatorilor (%) (iunie 2005)	Media anuală de creștere (iunie 2001-iunie 2005) (%)	Înnoptările vizitatorilor (mii) (iunie 2005)	Media anuală de creștere a înnoptărilor (iunie 2001- iunie 2005) (%)	Durata medie a sejurului (nopti)
New South Wales	748	33	4,1	3095	2,2	4,1
Queensland	675	30	14,3	3904	10,7	5,8
Victoria	377	17	-4,3	1553	-7,9	4,1
TOTAL AUSTRALIA	2275	-	5,1	11945	3,3	5,1

Sursa: http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.pdf

Dintre cele șase state ale Australiei (conform diviziunii administrative) în acest studiu sunt luate în calcul doar trei respectiv New South Wales, Queensland, Victoria. Dintre acestea, New South Wales a primit cel mai mare număr de vizitatori domestici în zonele sălbatice ale Australiei care reprezintă 33% din total, urmat de Queensland cu 30% și Victoria cu 17% (iunie 2005). Queensland a înregistrat cea mai mare medie anuală de creștere, respectiv 14,3% și cel mai mare număr de înnoptări, 3,9 milioane. Au urmat New South Wales cu 3,1 milioane și Victoria cu 1,5 milioane înnoptări.

Durata medie a sejurului în cazul acestor categorii de vizitatori a fost de 5,8 nopti în iunie 2005. Comparativ cu celelalte două state analizate, Queensland este singurul stat care a depășit durata medie a sejurului înregistrată la nivel național respectiv 5,1 nopti.

Piața turismului sălbatic internațional al Australiei reprezintă 41% din totalul vizitatorilor internaționali și 52% din înnoptările acestora de pe teritoriul țării, la sfârșitul lunii iunie 2005. Dintre aceștia, vizitatorii din Japonia și Marea Britanie reprezintă fiecare câte 17% (340 591 și 337 111 vizitatori).

Top 10 sosiri în Australia pentru practicarea turismului sălbatic

Tabelul nr. 8.17.

Originea	Vizitatori sosiți în Australia pentru practicarea turismului sălbatic	Cota de piață a sosirilor (%)	Media anuală de creștere a sosirilor (iunie 2001- iunie 2005)	Înnoptările vizitatorilor sosiți în Australia pentru practicarea turismului sălbatic	Cota de piață a înnoptărilor (%)	Media anuală de creștere a înnoptărilor (iunie 2001- iunie 2005)	Durata medie a sejurului (nopti)
Japonia	340 591	17	-3,9	5 727 074	9	2,3	16,8
Marea Britanie	337 111	17	4,1	13 076 037	20	-4,5	38,8
Europa (fără Marea Britanie și Germania)	214 929	11	-2,9	10 595 952	16	-1,6	49,3
Statele Unite ale Americii	202 102	10	-2,8	5 456 755	8	-1,3	27,0
Noua Zeelandă	198 124	10	7,4	3 435 834	5	-2,6	17,3

Coreea	137 170	7	14,1	3 979 704	6	-0,4	29,0
China	108 079	5	16,8	5 020 004	8	24,9	46,4
Germania	80 233	4	-2,5	4 030 493	6	6,5	50,2
Singapore	62 290	3	-4,6	1 272 827	2	-5,4	20,4
Canada	48 402	2	1,4	2 467 342	4	0,5	51,0
TOTAL	2 023 328	-	0,4	66 898 661	-	-0,5	33,1

Sursa: http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.pdf

Vizitorii proveniți din Europa (excluzând cele două țări menționate anterior) reprezintă aproape 11% (214 929 practicanți ai turismului sălbatic). În același timp, vizitorii din China au înregistrat cea mai mare creștere în perioada iunie 2001-iunie 2005, cu o medie anuală de creștere de 16,8%. Însă, cea mai mare scădere a avut-o Singapore, cu o medie anuală de scădere de -4,6%. Turiștii proveniți din Canada în scopul practicării turismului sălbatic au înregistrat cea mai mare durată a sejurului în Australia, adică 51 de nopți.

Din punctul de vedere al vârstei, turiștii sosiți în Australia pentru practicarea turismului sălbatic au următoarea distribuție procentuală:

- 20% au vârste cuprinse între 15 și 24 de ani;
- 42% au vârste cuprinse între 25 și 44 de ani;
- 31% au vârste cuprinse între 45 și 64 de ani;
- 7% au 65 de ani și peste.

De asemenea, în ceea ce privește grupul cu care au călătorit, 35% au făcut parte dintr-un cuplu adult, 35% au călătorit în mod individual, 14% au călătorit cu familia iar 12% împreună cu prietenii.

b. Activități bazate pe natură, acestea fiind considerate următoarele în cadrul acestui studiu:

- plimbări în păduri/păduri tropicale;
- vizitarea parcurilor naționale sau a celor statale;
- urmărirea vieții sălbatică (a balenelor și delfinilor în ocean);
- activități marine (vizitarea coralilor, scuba diving, scufundări cu tub de respirat la adâncimi mici).

În iunie 2005, au fost 72,2 milioane de vizitatori domestici în Australia. 10% dintre aceștia au participat la diverse activități bazate pe natură, respectiv 6,86 milioane vizitatori, cu o creștere medie anuală de 0,7% în perioada 2001-2005. Structura pe categorii de activități se prezintă în felul următor:

- plimbări în păduri/păduri tropicale: 4,69 milioane vizitatori în Australia (6,5% din total);
- vizitarea parcurilor naționale sau a celor statale: 3,83 milioane vizitatori (6,5% din total);
- urmărirea vieții sălbatică: 256 000 vizitatori (0,4% din total);
- activități marine: 629 000 vizitatori (0,9% din total).

Piața turismului domestic bazat pe natură în Australia

Tabelul nr. 8.18.

Destinația	Vizitatori (mii) (iunie 2005)	Cota de piață a vizitatorilor (%) (iunie 2005)	Media anuală de creștere (iunie 2001-iunie 2005) (%)	Înnoptările vizitatorilor (mii) (iunie 2005)	Media anuală de creștere a înnoptărilor (iunie 2001- iunie 2005) (%)	Durata medie a sejurului (nopți)
New South Wales	1 929	28	-0,9	7224	-2,7	3,7
Queensland	1630	24	4,9	8715	1,8	5,3
Victoria	1573	23	-3,1	5518	-4,1	3,5
TOTAL AUSTRALIA	6862	-	0,7	30067	-0,8	4,4

Sursa: http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.pdf

Din punctul de vedere al înnoptărilor, vizitatorii domestici care au participat la activități bazate pe natură au înregistrat 30,1 milioane înnoptări ceea ce reprezintă 10% din total (289,7 milioane) în iunie 2005, cu o rată medie anuală de creștere de 0,8% în perioada iunie 2001-iunie 2005.

Detalierea înnoptărilor pe categorii de activități:

- plimbări în păduri/păduri tropicale: 19,1 milioane înnoptări (6,6% din total);
- vizitarea parcurilor naționale sau a celor statale: 17,0 înnoptări (5,9% din total);
- urmărirea vieții sălbatice: 1,08 milioane înnoptări (0,4% din total);
- activități marine: 3,71 milioane înnoptări (1,3%).

Turismul internațional al Australiei, în iunie 2005, a fost de 4,94 milioane vizitatori, din care 37% a fost reprezentat de vizitatorii care au participat la activități bazate pe natură (1,85 milioane vizitatori). Rata medie anuală de creștere a acestor turiști a fost de 3,5% în perioada iunie 2001-iunie 2005. Structura pe categorii de activități se prezintă în felul următor:

- plimbări în păduri/păduri tropicale: 1,62 milioane vizitatori în Australia (32,7% din total);
- vizitarea parcurilor naționale sau a celor statale: 957 722 vizitatori (19,4% din total);
- urmărirea vieții sălbatice: 355 998 vizitatori (7,2% din total);
- activități marine: 630 536 vizitatori (12,8 % din total).

Din punctul de vedere al înnoptărilor, 34,9 milioane au înregistrat vizitatorii internaționali care au participat la activități bazate pe natură în Australia ceea ce reprezintă 27% din total (adică din 128,7 milioane înnoptări), cu o rată medie anuală de creștere de 0,6% în perioada iunie 2001-iunie 2005.

Detalierea înnoptărilor pe categorii de activități:

- plimbări în păduri/păduri tropicale: 31,7 milioane înnoptări (24,7% din total);
- vizitarea parcurilor naționale sau a celor statale: 23,0 înnoptări (17,8% din total);
- urmărirea vieții sălbatice: 10,7 milioane înnoptări (8,3% din total);
- activități marine: 18,0 milioane înnoptări (14,0%).

Top 10 sosiri în Australia pentru practicarea turismului bazat pe natură

Tabelul nr. 8.19.

Originea	Vizitatori sosiți în Australia pentru practicarea turismului bazat pe natură	Cota de piață a sosirilor (%)	Media anuală de creștere a sosirilor (iunie 2001-iunie 2005)	Înnoptările vizitatorilor sosiți în Australia pentru practicarea turismului bazat pe natură	Cota de piață a înnoptărilor (%)	Media anuală de creștere a înnoptărilor (iunie 2001-iunie 2005)	Durata medie a sejurului (nopti)
Japonia	372 842	20	6,1	3 759 599	11	3,2	10,1
Marea Britanie	331 802	18	4,6	9 452 175	27	-4,7	28,5
Europa (fără Marea Britanie și Germania)	212 333	11	0,8	7 155 533	20	2,1	33,7
Statele Unite ale Americii	166 678	9	-3,2	2 228 417	6	-5,7	13,4
Noua Zeelandă	159 561	9	9,5	1 846 959	5	0,5	11,6
Coreea	112 064	6	18,6	1 663 662	5	5,1	14,8
China	96 744	5	29,7	752 512	2	34,4	7,8
Germania	82 498	4	-1,6	2 870 435	8	6,2	34,8
Singapore	60 177	3	-6,2	527 255	2	-7,9	8,8
Canada	45 314	2	1,0	1 599 405	5	-1,0	35,3
TOTAL	1 852 656	-	3,5	34 927 935	-	-0,6	18,9

Sursa: http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.pdf

Se observă din tabelul nr. 6.21. că vizitatorii din Japonia reprezintă 20% din totalul turiștilor internaționali care practică turismul bazat pe natură. Ca și în cazul turismului sălbatic, China a înregistrat cea mai mare medie anuală de creștere în perioada iunie 2001-iunie 2005, respectiv 29,7%.

În ceea ce privește mijlocul de transport folosit de vizitatorii în cauză, majoritatea a utilizat transportul aerian (66%), 35% au utilizat transportul rutier, adică automobilul propriu sau unul închiriat iar restul de 16% au utilizat autocarul sau trenul.

De asemenea, 42% au vârste cuprinse între 25-44 de ani, 33% între 45-64 ani iar 18% între 15-24 ani.

c. vizitarea parcurilor naționale a reprezentat 7% din totalul vizitatorilor domestici din Australia, înregistrând o rată medie anuală de creștere de 3,3% în perioada iunie 2001-iunie 2005. Înnoptările acestora au reprezentat 9% din total, respectiv 25,5 milioane.

Piața turismului domestic bazat pe vizitarea parcurilor naționale în Australia

Tabelul nr. 8.20.

Destinația	Vizitatori (mii) (iunie 2005)	Cota de piață a vizitatorilor (%) (iunie 2005)	Media anuală de creștere (iunie 2001-iunie 2005) (%)	Înnoptările vizitatorilor (mii) (iunie 2005)	Media anuală de creștere a înnoptărilor (iunie 2001-iunie 2005) (%)	Durata medie a sejurului (nopti)
New South	1398	26	1,0	5570	-0,8	4,0

Wales						
Queensland	1250	24	3,5	6608	-1,5	5,3
Victoria	1176	22	1,8	4241	1,3	3,6
TOTAL AUSTRALIA	5314	-	3,3	25535	1,9	4,8

Sursa: http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.pdf

Turismul internațional de vizitare a parcurilor naționale din Australia reprezintă 42% din totalul vizitatorilor internaționali ai acestei țări adică 2,09 milioane de turiști și 56% din totalul înnopțărilor în anul 2005, luna iunie.

Top 10 sosiri în Australia pentru practicarea turismului în parcurile naționale

Tabelul nr. 8.21.

Originea	Vizitatori sosiți în Australia pentru practicarea turismului în parcurile naționale	Cota de piață a sosirilor (%)	Media anuală de creștere a sosirilor (iunie 2001-iunie 2005)	Pondere în total a celor care au vizitat parcurile naționale (%)	Înnopțăările celor care au vizitat parcurile naționale	Cota de piață a înnopțărilor (%)
Japonia	365 293	17	2,4	52	14 346 339	20
Marea Britanie	331 503	16	1,2	52	5 500 247	8
Europa (fără Marea Britanie și Germania)	241 529	12	-0,8	52	11 861 640	16
Statele Unite ale Americii	200 692	10	-4,0	49	5 992 069	8
Noua Zeelandă	195 951	9	1,6	20	4 024 836	6
Coreea	124 967	6	12,9	63	4 295 395	6
China	120 366	6	23,0	41	5 185 987	7
Germania	93 990	4	-0,9	59	4 609 149	6
Singapore	65 010	3	-8,6	35	1 265 168	2
Canada	54 849	3	1,1	64	2 711 943	4
TOTAL	2 090 535	-	0,8	41	72 032 645	-

Sursa:

http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.pdf

În acest caz, Marea Britanie este prima emițătoare de turiști care vizitează parcurile naționale din Australia cu 365 293 vizitatori ceea ce reprezintă 17% din total.

8.3.6. Piața ecoturistică a Nepalului

Nepalul are un avantaj major pentru dezvoltarea turistică datorită peisajelor sale naturale spectaculoase și atracțiilor culturale unice. Combinația întâlnită în această țară dintre resursele turistice culturale și cele naturale, de clasă mondială, reprezintă o motivație importantă pentru deplasarea potențialilor turiști spre această destinație.

Conducătorul Nepalului a recunoscut turismul ca un sector prioritar dar și contribuția sa esențială la economia țării, acesta generând aproximativ 170 milioane \$

anual. Industria turistică a creat în mod direct și indirect locuri de muncă pentru 300 000 de persoane, aflându-se pe primul loc din acest punct de vedere, înregistrând încasări care reprezintă 15% din totalul încasărilor din exporturi.⁹⁸ Așadar, turismul este o industrie cheie pentru economia națională, pentru sporirea standardului de viață și pentru reducerea sărăciei.

- *Produsele turistice*

Peste 80% din totalul vizitatorilor au drept scop călătorii de plăcere, pentru petrecerea vacanței, practicarea ascensiunilor montane sau a trekking-ului. Aproximativ 50% dintre aceștia afirmă că un factor cheie în alegerea Nepalului ca destinație turistică l-au reprezentat atracțiile naturale, iar 38% vin pentru trekking. Expedițiile montane sunt și ele semnificative pentru economia țării.

- *Strategia ecoturistică a Nepalului*

Programe precum dezvoltarea unor zone turistice rurale drept model, introducerea în circuitul turistic a unor noi areale destinate practicării trekking-ului, reprezintă elementele cheie ale acestei strategii.

Cel de-al zecelea Plan de promovare ecoturistică a Nepalului este axat pe evidențierea politicilor turistice, evaluarea contribuției nete a turismului în economie, analiza performanțelor instituționale, adoptarea unor reglementări specifice etc. De asemenea, se prevede dezvoltarea infrastructurii turistice în arealele izolate în scopul dezvoltării turismului domestic.

Această strategie cuprinde și asistența acordată în activitățile de protejare a mediului ambiant. Sub îndrumarea Ministerului Culturii, Turismului și Aviației Civile se desfășoară în prezent un proiect ecoturistic în Regiunea Rolwaling cu asistență austriacă. Banca de Dezvoltare Asiatică acordă și ea sprijin în derularea celui de-al doilea Proiect de dezvoltare turistică. Guvernului Nepalului, înțelegând creșterea impactului negativ asupra mediului natural, a elaborat și aplicat o legislație care-i obligă pe furnizorii de servicii turistice să măsoare și să raporteze impactul activităților desfășurate asupra mediului. Scopul unor astfel de acțiuni este acela de a menține sub control degradarea mediului înconjurător.

Instituții private conduc cursuri de pregătire în domeniul ecoturistic. Politica lor este aceea de a proteja și a menține un mediu curat. Sunt implicate în această activitate și numeroase organizații nonguvernamentale care promovează conservarea mediului.

- *Instituțiile implicate în turismul din Nepal*

Ministerul Culturii, Turismului și Aviației Civile este responsabil pentru politica, planificarea, licențierea, reglementarea și monitorizarea industriei turistice din Nepal. Departamentul Turismului din Nepal dezvoltă și planifică produse turistice, campanii promoționale, cercetări ale fenomenului turistic. Alte agenții cheie sunt Comisia de Planificare Națională responsabilă pentru nivelul național de planificare ajungându-se în prezent la Planul 9 și Departamentul pentru Parcuri Naționale și Conservarea Vieții Sălbatice responsabil cu managementul parcurilor naționale. Industria turistică din Nepal este formată din 20 de asociații industriale diferite precum organizații nonguvernamentale care au o mare experiență în domeniu și care colaborează între ele dar și cu ministerul de resort. Rețeaua Turismului Durabil este o organizație progresivă și inovativă în Nepal. Ea

⁹⁸ Bal Bahadur K. C., *Ecotourism in Nepal: A National Overview*, World Ecotourism Summit, Quebec, Canada, 19-22 may 2002

este o rețea deschisă care reunește cele mai importante instituții precum Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN), Fondul Mondial pentru Natură (WWF) Nepal ș.a.m.d. Ea include participanți din toate aceste grupuri în scopul intensificării cooperării, aducerii unei contribuții majore la înțelegerea și încurajarea celor mai bune practici în materie de ecoturism și comunități bazate pe ecoturism. A fost creat chiar un website pentru a împărtăși din experiența ecoturistică a Nepalului și celorlalte state ale lumii.

▪ *Proiecte ecoturistice de succes în Nepal*⁹⁹:

1. Proiectul de Conservare a Arealului Annapurna a fost lansat în anul 1986, fiind primul și cel mai mare proiect de conservare din Nepal și promovat ca un concept nou, al sistemului de management al ariilor protejate. Programul a schimbat activitățile tradiționale de subzistență într-o structură cadru de conservare a mediului ambiant, a presupus derularea unor activități de folosire a energiilor alternative care a avut drept scop minimizarea impactului negativ al turismului și schimbarea standardelor de viață ale populației locale. Această zonă a atras în aceste condiții în jur de 62% din totalul celor care au practicat trekking în anul 1999, adică 107.960 de turiști. El a urmat principiile participării maxime a populației, dezvoltării durabile și rolului catalizator al turismului. A reprezentat un model comercial de operare în acest context;
2. Campania de ecologizare, curățare a Sagarmatha-ei din apropierea Everestului. Au participat diverse organizații nonguvernamentale locale precum Comitetul de Control Al Poluării din regiunea în cauză, Asociația Montană din Nepal etc. care au desfășurat activități de protejare și de reîntinerire a bogățiilor culturale și naturale din această regiune;
3. Campania de ecologizare, curățare a râurilor. Instituții private precum organizații nonguvernamentale naționale și internaționale din Nepal și-au adus o contribuție semnificativă la curățarea râurilor din Nepal în scopul protejării mediului natural al țării. Festivalul Râurilor din Bagmati, Festivalul Anual al Râurilor din Bhotekoshi etc. sunt numai câteva exemple de evenimente organizate anual în scopul obținerii de fonduri pentru curățarea râurilor în interesul public;
4. Proiectele din Parcul Național Chitawon. Diferite proiecte de strângere a veniturilor necesare dezvoltării ecoturismului au fost derulate cu succes în acest parc național. O acțiune ecoturistică de succes a fost translocarea rinocerilor cu un corn care amenințau alte specii, mai ales pentru a spori populația de tigri regali bengalezi din acest areal și a o proteja.

În prezent, în Nepal, este în plin proces de desfășurare un Master Plan Turistic cu suportul tehnic al OMT-ului.

În consecință, resursele turistice unice din Nepal combinate cu o populație foarte săracă, mai ales în zonele rurale, reprezintă un element de prim ordin pentru dezvoltarea ecoturismului. Produsele turistice bazate pe natură și aventură includ peisaje sălbatice, trasee pentru practicarea trekking-ului, a ascensiunilor montane de mare altitudine și dificultate, a raftingului, toate la cele mai înalte standarde. Există însă și activități turistice pentru cei mai puțin curajoși, precum vizite în zonele rurale, sejururi în aceste areale cu

⁹⁹ Bal Bahadur K. C., *Ecotourism in Nepal: A National Overview*, World Ecotourism Summit, Quebec, Canada, 19-22 may 2002

asigurarea tuturor serviciilor dar și plimbări în circuit pe parcursul unei zile sau doar pentru o jumătate de zi, pentru cei care preferă siguranța și nu aventura.

8.4. Particularitățile ecoturismului montan

Multe dintre comunitățile montane din toată lumea promovează ecoturismul în scopul ameliorării efectelor provocate de dezvoltarea economică intensivă dar și de un turism agresiv, toate acestea conducând la degradarea mediului, de multe ori ireversibilă. Se apreciază că practicarea ecoturismului în zonele montane va fi mereu responsabilă pentru comportamentul turiștilor, conservarea habitatelor sălbatice și a ecosistemelor valoroase, aprecierea culturilor locale, a stilului de viață tradițional și presupune stiluri de trai durabile pentru comunitățile izolate.

În ciuda tuturor controverselor și a găsirii unui exemplu de succes în ecoturism, este general valabil că acesta, dacă este planificat corect, poate modifica, în sens pozitiv, stilul de viață și locurile în care se practică, mai ales în cazul celor izolate și mai puțin dezvoltate. Fără îndoială, guvernele țărilor în care muntele constituie o nișă biologică și culturală majoră, au luat în calcul turismul ecologic ca reprezentând o soluție la problemele lor de dezvoltare datorită fragilității și marginalizării comunităților pe care le conduc.

Abordările în domeniul ecoturismului montan se confruntă cu două probleme principale:

1. absența consensului cu privire la ceea ce reprezintă ecoturismul;
2. existența unui număr redus de cercetări cu privire la ecoturismul montan.

Aspecte precum beneficii locale, suport pentru conservare, reducerea numărului de vizitatori, experiențe educaționale, arată că multe destinații nu pot fi considerate ca potrivite pentru practicarea turismului ecologic.

Literatura de specialitate este săracă în aceste domenii deoarece cercetările în domeniul ecoturistic se axează pe insule tropicale, parcuri naționale și areale protejate, păduri. Ecoturismul, turismul natural și cel durabil sunt interschimbabile, ele fiind uneori considerate forme distincte de turism. Este dificil de comparat prin studii empirice efectele practicării ecoturismului în timp ce evaluări economice, ecologice și sociale asupra destinațiilor așa numite „ecologice” nu există. De exemplu, termenul de ecoturism nu este folosit pe scară largă în Europa așa cum se întâmplă peste tot în lume. Termenul de turism durabil este preferat și utilizat de către Uniunea Europeană. Agenda Montană din anul 1999 a publicat un raport minuscul cu privire la câteva exemple de ecoturism montan.

De cele mai multe ori, literatura în domeniul ecoturismului include Himalaya din Nepal, în particular zonele Everest și Annapurna ca destinații ecoturistice/de aventură.

Ecoturismul montan poate fi definit ca reprezentând „*acea formă de turism care nu degradează mediul natural și cultural al regiunilor montane, creează beneficii economice, sociale și de mediu pentru comunitățile locale și oferă o experiență calitativă înaltă pentru vizitatorii unor asemenea areale*”.¹⁰⁰ Este evident că această definiție include multe activități bazate pe natură care nu sunt catalogate ca ecoturism.

¹⁰⁰ Mountain Ecotourism: Global Perspective on Challenges and Opportunities, Sanjay K. Nepal

În cele mai multe cazuri, regiunile montane sunt inaccesibile, fragile, marginalizate din punct de vedere politic și economic și reprezintă rezidența unora dintre cei mai săraci oameni de pe planetă.

Nu toate formele de turism desfășurate în mijlocul naturii pot fi considerate ecoturism și nu toți banii cheltuiți în acest sens sunt utilizați pentru activități ecoturistice. Însă, valoarea economică reală a ecoturismului, atât domestic cât și internațional este foarte ridicată. Nu toate destinațiile ecoturistice sunt localizate în zonele montane, însă cele mai importante sunt considerate cele din tabelul nr. 6.24.

Regiuni montane cu potențial ecoturistic

Tabelul nr. 8.22.

Regiuni geografice	Destinații
America de Nord	Alaska (Denali, Katmai, Arhipelagul Alexander Yukon (Lanțul muntos Dawson, Munții Pelly) Teritoriile din Nord-Vest (Munții Mackenzie) Columbia Britanică (Munții Columbia, Lanțul muntos Pacific, Lanțul muntos al insulei Vancouver) Statele Unite ale Americii (Pacificul de Nord-Vest, Lanțul muntos Cascade, Munții Stâncoși, Munții Olympic și Sierra Nevada) Munții Apalași Mexic (Sierra Chincua)
Europa	Alpii Pirinei, Cantabrian, Taurus, Apenini, Balkani, Carpații Vestici, Jotunheim și regiunile muntoase din Scandinavia Munții Altai în Rusia
Asia	Himalaya, Hindu Kush, Karakorum, Pamir Principalele destinații care includ areălele din jurul Nanga Parbat (Pakistan); Ladakh, Kulu-Kangara, Garhwal, Har ki doon (India), Everest și Annapurna (Nepal) Masivele nordice din Thailanda (Chiangmai și provinciile Chiangrai) Regiunile muntoase din China (Yunnan și provinciile Fujian) și Korea
America de Sud	Masivele muntoase din Brazilia și Venezuela Cordillera Andean (Argentina, Bolivia, Chile, Columbia, Ecuador, Peru, Venezuela)
Africa	Munții Atlas (Africa de Nord) Lanțul muntos Drakensberg (Africa de Sud) Vulcanii Virunga (Africa Centrală)
Australia	Alpii din Australia și Noua Zeelandă

Sursa: *Mountain Agenda*, 1999

Estimări ale Organizației Mondiale a Turismului indică faptul că volumul global al ecoturismului montan este scăzut. Se apreciază că între 20-25% din turism se bazează

pe munte. Și dacă între 5-10% dintre toate formele de turism montan pot fi considerate ecoturism, atunci acesta reprezintă unul dintre stimulentele economice cheie în cazul comunităților montane izolate.

Când se discută despre ecoturism montan trebuie să se țină seama de diferențele care există între zonele montane aflate în țările dezvoltate și cele situate în cele în dezvoltare.

Caracteristicile turismului montan în țările dezvoltate și în cele aflate în dezvoltare
Tabelul nr. 8.23.

Zone montane dezvoltate	Sectoare	Zone montane în dezvoltare
❖ Restructurare, consolidare ❖ Reglementare, control ❖ Diverse activități turistice ❖ Sezonabilitate mai puțin pronunțată ❖ Centre turistice dezvoltate la un nivel înalt ❖ Infrastructură sofisticată ❖ Potențial de creștere limitat	Dezvoltare turistică	❖ Planificare întâmplătoare ❖ Control și reglementare scăzute ❖ Activități turistice specializate ❖ Importante variații sezoniere ❖ Potențial de creștere semnificativ ❖ Turism extern
❖ Volum mare, valoare mare ❖ Variabilitate scăzută a veniturilor ❖ Integrare economică ❖ Efecte locale și regionale	Economice	❖ Volum scăzut, valoare scăzută, efecte localizate ❖ Economii dominate de turism ❖ Diferențe semnificative între veniturile gazdelor și cele ale oaspeților ❖ Dispersarea încasărilor din turism/inflație locală ❖ Lipsa integrării regionale ❖ Variabilitate înaltă a încasărilor din turism
❖ Conflicte vizitator-viață sălbatică ❖ Poluarea aerului, trafic, poluare fonică ❖ Scurgeri de deșeuri ❖ Extinderea zonelor construite ❖ Turismul induce efecte climatice ❖ Reglementări privind mediul	Mediu	❖ Despăduriri/pierderea biodiversității ❖ Evacuarea deșeurilor ❖ Eroziunea solurilor ❖ Ape menajere netratate ❖ Schimbarea destinației și a modului de folosire a unor terenuri ❖ Conflicte vizitator-viață sălbatică
❖ Conflicte rezidenți-vizitatori ❖ Conflicte în utilizarea diverselor resurse	Social	❖ Pierderea coeziunii sociale ❖ Pierderea unor drepturi ale comunității locale ❖ Atitudinea față de turist este

❖ Aglomerări în arealele critice		în general favorabilă
❖ Înlesniri în cazul emigrării și imigrării		

Sursa: *Mountain Ecotourism: Global Perspective on Challenges and Opportunities*, Sanjay K. Nepal

În țările dezvoltate, multe dintre destinațiile turistice montane au devenit motorul economiei locale. Cu un volum și o valoare relativ ridicate, aceste masive prezintă caracteristicile unui turism de masă. Tendințe recente indică o intensificare a interesului pentru destinații ecoturistice precum arealele sălbatice izolate în care accesul este posibil doar prin drumeție sau pe calea aerului. Camping-ul, plimbările la altitudine, ascensiunile montane, mountain biking-ul, urmărirea vieții sălbatice precum și alte forme ale recreerii care nu degradează mediul, prezintă o cerere în creștere, mai ales în America de Nord. Zonele de frontieră precum Yukon și teritoriile din nord-vestul Canadei, Alaska, Statele Unite ale Americii au înregistrat o creștere a turismului, în parte ca rezultat al sporirii cererii internaționale pentru zonele sălbatice. Destinații din nordul Columbiei Britanice, Yukon etc. au primit un număr ridicat de vizitatori ce proveneau din țări alpine precum Germania, Austria și Elveția. Mulți dintre ghizii și comercianții activi din aceste regiuni apreciază existența unui imens potențial pentru practicarea și dezvoltarea ecoturismului. Alte exemple pot fi întâlnite oriunde în zonele montane ale lumii, atât în cele care înregistrează un nivel ridicat de dezvoltare turistică, sau în cazul unor comunități reduse numeric care au devenit destinații ecoturistice.

În țările din Europa, precum Marea Britanie sau Germania, turismul este unul specializat, călătoriile dezvoltându-se în jurul conceptelor precum „verde”, „natură”, „turism durabil”. Rapoarte recente arată că în jur de 50 de touroperatori și agenții de voiaj sunt implicate în operațiuni ecoturistice. Crearea unor noi parcuri naționale și a altor areale protejate în mai multe țări din Europa de Est și Asia Centrală arată o sporire a activităților ecoturistice în aceste regiuni, atrăgând mulți vizitatori din Europa de Vest. De fapt, turismul reprezintă una dintre motivațiile pentru care sunt create arii naturale protejate în aceste zone. În cazul Europei, multe dintre inițiativele de creare a parcurilor naționale ca și desfășurarea unor activități ecoturistice în interiorul acestora, în special în Marea Britanie, Franța, Italia și Austria reprezintă rezultatul unei noi filosofii pentru parcurile europene și anume încurajarea acelei dezvoltări care este compatibilă cu conservarea naturii. În cazul Franței și Belgiei s-au dezvoltat sate „ecoturistice” care oferă vizitatorilor informații despre fauna și flora locală și acces direct pe jos spre siturile naturale.

În concluzie, destinațiile turistice montane din țările dezvoltate se caracterizează prin consolidarea afacerilor profitabile și eficiente. Însă, aceste firme trebuie să se concentreze în prezent pe un control strict al calității serviciilor și facilităților oferite, implementării măsurilor de protejare a mediului ambiant precum standardele cu privire la poluare și emisii, minimizarea costurilor cu energia, tratarea apelor menajere, reducerea scurgerilor de deșeuri etc.

În contrast cu arealele montane din țările dezvoltate, lanțurile muntoase din țările în dezvoltare sunt de multe ori influențate de creșterea populației, fiind caracterizate prin inaccesibilitate, dezvoltări marginale, localizări externe (din perspectivă

globală), presiune ridicată asupra resurselor naturale, sărăcie și o distribuție inegală a sărăciei și bogăției. Dezvoltările istorice (fostele colonii), sistemele politice (în țările din Europa de Est și Asia Centrală), problemele de guvernare (războaie civile și conflicte precum cele din America Centrală și de Sud) au determinat apariția unor probleme legate de dezvoltarea zonelor montane în cauză. În același timp, masivele din țările în dezvoltare beneficiază de o mare diversitate biologică și culturală. Eforturile naționale și internaționale de conservare a biodiversității din aceste zone s-au concretizat într-o rețea impresionantă de parcuri naționale și arii protejate. Ultimele decade au înregistrat o creștere dramatică a numărului de vizitatori din aceste areale precum cel mai înalt parc național Sagarmatha (Muntele Everest) din Nepal, parcul național Taman Negara, pădurea tropicală din zona montană a vestului Malaeziei, parcul național Simen Mountains din Etiopia de Nord și parcul național Huascarán din Peru. Similar, câteva dintre cele mai recente parcuri naționale din Asia Centrală speră să promoveze turismul.

Cu câteva excepții, munții în dezvoltare se află în etapele de început ale dezvoltării turistice iar multe dintre aceste destinații sunt promovate ca destinații ecoturistice. Proгноzele indică o creștere semnificativă a potențialului pentru ecoturism montan în Asia. Similar cu Asia, o mare parte a turismului desfășurat în America Centrală este direcționat către arealele protejate. Zonele înalte din Ecuador, Peru și Argentina sunt considerate destinații ecoturistice puternice. Ecoturismul domestic este și el în creștere, spre exemplu, majoritatea vizitatorilor parcului național Glacier din Argentina sunt localnici. În Himalaya nepaleză, în ciuda problemelor legate de degradarea mediului, turismul a devenit un factor cheie în introducerea unor schimbări pozitive în plan economic, social și asupra mediului.

Prin urmare, turismul practicat în zonele montane în dezvoltare este caracterizat prin planificare întâmplătoare, lipsa unor standarde și a monitorizării privind mediul, prețuri ridicate dar încasări scăzute, sezonabilitate, dominația turismului la nivelul economiei globale. Unele dintre problemele turismului desfășurat în aceste zone se referă la competiția dintre operațiunile locale la scară mică și concernele internaționale care acționează pe scară largă, înstrăinarea rezidenților ca rezultat al numărului mare de vizitatori, creșterea sărăciei, degradări ale mediului, rezidenți care s-au confruntat cu valori ale societății post-industriale.

În ceea ce privește promovarea zonelor montane pentru practicarea ecoturismului pot apărea probleme și anume:

- existența/inexistența unei strategii concentrată pe tipul și intensitatea activităților promovate;
- stabilirea beneficiilor și a beneficiarilor;
- care trebuie să fie deciziile luate la nivel guvernamental;
- modalitățile de control și reglementările necesare.

Câteva dintre impactele majore asupra mediului cu implicații directe asupra comunităților locale montane se referă la aglomerație, poluare fonică, poluare cu reziduuri, culegerea plantelor rare, despăduririle, incendiile, pășunatul, introducerea unor specii non-native, scurgeri ale apelor menajere.

În țările dezvoltate, preocupările pentru conservarea mediului au condus la apariția unor conflicte între operatorii turistici și grupurile de public interesate. Industria schiului din Statele Unite ale Americii, Canada, Elveția și Austria s-a confruntat cu asemenea probleme. Guvernele statelor respective au început să ia măsuri în cazul

stațiunilor de schi care se confruntau cu probleme de mediu. Astfel, touroperatorii din Alpii europeni au trebuit să facă față competiției unor destinații mult mai ieftine. Destinațiile ecoturistice din Stâncoșii Canadieni, precum Muntele Robson Park, se vor confrunta cu un complex de modificări privind menținerea integrității ecologice și asigurarea unor experiențe în natură de o înaltă calitate pentru vizitatori. În Himalaya, întrebarea nu este legată de cum să răspundă comunitatea la relația ecoturism-dezvoltare ci cum să atragă o masă critică de vizitatori care să aibă o durată efectivă a sejurului cât mai mare astfel încât să pompeze bani în economia locală.

În literatura de specialitate (Sharma, 2000) au fost identificate șase elemente care contribuie la o nondurabilitate a turismului montan din Himalaya:

1. exploatarea resurselor naturale și poluarea mediului;
2. lipsa legăturilor dintre sistemele de producție local/regional;
3. absorbția redusă a beneficiilor;
4. sezonalitate accentuată;
5. impacte socio-culturale ca urmare a practicării turismului;
6. probleme politice și instituționale.

Din păcate, toate aceste probleme se întâlnesc în cazul multor destinații montane localizate în țările în dezvoltare.

Müller (1996) apreciază că turismul montan trebuie să fie caracterizat printr-un proces de planificare participativă, eficiență, atitudine prietenoasă față de mediu, autenticitate, dezvoltare încetinită, calitate înaltă, management și filozofie centrate pe om. Aceste cerințe sunt relevante în mod particular pentru ecoturismul montan. De aceea, se impun următoarele măsuri în cazul destinațiilor ecoturistice montane:¹⁰¹

1. **direcționarea ecoturismului către durabilitate.** Comunitățile montane trebuie să decidă asupra căii pe care vor să o urmeze, respectiv cea care să-i conducă către durabilitate sau cea care să maximizeze profiturile pe termen scurt cu riscul însă al unei dezvoltări nondurabile pe termen lung. Strategiile durabile nu presupun obținerea unor rezultate imediate însă, asigură pe termen lung viabilitatea proiectelor ecoturistice din toate perspectivele. Comunitățile din aceste zone trebuie să investească în mecanisme care să le permită monitorizarea aspectelor economice, sociale, culturale și de mediu pe termen lung. Trebuie promovate reglementări și un control strict cu privire la capacitatea de suport a teritoriului și trebuie prevăzute standarde înalte cu privire la calitatea mediului;
2. **reducerea dependenței și sporirea diversității.** Este binecunoscut faptul că turismul dezvoltă sindromul dependenței. De aceea, strategiile trebuie să se concentreze pe diversificarea economiei locale. În cazul unui turism matur, legăturile trebuie stabilite cu alte sectoare ale economiei precum agricultura transportul, comunicațiile, întreprinderile mici și mijlocii;
3. **restructurarea și reformarea instituțiilor existente, atât guvernamentale cât și nonguvernamentale.** Structurile guvernamentale tradițional ierarhice care preferă o planificare de sus în jos sunt mai puțin eficiente și au mai puțin succes în managementul unui sector atât de complex și dinamic precum turismul. Experiența câtorva țări din lume precum Nepalul indică faptul că autonomia, controlul și decizia luată la nivel local reprezintă cheia succesului în ecoturism.

¹⁰¹ *Mountain Ecotourism: Global Perspective on Challenges and Opportunities*, Sanjay K. Nepal

Un ecoturism de succes presupune implementarea acelor politici și strategii naționale formulate în urma consultării cu autoritățile locale deoarece ele cunosc specificul local și sunt cele care aplică strategia în respectivele areale. De asemenea, este necesară o examinare a complexității și dinamicii relațiilor dintre liderii locali și sistemul social ierarhic tradițional acceptat în care populația locală nu este implicată deloc în procesul de planificare;

4. **concentrarea pe echitate între sexe.** Această problemă are o importanță semnificativă în discuțiile despre comunitățile montane. Cercetările au indicat faptul că modelul implicării femeii în procesul de dezvoltare trebuie tolerat într-o comunitate cu specific socio-economic și cultural. Proiectele și programele ecoturistice trebuie să asigure oportunități echitabile în procesul de angajare atât pentru femei cât și pentru bărbați dar și pentru tineri;
5. **construirea relațiilor global-local și local-local.** În condițiile actuale ale interdependenței economice globale există tendința de a ignora potențialul local de dezvoltare. Interdependența ecologică, economică și socială dintre factorii locali și regionali nu a fost satisfăcătoare. Multe dintre proiectele turistice au fost dezvoltate neținând cont de relația local-global și de implicațiile acesteia. Însă, proiectele ecoturistice trebuie să ia în considerare resursele locale și regionale ceea ce implică o colaborare local-regional;
6. **găsirea unor stimulente și modalități de dezvoltare pentru întreprinderi.** Turismul este un stimulent pentru economia locală iar în particular reprezintă și o oportunitate pentru dezvoltarea întreprinderilor existente. Însă, ecoturismul trebuie să instituie un comportament responsabil și atitudini profesionale din partea antreprenorilor locali. Accesul la mijloacele moderne de comunicare precum Internetul este extrem de important deoarece permite întreprinzătorilor locali accesul la piețele globale ajutându-i, în același timp, să stabilească alianțe locale și naționale în scopul diseminării informației cu privire la oferta lor;
7. **promovarea păcii, siguranței și securității.** Politicile recent adoptate la nivel global indică faptul că pacea, securitatea și siguranța reprezintă condițiile necesare dezvoltării turismului/ecoturismului, mai ales în tumultul vieții din prezent. Escaladarea conflictelor în zonele montane din Afganistan, Bosnia, India-Pakistan, Nicaragua, Rwanda, Etiopia, Yemen și Peru a determinat reducerea numărului de turiști în aceste zone. Toate acestea reprezintă lecții ce trebuie învățate și evitate pe viitor astfel încât de resursele din prezent să beneficieze și generațiile viitoare. Exemplele sunt numeroase precum colapsul industriei turistice din provincia Kashmir – India datorită conflictelor religioase, răpirea și uciderea turiștilor care au participat la expediția de urmărire a comportamentului gorilelor din Uganda, insurgența comunistă din Himalaya nepaleză etc. Conflictele interne, insurgența, instabilitatea politică, terorismul sunt în detrimentul dezvoltării și promovării destinațiilor ecoturistice montane.

Concluzii

Ecoturismul montan poate beneficia în urma colaborării internaționale, de exemplu, prin crearea unui sistemul internațional de desemnare a siturilor ecoturistice montane similar Listei Patrimoniului Mondial UNESCO. Un asemenea program poate implica specialiștii în ecoturism montan în crearea unui set de criterii și indicatori care să

reprezintă baza pentru desemnarea zonelor montane care pot deveni destinații ecoturistice. Dezvoltarea acestor criterii va implica participarea practicienilor, comunităților locale, comunității științifice precum și a celor implicați în elaborarea politicilor în domeniu. Fiecare sit desemnat va fi reevaluat periodic, probabil la fiecare cinci ani în scopul monitorizării implementării sau neimplementării proiectelor ecoturistice în acord cu principiile stabilite. Destinațiile care vor adera la principiile recunoscute la nivel global trebuie să fie răsplătite din punct de vedere financiar și să beneficieze și de alte forme de recunoaștere și merit.

Organizația Mondială a Turismului a identificat peste 150 de etichete ecologice și scheme de certificare în domeniul turismului, și peste 5000 de companii care utilizează asemenea instrumente.

Regiunile montane din lume beneficiază de o bogată diversitate biologică și culturală și reprezintă reședința a 10% din populația mondială. Multe dintre regiunile montane sunt supuse degradării datorită diverselor forme de dezvoltare nondurabilă. Ca o alternativă a turismului de masă, ecoturismul practicat în regiunile montane va determina conservarea acestora. Piața globală a ecoturismului, atât domestic cât și internațional, a înregistrat creșteri semnificative. Dacă regiunile montane obțin avantaje de pe urma practicării ecoturismului, atunci eforturile trebuie să se concentreze pe dezvoltarea planurilor și politicilor pe termen lung necesare unei implementări de succes. **Elementele cheie ale unei asemenea strategii sunt următoarele:**

- criteriul durabilității;
- diversitatea;
- reformele instituționale;
- echitatea între sexe;
- integrarea economică locală, regională și globală;
- stimulentele financiare locale;
- pacea și securitatea.

Deoarece conceptul de ecoturism montan tinde să fie utilizat în mod întâmplător, trebuie promovată o definiție clară și un set de criterii și indicatori care să fie utilizați pentru evaluarea destinațiilor ecoturistice. Comunitatea montană internațională trebuie să coopereze pentru a elabora aceste set de criterii și indicatori. În plus, trebuie explorat potențialul pentru crearea unui sistem de desemnare a siturilor ecoturistice. Toate acestea vor conduce la aderarea la acest sistem ecoturistic din partea touroperatorilor, la stabilirea unor mecanisme de monitorizare și vor oferi destinațiilor ecoturistice montane o platformă pentru promovarea lor la nivel internațional.

8.5. Rețeaua Ecologică Paneuropeană

Biodiversitatea continentului european nu va fi niciodată protejată în mod durabil dacă nu se va reuși susținerea și menținerea factorilor de mediu care condiționează viabilitatea ecosistemelor.

Într-o lume ideală, demersul constă în salvarea zonelor naturale care sunt suficient de vaste pentru integrarea lor în ecosistemele înconjurătoare. Însă, o asemenea operațiune este dificil de pus în practică, de cele mai multe ori, datorită presiunilor

exercitate asupra mediului înconjurător de către dezvoltarea economică și activitățile umane, în general. În consecință, miza, într-o lume reală, este aceea de a acționa astfel încât să se poată continua existența mediului ambiant care servește în același timp drept cadru de desfășurare a activităților umane.

Rețelele ecologice răspund unei asemenea cerințe deoarece ele oferă, pentru conservarea biodiversității, un model operațional, care se fundamentează pe principii ecologice, chiar dacă va exista în continuare o exploatare a resurselor naturale de către om.

Într-o abordare generală, supraviețuirea ecosistemelor implică existența următoarelor condiții:¹⁰²

- o un mediu fizic corespunzător (exemplu: condiții climatice sau prezența apei dulci);
- o condiții biotice corespunzătoare (exemplu: prezența resurselor alimentare specifice);
- o un nivel minim al calității mediului (exemplu: absența poluanților);
- o un spațiu minim necesar fiecărei specii (exemplu: pentru a permite migrarea și pentru a asigura nutrețuri suficiente);
- o în final, condiții care permit interacțiunea organismelor care aparțin aceleiași specii (exemplu: facilitarea reproducerii și a schimbului genetic).

Pentru a răspunde nevoilor ecosistemelor, trebuie avute în vedere, în toate acțiunile de conservare întreprinse, următoarele trei principii directoare¹⁰³:

1. tipurile de habitate, în toată diversitatea lor, trebuie să fie conservate în zone care sunt atât de vaste și numeroase pe cât posibil și care se întind de la un capăt la altul al spațiului lor natural;
2. în momentul în care singura posibilitate constă în salvarea habitatelor sub forma unei constelații de zone mai mici ca întindere, acestea trebuie să fie aproape pe cât este posibil și unite între ele din punct de vedere fizic încât să permită dispersia, migrarea speciilor și schimbul genetic dintre diferitele populații locale;
3. dacă este cazul, trebuie să se vegheze la calitatea mediului din interiorul unei zone protejate pentru a preveni efectele distructive ale activităților desfășurate în afara zonelor respective.

Aceste principii directoare reprezintă cadrul central al unui model pragmatic de protejare a biodiversității și anume rețeaua ecologică.

O rețea ecologică cuprinde trei zone principale:

1. **zonele noi**, care asigură condiții de mediu potrivite conservării ecosistemelor, habitatelor și speciilor valoroase de plante și animale. Ele sunt situri care cuprind habitate, specii sau peisaje de importanță europeană. Deci, sunt areale care merită o atenție particulară, deosebită pentru a fi protejate.

În principiu, ele adăpostesc:

- elemente reprezentative ale gamei tradiționale de tipuri de habitate naturale, semi-naturale europene (terestre și acvatice), aflate în diferite stadii ecologice;
- populații viabile ale speciilor de importanță europeană;

¹⁰² Le Réseau Ecologique Paneuropéen, Conseil de l'Europe, 1998, pag. 12

¹⁰³ Idem, pag. 13

- procese de mediu naturale care depind de aceste habitate și populații;
- peisaje de importanță europeană;

2. **culoarele** se află situate între zonele noi și permit speciilor să se disperseze și să migreze. Fragmentarea unui habitat de importanță europeană are un impact negativ asupra biodiversității, restabilirea interconexiunii dintre diferitele fragmente ale habitatului putând contribui la limitarea problemelor legate de această situație. În general, multe dintre zonele cu habitate naturale sunt de mici dimensiuni și izolate. De aceea, existența culoarelor este necesară pentru a putea permite speciilor locale să se disperseze și să migreze între diferitele zone noi. În același timp, valoarea ecologică a unui culoar depinde de configurația sa și de caracteristicile fiecărei specii (nevoia de mobilitate și aptitudinea sa de a se deplasa dintr-o zonă în alta). Fiecare specie are propriile sale exigențe specifice ce constau în dimensiunea habitatului și mobilitatea care presupun, în general, o marjă de manevră considerabilă pentru adaptarea la configurația culoarului, însă, trebuie să se țină cont și de caracteristicile activităților umane locale.

Deoarece este dificilă configurarea exactă a fiecărui culoar, au fost elaborate liniile directoare de care trebuie să se țină cont în acest scop și anume:

- ✓ culoarele trebuie să fie largi, abundente, bogate și continue, să faciliteze deplasarea și migrarea speciilor care trebuie să fie numeroase;
- ✓ exigențele în realizarea culoarelor sunt particularizate în funcție de fiecare specie și trebuie să servească unui grup de specii care prezintă nevoi asemănătoare;
- ✓ habitatele fragmentate trebuie unite astfel încât animalele să găsească un habitat suficient, acolo unde fiecare fragment se dovedește insuficient;
- ✓ culoarele sunt esențiale pentru animalele care trebuie să migreze între diferitele zone izolate pentru a răspunde necesităților sezoniere;
- ✓ culoarele nu pot ajuta decât speciile care pot să treacă peste obstacole importante și care sunt capabile să utilizeze habitatul culoarului.

Una dintre cauzele principale ale declinului diversității biologice din Europa este tocmai fragmentarea habitatelor. Acest fenomen se observă mai ales în regiunile foarte dezvoltate ale continentului, el putând antrena unele **probleme particulare** precum:

- o zonă de habitat în care o specie este practic pe cale de dispariție nu poate fi recolonizată în mod facil de o altă populație locală din aceeași specie;
- unui animal îi poate fi imposibil uneori să aibă acces la o suprafață suficientă a habitatului;
- animalele migratoare pot fi incapabile de a se reîntoarce în zonele normale de rezidență într-o anumită perioadă a anului;
- comunitățile naturale se pot afla în imposibilitatea de a se deplasa în teritoriu, așa cum o făceau altădată, datorită modificărilor apărute în contextul ambiental;
- schimburile genetice dintre diferitele populații locale pot fi uneori imposibile.

Datorită acestor consecințe negative ale fragmentării habitatelor, culoarele create pot contribui la limitarea lor;

3. **zonele tampon** care protejează rețeaua de impactul potențial distructiv al poluării și al activităților desfășurate în afara rețelei. Cu alte cuvinte, procesele ecologice pot fi grav perturbate de efectul asupra mediului ambiant pe care îl au activitățile aflate în exteriorul

zonelor noi și al culoarelor. De exemplu, poluarea aerului poate antrena deșeuri acide, zgomotul datorat circulației automobilelor poate perturba anumite specii de animale etc. De aici apare necesitatea protejării rețelei împotriva unor asemenea acțiuni deoarece fiecare ecosistem este vulnerabil la modificările apărute în condițiile de mediu.

În consecință, sunt anumite circumstanțe locale care determină, pe de o parte, necesitatea amenajării zonelor tampon și, pe de altă parte, concepția și profilul acestora. Însă, și în acest caz, trebuie să existe o marjă considerabilă în determinarea configurației zonelor tampon, a modurilor de utilizare compatibile cu specificul solurilor (de exemplu, anumite forme de agricultură și silvicultură);

4. zonele de restaurare. Obiectivul principal al creării Rețelei Ecologice Paneuropene este acela de luare a măsurilor care păstrează și protejează la nivelul actual biodiversitatea europeană deci, cele care stopează degradarea. Însă, este la fel de necesară și ameliorarea efectului conservării realizat de către rețea în scopul restabilirii valorilor naturale ale zonelor noi, culoarelor și zonelor tampon care vor fi incluse în rețea în momentul în care aceste valori vor fi degradate.

O prioritate particulară trebuie acordată procesului de fragmentare a habitatelor care va perturba grav funcționarea ecosistemelor sau va reduce sensibil șansa de supraviețuire a speciilor de floră și faună de importanță europeană. Procesul de restaurare va fi la fel de necesar și în zonele care prezintă un interes natural potențial, dar care sunt afectate fizic sau poluate. Multe dintre țările europene au o vastă experiență în restaurarea habitatelor degradate și cunoștințele specializate în acest domeniu, dar care și progresează rapid, mai ales în ceea ce privește protejarea zonelor umede, a cursurilor de apă și a pădurilor.

Ca urmare a amploarei pe care a luat-o degradarea ecosistemelor europene, obiectivul principal al țărilor componente este acela de a prezerva biodiversitatea. Însă, atenția nu trebuie îndreptată numai spre conservarea naturii în stadiul său actual ci și spre restaurarea habitatelor afectate. În concluzie, în momentul funcționării rețelelor ecologice vor trebui cunoscute zonele de restaurare ca și situația ecologică în care ele urmează a fi ameliorate și delimitate.

Unul dintre motivele principale pentru care această strategie este pusă în scenă este crearea unei *Rețele Ecologice Paneuropene*. Statele participante au convenit ca această rețea să fie pusă în aplicare în anul 2005 ea trebuind să se asigure că:

- ❖ procesul de conservare vizează o gamă completă de ecosisteme, habitate, specii și peisaje de importanță europeană;
- ❖ habitatele sunt de o dimensiune corespunzătoare astfel încât să permită conservarea speciilor;
- ❖ speciile beneficiază de suficiente posibilități de dispersare și migrație;
- ❖ se va veghea la restaurarea zonelor distruse ale ecosistemelor de importanță majoră;
- ❖ ecosistemele de importanță majoră sunt protejate împotriva amenințărilor potențiale.

Rețelele ecologice au drept scop consilierea acțiunilor de protejare a biodiversității ca și a celor de utilizare a peisajului de către om încurajând dezvoltarea și punerea lor în practică, la nivel local, regional și național, în cât mai multe țări din Europa, America de Nord, America Centrală și Asia. La nivel european, grație Strategiei paneuropene a diversității biologice și peisagistice, asistăm la o premieră în ceea ce privește punerea în practică a unui model de rețea ecologică.

CAPITOLUL 9

DEZVOLTAREA ECOTURISMULUI ÎN ROMÂNIA

Trebuie să ne gândim că acest Pământ este locul unde trăiesc copiii noștri și vor trăi și copiii copiilor noștri.
(Kofi Anan)

Țara noastră beneficiază de un ansamblu complex și variat de resurse turistice, multe dintre ele nepoluate, ceea ce face ca practicarea unui turism ecologic să-și găsească spațiul și timpul potrivit. Ca o consecință a poziției sale geografice, România este o țară cu o diversitate biologică ridicată, exprimată atât la nivel de ecosistem, cât și la nivel de specii.

În ultima perioadă de timp s-au înmulțit ofertele agențiilor de turism românești care promovează produse turistice ecologice, cel mai adesea în zonele rurale. Din ce în ce mai mulți fermieri din România beneficiază de stagii de pregătire în străinătate, în țările consacrate în acest domeniu pentru a învăța practicarea unei agriculturi și a unui turism ecologic.

De asemenea, au apărut multe cluburi de turism ecologic din care fac parte tineri ale căror inițiative și programe se bucură de sprijin național dar și internațional prin acordarea de fonduri necesare ecologizării unor zone, practicării unor forme de turism "verde", protejării mediului, ocrotirii speciilor amenințate. În Europa, România chiar este considerată țara care are cele mai multe proiecte ecologice inițiate de tineri în general și nu de organizații nonguvernamentale, firme mari cum se întâmplă în alte țări.

Participarea țării noastre, fie prin specialiști din diferite domenii implicate, fie la nivel guvernamental sau la cel mai înalt nivel, la ultimele întruniri și conferințe în domeniul ecoturismului, dezvoltării durabile și protecției mediului ambiant arată grija manifestată pentru această provocare a începutului de mileniu.

De asemenea, respectarea și sărbătorirea datelor cuprinse în calendarul ecologic internațional (anexa 3) arată preocuparea și interesul statului român pentru protejarea mediului sau, mai ales, pentru conștientizarea populației cu privire la efectele activităților desfășurate asupra resurselor existente.

9.1. Mediul legislativ și instituțional privind protecția mediului în țara noastră

Ca urmare a participării României la Summitul de la Rio din anul 1992, cu o delegație la cel mai înalt nivel, problematica mediului înconjurător în țara noastră a căpătat dimensiuni noi și au fost făcuți pași importanți pentru alinierea la efortul global de rezolvare a marilor probleme ce frământă omenirea. În scopul armonizării legislației românești cu cea internațională din domeniu, au fost ratificate o serie de convenții internaționale și regionale acordându-se atenție documentelor adoptate la Rio. În acest context, Agenda 21 cu Planul de acțiuni pentru protecția mediului a constituit o preocupare constantă.

În ultimii 21 ani, România a aderat la majoritatea convențiilor și acordurilor internaționale din domeniul protecției mediului și la toate convențiile internaționale

(directive) din domeniul conservării naturii, prevederile acestora putând fi puse în aplicare ca norme de drept intern, în conformitate cu dispozițiile constituționale.

Din punct de vedere legislativ, dreptul la un mediu sănătos și echilibrat este garantat prin Constituție. Astfel, în conformitate cu articolul 134, statul trebuie să garanteze, printre alte drepturi cetățenești, și protecția mediului, creând condițiile necesare pentru creșterea calității vieții. Legislația României are ca bază Constituția, care este legea fundamentală, cu forța juridică cea mai mare, constituind un izvor și pentru dreptul mediului. Alături de aceasta, celelalte acte juridice ce reglementează diverse aspecte privind protecția naturii sunt reprezentate de legislația națională și legislația internațională.

Legislația internațională este reprezentată de tratatele, acordurile și convențiile internaționale. În conformitate cu prevederile Constituției României, aceste acte normative, în urma aderării sau a ratificării lor, devin parte a dreptului intern (lege internă).

În domeniul ariilor protejate și al conservării naturii, în țara noastră sunt în vigoare următoarele tratate, convenții și acorduri:

- ☞ *Directiva „Habitat” nr. 92/43/EEC privind conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice;*
- ☞ *Directiva „Păsări” nr. 79/409/EEC privind conservarea păsărilor sălbatice;*
- ☞ *Directiva Consiliului nr. 99/22/CE referitoare la deținerea animalelor sălbatice în Grădinile Zoologice;*
- ☞ *Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la 16 Noiembrie 1972, acceptată prin Decretul nr. 187/1990, respectând suveranitatea statului pe teritoriul căruia se află patrimoniul natural și/sau cultural, precum și drepturile prevăzute în legislația națională. Statele părți recunosc caracterul de universalitate al patrimoniului pentru a cărui conservare trebuie să coopereze întreaga comunitate internațională. Pe lista patrimoniului mondial, România este înscrisă cu aproximativ 75% din Delta Dunării;*
- ☞ *Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice, încheiată la Ramsar, la 2 februarie 1971, ratificată prin Legea nr. 5/1991, are ca scop desemnarea de către părțile contractante a acestor zone de importanță internațională din punct de vedere ecologic, botanic, zoologic, limnologic sau hidrologic și asigurarea unei stări de conservare corespunzătoare;*
- ☞ *Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna la 19 septembrie 1979, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993 și are drept scop asigurarea conservării speciilor de floră și faună sălbatice, precum și a habitatelor lor naturale, ce necesită în acest sens cooperarea mai multor state;*
- ☞ *Regulamentul Consiliului CE nr. 3254/1991 de interdicere a utilizării capcanelor de picior în Comunitate și de introducere în Comunitate a pieilor sau a altor bunuri manufacturate ale unor specii de animale sălbatice originare din țări în care capturarea acestora se face prin utilizarea unor astfel de capcane sau a unor metode ce nu satisfac standardele internaționale;*

- ☞ *Convenția privind diversitatea biologică adoptată la Rio de Janeiro la 5 iunie 1994, ratificată prin Legea nr. 58/1994.* Obiectivele definitorii ale convenției sunt conservarea diversității biologice și utilizarea durabilă a componentelor sale, împărțirea justă și echitabilă a avantajelor ce decurg din exploatarea resurselor genetice, în special prin accesul la acestea și transferul de tehnologie. Ca măsuri generale de conservare și utilizare durabilă sunt prevăzute elaborarea de strategii, planuri, programe naționale sau adaptarea celor deja existente, alături de integrarea conservării și utilizării durabile a diversității biologice în planurile, programele și politicile sectoriale sau intersectoriale pertinente;
- ☞ *Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de floră și faună pe cale de dispariție, adoptată la Washington la 3 martie 1973, la care România a aderat prin Legea nr. 69/1994 și care asigură protecția speciilor periclitate prin reglementarea comerțului cu acestea;*
- ☞ *Acordul privind conservarea păsărilor de apă migratoare african - eurasiatice, adoptat la Haga la 16 iunie 1995;*
- ☞ *Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea semnată la Sofia la 29 iunie 1994, ratificată prin Legea nr. 14/1995;*
- ☞ *Regulamentul Consiliului nr. 338/1997 referitor la protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea;*
- ☞ *Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, adoptată la Bonn la 23 iunie 1979, ratificată prin Legea nr. 13/1998 și care este un instrument cu vocație universală, dezvoltat ca urmare a Recomandării nr. 32 din Planul de acțiune elaborat de Conferința de la Stockholm și constituie recunoașterea faptului că managementul necesar conservării eficiente a speciilor migratoare necesită atât cooperarea între state cât și acțiuni comune în interiorul limitelor de jurisdicție națională, unde aceste specii își fac sejurul în anumite perioade ale anului. În cadrul acestei Convenții au fost ratificate și următoarele acorduri prin:*

- ☞ *Legea nr. 5/1991 pentru aderarea României la Convenția privind zonele umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice;*
- ☞ *Legea nr. 13/1993 privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna la 19 septembrie 1979;*
- ☞ *Legea nr. 69/1994 pentru aderarea României la Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție, adoptată la Washington la 3 martie 1973;*
- ☞ *Legea nr. 58/1994 pentru ratificarea Convenției privind diversitatea biologică, semnată la Rio de Janeiro la 5 iunie 1992;*
- ☞ *Legea nr. 13/1998 pentru aderarea României la Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, adoptată la Bonn la 23 iunie 1979;*
- ☞ *Legea nr. 89/2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice;*
- ☞ *Legea nr. 90/2000 pentru adoptarea Acordului privind conservarea speciilor de lilieci în Europa;*

☞ *Legea nr. 91/2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea cetaceelor din Marea Neagră, Marea Mediterană și din zona contiguă a Atlanticului;*

- ☞ *Convenția privind combaterea deșertificării, adoptată la Rio de Janeiro, la 5 iunie 1994, ratificată prin Legea 111/1998;*
- ☞ *Convenția privind accesul publicului la informații adoptată la Aarhus în data de 25.06.1998;*
- ☞ *Convenția europeană a peisajelor semnată la Florența la 20.10.2000;*
- ☞ *Legea nr. 3/2001 pentru ratificarea Protocolului de la Kyoto la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice, adoptat la 11 decembrie 1997 (M.O. nr. 81/2001);*
- ☞ *Convenția europeană a peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000, ratificată prin Legea nr. 451 din 8 iulie 2002;*
- ☞ *Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului CE nr. 1497/2003 care amendează Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului CE nr. 338/97 referitor la protecția speciilor de faună și floră sălbatice prin reglementarea comerțului cu acestea;*
- ☞ *Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului CE nr. 349/2003 privind suspendarea introducerii în Comunitatea Europeană a anumitor specii de faună și floră sălbatică;*
- ☞ *Regulamentul Consiliului CE nr. 865/2006 al Comisiei Europene din 4 mai 2006 de stabilire a normelor de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 338/97 al Consiliului privind protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea;*
- ☞ *Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa;*
- ☞ *Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice.*

Legislația națională este reprezentată de actele normative elaborate la nivel național. Ele pot include legi, hotărâri de guvern, ordonanțe de urgență ale guvernului, ordine ale ministrului etc..

În domeniul conservării și ocrotirii naturii din România, evoluția cronologică a principalelor inițiative în domeniu se prezintă în felul următor:

- ☞ *Legile de ratificare sau aderare la convențiile prezentate mai sus;*
- ☞ începând cu *Evul Mediu* preocupările oamenilor nu vizau protejarea concretă a naturii ci crearea unor condiții optime de regenerare a vânatului. Primele arii protejate au apărut odată cu înființarea braniștilor care „erau locuri oprite în care nimeni nu avea voie să doboare copaci, să cosească, să pășuneze, să vâneze, să pescuiască sau să culeagă fructe fără voia stăpânului”. Spre sfârșitul secolului XIX se înființează primele școli cu profil forestier, în apropierea acestora organizându-se parcuri dendrologice cu scop științific și pedagogic;
- ☞ 1864: apare *Codul penal român* conform căruia erau sancționați cei care otrăveau peștele din bălți, eleșteie sau incendiau pădurile și fânețele;

- ☞ 1868: este adoptată *Legea pentru poliția rurală* care prevedea oprirea vânătorii patru luni pe an, interzicerea distrugerii cuiburilor și ouălor păsărilor de interes cinegetic;
- ☞ 1872: este promulgată prima *Lege a vânătorii* în care se reia perioada de interzicere a vânătorii menționându-se și anumite specii care nu pot fi vânat;
- ☞ 1920: la inițiativa scriitoarei și a iubitoarei de natură Bucura Dumbravă se înființează prima asociație care se implică în ocrotirea naturii respectiv *Hanul Drumeților*;
- ☞ 1928: are loc la Cluj primul *Congres al Naturaliștilor din România*, o mare contribuție având-o Emil Racoviță;
- ☞ 1930: prin Legea nr. 213 se înființează *Comisia Monumentelor Naturii*;
- ☞ 1931: sunt declarate prin lege primele monumente ale naturii: floarea de colț și nufărul termal;
- ☞ 1935: prin Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 593 se înființează primul parc național din România, *Retezatul*;
- ☞ 1928-1944: sunt puse sub ocrotire 36 de teritorii drept rezervații ale naturii, monumente ale naturii, parc național, cu o suprafață totală de 15 000 ha;
- ☞ 1973: *Legea nr. 9 privind protecția mediului înconjurător (Buletinul Oficial nr. 91/23 iunie 1973)*. Este prima din România în acest domeniu și prin intermediul căreia a avut loc trecerea rezervațiilor naturale de sub autoritatea centrală a Academiei Române sub autoritatea consiliilor locale. Astfel, rezervațiile au rămas fără fonduri și personal de specialitate iar Comisia Monumentelor Naturii s-a redus la un simplu for consultativ. Comuniștii au desființat Administrația Parcului Național Retezat și au împiedicat desfășurarea oricărei acțiuni ecologice, acestea reluându-se după 1990;
- ☞ *Decretul 187/1990 de acceptare a Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural*, adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la 16 noiembrie 1972 - M.O. nr. 46/31.03.1990;
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 26/1991 privind aderarea României la Convenția europeană privind protecția animalelor în transportul internațional*;
- ☞ *Legea nr. 82/1993 modificată și completată prin Legea nr. 451/2001 privind înființarea Rezervației Biosferei Delta Dunării (M.O. nr. 283/1993) (modificată prin OUG 112/2000 și Legea nr. 454 din 18 iulie 2001)* – în curs de modificare. Aceasta cuprinde elemente legate de delimitarea rezervației, modalități de înființare a administrației și atribuțiile acesteia, activitățile interzise ce constituie contravenții;
- ☞ *Legea 137/1995 de protecție a mediului abrogată prin Ordonanța de Urgență nr. 195/2005 privind protecția mediului* ce a avut ca obiect reglementarea protecției mediului, obiectiv de interes public major, pe baza principiilor și elementelor strategice ce conduc la dezvoltarea durabilă a societății. Printre aceste principii este stipulat în mod direct și cel referitor la conservarea biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural;
- ☞ *Codul silvic (Legea nr. 26/1996)* are ca scop stabilirea modului de administrare a fondului forestier și a vegetației forestiere din afara acesteia. Fondul forestier național, proprietate publică sau privată, este considerat bun de interes național și

este supus regimului silvic de exploatare. Administrarea fondului forestier se realizează prin Regia Națională a Pădurilor care are ca obligație ocrotirea, asigurarea integrității și dezvoltarea fondului forestier național, prin implementarea măsurilor stipulate de prezenta lege. Conservarea biodiversității și a peisajului forestier se asigură, în principal, prin constituirea de parcuri naționale și alte arii protejate în fondul forestier național și în vegetația forestieră din afara acesteia. Constituirea acestora se face la propunerea forurilor științifice de specialitate și se aprobă prin lege;

- ☞ *Legea fondului cinegetic și a protecției vânatului (Legea nr. 103/1996)* ce are ca scop conservarea diversității faunei sălbatice, menținerea echilibrului ecologic al populațiilor speciilor de interes vânătoresc, prin administrarea și gestionarea fondului cinegetic. Prin această lege se stabilesc cotele de recoltă, reglementările tehnice privind organizarea și practicarea vânătorii, precum și speciile de faună sălbatică a căror vânătoare este interzisă. Încălcarea prevederilor acestei legi atrage, după caz, răspunderea disciplinară, civilă, contravențională sau penală;
- ☞ *Legea apelor nr. 107/1996* în care unele prevederi vorbesc despre “conservarea, dezvoltarea și protecția resurselor de apă”, “protecția împotriva oricărei forme de poluare și de modificare a caracteristicilor resurselor de apă, a malurilor și albiilor sau cuvetelor acestora”, “conservarea și protejarea ecosistemelor acvatice”;
- ☞ *Ordinul nr. 125/1996 al Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Protecției Mediului (MAPPM) pentru aprobarea Procedurii de reglementare a activităților economice și sociale cu impact asupra mediului înconjurător;*
- ☞ *Ordonanța de Guvern nr. 96/1998 privind reglementarea regimului silvic și administrarea fondului forestier național (republicată în anul 2000);*
- ☞ *Legea privind constituirea și funcționarea Consiliului Național pentru Mediu și Dezvoltare Durabilă (158/1999);*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 337/1999 (M.O. nr. 218/1999) privind înființarea Institutului Național de Cercetare – Dezvoltare pentru Protecția Mediului – București;*
- ☞ *Ordonanța de Urgență nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată prin Legea nr. 462/2001 (M.O. nr. 625/2000).* Ea a fost modificată și completată prin *Legea 345/2006 (M.O. nr. 650/2006).* Scopul acestor acte normative îl constituie garantarea conservării și utilizării durabile a patrimoniului natural, obiectiv de interes public major și componentă fundamentală a strategiei naționale pentru dezvoltare durabilă. Aceasta reglementează:
 - asigurarea diversității biologice, prin conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice pe teritoriul României;
 - menținerea sau restabilirea, într-o stare de conservare favorabilă, a habitatelor naturale și a speciilor din flora și fauna sălbatică;
 - identificarea bunurilor patrimoniului natural care necesită un regim special de ocrotire, pentru conservarea și utilizarea durabilă a acestora;

- categoriile de arii naturale protejate, tipurile de habitate naturale, speciile de floră și faună sălbatică și alte bunuri ale patrimoniului natural ce se supun regimului special de ocrotire, conservare și utilizare durabilă;
- constituirea, organizarea și extinderea rețelei naționale de arii naturale protejate;
- regimul de administrare al ariilor naturale protejate și procedurile de instituire a regimului de protecție pentru alte arii naturale și bunuri ale patrimoniului natural;
- măsurile pentru ocrotirea și conservarea speciilor de animale și plante sălbatice periclitare, vulnerabile, endemice și/sau rare, precum și cele pentru protecția formațiunilor geomorfologice și peisagistice de interes ecologic, științific, estetic, cultural-istoric și de altă natură, a bunurilor naturale de interes speologic, paleontologic, geologic, antropologic și a altor bunuri naturale cu valoare de patrimoniu natural existente în perimetrele ariilor naturale protejate și/sau în afara acestora.

Prevederile acestor reglementări sunt armonizate în totalitate cu Directivele Uniunii Europene din domeniul „Protecția naturii”.

- ☞ *Legea nr. 5/2000 privind amenajarea teritoriului național – secțiunea a III-a – arii protejate (M.O. nr. 152/2000) care face o enumerare a arealelor protejate de interes național (naturale și antropice), pe județe, specificând localizarea acestora, suprafața și denumirea;*
- ☞ *Ordinul nr. 322/2000 al MAPPM pentru aprobarea Procedurii de autorizare a activităților de recoltare, capturare și/sau achiziție și comercializare pe piața internă sau la export a plantelor și animalelor din flora și fauna sălbatică, precum și a importului acestora;*
- ☞ *Legea nr. 89/2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african - eurasiatice, adoptat la Haga la 16 iunie 1995;*
- ☞ *Legea nr. 90/2000 pentru aderarea României la Acordului privind conservarea liliecilor în Europa, adoptat la Londra la 4 decembrie 1991;*
- ☞ *Legea nr. 91/2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea cetaceelor din Marea Neagră, Marea Mediterană și din zona contiguă a Atlanticului, adoptat la Monaco la 24 noiembrie 1996;*
- ☞ *Legea nr. 86/2000 pentru ratificarea Convenției privind accesul publicului la informații, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu semnată la Aarhus în data de 25.06.1998;*
- ☞ *Legea nr. 462/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 236/2000 (M.O. nr. 433/2001). Este o completare a ordonanței amintite anterior cuprinzând 37 de completări ale articolelor la care se adaugă modificări ale anexelor 2-5;*
- ☞ *Legea privind fondul piscicol, pescuitul și acvacultura (192/2001);*
- ☞ *Ordinul nr. 647/2001 pentru aprobarea Procedurii de autorizare a activităților de recoltare, capturare și/sau de achiziție și comercializare pe piața internă sau la export a plantelor și animalelor din flora și fauna sălbatică precum și a importului acestora;*
- ☞ *Legea privind perdelele forestiere de protecție (289/2002);*

- ☞ *Legea nr. 191/2002 privind Grădinile Zoologice și acvariile publice;*
- ☞ *Legea nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului, adoptată la Florența la 20.10.2000;*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, a parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora (M.O. nr. 190/2003). Aceasta cuprinde hărțile și descrierile limitelor rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și a celor naturale la care se adaugă și structura administrațiilor acestora;*
- ☞ *Ordinul nr. 117/2003 pentru modificarea Anexei nr. 5 la Ordinul 647/2001;*
- ☞ *Ordinul nr. 552/2003 al Ministerului Agriculturii, Pădurilor, Apelor și Mediului (MAPAM) privind aprobarea zonării interioare a parcurilor naționale și a parcurilor naturale, din punctul de vedere al necesității de conservare a diversității biologice (M.O. nr. 648/2003). Se întinde pe 11 articole referitoare la modalitățile de zonare, activitățile permise a se desfășura, structurile de administrare și obligațiile acestora. În anexă se regăsesc explicații și interpretări ale hărților din H.G. nr. 230/2003 (parcele și zone de conservare);*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 2151/2004 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone (M. O. nr. 38/2005). Cuprinde 11 articole și două anexe, acestea din urmă ocupând peste 90% din actul normativ. S-au mai adăugat:*

- 2 rezervații științifice;
- un parc național (Buila-Vânturarița);
- 3 monumente ale naturii;
- 88 de rezervații naturale;
- 7 parcuri naturale (din care apar pentru prima dată două geoparcuri¹⁰⁴: cel al Dinozaurilor din Țara Hațegului- din anul 2005 este primul geoparc acreditat UNESCO și membru în Rețeaua Europeană și Rețeaua Mondială a Geoparcurilor, din întreg spațiul Europei de Est- și Platoul Mehedinți);
- 27 arii de protecție specială avifaunistică (și ele apar pentru prima dată în legislația românească și reprezintă un sit protejat pentru conservarea speciilor de păsări sălbatice, în conformitate cu reglementările comunitare);

☞ *Legea muntelui nr. 347/2004 (M.O. nr. 670/2004) care cuprinde 21 de articole. În articolul 1 se precizează că „zonă montană a României constituie un teritoriu de interes național special economic, social și de mediu natural”;*

☞ *Ordonanța de Urgență nr. 152/2005 (M.O. nr. 1078/2005) privind prevenirea și controlul integrat al poluării) cuprinde zece capitole, 41 de articole și cinci*

¹⁰⁴ Conceptul de **Geoparc**, ca abordare nouă în conservarea patrimoniului natural al unei regiuni, a fost lansat de către UNESCO în 1999, devenind în doar câțiva ani o direcție de dezvoltare durabilă a regiunilor, aplicată în prezent în 14 țări europene care au creat Geoparcuri, reunite în cadrul Rețelei Europene a Geoparcurilor. În conformitate cu condițiile stabilite de UNESCO privind înființarea unui geoparc, acesta reprezintă “un teritoriu bine delimitat geografic, cu o suprafață suficient de mare pentru a permite activități legate de dezvoltarea economică, care cuprinde situri geologice cu valoare deosebită, alături de alte situri naturale, istorice și culturale importante”.

anexe, ultima dintre ele cuprinzând Lista instalațiilor care beneficiază de perioadă de tranziție. Acest act normativ a fost elaborat în vederea îndeplinirii în termen a obligațiilor asumate de România în cadrul procesului de negociere și aderare la Uniunea Europeană, respectiv transpunerea Directivei nr. 96/61/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării, modificată prin Directivele nr. 2003/35/CE și nr. 2003/87/CE;

☞ *Ordinul Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 494/2005 privind aprobarea procedurilor de încredințare a administrării și de atribuire în custodie a ariilor naturale protejate* cuprinde cinci articole și două anexe care se referă la procedurile de încredințare a administrării ariilor naturale protejate care necesită constituirea de structuri de administrare precum și cele de atribuire în custodie a ariilor naturale protejate care nu necesită constituirea de structuri de administrare;

☞ *Ordonanța de Urgență nr. 195/2005 (M.O. nr. 1196/2005) privind protecția mediului* cuprinde 16 capitole și 105 articole. Acest act normativ „a fost adoptat din necesitatea îndeplinirii angajamentelor asumate de țara noastră în procesul de integrare europeană în baza căruia să poată fi adoptată legislația subsecventă în domeniul protecției mediului”;

☞ *Ordinul Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 604/2005 pentru aprobarea clasificării peșterilor și sectoarelor de peșteri – arii naturale protejate (M.O. nr. 655/2005);* cuprinde clasificarea pe unități administrativ-teritoriale, respectiv județe, a peșterilor protejate și a sectoarelor protejate ale acestora, precum și încadrarea lor pe clase specifice. Peșterile cu speleogene, speleoteme, minerale, acumulări de sediment, acumulări de apă, depozite paleontologice și arheologice, formele de viață specifice, se clasifică după cum urmează (în conformitate cu Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 236/2000):

- a) clasa A - cuprinde peșteri de valoare științifică sau peisagistică excepțională, încă neafectate de intervenția omului și care reclamă măsuri stricte de protecție și conservare;
- b) clasa B - cuprinde peșteri importante prin mărime, amplasare geografică, raritatea resurselor și prin potențial;
- c) clasa C - cuprinde peșterile care nu întrunesc condițiile pentru a fi incluse în clasele A și B.

În anexa acestui act normativ se regăsește lista peșterilor și a sectoarelor de peșteri - arii naturale protejate. Din acest punct de vedere, România deține un potențial speologic valoros care ne situează pe locul 3 în Europa din punctul de vedere al numărului de peșteri (acesta este estimat în prezent la aproximativ 14 000 de peșteri);

☞ *Hotărârea de Guvern nr. 1581/2005 (M.O. nr. 24/2006) privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone* cuprinde 11 articole și două anexe care descriu limitele noilor arii protejate. Astfel, se adaugă la rețeaua națională de arii naturale protejate următoarele:

- un parc național: Defileul Jiului;
- 3 rezervații naturale (Complexul Geologic Răcoșul de Jos (județul Brașov), Mlaștina Hergheliei (județul Constanța), Muzeul Trovanților (județul Vâlcea);

- o arie de protecție specială avifaunistică: pădurea Ciuașului (județul Cluj);
- ☞ *Ordinul nr. 1198/2005 pentru actualizarea anexelor nr. 2, 3, 4 și 5 la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 462/2001;*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 1586/2006 privind încadrarea unor arii naturale protejate în categoria zonelor umede de importanță internațională (M.O. nr. 937/2006). Conform acestui act normativ, sunt declarate alte trei zone umede din România drept zone Ramsar (Convenția asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice): Lunca Mureșului (județele Arad și Timiș), Complexul Piscicol Dumbrăvița (județul Brașov) și Lacul Techirghiol (județul Constanța). Acestea se adaugă altor două zone umede din România respectiv Rezervația Biosferei „Delta Dunării” (1991) și Balta Mică a Brăilei (2001);*
- ☞ *Ordinul 207/2006 privind aprobarea conținutului Formularului Standard Natura 2000 și manualului de completare a acestuia;*
- ☞ *Legea nr. 265/2006 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 195/2005 privind protecția mediului. Sunt prezentate diverse modificări față de actul normativ inițial, adăugându-se noi concepte utilizate în domeniu, însoțite de definirea lor. De asemenea, se aduc completări și noțiunii de mediu care în acest context “reprezintă ansamblul de condiții și elemente natural ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului.”*
- ☞ *Legea nr. 389/2006 pentru ratificarea Convenției-cadru privind protecția și dezvoltarea durabilă a Carpaților, adoptată la Kiev la 22 mai 2003;*
- ☞ *Legea nr. 407/2006 vânătorii și a protecției fondului cinegetic;*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 1529/2006 pentru modificarea anexei nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora;*
- ☞ *Ordinul nr. 207/2006 privind aprobarea conținutului Formularului Standard Natura 2000 și a manualului de completare al acestuia. Cuprinde 8 articole și două anexe în care se regăsește documentația necesară pentru ariile de protecție specială (APS), pentru situri eligibile ca situri de importanță comunitară (SIC) și pentru ariile speciale de conservare (ASC);*
- ☞ *Ordonanța de Guvern nr. 52/2006 (M.O. nr. 746/31.08.2006) pentru aprobarea numărului de exemplare din speciile urs, lup, râs și pisică sălbatică, care se pot recolta în cadrul sezonului de vânătoare 2006-2007;*
- ☞ *Legea nr. 197/2.07.2007 pentru modificarea și completarea Legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006;*

☞ *Hotărârea de Guvern nr. 1143/2007 (M.O. nr. 691/11.10.2007) privind instituirea de noi arii naturale protejate. S-a instituit regimul de arie naturală protejată pentru următoarele situri:*

- Parcul natural Defileul Mureșului Superior (9156 ha);
- 12 rezervații naturale în diverse județe ale țării (Suceava, Teleorman, Vrancea, Ialomița, Gorj, Giurgiu, Covasna, Constanța, Cluj) cu o suprafață totală de 4615 ha.

În anexă se regăsesc limitele acestor arii protejate.

☞ *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice (M.O. nr. 442/29.06.2007). Scopul prezentei ordonanțe de urgență îl constituie garantarea conservării și utilizării durabile a patrimoniului natural, obiectiv de interes public major și componenta fundamentală a strategiei naționale pentru dezvoltare durabilă.*

Prezenta ordonanță de urgență **reglementează:**

- a) asigurarea diversității biologice, prin conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice pe teritoriul României;
- b) menținerea sau restabilirea într-o stare de conservare favorabilă a habitatelor naturale și a speciilor din flora și fauna sălbatică;
- c) identificarea bunurilor patrimoniului natural care necesită un regim special de protecție, pentru conservarea și utilizarea durabilă a acestora;
- d) categoriile de arii naturale protejate, tipurile de habitate naturale, speciile de floră și faună sălbatică și alte bunuri ale patrimoniului natural ce se supun regimului special de protecție, conservare și utilizare durabilă;
- e) constituirea, organizarea și dezvoltarea rețelei naționale de arii naturale protejate, precum și a regimului acesteia;
- f) regimul de administrare a ariilor naturale protejate și procedurile de instituire a regimului de protecție pentru alte arii naturale și bunuri ale patrimoniului natural;
- g) măsurile pentru protecția și conservarea speciilor de animale și plante sălbatice periclitare, vulnerabile, endemice și/sau rare, precum și cele pentru protecția formațiunilor geomorfologice și peisagistice de interes ecologic, științific, estetic, cultural-istoric și de altă natură, a bunurilor naturale de interes speologic, paleontologic, geologic, antropologic și a altor bunuri naturale cu valoare de patrimoniu natural, existente în perimetrele ariilor naturale protejate și/sau în afara acestora;
- h) responsabilitățile și atribuțiile pentru punerea în aplicare a prevederilor prezentei ordonanțe de urgență.

De asemenea, se precizează și categoriile de arii naturale protejate din punctul de vedere al gradului de interes:

- a) **de interes național:** rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale;
- b) **de interes internațional:** situri naturale ale patrimoniului natural universal, geoparcuri, zone umede de importanță internațională, rezervații ale biosferei;
- c) **de interes comunitar sau situri "Natura 2000":** situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică;
- d) **de interes județean sau local:** stabilite numai pe domeniul public/privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz.

- ☛ *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 68/2007 privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului asupra mediului.* Acest act normativ transpune în legislația națională Directiva nr. 2004/35/CE privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului adus mediului, și are ca fundament principiul de drept "poluatorul plătește", în scopul de a preveni și repara prejudiciul cauzat mediului. Se aplică prejudiciilor cauzate de orice tip de activitate profesională mediului, speciilor și habitatelor naturale protejate, cât și în situația unor amenințări iminente cu astfel de prejudicii, determinate de oricare dintre activitățile prevăzute în anexa 3 a actului normativ, ori de câte ori operatorul acționează cu intenție sau din culpă. Se precizează în mod expres că ordonanța nu dă dreptul persoanelor fizice sau juridice de drept privat la o compensație ca o consecință a prejudiciului asupra mediului sau a unei amenințări iminente cu un astfel de prejudiciu. În aceste situații se va aplica dreptul comun în materie. Competența în stabilirea și luarea măsurilor preventive și reparatorii, precum și pentru evaluarea caracterului semnificativ al prejudiciului asupra mediului, aparține agențiilor județene de protecția mediului;
- ☛ *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 114/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului (M.O. nr. 713/22.10.2007).* În debutul actului normative se pune de la **premise** că degradarea spațiilor verzi de pe teritoriul localităților din România este cauzată de distrugerea acestora ca urmare a dezvoltării activităților economice și sociale, în scopul îmbunătățirii factorilor de mediu și a calității vieții prin creșterea suprafețelor de spații verzi din localități, al protejării și gestionării durabile a acestora, precum și al creșterii standardelor de viață ale locuitorilor, ținând cont de faptul că lipsa unei reglementări imediate duce la imposibilitatea unui management corespunzător al mediului în localități, iar lipsa unei planificări strategice în acest domeniu conduce la probleme grave de sănătate și la o calitate scăzută a standardelor de viață ale populației, elemente care vizează interesul public și constituie situații de urgență și extraordinare;
- ☛ *Hotărârea de Guvern nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România.* Ca stat membru al Uniunii Europene, România trebuie să ia măsurile necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor naturale și perturbarea speciilor sălbatice de interes comunitar în ariile propuse ca viitoare situri Natura 2000, în conformitate cu prevederile Directivei Consiliului Europei nr. 79/409/EEC privind conservarea pasărilor sălbatice și a Directivei Consiliului Europei nr. 92/43/EEC referitoare la conservarea habitatelor naturale și a florei și faunei sălbatice. În contextul aderării la Uniunea Europeană, Guvernul României, în baza obligațiilor asumate ce derivă din punerea în aplicare a prevederilor celor două directive, are obligația să facă demersurile necesare în vederea constituirii Rețelei de situri de interes european Natura 2000. În scopul eficientizării procesului de implementare a rețelei Natura 2000 și pentru a îmbunătăți modalitatea de gestionare a informațiilor de către toți factorii implicați în proces, a fost creat un sistem informațional Natura 2000 al cărui server a fost instalat la sediul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile. Acest sistem a fost structurat astfel încât să ofere informațiile necesare pentru caracterizarea și evaluarea rețelei Natura 2000 și pentru a permite selectarea siturilor,

schimbul de opinii, analiza datelor, verificarea, validarea și consultarea publicului în același timp. Elaborarea prezentului act normativ a avut în vedere și prevederile Programului de guvernare pe perioada 2005 – 2008 conform căruia, pentru protejarea și exploatarea echilibrată a resurselor mediului, Guvernul României va acționa în vederea extinderii rețelei naționale de arii protejate și rezervații naturale, prin pregătirea listei cu situri propuse să facă parte din rețeaua Natura 2000, de interes comunitar, și desemnarea zonelor special protejate. **Prin declararea zonelor ca arii de protecție specială avifaunistică proprietarii/administratorii de terenuri pot avea o serie de beneficii printre care se numără¹⁰⁵:**

- Importanța pentru terenurile agricole: dezvoltarea economiei rurale prin sprijinirea realizării unor activități generatoare de venituri pentru administratorii de terenuri sau lacuri; proprietarii de terenuri extravilane situate în arii naturale protejate sunt scutiți de plata impozitului (art.26 alin.(3) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2007);
- Importanța pentru silvicultură: atragerea finanțărilor speciale pentru gestionarea pădurilor cuprinse în situri Natura 2000; sunt permise exploatari forestiere specifice categoriei de management în care sunt încadrate, conform zonării interioare, care se va stabili pe baza fundamentărilor științifice și a consultării cu factorii interesați;
- Importanța pentru vânătoare și pescuit: sunt permise vânătoarea și pescuitul cu condiția ca siturile Natura 2000 să-și păstreze obiectul conservării;
- Importanța pentru turism: utilizarea pentru odihnă și recreere a zonelor propuse ca situri Natura 2000 (de exemplu: birdwatching); obținerea de venituri din ecoturism.

Printre oportunitățile economice semnificative se remarcă faptul că ariile naturale protejate aduc avantaje atât naturii, cât și oamenilor și comunităților care trăiesc în mijlocul ei. Astfel:

- Statutul de arie de protecție specială avifaunistică înseamnă un câștig de imagine: recunoașterea valorilor acelei zonei la nivel național, european și internațional (exemplu produse tradiționale);
- Creșterea numărului angajărilor de personal din mediul rural, în activități legate direct sau indirect de aria de protecție specială avifaunistică;
- Posibilitatea unei diversificări a activităților economice și a investițiilor;
- Turismul și vânzarea de produse locale se dezvoltă mai bine;
- Creșterea vânzărilor produselor naturale prin etichetarea lor; se pot crea mărci locale de produse ecologice apreciate pe piața Uniunii Europene, dar și pe piața internă;
- Proprietarii de terenuri extravilane din ariile naturale protejate vor fi scutiți de plata impozitului pe teren;
- Declararea unei zone ca arie de protecție specială avifaunistică va face posibilă accesarea fondurilor europene, atât pentru activități agricole, cât și pentru dezvoltarea turismului.

¹⁰⁵ www.apmbuzau.ro

În vederea finanțării activităților desfășurate, precum și a compensațiilor pentru restricțiile impuse în ariile de protecție specială avifaunistică sunt identificate mai multe surse de finanțare, printre care se numără: Fondul Agricol European pentru Dezvoltare Rurală (FEADR); Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR); Fondurile structurale (Fondul European Social - FES); Fondul European pentru Pescuit (FEP); Instrumentul Financiar pentru Mediu (LIFE+).

Astfel, constituirea ariilor de protecție specială avifaunistică poate oferi comunităților locale oportunitatea accesării de fonduri de la Uniunea Europeană. Proprietarii/utilizatorii de terenuri din siturile Natura 2000 vor beneficia de plăți compensatorii care să acopere pierderile economice suferite de către aceștia, dacă le sunt impuse anumite restricții. Menționăm că în domeniul conservării naturii cuantumul fondurilor structurale, pe perioada 2007 – 2013, este de circa 150 milioane euro, la care se adaugă fondurile structurale din alte sectoare de activitate gestionate de alte ministere. Totodată, conform prevederilor art. 26 alin.(1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007, proprietarii de terenuri pot primi compensații pentru respectarea prevederilor privind regimul de arie naturală protejată.

În ceea ce privește impactul asupra mediului, acesta va fi unul pozitiv, desemnarea ariilor de protecție specială avifaunistică fiind unul dintre cele mai importante instrumente la nivelul Uniunii Europene de stopare a pierderii biodiversității până în 2010. Astfel, în cadrul ariilor speciale de protecție avifaunistică trebuie să fie luate măsurile necesare pentru conservarea, menținerea sau restabilirea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de interes comunitar;

☛ *Ordinul nr. 1798/2007 pentru aprobarea Procedurii de emitere a autorizației de mediu;*

☛ *Ordinul nr. 776/2007 privind declararea siturilor de importanță comunitară ca parte integrantă a Rețelei Ecologice Europene Natura 2000 în România. Actul normativ răspunde necesităților urgente în domeniul conservării naturii, de constituire a rețelei Natura 2000 în România, asumate de țara noastră prin semnarea Tratatului de aderare la UE în 25 aprilie 2005, stabilind și măsurile pe termen scurt ce trebuie luate de autoritățile competente ale statului. Printre cele mai reprezentative situri de importanță comunitară se situează și cele din zonele Apuseni, Balta Mică a Brăilei, Bucegi, Buila - Vânturarița, Cheile Bicazului-Hășmas, Cheile Cernei, Cheile Nerei - Beușnița, Ciucaș, Comana, Coridorul Jiului, Cozia, Defileul Jiului, Defileul Mureșului Inferior, Delta Dunării, Grădiștea Muncelului - Ciclovina, Inferioară a Crișului Repede, Lunca Joasă a Prutului, Munții Făgăraș, Munții Măcinului, Munții Maramureșului, Munții Rodnei, Podișul Nord Dobrogean, Porțile de Fier, Putna - Vrancea, Semenice - Cheile Carașului. Prin includerea acestora în rețeaua europeană de arii protejate NATURA 2000 se estimează că suprafața totală a ariilor naturale protejate va crește, ajungând la circa 15%, fiind în concordanță cu media din Uniunea Europeană. În ceea ce privește siturile de importanță comunitară, suprafața propusă la nivelul României este de circa 13,8%, ceea ce face ca țara noastră să se situeze peste nivelul suprafețelor terestre desemnate în alte țări precum Finlanda (13%), Austria (11%), Lituania (10%), Cehia (9%), Olanda (8%), Franța (8%), Polonia (4%) etc.. Formularele standard ale siturilor de importanță comunitară au fost avizate favorabil de Academia Română - Comisia pentru*

B.C.U. „M. EMINESCU” IA
GEOLOGIE-GEOGRAFIE

Ocrotirea Monumentelor Naturii, ca for științific responsabil în acest domeniu, siturile de importanță comunitară întrunind condițiile pentru a fi transmise Comisiei Uniunii Europene;

- ☞ *Ordinul nr. 755/2007 privind aprobarea modelului fișei de evidență a fiecărei grădini zoologice și fiecărui acvariu public, precum și a Registrului național al grădinilor zoologice și acvariilor publice;*
- ☞ *Ordinul nr. 255/2007 privind unele măsuri pentru aplicarea regulamentelor Uniunii Europene privind comerțul cu specii sălbatice de faună și floră;*
- ☞ *Ordinul nr. 1710/2007 privind aprobarea documentației necesare în vederea instituirii regimului de arie naturală protejată de interes național. În anexa acestui act normativ sunt precizate criteriile care stau la baza desemnării unor arii naturale protejate și anume: importanța pentru mediu, localizarea, mărimea sitului, forma de proprietate, obiectivele de conservare, managementul viitor, nivelul de desemnare, destinația pentru turism. Se adaugă cerințele pe care trebuie să le îndeplinească un sit pentru a fi desemnat ca arie naturală protejată respectiv: arealul biogeografic, calitățile ecologice, autenticitatea, importanța economică, socială, științifică, națională sau internațională, posibilitatea de realizare din punct de vedere practic, dualitate sau replică (ce rezidă în faptul că zonele protejate, în particular atunci când sunt mici, pot fi subiectul unor influențe devastatoare distructive, deopotrivă din partea omului sau a naturii, de exemplu prin pășunatul intensiv într-o zonă montană cu specii de floră rare). Cea de a treia categorie de criterii de selecție a siturilor se referă la categoria de management;*
- ☞ *Ordinul nr. 1166/2007 pentru aprobarea Ghidului de finanțare a Programului național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități (M.O., Partea I, nr. 502/26.07.2007);*
- ☞ *Lege nr. 314/2007 (M.O. nr. 3/3.01. 2008) pentru aderarea Guvernului României la Convenția internațională privind reglementarea vânării balenelor, adoptată la Washington la 2 decembrie 1946, și la Protocolul la Convenția internațională privind reglementarea vânării balenelor, adoptat la Washington la 19 noiembrie 1956;*
- ☞ *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 12/2007 (M.O. nr. 153/02.03.2007) pentru modificarea și completarea unor acte normative care transpun acquis-ul comunitar în domeniul protecției mediului adoptat prin Legea nr. 161/2007 (M.O. nr. 395/ 12.06.2007);*
- ☞ *Ordinul nr. 1369/2007 (M.O. nr. 624/11.09.2007) privind Procedura de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și faună sălbatică;*
- ☞ *Ordinul nr. 1386/2007 (M.O. nr. 634/14.09.2007) pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor de urs, lup, râs și pisică sălbatică;*
- ☞ *Ordinul nr. 1.798/2007 (M.O. nr. 808/27.11.2007) pentru aprobarea Procedurii de emitere a autorizației de mediu;*
- ☞ *Ordinul nr. 410 din 11 aprilie 2008 (M.O. nr. 339/1.05.2008) pentru aprobarea Procedurii de autorizare a activităților de recoltare, capturare și/sau achiziție și/sau comercializare, pe teritoriul național sau la export, a florilor de mină, a fosilelor de plante și fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate, precum și a*

plantelor și animalelor din flora și, respectiv, fauna sălbatică și a importului acestora. În articolul 13 sunt interzise:

- a) recoltarea, capturarea, achiziția și comercializarea plantelor și animalelor sălbatică sau a unor părți ori produse ale acestora la vârste, dimensiuni, perioade de creștere, de dezvoltare și de reproducere prohibite, conform reglementărilor specifice;
- b) recoltarea, capturarea, achiziția și comercializarea plantelor și animalelor declarate monumente ale naturii, a celor endemice, rare sau aflate în pericol de dispariție, precum și a speciilor de plante și animale sălbatică cu regim special de protecție conform convențiilor internaționale, a florilor de mină, a fosilelor de plante și a fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate, indiferent de zonă și de terenurile în/pe care se găsesc;
- c) recoltarea și capturarea oricăror plante și animale sălbatică din rezervații științifice și din zonele cu regim de protecție ecologică integrală din ariile naturale protejate;
- d) recoltarea, achiziția și comercializarea florilor de mină, a fosilelor de plante și a fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate de pe teritoriul ariilor naturale protejate;
- e) comercializarea speciilor-tip, seriilor-tip sau paratipilor (pe care s-a făcut determinarea unei specii noi) aflate în patrimoniul unor muzee sau instituții științifice;
- f) recoltarea unor specii de nevertebrate rare sau protejate cu capcane ori alte procedee care pot pune în pericol diversitatea specifică sau structura populațiilor ori care pot conduce la degradarea mediului în urma recoltării;

- ☞ *Ordinul nr. 828/15.07.2008 pentru organizarea celei de a doua sesiuni de depunere a cererilor de finanțare pentru anul 2008 în cadrul Programului național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități, instituit prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 59/2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 343/2007;*
- ☞ *Ordonanța de Urgență nr. 154/12.11.2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatică și a Legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006;*
- ☞ *Legea nr. 215/24.10.2008 pentru modificarea și completarea Legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006;*
- ☞ *Ordinul nr. 203/5.03.2009 (M.O. nr. 167/17.03.2009) privind Procedura de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și de faună sălbatică. În anexe este prezentat formularul de solicitare a derogării de la măsurile de protecție a speciilor de floră și faună sălbatică;*
- ☞ *Ordinul nr. 439/2009 privind aprobarea modelelor de formulare necesare procedurii de notificare pentru utilizarea în condiții de izolare a microorganismelor modificate genetic;*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 57/5.02.2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului (M.O. nr. 75 din 9.02.2009);*
- ☞ *Ordinul nr. 1423/2009 privind Procedura de stabilire a derogărilor în cazul speciilor urs, lup, râs și pisică sălbatică;*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 1635/20.12.2009 (M.O. nr. 22/12 ianuarie 2010) privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului și Pădurilor. În articolul 6 sunt prezentate atribuțiile cu caracter general:*

- a) organizează, împreună cu ministerele și cu celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale și locale și cu alte persoane juridice, după caz, promovarea acțiunilor derulate în domeniile sale de activitate;
- b) colaborează cu asociațiile profesionale și patronale din domeniile sale de activitate și asigură dialogul permanent cu acestea, cu mass-media și cu societatea civilă, în scopul informării reciproce și perfecționării cadrului legislativ existent;
- c) participă la sprijinirea dezvoltării capacității administrative a structurilor implicate în programele din domeniile sale de activitate, precum și la consolidarea și extinderea parteneriatelor;
- d) participă, cu experți desemnați, la întâlnirile grupurilor de lucru în legătură cu domeniile sale de activitate;
- e) participă la schimbul de informații și experiență în relațiile cu instituțiile și organismele naționale și internaționale privitoare la domeniile sale de activitate, în condițiile legii;
- f) fundamentează necesarul de fonduri de la bugetul de stat, din credite interne, credite externe, precum și din alte surse de finanțare legal constituite pentru domeniile sale de activitate;
- g) asigură finanțarea activității de reglementare din domeniile sale de activitate;
- h) finanțează, în condițiile legii, elaborarea/adoptarea versiunilor în limba română a standardelor și, după caz, a anexelor naționale din domeniile sale de activitate;
- i) gestionează resursele financiare alocate prin bugetul de stat, din credite interne, credite externe, precum și din alte surse de finanțare legal constituite pentru domeniile sale de activitate;
- j) susține și mediază constituirea de parteneriate la nivel central și local în domeniile sale de activitate, în condițiile legii;
- k) inițiază, împreună cu instituțiile de profil, programe menite să sprijine pregătirea profesională a funcționarilor publici și a personalului angajat, în domeniile sale de activitate;
- l) realizează cercetări de opinie publică, cantitative și calitative, prin intermediul unor instituții specializate, în vederea fundamentării documentelor strategice, a campaniilor de comunicare și a informării opiniei publice în domeniile de activitate ale ministerului;
- m) contractează, în condițiile legii, servicii specializate în vederea obținerii documentelor, studiilor, colectării datelor și informațiilor necesare realizării atribuțiilor sale, precum și servicii de consultanță, inclusiv servicii de evaluare, prognoză și statistică;
- n) editează, direct sau prin unitățile subordonate/din coordonarea/sub autoritatea sa, publicații de specialitate și de informare specifice domeniilor sale de activitate;
- o) organizează și sprijină, în condițiile legii, activități și manifestări pentru promovarea și susținerea proiectelor din domeniile sale de activitate atât în țară, cât și în străinătate, prin expoziții, simpozioane, sesiuni de comunicări, congrese, colocvii și alte asemenea activități;
- p) monitorizează și evaluează politicile publice cu impact asupra domeniilor sale de activitate;
- r) facilitează realizarea de schimburi de bune practici între structurile implicate în derularea programelor din domeniile sale de activitate;
- s) asigură derularea dialogului social și a relației cu partenerii sociali pentru problematica ce revine în responsabilitatea sa;

s) primește și rezolvă sau, după caz, transmite spre soluționare celor în drept, potrivit competențelor, sesizările persoanelor fizice și juridice, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002;

t) asigură protecția informațiilor clasificate, prevenirea și combaterea terorismului, implementarea prevederilor legislației Uniunii Europene în domeniile sale de competență, prin activități specifice, în condițiile legii;

ț) asigură accesul publicului la informațiile de mediu, consultarea și participarea acestuia la luarea deciziilor privind mediul;

☞ *Ordinul nr. 979 din 10 iulie 2009 (M.O. nr. 500/20.07.2009) privind introducerea de specii alohtone, intervențiile asupra speciilor invazive, precum și reintroducerea speciilor indigene prevăzute în anexele nr. 4A și 4B la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, pe teritoriul național. Cuprinde Lista speciilor invazive și Condițiile specifice de utilizare în condiții de izolare;*

☞ *Hotărârea de Guvern nr. 1066/2010 privind instituirea regimului de arie naturală protejată asupra unor zone din Rezervația Biosferei "Delta Dunării" și încadrarea acestora în categoria rezervațiilor științifice. Astfel, prin acest act normativ, două zone din Rezervația Biosferei Delta Dunării, respectiv Insulele Prundu cu Păsări și Insula Ceaplace, sunt încadrate în categoria rezervațiilor științifice.*

Obiectivele instituirii regimului special de conservare pentru aceste 2 zone sunt: protecția coloniei cuibăritoare de pelicani creți de pe Insula Ceaplace, respectiv protecția coloniei cuibăritoare mixte de păsări de pe Insulele Prundu cu Păsări.

Rezervația științifică Insula Ceaplace este situată în partea de nord a lacului Sinoe și este una din cele trei locații din România care găzduiesc colonii de pelicani creți. Are o suprafață totală, incluzând luciul de apă, de 117 ha, iar suprafața aproximativă a insulei este de 0,6 ha. Aria include Insula Ceaplace, respectiv o suprafață înconjurătoare a acesteia constând din luciul de apă a lacului Sinoe, până la o distanță de aproximativ 1 km de centrul ariei.

Rezervația științifică Insulele Prundu cu Păsări este situată în partea de sud-vest a Lacului Sinoe, aproape de mal. Are o suprafață totală, incluzând luciul de apă, de 187 ha, iar suprafața aproximativă a insulelor este de 1,4 ha. Aria include cele două insule, respectiv o suprafață înconjurătoare a acesteia constând din luciul de apă al lacului Sinoe, până la o distanță de aproximativ 1 km de centrul ariei. Insulele Prundu cu Păsări găzduiesc o colonie mixtă de păsări dintre care de importanță majoră menționăm lopătarul și pelicanul creț, până în prezent fiind înregistrate mai multe tentative de cuibărit ale acestei specii. Insulele sunt un important loc de popas pentru pelicanul comun și pentru alte specii (în special păsări acvatice) cu statut de conservare nefavorabil;

☞ *Hotărârea de Guvern nr. 1217/2010 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru Parcul Natural Cefa (M.O. nr. 840/15.12.2010). Această nouă arie naturală protejată, cu o suprafață de 5003,80 ha, este localizată la granița României cu Ungaria, documentația specifică fiind întocmită de Regia Națională a Pădurilor-Direcția Silvică Oradea-Administrația Parcului Natural Apuseni;*

- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 323 din 31 martie 2010 (M.O. nr. 275/28 aprilie 2010) privind stabilirea sistemului de monitorizare a capturilor și uciderilor accidentale ale tuturor speciilor de păsări, precum și ale speciilor strict protejate prevăzute în anexele nr. 4A și 4B la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice;*
- ☞ *Ordinul nr. 19/2010 (M.O. nr. 82/8 februarie 2010) pentru aprobarea Ghidului metodologic privind evaluarea adecvată a efectelor potențiale ale plamurilor sau proiectelor asupra ariilor naturale protejate de interes comunitar. Cuprinde în Anexă etapele procedurii de evaluare;*
- ☞ *Ordinul nr. 1948/17.11.2010 (M.O. nr. 816/7.1.2010) privind aprobarea Metodologiei de atribuire a administrării ariilor naturale protejate care necesită constituirea de structuri de administrare și a Metodologiei de atribuire a custodiei ariilor naturale protejate care nu necesită constituirea de structuri de administrare. Cuprinde zece articole și trei anexe referitoare, mai ales, la conținutul Contractului de administrare a ariilor naturale protejate care necesită constituirea de structuri de administrare și al Convenției de custodie;*
- ☞ *Legea nr. 49/7.04.2011 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice. Se fac câteva modificări ale diverselor noțiuni specifice precum peștera care este definită ca „o cavitate naturală formată în scoarța terestră, suficient de largă și adâncă încât să permită intrarea omului”. Prin extensie, peștera poate fi un sistem care poate avea mai mult de o intrare și este format din mai multe galerii, săli, puțuri și hornuri. Termenul se aplică și în cazul cavităților definite mai sus, care sunt parțial ori complet inundate sau care au fost deschise prin derocări ori decolmatări. Peștera reprezintă un ecosistem unic ale cărui resurse sunt reprezentate de valori de natură economică (apă, calcar, guano, turism, terapie), științifică (structuri geologice și minerale, forme de relief subteran, situri paleontologice, arheologice și istorice, sedimente, fauna cavernicolă și specii sălbatice) și cultural-educativă (spirituală, religioasă, estetică, recreațională și educativă).*

De asemenea, peșterile se clasifică în funcție de valorile acestora, în clase de protecție, după cum urmează:

a) clasa A - peșteri cu sectoare de valoare excepțională, care, prin interesul științific sau unicitatea resurselor, sunt reprezentative pentru patrimoniul speologic național și internațional;

b) clasa B - peșteri cu sectoare de importanță națională, care se disting prin mărime, raritatea resurselor și prin potențial turistic;

c) clasa C - peșteri cu sectoare de importanță locală, protejate pentru semnificația lor geologică, peisagistică, hidrologică, istorică, biodiversitate, potențial turistic sau pentru dimensiunile lor;

d) clasa D - peșteri de dimensiuni mici sau medii fără o valoare explicită, dar importante pentru geologia, biodiversitatea și evoluția unei regiuni, al căror spațiu trebuie conservat și protejat de poluare sau distrugeri."

Clasa unei peșteri va fi dată de clasa sectorului cu nivelul cel mai ridicat de conservare și protecție, unde clasa A este cea mai ridicată, nivelurile scăzând în ordine

alfabetică până la clasa D. În cazul marilor rețele subterane, când situația o cere, spațiul unei peșteri poate fi clasificat în sectoare, care au clase de protecție diferită.

Pentru încadrarea/reîncadrarea peșterilor sau sectoarelor de peșteri în clasele A, B, C și D, se constituie, prin ordin al conducătorului autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor, Comisia Patrimoniului Speologic, care funcționează sub coordonarea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor, pe baza unui regulament propriu, parte a ordinului de constituire. Comisia Patrimoniului Speologic este formată din specialiști ai Institutului de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române, ai Federației Române de Speologie și ai altor instituții și organizații naționale cu competențe în domeniul explorării, protecției și conservării patrimoniului speologic;

☞ *Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător (M.O. nr. 452/2011)* ce are drept scop protejarea sănătății umane și a mediului ca întreg prin reglementarea măsurilor destinate menținerii calității aerului înconjurător acolo unde aceasta corespunde obiectivelor pentru calitatea aerului înconjurător stabilite prin prezenta lege și îmbunătățirea acesteia în celelalte cazuri.

Prezenta lege prevede măsuri la nivel național privind:

- a) definirea și stabilirea obiectivelor pentru calitatea aerului înconjurător destinate să evite și să prevină producerea unor evenimente dăunătoare și să reducă efectele acestora asupra sănătății umane și a mediului ca întreg;
- b) evaluarea calității aerului înconjurător pe întreg teritoriul țării pe baza unor metode și criterii comune, stabilite la nivel european;
- c) obținerea informațiilor privind calitatea aerului înconjurător pentru a sprijini procesul de combatere a poluării aerului și a disconfortului cauzat de acesta, precum și pentru a monitoriza pe termen lung tendințele și îmbunătățirile rezultate în urma măsurilor luate la nivel național și european;
- d) garantarea faptului că informațiile privind calitatea aerului înconjurător sunt puse la dispoziția publicului;
- e) menținerea calității aerului înconjurător acolo unde aceasta este corespunzătoare și/sau îmbunătățirea acesteia în celelalte cazuri;
- f) promovarea unei cooperări crescute cu celelalte state membre ale Uniunii Europene în vederea reducerii poluării aerului;
- g) îndeplinirea obligațiilor asumate prin acordurile, convențiile și tratatele internaționale la care România este parte.

Cuprinde 87 de articole și 11 anexe referitoare în principal la Lista poluanților atmosferici luați în considerare în evaluarea calității aerului, aglomerările urbane și zonele de evaluare a calității aerului înconjurător, determinarea cerințelor pentru evaluarea concentrațiilor diversilor poluanți, criterii pentru determinarea numărului minim de puncte de prelevare pentru măsurări fixe, informarea publicului etc.;

☞ *Ordinul nr. 1470/25.05.2011 pentru aprobarea derogării în vederea capturării în scop științific a unui număr de exemplare din specii de păsări (M.O. nr. 400/8.07.2011);*

☞ *Ordinul nr. 1326/2.05.2011 (M.O. nr. 328/12.05.2011) pentru aprobarea derogării în vederea capturării în scop științific a unui număr de exemplare din specii de lilieci;*

- ☞ *Ordinul nr. 1384/11.05.2011 (M.O. nr. 333/13.05.2011) privind aprobarea cotelor de recoltă pentru speciile de faună de interes cinegetic, la care vânarea este permisă, pentru sezonul de vânătoare 15 mai 2011 - 14 mai 2012;*
- ☞ *Ordinul nr. 159/1266/24.06.2011 privind aprobarea condițiilor de practicare a pescuitului recreativ/sportiv, regulamentului de practicare a pescuitului recreativ/sportiv și modelelor permiselor de pescuit recreativ/sportiv în ariile naturale protejate (M.O. nr. 511/19 iulie 2011). Cuprinde 12 articole și 3 anexe, respectiv Modelul de permis de pescuit recreativ/sportiv, Regulamentul de practicare a pescuitului recreativ/sportiv în ariile naturale protejate și zonele de pescuit recreativ/sportiv din Rezervația Biosferei „Delta Dunării”;*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 538/2011 pentru aprobarea Planului de management al Parcului Natural Balta Mică a Brăilei;*
- ☞ *Hotărârea de Guvern nr. 187 din 23 februarie 2011 pentru aprobarea Planului de management al Parcului Natural Bucegi.*

Se constată că, țara noastră, a încercat într-o perioadă scurtă de timp să recupereze timpul pierdut și să se alinieze la aproape toate acordurile și convențiile internaționale cu privire la orice domeniu al protecției mediului, de unde rezultă o voință politică de aliniere la legislația europeană specifică. Numărul actelor normative aprobate este destul de mare în comparație cu fondul de timp alocat ceea ce denotă dorința autorităților române de a respecta legislația internațională în domeniu.

Însă, există o serie de carențe în punerea în aplicare ca și o serie de încălcări flagrante ale actelor normative amintite anterior dar și o interpretare greșită a lor. De asemenea, nu există în bugetul de venituri și cheltuieli, la nici un nivel, sume de bani alocate pentru protecția mediului. Se observă, din prezentarea anterioară, o serie de strategii și planuri naționale de protejare a mediului și a diferitelor sale componente, cu o serie de obiective și măsuri a căror aplicare și efecte se lasă încă așteptate.

Pornind de la acest cadru legislativ s-a creat posibilitatea extinderii rețelei naționale de arii protejate. Astfel, procesul de instituire a regimului de protecție este unul participativ, care dă posibilitatea factorilor interesați (instituții de cercetare, universități, agenții de protecție a mediului, direcții silvice, organizații nonguvernamentale etc.) să propună noi zone spre conservare.

În cursul anului 1996 au fost elaborate *Strategia Națională și Planul Național de Acțiuni pentru Conservarea Diversității Biologice* și utilizarea durabilă a componentelor acesteia, care cuprind obiective și măsuri în conformitate cu Strategia Pan-Europeană pentru Conservarea Diversității Biologice și a Peisajelor în Europa și cu prevederile principalelor convenții și acorduri internaționale în domeniu. De asemenea, au fost elaborate *Strategia Națională de Gospodărire a Apelor și Strategia Dezvoltării Silviculturii*. Tot în acest context a fost elaborat *Planul Național Strategic de Acțiune pentru Marea Neagră*, care reprezintă particularizarea în România a Planului Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea și Protecția Mării Negre, adoptat la Conferința miniștrilor de mediu din statele riverane Mării Negre de la Istanbul, octombrie 1996. Acest plan reprezintă o concretizare a politicii guvernamentale pentru aplicarea legislației de mediu și, de aceea, obiectivele acestuia se aliniază la cele prevăzute în Planul Național de Acțiune pentru Protecția Mediului.

De asemenea, în anul 2004, în țara noastră a fost elaborată **Strategia de ecoturism a României** de către un grup de specialiști în domeniu și Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, Autoritatea Națională pentru Turism care reprezintă cadrul teoretic de dezvoltare și cuprinde cinci capitole: Cadrul strategic teoretic de dezvoltare-componente fundamentale, Scurtă prezentare a resurselor ecoturistice din România, Caracteristicile cadrului strategic teoretic propus, Structura și obiectivele cadrului strategic teoretic propus, Plan de acțiune.

În anul 2009, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Turism a elaborat **Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România** (faza I și faza II), având drept beneficiar Ministerul Turismului. Faza I publicată în septembrie 2009 este intitulată "Experiența ecoturistică la nivel național și internațional" și cuprinde trei capitole, respectiv, Ecoturismul-formă principală de manifestare a turismului durabil, Experiența internațională în domeniul ecoturismului și Ecoturismul în România-situația actuală¹⁰⁶. Faza II publicată în noiembrie 2009 se numește "Planul strategic de dezvoltare a ecoturismului în România" și cuprinde două capitole, Planul strategic de dezvoltare a ecoturismului și Realizarea, implementarea și monitorizarea strategiei. Pentru anul 2020, obiectivul general este crearea condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor protejate și în zonele din vecinătatea acestora, urmărindu-se realizarea unui produs ecoturistic competitiv pe plan național și internațional¹⁰⁷.

Din punct de vedere instituțional, în România, din decembrie 2009, există Ministerul Mediului și Pădurilor.

Pentru realizarea obiectivelor din domeniile sale de activitate, Ministerul Mediului exercită următoarele funcții:

- a) de strategie;
- b) de reglementare și avizare;
- c) de reprezentare;
- d) de autoritate de stat în domeniile sale de activitate;
- e) de administrare;
- f) de implementare și coordonare a asistenței financiare nerambursabile acordate României de Uniunea Europeană în domeniul mediului și pădurilor și a programelor finanțate din fonduri comunitare, naționale precum și de gestionare a creditelor externe, altele decât cele comunitare, în domeniile sale de activitate;
- g) de monitorizare, inspecție și control.

În structura organizatorică a Ministerului Mediului și Pădurilor se organizează și funcționează, în subordinea ministrului și a secretarilor de stat, cabinetele demnitarilor. Așa cum se observă din figura nr. 9.1., numărul maxim de posturi este de 777, exclusiv demnitarii și posturile aferente cabinetului ministrului.

Obiectivele Ministerului Mediului și Pădurilor cu privire la managementul durabil al resurselor naturale și conservarea biodiversității, respectiv

¹⁰⁶ Tudorache Doru (coordonator studiu), *Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România*, Faza I, INCDT, septembrie 2009

¹⁰⁷ Tudorache Doru (coordonator studiu), *Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România*, Faza II, INCDT, noiembrie 2009, pag. 10

biodiversitatea și ariile protejate, sunt următoarele așa cum rezultă din Programul de Guvernare 2009-2012, capitolul 18-Protecția mediului înconjurător:

- Creșterea calității vieții și a mediului în comunitățile umane;
- Reducerea decalajului existent față de alte state membre ale UE, cât și între regiunile de dezvoltare cu privire la infrastructura de mediu;
- Diminuarea riscului la dezastre naturale și creșterea gradului de siguranță a cetățenilor;
- Conservarea biodiversității și a patrimoniului natural; valorificarea potențialului turistic și economic în conformitate cu planurile de management adecvate;
- Aplicarea principiilor dezvoltării durabile în politicile sectoriale;
- Introducerea principiilor dezvoltării durabile în sistemul educațional și susținerea cercetării aplicate în tehnologii curate;

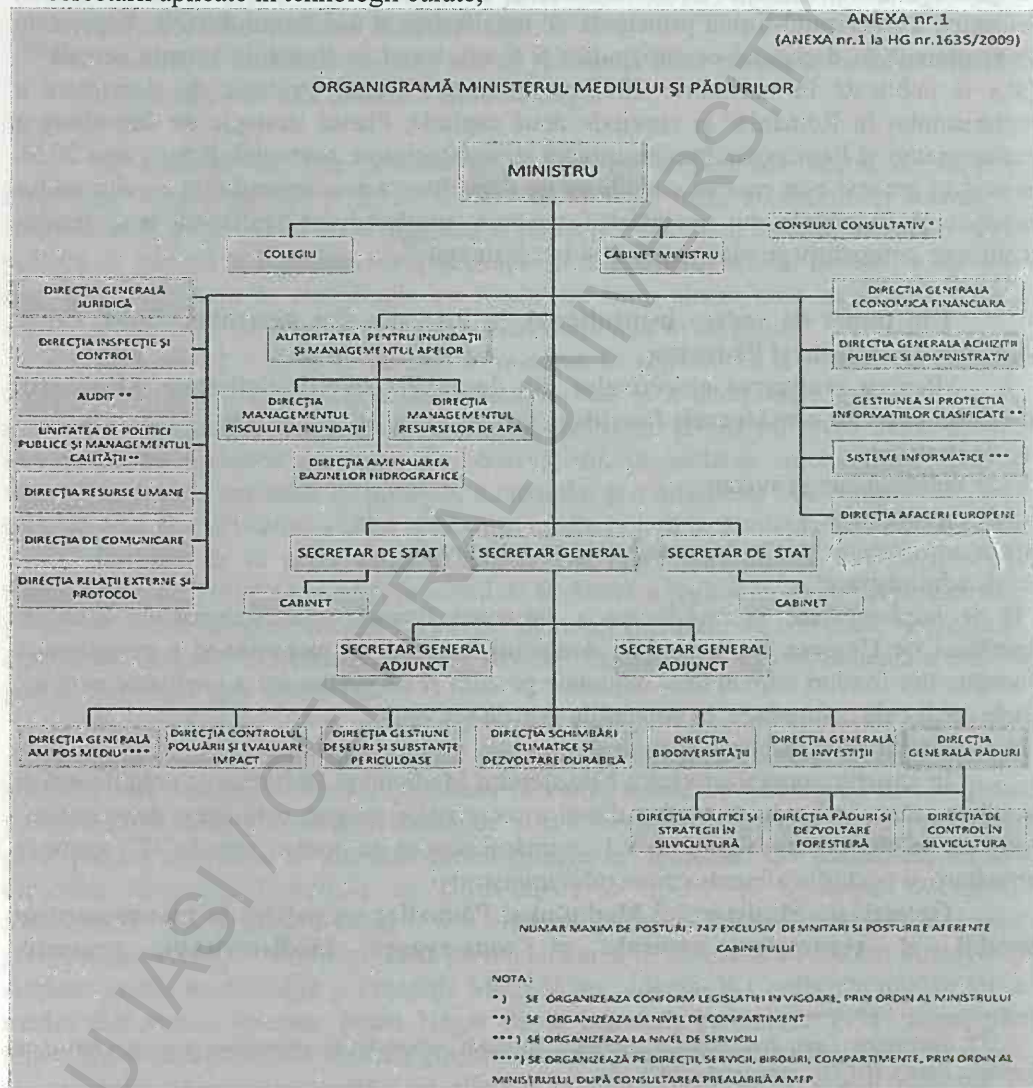

Figura nr. 9.1.: Organigrama Ministerului Mediului și Pădurilor, 2009

Sursa: <http://www.mmediu.ro/organizare/organizare.htm>

- Creșterea gradului de transparență a instituțiilor de mediu în relația cu cetățenii;
- Aplicarea politicilor de mediu pentru prevenirea schimbărilor climatice;
- Limitarea efectelor negative ale schimbărilor climatice;
- Stimularea inițiativelor și investițiilor în domeniul protecției mediului prin instrumente economice și fiscale; creșterea gradului de absorbție a fondurilor europene;
- Utilizarea eficientă a resurselor naturale și minerale; apropierea treptată de nivelul mediu de performanță al țărilor UE;
- Asigurarea transparenței în implementarea politicilor din domeniul protecției mediului; cooperare cu societatea civilă;
- Extinderea cooperării internaționale prin participarea la programe și proiecte transfrontaliere, o mai bună prezență a României în organismele reprezentative la nivel european și internațional.

Direcțiile de acțiune vizează:

1. Dezvoltarea durabilă, calitatea vieții și mediului;
2. Dezvoltarea durabilă, mediul și sănătatea populației;
3. Implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă.

În ceea ce privește schimbările climatice și eficiența energetică se propun următoarele:

- Reducerea progresivă a emisiilor de gaze cu efect de seră conform angajamentelor asumate.
- Încurajarea reducerii consumurilor energetice prin utilizarea unor tehnologii eficiente energetic, izolarea termică a locuințelor și susținerea utilizării autovehiculelor cu grad redus de poluare.
- Susținerea producerii de energie ieftină și nepoluantă din surse regenerabile.
- Identificarea și implementarea măsurilor fezabile de stocare geologică a dioxidului de carbon.
- Susținerea Programului Național de împădurire destinat zonelor defrișate și extinderea suprafeței împădurite a României pe terenurile degradate.
- Susținerea prin programe de finanțare a investițiilor de tip "brown field".

Managementul durabil al resurselor naturale și conservarea biodiversității presupune:

➤ *Biodiversitatea și ariile protejate:*

- Conservarea patrimoniului natural, păstrarea tradițiilor locale și îmbunătățirea condițiilor de viață în Rezervația Biosferei Delta Dunării.
- Reabilitarea și refacerea rețelei de canale în Delta Dunării.
- Protecția și reabilitarea litoralului românesc al Mării Negre.
- Punerea în aplicare a Planului de gospodărire integrată a zonei costiere.
- Stabilirea unui sistem de finanțare normativă din bugetul statului pentru administrarea parcurilor naționale și naturale.
- Întărirea rolului Direcției pentru Aree Protejate din cadrul Ministerului Mediului și creșterea rolului acestuia în managementul eficient al zonelor protejate.
- Susținerea proiectelor de modernizare a grădinilor zoologice pentru îndeplinirea standardelor de mediu.

- Încurajarea delegării administrării ariilor protejate organizațiilor neguvernamentale locale, asociațiilor proprietarilor de terenuri, posesorilor, autorităților locale.
- Creșterea fondurilor alocate plăților compensatorii pentru terenurile incluse în ariile protejate.
- Îmbunătățirea sistemului de reglementare a comerțului cu specii de floră și faună sălbatică.

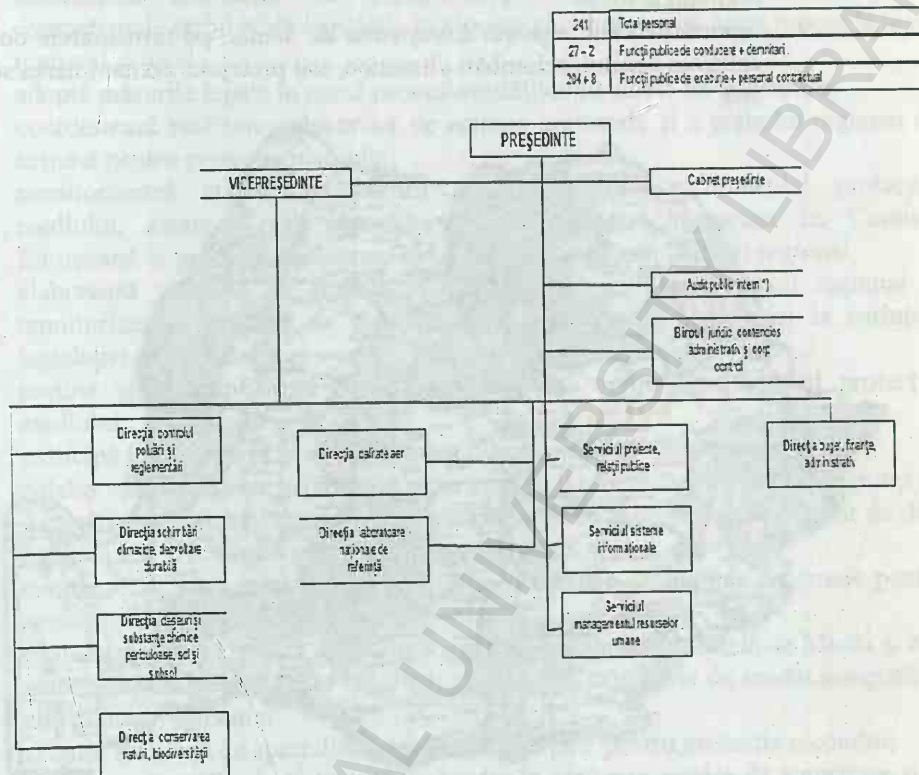
➤ *Utilizarea eficientă a resurselor naturale și minerale:*

- Elaborarea și implementarea programului de achiziții "verzi" în sectorul public.
- Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor de toate tipurile și stimularea pieței produselor secundare rezultate.
- Reducerea cantităților de apă prelevată din sursele de apă de suprafață și subterane prin creșterea gradului de recirculare în industrie și dezvoltarea sistemului de monitorizare a apelor subterane.
- Susținerea largirii utilizării ambalajelor ecologice.
- Reabilitarea siturilor contaminate din zonele de minerit și industriale.
- Întărirea legislației de mediu în domeniul mineritului.

Ministerul Mediului și Pădurilor are în subordine următoarele structuri:

- ➔ **Agencia Națională pentru Protecția Mediului** este instituția de specialitate a administrației publice centrale, aflată în subordinea *Ministerului Mediului și Pădurilor* cu competențe în implementarea politicilor și legislației din domeniul protecției mediului. A fost înființată în anul 2004 într-o perioadă de reforme instituționale majore în domeniul protecției mediului. Trebuie menționat faptul că prin trecerea agențiilor regionale și județene pentru protecția mediului din subordinea *Ministerului Mediului și Pădurilor* în subordinea *Agenciei Naționale pentru Protecția Mediului* s-a creat cadrul necesar implementării legislației și reglementărilor comunitare la termenele stabilite.

STRUCTURA ORGANIZATORICĂ

^{*)} Se organizează la nivel de compartiment

Figura nr. 9.2.: Organigrama Agenției Naționale pentru Protecția Mediului
 Sursa: <http://www.anpm.ro/Mediu/Despre%20noi-111>

Agenția Națională pentru Protecția Mediului este condusă de un președinte cu rang de secretar de stat, ajutat de un vicepreședinte cu rang de subsecretar de stat.

Agenția este menită să acționeze pentru a asigura populației un mediu sănătos în armonie cu dezvoltarea economică și cu progresul social al României. Misiunea agenției, ca de altfel și a celor opt agenții regionale și 34 de agenții județene, aflate în subordine directă este de a asigura un mediu mai bun în România pentru generațiile prezente și viitoare și realizarea unor îmbunătățiri majore și continue ale calității aerului, solului și apelor.

Agenția Națională pentru Protecția Mediului își îndeplinește misiunea prin exercitarea următoarelor atribuții:

- planificarea strategică de mediu;
- monitorizarea factorilor de mediu;

- autorizarea activităților cu impact asupra mediului;
- implementarea legislației și politicilor de mediu la nivel național, regional și local;
- raportările către *Agenția Europeană de Mediu*, pe următoarele domenii: calitatea aerului, schimbări climatice, arii protejate, contaminarea solului, apă.

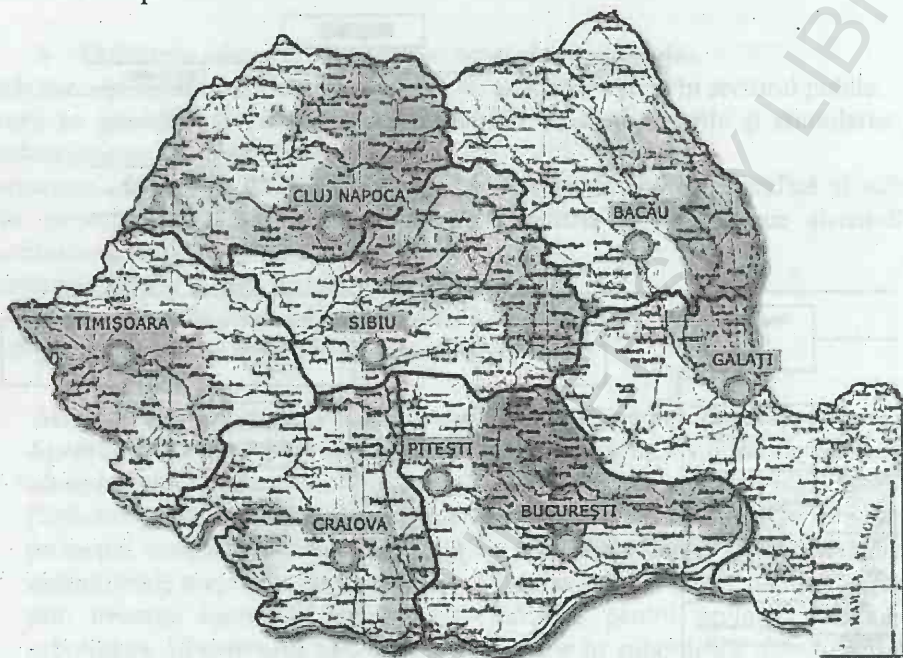

Figura nr. 9.3.: Agențiile teritoriale ale Agenției Naționale pentru Protecția Mediului

Sursa: <http://www.anpm.ro/regionale.aspx>

Agenția Națională pentru Protecția Mediului cuprinde opt agenții regionale (corespunzătoare Regiunilor de Dezvoltare ale României) și 34 de agenții județene:

1. Agenția Regională pentru Protecția Mediului Bacău pentru Regiunea 1 - Nord-Est;
2. Agenția Regională pentru Protecția Mediului Galați pentru Regiunea 2 - Sud-Est;
3. Agenția Regională pentru Protecția Mediului Pitești pentru Regiunea 3 - Sud-Muntenia;
4. Agenția Regională pentru Protecția Mediului Craiova pentru Regiunea 4 - Sud-Vest Oltenia;
5. Agenția Regională pentru Protecția Mediului Timișoara pentru Regiunea 5 - Vest;
6. Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca pentru Regiunea 6 - Nord-Vest;
7. Agenția Regională pentru Protecția Mediului Sibiu pentru Regiunea 7 - Centru;
8. Agenția Regională pentru Protecția Mediului București pentru Regiunea 8 - București-Ilfov.

Atribuțiile generale ale agențiilor regionale de protecție a mediului sunt următoarele¹⁰⁸:

- autorizează activitățile cu impact asupra mediului, în conformitate cu competențele stabilite de legislația în vigoare și coordonează acest proces la nivel regional și local;
- adoptă măsurile legale în cazul neconformităților cu actele de autorizare;
- coordonează realizarea planurilor de acțiune sectoriale și a planului regional de acțiune pentru protecția mediului;
- monitorizează stadiul îndeplinirii angajamentelor în domeniul protecției mediului, asumate prin planurile de implementare negociate cu Comisia Europeană în procesul de aderare la Uniunea Europeană, la nivel regional;
- elaborează rapoarte de sinteză privind starea mediului la nivel regional și monitorizează procesul de conformare a operatorilor economici la cerințele legislației de mediu;
- susține și se implică în inițiativele societății civile în domeniul protecției mediului;
- participă la elaborarea și monitorizarea planului de dezvoltare regională;
- colaborează cu agențiile județene pentru protecția mediului din cadrul regiunii de dezvoltare pentru elaborarea rapoartelor de sinteză și constituirea bazelor de date de mediu la nivel regional;
- coordonează elaborarea și monitorizarea planurilor de acțiune regionale pentru protecția mediului;
- evaluează și actualizează anual, în cooperare cu Garda Națională de Mediu și alte autorități publice, planurile regionale proprii sau capitolele de mediu integrate în alte planuri regionale;
- asigură asistență de specialitate agențiilor județene pentru protecția mediului;
- colaborează cu Garda Națională de Mediu în emiterea actelor de autorizare și în realizarea controlului conformării și aplicării legislației de mediu;
- gestionează și disponibilizează, în limita prevederilor legale, informația de mediu la nivel regional.

Acțiunile principale ale agențiilor județene pentru protecția mediului (APM) se referă la coordonarea monitorizării implementării eficiente a legislației privind protecția mediului la nivelul județului respectiv și la coordonarea procesului de cooperare cu alte agenții de protecție a mediului județene și cu Agenția Regională pentru Protecția Mediului din cadrul aceleiași regiuni de dezvoltare, în vederea asigurării îndeplinirii atribuțiilor și responsabilităților agenției în conformitate cu obiectivele și prioritățile regionale și naționale în domeniul protecției mediului. APM monitorizează și sesizează aspectele privind starea de conservare a naturii și biodiversității din cadrul ariilor naturale protejate de pe raza județului de acțiune, arii cuprinse atât în rețeaua națională de arii protejate cât și în Rețeaua europeană Natura 2000. Rezultatele activității de teren sunt materializate în întocmirea de baze de date și statistici, precum și în propuneri de declarare a noi arii naturale protejate.

¹⁰⁸ <http://www.arpmbc.ro/mediu.php?mediului=50>

→ **Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării” Tulcea.** O dată cu declararea Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD) a fost înființată și instituția pentru administrarea patrimoniului natural din domeniul public de interes național al Rezervației, precum și pentru refacerea și protecția unităților fizico-geografice de pe teritoriul Rezervației Biosferei Delta Dunării - Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării. ARBDD reprezintă o instituție publică în subordinea Ministerului Mediului și Pădurilor, rolurile sale fiind de a evalua starea ecologică a patrimoniului natural, prin organizarea cercetării științifice, de a elabora strategia de conservare și, după aprobarea acesteia de către Consiliul Științific al Administrației Rezervației, de a asigura măsurile necesare pentru conservarea și protecția biodiversității. Așadar, ARBDD stabilește și aplică măsurile de reconstrucție ecologică a ecosistemelor deltaice și dispune măsurile legale corespunzătoare pentru protecția, ameliorarea și refacerea stării de calitate a mediului, acolo unde a fost deteriorat.

→ **Garda Națională de Mediu** s-a înființat în anul 2003 și este o instituție publică de inspecție și control, cu statut specific și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, finanțată integral de la bugetul de stat, în subordinea Autorității Publice Centrale pentru Protecția Mediului. Este un corp specializat de inspecție și control, iar comisarii sunt funcționari publici cu statut specific care pot lua măsuri de sancționare, de suspendare/sistare a activității ca urmare a poluării și deteriorării mediului, sau pentru nerespectarea condițiilor impuse prin actele de reglementare și a măsurilor stabilite în notele de constatare și în rapoartele de inspecție și control.

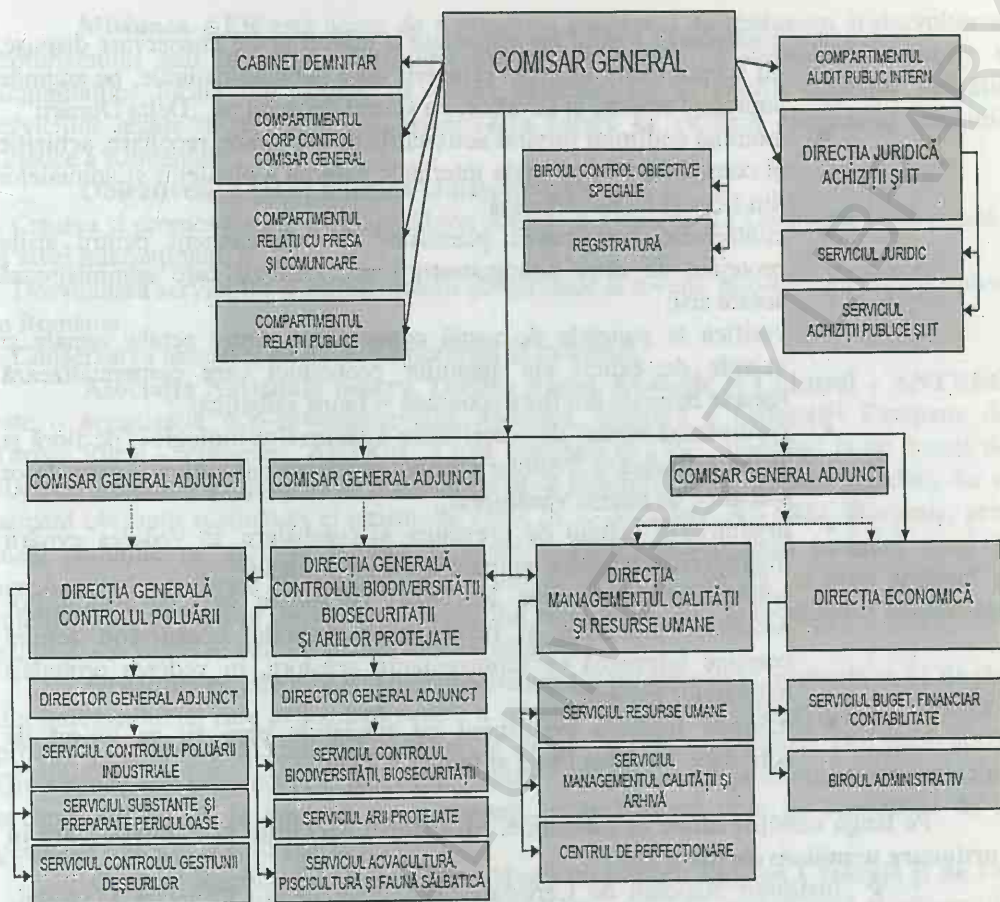

Figura nr. 9.4.: Organigrama Gărzii Naționale de Mediu

Sursa: <http://www.gnm.ro>

Personalul Gărzii de Mediu cu atribuții de control, este investit cu autoritatea publică a statului, pe timpul și în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor precum și a obligațiilor de serviciu. Este responsabilă de asigurarea controlului implementării efective, profesionale, uniforme și integrate a politicii Guvernului, de aplicare a legislației naționale armonizată cu cea comunitară în domeniul protecției mediului.

Garda de Mediu are următoarele atribuții în domeniul controlului habitatelor naturale, biodiversității și ariilor protejate:

- controlează modul de respectare a legislației de mediu privind ariile naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei, faunei sălbatice și acvaculturii;
- urmărește respectarea condițiilor din autorizația de mediu;
- controlează lucrările cu impact asupra zonelor de habitat natural, de conservare a ecosistemelor, a florei, faunei sălbatice și acvaculturii;

- controlează modul de respectare a măsurilor de conservare dispuse, cu scopul menținerii sau refacerii unor habitate naturale, pe anumite suprafețe terestre și acvatice, cu accent deosebit pe „Delta Dunării”;
- exercită controlul privind activitățile de capturare, recoltare, achiziție și comercializare pe piața internă și externă a plantelor și animalelor din flora și fauna sălbatică;
- controlează respectarea planurilor de management pentru ariile protejate de către administratorii sau custozii care administrează aceste arii;
- verifică la punctele de vamă concordanța dintre actele vamale și avizele de export ale agenților economici care comercializează resurse naturale din flora spontană și fauna sălbatică;
- controlează modul de valorificare a resurselor biologice, de floră și faună sălbatică, a fondului piscicol din apele naturale și a animalelor sălbatice de interes vânătorească;
- organizează acțiuni de prevenire și combatere, în vederea evitării distrugerii habitatelor naturale din ariile protejate;
- controlează respectarea legislației de mediu în cuprinsul ariilor protejate, parcurilor și rezervațiilor naturale, organizând acțiuni comune împreună cu reprezentanții acestora, în vederea protejării habitatelor naturale;
- menține legătura permanent cu fundațiile care au ca obiect de activitate ocrotirea florei și faunei sălbatice.

Pe lângă unitățile aflate în subordine, **Ministerul Mediului și Pădurilor are în coordonare următoarele instituții:**

- ❖ Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Protecția Mediului-ICIM București;
- ❖ Administrația Fondului pentru Mediu-AFM București;
- ❖ Administrația Națională “Apele Române”.

În fine, Administrația Națională de Meteorologie și Regia Națională a Pădurilor-Romsilva se află sub autoritatea Ministerului Mediului și Pădurilor.

În România, există nenumărate **organizații cu atribuții în domeniul protejării mediului**. De la asociații puternice (cum ar fi AER), până la mici ONG-uri cu un număr redus de membri, interesul pentru mediu, ecologie și turism se manifestă la toate nivelurile. Având în vedere faptul că, în prezent, nu există date statistice privind acest tip de organizații, vom prezenta în continuare, pe scurt, câteva dintre organizațiile cu atribuții în domeniul protejării mediului, care se bucură de o mai mare vizibilitate în rândul publicului.

Asociația de Ecoturism din România (AER) este un parteneriat pentru conservarea naturii și turism în România între asociații de turism, organizații non-guvernamentale de dezvoltare locală și conservarea naturii, proiecte de conservare a naturii și agenții de turism. Conceptul inovator promovat de AER este de a reuni sectoarele public și privat într-un parteneriat pentru conservarea naturii și dezvoltarea turismului durabil.

Misiunea AER este aceea de a promova conceptul de ecoturism și dezvoltarea ecoturismului atât în scopul sprijinirii conservării naturii, a dezvoltării durabile a comunităților locale din zonele cu valori naturale, cât și pentru creșterea calității serviciilor legate de ecoturism și promovarea naturii ca element esențial al imaginii turistice a României.

Obiectivele AER se referă la următoarele aspecte¹⁰⁹:

- Crearea și promovarea unei imagini bine definite a României ca Destinație Ecoturistică, la nivel internațional;
- Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii ecoturistice la nivelul Eco-Destinațiilor propuse în România;
- Conservarea naturii și dezvoltarea durabilă în România.

Asociația Națională pentru Turism Rural, Ecologic și Cultural – ANTREC este o organizație non-guvernamentală, apolitică, membră a Federației Europene de Turism Rural – Eurogites. ANTREC a fost înființată în 1994, ajungând la un număr de 3000 de membri – proprietari de pensiuni turistice și agroturistice, meșteri populari, dar și oameni obișnuși susținători ai turismului rural, în 32 de județe. ANTREC România, prin toate acțiunile pe care le inițiază la nivel național, promovează turismul rural și agroturismul ca forme de turism responsabil și este recunoscută pe plan național și internațional ca lider în dezvoltarea turismului rural românesc, în încurajarea conservării ecologice și păstrării culturii tradiționale românești¹¹⁰.

Greenpeace este o organizație internațională independentă, prezentă în 41 de țări din întreaga lume, care acționează pentru a schimba atitudini și comportamente, pentru a proteja și conserva mediul înconjurător și pentru a promova pacea. Din anul 2002, Greenpeace este prezentă și în România. Pentru a-și păstra independența, Greenpeace nu acceptă donații de la guverne sau companii, ci se bazează doar pe contribuții de la persoane fizice și granturi de la fundații¹¹¹.

Centrul Regional de Protecție a Mediului pentru Europa Centrală și de Est (REC) este o fundație internațională, independentă, apolitică, nepartizantă și non-profit. Misiunea REC este să sprijine rezolvarea problemelor de mediu în Europa Centrală și de Est prin promovarea cooperării între organizațiile non-guvernamentale, guverne, sectorul profit și alte instituții, a liberului schimb de informații și a participării publice în luarea deciziilor privind mediul înconjurător.

REC este prezent prin Birouri Locale în 16 țări din Europa Centrală și de Est: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Estonia, Letonia, Lituania, Macedonia, Polonia, Republica Cehă, Republica Slovacă, România, Slovenia, Serbia și Muntenegru, Ungaria și Turcia. Biroul Central al fundației este în Szentendre, Ungaria.¹¹²

Asociația Națională a Managerilor și Evaluatorilor de Mediu (ANMEM) este o organizație profesională și patronală înființată în anul 1998 cu scopul declarat de a reuni și reprezenta interesele legitime ale specialiștilor și companiilor cu activitate în domeniul protecției mediului.

¹⁰⁹ <http://www.eco-romania.ro/ro/index.php>

¹¹⁰ <http://www.antrec.ro/ro-despre-noi.html>

¹¹¹ <http://www.greenpeace.org/romania/about>

¹¹² <http://recromania.ro/>

Obiectivele generale ale ANMEM sunt următoarele¹¹³:

- crearea unui cadru instituțional pentru comunicare internă și dialog între toate categoriile de membri ai asociației;
- consolidarea pieței serviciilor de mediu în consultanță, pregătire profesională, proiectare, lucrări de infrastructură etc.;
- perfecționarea cadrului legislativ, în cooperare cu instituțiile publice, pentru crearea condițiilor de afirmare și eficientizare a activității tuturor membrilor asociației;
- promovarea cercetării și stimularea preluării rezultatelor acesteia în domeniul protecției mediului;
- creșterea competențelor profesionale prin calificare, pregătire profesională continuă și specializare universitară și postuniversitară.

Asociația Expertilor de Mediu (AEM) este o organizație independentă neguvernamentală cu activități în domeniul mediului la nivel local, regional și național în România și la nivel internațional în Europa.

Fondată în anul 2001, Asociația Expertilor de Mediu este membră a Forumului de Mediu al Dunării - FMD și este punctul focal al unei rețele non-guvernamentale naționale de informare și conștientizare a publicului în domeniul poluanților organici persistenți¹¹⁴.

Asociația HAI – HUI pentru Turism, Sport și Ecologie desfășoară activități de protecție a mediului, promovare și dezvoltare durabilă a turismului montan, implicându-se în mod regulat în activitățile cultural-sportiv-ecologice. Membrii asociației participă la stagii de pregătire ce vizează următoarele domenii: ecologie, acordarea primului ajutor medical, cunoașterea zonelor montane din România, meteorologie fără formule, alpinism, floră și faună, fotografie, grafică, caricatură, afiș ecologic, diason, orientare sportivă, drumeție și activități culturale.

Asociația HAI-HUI are ca scop crearea și dezvoltarea cadrului organizatorico-funcțional și material în vederea promovării unei atitudini de respect față de mediul înconjurător, sensibilizarea tinerilor pentru protecția ecosistemelor și dezvoltarea spiritului ecologic la aceștia¹¹⁵.

Eco Pontica s-a înființat din anul 2005 și are punct de lucru doar în orașul Tulcea. Promovează prin ceea ce face protecția patrimoniului natural unic al Dobrogei și Deltei Dunării.

Obiectivele Eco Pontica vizează¹¹⁶:

- ✚ Cunoașterea și popularizarea fenomenelor de evoluție a ecosistemelor naturale de pe cuprinsul Dobrogei, a interdependențelor dintre acestea și factorii antropici, în vederea protecției mediului și în special a acelor zone de importanță majoră pentru patrimoniul natural;
- ✚ Managementul conservativ al ariilor protejate și al celor de interes ambiental-naturistic din Dobrogea și zonele limitrofe;
- ✚ Promovarea și susținerea cercetării în domeniul mediului, inclusiv prin publicarea de lucrări de specialitate (publicații științifice, determinatoare de plante și de păsări etc.);

¹¹³ <http://www.anmem.ro/>

¹¹⁴ <http://eea.ngo.ro/>

¹¹⁵ http://www.haihui.org/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=54

¹¹⁶ http://eco-pontica.ro/php/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=31&lang=ro

- ✚ Ecologizarea zonelor de importanță majoră pentru patrimoniul natural, refacerea ecologică și peisagistică a ariilor afectate;
- ✚ Informarea și sensibilizarea populației locale cu privire la problematica de mediu din zona Dobrogei și a Deltei Dunării.

Societatea Ornitologică Română (SOR) este o organizație non-guvernamentală, nonprofit, care derulează activități pentru protecția păsărilor și naturii cu sprijinul membrilor (1500), voluntarilor, pe bază de donații și proiecte. Are răspândire națională în România prin sucursale și grupuri școlare. Din 1997 este partener al BirdLife Internațional – o rețea mondială ce cuprinde 105 organizații naționale pentru conservarea păsărilor și a naturii¹¹⁷.

Mare Nostrum este o organizație deschisă tuturor cetățenilor preocupați de degradarea mediului litoralului românesc, a cărei misiune este de a determina schimbarea practicilor și atitudinilor actuale ale comunităților locale, factorilor de decizie și altor grupuri de interese, cu cele care asigură conservarea și utilizarea rațională a resurselor naturale din zona costieră românească. Punând accentul pe parteneriat și respectul față de mediul înconjurător, Mare Nostrum activează în direcția conștientizării publice, a educației ecologice și creează presiune față de factorii decizionali, pentru protecția efectivă a mediului Mării Negre și zonei costiere românești.

Mare Nostrum s-a format în vara anului 1993 la inițiativa unor tineri specialiști, din diverse domenii legate de cercetarea marină și protecția mediului, care au realizat că știința singură, nu poate rezolva gravele dezechilibre ecologice apărute în regiunea Mării Negre¹¹⁸.

Asociația Salvați Dunărea și Delta este o organizație non-guvernamentală înființată în mai 2004, în scopul protejării Rezervației Biosferei Delta Dunării.

Clubul de Turism Alpin Vânturarița a fost înființat la 29 februarie 1980 de un grup de iubitori ai muntelui. După 1990, odată cu dobândirea personalității juridice, a devenit o asociație de tineret nepatrimonială ce are ca scop practicarea sporturilor alpine, protecția mediului montan și participarea la concursuri sportive și culturale organizate de cluburile similare din țară. Începând cu anul 2000, clubul a fost înscris în Federația Română de Turism Sportiv în care sunt afiliate peste 50 de cluburi din țară¹¹⁹.

Clubul de Ecologie și Turism Montan Albamont are drept scop dezvoltarea durabilă a comunităților din zonele montane și adiacente acestora. Prin aceasta se înțelege realizarea în zonele montane și adiacente acestora a următoarelor **obiective**:

- dezvoltarea economică durabilă a comunităților;
- reconstrucția ecologică și conservarea ariilor naturale protejate;
- restaurarea și conservarea siturilor;
- protejarea categoriilor sociale defavorizate din comunități;
- promovarea valorilor culturale și morale tradiționale;
- promovarea principiilor democrației și ale statului de drept;
- dezvoltarea fizică și intelectuală a tinerilor;
- promovarea turismului;
- promovarea schimburilor internaționale de idei, informații și cunoștințe.

¹¹⁷ http://www.sor.ro/prezentare_SOR.html

¹¹⁸ <http://www.marenostrum.ro/despreMN.php>

¹¹⁹ www.vanturariita.ro

Albamont s-a constituit în anul 1980 ca secție de turism montan pe lângă Asociația Sportivă Constructorul Alba Iulia. În anul 1990 obține statutul de ONG, iar în anul 1994 se înregistrează conform prevederilor Legii 21/1924 la Tribunalul Alba¹²⁰.

A.T.G.R. sau "Asociația Turistică Ghizii României" este o organizație non-guvernamentală, non-profit, cu sediul în București, înființată în luna iulie a anului 2007, la inițiativa foștilor cursanți ai Școlii de ghizi montani "Vampyr Tour". Asociația dorește ca prin tot ceea ce face să fie o asociație cultural-educativă și sportivă, care reunește împătimiți și iubitori ai muntelui și pe toți cei interesați de cunoașterea, studiul și ocrotirea naturii. Are drept scop promovarea în rândul tinerilor a activităților cultural-sportiv-ecologice, prin implementarea unor proiecte și programe în Parcurile Naționale și Naturale din România. Se încurajează, astfel, turismul montan, educația prin natură, ecologizarea și asociativitatea în rândul tinerilor¹²¹.

Clubul Turistic Ecologic Roza Vânturilor, prin scopul și activitatea pe care o desfășoară, înțelege să respecte Constituția și legile țării și să promoveze, prin întreaga sa activitate, turismul românesc și ecologia în rândul maselor largi de oameni și, în special, a tineretului, să contribuie la dezvoltarea turismului și ecologiei în țară, cât și în afara granițelor ei¹²².

Societatea Națională de Speologie a fost înființată în anul 2003. Scopul principal al Societății este protecția arealelor carstice și conservarea patrimoniului speleal românesc. Acesta nu exclude însă explorarea și cercetarea acestora sub toate aspectele¹²³.

Asociația Alburnus Maior a fost fondată în septembrie 2000 de către locuitori și proprietari din Roșia Montană. Alburnus Maior se opune proiectului minier propus de Roșia Montană Gold Corporation pe considerente sociale, culturale, de mediu și economice. Pe scurt, asociația se împotrivește¹²⁴:

- planului de relocare care va afecta 740 de gospodării și 140 de apartamente;
- distrugerii patrimoniului istoric și arheologic de o valoare inestimabilă - case de patrimoniu și galerii romane și pre-romane;
- folosirii tehnologiei pe bază de cianuri;
- extragerii la scară largă, pe bază de carieră deschisă a aurului.

Clubul pentru Protecția Naturii și Turism (CPNT) este o organizație non-guvernamentală care acționează în sprijinul protejării mediului și practicării turismului ecologic. Înființat în anul 1973, C.P.N.T. este format actualmente din aproximativ 100 de voluntari, majoritatea studenți, care, pe lângă participarea la numeroase acțiuni cu specific montan (tabere, competiții), sunt receptivi și se implică activ în acțiunile clubului. Misiunea asociației constă în atragerea, informarea și implicarea tinerilor în activități care presupun diminuarea degradării mediului și atragerea, informarea și implicarea tinerilor în activități montane¹²⁵.

În anul 1920, savantul român Emil Racoviță creează la Cluj primul **Institut de Speologie** din lume. Institutul a fost conceput ca un model universal pentru cercetarea de bază a domeniului subteran. După o perioadă de pauză în timpul celui de-al doilea război

¹²⁰ <http://www.albamont.ro/prezentare.php>

¹²¹ <http://ghiziiromaniei.ro/content/view/28/78/>

¹²² http://www.club-rv.ro/despre_noi.php

¹²³ <http://www.snsro.ro/>

¹²⁴ <http://rosiamontana.org/>

¹²⁵ <http://cpnt.ro/despre-noi-mainmenu-54>

mondial, sub conducerea profesorilor Constantin Mota, Traian Orghidan și Margareta Dumitrescu, în 1956, Institutul a fost reorganizat, având acum două centre de cercetare – unul în București și altul în Cluj. În 1958, numele fondatorului Institutului a devenit emblema acestuia, numindu-se Institutul de Speologie „Emil Racoviță”, dedicat continuării cercetării științifice complexe a lumii subterane. Studiile Institutului cuprindeau biospeologia, speologia fizică și speleo-paleontologia. Organizat din 1990 sub auspiciile Academiei Române, Institutul de Speologie era compus din patru departamente, reprezentate de următoarele ramuri în București și Cluj Napoca: biospeologie, speleo-paleontologie, geospeologie, carstul regional și cadastrul carstic. La Cluj mai existau și departamentele de speleo-climatologie și glacialogie. Departamentul de biospeologie era format din specialiști renumiți în taxonomia¹²⁶ diferitelor grupuri de nevertebrate, distribuite în regiuni temperate, pre-mediteraneene și tropicale.

Cercetările sunt îndreptate spre trei mari obiective :

- ✎ dezvoltarea unor modele privind funcționarea unor tipuri de ecosisteme subterane care să fie folosite pentru a rezolva problemele teoretice de funcționare a acestora și pentru a putea face predicții ecologice;
- ✎ studii în monitorizarea biodiversității în zonele carstice și în rețelele subterane;
- ✎ studii privind rolul faunei în procesul de ameliorare a solului și vegetația în zonele calcaroase.

Cercetătorii Institutului au participat la un mare număr de proiecte economice în colaborare cu organizațiile non-guvernamentale implicate în explorarea, cercetarea și inventarierea carstului românesc, realizând o coordonare națională a acestor activități specifice.

Până acum, peste 14 000 de peșteri sunt cunoscute pe teritoriul țării noastre; date și hărți despre aceste peșteri sunt stocate în baza de date a Institutului. Din 1983, Institutul de Speologie a organizat în fiecare an Simpozionul Internațional de Carstologie Teoretică și Aplicată care a devenit o reuniune tradițională a specialiștilor carstologi români și străini.

Institutul de Speologie are propria librărie și își trimite publicațiile (incluzând periodicele „Travaux de l'Institut de Spéleologie „Emil Racovitza” și „Theoretical and Applied Karstology”, precum și seria „Miscellanea Speologica Romanica”) la aproximativ 570 de parteneri. Prin activitățile specifice – expediții științifice (Spania, Cuba, Venezuela, Israel, Norvegia), proiectele cooperative (laboratorul subteran de la Moulis, Laboratorul Arago de la Banyuls-sur-Mer, Muzeul de Istorie Naturală de la Paris, Laboratorul de geologie cuaternară din Marseille, Federația Franceză de Speologie, Institutul Austriac de Limnologie¹²⁷, Institutul Zoologic al Republicii Moldova, Universitatea Evreiască din Ierusalim, Universitatea Cincinnati din S.U.A., Universitatea Bergen din Norvegia, Universitatea Shiraz din Iran), Institutul de Speologie caută să aducă o contribuție semnificativă dezvoltării speologiei și carstologiei din ariile specifice.¹²⁸

¹²⁶ Taxonomie – studiul unei grupe de animale sau de plante din punctul de vedere al clasificării și descrierii speciilor.

¹²⁷ Limnologie – disciplina care studiază lacurile

¹²⁸ <http://www.frspeo.ro/prezentare/index.html>

Societatea Română de Speologie-Carstologie (SRSC) este o organizație non-guvernamentală, non-profit ce acționează din 1990 în domeniul cunoașterii și protecției ariilor carstice din România.

Activitatea acesteia s-a bazat pe voluntariatul celor aproximativ 400 de membri activi, precum și pe colaborarea cu numeroase cluburi de speologie și de protecția mediului din România. SRSC se află sub înaltul patronaj al Academiei Române și sub îndrumarea științifică a Institutului de Speologie „Emil Racoviță”. În ultimii doi ani activitatea societății s-a desfășurat după schema:

- știință-învățământ (școli și stagii în toate domeniile de interes);
- popularizare-informare (publicarea din anul 2000 a periodicului „EcoCarst”);
- activități concrete de protecție a mediului (tabere de ecologizare).

SRSC a organizat cu sprijinul cluburilor de speologie din Râmnicu Vâlcea Festivalul „**Speologia, știință, artă, pasiune**”, desfășurat anual. De asemenea, la Cloșani se desfășoară în fiecare an școli de topografie speologică și biospeologie; SRSC a semnat un protocol de colaborare cu Federația Franceză de Speologie.¹²⁹

În 1972 speologii români se reunesc pentru prima dată într-un forum numit „**Speosport**”. De atunci, acest eveniment s-a repetat anual, organizat de Comisia Centrală de Speologie. În 1990 cluburile speologice din țară au creat câteva confederații pentru ca, în 1994, pasiunea comună pentru lumea subterană să conducă la crearea Federației Române de Speologie, cu sediul central în Cluj, având o filieră și în București.

Federația Română de Speologie (FRS) a fost înființată pe 28 mai 1994, cu avizul Ministerului Apelor, Pădurilor și Mediului, sub patronajul Academiei Române prin Institutul de Speologie „Emil Racoviță”, afiliată la Uniunea Internațională de Speologie (UIS), prin unirea Comisiei Centrale de Speologie, Societății Române de Speologie și Carstologie, Societății Transilvănene de Speologie, Societății Bănățene de Speologie.

FRS este structurată pe patru programe naționale și regionale¹³⁰:

- știință și educație;
- protecția mediului și conservare;
- sport, turism și activități de recreere outdoor;
- audio-vizual.

Departamentele din cadrul Federației sunt :

1. Comisia Explorare-Animare:

- departamentul explorare (explorare, scufundări, canioane);
- departamentul animație (animație de evenimente FRS, competiții).

2. Comisia Educație-Știință :

- Școala Română de Speologie (SRS);
- departamentul educație copii;
- departamentul specializări;
- formare profesională (Centrul de inițiativă pentru Mediu).

3. Comisia protecție:

- departamentul cadastru;
- departamentul protecție.

¹²⁹ <http://www.speologie.ro/despre.php>

¹³⁰ <http://www.frspeo.ro/structura/index.html>

Biroul federal cuprinde:

- departamentul Salvaspeo (CORSA);
- departamentul audio-vizual;
- departamentul relații internaționale.

Societatea Națională de Speologie (SNS) este o organizație non-guvernamentală care are ca scop protecția și conservarea peșterilor și arealelor carstice. Creată după modelul american al National Speleological Society, Societatea reunește speologi profesioniști și amatori afiliați sau nu la organizații speologice sau non-speologice. Toți aceștia doresc să-și unească forțele pentru a face cunoscute frumusețile și fragilitatea peșterilor, pentru a convinge că plăcerea ocrotirii este mai mare și mai puțin efemeră decât cea a distrugerii sau banilor câștigați de pe urma lor. SNS are printre activitățile sale organizarea anuală a unei școli de protecție a peșterilor, preluarea în custodie a unor peșteri importante, editarea unei reviste educative („Lumea Peșterilor”), supravegherea peșterilor protejate, alte activități care converg aceluiași punct: păstrarea nealterată a frumuseților subpământene.¹³¹

Cele prezentate reprezintă numai o mică parte din totalul organizațiilor din România cu atribuții în domeniul protecției mediului. Domeniile de activitate sunt variate, existând numeroase organizații bazate pe speologie, turism montan, ecoturism, ONG-uri activiste pentru ecologie, protecția animalelor ș.a.m.d.. Se dovedește, astfel, că în țara noastră există un puternic interes pentru mediu și arii protejate, însă ceea ce lipsește este unitatea la nivel național, coordonarea, și cooperarea părților implicate.

Alte preocupări în domeniul protecției ariilor naturale aparțin diverselor organizații non-guvernamentale ce au drept misiune protejarea mediului precum și unor cluburi de turism care au numeroase inițiative în sensul ecologizării și conștientizării populației cu privire la necesitatea conservării resurselor naturale. Din păcate, asemenea acțiuni necesită voluntariat din partea oamenilor, această instituție a „voluntariatului” nefiind una cunoscută și agreată de către români.

Putem aprecia în final că, în țara noastră, există preocupări privind înființarea, administrarea, conservarea și protejarea rezervațiilor, parcurilor naționale și naturale însă, insuficiente sau aflate întotdeauna cu un pas în urma evoluției proceselor de degradare, nerespectarea legislației fiind o „calitate” a cetățenilor din România.

În România, vastă problematică a protecției mediului în contextul dezvoltării durabile se concentrează pe combaterea fenomenelor de poluare inerente unor activități umane în stadiul actual, prevenirea deteriorărilor posibile, asimilarea, adaptarea și aplicarea cerințelor de mediu ale Uniunii Europene, realizarea unor proiecte internaționale comune pentru valorificarea potențialului Dunării și Mării Negre, pentru protejarea biodiversității și a zonelor umede, monitorizarea calității apelor și a stării pădurilor, a efectelor fenomenelor ecologice de anvergură globală, soluționarea unor probleme acute, cum sunt cele ale diminuării și valorificării deșeurilor și ecologizării

¹³¹ <http://www.snsro.ro>

agriculturii, promovarea tehnologiilor curate, transformarea așezărilor umane în localități durabile.¹³²

Așadar, problemele prioritare ale României privind mediul înconjurător se referă la următoarele aspecte:

- utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- distribuția neuniformă în spațiu și timp a resurselor de apă ale României;
- dezvoltarea managementului durabil al resurselor de apă;
- reducerea poluării și crearea unui sistem concret de gestiune a deșeurilor;
- existența unor mari cantități de deșeuri stocate în depozitele de deșeuri urbane și industriale care ocupă mari suprafețe de teren, nu sunt amenajate sau sunt exploatate deficitar și afectează calitatea mediului, în special a apelor subterane și de suprafață;
- numărul insuficient de depozite de deșeuri, la care să fie arondate stații de transfer de diverse capacități pentru eficientizarea gestiunii deșeurilor și a costurilor de colectare, transport și operare;
- situația critică privind funcționarea stațiilor de epurare;
- refacerea zonelor degradate, protecția și conservarea naturii, a diversității biologice și buna administrare a rețelei de arii naturale protejate;
- apărarea împotriva calamităților naturale și a accidentelor, prin dezvoltarea sistemului de control preventiv și monitoring al factorilor de mediu;
- aplicarea fermă a legislației de mediu și adoptarea sistemului de norme, standarde și reglementări compatibile cu exigențele Uniunii Europene;
- dezvoltarea cadrului legislativ și instituțional modern în domeniul controlului activităților nucleare și a realizării unui sistem sigur de gestiune a deșeurilor radioactive.

9.2. Problematika mediului ambiant în România

Creșterea cu succes a turismului și călătoriilor în România va fi dependentă în mare măsură de mediul natural, social și cultural. Trebuie făcuți pași importanți pentru curățarea și protejarea mediului natural din țara noastră. Este vital ca planurile de dezvoltare a turismului să fie integrate cu sistemele de management pentru mediu în ambele sensuri. În același mod, conservarea moștenirii culturale trebuie să se facă în paralel cu dezvoltarea turismului. În ambele cazuri, este necesară o monitorizare atentă pentru a se asigura menținerea unor standarde înalte de conservare. În plus, dacă turismul și călătoriile urmează să fie un instrument pentru dezvoltarea rurală, atunci este vitală implicarea acestor comunități în acest domeniu. Ar trebui să fie promovate legăturile dintre diferitele sectoare și producătorii locali. Semnarea „Cartei de Geoturism” cu Societatea „National Geographic” în anul 2005¹³³ este un prim pas foarte important în realizarea acestui deziderat și aduce în centrul atenției angajamentul guvernului pentru dezvoltarea durabilă a turismului.

¹³² *Primul document consultativ pentru Planul Național de Dezvoltare 2007-2013*, Guvernul României, Ministerul Finanțelor Publice, octombrie 2004, pag. 130

¹³³ *România. Impactul turismului și călătoriilor asupra locurilor de muncă și economiei*, WTTC, 2006, pag. 9

În Tratatul de Aderare a României la Uniunea Europeană capitolul 22 se referă la Protecția mediului, fiind unul dintre domeniile la care am avut probleme cu privire la respectarea promisiunilor făcute.

Măsurile luate deja de autoritățile române în vederea îmbunătățirii stării mediului înconjurător sunt următoarele¹³⁴:

- au fost stabilite perioadele de tranziție pentru emiterea componentelor organice volatile;

- armonizarea legislației cu privire la managementul deșeurilor cu excepția ambalajelor și deșeurilor rezultate din ambalaje, transportarea și eliminarea deșeurilor, restricții pentru folosirea unor substanțe periculoase în cazul echipamentelor electrice și electronice;

- armonizarea unei mari părți a legislației cu privire la calitatea apei, inclusiv eliminarea apei folosite în mediul urban și deversarea substanțelor periculoase în apa din mediul înconjurător;

- armonizarea legislației cu privire la protecția naturii cu excepția unor directive ale convenției "BIRDS";

- armonizarea legislației cu privire la organismele modificate genetic;

- armonizarea legislației cu privire la zgomot cu excepția echipamentelor în aer liber;

- armonizarea parțială a legislației cu privire la monitorizarea deplasării deșeurilor radioactive;

- pregătirile pentru rețeaua NATURA 2000 au fost inițiate;

- 52 de incineratoare au fost închise.

La acestea se adaugă și intrarea în vigoare începând cu 1 aprilie 2007 a taxei verzi pentru gestionarea deșeurilor electrice și electrocasnice. Suma va acoperi cheltuielile de colectare, transport și reciclare. Taxa va fi cuprinsă între 1 și 20 de euro/produs și diferă în funcție de greutatea produselor.

9.3. Parcul național Retezat - arie protejată de importanță europeană certificată Pan Parks

Zoltán Kun, directorul executiv al Fundației Pan Parks, aprecia într-un mesaj video prezent pe site-ul acestei organizații că patrimoniul natural european este mult mai valoros decât cel cultural, acesta din urmă fiind însă mult mai cunoscut. De aceea, unul dintre obiectivele majore ale fundației este acela de sporire a gradului de cunoaștere a acestor atracții la nivel continental și nu numai.

Pan Parks este o fundație europeană independentă care-și propune să promoveze anumite parcuri naționale din Europa, a căror stare și mod de administrare sunt evaluate pe baza unor criterii "dure" ca fiind destinații ecoturistice deosebite la nivel european. Este o parte din sălbăticia europeană, care se întinde de la Oceanul Arctic până la Mediterană și reprezintă cel mai bine natura europeană. Aici încă se mai pot găsi animale sălbatice care, odinioară, cutreierau întregul continent. Într-un Pan Parks natura este protejată în conformitate cu cele mai înalte standarde europene; amenințările asupra

¹³⁴ România. Impactul turismului și călătoriilor asupra locurilor de muncă și economiei, WTTC, 2006,

animalelor, plantelor și peisajului sunt reduse la minim ca urmare a colaborării administrației cu oamenii din jurul parcului.

Pan (Protected Area Network) Parks a fost fondată în anul 1997 de către WWF (World Wildlife Fund) în parteneriat cu o companie olandeză de turism, Molecaten. În perioada 1997-2002 ea a elaborat strategia pe termen lung (principii și criterii de certificare) și a creat cadrul instituțional astfel încât Pan Parks să obțină sprijinul și respectul la nivel internațional. În anul 2002 au fost certificate primele trei parcuri în Finlanda, Polonia și Suedia iar rețeaua se așteaptă să crească de la an la an. O prezentare istorică succintă a principalelor evenimente se referă la următoarele aspecte:¹³⁵

- ianuarie 1996 – apariția primului concept de verificare a ariilor protejate;
- august 1997 – Pan Parks pornește ca un proiect european al WWF;
- ianuarie 1998 – Molecaten Groep din Olanda devine partenerul fondator al Pan Parks;
- decembrie 1998 – apare prima ediție a magazinului trimestrial „Pan Time”, transformat mai târziu în „PAN Parks Courier”;
- februarie 1999 – Canon Europa sponsorizează prima prezentare publică a Pan Parks, respectiv o expoziție fotografică itinerantă prin Europa;
- august 1999 – s-a înființat Fundația Pan Parks;
- august 2000 – întâlnire cu 12 parcuri naționale candidate;
- 2001 – se pun la punct, se aprobă și se verifică principiile și criteriile specifice. Se desfășoară în iunie prima conferință Pan Parks;
- mai-iulie 2002 – verificarea și, ulterior, certificarea primelor trei Pan Parks-uri candidate;
- septembrie 2002 – se desfășoară a doua conferință Pan Parks;
- octombrie 2003 – se desfășoară a treia conferință Pan Parks; are loc o tabără voluntară Canon în Parcul Național Bieszczady din Polonia;
- aprilie 2004 – apare primul pachet turistic Pan Parks pe piață iar în octombrie se desfășoară cea de a patra conferință Pan Parks în Italia;
- **decembrie 2004 – certificarea Parcului Național Retezat din România;**
- aprilie 2005 – întâlnire a rețelei; tabără voluntară Toyota în mai;
- 2006 – verificarea a cel puțin opt areale protejate;
- 2011 – verificarea a cel puțin 11 areale protejate.

Principiile de evaluare ale Pan Parks vizează:

- existența unui management efektiv al ariei protejate. Este primul sistem operațional de certificare al WCPA (World Commission on Protected Areas) care presupune un audit independent în scopul demonstrării că managementul ariei protejate în cauză atinge cele mai înalte standarde în conformitate cu principiile și criteriile Pan Parks, așa numitul “standard de aur” (principiile 1-3);
- verificarea regiunilor din jurul arealelor protejate (principiul 4);
- verificarea partenerilor de afaceri (locali, naționali și internaționali) care activează în industria turistică (principiul 5).

La acestea se adaugă și alte criterii de evaluare, respectiv ariile protejate trebuie să fie extrem de importante pentru comunitățile din apropiere și să dețină minim 20 000

¹³⁵ <http://www.panparks.org/Introduction/History>

ha de teren, iar jumătate din acesta să fie o zonă de sălbăticie care să aibă principalele ecosisteme virgine.

În acest context, misiunea PAN PARKS este aceea de cooperare cu managementul ariilor protejate și afacerile durabile în turism astfel încât populația să sprijine, să conserve și să se bucure de sălbăticia europeană în scopul garantării unui nivel înalt de protejare a sălbăticii din Europa. Logo-ul este reprezentat de o marcă sigură și respectată pentru managementul conservării și dezvoltării durabile/turismului bazat pe natură. Este o marcă care încearcă să asigure un echilibru între nevoile de protejare a resurselor naturale valoroase și cele de dezvoltare a comunității locale.

Întreprinzătorii locali care oferă servicii de un standard ridicat și care lucrează împreună cu administrația pot fi recunoscuți prin sigla Pan Parks. Este o marcă care garantează că vizita turiștilor contribuie la protejarea naturii.

Obiectivele PAN PARKS presupun:

- supraviețuirea pe termen lung a sălbăticii în paralel cu încurajarea dezvoltării comunităților locale;
- promovarea managementului în areale protejate din Europa;
- facilitarea dezvoltării turismului durabil în ariile protejate înconjurătoare;
- sporirea informării și mândriei față de natura din Europa.

În anul 2011, rețeaua Pan Parks cuprindea 12 parcuri naționale din diverse țări europene repartizate după cum urmează:

1. Parcul național Soomaa din Estonia se întinde pe o suprafață de 39640 ha din care 11530 ha sunt declarate zonă sălbatică. Experiența cu adevărat specială se bazează pe râuri șerpuite, păduri de luncă, mlaștini fără sfârșit;

2. Parcul Național Central Balkan din Bulgaria care acoperă o suprafață de 71 669 ha din care 21 019 ha adică 23,3% reprezintă zonă sălbatică. Numărul de vizitatori/an este de 60 000. Balkan înseamnă "soarele strălucitor de dimineată". Aici întâlnim 166 specii de plante medicinale și 256 specii diferite de ciuperci. Media de vârstă a pădurii este de 111 ani;

3. Parcul Național Rila din Bulgaria, aceasta fiind, deocamdată, singura țară din Europa ce deține două Pan Parks. Este situat la 100 km de capitala Sofia. Suprafața totală a arealului este de 81 046 ha, 16 222 ha adică 20,0% din total reprezentând zonă sălbatică. Numele de rila vine de la un trac pe nume Roula care înseamnă plin de apă. Cel mai înalt vârf din Balcani, respectiv Musala (2925 m) se află în acest masiv. Este cel mai mare parc din Bulgaria și unul dintre cele mai întinse din Europa. Este vizitat anual de 55 000 de turiști;

4. Parcul Național Fulufjället din Suedia cu o suprafață de 35 000 ha, fiind situat în centrul Peninsulei Scandinave. 23 048 ha respectiv 60,0% reprezintă zonă sălbatică, numărul anual al vizitatorilor fiind de 60 000;

5. Parcul Național Majella din Italia reprezintă o zonă sălbatică unică în arealul mediteranean. Are 74 095 ha din care 22,0% respectiv 16 200 ha reprezintă zonă sălbatică. Deține mai mult de 30 de vârfuri de peste 2000 m și găzduiește 22% din flora europeană. Populația regiunii numește muntele „Mama muntelui”. Anual este vizitat de 540000 de turiști;

6. Parcul Național Oulanka din Finlanda cu o suprafața totală de 27 500 ha, situat la granița cu Rusia, aproape de Circul Arctic. Specifice sunt cele 100 specii de fluturi rari. 10000 ha adică 26,0% este zonă sălbatică, numărul vizitatorilor fiind de 172000/an;

- 7. Parcul Național Paanajärvi din Rusia** care are cea mai mare suprafață dintre Pan Parks-uri adică 104 473 ha, cea mai mare parte, 100 000 ha (96%) este zonă sălbatică. Temperatura scade iarna până la -45 de grade celsius, vara crescând până la 30 grade celsius. Specifice sunt mineralele rare prezente aici. 5000 de turiști vizitează anual parcul;
- 8. Parcul Național Retezat din România** de 38 138 ha din care 14 215 ha (37,2%) este zonă sălbatică. Numărul vizitatorilor este de aproximativ 17 000/an. Dintre ariile naturale protejate din țara noastră, *Parcul Național Retezat* este primul mare parc nu numai din România dar și din Carpați,¹³⁶ înființat în anul 1935 la 22 martie prin Jurnalul nr. 593 al Consiliului de Miniștri: „Se constituie în baza Legii pentru protecția monumentelor naturii un „Parc Național al României” în Munții Retezatului, județul Hunedoara”¹³⁷. La început, el a avut o suprafață de „aproximativ 100 km²”¹³⁸;
- 9. Parcul național Archipelago** (50219 ha din care 10600 ha reprezintă zonă sălbatică (20% din total suprafață parc)) este singura zonă marină continuă din Marea Baltică liberă de pescuit. Este vizitată anual de 57000 de turiști. Reguli stricte de protejare a sălbăciei exclud vizitatorii din această zonă a arhipelagului, permițând accesul în alte zone în condițiile respectării anumitor restricții, furnizând experiențe similare. Kayaking-ul este o opțiune în explorarea acestui ecosistem marin unic. Este prima zonă marină sălbatică, zonă Pan Parks. Este unul dintre cele mai mari arhipelaguri din lume fiind alcătuit din 2000 de insule stâncoase. Pot fi întâlnite foci și, mai ales, vulturi codalbi, mândria și emblema arhipelagului;
- 10. Parcul național Borjomi-Kharagauli din Georgia** se întinde pe o suprafață de 85047 ha din care 50325 ha (58,82% din total) reprezintă zonă sălbatică și este vizitat de 3296 turiști anual. Cuprinde 7000 de ha de pădure virgină, 170 de kilometri de poteci nestrăbătute, canioane, chei, rododendroni, specii unice și endemice;
- 11. Parcul național Cepkeliai-Dzukija** este localizat în Lituania, în partea de Sud-Est a țării, la granița cu Belarus și nu prea departe de Polonia. Se întinde pe o suprafață de 69730 ha din care 11210 ha (15,94% din total) reprezintă zonă sălbatică. Numărul anual de vizitatori este de 30000. Specifice sunt pădurile de pin, mlaștinile, dunele de nisip, pădurile mlăștinoase, multitudinea de râuri și pâraie - destinația perfectă pentru o călătorie aventuroasă cu canoa, arhitectura, tradițiile și stilul de viață al comunităților gazdă;
- 12. Parcul național Peneda-Gerês din Portugalia** ocupă o suprafață 69776 ha din care 5000 ha reprezintă zonă sălbatică și este vizitat de 250000 de turiști. Protejează ultimele păduri naturale ale Portugaliei, situându-se între Coasta Atlanticului și granița cu Spania. Aici întâlnim ultimele animale sălbatice care străbăteau Europa în trecut, sculpturi în piatră și morminte vechi, castele medievale etc..

Pe viitor, sunt vizate de Pan Parks, încă cinci parcuri naționale din Europa printre care se află și Parcul național Rodna din țara noastră.

Motivul pentru care s-a înființat Parcul Național Retezat, după opinia profesorului *Alexandru Borza*, fondatorul parcului, a fost că „regiunea superioară a

¹³⁶ http://www.retezat.ro/monografia/3istoric/istoric_pnr_html

¹³⁷ *Planul de Management al Parcului Național Retezat-Rezervație a Biosferei*, 2003-2008, pag. 10

¹³⁸ Idem

Retezatului trebuie transformată într-un grandios Parc Național, o rezervațiune științifică importantă, prin adăpostirea și apărarea de orice stricăciuni a vegetației și a lumii sale animale”.¹³⁹

Legislația adoptată ulterior anului 1990, respectiv Legea nr. 137/1995, Legea nr. 5/2000, Legea nr. 462/2001 reconfirmă statutul de arie protejată dar și extinde suprafața parcului la 38 047 ha.

În anul 1979, Comitetul Om-Biosferă (MAB) UNESCO a declarat Retezatul și Rezervația a Biosferei pe 20 000 de ha.

În anul 2004, Parcul Național Retezat a fost luat în administrație de către Regia Națională a Pădurilor-Romsilva (anexa 4).

Categoriile de arii protejate ale Parcului Național Retezat

Tabelul nr. 9.1.

Categoria de arie protejată	Desemnare conform Legii nr. 462/2001 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice	Suprafața (ha)
Rezervația Științifică Gemenele	Rezervație științifică	1 630
Parcul Național Retezat	Parc național	38 138
Parcul Național Retezat – Rezervație a Biosferei	Rezervație a Biosferei	Desemnată 1979 – 20 000 ha Propusă 64 000 ha

Sursa: *Planul de Management al Parcului Național Retezat-Rezervație a Biosferei*, 2003-2008, pag. 8

Se constată din tabelul nr. 9.1. că în cadrul suprafeței totale a Parcului Național Retezat domină categoria de „parc național”, urmată de cea de „Rezervație a Biosferei” și „Rezervație științifică”.

Munții Retezat au unele dintre cele mai frumoase priveliști din Europa sud-estică date mai ales de prezența a numeroase lacuri glaciare. Masivul este traversat de multe poteci turistice marcate pentru amatorii de drumeții iar pentru cei bine pregătiți există și câteva trasee de cățărare. Retezatul mai este renumit pentru diversitatea floristică, adăpostind aproape 1 190 specii de plante superioare din cele peste 3 450 cunoscute în România cât și prin existența a mai bine de o treime din flora țării noastre (orhideea de munte, floarea de colț, nucul sălbatic), acestea fiind motivele pentru care a fost declarat Parc Național. La acestea se adaugă un număr mare de specii inferioare. Aici se întâlnește cea mai mare populație de zâmbri din întreg lanțul carpatic. Alte unicate se referă la prezența celui mai întins lac din România – Bucura – 8,8 ha și a celui mai adânc lac glaciari din țara noastră – Zănoaga – 29 m adâncime.

Parcului Național Retezat, datorită habitatelor sale diverse, naturale, sau puțin modificate de intervenția umană, adăpostește o faună deosebit de bogată atât în ceea ce

¹³⁹ *Planul de Management al Parcului Național Retezat-Rezervație a Biosferei*, 2003-2008, pag. 7

privește numărul de specii cât și numărul mare de exemplare care alcătuiesc populațiile acestor specii (capra neagră, cerbul, ursul, râsul, cocoșul de munte, mistrețul). De asemenea, în acest masiv regăsim peste 60 de piscuri ce depășesc 2 200 m altitudine, culminând cu Peleaga – 2509 m, peste 80 de circuri glaciare care impresionează orice drumeț, reprezentând un munte al superlativelor care suscită practicarea turismului.¹⁴⁰ Toate acestea completează în mod desăvârșit biodiversitatea ecosistemelor naturale autentice, prin prezența a numeroase endemisme, rarități și relice postglaciare.

Într-un Pan Parks natura este protejată în conformitate cu cele mai înalte standarde europene, amenințările asupra animalelor, plantelor și peisajului sunt reduse la minim ca urmare a colaborării administrației cu oamenii din jurul parcului.

În acest context, administrația Parcului Național Retezat a reușit să realizeze un echilibru între conservare și practicile tradiționale de pășunat ale păstorilor locali care folosesc pășunile alpine într-un mod durabil. Aceasta implică populația locală în protejarea parcului și oferă oportunități de dezvoltare economică a comunităților din jurul parcului, prin inițiative în turism și activități economice durabile, complementare. Datorită faptului că resursele naturale ale Retezatului beneficiază de pe urma dezvoltării turismului și afacerile din turism beneficiază de bogăția naturală a Retezatului. Prin Pan Parks o parte din veniturile generate de turiști vor fi investite în conservarea parcului național.

Prin urmare, până în prezent, la nivel internațional, Retezatul este cel mai apreciat areal natural din țara noastră, datorită resurselor sale valoroase, diferitele organisme și fundații internaționale introducându-l pe lista patrimoniului lor în scopul obținerii unui plus de imagine.

Pe viitor, Pan Parks își propune:

- până în 2011 verificarea a cel puțin 18 areale protejate.
- se dorește ca Pan Parks să devină o rețea a celor mai reprezentative arii naturale europene, rivalizând cu parcurile naționale americane ca experiență de vârf, a sălbăciei.

În anii următori, tot mai multe parcuri naționale vor deveni membre Pan Parks și din ce în ce mai mulți europeni vor ajunge să le cunoască. Pan Parks dorește să acopere o suprafață cât mai mare din Europa, câteva dintre candidate fiind parcurile naționale din Slovenia, Grecia, Ungaria etc., chiar Delta Dunării făcând subiectul unor discuții teoretice, scopul fiind acela de sporire a prestigiului acestei fundații prin atragerea unei asemenea valori naturale europene și mondiale.

9.4. Conflicte în Parcul național Munții Rodnei

Parcul Național Muntii Rodnei-Rezervație a Biosferei din România este unul dintre cele 13 parcuri naționale și una dintre cele trei rezervații ale biosferei din țara noastră ce adăpostește o varietate de atracții turistice naturale care îl individualizează în rândul ariilor naturale protejate de pe teritoriul românesc. În general, peisajul se află într-o stare bună de conservare, el fiind alterat în unele zone prin acțiuni antropice precum defrișări, acces motorizat în rezervațiile științifice, braconaj, pășunat intensiv, construcția unor reședințe de vacanțe. La aceste intervenții se adaugă și mentalitatea poporului român

¹⁴⁰ Moraru Elena, Carole Ana-Maria, *Hunedoara. Ghid turistic*, Editura Emia, 2003, pag. 11

în raport cu conceptul de arie naturală protejată, cu tipul de comportament ce trebuie adoptat în cazul deplasărilor în interiorul unui parc național, cu atitudinea față de dreptul de proprietate asupra unor terenuri situate în interiorul unui parc național. Chiar dacă suprafețele de teren aflate în proprietatea localnicilor se află în interiorul rezervației științifice, aceștia nu înțeleg, nefiind educați în acest sens, să acționeze în sensul protejării biodiversității, simțul proprietății fiind mult mai puternic decât cel de conservare și de transmitere în forma actuală a resurselor turistice aflate în aceste areale. Unul dintre motive poate fi știrbirea, o bună perioadă de timp, a dreptului de proprietate asupra terenurilor în era comunistă de unde și accentuarea acestui sentiment în prezent. Însă, și lipsa unor campanii de conștientizare a populației cu privire la impactul acțiunilor lor asupra mediului ambiant, determină un asemenea comportament. Analizând conflictele din Parcul Național Munții Rodnei, putem observa predominanța braconajului cu efecte majore asupra numărului de exemplare de capre negre precum și a accesului motorizat și campării turiștilor în zone nepermise dar și aruncarea de gunoaie în zona rezervației științifice. Rezolvarea acestor probleme necesită resurse financiare importante pentru controlul și prevenirea unor asemenea acțiuni, pentru reconstrucția ecologică a zonelor afectate precum cele în care sunt depozitate haldele de steril, prezența rangerilor în punctele cheie de pe traseele turistice, instalarea mai multor panouri informative în zonele intens circulate de turiști, deoarece s-a constatat distrugerea majorității acestora. Nu în ultimul rând, aplicarea legislației existente în domeniul protecției mediului ambiant poate determina reducerea numărului de infracțiuni din zona montană a României.

Parcul Național Munții Rodnei este situat în partea de Nord-Est a României, acoperind o parte a nordului Carpaților Orientali. Este o arie naturală protejată, declarată parc național, înființată prin Ordinul Ministrului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului nr. 7/1990 și confirmată prin Legea nr. 5/2000, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III a - zone protejate. Scopul înființării acestui parc național este acela de conservare a biodiversității și a peisajului, de protejare a speciilor rare și valoroase, pentru promovarea și încurajarea turismului, conștientizarea și educarea publicului în spiritul ocrotirii naturii și a valorilor sale.

În anul 1979, Rezervația Pietrosu Rodnei, parte componentă a Parcului Național Munții Rodnei, a fost inclusă în rețeaua internațională de rezervații ale biosferei, având în prezent suprafața de 44 000 ha, iar prin Planul de Management (varianta martie 2008) se reglementează ca suprafața acesteia să fie identică cu cea a parcului național care este de 46 399 ha.

Rezervația se bucură de un peisaj deosebit, particularitățile fiind date de prezența lacurilor de origine glaciară și a circurilor glaciare, de flora (650 de specii) și fauna rezervației, cu unele specii endemice carpatice sau rare, de specificul activităților ecoturistice derulate în acest perimetru.

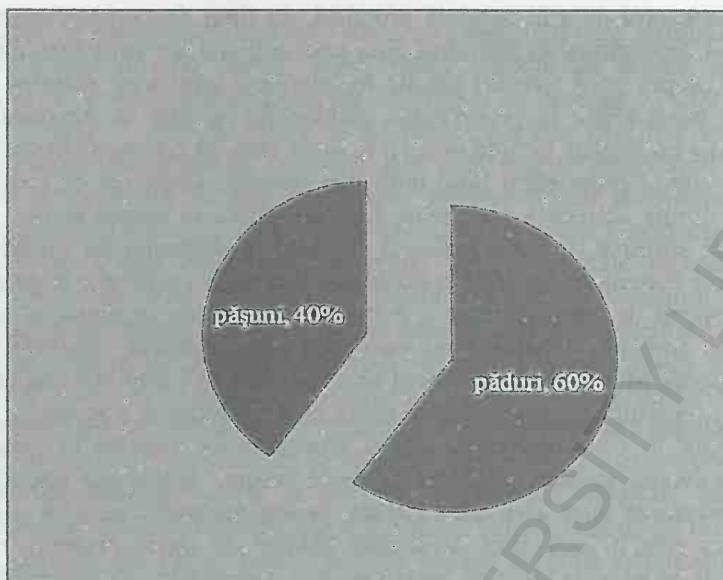

Figura nr. 9.5.: Categoria actuală de folosință a terenurilor în Parcul Național Munții Rodnei

Activități umane cu impact asupra biodiversității

Faptul că 40,1% din suprafața totală a parcului este reprezentată de pășuni care, din punctul de vedere al dreptului de proprietate, aparțin primăriilor, naște de multe ori conflicte majore în această zonă precum defrișări, aprobări date pentru construcția diverselor case de vacanță chiar în interiorul sau la limita parcului, construcția de drumuri de acces în interiorul parcului etc.. Aceste pășuni aparțin comunităților locale, populația rezidentă folosindu-le pe timpul verii pentru pășunatul animalelor proprii. Pentru a evita utilizarea intensivă a acestor resurse naturale, trebuie găsite alternative pentru comunitățile locale în ceea ce privește obținerea de venituri.

În Planul de Management al parcului chiar dacă se precizează faptul că vânătoarea și pescuitul sunt interzise, cu toate acestea au fost întâlnite acțiuni de braconaj, consecința fiind reducerea numărului de exemplare din specia caprelor negre-monument al naturii (140 de exemplare în Parcul Național Munții Rodnei-una dintre cele mai numeroase populații de astfel de mamifere din țară) și chiar amenințarea acestora cu dispariția, fiind necesare acțiuni de repopulare. La această stare de fapt a contribuit și numărul mare de câini de la stânele din zonă. În plus, s-a semnalat și construirea de către braconieri a două drumuri ilegale, unul dintre ele, de 2,5 km, tăind în două zona de cercetare științifică a rezervației, în care este interzisă orice activitate, cu atât mai puțin construirea unor drumuri de acces, al doilea drum fiind construit în exteriorul zonei de protecție specială.

Accesul spre vârful Pietrosul Rodnei (2303 m) se poate face dinspre localitatea Borșa pe drumul care se finalizează la Stația Meteorologică Iezer, cu o lungime totală de 9 km din care 3,5 km se regăsesc în interiorul parcului național. Din păcate, acest drum

este intens folosit de către localnici și turiști pentru accesul la obiectivele turistice din parc, sau pentru a ajunge la pășunile aflate în proprietate, pentru plimbări în week-end sau chiar pentru diverse competiții enduro. Toate aceste mijloace de transport aduc grave prejudicii florei și faunei din parc, poluarea (gaze cu efect de seră, deșeuri, vetre de foc, culegerea intensivă a florei etc.) rezultată având de multe ori efecte ireversibile asupra biodiversității.

Figura nr. 9.6.: Mașini de teren în Parcul național Munții Rodnei la peste 2000 m altitudine

De asemenea, peșterile din parc sunt de multe ori devastate în vederea extragerii „florilor de mină” și valorificării acestora în scop comercial.

În anul 2002, în zona Tăului Știol s-au efectuat acțiuni ilegale de triplare a suprafeței luciului de apă și crearea unui canal de drenaj într-un baraj antropic, modificându-se peisajul subalpin. Prin extinderea lacului a fost inundat un mal și, din această cauză, jnepenii (monument al naturii) care creșteau acolo au murit. În fiecare week-end, împrejurul acestui lac se adună o mulțime de turiști cu jeep-uri, care lasă în urmă grămezi de gunoaie. Se adaugă resturile menajere aruncate în marginea lacurilor glaciare precum și stâncile amplasate în apropierea cursurilor de apă, culegerea fructelor de pădure, plantelor medicinale, mușchilor, ciupercilor.

În scopul atenuării efectelor negative ale acțiunii umane asupra Parcului Național Munții Rodnei din România se impun câteva acțiuni, unele dintre ele fiind în curs de derulare, precum implicarea unor voluntari în managementul ariilor protejate din Europa, oferind o alternativă educațională și contribuind la îmbunătățirea accesului celor care, indiferent de vârstă, să dobândească noi competențe în domeniul protecției naturii. Apare

necesitatea îmbunătățirii infrastructurii din acest parc prin construirea unor centre de vizitare și puncte de informare, instalarea unor panouri informative. De asemenea, au fost câteva inițiative de informare derulate în școlile limitrofe parcului național, care se cer a fi repetate pentru obținerea unor rezultate favorabile precum și implicarea elevilor și studenților în conservarea biodiversității din parc. Nu în ultimul rând, derularea unor acțiuni de prevenire a degradării peisajelor prin coparticiparea custozilor, a jandarmeriei montane, a poliției și reprezentanților ocoalelor silvice.

Comunitățile locale sunt primele care, prin ele însele și în interesul lor, trebuie să depună eforturi pentru a ajuta la dezvoltarea turismului în ariile protejate, acesta din urmă aducând, prin principiile sale, numeroase beneficii comunităților.

Dintre aceste **principii** pot fi enumerate:

- minimizarea impactului negativ asupra naturii și culturii, impact ce ar putea distruge aria protejată;
- educarea turistului cu privire la importanța conservării;
- sublinierea importanței unor operatori responsabili, care să coopereze cu populația și cu autoritățile locale, în vederea satisfacerii nevoilor comunității;
- furnizarea de fonduri pentru conservare și pentru managementul ariilor naturale protejate;
- accentuarea necesității unei zonări turistice regionale și a planificării fluxurilor de turiști pentru regiunile sau ariile naturale ce vor deveni destinații ecoturistice;
- necesitatea utilizării studiilor sociale și de mediu, precum și a unor programe de monitorizare pe termen lung, pentru evaluarea și minimizarea impactului;
- lupta pentru maximizarea beneficiilor economice ale țării gazdă, ale comunităților și firmelor locale și mai ales ale locuitorilor din zona ariilor naturale și protejate;
- asigurarea unei dezvoltări a turismului care nu depășește o anumită limită a schimbării din punctul de vedere social și al mediului, limită determinată de cercetători în colaborare cu rezidenții;
- utilizarea unei infrastructuri dezvoltate în armonie cu mediul natural și cultural, minimizând utilizarea combustibililor fosili și conservând vegetația și fauna locală.

Pe lângă efectele sale negative, turismul poate contribui însă și la creșterea nivelului de trai al comunității locale, fiind o sursă importantă de încasări, administratorii zonelor turistice confruntându-se și cu atragerea forței de muncă implicate în proiectele de conservare și gestionare a siturilor naturale.

Se poate considera că cele prezentate confirmă aprecierile cu privire la existența unui potențial valoros și a unor etape parcurse deja în procesul constituirii unui sistem integrat, încheiat al ariilor protejate.

În același timp, analizele de detaliu au confirmat, în multe situații, o superficialitate în gestionarea acestor areale, concretizată în faptul că fie nu sunt aprobate și, ca atare, nu sunt operaționale planurile de management, fie administrația zonelor respective nu dispune de capacitatea (umană, organizatorică, financiară etc.) de implementare a planurilor de management, de monitorizare și de adaptare permanentă a acestora.

9.5. Analiza SWOT a ecoturismului românesc

România are un potențial imens care o poate transforma într-o destinație pentru tot timpul anului dacă vor fi înțelese și maximizate avantajele oferite de siturile moștenirii naturale și culturale. Munții Carpați din centru se mândresc cu cea mai mare densitate de carnivore mari din Europa. Înspre vest se întind platourile unde satele și orașele pastorale sunt despărțite de dealuri și văi. Către est, câmpiile întinse de la șes, care sunt inima agricolă a țării, conduc Dunărea până la vărsarea în Marea Neagră prin intermediul Deltei sale unice. De la plajele Mării Negre la schiul și drumețiile montane și turismul bazat pe natură în Delta Dunării, patrimoniul natural al României oferă oportunități nelimitate pentru turism. Țara noastră deține a 7-a parte din siturile moștenirii culturale mondiale, incluzând mănăstirile pictate din Bucovina, cetatea istorică Sighișoara și cetățile dacice din munții Orăștiei, Transilvania, o lume faimoasă datorită asocierii ei cu legenda lui Dracula. Larga categorie de exemple de stiluri arhitectonice și o bogată istorie literală și muzicală sunt reflectate într-un amestec etnic de români, unguri, rromi, ucrainieni, germani, ruși și turci. O populație diversă și unică precum peisajele țării împreună cu o istorie bogată oferă vizitatorului o incursiune în trecutul și prezentul Europei.¹⁴¹

Analiza SWOT a ecoturismului românesc evidențiază următoarele categorii de probleme:

1. punctele forte:

- ❖ diversitatea resurselor turistice naturale;
- ❖ fauna și flora bogată cu specii unicate în Europa;
- ❖ varietatea și bogăția biodiversității și a regiunilor biogeografice din România;
- ❖ ariile protejate din România sunt identificate;
- ❖ potențial speologic extrem de valoros;
- ❖ existența celei mai mari densități de carnivore mari din Europa;
- ❖ prezența în Delta Dunării a 60% din populația totală la nivel mondial de cormorani pitici;
- ❖ prezența unui număr mare de endemisme;
- ❖ existența siturilor Natura 2000;
- ❖ bogăția patrimoniului natural din parcurile naționale și naturale;
- ❖ numărul relativ mare de obiective turistice incluse pe lista patrimoniului mondial UNESCO și care sunt amplasate în parcuri;
- ❖ recunoașterea la nivel internațional a unor arii naturale protejate și premiarea acestora (Retezat, Piatra Craiului și Delta Dunării);
- ❖ existența unor zone sălbatice, neafectate de intervenția omului;
- ❖ existența pe teritoriul parcurilor naționale și naturale a unor păduri virgine și cvasivirgine;
- ❖ existența cadrului legal care prevede atât delimitarea parcurilor naturale și a zonelor protejate, cât și condițiile necesare instituirii administrației pentru zonele protejate, în vederea inițierii managementului acestora;

¹⁴¹ România. Impactul turismului și călătoriilor asupra locurilor de muncă și economiei, WTTC, 2006, pag. 14

- ❖ descentralizarea în gestionarea programelor post-aderare, de la nivel central la nivel regional;
- ❖ existența cadrului legislativ care permite dezvoltarea rețelei de arii protejate și conservarea acestora.

Unul dintre avantajele competitive de care beneficiază țara noastră, în comparație cu destinațiile turistice consacrate, este acela al păstrării mediului natural nealterat de prezența și activitățile omului. Astfel, în cadrul rezervațiilor naturale nu puține sunt speciile de plante și animale declarate endemice sau monumente ale naturii. De asemenea, România încă mai păstrează în mediul natural nealterat de prezența omului, exemplare de floră și faună care în alte țări au dispărut sau nu mai pot fi vizitate decât în captivitate. Prin slaba dezvoltare în unele zone a formelor de turism clasice, s-a realizat astfel o premisă importantă de dezvoltare a ecoturismului, fapt ce ar impune țara noastră ca o destinație importantă pentru această formă de turism;

2. punctele slabe:

- ❖ extinderea intravilanului în zonele din imediata vecinătate sau chiar în interiorul ariilor naturale protejate, ținând spre dezvoltarea și realizarea ulterioară a unor construcții sau chiar stațiuni turistice;
- ❖ existența anumitor lipsuri în rețeaua națională de arii protejate;
- ❖ slaba gestionare a ariilor protejate;
- ❖ utilizarea insuficientă a mijloacelor de comunicare electronice;
- ❖ supraexploatarea resurselor naturale, prin pășunat neadecvat și suprapășunat, defrișări ilegale, braconaj, vânătoare intensivă, turism necontrolat etc.;
- ❖ existența unui număr mare de situri poluate datorită unor activități economice intensive fără aplicarea unor politici adecvate de protecție a mediului;
- ❖ administrarea defectuoasă a facilităților turistice deja existente în interiorul acestor arii naturale protejate, generând în special cantități impresionante de deșeuri;
- ❖ capacitatea administrativă insuficientă, în special la nivel regional și local, în implementarea legislației de mediu și a proiectelor cu finanțare internațională;
- ❖ nerespectarea regimului de protecție, ca urmare a lipsei demarcării în teren a limitelor și a zonelor tampon ale ariilor naturale protejate;
- ❖ un număr mare de habitate și specii aflate în pericol;
- ❖ pagube majore generate de eroziunea costieră;
- ❖ spații neadecvate pentru depozitarea, evacuarea și reciclarea deșeurilor atât în interiorul ariilor protejate cât și la baza acestora;
- ❖ lipsa organizării în toate zonele protejate a administrațiilor care să inițieze un management eficient al ariilor naturale protejate instituite;
- ❖ resurse financiare și umane scăzute pentru managementul ariilor protejate și a biotopurilor importante;
- ❖ nivelul de pregătire destul de redus al ghizilor din ecoturism/personalului de specialitate (rangeri, cabanieri) care administrează structurile de cazare;
- ❖ lipsa de experiență a personalului nou angajat în gestionarea proiectelor de mediu;
- ❖ la nivelul administrațiilor locale nu există personal specializat în activitatea de cercetare-dezvoltare, pentru obținerea fondurilor nerambursabile;
- ❖ capacitatea de cazare la nivelul ariilor protejate este redusă;

- ❖ oferta de activități și servicii redusă;
- ❖ neperceperea parcului ca o sursă financiară suplimentară nici de gestionarii acestora și nici de comunitatea locală;
- ❖ marketingul parcurilor naționale/naturale este redus mai ales la nivel regional/local ceea ce determină o necunoaștere a valorii acestora;
- ❖ lipsa unui sistem eficient de comunicare/informare în domeniul ariilor naturale protejate;
- ❖ informații și hărți turistice insuficiente;
- ❖ numărul limitat al planurilor de management pentru ariile protejate;
- ❖ existența planurilor de management neaprobată în cazul unor arii naturale protejate;
- ❖ cercetări de piață reduse din punctul de vedere al numărului și regiunilor în care au fost realizate;
- ❖ lipsa centrelor de vizitare care să ofere informații vizitatorilor despre întreg parcul, să ofere materiale de informare;
- ❖ lipsa conștiinței/educației a ceea ce înseamnă patrimoniu natural național și a importanței acestuia în prezent dar, mai ales, în viitor, atât din partea turiștilor cât și a gazdelor;
- ❖ slaba conștientizare a populației și a agenților economici privind gestionarea adecvată a ariilor naturale protejate;
- ❖ tăierile masive de arbori și depozitarea necorespunzătoare a rumegușului pe marginea pâraielor – ce duc la degradarea mediului în multe parcuri;
- ❖ amplasarea haotică a construcțiilor în unele zone;
- ❖ lipsa gazului metan în zonă, situație ce duce la tăieri necontrolate de arbori;
- ❖ lipsa rețelelor de canalizare, cu stații de epurare pentru apele menajere uzate – duce la poluarea pâraielor.

Din păcate, toate aceste probleme legate de ariile naturale protejate din România și piedicile puse în practicarea ecoturismului anulează aproape în întregime punctele forte prezentate anterior;

3. oportunitățile:

- ❖ existența fondurilor Uniunii Europene pentru administrarea și conservarea ariilor naturale protejate;
- ❖ legislația de mediu armonizată aproape în totalitate cu cea europeană;
- ❖ dezvoltarea formelor ecoturismului;
- ❖ creșterea numărului de turiști/vizitatori care au ca motivație ecoturismul dar și alte forme de turism care se desfășoară în condițiile protejării mediului ambiant;
- ❖ interes internațional sporit pentru turismul din parcurile naționale și naturale, din ariile naturale protejate în general;
- ❖ diversificarea ofertei de specialitate prin includerea unor obiective turistice reprezentative pentru patrimoniul natural al României – Delta Dunării, Munții Rodnei sau Munții Retezat;
- ❖ promovarea unor evenimente bazate pe „calendare ale naturii” (exemplu: boncănitul cerbilor, înflorirea bujorului de munte etc.);
- ❖ posibile facilități acordate investitorilor din parcurile naționale/naturale de către administrația parcurilor;
- ❖ lipsa poluării în multe din zonele naturale protejate din România;

- ❖ regimul silvic, reglementat legal, poate avea efecte favorabile asupra ariilor naturale protejate;
- ❖ lipsa căilor de acces și a amenajărilor care să permită turistului să pătrundă în zonele valoroase, în felul acesta existând o protecție naturală;
- ❖ introducerea surselor regenerabile de energie;
- ❖ programe cu finanțare rambursabilă și nerambursabilă în domeniul protecției mediului și practicării ecoturismului.

În consecință, aceste avantaje trebuie valorificate la maxim de către țara noastră deoarece, prin practicarea ecoturismului se pot obține venituri substanțiale;

4. amenințările:

- ❖ concurența pe plan internațional;
- ❖ absorbția scăzută a fondurilor europene în domeniul protecției naturii;
- ❖ utilizarea neadecvată a fondurilor Uniunii Europene, fără luarea în considerare a posibilelor efecte asupra mediului și biodiversității (exemplificare: construirea unor elemente de infrastructură precum drumuri care conduce la fragmentarea habitatelor);
- ❖ existența zonelor cu potențial de poluare transfrontalieră;
- ❖ lipsa unor politici concertate pentru protecția naturii;
- ❖ presiunea crescută asupra biodiversității și calității aerului în corelare cu creșterea economică;
- ❖ sistem superior de gestionare a deșeurilor, a ariilor protejate în general, în țările din regiune;
- ❖ urbanizarea populației rurale cu implicații directe în pierderea patrimoniului cultural imaterial/material existent în parcuri;
- ❖ ineficiența investițiilor pe termen scurt, mediu și lung pentru reducerea riscurilor de dezastre naturale care pot provoca pagube importante și uneori ireversibile ariilor naturale protejate;
- ❖ scăderea veniturilor comunităților din incinta parcurilor sau din apropierea acestora ca urmare a restricționării unor activități economice specifice zonelor;
- ❖ creșterea exploatarea, vânătorii, pescuitului, turismului și construcțiilor ilegale în ariile protejate;
- ❖ dezvoltarea în apropierea parcurilor a diferitelor forme de turism care pot atrage turiștii/vizitatorii.

Este clar faptul că ecoturismul implică o densitate minimă, activități cu impact scăzut asupra tuturor componentelor mediului înconjurător și este evident că teritoriul României este împânzit de locuri ce pot căpăta o astfel de destinație turistică ecologică.

EXEMPLE DE SUBIECTE DE EXAMEN

1. Dezvoltarea care corespunde necesităților prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi definește: a) ecoturismul; b) dezvoltarea durabilă; c) dezvoltarea nedurabilă; d) turismul durabil.
2. Principiile dezvoltării durabile au fost elaborate cu prilejul: a) Strategiei Conservării Mondiale, în anul 1980; b) Mesei Rotunde din Columbia Britanică asupra Mediului și Economiei, în anul 1991; c) Conferinței de la Rio asupra Mediului și Dezvoltării, în anul 1992; d) Raportului Brundtland, în anul 1987.
3. Călătoria responsabilă în arealele naturale care are drept scop conservarea mediului și îmbunătățirea nivelului de trai al populației gazdă definește: a) dezvoltarea durabilă; b) ecoturismul; c) turismul rural; d) parcul național.
4. Conceptul de dezvoltare durabilă a fost utilizat pentru prima dată cu ocazia: a) Conferinței de la Rio asupra Mediului și Dezvoltării din anul 1992; b) Raportului Brundtland din anul 1987; c) Conferinței Mondiale asupra Măsurării Turismului Internațional din anul 1990; d) Mesei Rotunde din Columbia Britanică asupra Mediului și Economiei din anul 1991.
5. Ariile naturale protejate al căror scop este protecția și conservarea unor eșantioane reprezentative pentru spațiul biogeografic național, cuprinzând elemente naturale cu valoare deosebită sub aspect fizico-geografic, floristic, faunistic, hidrologic, geologic, paleontologic, speologic, pedologic sau de altă natură, oferind posibilitatea vizitării în scopuri științifice, educative, recreative și turistice definesc: a) rezervația biosferei; b) parcul natural; c) rezervația naturală; d) parcul național.
6. Unde și când s-a derulat conferința cu prilejul căreia au fost enunțate și adoptate cele 27 de principii ale dezvoltării durabile? a) Paris, 1973; b) Brundtland, 1987; c) Rio de Janeiro, 1992; d) Johannesburg, 2002.
7. Cum se numește forma/direcția durabilității care asigură faptul că dezvoltarea este compatibilă cu menținerea proceselor ecologice esențiale, diversitatea biologică și resursele biologice? a) ecologică; b) socială; c) culturală; d) economică.
8. Conform definiției, orice activitate turistică desfășurată poate fi considerată ecoturism în momentul în care, printre altele: a) conduce la îmbunătățirea nivelului de trai al populației gazdă; b) presupune deplasarea în zonele urbane; c) presupune existența unui grup de minim 20 de persoane; d) încasarea/turist este de minim 100 euro.
9. Dezvoltarea durabilă presupune obținerea unor performanțe pe trei direcții: a) economice, sociale, culturale; b) sociale, ecologice, tehnice; c) ecologice, sociale, economice; d) ecologice, culturale, sociale.
10. Preocupările privind dezvoltarea turistică durabilă datează din anii: a) 1960; b) 2000; c) 1980; d) 1990.
11. Alegeți elementul care nu rezultă din definiția turismului durabil publicată în „Turismul în anul 2010”: a) continuitate; b) calitate; c) echilibru; d) educare.
12. Din punct de vedere geografic, fondul forestier național se află, în majoritate, în zona de: a) deal; b) munte; c) câmpie; d) șes.
13. Elementele secundare componente ale mediului înconjurător se referă și la: a) căi de comunicație; b) soluri; c) ape; d) obiective industriale.

14. **Activitățile cu un conținut economic pur se referă, printre altele, și la:** a) reconfortare; b) populația gazdă; c) accidentele ecologice; d) cazare.
15. **Activitățile cu încărcătură socială se referă, printre altele, și la:** a) relațiile interumane dintre turiști și lucrătorii din turism; b) recreere; c) cazare; d) agrement.
16. **Care este cel mai important gaz cu efect de seră?** a) dioxidul de carbon; b) protoxidul de azot; c) metanul; d) cromul.
17. **În cazul Europei, schimbările climatice:** a) vor determina înlocuirea graduală a pădurilor temperate cu cele tropicale; b) vor intensifica problemele legate de aprovizionarea cu apă potabilă; c) vor amplifica diferențele regionale din punctul de vedere al resurselor naturale; d) vor intensifica inundațiile din timpul verii.
18. **Creșterea concentrației de dioxid de carbon se datorează, în principal:** a) utilizării combustibililor fosili; b) avalanșelor; c) fenomenelor naturale; d) creșterii nivelului mării și oceanelor lumii.
19. **Specialistul responsabil cu introducerea termenului de ecoturism este:** a) William Theobald; b) Hector Ceballos Lascurain; c) Oscar Snak; d) Victor Middleton.
20. **Diploma europeană pentru ariile naturale protejate a fost acordată:** a) parcului național Buila-Vânturarița; b) rezervației floristice Întregalde; c) peșterii Ialomița; d) parcului național Piatra Craiului.
21. **Din punctul de vedere al duratei călătoriei, majoritatea ecoturiștilor se deplasează pe o perioadă cuprinsă în intervalul:** a) 6-18 zile; b) 8-14 zile; c) 1-3 zile; d) 10-21 zile.
22. **Prima lege din România privind protecția mediului înconjurător datează din anul:** a) 1973; b) 1995; c) 1992; d) 1931.
23. **Printre cele 13 parcuri naționale din România se află și:** a) Bucegiul; b) Apuseniul; c) Piatra Craiului; d) Lunca Mureșului.
24. **Alegeți acțiunea care nu previne degradarea potențialului turistic:** a) incendiul de pădure; b) crearea unor centre ale vizitatorului; c) controlul accesului turiștilor pe anumite trasee; d) limitarea accesului turiștilor în anumite zone.
25. **În ce țară din Europa se găsește cea mai mare suprafață de pădure naturală?** a) Elveția; b) România; c) Republica Moldova; d) Franța.
26. **În cazul profilului demografic al ecoturiștilor chinezi, în majoritate, aceștia au vârste cuprinse între:** a) 35-50 de ani; b) 25-34 de ani; c) 18-25 de ani; d) 20-30 de ani.
27. **Printre principalele destinații ecoturistice mondiale se numără și:** a) România; b) Franța; c) Olanda; d) Nepal.
28. **Care este primul parc național din România?** a) Rodna; b) Delta Dunării; c) Bucegi; d) Retezat.
29. **Printre cele 15 parcuri naturale din România se află și:** a) Ceahlăul; b) Retezatul; c) Semenicul; d) Porțile de Fier.
30. **Elementele primare componente ale mediului înconjurător se referă și la:** a) căi de comunicație; b) așezări omenești; c) atmosferă; d) culturi agricole.
31. **În ce categorie de elemente se încadrează vegetația și fauna în calitatea lor de componente ale mediului înconjurător?** a) primare; b) antropice; c) secundare; d) terțiare.
32. **Care nu este elementul luat în calcul în cazul unui turism durabil:** a) planificarea economică și socială; b) echitatea; c) viitorul; d) resursa.

33. Schimbările climatice vor afecta Marea Barieră de Corali din Australia având următorul efect: a) descompunerea; b) decolorarea; c) dispariția; d) colorarea în roșu.
34. Concentrațiile mondiale actuale ale dioxidului de carbon au crescut mai ales datorită: a) fenomenelor naturale; b) activităților umane; c) topirii ghețarilor; d) reducerii stratului de ozon.
35. La nivel mondial, cea mai importantă instituție cu atribuții în domeniul ariilor protejate este: a) Organizația Mondială a Turismului; b) Federația Europeană a Ariilor Protejate; c) Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii; d) Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile.
36. Delta Dunării este declarată: a) parc național; b) Rezervație a Biosferei; c) parc natural; d) monument al naturii.
37. Care este cea mai importantă țară emițătoare de ecoturști către Australia? a) România; b) China; c) Japonia; d) Germania.
38. Din punctul de vedere al proprietății asupra parcurilor naționale și naturale din România, acestea aparțin în majoritate: a) persoanelor fizice; b) primăriilor; c) mănăstirilor; d) statului român.
39. Munții Bucegi sunt declarați: a) parc național; b) monument al naturii; c) parc natural; d) Rezervație a Biosferei.
40. Ansamblul la un moment dat al factorilor naturali și sociali-creați prin activități umane-care, în strânsă interacțiune, influențează echilibrul ecologic și determină condiții de viață pentru om și condiții pentru dezvoltarea economică și socială a societății definește: a) ecoturismul; b) dezvoltarea durabilă; c) schimbarea climatică; d) mediul ambiant.
41. Când și unde au fost inițiate primele preocupări cu privire la dezvoltarea durabilă? a) 1978, New York; b) 1990, Rio de Janeiro; c) 1972, Stockholm; d) 1957, București.
42. În cazul turismului durabil, calitatea presupune: a) continuitatea resurselor naturale; b) asigurarea unui echilibru între nevoile industriei turistice, ale partizanilor mediului și comunității locale; c) continuitatea culturii comunității gazdă; d) o experiență valoroasă pentru vizitatori.
43. Indicatorii utilizați în aprecierea turismului durabil se împart în următoarele categorii: a) fundamentali și suplimentari; b) principali și generali; c) permanenți și accidentali; d) endogeni și exogeni.
44. În ce categorie de activități turistice se încadrează relațiile interumane ce apar între turiști și populația gazdă? a) cu un conținut economic pur; b) cu încărcătură socială; c) de transformare a mediului; d) de agrement.
45. Alegeți concluzia care nu se desprinde din Raportul asupra Schimbărilor Climatice, Bruxelles, 2007: a) bazinul mediteranean va deveni arid; b) sporirea numărului de lacuri glaciare; c) Alpii vor pierde o treime din stațiunile lor de schi; d) reducerea temperaturilor cu 1-2 °C în perioada 2010-2020.
46. Care este direcția nespecifică durabilității? a) ecologică; b) socială; c) economică; d) agricolă.
47. Cantități importante de carbon au fost pierdute în ultimii zeci de ani ai secolului XX prin: a) emansiunile de protoxid de azot; b) practicarea turismului; c) topirea ghețarilor; d) defrișarea pădurilor.

48. Unul dintre efectele viitoare ale încălzirii Planetei se referă la: a) reducerea temperaturilor; b) sporirea numărului de lacuri glaciare și a suprafeței acestora; c) reducerea nivelului mării; d) creșterea numărului de zile cu persistență a stratului de zăpadă.

49. Din punctul de vedere al vârstei, majoritatea ecoturiştilor se încadrează în intervalul: a) 25-35 ani; b) 35-54 ani; c) 25-64 ani; d) peste 64 ani.

50. Care este categoria de arii naturale protejate din România care ocupă cea mai mare suprafață? a) parcurile naționale; b) rezervațiile și monumentele; c) parcurile naturale; d) ariile de protecție specială avifaunistică.

51. Masivul Ceahlău este declarat: a) parc național; b) monument al naturii; c) parc natural; d) rezervație geologică.

52. Care parc național din România a fost certificat drept arie protejată de importanță europeană Pan Parks? a) Piatra Craiului; b) Retezat; c) Cozia; d) Munții Maramureșului.

53. Cei mai puternici touroperatori în domeniul turismului ecologic se găsesc în: a) Costa Rica; b) Germania; c) Guatemala; d) Nepal.

54. Munții Apuseni sunt declarați: a) parc național; b) monument al naturii; c) parc natural; d) rezervație geologică.

55. Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000 are la bază: a) Directiva Specii de plante; b) Directiva Conservării Biodiversității; c) legislația UE; d) Directiva Păsări și Directiva Habitate.

Cele 10 persoane ale echipei naționale de investigații American și Agentul de Vază (American Task Force of Travel Agents (ATA))

1. Identificați un plan de lucru. Un compasiu de tipul celui din imaginea de mai jos a căutat în propriile sale degete și a găsit un plan de lucru și un plan de lucru pentru un alt plan.

2. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi.

3. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți.

4. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți.

5. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi. Nu lăsați nici un lucru pe care să-l puteți găsi.

6. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți.

7. Invitați la o cafea și la o discuție. Invitați la o cafea și la o discuție. Invitați la o cafea și la o discuție. Invitați la o cafea și la o discuție. Invitați la o cafea și la o discuție.

8. De câte ori vă puteți găsi? De câte ori vă puteți găsi? De câte ori vă puteți găsi? De câte ori vă puteți găsi? De câte ori vă puteți găsi? De câte ori vă puteți găsi? De câte ori vă puteți găsi?

9. Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi? Cu ce puteți găsi?

10. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți. Părușă - da, nu este posibil să-l găsiți.

ANEXE

ANEXA 1

Cele 10 porunci ale ecoturismului formulate de Societatea Americană a Agenților de Voiaj (American Society of Travel Agents) (ASTA)

1. Respectați un pământ fragil. Fiți conștienți de faptul că, fără bunăvoința tuturor de a contribui la protecția lor, destinațiile turistice frumoase și unice riscă să fie pierdute pentru generațiile viitoare;
2. Nu lăsați decât urmele pașilor! Luați doar fotografii! Nu graffiti! Nu deșeuri! Nu împrumutați „suveniruri” din siturile istorice sau zonele naturale;
3. Pentru a da un sens pozitiv călătoriei voastre, interesați-vă cu privire la geografia, uzanțele, modul de viață și cultura regiunii pe care o vizitați. Faceți-vă timp pentru a asculta oamenii. Încurajați eforturile locale de protejare a mediului;
4. Respectați intimitatea și demnitatea celui alt. Înainte de a fotografia persoane, întrebați-le mai întâi dacă o puteți face;
5. Nu cumpărați produse făcute plecând de la plante și animale pe cale de dispariție (carapace de țestoase, pene de păsări, piei de animale). Citiți ce trebuie să știți înainte de a pleca (este vorba de lista produselor al căror import este interzis în SUA publicată de Administrația Vamală a SUA);
6. Urmați întotdeauna poteci, cărări, drumuri marcate. Nu deranjați animalele, nu degradați plantele, nu perturbați habitatele naturale;
7. Învățați să cunoașteți și să susțineți programele și organizațiile care au drept scop protecția mediului;
8. De câte ori este posibil, mergeți sau utilizați mijloace de transport care nu degradează mediul. Încurajați conducătorii vehiculelor publice să oprească motorul când mașinile lor sunt parcate sau oprite;
9. Ca și client preferați hoteluri, companii aeriene, stațiuni, companii de navigație, agenții de voiaj și furnizori care acționează în favoarea economiei de energie și protecției mediului ambiant, calității apei și aerului, reciclării, gestiunii sigure a deșeurilor și substanțelor toxice, care luptă împotriva zgomotului alături de populația locală și care furnizează un personal bine pregătit, experimentat și care aplică scrupulos principiile de protecție a mediului;
10. Întrebați-vă agentul de voiaj dacă este membru ASTA pentru a repera organizațiile care subscriu principiilor directoare ale ASTA în materie de mediu pentru călătoriile aeriene, rutiere, feroviare sau maritime. ASTA recomandă ca aceste organizații să-și adopte propriul cod de mediu pentru siturile și ecosistemele speciale.

ANEXA 2

Cele mai mari arii protejate din punctul de vedere al suprafeței ocupate

1. Greenland - 97.2 mil. ha.
2. Ar-Rub'al-Khali (Arabia Saudită) - 64 mil. ha.
3. Great Barrier Reef (parc marin în Australia)- 34.5 mil. ha.
4. Northwestern Hawaiian Islands' (rezervație a ecosistemelor recifurilor de corali din Statele Unite ale Americii)- 34 mil. ha.
5. Amazonia forest (rezervație în Columbia)- 32 mil. ha.
6. Qiāng Tāng (rezervație naturală în China)- 25 mil. ha.
7. Macquarie Island în Australia - 16 mil. ha.
8. Cape Churchill wildlife management area (în nordul Canadei) - 14 mil. ha.
9. Northern Wildlife Management Zone (Arabia Saudită)- 10 mil. ha.
10. Alto Orinoco-Casiquiare biosphere rezervație din Venezuela și Bolivia - 8.4 mil. ha.
11. Vale do Javari indigenous area în Brazilia - 8.3 mil. ha.
12. Ouadi Rimé-Ouadi Achim a în Tchad - with 8 mil. ha.
13. US Arctic în SUA- 7.8 mil. ha.
14. Yanomami (AM-RO) în Brazilia - 7.75 mil. ha.
15. Yukon Delta în SUA - 7.74 mil. ha.
16. Aïr and Ténéré în Niger - 7.73 mil. ha.
17. Pacifico în Columbia - 7.39 mil. ha.
18. Sur del Estado Bolívar în Venezuela - 7.26 mil. ha.
19. Tassili N'Ajjer în Algeria - 7.2 mil. ha.
20. Coutada în Angola - 6.8 mil. ha.

Sursa: adaptare după <http://www.unep-wcmc.org/wdpa/>

ANEXA 3 CALENDAR ECO

Ziua	Evenimentul Aniversat
02 Februarie	Ziua Mondială a Zonelor Umede, Convenția Ramsar
15 Martie-15 Aprilie	Luna Pădurii
22 Martie	Ziua Mondială a Apei
23 Martie	Ziua Mondială a Meteorologiei
01 Aprilie	Ziua Păsărilor
22 Aprilie	Ziua Pământului
24 Aprilie	Ziua Mondială a Protecției Animalelor de Laborator
10 Mai	Ziua Păsărilor și Arborilor
15 Mai	Ziua Internațională de Acțiune pentru Clima
24 Mai	Ziua Europeană a Păsărilor
05 Iunie	Ziua Mediului
08 Iunie	Ziua Mondială a Oceanelor
17 Iunie	Ziua Mondială pentru Combaterea Deșertificării
21 Iunie	Ziua Soarelui
11 Iulie	Ziua Mondială a Populației
09 August	Ziua Internațională a Grădinilor Zoologice și Parcurilor
16 Septembrie	Ziua Internațională a Stratului de Ozon
18 Septembrie	Ziua Mondială a Geologilor
23 Septembrie	Ziua Mondială a Curățeniei
25 Septembrie	Ziua Internațională a Mediului Marin
26 Septembrie	Ziua Mondială a Munților Carpați
01 Octombrie	Ziua Mondială a Habitatului
04 Octombrie	Ziua Mondială a Animalelor
08 Octombrie	Ziua Mondială pentru Reducerea Dezastrelor Naturale
16 Octombrie	Ziua Internațională a Alimentației
31 Octombrie	Ziua Internațională a Mării Negre
08 Noiembrie	Ziua Internațională a Zonelor Urbane
05 Decembrie	Ziua Internațională a Voluntariatului
14 Decembrie	Ziua Internațională de Protest Împotriva Reactoarelor
29 Decembrie	Ziua Internațională a Biodiversității

Sursa: Ministerul Mediului si Gospodăririi Apelor

ANEXA 4

Reguli de vizitare

Extras din "Regulamentul Parcului Național Retezat"

Art.23. În Parcul Național Retezat sunt permise activități de turism și de educație, cu respectarea regulilor de vizitare a Parcului, potrivit prezentului Regulament. Nu sunt permise activități de turism în zonele cu protecție strictă.

Art.24. Punctele de acces în Parcul Național Retezat sunt la Gura-Zlata, Gura Apei, Rotunda, Râusor, Cârnic, Baleia, Stâna de Râu, Buta, Câmpușel.

Art.25. (1) Accesul în Rezervația Științifică Gemenele este permis doar în baza autorizației eliberate de Academia Română - Comisia Monumentelor Naturii. Accesul va fi aprobat numai pentru cercetători, biologi sau specialiști în domenii legate de conservare/mediu, studenți de la secții cu specializări în domeniile respective, grupuri care desfășoară excursii de studii/practica în aceste domenii.

(2) Mărimea grupului care intră în Rezervația Științifică nu poate fi mai mare de 9, decât în cazuri excepționale aprobate de CMN.

(3) Cei care vizitează Rezervația Științifică vor depune la CMN și la APNR un raport cu observațiile realizate pe perioada deplasării, având ca anexa fișa completată cu observațiile accidentale, conform modelului primit cu ocazia aprobării.

(4) Excepțiile de la restricția de acces vor fi: personalul APNR, personalul silvic și personalul împuternicit pentru patrulări/controale, în cazul în care aceste categorii sunt în exercițiul funcțiunii, pe bază de delegație.

Art.26. (1) Accesul/vizitarea Parcului Național Retezat se face doar în baza biletului de vizitare.

(2) Valoarea biletului de vizitare se stabilește de către APNR cu aprobarea Direcției Silvice Hunedoara și acordul Consiliului Științific și se percepe la punctele de acces și control Gura Zlata, Gura Apei, Rotunda, Râusor, Cârnic, Pietrele, Buta, sau pe teritoriul Parcului de către persoane autorizate de APNR, cu legitimație eliberată de APNR.

(3) Excepții de la plata tarifului de vizitare: copii sub 5 ani; voluntari care dovedesc cu adresa scrisă sau cu contract de voluntariat semnat de APNR că prestează o activitate utilă Parcului; personalul de supraveghere a animalelor pentru care s-au contractat pășuni în Parcul Național Retezat; personalul APNR și membrii Consiliului Științific; personalul silvic de la ocoalele silvice de pe raza Parcului sau din Direcția Silvică Hunedoara; personalul de pază al Academiei Române; membrii serviciilor Salvamont care activează în Masivul Retezat; personalul de serviciu al construcțiilor aflate pe teritoriul Parcului; împuterniciții pentru implementarea Regulamentului Parcului, pe baza de legitimație; personal de la alte unități/instituții, cu delegație în interes de serviciu; localnicii care dețin terenuri în Parcul Național Retezat și dovedesc cu acte de identitate faptul că au domiciliul stabil într-una din localitățile care dețin pășuni în Parc; ghizii de turism angajați de APNR; persoanele cu handicap, pentru care legislația în vigoare prevede scutirea de plata unor taxe.

(4) vor achita 50% din valoarea biletului de vizitare următoarele categorii de vizitatori: copii între 5 și 7 ani; elevi și studenți, dacă dovedesc această calitate cu acte legale, vizate pe anul în curs; pensionarii, dacă dovedesc această calitate cu cuponul de pensie.

Art.27. (1) Vizitarea Parcului Național Retezat este permisă numai pe traseele turistice marcate cu semne convenționale (marcaje vopsite, cu bandă, triunghi, cruce sau punct de culori diferite funcție de traseu și încadrate cu alb) și pe traseele de alpinism marcate și pitonate de către împuterniciții ai APNR și stabilite ca fiind accesibile în lista avizată anual de autoritatea de specialitate în domeniu, care va solicita acordul APNR.

(2) Abaterea de la traseele menționate la alineatul 1 este permisă pentru: patrulări ale persoanelor autorizate de APNR, cu delegații eliberate de APNR; membrii serviciilor publice Salvamont în acțiuni de salvare, patrulări sau antrenamente; personal silvic în exercitarea atribuțiilor de serviciu; personal de însoțire a animalelor la pășunat; pentru cercetători, în cadrul temelor avizate de APNR, cu aprobare scrisă de la APNR; voluntari angajați de APNR, cu aprobare scrisă de la APNR; competiții, acțiuni, tabere organizate, în cazul în care prin programul acțiunii s-a solicitat și motivat abaterea de la trasee și s-a aprobat de către APNR; alpiști echipați, pentru accesul de la poteca turistică marcată la intrarea pe traseul de alpinism; speologi echipați, pentru acces la peșteri.

Art.28. Întreținerea marcajelor turistice, deschiderea de noi trasee și amplasarea panourilor indicatoare și informative se fac numai cu aprobarea APNR și, în cazul traseelor noi, după omologarea acestora conform prevederilor legale.

Art.29. Camparea pe teritoriul Parcului Național Retezat se reglementează astfel: camparea este permisă în zona tampon, respectiv: în zona cabanelor Gura-Zlata, Râușor, Câmpusel și în Stâna de Râu în locurile amenajate de deținătorii de terenuri cu avizul APNR, precum și în locurile de campare amenajate de Ocolul Silvic Retezat de-a lungul văilor Râului Mare; în zona cu protecție specială a Parcului este permisă camparea în: zona cabanelor Pietrele, Rotunda, Buta, în Poiana Pelegii, în căldarea Bucurei (lângă refugiul Salvamont), la Zănoaga (în apropierea punctului de permanență Salvamont) și în locurile de campare amenajate de către ocolul silvic pe Valea Lăpușnicului Mare, în locurile marcate în acest sens; săparea de șanțuri în jurul corturilor sau utilizarea oricăror materiale de origine vegetală (cetină, ferigi, mușchi) sub corturi este interzisă; Camparea în afara perimetrelor permise se poate face numai în următoarele situații:

- pentru activitate de cercetare, cu aprobarea APNR;
- pentru voluntarii care lucrează pe teritoriul Parcului cu aprobarea APNR, în situația în care sarcinile permit o impun;

În locurile de campare se poate încasa tarif de campare de către administratorii terenului sau partenerii/împuterniciții acestora în cazul în care se asigură condiții minime de campare. Acest tarif se aduce la cunoștință APNR și se afișează obligatoriu în apropierea locului de campare de către cei ce îl încasează.

Art.30. Aprinderea focului pe teritoriul Parcului Național Retezat se reglementează astfel:

- focurile de tabără sunt permise doar în vetrele special amenajate în acest scop în câmpările din zonele: Cabana Pietrele, Cabana Gura-Zlata, Poiana Pelegii, Râușor, cu lemn de foc asigurat de administratorii locului

de campare. Se vor respecta normele de prevenire și stingere a incendiilor; sunt strict interzise adunatul și defrișarea vegetației lemnoase de orice fel pentru facerea focului;

- este interzisă aprinderea focului în golul alpin și în fondul forestier, cu excepția locurilor special amenajate de către administratorii terenului.

În locurile de campare din golul alpin sau cele din alte zone, în care nu se asigură lemn de foc de către proprietari, se permite doar utilizarea primusului.

Art.31. Regimul deșeurilor pe teritoriul Parcului Național Retezat se reglementează astfel:

- este interzisă abandonarea deșeurilor de orice fel pe teritoriul Parcului Național Retezat; Turiștii au obligația de a evacua deșeurile pe care le generează pe timpul vizitării Parcului. Deșeurile vor fi evacuate în afara Parcului și se lasă doar în locuri special amenajate pentru colectare;
- gestionarii cabanelor și a locurilor de campare pentru care se percepe taxa de campare au responsabilitatea depozitării temporare a deșeurilor cu respectarea condițiilor legale, astfel încât să nu existe posibilitate de acces pentru câini și animale sălbatice. Locurile permise pentru depozitarea temporară a deșeurilor provenite din activitatea cabanelor sunt: Cărnice, Cabana Pietrele, Cabana Gura-Zlata, Cabana Gura Apei, Cabana Rotunda, Râușor, Canton silvic Câmpusel, Cabana Buta, Cabana Baleia;
- responsabilitatea evacuării deșeurilor menajere provenite din activitatea cabanelor și a locurilor de campare revine administratorilor acestora;
- pentru punctele de colectare a deșeurilor comune mai multor cabane și clădiri, APNR, împreună cu proprietarii/gestionarii, va stabili un program de evacuare a deșeurilor.

Art.32. Se interzice tăierea, incendierea, distrugerea sau degradarea prin orice mijloace a jneapănului și a zâmburului.

Art.33. Se interzice tăierea, ruperea sau scoaterea din rădăcini a arborilor, puieților sau lăstarilor, precum și însușirea celor rupți sau doborâți de fenomene naturale sau de către alte persoane.

Art.34. Se interzice distrugerea, degradarea, respectiv colectarea în orice scop, fără acordul APNR, a ciupercilor, plantelor, animalelor, rocilor și a oricăror eșantioane de origine naturală de orice fel din Parcul Național Retezat.

Art.35. Colectarea de specii de floră, faună, roci și a oricăror eșantioane de origine naturală se poate face doar cu scop științific și numai cu acordul scris al APNR.

Art.36. Accesul câinilor în PNRRB este permis doar în condițiile în care câinii sunt ținuti permanent în lesă și cu achitarea tarifului de intrare pentru câini, având valoarea de 50% din valoarea biletului de vizitare a Parcului. Pentru fiecare câine stăpânii trebuie să prezinte toate actele de dovadă a vaccinării. Formațiile Salvamont și patrulele organizate cu scop de pază pot utiliza în acțiunile lor câini utilitari.

Art.37. Perturbarea liniștii în Parc prin orice fel de mijloace (strigăte, pocnitori, folosirea de echipamente audio etc.) pe trasee, la locurile de campare sau în jurul cabanelor este strict interzisă.

Art.38. Este strict interzisă distrugerea sau degradarea panourilor informative și indicatoare, precum și a plăcilor, stâlpilor sau a semnelor de marcaj de pe traseele turistice.

Art.39. Este strict interzisă degradarea refugiilor, adăposturilor, podețelor, sau a oricărei alte construcții sau amenajări de pe teritoriul Parcului.

Art.40. Folosirea ambarcațiunilor de orice tip pe lacurile alpine, cu excepția celor destinate pentru colectarea de probe pentru cercetări științifice, este interzisă.

Art.41. Scăldatul și utilizarea de detergenți pentru spălare în apele curgătoare și în lacurile alpine sunt interzise.

Art.42. APNR monitorizează turismul pe teritoriul PNRRB în vederea stabilirii impactului acestei activități asupra florei și faunei din Parc și pentru stabilirea măsurilor de protecție ce se impun, inclusiv a celor de restricționare a accesului turiștilor, dacă acest lucru se impune pentru conservare.

Art.43. Accesul public cu mijloace motorizate sau cu biciclete se reglementează de către APNR în colaborare cu deținătorii/administratorii drumurilor aflate pe teritoriul PNRRB. Pe drumurile pe care se interzice accesul public cu mijloace motorizate sau biciclete, au acces doar mijloace motorizate care deservesc interesele de management al parcului, lista cazurilor precum și a instituțiilor/persoanelor cărora li se permite accesul motorizat, fiind întocmită de APNR și aprobată de Consiliul Științific.

Sursa: www.retezat.ro

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOGRAFIE

1. Bal Bahadur K. C., *Ecotourism in Nepal: A National Overview*, World Ecotourism Summit, Quebec, Canada, 19-22 may 2002
2. Băloiu Mihai Liviu, Angelescu Anca, Ponoran Ileana, *Protecția mediului ambiant*, Editura ASE, București, 1995
3. Bran Florina, *Relația economie-management la începutul mileniului al III-lea*, ASE, București, 2002
4. Bran Florina, Marin Dinu, Simon Tamara, *Economia turismului și mediul înconjurător*, Editura Economică, București, 1998
5. Burdușel Emilian, Lengyel Peter, *Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000*, Federația Română de Speologie, Societatea Ornitologică Română, UNESCO Pro Natura, septembrie 2004
6. Ceballos-Lacurain Hector, *Tourism, Ecotourism and Protected Areas*, IUCN, Cambridge, Royaume-Uni, 1996
7. Chape Stuart, Spalding Mark, Jenkins Martin, *The World's Protected Areas. Status, Values and Prospects in the 21st Century*, UNEP-WCMC, University of California Press, UNEP World Conservation Monitoring Centre, 2008
8. Cochrane Janet, *A typology of tourists to protected areas*, Parks, vol. 16, nr. 2, IUCN, 2006
9. Constantinescu Anghel Dan (coord.), *Management strategic*, Editura Semne '94 SRL, București, 2000
10. Drumm and Moore, *Ecotourism Development: A Manual for Conservation Planners and Managers, Volume II: The Nature Conservancy*, 2003
11. Johnson Gerry, Scholes Kevan, *Exploring Corporate Strategy*, Prentice Hall International Ltd., 1993
12. Matei C. Horia, Neguț Silviu, Nicolae Ion, Radu Caterina, *Enciclopedia statelor lumii*, Ediția a 7-a, Editura Meronia, București, 2001
13. Middleton T.C. Victor, *Marketing in Travel and Tourism*, Butterworth Heinemann, Great Britain, 1994
14. Moraru Elena, Carole Ana-Maria, *Hunedoara. Ghid turistic*, Editura Emia, 2003
15. Stănciulescu Gabriela (coord.), *Managementul turismului durabil în țările riverane Mării Negre*, Editura All Beck, București, 2000
16. Stănciulescu Gabriela, Lupu Nicolae, Țigu Gabriela, *Dicționar poliglot explicativ de termeni utilizați în turism*, Editura All Educational, București, 1998
17. Theobald F. William, *Global Tourism*, Butterworth Heinemann, Great Britain, 1998
18. Tudorache Doru (coordonator studiu), *Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România*, Faza I, Faza II, INCDT, septembrie 2009
19. Zorlențan Tiberiu, Burduș Eugen, Căprărescu Gheorghița, *Managementul organizației*, Editura Economică, București, 1998
20. *** *52 de sfaturi pentru biodiversitate*, Uniunea Europeană, 2011
21. *** *A situation analysis for the IUCN 2009-2012 programme*, December 2006
22. *** *Attitudes of Europeans towards the issue of biodiversity*, European Commission, March 2010

23. *** *Australia's Strategy for the National Reserve System*, 2009-2030, National Reserve System Task Group, Natural Resource Policies and Program Committee, may 2009, Commonwealth of Australia
24. *** *Bilan 2007 des changements climatiques – les bases scientifiques physiques*, Groupe de travail I du GIEC-Quatrième Rapport d'évaluation, 2 février 2007, France
25. *** *Biodiversity of Croatia*, State Institute for Nature Protection, Ministry of Culture-Republic of Croatia, Zagreb, 2006
26. *** *Climate change. Report*, European Commission, 2011
27. *Convenția asupra diversității biologice*
28. *** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iorgovan", Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998
29. *** *Ecotourism Statistical Fact Sheet*, The International Ecotourism Society, 2000
30. *** *Forêts & biodiversité*, Conseil de l'Europe, 1999, pag. 3
31. *** *Guide à l'intention des autorités locales: développement durable du tourisme*, OMT, Madrid, 1999
32. *** *Guvernul Australiei, Departamentul pentru Mediu, Ape, Moșteniri Culturale și Arte*
33. *** *Institutul Național de Statistică al Bulgariei* (http://www.nsi.bg/Ecology_e/Ecology_e.HTM), 2009
34. *** *Integrarea dezvoltării durabile în politicile UE: Raport de analiză pe anul 2009 a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a UE*, Comisia Comunităților Europene, Bruxelles, 24.7.2009
35. *** *Intergovernmental Panel on Climate Change Special Report*, UNEP, 2000
36. *** *International Tourism: A Global Perspective*, OMT, Madrid, 1997
37. *** *Le Réseau Ecologique Paneuropéen*, Conseil de l'Europe, 1998
38. *** *Mountain Agenda*, 1999
39. *** *Mountain Ecotourism: Global Perspective on Challenges an Opportunities*, Sanjay K. Nepal
40. *** *Natura 2000. Parteneriat pentru conservare*, Comisia Europeană, 2009
41. *** *Natură și biodiversitate*, August 2009, Comisia Europeană, UE 2010
42. *** *Nature*, Commission Européenne, Septembre 2010
43. *** *Parcuri pentru viață: Acțiune pentru ariile protejate*, IUCN, Editura Caminante, București, 1997
44. *** *Parks*, IUCN, vol. 16, nr. 2, 2006
45. *** *Piégeage et stockage du dioxyde de carbone*, Rapport spécial du GIEC, 2005, Groupe d'experts intergouvernemental sur l'évolution du climat, 2005
46. *** *Planul de acțiune al UE privind biodiversitatea: Evaluare 2010*, UE 2010
47. *** *Planul de Management al Parcului Național Retezat-Rezervație a Biosferei*, 2003-2008
48. *** *Planul de Management al Parcului Național Munții Rodnei (Rezervație a Biosferei)*, Ediția martie 2008
49. *** *Primul document consultativ pentru Planul Național de Dezvoltare 2007-2013*, Guvernul României, Ministerul Finanțelor Publice, octombrie 2004

50. *** *Raport anual privind starea mediului în România anul 2010*, Ministerul Mediului și Pădurilor, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, București, 2011
51. *** *Raport al Comisiei către Consiliu și Parlamentul European, Evaluarea din 2010 a implementării planului de acțiune al UE pentru biodiversitate*, Comisia Europeană, Bruxelles, 8.10.2010
52. *** *Raport privind starea factorilor de mediu în anul 2007*, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, București, 2008
53. *** *Report Climate Change 2007: Climate Change Impacts, Adaptation and Vulnerability*, Working Group II Contribution to the Intergovernmental Panel on Climate Change Fourth Assessment, April 6th, 2007
54. *** *Report on the State of the Environment in China*, Ministerul pentru Protecția Mediului al Republicii Populare Chineze, 2007, http://english.sepa.gov.cn/standards_reports/soe/soe2007/200909/t20090902_159781.htm
55. *** *Revista Atlas nr. 34*, De Agostini Hellas Ltd., 2006
56. *** *România. Impactul turismului și călătoriilor asupra locurilor de muncă și economiei*, WTTC, 2006
57. *** *România în cifre 2011*, Institutul Național de Statistică, București, 2011
58. *** *Secretariatul de Stat pentru Natură și Protecția mediului din Ungaria*; <http://www.termesztvedelem.hu/protected-areas>
59. *** *Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE revizuită*, Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles, 26 iunie 2006, 10117/06
60. *** *Strategia de ecoturism a României*, Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, Autoritatea Națională pentru Turism, 2004
61. *** *Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030*, Guvernul României, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Programul Națiunile Unite pentru Dezvoltare, Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă, București, 2008
62. *** *Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners*, OMT, Madrid, 1993
63. *** *Tehnică și management în ecoturism-experiența internațională și a României* (Gestiunea ariilor naturale protejate), <http://www.scribube.com/geografie/turism/TEHNICA-SI-MANAGEMENT-IN-ECOTU532371015.php>
64. *** *The Chinese Ecotourism Market*, Tourism Queensland
65. *** *The German Ecotourism Market*, Tourism Queensland
66. *** *The Millennium Development Goals Report*, United Nations, 2011
67. *** *The UK Ecotourism Market*, Tourism Queensland
68. *** *The US Ecotourism Market*, Tourism Queensland
69. *** *Tourism Highlights*, 2006-2011 Edition, OMT, Madrid
70. *** *Tourism Market Trends*, 2005 Edition, OMT, Madrid
71. *** *UNWTO Tourism Highlights*, 2011 Edition
72. *** *World Data Base on Protected Areas*
73. <http://cpnt.ro/despre-noi-mainmenu-54>
74. <http://eea.ngo.ro/>
75. <http://protectedplanet.net/>

76. <http://recromania.ro/>
77. <http://www.anmem.ro/>
78. <http://www.anpm.ro/Mediu/Despre%20noi-111>
79. <http://www.anpm.ro/regionale.aspx>
80. <http://www.antrec.ro/ro-despre-noi.html>
81. <http://www.arpmbc.ro/mediu.php?mediului=50>
82. [\[pontica.ro/php/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=31&lang=ro\]\(http://pontica.ro/php/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=31&lang=ro\)](http://eco-
</div>
<div data-bbox=)

83. <http://www.frspeo.ro/prezentare/index.html>
84. http://www.haihui.org/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=54
85. <http://www.greenpeace.org/romania/about>
86. http://assets.panda.org/downloads/anexa1_desc_ariiprot_rnp.pdf
87. <http://dexonline.ro/search.php?cuv=gimnosperm>
88. <http://www.albamont.ro/prezentare.php>
89. http://www.club-rv.ro/despre_noi.php
90. <http://www.eco-romania.ro/ro/index.php>
91. <http://www.environment.gov.au/parks/nrs/about/ownership.html#levels>
92. <http://www.frspeo.ro/structura/index.html>
93. <http://ghiziromaniei.ro/content/view/28/78/>
94. <http://www.gnm.ro>
95. <http://www.iucn.org/themes/wcpa/theme/categories/categories.htm>
96. <http://www.marenostum.ro/despreMN.php>
97. <http://www.mmediu.ro/organizare/organizare.htm>
98. http://www.moew.government.bg/strateg_plans/ndp_e.html
99. <http://www.panparks.org/Introduction/History>
100. <http://www.pcr.ai.ro/static/diploma.html>
101. http://www.retezat.ro/monografia/3istoric/istoric_pnr.html
102. <http://rosiamontana.org/>
103. <http://www.snsro.ro/>
104. http://www.sor.ro/prezentare_SOR.html
105. <http://www.speologie.ro/despre.php>
106. <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2005/indexeh.htm>
107. <http://www.sustainablemeasures.com/Indicators/WhatIs.html>
108. <http://www.sustainablemeasures.com/Indicators/TraditionalVsSustainable.html>
109. <http://www.sustainablemeasures.com/Sustainability/KeyTermCommCapital.html>
110. http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_1729
111. http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/orszvedterkep/10NPI-%E1tn%E9zeti_angol.jpg

112. [http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.p](http://www.tq.com.au/fms/tq_corporate/research/fact_sheets/wildlife_tourism.pdf)
df

113. <http://www.unesco.org/mabdb/br/brdir/europe-n/Hungarymap.htm>
114. <http://www.unep-wcmc.org/wdpa/>
115. <http://www.wdpa-marine.org>
116. www.apmbuzau.ro
117. www.awrta.org/guidelines.html

118. www.ecotourism.org
119. www.iucn.org
120. www.parcrodna.ro
121. www.rosilva.ro
122. www.vanturarita.ro
123. www.unwto.org
124. www.wdpa.org

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Să nu uităm să apreciem natura în toate formele sale, în fiecare zi, fiecare dintre noi, să „gustăm” din fructele sale fără a le epuiza și tulbura din liniștea dată de Dumnezeu, să luăm doar fotografii și imagini pe retină, să le rememorăm ori de câte ori avem prilejul și simțim nevoia, să le împărtășim și celorlalți, astfel încât, ori de câte ori se ivește șansa, să ne întoarcem în natură pentru a o aprecia și iubi din nou, mereu.

ISBN 978-973-129-989-1

9 789731 299891